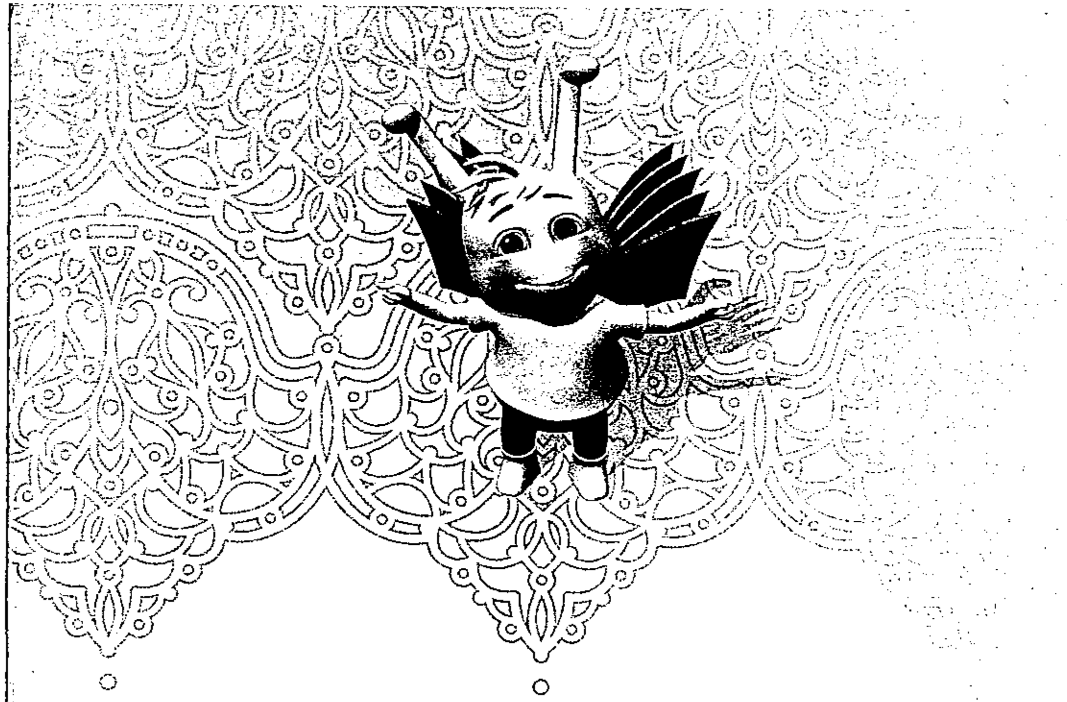

DİN HİZMETLERİ ALAN BİLGİSİ TESTİ

DHBT 1 ve DHBT 2 KONU ANLATIMLI ÇÖZÜMLÜ SORU BANKASI

DİN HİZMETLERİ
ALAN BİLGİSİ TESTİ

ISBN 978-605-130-626-1
Sertifika No.: 12464

YAZARLAR
KOMİSYON

İhtiyaç Yayıncılık, 2014

Dizgi
İhtiyaç Yayıncılık Dizgi Ekibi

Grafik/Tasarım
İhtiyaç Yayıncılık Grafik/Tasarım Ekibi

BASKI VE CİLT
Ertem Basım Ltd. Şti. / ANKARA
Tel: (0312) 284 18 14 Fax: (0312) 284 31 66
Sertifika No. 26886

İHTİYAÇ YAYINCILIK
İletişim Adresi: Kızılırmak Cad. No. 53 Kızılay/ANKARA
İrtibat Telefonu: 0 312 434 34 00 (pbx)
Faks: 0 312 434 35 00
GSM: 0 530 500 86 74
Web: www.ihtiyacgrup.com
E-posta: bilgi@ihtiyacgrup.com

editörün kaleminden

DHBT için hazırlanan adaylarımız,

2014 yılı itibarıyla ÖSYM tarafından yapılan DHBT-1 ve DHBT-2 sınavlarına hazırlık yapıyorsunuz. ÖSYM'nin soru tarzlarına pek de yabancı değilsiniz. Biz de elimizden geldiğince bu tarza yakın bir hazırlık çalışmasını size sunduk.

Açıklandığı gibi DHBT-1'den 20, DHBT-2'den 20 soru olmak üzere 40 soru sorulacaktır. DHBT-1 ortak sorular olmakla birlikte DHBT-2'de mezun olunan okulların müfredatına göre sorular ayrışacaktır.

Örneğin: İmam Hatip Lisesi mezunu olanlar için okul müfredatından sorular çıkacaktır. İlahiyat Ön Lisans mezunları için de Açıköğretim İlahiyat Önlisans müfredatından sorular sorulacaktır. Ayrıca İlahiyat Mezunları için de fakülte müfredatı esas alınacaktır. Biz de tüm bu ayrışan müfredatı göz önünde bulundurarak mümkün olduğunca ayrıntılara girmeden hepsini içeren özet bilgiler sunduk. Yeterli miktarda soru çözmemiz bu sınavda başarınızı artıracaktır. Ancak örnek bazı çözümlü sorularla sizlere kısaca da olsa rehberlik yapmak istedik.

Daha önce yeterlik sınavına hazırlık için elinizde bulunan kaynaklardaki soru seçenekleri 4 maddelidir. Siz, bu sorulardan da yararlanabilmeniz için kendiniz 5. seçeneği ekleyerek soru hazırlayıcısı konumunda daha fazla soru çözme imkanı sürdürebilirsiniz.

Çalışmamızda gözden kaçan kısımlar illâki olabilir. Çok kısa bir zamanda hazırladığımız bu kitabımız sizler için başarınıza bir katkı sağlayacaktır.

Başarılar...

"Başarı İHTİYAÇ'tır, İHTİYAÇ Başarıdır."

İhtiyaç Yayıncılık

kitabımı tanıyorum

Neler Öğreneceğim?:
Konuların ana başlıkları verilerek konuya ilişkin genel bakış amaçlanmıştır.

Hap Bilgi:
Konularla ilgili kısa ve dikkat çekici bilgiler verilmiştir.

Farkı Gör:
Birbirine karıştırılan konuların aralarındaki farkların gösterildiği ve böylelikle bu konuların nasıl ayırt edileceğinin yer aldığı bölümdür.

Çözümlü Konu Testi:
Her bölümün sonunda konu ile ilgili sorularla konunun pekiştirilmesi amaçlanmıştır.

içindekiler

DHBT - I 1

İSLAM İNANÇ ESASLARI 3

İSLAM İBADET ESASLARI 89

İçindekiler

İçindekiler

KUR'AN BİLGİSİ 165

içindekiler

SİYER 235

DHBT - II 317

TEFSİR 319

FIKIH 347

içindekiler

AKAİD/KELAM 421

içindekiler

içindekiler

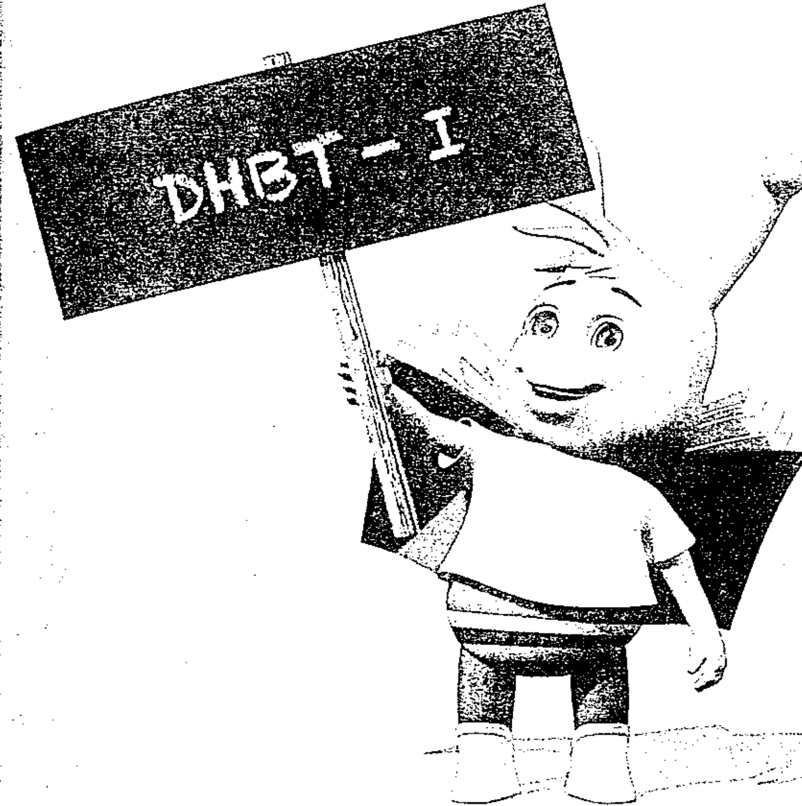
DİNLER TARİHİ 513

İSLAM MEZHEPLER TARİHİ 559

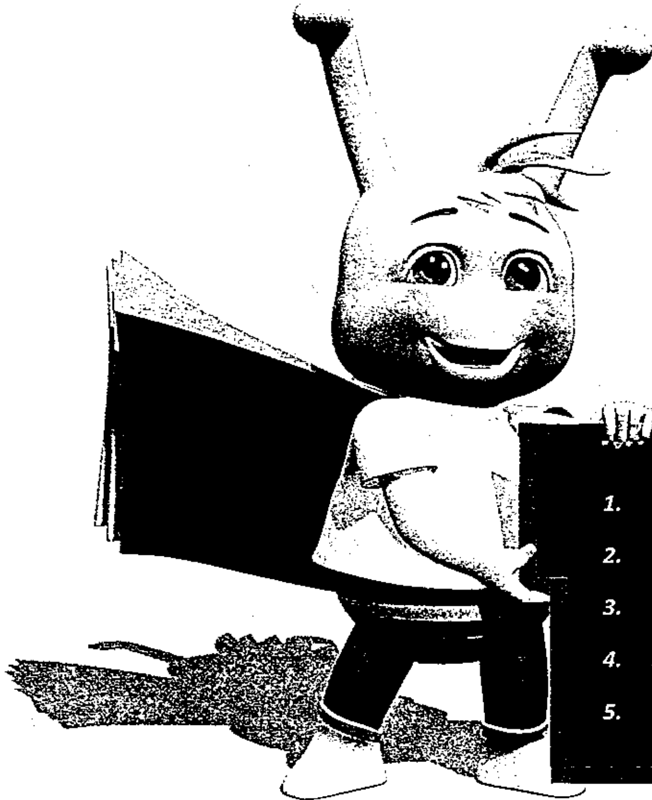
DİNİ HİTABET 593

İçindekiler

1. İSLAM İNANÇ ESASLARI
2. İSLAM İBADET ESASLARI
3. KUR'AN BİLGİSİ
4. SİYER
5. İSLAM AHLAKI

I. DİN VE İNANÇ
- A. DİN TANIMLARI
- B. DİNLERİN SINIFLANDIRILMASI
- C. KUTSAL KİTAPLARA GÖRE DİNLER
- D. İSLAM DİNİ
- E. DİNİN KAYNAĞI
- F. DİNİN İNANÇ İÇERİĞİ
- G. İNANÇ
- H. İMANIN KELİME VE KAVRAM ANLAMI
- I. İMANIN MAHİYETİ
- İ. İMANIN OLUŞUMU
- J. İMANDA ARTMA VE EKSİLME
- K. İMAN VE İSLAM
- L. MUKALLİDİN İMANI
- M. İMANDA İSTİSNA
- N. İMANIN GEÇERLİLİĞİ

II. İSLAM DİNİ VE İNANCI
- A. TANIMLAR
- B. İSLAM'IN İNANÇLA İLGİLİ HÜKÜMLERİ
- C. İSLAM DİNİNİN DAVRANIŞLARLA İLGİLİ HÜKÜMLERİ
- D. İSLAM DİNİNİN AHLAKLA İLGİLİ HÜKÜMLERİ

III. ALLAH İNANCI
- A. ALLAH'IN VARLIĞI
- B. ALLAH'IN VARLIĞINI KANITLAYAN DELİLLER
- C. ALLAH'IN BİRLİĞİ
- D. ALLAH'IN İSİMLERİ
- E. ALLAH'IN SIFATLARI

IV. MELEK İNANCI
- A. MELEKLER VE TANIMLARI
- B. MELEKLERİN VARLIĞINA İMAN
- C. MELEKLERİN ÖZELLİKLERİ
- D. MELEKLERİN SAYISI
- E. MELEKLERİN GÖRÜLMESİ
- G. MELEKLERİN TÜRLERİ
- H. MELEKLERİN ÜSTÜNLÜĞÜ
- I. DİĞER GÖRÜLMEYEN VARLIKLAR

V. KUTSAL KİTAP İNANCI
- A. VAHİY VE TANIMLAR
- B. İLAHÎ KİTABIN ŞEKİLLERİ
- C. VAHYİN MAHİYETİ
- D. İLAHÎ KİTAPLAR

VI. PEYGAMBER İNANCI
- A. TANIMLAR
- B. PEYGAMBERLERİN SAYISI
- C. PEYGAMBERLİĞİN YAPISI
- D. PEYGAMBERLERİN CİNSİYETİ
- E. PEYGAMBERLERİN ÖZELLİKLERİ
- F. MUCİZE
- G. KUR'AN'DA GEÇEN PEYGAMBERLER

VII. AHİRET İNANCI
- A. TANIM
- B. ÖLÜM VE KABİR HAYATI
- C. KIYAMETİN KOPMASI
- D. ÖLÜLERİN DİRİLTİLMESİ
- E. HAŞR
- F. HESABA ÇEKİLME
- G. SIRATTAN GEÇME
- H. CENNET VEYA CEHENNEME GİRİŞ

VIII. KAZA VE KADER İNANCI
- A. KAZA VE KADER TANIMI
- B. FARKLI MEZHEPLERDE KAZA VE KADER

IX. İNANÇ, DAVRANIŞ İLİŞKİSİ VE İNANÇSIZLIK
- A. DİNİ DAVRANIŞ BAKIMINDAN İNSANLAR
- B. İNANÇSIZLIK
- C. TEKFİRİN SEBEPLERİ
- D. ÇAĞDAŞ İNKÂRCI AKIMLAR
- E. İNKÂRIN PSİKOLOJİK VE SOSYOLOJİK SEBEPLERİ

I. DİN VE İNANÇ

- İnsanlık var olalıdan beri din vardır.
- Tarihte dine inanmayan topluluk yoktur.
- Yaşamı temellendiren din, yüce bir varlığa bağlılıktır.
- İnsan düştüğü çaresizlikten inanç yoluyla bir çıkış yolu bulur.
- Din duygusu fıtridir.
- İnsanın yüce bir güce bağlanması kendisinin yeterli olabileceği kanısını güçlendirir.
- Din, insana birçok prensip kazandırır.
- Din, insanın ulvi duygular taşımasını sağlar.
- Kişinin yaptığı dualar onu yüceltir.
- Allah sevgisi, kişide yalnızlık duygusunu giderir.
- Din, isteklerin bir sınırı olduğu duygusunu verir.
- Din, bireyleri mukaddes bir şuur etrafında birleştirir.
- Din, toplumları yüceltir.
- Din sayesinde medeniyetler kurulur.
- Din, insana uhrevi sorumluluk duyguları verir.
- Din, bireyi ahlaki davranışlara yöneltir.
- Din, sorumluluk şuuruyla yaşamayı öğretir.
- Din, dünya zevklerinin insan ruhunu tatmin etmeyeceğini öğretir.
- Din, kişiye ulvi zevkler ve manevi hazlar kazandırır.

- Din, fertlerde bir ahlak ve fazilet yarışı başlatır.
- Dindar kişi, bencil duyguların esiri olmaz.
- Dine inanmak, sağlam karakterli birey olmayı sağlar.
- Dine inanan, problem çözebilen bir iradeye sahip olur.
- Dine inanan, olaylar karşısında bitkinleşmez.

A. DİN TANIMLARI

- Din, Arapça *deyn* kökünden gelir.
- Din; sözlükte itaat, ceza, mükâfat, örf, âdet, hüküm, tutulan yol anlamlarına gelir.
- Din, borç ve yükümlülük anlamında, bireyin ödemekle yükümlü olduğu itaati ifade etmektedir.
- Din, sorumluluk duygusunu insana verir.
- Din, *belirli bir zaman diliminde ödenmesi gereken borç* anlamındadır.
- İnsanın her türlü tavır ve davranışlarıyla dikkat etmesi gereken ilkelerin olduğu prensipler topluluğudur.

B. DİNLERİN SINIFLANDIRILMASI

- İslam âlimleri dinleri *hak* ve *batıl* din şeklinde sınıflandırmışlardır.
- Bu konuda Kur'an'ın bazı ayetleri göz önünde bulundurulmuştur.
- Hak din sadece İslam'dır.
- Kur'an, diğer inanç sistemlerine din demektedir.

- Kur'an'a göre ilahî vahye dayanmayanlara batıl din denmiştir.
- Yahudilik ve Hristiyanlık gibi dinlere *muharref* din adı verilir.
- *Muharref* dinler, ilahî vahye dayanmasına rağmen dinin Allah'tan gelen şeklini koruyamamış dinlerdir.
- Klasik dinler tarihi kitaplarında hak dinlere *milel*, batıl dinlere de *nihal* adı verilir.
- Dinlerin kaynağına göre, *semavi dinler* ve *beşerî dinler* ayırımı da yapılmıştır.

C. KUTSAL KİTAPLARA GÖRE DİNLER

1. *Ehl-i kitap* Yahudiler ve Hristiyanlar
2. *Kitabı olduğu şüpheli dinler* Mecusiler ve Maniheistler

- Dinler *tek tanrılı* ve *çok tanrılı* diye de sınıflandırılmıştır.
- Dinlerin *ilkel dinler, millî dinler* ve *dünya dinleri* şeklinde adlandırmaları da yapılmıştır.
- Dinler yerel kabile dinleri, millî dinler ve evrensel dinler şeklinde üç kısma ayrılır.

D. İSLAM DİNİ

- Kur'an'da din kelimesi doksan iki yerde geçmektedir.
- Üç yerde din kelimesinin değişik türevleri yer almaktadır.
- Sonraları *tevhid ve teslimiyet* anlamına verildiği görülür.
- Din, Allah'a kulluk etmek ve O'na ortak koşmamaktır.
- Din, Allah'a karşı görevlerin yapılmasıdır.
- Din, Allah'tan başka varlığa mabud olarak yönelinmemesidir.
- Din, ihlas ve samimiyet içinde hayatı Allah'a vakfetmektir.
- Din, Allah'a ulaştıran yolda yürümektir.
- Din, gafil bir hayat sürmemektir.
- Medine döneminde dine, "tevhid"; bir dine mensup topluluğa (ümmet) denmiştir.
- Kendini Allah'a teslim edenlere cemaat denilmiştir.
- İslam, *hak dindir.*
- *Hiç* kimse İslam'dan başka bir din aramamalıdır.
- İnsanları Allah'ın yoluna ileten tek din İslam'dır.
- İslam dinine inananlara *Müslümanlar denir.*
- Müslümanlar Allah katında değerlidirler.
- Din, "Allah tarafından konulan, Hz. Muhammed'e gelen, insanların hem bu dünyalarını hem de ahiretteki mutluluklarını sağlayan, insanların birbirleri ve diğer varlıklarla ilişkilerinde ilkeler koyarak onların mutlu olmalarını, insanlar arasında ihtilaf ve çekişmeleri önleyerek karşılıklı güven ve barış içinde yaşamalarını temin eden ve akıl sahiplerini hür iradeleriyle iyi ve güzele yönelten ilahî kanunun adıdır."
- İslam dini insan hayatının bütün yönlerini kuşatır.
- İslam dini kendinden başka bir din aranmasını kabul etmez.
- İslam dini son dindir.

- İslam dini insan ihtiyaçlarını karşılayacak mükemmel ve en gerekli dindir.
- İnsanı yaratan onu bilgiyle donatmıştır.
- İnsan mükemmel bir varlıktır.
- İnsanın yapması gereken Allah'a bağlı bir hayat sürdürmesidir.
- İnsan, Allah'ın tasarruf ve hâkimiyetine girmelidir.
- İnsan, davranış ve yaratılış özelliğini zorlamamalıdır.
- Din, hayır olana yönelten bir kanundur.
- Din, Allah tarafından gönderilmiştir.
- Gerçeğe, kişi kendi çabalarıyla ulaşamaz.
- Vahiy kanalıyla elde edilebilecek gerçekler bütünü insanı hakikate bağlar.
- Din, bir doktrin ve metottur.
- Din, mutlak hakikati görece olandan ayıran bir doktrindir.
- Din, hakikat üzerinde düşünmeye sevk eder.
- Din, mutlak olana bağlanmaya yöneltir.
- Din, insan varlığının gaye ve anlamına uygun yaşamaktır.
- Din, Allah'ın isteğine göre davranma metodudur.

E. DİNİN KAYNAĞI

- Din, Allah tarafından konulur.
- Allah'tan başka din oluşturma hakkı olan yoktur.
- Dinî hükümlerin kaynağı Allah'tır.
- Hiç kimsenin dinî hükümleri değiştirme ve yürürlükten kaldırma yetkisi yoktur.
- Bu genel kuralın içine peygamberler de dâhildir.
- Peygamberler, dine bir ekleme ve dinden bir eksiltme yapamaz.
- Peygamberler, ilahî vahyi Allah'tan alır.
- Din, *Allah tarafından konulmuş ilahî kanundur.*
- Peygamberimiz kendisinin bir insan olduğunu ifade eder.
- Peygamber kendisini yetkili görmemiştir.
- İlk Peygamber Hz. Âdem'den son peygamber Hz. Muhammed'e kadar bütün peygamberlerin getirdiği hak dinlerin genel adı *İslam*'dır.
- Batılılar, İslam'ın kaynağını Hz. Peygamber'e dayandırmak istemişlerdir.
- Hz. Muhammed'in getirdiği dine Muhammedilik (Muhammedanism) adını vermişlerdir.

F. DİNİN İNANÇ İÇERİĞİ

- Allah'ın yüce bir varlık olduğunu kabullenmek
- Allah'ın varlığına, birliğine ve sıfatlarına inanmak
- Peygamberlik (Nübüvvet) ve ahiret inancını benimsemek

G. İNANÇ

- İnanç, bir şeye gönülden bağlanmaktır.
- Allah'a inanma, O'na duyulan güven duygusudur.
- Dine inanma, onun doğruluğunu kabullenmektir.

- Allah'a inanma, O'nun büyüklüğünü ve gücünü benimsemektir.
- İnancın karşılığı iman ve itikattır.
- İnanç kelimesi, dini kavram olarak Arapçada *iman* kelimesiyle karşılanır.

H. İMANIN KELİME VE KAVRAM ANLAMI

- İman, Arap dilinde emniyet ve güven içinde bulunmak demektir.
- İman, söyleyerek kabul etmektir.
- İman, emin kılmaktır.
- İman, sükûna kavuşmaktır.
- İman, kalben müsterih olmaktır.
- İman, vicdani güven duymaktır.
- İman, iç aydınlığı hissetmektir.
- *İtikat*, Arapçada iman karşılığı kullanılır.
- *İtikat*, sağlamlaştırmak, kesin karar vermek ve tasdik etmek demektir.
- İslam'a göre iman, Hz. Peygamberin vahiy yoluyla getirdiği tüm hususları şüphe etmeden doğrulamaktır.
- İmanı (inancı) benimseyen kişiye *mü'min* denir.
- İnancın gereklerini tam bir teslimiyetle yerine getiren kişiye *Müslim (Müslüman)* denir.
- Allah'ın bir ismi de el-Mü'min'dir.
- Bu, vahye tabi olan kişilere verilmiştir.
- Mü'minin, Allah'ın güzel isminin taşıma sorumluluğu vardır.

I. İMANIN MAHİYETİ

- İman, kalbî bir fiildir.
- İman, insanın dış dünyasından doğrudan anlaşılmaz.
- Kişinin iman etmiş olup olmadığını bilmek dinde önemlidir.
- Dinin bireye sağladığı hukuki statü buna göre tayin edilir.

1. İman - Tastik İlişkisi

- İman, öncelikle kalbin (tasdikidir) onaylamasıdır.
- Tasdik, bir hükmü kesin olarak kabul etmektir.

İpucu bilgi

İman, Kalbin Tasdikidir Diyen Âlimler

1. *İmam Mâtüridî,*
2. *İmam Eş'arî,*
3. *Bakıllanî,*
4. *Cüveynî,*
5. *Gazzalî*
6. *Ebu'l-Muîn en-Nesefî*

- Âyetlerde, imanda tasdik boyutunun ihmal edilmemesi istenmektedir.
- Kişi dili ile ifade ettikten sonra, kalben kabullenmeyenlere münafık denilmiştir.
- İslam âlimleri imanın kalpte olduğunu belirtmişlerdir.
- İmanda kalbin işin içinde olması söz konusudur.

- İmanını dil ile söylemeyen bir kişinin mümin olmasını kabul etmemek gerekir.
- Mü'minlerin bir zorlama anında inkâr etmeleri imanlarına zarar vermez.
- Gereksiz yere ikiyüzlülükten, iman ettiğini söyleyip de başka yerde inkâr edenler mü'min değildirler.

2. İman - İkrar İlişkisi

- İkrar, içten hissedilenlerin dil ile ifade edilmesidir.
- Doğrulanan imanın dışa vurmasıdır.
- Mürcie ve Kerramiyye mezhepleri, İmanı dil ile ikrar etmek yeterlidir, demişlerdir.
- İmanın mahiyeti ve hakikatinin sadece ikrar ile gerçekleşmesi beklenmemelidir.
- İkrarı tek başına imanın hakikati olarak değerlendirmek doğru değildir.
- Münafıklara ve Müslüman olmayanlara Kur'an'da mümin denmemektedir.
- Hanefî âlimlere göre kalpteki tasdik önemlidir ama onun dışa vurulması da lüzumludur.

3. İman - Bilgi İlişkisi

- İmanda bilgi önemlidir.
- Bilgi edinme kaynakları beş duyu, doğru haber ve akıldır.
- İmanın bilgiden sonra gerçekleşmesi çok değerlidir.
- Cehmiyye ve Neccâriyye mezhepleri: inanılması gereken konuları sadece bilmek iman etmek için yeterlidir.
- Matüridî ve Mu'tezilî âlimlerine göre inanılması gereken konuları sadece bilmek iman etmek için yeterli değildir.

4. İman - Amel İlişkisi

- Mu'tezile, Şia ve Zeydiyye mezhepleri ile Selef âlimlerine göre "İman, kalbin tasdiki, dilin ikrarı ve amellerin yerine getirilmesidir"
- Ameli ihmal veya terk imandan çıkarmaz.

İ. İMANIN OLUŞUMU

- Mü'min olabilmek için tevhid veya şehâdet kelimelerini kalben kabul edip dillendirmek gerekir.
- Bundan sonra Allah'ın birliğine, O'nun sonsuz güç ve kudret sahibi olduğuna, Hz. Peygamber'in O'nun gönderdiği son elçi olduğuna şeksiz şüphesiz inanmak gerekir.
- Toptan iman etmeye *icmali* iman denilir.
- İman esaslarına geniş bir şekilde inanmaya *tafsili* iman denir.
- Mü'minin kalbinde tasdik yerleşmiş, dilinde ikrarı tam ve amelleri de kendisini süslemiş olmalıdır.
- Dinin temel prensiplerine "*zarûrât-ı diniyye*" denir.

hap bilgi

İmanın Şartları

1. *Allah'a,*
2. *O'nun meleklerine,*
3. *Kitaplarına,*
4. *Peygamberlerine,*
5. *Ahiret gününe,*
6. *Allah'ın bütün evreni düzenlemekte etkin güç olduğuna; kaza ve kadere iman etmektir.*

J. İMANDA ARTMA VE EKSİLME

- Selefiyye, Mu'tezile, Şia, Zeydiyye ve Hariciyye mezhepleri: İmanda nitelik ve nicelik yönünden artar veya eksilir. Amel, imandan bir cüzdür.
- Âlimlerin çoğunluğuna göre Hz. Peygamber döneminde artma ve eksilme olabilir. Ondan sonra inanılması gereken inanç esasları artmaz ve eksilmez. Müminlerin imanlarında bir derecelendirme vardır. Bazılarının imanı zayıf, bazılarının ise daha kuvvetlidir.

K. İMAN VE İSLAM

- İmam Mâtüridî'ye göre iman ve İslam aynıdır. Çünkü imandan çıkan İslam'dan çıkmış olur. Mümin olan herkes Müslim; Müslim olan herkes de mümindir.
- İmam Eş'arî'ye göre İman ve İslam iki farklı kavramdır. İman içten bağlılık, İslam ise dıştan boyun eğmektir. İman kalp, İslam organ işidir. İslam, imandan daha geniştir. İslam, imanı kuşatır.
- Bazılarına göre iman başlangıç, İslam işin ortası ve ihsan ise işin kemalidir.
- İman, İslam ve ihsan kavramları Hz. Peygamber'e sorulmuş ve her birine farklı cevaplar alınmıştır.
- İman kalben teslimiyet İslam, organlarla yapılan ibadetlerdir.

L. MUKALLİDİN İMANI

- Kişilerin, çevresine bakarak araştırmadan inanmasına taklidî iman denir. Böyle bir kişiye de mukallit adı verilir.
- Kişilerin araştırıp, delil, akıl, tefekkür ve düşünceye dayandırarak iman etmesine tahkikî iman denir. Bu imana sahip kişiye de muhakkik adı verilir.
- İslam, taklit yoluyla mümin olmayı değil, tahkik yoluyla mümin olmayı teşvik etmiştir.
- Herkesin Kur'an'ı bilmesi mümkün olmadığı için mukallidin imanı da kısmen kabul görmüştür.
- Ebû Hanîfe, İmam Mâtüridî ve Eş'ariyyeye göre mukallidin imanı geçerlidir. Mukallit, araştırmayı terk etmesinden dolayı sorumludur.
- Mu'tezile mezhebi mukallidin imanını geçerli görmemiştir. Mümin, aklını kullanmak suretiyle iman esaslarını savunabilir.

M. İMANDA İSTİSNA

- İman konusunda *"Ben inşallah müminim."* demenin caiz olup olmadığıdır. Bu hususa imanda istisna denir.
- Matüridilere göre İman, tereddüt taşıması gerektiği için "Ben inşallah mümi-nim." demek doğru değildir.
- Eş'arîler: İmanın hakikati ile ilgili değil ama olgunluk hâli ve neticesiyle ilgili olarak istisnayı mümkün görmüş, yani "Ben inşallah müminim." demeyi mahzurlu saymamışlardır.

S. İMANIN GEÇERLİLİĞİ

- İman, son nefesle veya ihtimallerin tükendiği ümitsizlik (ye's) anıyla sınırlı olmamalıdır.
- Dinin hükümlerini yok sayıp yalan ve sahteliğe kaçılmamalıdır.
- Dinî hükümler hafife alınmamalı, alay konusu yapılmamalı ve üzerinde ulu orta konuşulmamalıdır.
- Mümin, kesin inanç esaslarını veya farz olduğu bilinen hususlardan birini inkâr etmemelidir.
- İslam'ın inanç ve ibadetleri arasında bir ayrım yapılmamalıdır.
- İlahî emir ve hikmet gereği gönderilen dinî esasların hepsini severek ve isteyerek yerine getirmelidir.
- Mümin, alçak gönüllü olmalı, Allah'ın azabı bana isabet etmez, diye düşünmemelidir.
- Allah tarafından hiç kimsenin yaptığı zayi edilmeden münasip karşılık verileceğinin idrakinde olmalıdır.
- Allah'ın azabından emin olunmamalıdır.
- Allah'ın rahmetinden ümit kesmemelidir.

1. I. İnsanlık var olalıdan beri din vardır.
   II. Tarihte dine inanmayan topluluk yoktur.
   III. Yaşamı temellendiren din, yüce bir varlığa bağlılıktır.
   IV. Din, akıl sahibi insanları kendi tercihleriyle bizzat hayırlı olan şeylere götüren ilahî bir kanundur.
   V. Din duygusu insanın doğuştan beraberinde getirdiği bir duygudur.

Yukarıdakilerden hangisi dinin tanımıdır?

A) I B) IV C) III D) V E) II

2. **Aşağıdakilerden hangisi bir kazanım cümlesi değildir?**

A) Bireyin düştüğü çaresizlikten insan ancak inanç yoluyla bir çıkış bulur.
B) Din duygusu fıtrîdir.
C) İnsanın yüce bir güce bağlanması, kendisinin yeterli olamayacağı kanısını güçlendirir.
D) Din, insana birçok prensip kazandırır.
E) Din, insanın ulvi duygular taşımasını sağlar.

3. **Aşağıdakilerden hangisi dinlerin sınıflandırılmasını ifade etmez?**

A) Dinler tek tanrılı ve çok tanrılı diye ikiye ayrılır.
B) Yerel kabile dinleri, millî dinler birer kategoridir.
C) İlkel dinler ve millî dinler tarihte olmuştur.
D) Dünyada evrensel dinler çeşitli gruplara ayrılır
E) Dinliler ve dinsizler olmak üzere insanlar ikiye ayrılır

4. **Aşağıdakilerden hangisi kutsal kitaplara göre kategorilendirilemez?**

A) Putperestlik
B) Yahudilik
C) Hristiyanlık
D) Mecusilik
E) Pozitivistlik

5. I. Dindar kişi, bencil duyguların esiri olmaz.
   II. Dine inanma, sağlam karakterli birey olmayı sağlar.
   III. Dine inanan, problem çözebilen bir iradeye sahip olur.
   IV. Dine inanan, olaylar karşısında bitkinleşmez.
   V. Din, fertlerde bir ahlak ve fazilet yarışı başlatır.

Yukarıdakilerden hangisi dine olan inancın sabrı destekleyen bir seçeneğidir?

A) I B) II C) III D) V E) IV

6. **Aşağıdakilerden hangisi insanın nerede durup nerede durmayacağı ilkesini anlatır?**

A) Din, insana uhrevi sorumluluk duyguları verir.
B) Din, bireyi ahlaki davranışlara yöneltir.
C) Din, sorumluluk şuuruyla yaşamayı öğretir.
D) Din, dünya zevklerinin insan ruhunu tatmin etmeyeceğini öğretir.
E) Din, kişiye ulvi zevkler ve manevi hazlar kazandırır.

7. **Aşağıdaki tanımlardan hangisi yanlıştır?**

A) Dinler, semavi dinler ve beşerî dinler diye iki kısımda incelenir.
B) Klasik dinler tarihi kitaplarında hak dinlere nihal, batıl dinlere de milel adı verilir.
C) Yahudilik ve Hristiyanlık gibi dinlere muharref din adı verilir.
D) Kur'an'a göre ilahî vahye dayanmayanlara batıl din denmiştir.
E) Muharref dinler, ilahî vahye dayanmasına rağmen Allah'tan gelen şeklini koruyamamıştır.

8. **Aşağıdaki seçenekler ikişer cümleler hâlinde birbirini tamamlayan gruplar olarak verilmiştir. İçlerinden hangisi cümle devamında yanlış olarak tamamlanmıştır?**

A) Kişinin yaptığı dualar onu yüceltir. Dua da dinî düşünce sayesinde yapılır.
B) Allah sevgisi, kişide yalnızlık duygusunu giderir. Allah ile beraber olduğu duygusu bireyi mutlu eder.
C) Din, isteklerin bir sınırı olduğu duygusunu verir. Böylece toplumlar yücelir.
D) Din, bireyleri mukaddes bir şuur etrafında birleştirir. Şuur, hesap verme ve bağımsızlık duygusunu önler.
E) Din sayesinde medeniyetler kurulur. Din, kültürün gelişmesine katkı sağlar.

9. **Aşağıdaki seçenekleden hangisi yanlış bir bilgi içermektedir?**

A) Din, Arapça deyn kökünden gelir.

B) Dinin; itaat, ceza, mükâfat, örf, âdet, hüküm, tutulan yol ve usul kelimeleriyle karşılandığı ifade edilir.

C) Din, borç ve yükümlülük anlamında, bireyin ödemekle yükümlü olduğu vefayı ifade etmektedir.

D) Din, sorumluluk duygusunu insana verir.

E) Din, belirli bir zaman diliminde ödenmesi gereken borç anlamındadır.

10. **Aşağıdaki cümlelerden hangisi yanlıştır?**

A) Din, insanın her türlü tavır ve davranışlarıyla dikkat etmesi gereken ilkelerdir.

B) İslam âlimleri dinleri hak din ve batıl din şeklinde sınıflammışlardır.

C) Hak din sadece İslam'dır.

D) Kur'an, diğer inanç sistemlerine din demektedir.

E) Vicdan, dinin yerini tutabilir.

11. I. Allah katında din şüphesiz İslam'dır.

II. Kim İslam'dan başka bir dine yönelirse onun dini kabul edilmeyecektir, o ahirette de kaybedenlerdendir.

III. Sen yüzünü bir hanîf olarak dine, Allah'ın fıtratına çevir.

IV. O, insanları fıtrat üzerine yaratmıştır. Allah'ın yaratması değiştirilemez

V. "Yevmü'd-dîn" (din günü)

Yukarıdaki ayetlerden hangisinde din kavramı farklı anlatılmıştır?

A) V B) III C) II D) I E) IV

12. I. Monoteizm: Çoklu tanrı inancı

II. Tek tanrılı dinler (ilahî dinler)

III. Düalist (iki tanrılı) dinler (Mecusîlik)

IV. Çok tanrılı dinler (Eski Yunan, Roma ve Mısır dinleri gibi)

V. Tanrı konusunda açık ve net olmayanlar (Budizm, Şintoizm gibi)

Yukarıdaki eşleştirmenin hangisi yanlıştır?

A) III B) V C) I D) II E) IV

13. I. Religion: Batı dillerinde tanrı kelimesinin karşılığı.

II. Dharma: Hinduizm'in kutsal dili Sanskritçede din kelimesinin karşılığı.

III. Dhamma: Budizm'in kutsal metinlerinin yazıldığı Pali dilinde din kelimesinin karşılığı.

IV. Brahmanizm'de, "ileride gelecek, beklenen kimse" inancı vardır.

V. Budizm'de İleride gelecek bir kurtarıcı (Maitreya veya Metteya) müjde ve beklentisi vardır.

Yukarıdaki seçeneklerin hangisinde yanlış tanım yapılmıştır?

A) II B) I C) III D) IV E) V

14. **Aşağıdakilerden hangisi yanlış tanımlanmıştır?**

A) Zihnî unsur: İnsanın kendisinden üstün bir güç ve kudretin mevcudiyetini zihnen kabulü.

B) Hissî unsur: Zihnen varlığı kabul edilen üstün güç ve kudrete karşı kalben duyulan bağlılık duygusu.

C) Taabbüdî unsur: Zihnen varlığı kabul edilen, kalben kendisine bağlanılan kudrete karşı bazı davranışları yapma yükümlülüğü.

D) İçtimai unsur: Aynı zihnî, hissî, taabbüdî unsurları paylaşan insanların oluşturduğu sosyal grup.

E) Fıtratullah: İnsanın kişilik yapısı

15. I. Din, Allah'a kulluk etmek ve O'na ortak koşmamaktır.

II. Din, Allah'a karşı görevlerin yapılmasıdır.

III. Din, insanın Allah'tan başka varlığa mabud olarak yönelmemesidir.

IV. Din, ihlas ve samimiyet içinde hayatı Allah'a vakfetmektir.

V. Din, Allah'a ulaştıran yolda yürümektir ve gafil bir hayat sürmemektir.

Yukarıdaki seçeneklerden hangisi Allah'a karşı adanmışlık duygusunu ifade eden bir cümledir?

A) I B) IV C) II D) V E) III

16. "Büyük dinimiz çalışmayanın, insanlıkla ilgisinin olmadığını bildiriyor. Bazı kimseler çağdaş olmayı inançsız olmak sanıyorlar. Asıl inançsızlık onların bu inanışıdır."

Yukarıdaki parçada, genel olarak dinin hangi özelliği vurgulanmaktadır?

A) Çağdaş olmak, inançsız olmak demek değildir.

B) Din, ilerlemeye ve gelişmeye engel olmaz.

C) Din, çağdaşlaşmaya karşı değildir,

D) Dinimizde çalışmayanın, insanlıkla ilgisi yoktur.

E) Din, birey ve toplum hayatı için vazgeçilmez bir kurumdur.

17. Dinin insan hayatındaki yerine ilişkin aşağıdaki açıklamalardan hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) İnsanları iyi ve faydalı işler yapmaya yöneltir.

B) İnsanların medeniyet alanında duraksama nedenidir.

C) Birlik, beraberlik ve kardeşlik duygularını geliştirir.

D) İnsanları manevi açıdan olgunlaştırır.

E) Ahlaki ve manevi yönden değerler eğitimi sağlar.

18. Hz. İbrahim'in tebliğ ettiği tevhîd dini aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sabiîlik

B) Hristiyanlık

C) Mecusilik

D) Yahudilik

E) Haniflik

19. Aşağıdakilerden hangisi ilahî dinlerden biri <u>değildir</u>?

A) Haniflik

B) Musevilik

C) Budizm

D) İsevilik

E) İslam

20. Ahlakının temelinde "sekiz dilimli yol" adı verilen kurallar bütünü olan ve sekiz dilimli yolda üç madde (doğru söz, doğru davranış ve doğru hayat) yer alan, uyulması gereken beş temel emri olan (öldürmemek, çalmamak, doğru niyet, yalan söylememek, içki-uyuşturucu kullanmamak) ve doğru hayat kasaplığı, meyhaneciliği, esrarcılığı, silah ve zehir üretmeyi yasaklama prensibini oluşturan bu dinin dindarları da avlanmayıp balık tutmazlar, et, içki ve zehir satın almazlar, zina yapmazlar.

Bu dinin adı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yahudilik

B) Hinduizm

C) Cahizm

D) Budizm

E) Konfüçyanizm

1. "Din, akıl sahibi insanları kendi tercihleriyle bizzat hayırlı olan şeylere götüren ilahî bir kanundur." tanımı dinin kanun oluşunu ortaya koyar ve diğer seçeneklerdeki tespitlerden ayrılarak farklılık arz eder. Bu, tam bir tanım cümlesidir.

A ● C D E

2. "Din duygusu fıtridir." kazanımları ifade etmesi açısından cümlesi diğer seçeneklerden ayrılır. Diğer seçenekler dinin kazanımlarından söz eder. B, seçeneği ise bir tanımdır.

A ● C D E

3. Dinlerle ilgili seçeneklerde sınıflandırılmasına ilişkin kavramlar çeldirici olarak kullanılmıştır. Olumsuz soru köküyle de bir sınıflandırma yapısını oluşturmayan E seçeneği dinlerin sınıflandırmasını ifade etmediği ortaya konmaktadır. Çünkü dinler dinli ve dinsiz ayırımı yaparak bir yöntem kullanmaz.

A B C D ●

4. Pozitivistlik, çağdaş bir inkârcı akım ve düşünce yapısıdır. Kutsal kitaplarda adı geçmez.

A B C D ●

5. "Dine inanan, olaylar karşısında bitkinleşmez." seçeneği dine olan inancın sabrı destekleyen bir ifadesi olarak sunulmuştur.

A B C D ●

6. Din, bireyi ahlaki davranışlara yöneltir. Din, dünyada ilkeli yaşamak içindir. Karşılığı ise ahiretteki sonucudur.

A ● C D E

7. Klasik dinler tarihi kitaplarında hak dinlere milel, batıl dinlere de nihal adı verilir. Seçenekte yanlış verilmiştir.

A ● C D E

8. "Din, bireyleri mukaddes bir şuur etrafında birleştirir." Burası doğrudur. Şuur, hesap verme ve bağımsızlık duygusunu önler." cümlesi yanlıştır. Şuur, hesap verme ve bağımsızlık duygusunun gelişmesini sağlar.

A B C ● E

9. Din, borç ve yükümlülük anlamında, bireyin ödemekle yükümlü olduğu itaati ifade etmektedir.

A B ● D E

10. Vicdan, bireyseldir. Kişinin yaşadığı ortamlar ve algıları, vicdanlarının ölçülerini değiştirmektedir. Vicdanlar da hâliyle farklılık arz edebilmektedir. Bunun için vicdan dinin yerini tutamaz.

A B C D ●

11. Yevmi'd - Dîn, din günü anlamında ahiretten hesap gününden bahseder. Diğer seçeneklerden farklıdır.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

12. **Monoteizm:** Tek tanrı inancını ifade eden bir kavramdır.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

13. **Religion:** Batı dillerinde din kelimesinin karşılığı olarak bu kavram kullanılır.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

14. **Fıtratullah:** Allah'ın dini demektir ki o da İslam ve tevhiddir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

15. "Dîn, ihlas ve samimiyet içinde hayatı Allah'a vakfetmektir." cümlesinde bir adanmışlık vardır. Diğer seçeneklerde tanımlamalarla birlikte ilkelerden söz edilmektedir. Adanmışlık bir nevi vakfedilmişlik duygusudur.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

16. Dîn, ilerlemeye ve gelişmeye engel olmaz.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

17. Dîn, insanların medeniyet alanında duraksama nedeni değildir, bilakis ilerlemesine yönelik öğütleriyle teşvikleri vardır.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

18. Haniflik, tevhidî inanış biçimidir. Peygamberimize İslam dini gönderilmeden önce Arap Yarımadası'da hanifler mevcuttu.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

19. Budizm, ilahî kaynaklı bir din değildir.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

20. Budizm, dünyaya ve yaşama ilişkin ilkeler dinidir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

II. İSLAM DİNİ VE İNANCI

A. TANIMLAR

- İlk peygamberden son peygambere kadar Allah'ın insanlara gönderdiği ilahî vahiy aynıdır.
- Hz. Âdem insanlara neyi tebliğ etmiş ise diğer peygamberler de aynı inanç esaslarına teslim olmuşlardır.
- Böylece bütün peygamberler insanlara aynı dinin prensiplerini iletmişlerdir.
- Peygamberlerin insanlara ulaştırdıkları dinin genel adı İslam'dır.
- Bu yönüyle bakıldığında bu din Hz. Âdem'le başlamış sayılır.
- Aslında insanlığın İslam'dan başka dini olmamıştır.
- Allah'ın insanlık için önerdiği tek din İslam'dır.
- Dünyadaki hiçbir inanç sistemi İslam'ın yerini dolduramaz.
- İslam, Arapça aslı "silm" veya "selm" dir. Sözlük anlam,: " kurtuluşa ermek, boyun eğmek, teslim olmak, barış yapmak" demektir.
- İslam bilginleri, " *iradeli bir barış ortamına giriş ve boyun eğiş*" demişlerdir.
- Bu, her şeye ve her duruma bir boyun eğiş değildir.
- Sadece hakka boyun eğişi ifade eder.
- Doğruya ve hakka uymak, yanlışa ve kötüye uymamak İslam şiarıdır.
- Allah'a ve O'nun buyruklarına boyun eğmek, itaat etmek ve isyan etmemektir.
- Tevhid inancına sahip olmak ve Allah'a teslimiyetin gereğini yapmaktır. Huzur ortamına girmektir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

- İslam, Allah'ın insanlığa gönderdiği son dindir.
- İslam, insan fıtratına en uygun bir dindir.
- İslam, "kolaylaştırılmış Haniflik"tir.

1. İslam Âlimlerine Göre İslam

- Allah'a tam teslimiyet, hükümlerine boyun eğmek ve emirlerine uymaktır.
- Kişinin kendini her hâliyle Allah'a teslim etmesi ve O'na ortak koşmamakla birlikte sadece O'na kulluk etmesidir.
- Allah'ın Hz. Peygamber vasıtasıyla gönderdiği bütün hükümleri içtenlikle benimseyip onlara uymaktır.
- Allah'a şirk koşmayan insan tipini temsil eden kişi, Müslüman niteliğini hak etmektedir.
- Hz. Muhammed'in temel öğreti ve esaslarını vahiy yoluyla Allah'tan aldığı ve ilk uygulamalarını bizzat kendisinin gösterdiği, zamanla Müslüman toplumlar tarafından insanlığın diğer birikimlerinden faydalanarak evrilen din ve dünya görüşünün, insan, toplum ve devlet gibi insani konularda kendine has ilkeleri ve görüşleri olan tarihî tecrübenin, medeniyet ve uygarlığın genel adıdır.
- Bu hükümlerin hepsinde temel esas, *samimiyet ve O'ndan gelene boyun eğmek* şeklinde ön plana çıkar.

hap bilgi

İslam Dininin Genel Hükümleri

1. *İnançla (itikat) ilgili hükümler*
2. *Davranışlarla (muamelat) ilgili hükümler*
3. *Ahlakla ilgili hükümler*

B. İSLAM'IN İNANÇLA İLGİLİ HÜKÜMLERİ

- Vahyin içeriği de Allah'ın var ve bir olduğuna, meleklere, kitaplara, peygamberlere, ahiret gününe ve kaza ve kaderin iyi ve kötü yönleriyle Allah'tan olduğuna inanmaktan ibarettir. Bunlar üçe indirilmek suretiyle Allah, peygamber ve ahiret inancı olarak özetlenir. Bazen de bire indirgenmek suretiyle Allah'a iman olarak özetlenir. İslam tevhit dinidir. Bütün konular bu temel esas etrafında örülür.
- İnançla ilgili hükümlere *asli*, ibadet ve muamelâtla ilgili olanlarına *feri* esaslar denir.

hap bilgi

Allah'ın kulları hakkında belirlediği hükümler İslam dininde üç ana başlık altında incelenir:
1. İtikadî,
2. Amelî
3. Ahlaki hükümlerdir.

- İtikat esaslarını kabul etmeyen bir kişi, çok amel etmiş veya gayet ahlaklı bir davranış sergilemiş olsa bile onun İslam'la bir ilgisi kurulamayacaktır. İbadetleri lüzumsuz gören kişi de aynı şekildedir.
- İslam her şeyden önce tevhid dinidir. İslam'ın inanç esasları Hz. Peygamber'e indirilen vahyin tamamıdır. Kur'an'ın tamamı inanç esası olarak değerlendirilir.

1. İnanç Esaslarının Devamlılığı

- İslam'ın inanç esasları ilk peygamberden bu yana var olan esaslardır.
- Ahlaki duygular insanlara din tarafından kazandırılır. Beşerî kanun ve nizamlar yalnız başlarına, insanları ahlakiliğe teşvik etmeye ve birbirinin hakkına tecavüz etmeyi önlemeye yeterli değildir. Çünkü bu kanun ve nizamlar, daha çok kötülük yapanlara ceza vermekle yetinirler. Onların insanları uyarıcı; hayra, iyiliğe ve ahlaki olana yöneltici etkileri yoktur.

2. İnanç Esaslarının Tespiti

- İtikada konu olan şeyler iman esaslarıdır.
- İman esasları halk arasında "amentü" diye bilinir.
- Allah, melek, kitap, peygamber ve ahiret inancını ortaya koyar. Bu konuda Cibril hadisinden esinlenilmektedir.
- İnanç esaslarının çıkarıldığı kaynaklar, Kur'an ve Hz. Peygamber'in varlığı kesin olan hadisleridir.
- Dinî hükümlerin hepsi bir bakıma inanç esasıdır.
- Gıybetin, koğuculuğun, yalancılığın kötü olduğunu inanmak Kur'an'da yer almaları sebebiyle inanç esaslarıyla bağlantılıdır ve bunlardan sakınmak ahlaki birer görevdir. Ahlaki bir hüküm olmalarına rağmen bunları inkâr eden İslam'la alakasına zarar verirken, buna uymayan kişi sadece ahlaksızlıkla itham edilebilir.

3. İnanç Esaslarına Bağlılık

- Kur'an ve mütevatir hadislerde zikredilen inanç esaslarını benimseyip gönül bağlılığıyla ve içtenlikle kabullenmek gerekir.
- İtikat esaslarının can ve maldan aziz bilinmesini belirten hadisler de mevcuttur.

farkıgör

"Allah katındaki dereceni öğrenmek istiyorsan kalbinde Allah'a ne kadar yer ayırdığına bak".

4. İnanç Esaslarının Özellikleri

1. İnanç esaslarında zorlama yoktur.
2. İnanç esasları kesin bilgi verir. Şüphe, inkâr ve küfür sayılır. İnanç esaslarına körü körüne bağlanılmaz.
3. İnanç esasları açık ve sadedir.
4. İtikat esasları bir bütündür, bölünme ve parçalanma (tecezzî) kabul etmez.
5. İslam inanç esasları zamana, zemine, mekâna, fert ve toplumlara göre değişmez.
6. İslam inanç esasları insan fıtratına en uygun bir yapıya sahiptir.

- İslam inanç sistemi, birden fazla ilah anlayışına yer veren sistemlerle, tamamen inkâr eden sistemler arasında orta bir yol tutarak yaratıcının bir tek olduğunu kabul etmiş ve mutedil bir yol tutmuştur.
- İslam, orta bir yoldur, mutedildir ama uzlaşmacı ve eklektik değildir.
- Diğer sistemlerle birlikte olmayı kendi esaslarından taviz vererek gerçekleştirmez. Onun bütün din ve inanç sahiplerine yakınlığı ve uzaklığı aynıdır.
- İnancın esas ve özünü Allah Teâlâ'nın bir, eşsiz ve benzersiz olduğuna iman oluşturur.
- İslam'ın bütün inanç esasları Allah'a imanla başlar, O'na inanmak bir ölçüde inancı tamamlamak, inanmamak ise inancı yok etmek anlamına gelir.
- İslam, kendisiyle, çevresiyle ve toplumuyla barışık müminler hedeflemektedir.

C. İSLAM DİNİNİN DAVRANIŞLARLA İLGİLİ HÜKÜMLERİ

- Muamelat esasları denilen bu hükümler daha çok fıkıh ilmini ilgilendirir.

hap bilgi

Kaynaklarda davranış ve fiillerle ilgili olarak genelde üç ana konu işlenir: İbadetler, muameleler ve cezalar.

- İbadetler kuldan Allah'a yönelik yapılan samimi davranışlardır.
- İnanç esaslarındaki tevhid ilkesi ibadetlerde de geçerlidir. O'ndan başkasına kulluk İslam'da yasaklanmıştır.
- İbadetler Allah Teâlâ tarafından farz kılınır, Hz. Peygamber'in gösterdiği gibi yapılır. Onlara da kimse ilave ve eksiltme yapamaz.
- Dinî metinler aynı zamanda ibadetlerin de kaynağıdır.
- İbadetler sadece Allah rızası için yapılır, niyet ve uygulamada O'ndan başkasını anmak caiz değildir.
- Müslümanlar peygamberlere iman ederler ama onlara asla tapmaz ve ibadet etmezler.

- İbadetler de inanç esasları gibi dinin değişmez ilkeleridir. Yapılış şekilleri fiilî mütevatir sünnete dayanır.
- İslam dininin "muamelat" hükümleri adalet ilkesine dayanmaktadır.
- Sadece dindaşına karşı değil bütün insanlığa karşı adil olmak Müslümanlığın temel davranışıdır.
- Hiçbir din ayrımı yapmadan her hak sahibine hakkını vermek bu dinin şiarıdır.
- İnsanların birbirlerine yetkisi yoktur. Buna rağmen yine de biri haddi aşıp başkasının hakkını ihlal ederse onu cezalandırmak ve bu konuda suçluya müsamaha göstermemek İslam dininin bir özelliğidir.
- İslam dininde kimsenin suç işleme ayrıcalığı yoktur.

D. İSLAM DİNİNİN AHLAKLA İLGİLİ HÜKÜMLERİ

- İslam dininin ahlak ilkeleri Kur'an'a dayanır.
- Kur'an insanın hem bu dünyada insanlarla olan ilişkisinin hem de ahiretle ilgili davranışlarının Allah'ın rızasına uygun olmasını ister.
- Müminler erdemin hâkim olduğu bir toplum meydana getireceklerdir.
- Kendi arzu ve heveslerinin peşinden koşmayacaklar ve kötü örnek olmayacaklardır.
- Hz. Peygamber'in sünnetini ve yaşayışını örnek alacaklar ve onun önderliğinde dünyevî istek ve hazcılıktan mümkün olduğunca uzak duracaklardır.

- Kendilerinden istenen görev, Allah'ın bütün hükümlerine saygı ve sorumluluk şuuruyla yaşamaktır.
- Takvaya uygun olarak hayatı düzenlemeye özen göstermektir.
- İslam'ın ahlak ilkeleri Hz. Peygamber tarafından yaşanıp uygulanmıştır.
- Hz. Peygamber de bu ilkeleri vahiyden almıştır.

hap bilgi

İslam'ın ahlak ilkeleri bu açıdan bakıldığında iki kaynağa dayanmaktadır: Kur'an ve sahih hadisler.

- İslam'ın ahlak hükümleri bir yönüyle inanç esasıdır. Çünkü kaynak itibarıyla Kur'an'a dayanır.
- Kur'an'da var olan her ahlak ilkesi de inanç değeri taşır. Mesela bir kimse başkasıyla alay edip onu küçümserse bu bir ahlaksızlıktır. Onun açısından muhtemelen ahirette bununla ilgili kötü bir sonuç doğacaktır.
- Ama bir kimse "Başkalarıyla alay etmek ve onları küçümsemek günah değildir." derse bu bir ahlaksızlık değil, Allah'ın toplum düzeni için koyduğu esası inkârdır.
- İslam dininde Allah'ın yarattıklarına karşı merhametli olmak, onları incitmemek esastır. Her şeyi O yarattığına göre, O'nun yarattığı her şeye O'nun adına saygı göstermek, bir esastır.
- Ahlaklı mümin insana saygı göstermek durumundadır.

1. I. İman, Allah'ı tanıma ve bilme boyutu

II. İbadetler Allah'a itaat boyutu

III. Ahlak ise Allah'ı sevme boyutu

Yukarıdakilerden hangileri amelî boyutu ele alır?

A) Yalnız II B) Yalnız III
C) I ve II D) II ve III
E) I,II ve III

2. I. İslam dini insan hayatının bütün yönlerini kuşatır.

II. İslam dini kendinden başka bir din aranmasını kabul etmez.

III. İslam dini son dindir.

IV. İslam dini mükemmel ve en gerekli insan ihtiyaçlarını karşılayacak dindir.

Yukarıdaki seçeneklerden hangisi "Allah katında din, İslam'dır." **ayetini açıklar?**

A) Yalnız I B) Yalnız III
C) Yalnız II D) Yalnız IV
E) I ve III

3. I. İslam, ilahî kuralları aklımıza ve irademize sunar.

II. İnanma duygusu, insanın zaafının bir sonucudur.

III. Dinî yönelişler, çevresel faktörlerle gelişir.

IV. Din duygusu insanın doğuştan getirdiği bir özelliktir.

V. Din, yaşamın kurallarını tamamen sınırlar.

Yukarıdaki seçeneklerden hangileri yanlıştır?

A) Yalnız I B) II- IV
C) III - I D) IV - III
E) V - II

4. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) İnsanı yaratan onu bilgiyle donatmıştır.
B) İnsan mükemmel bir varlıktır.
C) İnsanın yapması gereken Allah'a bağlı bir hayat sürdürmesidir.
D) İnsan, Allah'ın tasarruf ve hâkimiyetine girmelidir.
E) İnsanın davranış ve yaratılış özelliğini zorlamalıdır.

5. **Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**

A) Din, hayır olana yönelten bir kanundur.

B) Din, Allah tarafından gönderilmiştir.

C) Gerçeğe, kişi kendi çabalarıyla ulaşır.

D) Vahiy kanalıyla elde edebilecek gerçekler bütünü insanı hakikate bağlar.

E) Din, bir doktrin ve metottur.

6. **Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?**

A) Din, mutlak hakikati görece olandan ayıran bir doktrin değildir.

B) Din, hakikat üzerinde düşünmeden itaati emreder.

C) Din, mutlak olana bağlılığı emretmez.

D) Din, insan varlığının gaye ve anlamına uygunluğu değildir.

E) Din, Allah'ın isteğine göre davranma metodudur.

7. **Aşağıdaki cümlelerden hangisi yanlıştır?**

A) Din, Allah tarafından konulur.

B) Allah'tan başka din oluşturma hakkı yoktur.

C) Dinî hükümlerin kaynağı Allah'tır.

D) Hiç kimsenin dinî hükümleri değiştirme ve yürürlükten kaldırma yetkisi yoktur.

E) Dinî hükümleri değiştirme ve yürürlükten kaldırma yetkisi Peygamberlerde vardır.

8. **Aşağıdaki cümlelerden hangisi doğrudur?**

A) Peygamberler, dine bir ekleme ve dinden eksiltme yapar.

B) Peygamberler, ilahî vahyi planlar.

C) Din, *Allah tarafından konulmuş ilahî kanundur.*

D) Din, insanın metafizik ihtiyaçlarını gidermeye yetkindir

E) Din, çağlara göre inanç esasları yorumlanabilir.

9. **Aşağıdaki cümlelerden hangisi yanlıştır?**

A) Peygamberimiz kendisinin bir insan olduğunu ifade eder.

B) Peygamber dinde kendisini yetkili görmüştür.

C) İlk Peygamber Hz. Âdem'den son peygamber Hz. Muhammed'e kadar bütün peygamberlerin getirdiği hak dinlerin genel adı Islam'dır.

D) Batılılar, İslam'ın kaynağını Hz. Peygamber'e dayandırmak istemişlerdir.

E) Hz. Muhammed'in getirdiği dine batılılar Muhammedîlik (Muhammedanism) adını vermişlerdir.

10. I. Allah'ın varlığına, birliğine ve sıfatlarına inanmak

II. Allah'ın yüce bir varlık olduğunu kabullenmek

III. Peygamberlik (Nübüvvet) ve ahiret inancını benimsemek

Yukarıdaki tanımlamalarda imanın esaslarının tamamı ifade edilmiş midir?

A) Yalnızca üç iman esası yazılmıştır.

B) Meleklere iman yazılmamıştır

C) Kitaplara iman yazılmamıştır.

D) Kaza ve kadere iman yazılmamıştır.

E) Tanımlamaların içinde diğer inanç esasları da vardır.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

11. **Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**

A) İnanç, bir şeye gönülden bağlanmaktır.

B) Allah'a inanma, O'na duyulan güven duygusudur.

C) Dine inanma, dinin doğruluğunu kabullenmektir.

D) Allah'a inanma, O'nun büyüklüğünü ve gücünü benimsemektir.

E) İnanç bir vicdan işidir.

12. **Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**

A) İmanı (inancı) benimseyen kişiye mü'min denir.

B) İman, insanın dış dünyasından doğrudan anlaşılır.

C) Kişinin iman etmiş olup olmadığını bilmek dinde önemlidir.

D) Dinin bireye sağladığı hukuki statü buna göre tayin edilir.

E) İman, öncelikle kalbin (tasdikidir) onaylamasıdır.

13. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Mü'min olabilmek için tevhid veya şehâdet kelimelerini kalben kabul edip dillendirmesi gerekir. Bundan sonra Allah'ın birliğine, O'nun sonsuz güç ve kudret sahibi olduğuna, Hz. Peygamber'in O'nun gönderdiği son elçi olduğuna şeksiz şüphesiz inanmak gerekir.

B) Toptan iman etmeye (tafsilî) iman denilir.

C) İman esaslarına geniş bir şekilde inanmaya (icmalî) iman denir.

D) Ameli ihmal veya terk imandan çıkarır.

E) İnanılması gereken konuları sadece bilmek iman etmek için yeterlidir.

14. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi yanlıştır?

A) İman ve İslam aynıdır. İmandan çıkan İslam'dan çıkmış olur.

B) Mümin, Müslim; Müslim de mümin değildir.

C) İman ve İslam kavramları Hz. Peygamber'e sorulmuştur.

D) İman, kalbin teslimiyeti, İslam, organlarla yapılan ibadetlerdir.

E) İnanılması gereken inanç esasları artmaz ve eksilmez.

15. Aşağıdakilerden hangisi mukallidin imanı ile ilgili mutezilenin görüşüdür?

A) Mukallidin imanı geçerlidir.

B) Mukallidin imanını geçerli değildir

C) Mukallit, araştırmayı terk etmesinden dolayı sorumludur.

D) Mümin, aklını kullanmak suretiyle iman esaslarını savunamaz

E) Mukallit, yalnızca taklidiyle gerçeklere ulaşır.

16. Aşağıdakilerden hangisi imanda istisna ile ilgili Maturidi'ye göre doğru bir seçenektir?

A) İman tereddüt taşımaz, "Ben inşallah müminim." demek doğru değildir.

B) Ben inşallah müminim, demek mahzurludur.

C) Mümin, Allah'ın azabından emin olmamalıdır.

D) Mümin, Allah'ın rahmetinden ümit kesmemelidir.

E) Mümin, imanını şüphe açısından sorgulamalıdır.

17. İmanın geçerliliği için aşağıdaki şartlardan hangisi yanlıştır?

A) İman son nefesle veya ihtimallerin tükendiği ümitsizlik (ye's) anıyla sınırlı olmalıdır.

B) Dinin hükümlerini yok sayıp yalana ve sahteliğe kaçılmamalıdır.

C) Dinî hükümler hafife alınmamalı, alay konusu yapılmamalı ve üzerinde ulu orta konuşulmamalıdır.

D) Mümin, kesin inanç esaslarını veya farz olduğu bilinen hususlardan birini inkâr etmemelidir.

E) Allah tarafından hiç kimsenin yaptığı zayi edilmeden münasip karşılık verileceğinin idrakinde olmalıdır.

18.
I. İnanç esaslarında zorlama vardır.
II. İnanç esasları kesin bilgi verir.
III. İnanç esaslarına körü körüne bağlanılmaz.
IV. İnanç esasları açık ve sadedir.
V. İtikat esasları bir bütündür, bölünme ve parçalanma (tecezzî) kabul etmez.

Yukarıdaki seçeneklerden hangisi yanlıştır?

A) II B) III C) IV D) V E) I

19.
I. İbadet
II. Muameleler
III. Ukubat

Yukarıdaki esaslar aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

A) Ahlak

B) Örf

C) Diğer dinlerin hükümleri

D) Muamelat

E) İnanç esasları

20. İbadetlerin yapılış şekilleri aşağıdaki seçeneklerden hangisine dayanır?

A) Fiilî mütevatir sünnete

B) Ayetlere

C) Takrirî sünnete

D) İcmaya

E) Kıyasa

1. Sevgi, bir duygudur. Ahlakilik ölçütüdür. Amelde davranış vardır. Sevgi gibi davranış gelirse amel olur. O zaman ahlakı amelleştirebiliriz.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

2. İslam, son dindir, bu dinden başka din gelmeyecektir. Başka din arayışlarını yüce Allah kabul etmeyeceğini bildirir.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

3. İnanma duygusu bireyin zaafının sonucu değildir. Ayrıca din, yaşamın kurallarını sınırlamaz, onu düzene sokar, disipline eder.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

4. İnsanın yaratılış özelliğini ve davranışlarını zorlama altına almak mümkün gözükmemektedir. Çünkü İslam'da zorlama yoktur. İnsanın davranış ve yaratılış özelliğini zorlamamalıdır.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

5. Gerçeğe, kişi kendi çabalarıyla ulaşamaz.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

6. Din, Allah'ın isteğine göre davranma metodudur.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

7. Dinî hükümleri değiştirme ve yürürlükten kaldırma yetkisi peygamberlerde yoktur.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

8. Din, Allah tarafından konulmuş ilahî kanundur.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

9. Peygamber dinde kendisini yetkili görmemiştir.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

10. Tanımlamaların içinde diğer inanç esasları da vardır.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

çözümler

11. İnanç bir vicdan işi değildir. Çünkü vicdan dinin yerini tutamaz.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

12. İman, insanın dış dünyasından doğrudan anlaşılmaz.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

13. Mü'min olabilmek için tevhid veya şehadet kelimelerinin kalben kabul edilip dillendirilmesi gerekir. Bundan sonra Allah'ın birliğine, O'nun sonsuz güç ve kudret sahibi olduğuna, Hz. Peygamber'in O'nun gönderdiği son elçi olduğuna şeksiz şüphesiz inanmak gerekir.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

14. Mümin, Müslim; Müslim de mümindir.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

15. İnsan için aslolan araştırmak ve düşünmektir. Araştırmadan ve düşünmeden yapılan inancın temelleri sağlam olmaz. Mukallidin imanı geçerli değildir.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

16. İman tereddüt taşımaz, "Ben inşallah müminim." demek doğru değildir.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

17. İman son nefesle veya ihtimallerin tükendiği ümitsizlik (ye's) anıyla sınırlı olmamalıdır.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

18. Dinde zorlama yoktur, esasına göre inanç konusunda kimse zorlanamaz.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

19. Muamelat İslam fıkhına göre ibadetler, borçlar + araziler hukuku, nikah gibi hususlar ve cezaî müeyyidelerdir.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

20. Fiilî mütevatir sünnete dayanır.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

III. ALLAH İNANCI

- İslam dininin iman esaslarından ilki Allah'a imandır.
- Allah'ın varlığına iman bu dinin inanç sisteminin özünü oluşturur.
- İslam dinine girmek de Allah'ın varlığını ve birliğini kabul etmekle gerçekleşir.
- Allah'a iman, aynı zamanda insanın yeryüzüne geliş gayesidir.
- İnsanın dünyadaki asıl görevi kâinatı yaratan yüce güce inanmak ve onun emirlerini yerine getirmektir.
- Tarih boyunca tüm toplumlarda bir yaratıcı fikrinin olduğu görülür.
- Irkları, ülkeleri, dil ve kültürleri birbirinden farklı olan insanlar, onun varlığından şüphe etmemişlerdir.
- Tarihin çeşitli dönemlerinde puta ve yıldızlara tapınma olmuştur.
- Bu ihtiyaç inanmanın tüm insanları kuşatan evrensel bir nitelikte olduğunu göstermektedir.
- İnkârın (inançsızlık) en uç noktasına ulaşmış olan kişiler bile zor durumda kaldıklarında yüce bir güce sığınmışlardır.

A. ALLAH'IN VARLIĞI

- Allah'ın varlığı, kendine özgü bir nitelik taşır. O'nun zatı duyularla idrak edilemez.
- Allah'ı kanıtlamak ancak O'nun dışındaki varlıklardan hareketle mümkün olabilir.
- Allah'ın varlığına inanmak, zihinsel faaliyetle gönlün harekete geçirilmesi ve iradenin eğitilmesiyle mümkündür.
- Kur'anda, inancın duyularla idrak edilemeyen mutlak varlığa kayıtsız şartsız bağlılığı esas alan bu yönü, "gayba iman" olarak belirtilmiş ve müminlerin özelliklerinden sayılmıştır.
- Eflatun hareketin nihaî kaynağını ruha bağlar. Aristo ilk sebep (illet-i ulâ) veya ilk hareket ettirici (muharrik-i evvel) teorisini benimser.
- Tanrı'nın varlığı Kitâb-ı Mukaddes'in ulûhiyyet anlayışı ile bağlantılı olarak Yahudi ve Hristiyan teolojilerinde yer almıştır.
- Allah inancı insanda doğuştan var olan bir özelliktir.
- Birçok ayette insanın yaratılışında var olan Allah'a yönelme duygusu üzerinde durulmaktadır.
- Bundan dolayı yüzyıllar boyunca bütün toplumlarda Allah adı yüceltilmiştir.
- Allah'ı inkâr ise aslında toplumsal sağduyuya aykırı bir durumdur.
- Kur'an'da; inkar, inat, kibir, zulm, zorbalık, nankörlük ve saptırıcı dış etkenlerin tesiri altında kalmak gibi faktörlere bağlanmıştır.

B. ALLAH'IN VARLIĞINI KANITLAYAN DELİLLER

- Kur'an sürekli olarak görünür âlem üzerinde gözleme dayalı bir düşünme yöntemi önermektedir.
- İslam'da Allah'ın varlığını ispatlamak için yapılan tüm faaliyetlere "isbât-ı vücut" denir.
- Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın varlığından çok birliğine vurgu yapılmaktadır.
- Bunun sebebi, insanların yaratıcı gücü inkâr etmelerinin zorluğuna karşın ona ortak koşmaya (şirk) yönelik gösterdikleri eğilimdir.

- Kur'anın geldiği toplumun çok tanrılı bir yapısı vardır.
- Cahiliyye Arapları Allah'a inanmakla birlikte ona ulaşmak için putları aracı kılıyorlardı.
- Putlara bazı üstün özellikler vererek Allah'a şirk koşuyorlardı.
- Kuran'da, âlemin yaratılmışlığını ve düzenli işleyişini öne çıkaran bir ispat yöntemi göze çarpar.
- Kur'an'da, tabiattan hareket eden (kozmolojik) ve varlıklardaki gayeliliği vurgulayan (teleolojik) deliller vardır.
- Kendiliğinden meydana gelmesi imkânsız olan evrenin ve onun varlıkları arasındaki uyum Allah'ın varlığına delil kılınmaktadır.
- Kur'an'da "âfâk ve enfüs" olarak ifade edilen, dış ve iç âlemin varlıkları arasında görülen düzen, ahenk ve güzellik yüce bir yaratıcının varlığına en açık delil olarak sunulmaktadır.
- Ayetlerde belirli bir ölçü ve plan içerisinde yaratılan varlıklar, kendisi hakkında bilgi vermek için değil, Allah'ı gösteren bir işaret (âyet) olarak ele alınmıştır.
- Kur'an'da Allah'ın varlığına götüren akıl yürütme metodu örnekleri bulunmaktadır.
- Hz. İbrahim'in sırasıyla yıldız, ay ve güneşin uluhiyyet ihtimalini, bunların kayboluşlarından dolayı devre dışı bırakarak bunların ötesinde ve tüm bunları yaratan bir yüce varlığa iman edilmesi gerektiği sonucunu çıkarması bunlardan biridir.
- İslam âlimleri Allah'ın varlığını genelde kozmolojik ve teleolojik delillere dayalı bir yöntem içinde ispatlamaya çalışmışlardır.
- Bu amaçla âlimler arasında hudûs, imkân ve gaye ve nizam delilleri şöhret bulmuştur. Bu delillere dinî tecrübe ve ahlak delilleri de ilave edilmiştir.

1. Hudûs Delili

- Hudûs delili, evrenin yaratılmış olduğu ve her yaratılmışın da bir yaratıcıya muhtaç olduğundan hareketle Allah'ın varlığını ispata çalışan bir delildir.
- Hudûs delilinde cisimlerin değişkenliğinden yola çıkılarak tümevarım yöntemiyle âlemin sonradan yaratıldığı ve dolayısıyla bir yaratıcıya muhtaç bulunduğu ispatlanır.
- Hudûs delilini ilk defa Mu'tezile kelamcıları kullanmıştır. Bu delil, sünnî kelamcılar tarafından da farklı biçimlerde işlenmiştir. Bu delile İbn Rüşd ve İbn Sina gibi filozoflar eleştiri getirmişler ve zayıf bir delil olduğunu söylemişlerdir.

2. İmkân Delili

- İmkân delili, İslam filozofları tarafından kullanılmıştır. Varlıkları zorunlu (vâcib) ve zorunsuz (mümkün) varlıklar olmak üzere ikiye ayıran bu delile Aristo'da da rastlanmaktadır.
- Âlimlere göre zorunlu varlık varlığı kendinden olan ve var olmak için bir başkasına muhtaç olmayan varlıktır. Bu özellik sadece Allah'ta mevcuttur.
- Bu delil, Farabi ve İbn Sina tarafından tam olarak ortaya konulmuştur. Şehristani'den itibaren kelam bilginleri tarafından da kullanılmaya başlanmıştır.

3. Gaye ve Nizam Delili

- İslam düşüncesinde gaye ve nizam delili olarak bilinen teleolojik delil, temelde evrende bir düzenin olduğu ve bu düzendeki her varlığın belirli bir gayeye yönelik

olarak yaratıldığı öncülünden hareket eder. Neticede, bu düzenin kendiliğinden meydana gelemeyeceği dolayısıyla da bir yapıcısının olması gerektiği sonucuna ulaşır. Buna göre âlemin varlıklarının belirli bir estetik bütünlük ve uyum içinde işleyişi sonsuz kudret sahibi bir varlığın kanıtıdır.

- Her şeyi yaratıp nizam veren ve her şeyin varlığını bir ölçüye göre belirleyen O'dur.
- Bu delil, Gazzâlî, İbn Rüşd, İbn Teymiyye ve İbnü'l-Kayyim el-Cevziyye'nin de içinde bulunduğu birçok âlim tarafından tercih edilmiştir. İbn Rüşd bu delili hikmet ve inâyet delili olarak tanımlamıştır.

4. Dinî Tecrübe ve Ahlak Delili

- İnsanın şahsi tecrübesiyle yaşadığı ve sonuçta onu inanmaya götüren manevi deneyimleri esas almaktadır. Buna göre tüm insanların farklı coğrafyalarda benzer tecrübeleri yaşaması, ortak bir dinî temelin varlığını ispat etmektedir.
- Modern dönemde ortaya çıkan ahlak delili ise Allah'ın varlığını bir bilgi meselesi olmaktan çok erdemli bir hayatın ön şartı olarak ele almaktadır. Buna göre insanın ahlaki olarak en iyiye ulaşması için bunu sağlayacak bir varlığın (Tanrı) mevcudiyeti gereklidir.

C. ALLAH'IN BİRLİĞİ

- İslam dininin insanlığa sunduğu uluhiyyet anlayışında "tevhid" düşüncesi büyük bir önem taşır.
- İslam'ın Allah kavramı etrafında örgülediği sistemin merkezinde bu düşünce bulunur.
- Allah'ın birliğini ifade eden tevhid, inancın yapısına rengini veren en temel ilkedir. Bu nedenle İslam dinine "Tevhid Dini" denilir.
- Evrende olup biten her şeyi bir olan Allah'a dayandırmak insanı özgürleştirir.
- Kur'an-ı Kerîm'de Müslümanlar, bütün insanlığın faydalanması için yaratılan ve her tür aşırılıktan sakındırılan "mutedil bir ümmet" olarak nitelenmektedir.
- Tevhid inancının yaşatılması İslam'da göze çarpar.
- Hz. Muhammed tevhid inancının henüz yerleşmediği ilk dönemlerde kabir ziyareti gibi bazı şeyleri yasaklamış, Allah'tan başka herhangi bir şey üzerine yemin edilmesini ise men etmiştir.
- İslam âlimleri, Allah'ın birliği konusunu naklî deliller yanında akli delillerle de ispatlamaya çalışmışlardır. Bu konuda, yeryüzünde Allah'tan başka tanrılar olması durumunda tabiattaki düzenin bozulacağını beyan eden ayetlerden yola çıkan âlimler "burhân-ı temânü" olarak bilinen bir delil oluşturmuşlardır. Bu delile göre tabiatta gözlemlenen kozmolojik düzen Allah'ın bir olduğunun delilidir. Aksi hâlde çok tanrılı bir dünyada kargaşanın olması kaçınılmazdır. Çünkü er ya da geç bu tanrıların iradeleri çatışacak ve sonuçta evrene bir karmaşa ve düzensizlik hâkim olacaktır.

D. ALLAH'IN İSİMLERİ

- Kur'an'da Allah'ın sıfatlarından değil, isimlerinden bahsedilmektedir.
- Kur'an'da en güzel isimlerin O'nun olduğu bildirilmekte ve bu isimlerle O'na dua etmemiz istenmektedir.
- Ayette geçen "esmâü'l-hüsnâ" yani "en güzel isimler" tabiri zamanla Allah'ın isimlerini niteleyen bir kavram hâline gelmiştir.
- Âlimler âyetlerde ve hadislerde Allah'a nispet edilen yüzlerce isim tespit etmişlerdir.
- Bununla birlikte çoğunluğun görüşü: O'nun isimleri sonsuzdur.

E. ALLAH'IN SIFATLARI

Farkı gör

Selbî/Tenzihî Sıfatlar

a) Vücud: *Allah'ın var olması, yokluğunun düşünülmemesidir.*

b) Kıdem: *Allah'ın varlığının başlangıcının olmamasıdır.*

c) Beka: *Allah'ın varlığının sonunun olmamasıdır.*

d) Kıyam binefsihî: *Allah'ın kendisiyle kaim olması ve bu hususta başkasına ihtiyaç duymamasıdır.*

e) Vahdaniyet: *Tek ve bir olan, eşi, ortağı bulunmayan. Cenâb-ı Hak zâtında, sıfatların da, fiillerinde ve ibadet edilmede birdir. Onu eşi, benzeri, ortağı, yardımcısı ya da rakibi yoktur.*

f) Muhalefetün li'l-havadis: *Allah'ın sonradan olan yaratıklara benzememesidir. Allah statü olarak yaratılmışlık özelliği taşıyan her şeyden uzaktır.*

Farkı gör

Sübûtî Sıfatlar

a) Hayat: *Allah'ın canlı ve diri olmasıdır.*

b) İlim: *Allah Teâlâ'nın bilme sıfatıdır.*

c) Semi': *Yüce Allah'ın her şeyi işitmesidir.*

d) Basîr: *Allah'ın her şeyi görmesidir.*

e) Kudret: *Allah'ın her şeye gücünün yetmesidir.*

f) İrade: *Allah'ın dilemesi ve istemesi anlamına gelir.*

g) Kelam sıfatı: *Allah'ın konuşma sıfatıdır.*

- Mâtürîdîler kudret sıfatından ayrı bir tekvîn (yaratma) sıfatının varlığını savunur.
- Naslarda geçen ve zahirî manalarıyla Allah'a nisbet edilmesi mümkün olmayan kavramlardır. Bunlar sonraki dönem kaynaklarında "haberî sıfatlar" olarak anılmıştır. Ayet ve hadislerde zikredilen el (yed), yüz (vech), göz (ayn), ayak (kadem) gibi kavramlar İslam âlimlerinin büyük çoğunluğu tarafından İslamiyetin tenzih inancına uygun bir şekilde yorumlanmıştır.

1. Fiilî Sıfatlar

- İlâhî sıfatlar gibi sonsuz olup daha çok "yapmak, yaratmak ve oluşturmak" anlamlarına gelen tekvin kavramıyla ifade edilmektedir.
- Kâinatta mevcut oluşum, Allah'ın ilim, kudret, irade ve yaratma fiillerinin bir sonucudur. O, yoktan var ettiği kâinatı başıboş bırakmamış, hayatın sürekliliği adına müdahaleyi sürdürmüştür. Kâinatta gerçekleşen her fiil, Allah'ın onu bilmesi, dilemesi ve kudretiyle yaratmasının bir sonucudur.

1. Evrende hiçbir şey başıboş, anlamsız ve amaçsız değildir. Her varlık birbiriyle uyum içerisinde hareket etmektedir. Hiçbir varlık, kendisi için belirlenmiş olan tabiat kanunlarının dışına çıkmamaktadır. Bu durum evrenin tesadüflerin eseri değil, bilinçli bir tasarımın ürünü olduğunu göstermektedir.

Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Evrende tabiatın kanunları belirlenmiştir.

B) Evrende bilinçli bir tasarım vardır.

C) Tesadüf, tabiat kanunlarına aykırı bir kavramdır.

D) Yaratılan varlıklar birbirleriyle uyum içindedirler.

E) Yaratılmışlar yaratanın bir parçasıdır.

2. Allah vardır, varlığı başkasından değil kendisindendir, varlığı kendisine hastır. Varlığının başlangıcı yoktur. Başlangıç itibarıyla sonsuzdur, ezelîdir. Varlığının sonu yoktur, ebedîdir. Allah birdir, eşi, benzeri ve ortağı yoktur. Hiçbir varlığa benzemez. O, düşündüğümüz her şeyin ötesinde bir varlıktır. Varlığı kendisindendir. Var olmak, varlığını sürdürmek için hiçbir şeye muhtaç değildir.

Aşağıdaki cümlelerden hangisi yanlıştır?

A) Allah, varlığını sürdürmek için hiçbir şeye muhtaç değildir.

B) Allah'ın varlığı bir başka şeyden değil, kendisindendir.

C) Allah'ın varlığı kendisine has değildir.

D) Allah, düşündüğümüz her şeyin ötesindedir.

E) Allah'ın başlangıcı ezelîdir.

3. Allah vardır, birdir, eşi ve benzeri yoktur. İnsanın, akıl yoluyla Allah'ın varlığına ulaşması mümkündür. Çünkü Allah, insandan aklını kullanmasını, düşünmesini ve ibret almasını istemektedir. Kur'an-ı Kerim Allah kelamıdır ve Allah'ın kelam sıfatı O'nun zatıyla birlikte var olan ezelî bir sıfattır. İnsanın fiilleri yaratma bakımından Allah'a, kesp (kazanma) yönünden ise insana aittir. İnsana cüzi irade verilmiştir. Bundan dolayı insan, tüm fiillerinden sorumludur. İnsan bir şeyi yapmak istediği zaman Allah, bu fiilin gerçekleşmesi için kudret yaratır ve insan da bu kudretle o fiili gerçekleştirir.

Yukarıdaki bilgilere göre aşağıdaki hangi hüküm çıkarılamaz?

A) İnsanın, akıl yoluyla Allah'ın varlığına ulaşması mümkündür.

B) Allah'ın kelam sıfatı O'nun zatıyla birlikte var olan ezelî bir sıfattır.

C) Allah, bir fiilin gerçekleşmesi için insanın iradesi olmasa da o fiili gerçekleştirir.

D) İnsanın fiilleri, yaratma bakımından Allah'a, kesp (kazanma) yönünden insana aittir.

E) Allah, insandan aklını kullanmasını, düşünmesini ve ibret almasını istemektedir.

4. Allah tüm evreni ve içindekileri yoktan var etmiştir. Yarattığı varlıklar içerisinde insana akıl ve irade vererek onu diğer varlıklardan üstün kılmıştır. Allah, Kur'an-ı Kerim'de insanların yüce yaratıcıya karşı görev ve sorumluluklarını açıklamıştır. Kur'an'da insanın ve evrenin yaratılışı, ibadetler, emir, yasak ve tavsiyeler, içinde yaşadığı çevreyle nasıl bir ilişki içinde olması gerektiği ve ahiret hayatı gibi konular yer alır.

Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) İnsanların yaratıcıya karşı görevleri vardır

B) İnsan yaratıcıya karşı sorumluluklarını bilmelidir.

C) İnsan, içinde yaşadığı çevreyle uyumlu bir ilişki içinde olmalıdır.

D) Allah, insana akıl ve irade vererek üstün kılmıştır.

E) Allah tüm evreni ve içindekileri varlıktan var etmiştir.

5. İnsan aklıyla Allah'ı bilebilir. İnsan, ancak güç yetirebildiği şeylerden sorumludur.

Aşağıdaki yargılardan hangisi yeterli doğru değildir?

A) Allah'ı, Kur'an'da anlatılan sıfatlarıyla ve tanımlarıyla bilebiliriz.

B) Allah'ı, yalnızca evrene bakıp mükemmel yaratılışı görerek bilebiliriz.

C) Allah, güç yetiremediğimiz şeylerden bizi sorumlu tutmaz.

D) Kişi, kendisini yapamayacağı şeylerde zorlamamalıdır.

E) Zorluklarla yapılan bir işte sağlımızı bozmamalıyız.

6. **Aşağıdakilerden hangisi tamamlanmamış bir cümledir?**

A) İslam dininin iman esaslarından ilki Allah'a imandır.

B) Allah'ın varlığına iman bu dinin inanç sisteminin özünü oluşturur.

C) İslam dinine girmek, Allah'ın varlığını ve birliğini kabul etmekle gerçekleşir.

D) Allah'a iman, aynı zamanda insanın yeryüzüne geliş gayesidir.

E) İnsanın dünyadaki asıl görevi kâinatı yaratan yüce güce yalnızca inanmaktır.

7. **Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**

A) Tarih boyunca tüm toplumlarda bir yaratıcı fikrinin olduğu görülür.

B) Irkları, ülkeleri, dil ve kültürleri birbirinden farklı olan insanlar, onun varlığından şüphe etmemişlerdir.

C) Tarihin çeşitli dönemlerinde puta ve yıldızlara tapınma olmuştur.

D) İnkârın en uç noktasına ulaşmış olan kişiler bile zor durumda kaldıklarında yüce bir güce sığınmışlardır.

E) İlhat hareketleri yalnızca tarihin bir döneminde gerçekleşmiştir.

8. **Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**

A) Allah'ın varlığı, kendine özgü bir nitelik taşır.

B) O'nun zatı duyularla idrak edilemez.

C) Allah'ı kanıtlamak ancak O'nun dışındaki varlıklardan hareketle mümkün olabilir.

D) Allah'ın varlığına inanmak, zihinsel faaliyetle mümkün değildir.

E) Allah'a inanmak, iradenin eğitilmesiyle mümkündür.

9. **Aşağıdaki seçeneklerden hangisi Tanrı'nın varlığı hakkında Kitâb-ı Mukaddes ile ilgisi vardır?**

A) "Gayba iman" inananların özelliklerindendir.

B) Hareketin nihai kaynağı ruha bağlıdır.

C) İlk hareket ettirici (muharrik-i evvel) Tanrı'dır.

D) Yahudi ve Hristiyan teolojilerinin uluhiyyet anlayışıyla bağlantısı vardır.

E) Tanrı inancı insanda doğuştan var olan bir özelliktir.

10. **Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**

A) İnsanın yaratılışında var olan Allah'a yönelme duygusu görülür.

B) Yüzyıllar boyunca bütün toplumlarda Allah adı yüceltilmiştir.

C) Allah'ı inkâr aslında toplumsal sağduyuya aykırı bir durum olmamıştır.

D) İnkâr, Kur'an'da inat, kibir, zulm, zorbalık, nankörlük ve saptırıcı dış etkenlerin tesiri altında kalmak gibi faktörlere bağlanmıştır.

E) Kur'an, sürekli olarak görünür âlem üzerinde gözleme dayalı bir düşünme yöntemi önermektedir.

11. **Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**

A) İslam'da Allah'ın varlığını ispatlamak için yapılan tüm faaliyetlere "isbâtı vâcip" denir.

B) Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın varlığından çok birliğine vurgu yapılmaktadır.

C) Kur'anın geldiği toplumun çok tanrılı bir yapısı vardır.

D) Cahiliyye Arapları Allah'a inanmakla birlikte ona ulaşmak için putları aracı kılıyorlardı.

E) Putlarla yaratıcı olarak görüp onlara üstün özellikler vererek şirk koşuyorlardı.

12. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Kuran'da, âlemin yaratılmışlığını ve düzenli işleyişini öne çıkaran bir ispat yöntemi göze çarpar.

B) Kur'an'da, tabiattan hareket eden (kozmolojik) ve varlıklardaki gayeliliği vurgulayan (teleolojik) deliller vardır.

C) Kendiliğinden meydana gelmesi imkânsız olan evrenin ve onun varlıkları arasındaki uyum Allah'ın varlığına delil kılınmaktadır.

D) Kur'an'da "âfâk ve enfüs" olarak ifade edilen, dış ve iç âlemin varlıkları arasında görülen düzen, ahenk ve güzellik yüce bir yaratıcının varlığına en açık delil olarak sunulmaktadır.

E) Ayetlerde belirli bir ölçü ve plan içerisinde yaratılan varlıklar, kendisi hakkında bilgi vermek için ele alınmıştır.

13. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Hudûs delili, evrenin yaratılmış olduğu ve her yaratılmışın da bir yaratıcıya muhtaç olduğundan hareketle Allah'ın varlığını ispata çalışan bir delildir.

B) Hudûs delilinde cisimlerin değişkenliğinden yola çıkılarak tümevarım yöntemiyle âlemin sonradan yaratıldığı ve dolayısıyla bir yaratıcıya muhtaç bulunduğu ispatlanır.

C) Hudûs delilini ilk defa Maturidi kelâmcıları kullanmıştır.

D) Hudûs delilini İbn Rüşd gibi filozoflar eleştiri getirmişlerdir.

E) İbn Sina hudûs delilinin zayıf bir delil olduğu söylemiştir.

14. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) İmkân delili, İslam filozofları tarafından kullanılmamıştır.

B) Aristo, varlıkları zorunlu (vâcib) ve zorunsuz (mümkün) varlıklar diye ikiye ayırmıştır.

C) Zorunlu varlık, varlığı kendinden olandır.

D) Var olmak için bir başkasına muhtaç olmayan varlık özelliği sadece Allah'ta mevcuttur.

E) İmkân delili, Şehristani'den itibaren kelâm bilginleri tarafından da kullanılmaya başlanmıştır.

15. İslam düşüncesinde gaye ve nizam delili olarak bilinen teleolojik delil, temelde evrende bir düzenin olduğu ve bu düzendeki her varlığın belirli bir gayeye yönelik olarak yaratıldığı öncülünden hareket eder. Neticede, bu düzenin kendiliğinden meydana gelemeyeceği dolayısıyla da bir yapıcısının olması gerektiği sonucuna ulaşır. Buna göre âlemin varlıklarının belirli bir estetik bütünlük ve uyum içinde işleyişi sonsuz kudret sahibi bir varlığın kanıtıdır. Her şeyi yaratıp nizam veren ve her şeyin varlığını bir ölçüye göre belirleyen O'dur.

Yukarıdaki delili, aşağıdaki bilginlerden hangisi hikmet ve inayet delili olarak tanımlamıştır?

A) Gazzâlî

B) İbn Rüşd

C) İbn Teymiyye

D) İbnü'l-Kayyim el-Cevziyye

E) İbn Rüşd

16. İnsanın şahsi tecrübesiyle yaşadığı ve sonuçta onu inanmaya götüren manevi deneyimleri esas almaktadır. Buna göre tüm insanların farklı coğrafyalarda benzer tecrübeleri yaşaması, ortak bir dinî temelin varlığını ispat etmektedir. Modern dönemde ortaya çıkan delil ise Allah'ın varlığını bir bilgi meselesi olmaktan çok, erdemli bir hayatın ön şartı olarak ele almaktadır. Buna göre insanın ahlaki olarak en iyiye ulaşması için bunu sağlayacak bir varlığın (Tanrı) mevcudiyeti gereklidir.

Yukarıda anlatılan delil aşağıdakilerden hangisini tanımlamaktadır?

A) Dinî tecrübe ve ahlak Delili

B) Hikmet ve inayet

C) İmkân delili

D) Hudûs delili

E) Fıtrat delili

17. I. İslam'da uluhiyyet anlayışında "tevhid" düşüncesi büyük bir önem taşır.

II. Allah'ın birliğini ifade eden tevhid, inancın yapısına rengini veren en temel ilkedir.

III. Evrende olup biten her şeyi, bir olan Allah'a dayandırmak insanı özgürleştirmez.

IV. Kur'an-ı Kerim'de müslümanlar, bütün insanlığın faydalanması için yaratılan ve her tür aşırılıktan sakındırılan "mutedil bir ümmet" olarak nitelenmektedir.

IV. Tevhid inancının yaşatılması İslam'da göze çarpar. Bu nedenle İslam dinine "tevhid dini" denilir.

Yukarıdaki seçeneklerden hangisi yanlıştır?

A) I B) V C) II D) III E) IV

18. **Aşağıdakilerden hangisi doğru bir kanaat değildir?**

A) Hz. Muhammed tevhid inancının henüz yerleşmediği bir dönemde kabir inancını yasaklamış, Allah'tan başka herhangi bir şey üzerine yemin edilmesini ise men etmiştir.

B) İslam âlimleri, Allah'ın birliği konusunu naklî deliller yanında akli delillerle de ispatlamaya çalışmışlardır.

C) Yeryüzünde Allah'tan başka tanrılar olması durumunda tabiattaki düzenin bozulacağını beyan eden ayetlerden yola çıkan âlimler "burhan-ı temânû" olarak bilinen bir delil oluşturmuşlardır.

D) Burhan-ı temânû deliliyle tabiatta gözlemlenen kozmolojik düzenle Allah'ın bir olduğu ispat edilir. Aksi hâlde çok tanrılı bir dünyada kargaşanın olması kaçınılmazdır. Çünkü er ya da geç bu tanrıların iradeleri çatışacak ve sonuçta evrene bir karmaşa ve düzensizlik hâkim olacaktır.

E) Allah'ın birliği konusunu naklî deliller yanında akli delillerle de ispatlamaya ihtiyaç yoktur.

19. **Aşağıdaki tanımlardan hangisi yanlış ifade edilmiştir?**

A) Kıyam binefsihî: Allah'ın kendisiyle kâim olması ve bu hususta başkasına ihtiyaç duymamasıdır.

B) Muhâlefetün li'l-havâdis: Allah'ın sonradan olan yaratıklara benzememesidir. Allah statü olarak yaratılmışlık özelliği taşıyan her şeyden uzaktır.

C) Basîr: Allah'ın her şeyi görmesidir.

D) Kudret: Allah'ın her şeye gücünün yetmesidir.

E) Tekvîn: Mâtürîdîlere göre irade sıfatından ayrı bir (yaratma)dır.

20. **Aşağıdaki tanımlardan hangisi yanlış ifade edilmiştir?**

A) Naslarda geçen ve zahirî manalarıyla Allah'a nisbet edilmesi mümkün olmayan kavramlara "haberî sıfatlar" denir. Ayet ve hadislerde zikredilen el (yed), yüz (vech), göz (ayn), ayak (kadem) gibi kavramlar.

B) Haberî sıfatlar, İslam âlimlerinin büyük çoğunluğu tarafından İslamiyet'in tevhid inancına uygun bir şekilde yorumlanmamıştır.

C) Fiilî Sıfatlar, İlahî sıfatlar gibi sonsuz olup daha çok "yapmak, yaratmak ve oluşturmak" anlamlarına gelen tekvin kavramıyla ifade edilmektedir.

D) Kâinatta mevcut oluşum, Allah'ın ilim, kudret, irade ve yaratma fiillerinin bir sonucudur. O, yoktan var ettiği kâinatı başıboş bırakmamış, hayatın sürekliliği için müdahaleyi sürdürmüştür.

E) Kâinatta gerçekleşen her fiil, Allah'ın onu bilmesi, dilemesi ve kudretiyle yaratmasının bir sonucudur.

1. Yaratılmışlar yaratanın bir parçası değildir. Yaratan varlığı yoktan var etmiştir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

2. Allah'ın varlığı kendisine hastır, bir başka etkenin etkisi yoktur.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

3. İnsan bir şeyi yapmak istediği zaman Allah, bu fiilin gerçekleşmesi için kudret yaratır ve insan da bu kudretle o fiili gerçekleştirir.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

4. Allah tüm evreni ve içindekileri yoktan var etmiştir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

5. Allah'ı, bilmenin birinci yolu Kur'an'dır. Diğerleri kişinin algısıyla ilgilidir. Çünkü Kur'an'da Allah kendisini sıfatlarıyla tanıtmaktadır.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

6. İnsanın dünyadaki asıl görevi, kâinatı yaratan yüce güce inanmak ve onun emirlerini yerine getirmektir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

7. İlhad hareketleri yalnızca tarihin bir döneminde değil, her döneminde varlığını sürdürmüştür.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

8. Allah'ın varlığına inanmak, zihinsel faaliyetle mümkündür.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

9. Yahudi ve Hristiyan teolojileri uluhiyyet anlayışıyla bağlantısı vardır.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

10. Allah'ı inkâr aslında toplumsal sağduyuya aykırı bir durumdur.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

11. Putlara yaratıcı olarak görmüyorlardı. Yalnızca aracılar kılarak Allah'a şirk koşuyorlardı.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

12. Ayetlerde belirli bir ölçü ve plan içerisinde yaratılan varlıklar, kendisi hakkında bilgi vermek için değil, Allah'ı gösteren bir işaret (âyet) olarak ele alınmıştır.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

13. Hudûs delilini ilk defa Mu'tezile kelamcıları kullanmıştır.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

14. İmkân delili, İslam filozofları tarafından kullanılmıştır.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

15. İbn Rüşd bu delili hikmet ve inayet delili olarak tanımlanmıştır.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

16. Dînî Tecrübe ve Ahlak Delili

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

17. Evrende olup biten her şeyi bir olan Allah'a dayandırmak insanı özgürleştirir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

18. Allah'ın birliği konusunu naklî deliller yanında akli delillerle de ispatlamaya ihtiyaç vardır.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

19. Tekvin: Mâtürîdîlere göre kudret sıfatından ayrı bir (yaratma)dır.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

20. Haberî sıfatlar, İslam âlimlerinin büyük çoğunluğu tarafından İslamiyetin tevhid inancına uygun bir şekilde yorumlanmıştır.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

IV. MELEK İNANCI

A. MELEKLER VE TANIMLAR

- Allah tarafından yaratılan, çeşitli şekillerde görünebilen, zor işlere güç yetirme özelliğine sahip, ancak iyi nitelikte işler yapabilen, erkeklik ve dişilik vasıfları bulunmayan ve Allah'a itaatten ayrılmayan nurani varlıkların adıdır.
- Meleklerin varlığına inanmak, iman esasları içinde sayılmaktadır.
- Meleklerin özellikleri ve görevleri hakkında da birçok bilgi verilmektedir.
- Meleklerin Hz. Âdem'in yaratılışından önce var oldukları ve Allah'la konuştukları da ifade edilmektedir.
- Görünmeyen varlıklar hakkında bilgi edinme yolumuz ancak vahiydir.
- İslam dininin iman esaslarından biri de meleklerin varlığına inanmaktır.
- Melekler, duyu organlarıyla algılanması mümkün olmayan varlıklardır. Onlar hakkındaki tek bilgi kaynağımız Kur'an-ı Kerim'dir.
- Bu nedenle onların mahiyetleri hakkında vahyin dışında söylenen şeylere itibar edilmez.
- Pozitif bilimlere dayanarak meleklerin varlığı veya yokluğu hakkında kesin bir sonuca varmak da mümkün değildir.
- İnsan aklı, meleklerin varlığını kavrayabilir. Çünkü varlıklar âlemini duyulur alanla sınırlamak doğru değildir.
- Nitekim birçok ayette Allah, yerde ve göklerde görmediğimiz birçok ordular yarattığını bildirmektedir.
- İslam'da melek inancı aynı zamanda cin ve şeytan adı verilen varlıkların bulunduğunu kabul etmeyi de gerektirir.
- Allah, bu varlıkların mevcudiyetinden Kur'an'da açıkça bahsetmektedir.
- Duyu organlarıyla idrak edilememe konusunda meleklerle ortak özelliğe sahip olan cinler ve şeytanlar, görevleri ve yaratılış amaçları bakımından onlardan farklıdırlar.

B. MELEKLERİN VARLIĞINA İMAN

- Melek inancı, maddeci ve pozitivist anlayışlara karşı varlığın sadece görünen nesnelerden ibaret olmadığını hatırlatıp manevi ve ruhani âlemlerin bulunduğunu da hatırlattığı için bütün dinlerde olduğu gibi İslam'da da önem kazanmıştır.
- Allah'ın melekleri yaratmasının şüphesiz daha başka gayeleri ve hikmetleri de vardır.
- Kur'an'da belirtilen çerçevede Allah'a teslimiyetin sembolü olan melekler, fiziki âlem ile uluhiyet makamı arasında bir köprü vazifesi görmektedirler.
- Allah'ın mesajlarının insanlığa iletilmesinde melekler etkin rol oynamaktadırlar.
- Peygamberlere iletilen vahiy, Allah tarafından insanlara iletilen emir ve yasakları ihtiva etmektedir.
- Melekler Allah'ın emirlerini insanlığa ileten bir elçi konumundadır.

- Melekler insanoğlunun sürekli olarak yanında bulunan, onu koruyan kollayan, yaptıklarını kaydeden varlıklardır. Bu durum insanda bir tür kontrol duygusu oluşturur.
- Latif ve nurani bir yapıda bulunmaları, melekleri diğer varlıklardan farklılaştırmakla birlikte onların gerçek bir varlık türü olmasına engel olmaz.
- Meleklerin görevlerine işaret eden ifadeler, tabiattaki işleyişin ilahî bir kontrol altında bulunduğunu vurgulamaya yöneliktir. Dolayısıyla melekleri bu görevlere karşılık gelen tabiat olaylarıyla eşleştirmeye gerek yoktur.

C. MELEKLERİN ÖZELLİKLERİ

- Allah tarafından kendilerine verilen görevleri eksiksiz olarak yerine getirmekle yükümlüdürler.
- Günah işlemezler.
- Yalnızca Allah'ın emriyle hareket ederler.
- Allah'a asla itaatsizlik etmezler.
- Melekler nurdan yaratılmış varlıklardır.
- Meleklerde erkeklik ve dişilik özelliği yoktur.
- Melekler, yorulma, usanma vb. bedensel özelliklerden arınmışlardır.
- Melekler son derece güçlü ve üstün özelliklere sahip varlıklardır.
- Melekler de diğer varlıklar gibi gaybı bilemezler.

D. MELEKLERİN GÖREVLERİ

- Allah'ı hamd ile yüceltmek
- Peygamber'e salat ve selam getirmek
- Müminlere ahirette şefaat etmek ve insanlara dünyada hayır duada bulunmak
- Meleklerin herhangi bir ayrımda bulunmaksızın dünyadaki tüm insanlar için dua etmek .
- İnsanları iyi işlere sevk etmek, onları korumak amacıyla takip etmek
- Peygamberlere vahiy getirmek
- İnsanların yaptıklarını kaydetmek
- Tabiatın yönetimi ve ilahî kanunların icrasıyla meşgul olmak
- İlâhî cezaları yerine getirmek
- Cennet ve cehennemde görevli meleklere genel olarak "hâzin" adı verilmiştir. Cehennem bekçilerini temsil eden melek bir âyette Mâlik, cennet meleği ise hadislerde Rıdvân ismiyle geçer. Cehennem görevlileri ayrıca "zebânî" olarak da adlandırılmıştır .

E. MELEKLERİN SAYISI

- Meleklerin türlerini ve sayılarını ancak Allah bilir.
- Kur'an onların sayısının "on dokuz" olduğunu bildirmektedir. (el- Müddessir 74/31)
- Meleklerin adedi sayılamayacak kadar çoktur.

F. MELEKLERİN GÖRÜLMESİ

- Ayet ve hadislerde meleklerin özel görevler sırasında çeşitli maddi suretlere büründükleri (temessül) ve peygamberlerle konuştukları haber verilmektedir. Hz. Peygamber, kendisine vahiy getiren Cebrail'i asli hüviyetiyle görmüştür.

G. MELEKLERİN TÜRLERİ

1. Dört Büyük Melek

- Cebrail, vahiy meleğinin özel adıdır.
- Mikâil, tabiat olaylarıyla görevli meleğin adıdır. Mikail, rızık ve rahmet meleği olarak da nitelenmiştir.
- Azrail, eceli gelenlerin ruhunu kabzetmekle görevli olan meleğin özel adıdır. Kur'an'da Azrail ismi geçmemekle birlikte, bunun yerine ölüm meleği (*melekü'l-mevt*) ile yaşam süresi bitenlerin ruhunu alan meleklerden söz edilmektedir.
- İsrafil, Kur'an-ı Kerim'de adı geçmez. Birçok ayette kıyametin kopması ve ahiret hayatının başlaması sırasında Sûr'a üfleme olayından (en-Neml 27/87) ve yeniden dirilişi haber veren bir çağırıcıdan (el- Kamer 54/6) bahsedilmektedir. Ancak hadislerde söz konusu duyuruyu yapacak olan İsrafil meleğinin adı büyük melekler arasında sayılmıştır. (Müslim, "Salâtü'l-müsâfirîn", 200).

2. Mukarrebûn Melekleri

- Bu meleklere illiyyûn veya kerrûbiyyûn melekleri de denilmektedir.
- Bunlar Kur'an'da uluhiyet makamına en yakın melekler olarak zikredilirler.
- Bu meleklerin Allah Teâlâ'nın huzurunda bulundukları, O'na sürekli olarak ibadet ettikleri ve gece gündüz O'nu yücelttikleri kaydedilmektedir. Arşı taşıyan ve onun çevresinde bulunan melekler de bu gruba girer.

3. Hafaza ve Kirâmen Kâtibîn Melekleri

- Bu melekler insanları koruyan ve onların iyi ve kötü fiillerini kaydeden meleklerdir.
- Kur'an'da bu melekler; koruyanlar, izleyenler, yazıcı elçiler, karşı karşıya olan iki melek, gözetleyip yazmaya hazır olanlar ve değerli yazıcılar şeklinde çeşitli ifadelerle nitelenmektedirler.

4. Cennet ve Cehennemde Görevli Melekler

- Kur'an-ı Kerîm'de cennette ve cehennemde görevli olan bazı meleklerin bulunduğu bildirilmektedir. Bunlardan cennet'te bulunanlar, mümінleri karşılayacaklar... Ayetlerde cehennemin başında iri gövdeli, sert tabiatlı, Allah'ın buyruklarına karşı gelmeyen ve sadece kendilerine emredilen işleri yapan meleklerin bulunacağı da ifade edilmektedir.

5. Hârût-Mârût

- Kur'an'da adı geçen bu iki meleğin Babil halkını imtihan etmek ve onları sihir konusunda bilinçlendirmek için gönderildiği belirtilmektedir. Geldikleri toplumu inançsızlığa karşı uyarma görevi bulunan bu meleklerin günahkâr olarak nitelendirilmesi doğru değildir. Her şeyden önce İslam inancında melekler günah işlemekten uzak varlıklardır. (el-Bakara 2/103). Bu ayet dışında Hârût ve Mârût melekleri hakkında Kur'an'da ve hadis kitaplarında herhangi bir bilgi yoktur. Bu melekler hakkında Yahudiler arasında yaygın olarak anlatılan hikâyelerin İslam inancıyla uyuşması ise söz konusu değildir.

6. Münker-Nekîr

- Bu melekler, kabirde sorgu işi ile görevli olan meleklerdir. Bu meleklerin adı hadislerde geçmektedir. Burada, ölü defnedildiğinde Münker ve Nekîr adları verilen siyah tenli, mavi gözlü iki meleğin ona geldiği, bazı sorular sorduğu ve verdiği cevaplara göre kabrini genişlettiği ya da daralttığı belirtilmektedir. (Tirmizî, "Cenâiz", 70)

H. MELEKLERİN ÜSTÜNLÜĞÜ

- Akaid kitaplarında, meleklerin mi yoksa peygamberlerin mi daha üstün olduğu konusu (tafdîl) tartışılmıştır. Bu husus, itikadı ilgilendiren temel bir mesele değildir.
- İslam filozofları, bazı Eş'arîler, Mu'tezile kelamcıları, meleklerin Allah'a yakın olmaları ve nefsin isteklerinden yoksun bulunmaları nedeniyle peygamberlerden ve diğer insanlardan üstün olduğunu savunmuştur.
- Ehl-i sünnet ve Şîâ âlimlerinin çoğu peygamberlerin, bir kısmı ise müminlerin meleklerden üstün olduğu görüşündedirler. Bu kişiler, peygamberlerin ve insanların diğer varlıklar içindeki yüksek konumuna dair çok sayıda ayetin bulunduğunu ve burada meleklere öğretilmeyen bazı bilgilerin Hz. Âdem'e verildiğinden bahsedildiğini ayrıca bir ayette meleklerin insana secde etmelerinin istendiğini delil getirmektedirler. Ayrıca bu âlimler, insanın tabiatında bulunan menfi eğilimlere rağmen, iradesini kullanarak ibadetlere ve iyiliklere yönelme kapasitesini geliştirdiğinin altını çizmişlerdir.

I. DİĞER GÖRÜNMEYEN VARLIKLAR

1. Cinler

- Duyularla idrak edilemeyen ve insanlar gibi ilahî emirlere uymakla yükümlü tutulan varlık türünün adıdır.
- Kur'an-ı Kerîm'de cinlerin Allah'a itaat eden melekler ile O'na isyan eden şeytanlardan ayrı bir statüde bulundukları beyan edilmektedir.
- Cinler de aynen diğer gaybî varlıklar gibi varlıkları vahiy yoluyla ispatlanan varlıklardan olup onları inkâr etmek küfre girmeye sebep olur.

- Kur'an-ı Kerim'de genel olarak cinlerle ilgili şu bilgiler verilmektedir: Cinler de insanlar gibi Allah'a kulluk etmeleri için yaratılmıştır.
- Cinlere de peygamber gönderilmiş, bir kısmı iman etmiş, bir kısmı kâfir olarak kalmıştır.
- Son Peygamber olan Hz. Muhammed, insanlara olduğu gibi cinlere de Allah'tan aldığı emirleri iletmiştir.
- Cinler insanlara nispetle daha üstün bir güce sahiptirler. Meselâ kısa sürede uzun mesafeleri kat edebilir, insanlarca görülmedikleri hâlde insanları görebilir, insanların bilmediği bazı hususları bilebilirler. Fakat geleceği (gaybı) onlar da bilemezler. Cinler gökteki meleklerin konuşmalarından gizlice haber almak isterlerse de buna imkân verilmez.
- Cinler insanlarda olduğu gibi evlenip çoğalırlar; doğar, ölür, yer ve içerler.
- İblis de cinlerdendir ve onun insanların yanı sıra cinlerden de yardımcıları vardır.
- Bazı cinler, Hz. Süleyman'ın emrine girerek ordusunda hizmet görmüş, mabet, heykel, büyük çanak ve kazan gibi bazı nesnelerin yapımında insanlarla birlikte çalışmışlardır.
- Kur'an'da el-Cin (72/1-28) adıyla müstakil bir sure bulunmakta ve burada cinlerin kendi aralarında yaptıkları konuşmaların Peygambere vahyolunduğu bildirilmektedir.
- Hadislerde de cinlerle ilgili bazı bilgiler bulunmaktadır. Burada, her insanın yanında bir cin bulunduğu, bunların müminlere vesvese vermeye çalıştıkları, Kur'an okunan yerde bu etkilerini kaybettikleri bildirilmektedir.
- Ayrıca hadislerde Hz. Peygamberin cinlerle konuştuğu ifade edilmektedir. (bk. Müsned, VI, 153, 168; Buhârî, "Menâkıbu'l-ensâr", 132, "Salât", 75)
- Cin inancına eski toplumlarda da rastlanmaktadır. Kur'an-ı Kerîm kendinden önceki milletlerde var olan bu inancı düzelterek sınırlarını çizmiştir.
- İslam öncesinde Araplar, cinleri, melek ve şeytanlarla birlikte yarı tanrısal özelliğe sahip bulunan varlıklar olarak kabul etmekte ve onların kötülüklerinden emin olmak için kurban kesip tapınmaktaydılar. İslam dini bu anlayışı reddederek onların da insanlar gibi şuur ve irade sahibi, Allah'a karşı sorumluluğu olan varlıklar olduğunu, insanlar gibi Allah'a kulluk etmek için yaratıldıklarını, kendilerine elçiler gönderildiğini ve içlerinde inananların ve inanmayanların bulunduğunu haber vermektedir.
- Ayet ve hadisleri incelediğimizde, cinlerin kendilerine özgü bir yapıya sahip bulundukları, çeşitli şekil ve bedenlere girebildikleri (temessül) anlaşılmaktadır. Kur'an-ı Kerîm'de cinlerin atası sayılan "cânn"ın ise karışık ve çok zehirleyici bir ateşten yaratıldığı beyan edilmektedir (er-Rahman 55/15).
- Hz. Âişe'den rivayet edilen bir hadiste, insanın çamurdan, meleklerin nurdan, cinlerin ise karışık ateşten yaratıldığı belirtilmektedir (Müslim, "Zühd" 10).

- Gazzâlî, cinlerin gayrimaddi cevherlerden oluştuğunu öne sürmüş; meleklerin, cinlerin ve şeytanların bu açıdan birbirlerine benzediklerini belirtmiştir.
- Eş'arîlerin çoğunluğuna göre ise cinler, maddi cevherlerden oluşmakla birlikte, her şeye gücü yeten Allah onları duyularla algılanamayan bir yapıda yaratmıştır.
- İslam filozofları ise cinleri, "cismanî olmayan cevherler" olarak kabul etmişlerdir.

2. Şeytan

- Şeytan; "ateşten yaratılan, insanları saptırmaya çalışan, azgın, kibirli ve gözle görülmeyen ruhanî varlık" şeklinde tanımlanmaktadır.
- Kur'an-ı Kerîm'de bu manada geçen İblis kelimesinden iki önemli olay etrafında bahsedilmektedir. Bunlardan ilki, Hz. Âdem'in yaratılması sırasında meleklerin Âdem'e secde etmesinin emredilmesi, ancak buna karşılık İblis adındaki varlığın kibirlenerek bu emre itaatsizlik etmesi ve bu sebeple Allah'ın rahmetinden kovulmasıdır. Diğeri ise İblis'in cennette Âdem ve Havva'yı kandırarak yasak meyveden yemelerini temin etmesi ve bunun üzerinde onların cennetten kovularak yeryüzüne inmelerine sebep olmasıdır.
- Kur'an'da İblis'in mahiyeti hakkında fazla bilgi verilmemekle birlikte ateşten yaratıldığı vurgulanmaktadır. O, şeytan cinsinin ilk ferdi olarak Âdem'e secde etmeme nedeni sorulduğunda; ateşten yaratıldığını ve bu nedenle Âdem'den üstün olduğunu belirtmektedir (el-Hicr 15/32-35).
- Kur'an'da İblis'in cinlerden olduğu belirtilmekle birlikte İslam âlimleri bu konuda farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Bir görüşte şeytanın başlangıçta melek iken Allah'ın emrine karşı gelmesi sonucu bu rütbeyi kaybettiği belirtilmektedir. Bir diğer görüşte ise onun cinlerin atası olduğu iddia edilmektedir. Bazı âlimler ise şeytanın melek ve cin dışında üçüncü bir tür ruhanî varlık olduğunu söylemekte, İblis'i ise bu türün ilk örneği olarak göstermektedirler.

1. **Aşağıdaki tanımlardan hangisi yanlış ifade edilmiştir?**

A) İnsan aklı, meleklerin varlığını kavrayabilir. Çünkü varlıklar âlemini duyulur alanla sınırlamak doğru değildir. Nitekim birçok ayette Allah, yerde ve göklerde görmediğimiz birçok ordular yarattığını bildirmektedir.

B) Görünmeyen varlıklar hakkında bilgi edinme yolumuz ancak vahiydir.

C) Melekler, duyu organlarıyla algılanması mümkün olmayan varlıklardır. Onlar hakkındaki tek bilgi kaynağımız Kur'an-ı Kerim'dir.

D) Meleklerin mahiyetleri hakkında vahyin dışında söylenen şeylere itibar edilmez.

E) Pozitif bilimlere dayanarak meleklerin varlığı veya yokluğu hakkında kesin bir sonuca varmak da mümkündür.

2. **Aşağıdaki tanımlardan hangisi yanlış ifade edilmiştir?**

A) Duyu organlarıyla idrak edilememe konusunda meleklerle ortak özelliğe sahip olan cinler ve şeytanlar, görevleri ve yaratılış amaçları bakımından onlardan farklı değildirler.

B) Melekler, Allah tarafından yaratılan, çeşitli şekillerde görünebilen, zor işlere güç yetirme özelliğine sahip, ancak iyi nitelikte işler yapabilen, erkeklik ve dişilik vasıfları bulunmayan ve Allah'a itaatten ayrılmayan nurani varlıkların adıdır.

C) Meleklerin varlığına inanmak, iman esasları içinde sayılmaktadır.

D) Meleklerin Hz. Âdem'in yaratılışından önce var oldukları ve Allah'la konuştukları da ifade edilmektedir.

E) Allah'ın melekleri yaratmasının şüphesiz daha başka gayeleri ve hikmetleri de vardır.

3. **Aşağıdakilerden hangisi doğru bir bilgi <u>değildir?</u>**

A) Melek inancı, maddeci ve pozitivist anlayışlara karşı varlığın sadece görünen nesnelerden ibaret olmadığını hatırlatıp manevi ve ruhanî âlemlerin bulunduğunu da hatırlattığı için bütün dinlerde olduğu gibi İslam'da da önem kazanmıştır.

B) Kur'an'da belirtilen çerçevede Allah'a teslimiyetin sembolü olan melekler, fiziki âlem ile uluhiyet makamı arasında bir köprü vazifesi görmezler.

C) Allah'ın mesajlarının insanlığa iletilmesinde melekler etkin rol oynamaktadırlar.

D) Peygamberlere iletilen vahiy, Allah tarafından insanlara iletilen emir ve yasakları ihtiva etmektedir.

E) Melekler Allah'ın emirlerini insanlığa ileten elçi konumundadır.

4. **Aşağıdakilerden hangi bilgi <u>yanlıştır?</u>**

A) Melekler insanoğlunun sürekli olarak yanında bulunan, onu koruyan kollayan, yaptıklarını kaydeden varlıklardır.

B) Meleklerin insanın yanında bulunması insanda bir tür kontrol duygusu oluşturur.

C) Meleklerin latif ve nurani bir yapıda bulunmaları, melekleri diğer varlıklardan farklılaştırmakla birlikte onların gerçek bir varlık türü olmasına engel olmaz.

D) Meleklerin görevlerine işaret eden ifadeler, tabiattaki işleyişin ilahî bir kontrol altında bulunduğunu vurgulamaya yöneliktir.

E) Melekleri tabiattaki görevlere karşılık gelen olaylarla eşleştirmek gerekir.

5. **Aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?**

A) Allah tarafından kendilerine verilen görevleri yerine getirirler.

B) Yalnızca Allah'ın emriyle hareket ederler

C) Allah'a asla itaatsizlik etmezler.

D) Melekler, yorulma, usanma vb. bedensel özelliklerden arınmışlardır.

E) Melekler gaybı bilebilirler.

6. **Aşağıdakilerden hangisi meleklerin görevleri arasında yer almaz?**

A) İnsanları iyi işlere sevk etmek, onları korumak amacıyla takip etmek

B) Peygamberlere vahiy getirmek

C) İnsanların yaptıklarını kaydetmek

D) Tabiatın yönetimi ve ilahî kanunların icrasıyla meşgul olmak

E) İlâhî cezalarla ilgili değildirler

7. **Aşağıdakilerden hangisi Cennet ve cehennemde görevli meleklerle ilgili değildir?**

A) Mâlik

B) Rıdvân

C) Zebânî

D) Münker ve Nekir

E) Hazin

8. **Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**

A) Meleklerin türlerini ve sayılarını ancak Allah'ın bilir.

B) El- Müddessir, 74/31 meleklerin sayısının "19" olduğu bildirmektedir.

C) Meleklerin adedi sayılamayacak kadar çoktur.

D) Ayet ve hadislerde meleklerin maddi suretlere bürünmedikleri (temessül) haber verilmektedir.

E) Hz. Peygamber, kendisine vahiy getiren Cebrâil'i aslî hüviyetiyle görmüştür.

9. **Aşağıdaki görevlendirme tanımlarından hangisi yanlıştır?**

A) Cebrâil, vahiy meleğinin özel adıdır.

B) Mikâil, tabiat olaylarıyla görevli meleğin adıdır.

C) Melekü'l-mevt: Rızık ve rahmet meleğidir.

D) Azrâil, eceli gelenlerin ruhunu kabzetmekle görevli olan melektir. Kur'an'da Azrail ismi geçmez.

E) İsrâfil, Kur'an-ı Kerîm'de adı geçmez. Birçok ayette kıyametin kopması ve ahiret hayatının başlaması sırasında Sûr'a üfleme olayından (en-Neml 27/87) ve yeniden dirilişi haber veren bir çağrıcıdan (el-Kamer 54/6) bahsedilmektedir. Ancak hadislerde söz konusu duyuruyu yapacak olan İsrâfil meleğinin adı büyük melekler arasında sayılmıştır. (Müslim, "Salâtü'l-müsâfirîn", 200).

10. **Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?**

A) Mukarrebûn Melekleri: Uluhiyet makamına en yakın meleklerdir.

B) Hafaza ve Kirâmen Kâtibîn Melekleri: İnsanları koruyan ve onların iyi ve kötü fiillerini kaydeden meleklerdir.

C) Cennette Görevli Melekler: Cennet'te bulunan melekler, müminleri karşılayacaklar.

D) Cehennemde Görevli Melekler: Cehennemde kendilerine emredilen işleri yapan meleklerdir.

E) Hârût - Mârût: Bu melekler hakkında israiliyatın olması söz konusu değildir.

11. **Aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?**

A) Akâid kitaplarında, (tafdîl) konusu tartışılmamıştır.

B) İslam filozofları "Melekler, peygamberlerden ve diğer insanlardan üstündür." görüşündedir.

C) Mu'tezile kelamcıları "Melekler, peygamberlerden ve diğer insanlardan üstün değildir." görüşündedir.

D) Ehl-i sünnet kelamcıları "Müminler, meleklerden üstün değildir." görüşündedir.

E) Şia âlimlerinin çoğu "İnsanın tabiatındaki menfi eğilimlerden dolayı melekler üstündür." görüşündedir.

12. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Cinler, duyularla idrak edilemeyen varlıklardır.

B) Cinler, melekler ile aynı statüdedir.

C) Cinler, vahiy yoluyla ispatlanan varlıklardan olup inkârı küfre sebeptir.

D) Allah, cinleri de insanlar gibi kulluk etmeleri için yaratmıştır.

E) Hz. Muhammed, cinlere de Allah'tan aldığı emirleri iletmiştir.

13. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Cinler insanlara nispetle daha üstün bir güce sahiptirler.

B) Cinler geleceği (gaybı) bilemezler.

C) Cinler evlenip çoğalırlar, doğar, ölür, yer ve içerler.

D) İblis, cinlerden değildir.

E) Bazı cinler, Hz. Süleyman'ın emrine girerek ordusunda hizmet görmüştür.

14. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Cinlerin kendi aralarındaki konuşmaları Peygamber'e vahyolunmuştur.

B) Hadislere göre cinlerin, Kur'an okunan yerde müminlere etkilerini kaybettikleri bildirilmektedir.

C) Hz. Peygamber, cinlerle konuşmuştur.

D) Kur'an-ı Kerîm önceki milletlerde var olan cin inancını düzeltmiştir.

E) İslam öncesinde Araplar, cinleri, melek ve şeytanlarla birlikte yarı tanrısal özelliğe sahip bulunan varlıklar olarak kabul etmemekteydiler.

çözümlü konu testi

15. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Cinlerin içlerinde inananlar ve inanmayanlar vardır.

B) Cinlerin atası "cânn", karışık ve çok zehirleyici bir ateşten yaratılmıştır.

C) Gazzâli, cinlerin gayr-i maddi cevherlerden oluştuğunu öne sürmüş, meleklerin, cinlerin ve şeytanların bu açıdan birbirlerine benzediklerini belirtmiştir.

D) Eş'arîlerin çoğunluğuna göre; cinler, maddi cevherlerden oluşmakla birlikte, her şeye gücü yeten Allah onları duyularla algılanamayan bir yapıda yaratmıştır.

E) İslam filozofları ise cinlerin, "cismani olmayan cevherler" olmadığını ileri sürmüşlerdir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

16. Aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Şeytan; ateşten yaratılan, insanları saptırmaya çalışan, azgın, kibirli ve gözle görülebilir ruhani varlıktır.

B) İblis, Hz. Âdem'in yaratılması sırasında meleklerin Allah'a secde etmesinin emredilmesi ancak buna karşılık kibirlenerek emre itaat etmemiş ve Allah'ın rahmetinden kovulmuştur.

C) İblis, Cennet'te Âdem ve Havva'yı kandırarak yasak meyveden yemelerini temin etmiş ve Cennet'ten kovulmalarına sebep olmuştur.

D) İblis, ateşten yaratıldığını ve bu nedenle Âdem'den üstün olduğunu savunmuştur.

E) İblis, cinlerdendir diyenler olduğu gibi başlangıçta melek iken Allah'ın emrine karşı gelmesi sonucu bu rütbeyi kaybettiğini belirtenler de olmuştur. Ayrıca iblisin cinlerin atası olduğu iddia edilir. Bazılarına göre şeytan melek ve cin dışında üçüncü bir tür ruhanî varlığı nitelemektedir, İblis ise bu türün ilk örneğidir.

1. Pozitif bilimlere dayanarak meleklerin varlığı veya yokluğu hakkında kesin bir sonuca varmak mümkün değildir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

2. Duyu organlarıyla idrak edilememe konusunda meleklerle ortak özelliğe sahip olan cinler ve şeytanlar, görevleri ve yaratılış amaçları bakımından onlardan farklıdır.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

3. Kur'an'da belirtilen çerçevede Allah'a teslimiyetin sembolü olan melekler, fiziki âlem ile uluhiyet makamı arasında bir köprü vazifesi görmektedirler.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

4. Melekleri tabiattaki görevlere karşılık gelen olaylarla eşleştirmeye gerek yoktur.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

5. Melekler gaybı bilemezler. Çünkü melek kavramı iradeli bir durumda olmayandır. Yani cüz'i irade söz konusu değildir. Melek, külli iradeyle varlığın inşasıyla ilgilidir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

6. Melekler, Allah'ın takdiriyle İlâhî cezaları yerine getirirler. Allah'ın takdiri bizzat kendisidir. Kendisinin müdahil olmadığı bir melek tasavvur edilemez.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

7. Münker ve Nekir rivayetlere göre algımızın dışında bir kabir hâli yaşayacağız. Münker ve Nekir kavramları bazı kaynaklarda geçmektedir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

8. Ayet ve hadislerde meleklerin maddi suretlere büründükleri (temessül) ve peygamberlerle konuştukları haber verilmektedir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

çözümler

9. Melekü'l-mevt: Rızık ve rahmet meleği değil, ölüm meleğidir. Yani yaşam süresi bitenlerin ruhunu alan melektir.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

10. Hârût - Mârût: Bu melekler hakkında Yahudiler arasında yaygın olarak anlatılan hikâyelerin İslam inancıyla uyuşması söz konusu değildir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

11. İslam filozoflarının: "Melekler, peygamberlerden ve diğer insanlardan üstündür." görüşünü savunurlar.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

12. Cinler, Allah'a itaat eden melekler ile o'na isyan eden şeytanlardan ayrı bir statüdedir.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

13. İblis, cinlerdendir ve onun insanların yanı sıra cinlerden de yardımcıları vardır.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

14. İslam öncesinde Araplar, cinleri, melek ve şeytanlarla birlikte yarı tanrısal özelliğe sahip bulunan varlıklar olarak kabul etmekte idiler.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

15. İslam filozofları cinleri, "cismani olmayan cevherler" olarak kabul etmişlerdir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

16. Şeytan; ateşten yaratılan, insanları saptırmaya çalışan, azgın, kibirli ve gözle görülmeyen ruhani varlıktır.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

V. KUTSAL KİTAP İNANCI

A. VAHİY VE TANIMLAR

- Allah'ın kendi iradesini çeşitli yollarla seçmiş olduğu peygamberlere bildirmesine vahiy denilmektedir.
- Kur'an'da ilahî bilginin peygamberlere aktarılmasını ifade eden temel fiil "fısıldamak, telkin etmek, süratli bir şekilde işaret etmek, yazı yazmak, ilham etmek" anlamlarına gelen "vahy"dir.
- Vahyi terim olarak, Allah'ın, peygamberlerine dilediği bilgileri doğrudan veya bir vasıta ile kendisinden geldiğine şüphe edilmeyecek şekilde ve alışılmamış bir tarzda, gizlice bildirmesi diye tanımlamak mümkündür.

B. İLAHÎ HİTABIN ŞEKİLLERİ

- **Doğrudan Vahyetme:** Vahyin bu şekli herhangi bir vasıta olmadan ilham, mananın kalbe aktarılması veya rüya yoluyla gerçekleşir. Musa'nın annesine, ayrıca İbrahim'e de İsmail'i kurban etmesi için yapılan vahiy rüya ile olmuştur.
- **Perde Arkasından Konuşmak:** Bu hitap şeklinde Allah, peygambere perde arkasından konuşur. Bu da ilahî kelamın belirli bir cisimde (mesela ağaçta) yaratılması suretiyle gerçekleşir. Allah'ın perde arkasından konuşmasının anlamı, görülemeyeceği şekilde konuşması demektir.
- **Elçi ile Vahiy:** Allah'ın peygamberlere hitabının üçüncü şeklinde vahye Cebrail isimli melek aracılık etmektedir. Cebrail ya bir insan suretinde ya da asli şekliyle ilahî mesajı ulaştırır.

C. VAHYİN MAHİYETİ

- Kur'an'da vahyin mahiyetine dair herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Onun mahiyeti Allah ile peygamberleri arasında nübüvvetin bir sırrı olarak kalmıştır.
- Hz. Peygamber, vahyi alırken onun kelime ve cümlelerini olduğu gibi ezberlemenin ve korumanın son derece gerekli olduğunu gayet iyi biliyordu. Kur'an'da vahyin mahiyetine dair ifadelere rastlanmamakla birlikte, vahyin gerek peygambere ulaştırılmasında gerekse peygamber tarafından hiçbir değişikliğe uğratılmadan insanlara ulaştırılmasında son derece hassas davranıldığı görülmektedir. Hz. Peygamber Kur'an'ı lafız ve mana olarak telakkî etmiş ve öylece tebliğ etmiştir.

D. İLAHÎ KİTAPLAR

1. Suhûf (Sayfalar)

- Bazı peygamberlere gönderilen vahiyler küçük risaleler hâlinde kaydedilmiş ve onlara suhûf adı verilmiştir. Hz. Şit'e 50, İdris'e 30, İbrahim'e 10 ve Musa'ya 10 olmak üzere toplam 100 sayfa indirmiştir.

2. Kitaplar

a. *Tevrat*

Kanun, şeriat anlamlarına gelen Tevrat, Hz. Musa'ya indirilen kitabın adıdır. Tevrat'ın aslının Allah'ın kelamı olduğuna ve Hz. Musa'ya vahyolunduğuna inanmak her müslüman için gereklidir ve bunun inkârı küfre götürür. Yahudi geleneğinde Tevrat'ın yeri çok önemlidir. Onun kelime kelime Rab Yahova tarafından vahyedilmiş bir kitap olduğu kabul edilmiştir.

Tevrat beş bölümden meydana gelmektedir:

- **Tekvin (Yaratılış):** Evren'in ve ilk insanın yaratılışından, Hz. Âdem ve Havva'nın işlediği ilk suçtan, onların yeryüzüne inişlerinden, Hz. Nuh, İbrahim ve İsrailoğulları'nın Mısır'a girişlerinden ve oradaki hayatlarından bahseder.
- **Hurûc (Çıkış):** İsrailoğullarını Mısır'dan çıkarmak üzere Hz. Musa'nın Rab Yahova tarafından görevlendirilişi, onları Firavun'un zulmünden kurtararak Mısır'dan çıkarması, Hz. Mûsâ'nın Sînâ Dağı'nda Rab Yahova'dan On Emir'i almasından bahseder.
- **Levililer:** İbadetler, dinî ayin ve bayramlar, günahların kefareti, yiyecekler, kurbanlar ve evlilik gibi konulara ait hükümleri konu eder.
- **A'dât (Sayılar):** İsrailoğullarının çöldeki hayatları, Hz. Musa'nın vefatından sonra onların Sina dağından ayrılıp Kenan ülkesine girmeleri sürecini ele alır.
- **Tesniye:** Hz. Mûsânın ölümünden ve defnedilmesinden, On Emir ve diğer dinî hükümlerden bahseder.

b. *Zebûr*

- Müslümanların Allah tarafından Hz. Dâvûd'a Zebûr isimli bir kitabın indirildiğine inanmaları gerekir.

c. *İncil*

- Müjde veya yeni öğreti anlamına gelen İncil Hz. 'İsâ'ya vahyedilmiş olan ilahî kitaptır.
- Müslümanların Allah Taâlâ'nın Hz. Îsâ'ya İncil adında bir ilahî kitap vahyettiğine inanmaları gerekir.
- Hz. İsa'ya vahyolunduğu bilinen İncil orijinal hâliyle günümüze ulaşamadığı gibi Hristiyanlığın ilk çağlarında birbirini tutmayan yüzlerce farklı İncil ortaya çıktı. Her grup ve toplumun kendine has bir İncil'i bulunmaktaydı.
- Suriye'deki Hristiyanlar Matta, Yunanistan'dakiler Luka, Roma'dakiler Markos İncili'ni kullanmışlardır.
- Yuhanna İncili ile bu sayı dörde çıkmış, yüzlercesi arasından söz konusu dört İncil Hristiyan kutsal metnine dâhil edilmiştir.
- Hristiyanlar Kitâb-ı Mukaddes'i oluşturan yazıların tamamının ilham edilmiş Tanrı kelamı olduğuna inanmışlardır.

d. Kur'an-ı Kerîm

- İlâhî kitapların sonuncusu olan Kur'an-ı Kerîm Peygamberimiz Hz. Muhammed (SAV)'e indirilmiş, Peygamberimizden de hiçbir değişikliğe ve bozulmaya uğramadan tevatür yoluyla bize kadar ulaşmıştır.
- Kur'an-ı Kerîm Hz. Peygambere yirmi iki yılı aşkın bir süre içinde vahyolunmuştur.
- Kaynakların verdiği bilgilere göre Hz. Peygamber hayatta iken Kur'an kendisi ve sahabe tarafından ezberlenmiş, vahiy kâtipleri tarafından da yazıya geçirilmiştir.
- Hz. Ebû Bekir'in hilâfeti döneminde Kur'an-ı Kerîm vahiy kâtibi Zeyd b. Sâbit tarafından çok hassas prensipler çerçevesinde bir araya getirilmiş ancak çoğaltılmamıştı.
- Üçüncü halife Hz. Osman hicrî 25 yılında Zeyd b. Sabit, Abdullah b. Zübeyr, Saîd b. el-Âs ve Abdurrahman b. Hâris'ten oluşan bir heyete daha önce biraraya getirilmiş olan Kur'an'ı istinsah ettirmeye başlamıştır.
- Bazı kıraat farklılıklarının ihtilaflara sebep olmaması için yapılan bu çalışma sonucunda çoğaltılan mushaflar İslam coğrafyasının dört veya yedi büyük merkezine gönderilmiştir.

1. Kur'an-ı Kerim'de, Bakara suresi, 28. ayette: "Sizi boş ve anlamsız yere yarattığımızı ve bize dönmek zorunda olmadığınızı mı sanıyorsunuz?" buyrularak hayatın amaçsız olmadığı vurgulanmaktadır. Yüce Allah, insana hayatın anlam ve amacını öğretmek için kutsal kitaplar göndermiştir. Peygamberleri ise bütün insanlık için örnek olarak görevlendirmiştir. Kutsal kitapların sonuncusu olan Kur'an, insana hayatın anlamı, amacı ve nasıl yaşanması gerektiği konusunda yol gösterir.

Yukarıdaki paragrafa göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Kur'an insana, hayatın anlamı, amacı ve nasıl yaşanması gerektiği konusunda yol gösterir.

B) Peygamberler bütün insanlık için örnek olarak görevlendirmiştir.

C) Allah, hayatın amacını yalnızca insanın kendi şahsi görüşüne bırakmıştır.

D) Kur'an-ı Kerim'de, hayatın amaçsız olmadığı vurgulanmaktadır.

E) Allah, insana hayatın anlamını öğretmek için kutsal kitaplar göndermiştir.

2. **Kur'an-ı Kerim'in gönderilme süreci kaç yılda tamamlanmıştır?**

A) 20 B) 21 C) 22 D) 23 E) 24

3. "İşte bu Kur'an, kendisiyle uyarılsınlar, Allah'ın ancak tek bir ilah olduğunu bilsinler ve akıl sahipleri iyice düşünüp öğüt alsınlar diye insanlara gönderilmiş bir bildiridir." (İbrahim suresi, 92. ayet.)

Aşağıdakilerden hangisi bu ayetten çıkarılamaz?

A) Kur'an, bilimsel araştırmaya önem verir.

B) Kur'an, akıl sahiplerine gönderilmiştir.

C) Kur'an, öğütlerden oluşan bir kitaptır.

D) İslam, tevhîd inancı üzerine kuruludur.

E) Kur'an, uyulması gereken bir kitaptır.

4. "Kur'an, Allah dışında birinin katından olsaydı onda pek çok çelişki bulunurdu." (Nisâ, 82)

Bu ayetten hareketle aşağıdaki sonuçlardan hangisi çıkarılamaz?

A) Kur'an, Allah tarafından gönderilmiştir.

B) Kur'an'da peygamberimizin sözü yoktur.

C) Doğru davranış, tutarlı inancı gerektirir.

D) Allah, birbirine aykırı şeyler söylemez.

E) Kur'an'da çelişki yoktur.

5. I. Kültürümüzde, Kur'an'a uymayı öğütleyen eserler vardır.

II. Hayatımızda Kur'an'dan alınan ilkelerin etkileri gözlenir.

III. Tarihimizde Kur'an'ın emrine uyarak farklı yorumlara sahip kimselere hoşgörü ile yaklaşılmıştır.

IV. Mimari süslemelerimizde ayetlere yer verilmiştir.

Bu bilgilerin tümünden çıkartılabilecek ortak sonuç aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kur'an, hoşgörülü davranmayı öğütler.

B) Müslüman, Kur'an'a uymalıdır.

C) Ayetlerde kişiyi hayran bırakan bir anlam vardır.

D) Kültürümüzde Kur'an'a büyük önem verilir.

E) Pek çok ilmî ve edebî eser kültürümüzde vardır.

6. **Kur'an, 23 yıllık süre boyunca azar azar indirilmesi, aşağıdakilerden hangisini kolaylaştırmamıştır?**

A) Ezberlenmesini

B) Yazıya geçirilmesini

C) Anında tüm insanlığa hemen duyurulmasını

D) Buyrukların kavranıp hayata geçirilmesini

E) Hayatın iyileştirilme sürecinin olgunlaşmasını

7. Kur'an, Allah'ın Hz. Muhammed'in şahsında tüm insanlığa olan hitabıdır. İnsanların bir benzerini ortaya koymada aciz kaldıkları eşsiz bir ifade üslubuna sahiptir. Hz. Muhammet'in peygamberliğini kapsayan yirmi üç yıllık bir zaman diliminde gönderilmiş ve kayda geçirilmiştir. Hz. Ebu Bekir Dönemi'nde iki kapak arasında toplanmış, Hz. Osman Dönemi'nde de çoğaltılmıştır. Her devirde yalan üzere ittifak etmeleri mümkün olmayan geniş bir topluluk tarafından nakledilerek günümüze ulaşmıştır.

Bu parçada Kur'an-ı Kerim'le ilgili olarak aşağıdakilerin hangisinden bahsedilmemiştir?

A) Mucize bir metin olmasından

B) Hz. Muhammed'e tek parça hâlinde indirilmemiş olmasından

C) Mesajının evrensel olmasından

D) Dinî hükümlerin ana kaynağı olmasından

E) Tarih boyunca hiçbir değişikliğe maruz kalmamış olmasından

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

8. Vahiy İslam'da doğru bilgi kaynaklarının başında gelir. Kur'an-ı Kerim; yüce Allah'ın varlığı, birliği, peygamberlerin gönderiliş amaçları, onların hayatları, kutsal kitaplar, ölümden sonraki sonsuz ahiret hayatı, meleklerin varlığı gibi dinimizin inanç esasları hakkında bilgiler verir. Evrenin yaratılışı hakkında açıklamalarda bulunur. İnsanların mutlu, huzurlu ve barış içinde yaşamaları konusunda onlara çeşitli öğütlerde bulunur. İyi ve kötü davranışlar hakkında örnekler vererek insanları aydınlatır. Geçmiş toplumların başına gelen olumsuzluklardan söz eder. Bunların neden ve sonuçlarına dikkat çekerek ders almamızı ister. Yerine getirilmesi gereken ibadetler konusunda bilgiler verir.

Yukarıdaki bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Kur'an-ı Kerim, ibadetlerin ayrıntılarını verir.

B) Kur'an-ı Kerim, evrenin yaratılışı hakkında tarihsel veriler sağlar.

C) Vahiy, Kur'an-ı Kerim'dir.

D) Kur'an-ı Kerim, yalnızca geçmiş toplumların başına gelen olumsuzluklardan söz eder.

E) Kur'an-ı Kerim, iyi ve kötü davranışlar hakkında örnek vermeksizin talimatlar verir.

9. İnsanların doğru ile yanlışı, iyi ile kötüyü öğrenebilmeleri, Allah'la olan ilişkilerini doğru bir şekilde sürdürebilmeleri için başvurabilecekleri en önemli kaynak, Allah'ın peygamberine göndermiş olduğu ilahî kitap Kur'an'dır. Allah'a inanma, onun emir ve buyruklarını öğrenme ve onunla iletişim kurabilmenin yolu, Kur'an'dan geçer. Ancak onu okuyarak Allah hakkında bilgi alabilir, bizlere neler söylediğini ve bizlerden neler istediğini öğrenebiliriz.

Yukarıdaki paragrafta Kur'an'ın hangi özelliği anlatılmamıştır?

A) Kur'an'dan Allah hakkında bilgi alabiliriz.

B) Allah'ın bizlere buyruklarını Kur'an'dan öğrenebiliriz.

C) Kur'an, Allah'ın insanlara ilahî hitabıdır.

D) Yaşama ilişkin başvurulabilecek en önemli kaynak Kur'an'dır.

E) Kur'an, ibaretlerin nasıl yapılacağını bizlere açıklar.

10. I. Doğrudan Vahyetme: Vahiy bir vasıtayla gerçekleşir.

II. Perde Arkasından Konuşmak: Allah'ın görülemeyeceği şekilde konuşmasıdır.

III. Elçi ile Vahiy: Allah'ın hitabına Cebrail'in aracılık etmesidir.

Yukarıdaki eşleştirmenlerinin hangileri doğrudur?

A) Yalnız I
B) I ve III
C) Yalnız III
D) II ve III
E) Yalnız II

11. **Aşağıdaki eşleştirmenlerin hangisinde yanlışlık vardır?**

A) Hz. Şit'e 30, İdris'e 50, İbrahim'e 10 ve Âdem'e 10 olmak sayfa indirmiştir.

B) Tevrat Hz. Musa'ya indirilen kitabın adıdır.

C) Hz. Dâvûd'a Zebûr isimli bir kitap verilmiştir.

D) İncil Hz. İsâ'ya vahyedilmiş olan ilahî kitaptır.

E) Kur'an-ı Kerîm Peygamberimiz Hz. Muhammed (SAV)e indirilmiştir.

12. **Aşağıdaki Tevrat'ın beş bölümden hangisi yanlış anlatılmıştır?**

A) Tekvin (Yaratılış): Evren'in ve ilk insanın yaratılışından bahseder.

B) Hurûc (Çıkış): İsrailoğullarını Mısır'dan çıkarmak üzere Hz. Musa'nın Rab Yahova tarafından görevlendirilişinden bahseder.

C) Levililer: İbadetler, dinî ayin ve bayramları konu eder.

D) A'dât (Sayılar): İsrailoğullarının çöldeki hayatlarını ele alır.

E) Tesniye: Günahların kefareti, yiyecekler, kurbanlar ve evlilik gibi konulara ait hükümleri ele alır.

13. I. Suriye'deki Hristiyanlar Yuhanna İncili'ni kullanmışlardır.

II. Yunanistan'dakiler Luka İncili'ni kullanmışlardır.

III. Roma'dakiler Markos İncili'ni kullanmışlardır.

Yukarıda, İncilin kullanıldığına dair eşleştirmelerden hangileri yanlıştır?

A) Yalnız I
B) I ve III
C) Yalnız III
D) II ve III
E) Yalnız II

14. **Aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?**

A) Kur'an-ı Kerîm tevatüren gelmiştir.

B) Hz. Peygamber vefat ettikten sonra Kur'an sahabe tarafından yazıya geçirilmiştir.

C) Hz. Ebû Bekir'in döneminde vahiy kâtibi Zeyd b. Sâbit tarafından bir araya getirilmiştir.

D) Hz. Osman bir heyete Kur'an'ı istinsah ettirmeye başlamıştır.

E) Çoğaltılan mushaflar İslam coğrafyasının merkezlerine gönderilmiştir.

1. Allah, hayatın amacını yalnızca insanın kendi şahsi görüşüne bırakmamıştır.

(A) (B) ● (D) (E)

2. 23 yılda tamamlanmıştır. 13 yıl Mekke'de, 10 yıl ise Medine dönemindedir.

(A) (B) (C) ● (E)

3. Kur'an'ın bilimsel araştırmaya önem verdiğine dair başka ayetler vardır.

● (B) (C) (D) (E)

4. "Doğru davranış, tutarlı inancı gerektirir." cümlesi doğru bir bilgidir ama parçada sözü edilen bir bilgi değildir.

(A) (B) ● (D) (E)

5. Kültürümüzde Kur'an'a büyük önem verilmesi tüm sosyal yaşamı etkilemiştir.

(A) (B) (C) (D) ●

6. Kur'an ayetleri, anında tüm insanlığa hemen duyurulamamıştır. Zaman içinde toplumların yerellikleri göz önünde bulundurularak din bilimcilerinin ve idarecilerinin çalışmalarıyla algılamaları sağlanmıştır.

(A) (B) ● (D) (E)

7. Paragrafta anlatılanların dışında kalan, dinî hükümlerin ana kaynağı olmasından söz edilmemektedir.

(A) (B) (C) ● (E)

8. Vahiy, Kur'an-ı Kerim'dir. Kur'an iyi ve kötü davranışlara örnekler verir. İbadetlerin ayrıntılarını vermez.

(A) (B) ● (D) (E)

9. Hadisler, ibadetlerin nasıl yapılacağını bizlere açıklar. Kuran'da ibadetlerin nasıl yapılacağı bilgisi şekil olarak verilmeyip hadislerle açıklamalar yapılmıştır.

(A) (B) (C) (D) ●

10. Doğrudan vahyetme: Vahiy, vasıtasız gerçekleşir. Allahu Teala, vahyi peygamberlerin kalbine ilham eder. Bu da bir vahiy gelme hâlidir.

● (B) (C) (D) (E)

11. Hz. Şît'e 50, İdris'e 30, İbrahim'e 10 ve Âdem'e 10 olmak üzere toplam 100 sayfa indirmiştir.

● (B) (C) (D) (E)

12. Tesniye: On Emir ve diğer dinî hükümlerden bahseder. Evlilik, kurban ve yiyeceklerle ilgili konuları Tesniye içinde bulmak mümkün değildir.

(A) (B) (C) (D) ●

13. Suriye'deki Hristiyanlar Matta İncili'ni kullanmışlardır. Diğer Hristiyanlığın yaygın olduğu yerlerde farklı inciler kullanıldığı görülmüştür. Bu, tarihsel olarak da farklılık arz etmiştir.

● (B) (C) (D) (E)

14. Kur'an, Hz. Peygamber hayatta iken sahabe tarafından yazıya geçirilmiştir.

(A) ● (C) (D) (E)

VI. PEYGAMBER İNANCI

A. TANIMLAR

- Peygamberler güvenilir, doğru, ileri görüşlü, ihlaslı ve seçkin insanlardır. Allah insanlar tarafından benimsenip ilahî görevlerini yerine getirebilmeleri için onlara mucize gösterme imkânı bahşetmiş ancak bunu hiçbir zaman onun izni olmadan gerçekleştirememişlerdir. Kur'an mucize dışında peygamberlere manevi destek bahşedildiğini de belirtmektedir.
- Peygamberler Allah'ın kendilerini görevlendirdiği ve yardım ettiği birer tebliğci ve uyarıcıdırlar. Tebliğ ettikleri hususları kabule kimseyi zorlamadılar, kendileri de insan oldukları için Allah katında diğer insanlar gibi kulluktan sorumlu idiler.
- İnsanlara Allah'tan mesaj getiren kimse veya Allah katında yüksek makam sahibi kimse anlamlarına gelen "nebi", diğeri ise kendisine belli bir görev verilerek bir yere gönderilen elçi mânasına gelen "resul"dür.

B. PEYGAMBERLİĞİN YAPISI

- Bu görev sadece Allah tarafından verilir
- Her ümmete peygamber gönderilmiştir.

C. PEYGAMBERLERİN SAYISI

- Peygamberlerin sayısı hakkında kesin bir rakam vermek mümkün değildir. Bu konuda Kur'an'ın beyanı açısından da isabetli olan sayıların üzerinde durmadan peygamberlerin hepsinin Allah tarafından gönderildiğini kabul etmektir.

D. PEYGAMBERLERİN CİNSİYETİ

- Kur'an'da isimleri geçen peygamberlerin hepsi erkek olup her hangi bir kadının peygamberliğinden bahsedilmemektedir.
- Eş'arî kadınların nebiliğini kabul etmiş ancak onlardan resul gönderilmediğini ifade etmiştir.

E. PEYGAMBERLERİN ÖZELLİKLERİ

Farkı gör

Peygamberlerin Özellikleri

1. Doğru olmak
2. Güvenilir olmak
3. Sabırlı olmak
4. Zeki ve anlayışlı olmak
5. Korunmuşluk (ismet)
6. Beşer olmak

- Vahiy, genel anlamda Allah'ın kendi iradesini seçmiş olduğu peygamberlere çeşitli yollarla bildirmesidir. Metafizik âlemden fizik dünyaya bilgi akışını sağlayan bu manevi iletişimin mahiyeti, zamanı ve şekli tamamen Allah'ın iradesiyle belirlenmiştir.

F. MUCİZE

- Allah nübüvvetle görevlendirdiği peygamberlerin doğruluklarını kanıtlamak amacıyla tabiat kanunlarını aşan bazı olaylarla onları desteklemiştir. İslam itikadında bu tür harikulâde hâl veya olaylara denir. Mucizeler hiçbir zaman insanların güç yetirebileceği olaylar değildir.

Farkı gör

Mucizeler üçe ayırırlar:

- **Hissî (Maddi) Mucizeler:** *İnsanların duyularına hitap eden mucizelerdir.*
- **Aklî (Manevi) Mucizeler:** *Manevi mucize veya bilgi mucizesidir.*
- **Haberî Mucizeler:** *Peygamberlerin doğrudan Allah'tan veya melek aracılığıyla aldıkları vahiylere dayanarak verdikleri haberlerden oluşur.*

Farkı gör

Kur'an'da Söz edilen Bazı Mucizeler

- *Allah, Hz. İbrahim'i ateşin yakıcılığından kurtarmıştır.*
- *Hz. Salih'in devesi*
- *Hz. Ya'kub'un âma gözleri görmüş.*
- *Hz. Mûsâ'ya asâ mucizesi verilmiş.*
- *Hz. Süleymân'ın karıncalarla ve kuşlarla konuşması*
- *Hz. İsa'nın mucizeleri genelde tıbbi konularda cereyan etmiştir.*
- *Son peygamber Muhammed Aleyhisselâm'ın en büyük mucizesi ise Kur'an-ı Kerîm olmuştur.*

G. KUR'AN'DA GEÇEN PEYGAMBERLER

- Hz. Âdem yaratılan ilk insan olduğu gibi aynı zamanda peygamberlerin de ilkidir.

Farkı gör

Hz. Âdem'le birlikte Kur'an'da isimleri belirtilen peygamberlerin sayısı yirmi beştir:

- *Âdem*
- *İdris*
- *Nuh*
- *Hûd*
- *Salih*
- *İbrahim*
- *Lût*
- *İsmail*
- *İshak*
- *Yakub*
- *Yusuf*
- *Eyyûb*
- *Zülkifl*
- *Şuayb*
- *Musa*
- *Harun*
- *Dâvûd*
- *Süleyman*
- *İlyas*
- *Elyesa*
- *Yunus*
- *Zekeriyyâ*
- *Yahya*

- *İsa ve Muhammed olmak üzere yirmi beş adettir.*

- Bunların dışında Kur'an'da isimleri geçen Lokman, Zülkarneyn ve Üzeyir ile adı geçmemekle birlikte "Musa'nın genç adamı" diye kendisinden bahsedilen zatın peygamber olduklarına dair görüşler varsa da genel kanaat onların birer salih kul konumunda bulundukları yönündedir.

1. **Aşağıdaki tanımlamaların hangisi <u>yanlıştır</u>?**

A) İnsanlara Allah'tan mesaj getiren elçiye nebi denir.

B) Kendisine belli bir görev verilerek bir yere gönderilen elçiye resul denir.

C) Her ümmete peygamber gönderilmemiştir

D) Kur'an'da isimleri geçen peygamberlerin hepsi erkektir.

E) Eş'arî, kadınların nebiliğini kabul etmiş, resul gönderilmediğini ifade etmiştir.

2. **Aşağıdakilerden hangisi peygamberlerin özelliklerinden <u>değildir</u>?**

A) Doğru olmak

B) Güvenilir olmak

C) Zeki ve anlayışlı olmak

D) Korunmuşluk (ismet)

E) Nisyan

3. **Aşağıdakilerden hangisi doğru bir bilgi <u>değildir</u>?**

A) Vahiy, Allah'ın seçmiş olduğu peygamberlere emirlerini bildirmesidir.

B) Metafizik âlemden fizik dünyaya bilgi akışını Allah'ın iradesi belirlemiştir.

C) Mucize, Allah'ın, nübüvvetle görevlendirdiği peygamberlerin doğruluklarını kanıtlamak amacıyla tabiat kanunlarını aşan bazı olaylarla onları desteklemesidir.

D) Mucizeler hiçbir zaman insanların güç yetirebileceği olaylar değildir.

E) Her peygambere mucize verilmiştir.

4. I. Hissî (Maddi) Mucizeler: İnsanların duyularının dışındaki mucizeler

II. Aklî (Manevi) Mucizeler: Manevi mucize veya bilgi mucizesi

III. Haberî Mucizeler: Peygamberlerin doğrudan Allah'tan veya melek aracılığıyla aldıkları vahiylere dayanarak verdikleri haberlerden oluşur.

Yukarıdaki eşleştirmelerden hangileri <u>yanlıştır</u>?

A) Yalnız I
B) I ve III
C) Yalnız III
D) II ve III
E) Yalnız II

5. **Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi <u>yanlıştır</u>?**

A) Allah'ın, Hz. İbrahim'i ateşin yakıcılığından kurtarması

B) Hz. Salih'n devesi

C) Hz. Ya'kub'un, kuyudan Hz. Yusuf'u kurtarması

D) Hz. Mûsâ'ya asâ mucizesi verilmesi

E) Hz. Süleymân'a karıncalarla ve kuşlarla konuşması

6. **Aşağıdakilerden hangisi <u>yanlıştır</u>?**

A) Hz. Âdem peygamberlerin de ilkidir.

B) Kur'an'da isimleri belirtilen peygamberlerin sayısı yirmi beştir.

C) Kur'an'da isimleri geçen Lokman, Zülkarneyn ve Üzeyir ile adı geçmemekle birlikte "Musa'nın genç adamı" diye kendisinden bahsedilen zatın peygamber olduklarına dair görüşler varsa da genel kanaat onların birer salih kul konumunda bulundukları yönündedir.

D) Hz. İsa'nın mucizeleri genelde kuşlar ve karıncalarla ilgili konularda cereyan etmiştir.

E) Son peygamber Muhammed'in mucizesi Kur'an-ı Kerîm'dir.

7. **Hz. İbrahim'in tebliğ ettiği tevhîd dini aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Sabiîlik
B) Hristiyanlık
C) Mecusilik
D) Yahudilik
E) Haniflik

8. **Halilullah unvanı hangi peygamber için söylenir?**

A) Hz. Muhammed
B) Hz. İbrahim
C) Hz. İsa
D) Hz. Musa
E) Hz. Âdem

9. **Kelimullah unvanı hangi peygamber için söylenir?**

A) Hz. Muhammed

B) Hz. İbrahim

C) Hz. İsa

D) Hz. Musa

E) Hz. Âdem

10. **Safiyyullah unvanı hangi peygamber için söylenir?**

A) Hz. Muhammed

B) Hz. İbrahim

C) Hz. İsa

D) Hz. Musa

E) Hz. Âdem

1. Her ümmete peygamber gönderilmiştir. Çünkü ayetlerde, her ümmete tebliğci, uyarıcı peygamber gönderildiği anlatılır.

A · B · ◯ · D · E

2. Nisyan, unutkanlık, din hususunda asla olmamıştır. Peygamberler açık zihinli insanlar olarak Allah'ın koruması altındadır.

A · B · C · D · ◯

3. Her peygambere mucize verilmemiştir. Her peygambere farklı nimetler verilmiştir. Mucize de bir nimettir. Bazı peygamberlere ise mucize dışı nimetler verilmiştir.

A · B · C · D · ◯

4. Hissî (Maddi) Mucizeler: İnsanların duyularına hitap eden mucizeler, insanların zaman zamangörecekleri, işitecekleri zeminlerde gelişmiştir.

A · B · ◯ · D · E

5. Hz. Ya'kub, Hz. Yusuf'u kuyudan kurtarmamıştır. Hz. Ya'kub'un gözleri Hz. Yusuf'un gömleğini gözüne sürmesiyle açılmıştır..

A · B · ◯ · D · E

6. Hz. İsa'nın mucizeleri genelde tıbbi konularda cereyan etmiştir. Seçenekte verilen mucizeler Hz. Süleyman'a aittir.

A · B · C · ◯ · E

7. Haniflik, tevhîdî inanış biçimidir. Peygamberimize İslam dini gönderilmeden önce Arap Yarımadası'da Hanifler mevcuttu.

A · B · C · D · ◯

8. Hz. İbrahim'e verilen unvanda "dost" ifadesiyle tanımlanmıştır. O, Allah'ın dostudur.

A · ◯ · C · D · E

9. Hz. Musa'nın, Allah ile konuşmasını ifade eden kelimullah, mahiyetini bilemediğimiz bir durumdur. Kuran'da Musa'nın Allah ile konuştuğu anlatılır.

A · B · C · ◯ · E

10. Hz. Âdem, yaratılmış temiz kimse demek olan safî, Allah lafzıyla kullanıldığında safiyyullah, yaratılmış temiz kişi anlamına gelir.

A · B · C · D · ◯

VII. AHİRET İNANCI

A. TANIM

- Kur'an-ı Kerim'de ahiret âlemine inanmak Allah'a imanın ardından zikredilerek bunun önemine dikkat çekilir ve iyi davranışlarda bulunmak şartıyla inananların ahirette korku ve üzüntüden kurtulacakları bildirilir. Ahirete inanmak bütün peygamberlerin insanları inanmaya çağırdığı evrensel bir inanç esasıdır.

B. ÖLÜM VE KABİR HAYATI

- İslam inancında insanın ölümü, meleklerin, insanın ruhunu bedeninden çekip alması anlamına gelir. Ölüm işlerini yürütmekle görevli melek Azrail ve onun yardımcılarıdır. Ruh ise anne rahminde yaratılışı anında insanın bedenine melek tarafından üflenen ve onu diğer canlılardan ayıran algılama gücüdür.
- Kaynaklarda kabir, kıyametin kopmasının ardından evrenin yeniden inşa edilmesiyle dirilme gerçekleşene kadar ölenlerin ruhi hayatlarını geçirdiği bir mekân olarak kabul edilmiş, Kur'an'da kâfirlerin ahiretten ümitsiz oldukları gibi kabirlerde bulunanlardan da ümit kestikleri vurgulanmıştır.
- Akâid kitapları kabir âleminde ölülerin sorguya çekildikten sonra azap veya nimet içinde bulunacaklarına dair bilgiler içerir. Bunların bir kısmı sahih hadislerde, bir kısmı ayetlerde yer almıştır.

C. KIYAMETİN KOPMASI

- Kur'an'da belirtildiğine göre kıyamet Sûr'a ilk defa üfürülmekle kopacak ve evrenin kozmik düzeni bozulacaktır. İsrâfil adlı melek tarafından Sûr'a ilk defa üflenince, Allah'ın dilediği kimseler müstesna, göklerde ve yerkürede bulunan bütün canlılar ölecektir. Yeryüzü sarsılacak, dağlar sökülüp paramparça hâline gelecek ve bunlar atılmış renkli yünler veya kum yığını gibi olacaktır. Uzay dürülecek ve erimiş maden gibi olacak, Ay tutulup Güneş'le bir araya gelecek, Güneş de dürülüp yıldızlar düşecek ve dağılıp yok edilecektir.

D. ÖLÜLERİN DİRİLTİLMESİ

- Sû'ra ikinci defa üflenince Allah, evreni yeniden inşa edecek, yer başka bir yer olacak ve dümdüz yapılacak, gökler de başka gökler hâline getirilecek, yerküre yükünü dışarı atacak, kabirler deşilecek, ruhlar bedenleriyle birleştirilip ölüler bir anda diriltilecek ve insanlar çırpınıp yayılan kelebekler veya çekirge sürüleri gibi bölük bölük mahşere doğru sevk edilecek, hakîr bir hâlde Allah'ın huzuruna varacak, o gün kâfirler için çok zor bir gün olacaktır. Kur'an'da yapılan diriliş tasvirlerine göre o günde insanlar arasındaki soy yakınlığı fayda vermeyecek, herkes kendi derdine düşecek, kimse birbirine bir şey sormayacak, insanlar kardeşlerinden, anne - baba, eş ve çocuklarından kaçacak; bazı yüzler ak, bazı yüzler kara olacaktır.

E. HAŞİR

- İslam inancında haşir ise ahirette diriltilen insanların hesaba çekilmek üzere "arasât", "mevkıf" yahut "mahşer" denilen maydanda toplanmalarını ifade eder. Haşir dirilişten sonraki merhaleyi teşkil eder. Kur'an'da bildirildiğine göre insanlar, cinler, melekler ve tapınılan putlar hesaba çekilmek için haşredilecektir.

F. HESABA ÇEKİLME

- Arapça bir kelime olan "hisâb"ın dilimize uyarlanmış şekli hesaptır. Sorumluluk yüklenenlerin dünyadaki inanç ve davranışlarından ötürü ahirette hesaba çekilmelerine inanmak da ahiret inancı içindeki konulardan birini oluşturur. Kur'an'da ahirete verilen isimlerden biri hesap günü anlamına gelen "yevmu'l-hisâb", bir diğeri de ayırma günü manasındaki "yevme'l-fasl" dır.

G. SIRAT'TAN GEÇME

- Kur'an'da çok açık ifadelerle yer almamakla birlikte "İçinizden cehenneme uğramayacak kimse yoktur." (Meryem 19/71-72) anlamındaki ayetin yorumuna ve çok sayıda hadis rivayetine dayanılarak ahirette cehennem üzerinde kurulmuş "sırat" adı verilen bir köprüden geçileceğine inanılır.

H. CENNET VEYA CEHENNEM'E GİRME

- Müslümanların ahiret âleminde mutluluk ve huzur yurdu olan cennete; kâfirlerin ve ilahî buyruklara uymayanların ise azap yurdu olan cehenneme gireceklerine iman etmek İslam dinindeki ahiret inancının son merhalesini oluşturur.
- Kur'an ve sahih hadislerde yapılan tasvirlerden anlaşıldığına göre cehennemde biyolojik ve psikolojik olmak üzere iki türlü azap uygulanacaktır.

1. Aşağıdakilerden hangisi ölülerin diriltilmesiyle ilgili olarak söylenemez?

A) Sû'ra ikinci defa üflenince Allah evreni yeniden inşa edecek, yer başka bir yer olacak ve dümdüz yapılacak, gökler de başka gökler haline getirilecek, yerküre yükünü dışarı atacak, kabirler deşilecek, ruhlar bedenleriyle birleştirilip ölüler bir anda diriltilecek ve insanlar çırpınıp yayılan kelebekler veya çekirge sürüleri gibi bölük bölük mahşere doğru sevk edilecek.

B) O gün kâfirler için çok zor bir gün olacaktır.

B) O günde insanlar arasındaki soy yakınlığı fayda verecektir.

D) Herkes kendi derdine düşecektir.

E) Kimse birbirine bir şey sormayacak, insanlar kardeşlerinden, anne - baba, eş ve çocuklarından kaçacak, bazı yüzler ak, bazı yüzler kara olacaktır.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

2. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi yanlıştır?

A) Haşir, ahirette diriltilen insanların hesaba çekilmek üzere "arasât", "mevkıf" yahut "mahşer" denilen meydanda toplanmalarını ifade eder.

B) Haşir, dirilişten önceki merhaleyi teşkil eder.

C) Yevmu'l-hisâb, hesap günü demektir.

D) Yevmu'l-fasl, ayırma günü demektir.

E) Ahirette cehennem üzerinde kurulmuş "sırat"tan geçilecektir.

1. Kıyamet gününde insanlar arasındaki soy yakınlığı fayda vermeyecektir. Kıyametin kopmasıyla birlikte ahirette kimsenin kimseye fayda vermeyeceği ifade edilmiştir. Herkesin herkesten kaçtığı ahiret günü Kur'an'da zihinlere fotografik bir algı oluşturacak edebî bir tasvirle anlatılmıştır. Bu anlatışla ilgili birebirleştirme veya ötekileştirme algısı oluşturulamaz. Çünkü ahiret âlemi madde ve zaman kavramlarının dışındadır. Yeryüzünde sorumlulukları temellendirmek için ahiretin bu edebî anlatımları iman eden kalplerde bir farkındalık oluşturmaktadır.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

2. Haşir, dirilişten sonraki merhaleyi teşkil eder. Ahirete dünyadan bir doğuş olan haşir, algılarımızın sınırlarının dışına bizleri heyalana götürmektedir. Allah'ın insanları hesaba çekeceği o günde hayata dair sorumluluklarımızı yerine getirip getirmediğimiz ve kendimize ve çevremize karşı duyarlılıklarımız da sorgu konusu olacaktır.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

VIII. KAZA VE KADER İNANCI

A. KAZA VE KADER TANIMI

- Kader ve kaza inancı Allah'ın ilim, irade, kudret ve yaratma sıfatlarının yetkinliğine ayrıntılı olarak iman etmeyi ifade eder.
- Kader Allah'ın canlı ve cansız bütün yaratıklarına ilişkin ezeli planını, kaza da bu planını gerçekleştirmesini anlatır.
- Kader "Allah'ın yaratacağı bütün varlık ve olayları ezelde ilim ve iradesiyle belirlemesi", kaza "Allah'ın varlık ve olaylara ilişkin olarak ezelde belirlediği planı gerçekleştirip yaratması" şeklinde tanımlanır.

B. FARKLI MEZHEPLERDE KADER VE KAZA

- **Cebriye:** İnsanlara ait bütün fiillerin ilahî ilim, irade ve kudretin, yani kaderin zorlayıcı etkisiyle oluştuğuna inananların ortak adıdır. Allah'ın ilmi, iradesi ve yaratması bütün varlık ve olayları kuşattığından insanın irade özgürlüğü ve eylem yapma güçü yoktur. İnsanı her yönden kuşatan kader çizgisinin dışına çıkmak mümkün değildir.
- **Mu'tezile ve Şia:** Mu'tezile âlimlerine göre Allah ezelî ilmiyle bütün varlık ve olayları meydana gelmeden önce bilir ancak bu insanların fiil yapma irade ve gücünü yok etmez ve herhangi bir zorlayıcı etki meydana getirmez. Mu'tezile'ye göre insanların sorumlu olduğu fiillerin Allah tarafından değil kendileri tarafından yaratılır. Şia'ya bağlı âlimlerin çoğunluğu da kader konusunda Mu'tezile'ye benzer görüşleri benimsemişlerdir.
- **Ehl-i Sünnet:** Kader ve kaza inancında Mâtürîdîlerle Eş'arîler arasında önemli sayılabilecek farklar yoktur. Allah bütün varlık ve olayları doğrudan doğruya yaratır, ondan başka hiçbir yaratıcı yoktur. Bu sebeple insanların bütün fiillerini de tercihlerine göre yaratan Allah'tır. İnsanların sorumluluğu ise fiillerinin iman veya inkâr, itaat yahut isyan, iyi ya da kötü şeklindeki niteliklerini irade ve kudretlerini kullanarak belirlemelerine, itikadi terimle ifade etmek gerekirse fiillerini "kesb" etmelerine dayanır.

1. **Aşağıdaki tanımlamalardan hangisi <u>yanlıştır</u>?**

A) Kader ve kaza inancı Allah'ın ilim, irade, kudret ve yaratma sıfatlarının yetkinliğine imandır.

B) Kader, Allah'ın ezelî planını ifade eder.

C) Kaza, kader planını gerçekleştirme demektir.

D) Kader, Allah'ın belirlediği alın yazısıdır.

E) Kaza, Allah'ın ezelde belirlediği planı gerçekleştirip yaratmasıdır.

2. Allah'ın ilmi, iradesi ve yaratması bütün varlık ve olayları kuşatır. İnsanın irade özgürlüğü ve eylem yapma gücü yoktur.

Yukarıdaki görüşü aşağıdaki hangi mezhep savunmaktadır?

A) Cebriye
B) Mu'tezile
C) Şia
D) Eş'ariye
E) Maturidiyye

3. Allah ezelî ilmiyle bütün varlık ve olayları meydana gelmeden önce bilir ancak bu insanların fiil yapma irade ve gücünü yok etmez ve herhangi bir zorlayıcı etki meydana getirmez. İnsanların sorumlu olduğu fiillerin Allah tarafından değil kendileri tarafından yaratılır.

Yukarıdaki görüşü aşağıdaki hangi mezhep savunmaktadır?

A) Cebriye
B) Mu'tezile
C) Şia
D) Eş'ariye
E) Maturidiyye

4. **Kader konusunda Mu'tezile'ye benzer görüşleri aşağıdaki mezheplerden hangisi benimsemiştir?**

A) Cebriye

B) Mu'tezile

C) Şia

D) Eş'ariye

E) Maturidiyye

5. Allah bütün varlık ve olayları doğrudan doğruya yaratır, ondan başka hiçbir yaratıcı yoktur. Bu sebeple insanların bütün fiillerini de tercihlerine göre yaratan Allah'tır. İnsanların sorumluluğu ise fiillerinin iman veya inkâr, itaat yahut isyan, iyi ya da kötü şeklindeki niteliklerini irade ve kudretlerini kullanarak belirlemelerine, itikadi terimle ifade etmek gerekirse fiillerini "kesb" etmelerine dayanır.

Yukarıdaki görüşü aşağıdaki hangi mezhep savunmaktadır?

A) Cebriye

B) Mu'tezile

C) Şia

D) Ehl-i Sünnet vel cemaat

E) Haricîlik

1. Kader, Allah'ın ezelde ilim ve iradesiyle belirlemesidir. Alın yazısı kavramı toplumlarda hikâye edilmiş ve sınırlar belirleyen bir algı oluşturmuştur.

(A) (B) (C) ● (E)

2. Cebriye, insanın yaşamını rüzgâr karşısında kuru bir yaprak misali olarak tanımlar. Buna göre insanın iradesi neredeyse yoktur.

● (B) (C) (D) (E)

3. Mu'tezile, İslam dünyasında kalemî tartışmaların gelişmesine katkılar sağlamıştır. Aklı ön plana alması, selefilerin farklı savunmalarıyla zaman içinde Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat anlayışını oluşturmuştur.

(A) ● (C) (D) (E)

4. Tarih boyunca Muteziler'in görüşlerini Şia mezhebi de sürdürmüştür. Mutezile'nin devletin resmî mezhebi oluşu Şia'da da devletin resmî mezhep oluşu, birbirlerinden sistematik olarak yararlanmışlardır.

(A) (B) ● (D) (E)

5. Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in özellikle Mâturîdî'ye göre "kesb" anlamı ön plana çıkarak fillerin kazanımını esas almıştır.

(A) (B) (C) ● (E)

IX. İNANÇ, DAVRANIŞ İLİŞKİSİ VE İNANÇSIZLIK

A. DİNÎ DAVRANIŞ BAKIMINDAN İNSANLAR

1. Sorumluluk Bilinci Taşıyanlar
2. İçtenlikle Hareket Edenler
3. Günah İşleyenler
4. Riyakâr Davrananlar

B. İNANÇSIZLIK

- İslam kaynaklarında inançsızlık anlamında kullanılan küfür, sözlükte bir şeyi örtmek ve gizlemek anlamına gelir.
- İnançsızlığın felsefî karşılığı ateizmdir.
- Terim olarak küfür, Allah'ın varlığını ve birliğini, Kur'an'da açık ve kesin olarak belirtilen hükümlerin tamamını veya bir kısmını, nübüvvetin gerekliliğini ve ölüm ötesi hayatı kabul etmemek gibi inanış ve davranışlardır.

1. Şirk

- Allah'ın uluhiyet, sıfat ve fiillerinde eşi ve ortağı olduğunu kabul etmek ve Allah'tan başkasına ibadet etmektir. Bu da putlara, ağaçlara, hayvanlara, kabirlere, semavi cisimlere, tabiat kuvvetlerine, ruhani varlıklara ve insanlara uluhiyet vererek tapınmak şeklinde meydana gelir.
- Allah'a şirk koşmak, günahların en büyüğüdür.
- Şirk ile küfrün Allah tarafından bağışlanamayacağı, bunun dışında kalan günahlardan dilediğini Allah'ın bağışlayacağı, şirkin en büyük zulüm olduğu belirtilmiştir.
- Büyük şirk Allah'tan başka varlıkları sevmede ve onlara tazimde aşırı gitmek suretiyle de ortaya çıkabilir.
- Tevhid inancına göre hiçbir insan peygamber derecesine çıkamaz, hiçbir peygambere de insanüstü bir konum biçilemez.

2. Nifak

- Nifak dıştan Müslüman görünmek içten ise Allah'ı, Resulü'nü ve onun ilettiklerini yalanlamaktır.
- Münafıkların kalplerinde tasdik bulunmadığı için itikadi açıdan kâfir hükmündedirler ve cehennemde ebedî olarak kalacaklardır.

3. İrtidat

- İslam'a girdikten sonra tekrar İslam'dan çıkarak küfre geri dönmektir.
- Dinden dönen kimseye de mürted adı verilir.
- İtikadi irtidat: Allah'ı, Resulü'nü ve o'nun getirdiklerini inkâr ederek başka dine veya anlayışa dönmektir.
- Amelî irtidat: Şuursuzca dini uygulamalardan bir kısmını dine aykırı uygulamalarla değiştirmektir.

C. TEKFİRİN SEBEPLERİ

- İslam dini aklı kullanmaya, tefekkür ve özgür irade sahibi olmaya büyük değer verir.
- Taassup ise muhalife karşı itidal ve hoşgörüden uzak, sert tutumlar ve aşırı dinî görüşleri tetikler.
- Taassup ve bir inanca körü körüne bağlı kalma ya da şartlanma hâli, hoşgörü, tahammül gösterme ve ötekine saygı gibi değerleri ortadan kaldırır.
- Şiddet dilinin benimsenmesi, düşüncelerin tükenmesi ve uygarlık bakış açısının kaybolmasını da beraberinde getirir.
- Tekfire yönelmenin bir diğer nedeni de bilgisizlik ve körü körüne taklitçiliktir.
- Halk arasında ihtilafların çok olması bilgisizliğe dayanır. Islam dininin yücelik-lerini ve insana verdiği değeri bilmeyen cahil kimseler körü körüne kendilerinden öncekilere bakarak aynı kanaat ve fikirleri paylaşmayan, islam dinini kendilerinin anladıklarından farklı anlayan şahısları dışlamaktadırlar.
- Maddi servet ile manevi nüfuz ve şöhret elde etmek için başkalarını tekfir etmek çok çirkindir. Kendinin yükselmesi için nefsinde istidat ve irade bulamayanlar başkalarını suçlayarak layık olmadıklara yerlere gelmeye çalışırlar.

D. ÇAĞDAŞ İNKÂRCI AKIMLAR

- 16. yüzyılın sonlarına doğru Batı toplumlarında köklü değişimler yaşandı.
- Endüstriyel kapitalizm geliştikçe inançların önemini yitireceği iddia edildi.
- 19. yüzyıla gelindiğinde bazı düşünce biçimleri dine karşı saldırgan bir tutum benimsemişlerdir.
- Egzistansiyalist felsefenin ateist kanadı insan hayatından Allah inancını söküp atmaya çalışmıştır.
- Bu da insanın yalnızlığa terkedilmesine sebep olmuştur.
- İnkârcı akımların temel felsefesi, insanı Tanrı'ya karşı yüceltme ve özgürleştirme iddiasıdır.

1. Materyalizm

- Bu düşünceye tabiatçılık ve materyalizm adı verilir.
- Materyalizm, maddeyi varlığın temeli ve ezeli sayar.
- Materyalizm, madde âleminin ötesinde herhangi bir varlık alanı tanımaz.
- Materyalizm, Allah, ruh ve ahireti inkâr eden felsefi bir akımdır.
- Materyalizme göre maddenin üstünde bir yaratıcı, etkileyici ve idare edici herhangi bir varlık yoktur.
- Materyalistler zihnî ve ruhi hadiseleri beynin fonksiyonları, tabiattaki düzen ve işleyişi de tesadüf diye izah ederler.
- Materyalizmin kökü milattan önceki dönemlere kadar uzanır.

- Madde üzerinde ilk tartışmayı başlatanlar antik çağ Yunan düşünürlerinden Demokritos ve Epikür'dür.
- Bu filozoflar bütün olay ve olguları mekanik nedenlerle açıklar.
- Atomu her varlığın ilk unsuru olarak nitelendirirler.
- Materyalizm 18. yüzyıla kadar zayıf bir akım olarak varlığını sürdürmüştür.
- Karl Marks gibi diyalektik materyalizmin savunucuları eliyle 20. yüzyılın başlarında yeniden taraftar kazanmıştır.
- Batı'da din karşıtı inkârcı akımların kilise mensuplarının baskıcı din anlıyışının etkili olmuştur.
- Tabiatın pozitif bilim mensuplarınca incelenmesiyle materyalist yaklaşımlar itibarını kaybetmiştir.
- Materyalistlerin Allah yerine koydukları maddenin günümüzde bir enerjiden ibaret olduğu açığa çıkmıştır.
- Bugünkü ilmi ilerleyiş karşısında materyalizm zayıflamıştır.

2. Darwinizm

- Charles Darwin: (1809–1882) maddenin yaratıcı kudret olan Allah tarafından yaratılmadığına inanan bir akımdır.
- Evrim teorisinin iki temel görüşü vardır:
- Doğal seleksiyon: Tabiatta kuvvetli olanın zayıfı elemesi fikri
  * Türler arasında geçişin varlığı: İnsan türü tekâmülden (nebatat, hayvanat) geçtikten sonra insanlığa dönüşmüştür.
- Her türün kendine ait bir yaratılış biçimi ve sureti vardır.
- İnsan ve maymun türünün her biri kendisine özgü bir yaratılışa sahip olup türler arası geçiş yoktur.
- Doğal seleksiyon tabiatta geçerli olsaydı canlı türleri zayıfları tamamen yok olurdu.
- Milyonlarca sene geçmesine rağmen canlılar arasında denge hâlâ korunmaktadır.
- Dolayısıyla evrim teorisi soyut ve temelsizdir.

3. Pozitivizm

- Olguculuk duyu - ötesi alanı tamamen dışlar.
- Gerçekliğin bilgisini deney ve gözlemin sonuçlarına bağlayan bir akımdır.
- Auguste Comte (1798-1857) tarafından kurulmuştur.
- Pozitif felsefe, insan zekâsının ulaşabileceği son aşama kabul edilir.
- Toplumlar hedefe üç hal yasası (teolojik, metafizik ve pozitif hâl) süreçlerini yaşayarak ulaşabilirler.
- İlerlemecilik nazariyesi de denilen bu akıma göre, yasanın üçüncü halkasına ulaşıldığında artık dinlerin çağı kapanmış olacaktır.
- Böylece dinin yerini bilim, vahyin yerini seküler akıl, mucizenin yerini de ilmî keşifler alacaktır.
- Pozitivizmde din ve bilim birbirine rakip iki güç olarak düşünülmüştür.

- Bilim verilerle hareket eder. Doğrulayamadığını değil, yanlışlığını ortaya koyduğu şeyi reddeder.
- İnsan hayatı salt rasyonalist ve olgusalcı bir bakış açısıyla açıklanamaz.
- İnsanın etrafını kuşatan dünyası sadece fizik alandan da ibaret değildir.
- Onun duygu, sanat, estetik ve din gibi fenomenlerle kuşatılan bir büyük metafizik dünyası vardır.
- 21. yüzyıla gelindiğinde dünyada dini canlanmanın artması pozitivizmin geçersizliğini ortaya koymuştur.
- Kâinatı ve insan hayatını anlamlı hale gelmesi için aşkın bir varlığa bağlanmak kaçınılmazdır.

4. Freudizm

- Sigmund Freud (1856–1939): İnsan şuurunu metafizik boyuttan kopararak salt akli araştırma alanıyla sınırlandırır.
- Ona göre insana hâkim olan ve onu yöneten iki içgüdü korku ve cinsiyet duygularıdır.
- İnsanın davranışlarına yön veren, ondaki anne-baba, vatan ve Allah sevgisi gibi yüksek değerlere kaynak oluşturan bu iki duygudur.
- Özellikle cinsiyet içgüdüsü bunda daha çok etkilidir.
- Freud'a göre insan psikolojisinde Allah'a inanma eğilimi yoktur.
- İnsan korkuların, diğer yandan engeller karşısında tatmin edilemeyen cinsel duyguların baskısı altındadır.
- Şuur altındaki bu rahatsızlık vatan sevgisi, insanlık sevgisi, Allah sevgisi tarzında kendini gösterir.
- Dinî inanç, temayül ve hazları, ahlaki davranış örneklerini, yüksek insani duyguları, aile bağlarını, sanatı cinsel duygulara bağlamak, bütün bunların sebep ve neticelerini ona indirgemek insan için düşünülebilecek en acındırıcı hâl ve davranıştır.
- Bu davranış gözlem ve deneylere dayanan görüşler ilmî bir kanaatten değil, sadece vehim, kuruntu, belki de bir ruh bunalımı veya intikam duygusundan kaynaklanmaktadır.
- Elbette çağdaş inkârcı akımlar, yeni inanç biçimleri ve felsefi görüşlere deizm, okültizm, satanizm, ruh göçü gibi diğer akım ve düşünsel anlayışları da buna eklemek gerekir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

E. İNKÂRIN PSİKOLOJİK VE SOSYOLOJİK SEBEPLERİ

Psikolojik inkâr, duygusal nedenlere dayanmaktadır:

- Şahsi kaprisler
- Büyüklük kompleksi
- Kıskançlık
- Dünya sevgisi
- Ön yargılılık
- İnkâr sebeplerinin başında sosyal baskı grupları gelmektedir.

1. Aşağıdakilerden hangisi yanlış bir tanım içermektedir?

A) İnançsızlığın felsefî karşılığı idealizmdir.

B) Küfür Allah'ın varlığını ve birliğini, Kur'an'da açık ve kesin olarak belirtilen hükümlerin tamamını veya bir kısmını, nübüvvetin gerekliliğini ve ölüm ötesi hayatı kabul etmemek gibi inanış ve davranışlardır.

C) Şirk, Allah'ın uluhiyet, sıfat ve fiillerinde eşi ve ortağı olduğunu kabul etmek ve Allah'tan başkasına ibadet etmektir. Bu da putlara, ağaçlara, hayvanlara, kabirlere, semavi cisimlere, tabiat kuvvetlerine, ruhani varlıklara ve insanlara uluhiyet vererek tapınmak şeklinde meydana gelir. Allah'a şirk koşmak, günahların en büyüğüdür.

D) Şirk ile küfrün Allah tarafından bağışlanamayacak, bunun dışında kalan günahlardan dilediğini Allah'ın bağışlayacaktır; şirk en büyük zulümdür.

E) Büyük şirk Allah'tan başka varlıkları sevmede ve onlara tazimde aşırı gitmek suretiyle de ortaya çıkabilir. Tevhid inancına göre hiçbir insan peygamber derecesine çıkamaz, hiçbir peygambere de insanüstü bir konum biçilemez.

2. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Nifak dıştan Müslüman görünmek içten ise Allah'ı, Resulü'nü ve onun ilettiklerini yalanlamaktır.

B) Münafıkların kalplerinde tasdik bulunmadığı için günahkâr hükmündedirler.

C) İrtidat, İslam'a girdikten sonra tekrar İslam'dan çıkarak küfre geri dönmektir. Dinden dönen kimseye de mürted adı verilir.

D) İtikâdî irtidat, Allah'ı, Resulünü ve O'nun getirdiklerini inkâr ederek başka dine veya anlayışa dönmektir.

E) Amelî irtidat, Şuursuzca dini uygulamalardan bir kısmını dine aykırı uygulamalarla değiştirmektir.

3. Maddeyi varlığın temeli ve ezeli sayar. Madde âleminin ötesinde herhangi bir varlık alanı tanımaz. Allah, ruh ve ahireti inkâr eden felsefî bir akımdır. Maddenin üstünde bir yaratıcı, etkileyici ve idare edici herhangi bir varlık yoktur. Zihnî ve ruhî hadiseleri beynin fonksiyonları, tabiattaki düzen ve işleyişi de tesadüf diye izah ederler. Kökü milattan önceki dönemlere kadar uzanır.

Yukarıdaki paragraf, çağdaş inkâr cereyanlarından hangisine ait bir düşüncedir?

A) Materyalizm

B) Darwinizm

C) Pozitivizm

D) Egzistanyalizm (Varoluşçuluk)

E) Freudizm

4. Evrim teorisinin iki temel görüşü vardır: Doğal seleksiyon: Tabiatta kuvvetli olanın zayıfı elemesi fikri. Türler arasında geçişin varlığı: İnsan türü tekâmülden (nebatat, hayvanat) geçtikten sonra insanlığa dönüşmüştür.

Yukarıdaki paragraf, çağdaş inkâr cereyanlarından hangisine ait bir düşüncedir?

A) Materyalizm

B) Darwinizm

C) Pozitivizm

D) Existentializm (Varoluşçuluk)

E) Freudizm

5. Olguculuk duyu-ötesi alanı tamamen dışlar. Gerçekliğin bilgisini deney ve gözlemin sonuçlarına bağlayan bir akımdır.

Yukarıdaki paragraf, çağdaş inkâr cereyanlarından hangisine ait bir düşüncedir?

A) Materyalizm

B) Darwinizm

C) Pozitivizm

D) Egzistenyalizm (Varoluşçuluk)

E) Freudizm

6. Ona göre insana hâkim olan ve onu yöneten iki içgüdü korku ve cinsiyet duygularıdır. İnsanın davranışlarına yön veren, ondaki anne - baba, vatan ve Allah sevgisi gibi yüksek değerlere kaynak oluşturan bu iki duygudur. Özellikle cinsiyet içgüdüsü bunda daha çok etkilidir.

Yukarıdaki paragraf, çağdaş inkâr cereyanlarından hangisine ait bir düşüncedir?

A) Materyalizm

B) Darwinizm

C) Pozitivizm

D) Egzistentyalizm (Varoluşçuluk)

E) Freudizm

7. **Materyalizm, 20. yüzyılın başlarında yeniden kimin sayesinde taraftar kazanmıştır?**

A) Karl Marks

B) Charles Darwin

C) Auguste Comte

D) Sigmund Freud

E) Demokrit ve Epikür

8. **Darwinizm, kimin tarafından kurulmuştur?**

A) Karl Marks

B) Charles Darwin

C) Auguste Comte

D) Sigmund Freud

E) Demokrit ve Epikür

9. **Pozitivizm, kim tarafından kurulmuştur?**

A) Karl Marks

B) Charles Darwin

C) Auguste Comte

D) Sigmund Freud

E) Demokrit ve Epikür

10. **Freudizm, kim tarafından kurulmuştur?**

A) Karl Marks

B) Charles Darwin

C) Auguste Comte

D) Sigmund Freud

E) Demokrit ve Epikür

1. İnançsızlığın felsefî karşılığı ateizmdir. Ateizm, tanrıtanımazlıktır. Ateizm'de inancın etkisi konusunda bir uzaklaşma vardır.

●Ⓑ©ⒹⒺ

2. Münafıkların kalplerinde tasdik bulunmadığı için itikadi açıdan kâfir hükmündedirler. Çünkü münafık hem kalbiyle inanmamakta hem de diliyle inandığını söyleyerek yalan söylemektedir.

Ⓐ●©ⒹⒺ

3. Materyalizm varlığın temelini maddeye bağlar. Buna göre madde ezelîdir, başlangıcı yoktur.

●Ⓑ©ⒹⒺ

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

4. Darwinizm, evrim teoriyle yola çıkan Biyolog Darwin, çağımızın da inkar ceryanları arasında görülen fikirleriyle çevre bulmuştur.

Ⓐ●©ⒹⒺ

5. Gerçeğin bilgisini yalnızca deney ve gözleme dayandıran pozitivizm, bir inkâr cereyanıdır.

ⒶⒷ●ⒹⒺ

6. Freudizm, çağımızın bir inkâr cereyanıdır. Hazcılık gibi birtakım fikirlerden de destek alır.

A B C D ○

7. Karl Marks, Materyalizm'in 20. yy'da temsilcilerindendir. Geçmişi eskiye dayanan materyalizm gün geçtikçe zayıflamaktadır.

A B C D ○

8. Charles Darwin, Darwinizm görüşünün kurucusudur.

A ○ C D E

9. Auguste Comte, pozitivizmin geçmişten gelen bazı fikirlerle destekleyerek kurucusu sayılır.

A B ○ D E

10. Sigmund Freud, Freudizm'in kurucusudur.

A B C ○ E

neler öğreneceğim?

I. İBADET
- A. TANIMLAR
- B. İBADETLERİN SINIFLANDIRILMASI
- C. MÜKELLEF VE ŞARTLARI
- D. MÜKELLEFİN FİİLLERİ
- E. İBADETLE İLGİLİ KAVRAMLAR

II. TEMİZLİK
- A. TANIMLAR
- B. TEMİZLENME YOLLARI
- C. İSTİBRA VE İSTİNCA
- D. ABDEST
- E. ABDESTİ BOZAN DURUMLAR
- F. ÖZÜRLÜNÜN ABDESTİ
- G. MESH
- H. GUSÜL
- I. TEYEMMÜM
- J. KADINLARIN ÖZEL HÂLLERİ

III. NAMAZ
- A. NAMAZ ÇEŞİTLERİ VE REKÂTLARI
- B. NAMAZ YÜKÜMLÜLÜĞÜ İÇİN GEREKLER
- C. NAMAZIN FARZLARI
- D. NAMAZIN RÜKÜNLERİ
- E. NAMAZIN VACİPLERİ
- F. NAMAZIN SÜNNETLERİ
- G. NAMAZIN ADABI
- H. NAMAZIN MEKRUHLARI
- I. NAMAZI BOZAN DURUMLAR
- J. NAMAZ KILMANIN MEKRUH OLDUĞU VAKİTLER
- K. KUR'AN ÖĞRENME VE OKUYANIN HATALARI
- L. EZAN VE KAMET
- M. CEMAATLE NAMAZ
- N. İMAMET
- O. MESCİD/CAMİ
- P. NAMAZLARIN KAZASI
- Q. FARZ NAMAZLAR
- R. VACİP NAMAZLAR
- S. SÜNNET NAMAZLAR
- T. NAFİLE NAMAZLAR
- U. NAMAZIN HASTALIK HÂLİNDE KILINMASI
- V. NAMAZIN YOLCULUKTA KILINMASI
- W. SEHİV SECDESİ
- X. TİLAVET VE ŞÜKÜR SECDESİ
- Y. CENAZENİN YIKANMASI VE KEFENLENMESİ
- Z. ŞEHİTLİK

IV. ORUÇ
- A. TANIM
- B. ORUÇ ÇEŞİTLERİ
- C. ORUCUN RÜKNÜ VE ŞARTLARI
- D. ORUCUN SÜNNETLERİ VE MÜSTEHAPLARI
- E. ORUCU BOZAN VE BOZMAYAN HÂLLER
- F. ORUÇ VE TEDAVİ
- G. ORUÇ VE İTİKAF
- H. ORUÇ VE FİTRE

neler öğreneceğim?

V. ZEKÂT
- A. TANIM
- B. ZEKÂTIN AMAÇLARI VE İŞLEVLERİ
- C. ZEKÂTIN YÜKÜMLÜLÜK ŞARTLARI
- D. ZEKÂT KONUSU MALLAR
- E. ZEKÂTIN ÖDENMESİ VE ÖDEME ZAMANI
- F. ZEKÂTIN SAHİH OLMASININ ŞARTLARI

VI. HAC VE UMRE
- A. TANIMI
- B. HACCIN FARZ OLUŞU
- C. HAC İBADETİNİN UYGULANIŞI
- D. HACCIN ŞARTLARI
- E. KADINLARA ÖZEL ŞARTLAR
- F. İHRAM
- G. TAVAF
- H. SA'Y
- I. ARAFAT VAKFASI
- J. MÜZDELİFE VAKFASI
- K. CEMRELERE TAŞ ATMA (ŞEYTAN TAŞLAMA)
- L. KURBAN
- M. İHRAM YASAKLARININ İHLALİ VE CEZALAR
- N. HACCIN BOZULMASI
- O. VEKÂLET YOLUYLA HAC
- P. UMRE

VII. KURBAN VE ADAK
- A. HÜKMÜ
- B. KURBAN İBADETİYLE YÜKÜMLÜ OLMANIN ŞARTI
- C. KURBANLIK HAYVANLAR
- D. KURBAN OLMAYI ENGELLEYEN KUSURLAR
- E. KURBAN ÇEŞİTLERİ
- F. ADAK

VIII. YEMİNLER VE KEFFARETLER
- A. YEMİNİN TANIMI
- B. YEMİN KALIPLARI VE ŞEKİLLERİ
- C. YEMİN ÇEŞİTLERİ VE HÜKÜMLERİ
- D. KEFFARETİN TANIMI
- E. KEFFARETİN ÇEŞİTLERİ
- F. HARAM KAVRAMI
- G. HARAMIN DERECELERİ
- H. HARAMI İŞLEME RUHSATI
- I. HELAL KAVRAMI
- J. BEDENE MÜDAHALELER
- K. EV EŞYASI VE GEREÇLERİYLE İLGİLİ HARAM - HELALLER
- L. İŞ - MESLEK VE KAZANÇTA HARAM - HELALLER
- M. AİLE VE CİNSEL KONULARDAKİ HARAM - HELALLER
- N. DİNLENCE VE EĞLENCEYLE İLGİLİ HARAMLAR - HELALLER

I. İBADET

A. TANIMLAR

- Sözlükte; boyun eğme, alçakgönüllü olma, itaat, kulluk, tapma, tapınma anlamındadır.
- Dinî terim olarak, Allah'a içten gelerek ve gönüllü olarak yönelmek, boyun eğmek ve itaat etmektir.
- Yükümlünün Allah'a duyduğu saygı ve sevginin sonucunda onun rızasını kazanma davranışlarıdır.
- İbadet, zikir olarak Allah inancını zihinde canlı tutmaktır. Fikren Allah'ın yarattıkları hakkında düşünmektir. Şükür olarak da ona minnettar olmaktır.
- Dinin emri olarak yapılan davranışlara *(ibâdât-ı mersûme)* denir; namaz, oruç, zekât, hac gibi.
- *Tâat*, emri benimseyip yerine getirmektir. Kur'an okumak gibi.
- Allah'a yaklaştıran güzel işlere *kurbet* denir; sadaka, namaz gibi salih amel. (Kurbet Allah'a yakınlık demektir.)
- İbadet, insanı Allah'a karşı sorumluluk bilinci sağlar.
- İbadet bireyi maddi ve manevi yönden motive eder.
- Kur'an'da ibadetlerin yapılış şekli üzerinde durulmaz. Nasıl icra edileceğini Hz. Peygamber'den öğrenmekteyiz.
- İbadet, yalnızca Allah'a yapılır.
- İbadette inanmak, samimiyet, menfaatten uzak ve iyi niyet şarttır.
- *Taabbüd*, ibadeti Allah'ın emrine bağlılık ve saygı, sadece Allah istediği için yapmaktır.

- Baskıyla ibadet olmaz. İbadette gönüllülük esastır.
- İbadetler Kur'an'ın emrettiği, Hz. Peygamber'in de uygulamalarıyla çizdiği biçimde yapılır.
- İbadetlerde kolaylık sağlamak gerekir.
- İbadetlerde devamlılık esastır.

B. İBADETLERİN SINIFLANDIRILMASI

1. Bedenle ve Malla Yapılan İbadetler

a. *Bedenî ibadet*: Bedenle yapılan ibadetlerdir; namaz gibi.

b. *Mali ibadet:* malla yapılan ibadetlerdir. zekât gibi.

c. *Mali ve bedenî ibadet:* Hem mal hem de bedenle yapılan ibadetlerdir; hac gibi.

2. Sorumluluğa Göre

a. *Ayni ibadet:* Mükellefin yerine getirmesi gereken ibadetlerdir; beş vakit namaz gibi.

b. *Kifâî ibadet:* Bir kısım mükellef yerine getirince diğerlerinin sorumluluğunun düştüğü ibadetlerdir; cenaze namazı gibi.

3. Vakte Göre İbadetler

a. *Vakte bağlı ibadet*: Belli bir vakitteki ibadetlerdir. Buna "mukayyed ibadet" denir; ramazan orucu gibi.

b. *Vakitten bağımsız ibadet:* Belli bir vakit tayin dilmemiş ibadetlerdir. Buna "mutlak ibadet" denir; keffaretler gibi.

4. Miktara Göre İbadetler

a. Miktarı belli ibadet: Beş vakit namazın vakti gibi.

b. Miktarı belirsiz ibadet: Allah yolunda mal, mülk ve para harcama (infâk) gibi.

5. Seçim Hakkına Göre İbadetler

a. Belirli olan ibadet: Beş vakit namaz gibi.

b. Seçimlik ibadet: Yemin keffareti gibi.

Kainattaki varlıklar yaratıcıya ibadetle yükümlüdürler.

C. MÜKELLEFLİK VE ŞARTLARI

- İbadetle yükümlü olan kimseye "mükellef" denir. Mükellef, akil ve baliğ olmalıdır.
- Mükellefin davranışlarına (ef'âl-i mükellefîn) denir. Değer yargısına "hüküm" denilir.
- Yapılması veya yapılmaması istenen fiil mükellefin gücü dâhilinde ise buna "teklifî hüküm" denir; namaz farzdır gibi.
- Meydana gelen fiilde mükellefin gücü ve katkısı önemli değilse bu gibi hükümlere de "vad'î" hüküm denilir; abdestsiz namaz kılınmaz gibi.

D. MÜKELLEFİN FİİLLERİ

1. Farz

- Allah veya Resulü tarafından kesin olarak emredilen eylemlerdir.
- Farz, zorunludur. Terkeden cezayı hak eder.
- İnkâr eden dinden çıkar.
- *Farz-ı ayn*: Mükellefin zorunlu olduğu farzlardır; beş vakit namaz gibi.
- *Farz-ı kifâye*: Bir kısım Müslümanların yerine getirince diğerlerinden sorumluluğun düştüğü farzlar; Kur'an-ı Kerim'i ezberlemek gibi.

2. Vacip

- Allah veya Resulünce yapılması istenilen fakat dayanağı farz gibi kesin olmayan fiillerdir; bayram namazı gibi.

3. Sünnet

- Hz. Peygamber'den nakledilen söz, fiil ve onaylardır.
- *Müekked Sünnet:* Güçlü sünnet demektir. Hz. Peygamber'in devamlı olarak yaptığı ve ara sıra terk ettiği fiillerdir; sabah, öğle ve akşam namazlarının sünnetleri gibi. Terkeden kınanır.
- *Gayr-ı müekked sünnet*: Hz. Peygamber'in çok defa eda edip bazen terk ettiği sünnetlerdir. İkindi ve yatsı namazlarının ilk sünnetleri gibi; bunu yapan sevap kazanır, terkeden kınanmaz.
- *Sünnet-i hüdâ*: Dinî vecibeleri tamamlayıcı fiillerdir; cemaatle namaz kılmak gibi.
- *Sünnet-i zevâid:* Hz. Peygamber'in insanî davranışlarıdır; Hz. Peygamber'in beyaz elbise giymesi gibi. Bu fiillerde dinî yükümlülük yoktur.

4. Müstehab

- Hz. Peygamber'in zaman zaman işleyip terk ettiği işlere "müstehab" denir; nâfile oruç gibi. Yapılmasında sevap vardır, terkinde kınama yoktur.

5. Mubah

- Mükellefin serbest bırakıldığı fiilerdir. Bunda sevap veya günah yoktur.

6. Haram

- Allah veya Resulü tarafından yapılmaması istenilen fiile "haram" denir; yalan söylemek gibi. Haramı yapmayan sevap kazanır, yapan günahkâr olur. İnkâr eden dinden çıkar.

6.1. Haramın çeşitleri

a. Doğrudan haram: Zina gibi.

b. Dolaylı haram: Bayram gününde oruç tutmak gibi.

7. Mekruh

- Kesin ve bağlayıcı yasaklara "tahrîmen mekruh", kesin ve bağlayıcı olmayan yasaklara "tenzîhen mekruh" denir.
- Allah ve Resulü'nün hoş karşılamadığı fiillerdir.
- *Tahrîmen mekruh:* Harama yakın mekruh, evlenmek için dünür olduğu kadına dünür olmak gibi. Bunu işlemek cezayı gerektirir, inkâr eden dinden çıkmaz.
- *Tenzîhen mekruh:* Helala yakın mekruh demektir; mescide soğan yiyerek gitmek gibi. Bunu işleyen kınanmaz.

E. İBADETLE İLGİLİ KAVRAMLAR

- Sahih: Şartları tam olarak taşıyan işlemlerdir.
- Bâtıl: Şartları hiç taşımayan işlemlerdir.
- Fâsit: Şartları eksik olarak taşıyan işlemlerdir.
- Müfsit: İbadeti bozan veya sakatlayan fiillerdir; namaz kılarken konuşmak gibi.
- Edâ: Mükellefin gerekli şartları yerine getirmesine "edâ" denilir. Beş vakit namazı vaktinde kılmak gibi.
- İade: Mükellefin vakit içinde eksik edâ edip sonra yine vakit içerisinde tam olarak yerine getirme denir; namaz vakti geldiği hâlde su bulamayıp teyemmümle namaz kılan kimsenin, vakit içerisinde suya ulaştıktan sonra abdest alıp namazını yeniden kılması gibi.
- Kazâ: Mükellefin vakti çıktıktan sonra yerine getirmeye "kazâ" denir; öğle namazının vakti çıktıktan sonra kılınması gibi.
- Azîmet: Mükelleflerin hepsi için bütün durumlarda ilkten konan hükümlerdir; namaz gibi.
- Ruhsat: Allah'ın kulların ihtiyaçlarına göre koyduğu geçici hükümlerdir; oruçulunun seferi olması gibi.
- Rükün: İbadetlerde rükünler farzlardır. Secde, namazın rüknüdür.
- Şart: Abdest namazın şartlarındandır; namazın geçerliliği abdeste bağlıdır gibi.
- Sebep: Vakit namazın, ramazan ayı da orucun sebebidir gibi.
- Mani: Kan hısımlığı evlenmeye manidir gibi.

1. **Mükellefin sorumlu ve yükümlü olduğu ibadetlere ne ad verilir?**

A) Mubah

B) Nâfile

C) Kifâî

D) Aynî

E) Müstehab

2. **Gayr-i müekked sünnetin tanımı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Hz. Peygamber'in bir kere yaptığı sünnet

B) Hz. Peygamber'in devamlı yaptığı sünnet

C) Hz. Peygamber'in hayatının sonlarında yaptığı sünnet

D) Hz. Peygamber'in çok defa edâ yapıp, bazen terk ettiği sünnet

E) Hz. Peygamber'in tavsiye ettiği sünnet

3. **Aşağıdakilerden hangisi mükellefin normal durumlarda yerine getireceği asli hükümleri ifade eden kavramdır?**

A) Azîmet

B) Ruhsat

C) Zevâid sünnet

D) Edâ

E) Mendub

4. **İbadetlerin Allah rızası için yapılmasını ifade eden kavram aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Kurbet

B) Taat

C) Telbiye

D) Taabbüd

E) Tezkiye

5. **Dinî literatürde "ibadet" kavramı yerine kullanılan iki kavram aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Sevap - Mükâfat

B) Mendup - Sünnet

C) Zühd - Tasavvuf

D) Tâat - Kurbet

E) Müstehap - Mubah

6. **Aşağıdaki ifadelerden hangisi ibadetlerle ilgili temel ilkelerden biri değildir?**

A) Dinin değişime açık olmayan sahasında yer alırlar.

B) İnsanı hayata hazırlar.

C) Sadece Allah için yapılır ve dinin temelini oluştururlar.

D) Sağladıkları maddi faydalar amaç değil sonuçtur.

E) İfa edilmelerinde gönüllülük esastır.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

7. **Aşağıdakilerden hangisi dinî "mükellef"i tanımlamaktadır?**

A) İbadet kurallarını en iyi bilen kimse

B) Devamlı ibadet eden kimse

C) İbadetle yükümlü ve sorumlu olan kimse

D) İbadet bilincine sahip kimse

E) Ara sıra ibadet eden kimse

1. Aynî: Bireyin sorumlu ve yükümlü olduğu alanları ibadetler eğitir. Eğitilen insan ise şahsi olarak kendini Allah'ın tarzı olacağı bir yapıya kavuşturmak için çaba sarf eder.

A·B·C○E

2. Hz. Peygamber'in çok defa edâ edip bazen terk ettiği sünnete sünnet-i gayr-i müekked denir. Farklı kaynaklarda bunun tam tersi de söylenir. Fakat müfredatta böyle yazar.

A·B·C○E

3. Bireyin normal şartlarda ve zamanlarda yerine getirmekle yükümlü olduğu ibadetler azîmet kapsamındadır. Azîmetin destekleyici ve tetikleyici davranışı takvadır. Takvada bir sorumluluk bilincidir.

○B·C·D·E

4. Müminler ibadetlerini taabbudi olduğu için yaparlar. Taabbudilikte sırf Allah rızası vardır. Başkaca bir beklenti olmaz. Beklenti olursa tabbudilik zayıflar.

A·B·C○E

5. Arınma ve duru olma asırlarca irfan sahibi olma konusunda çaba sarf eden insanların tercihleri olmuştur. Bu da zühd ve tasavvufla gerçekleştirme yoluna bazılarınca gidilmiştir.

A·B○D·E

6. İnsanı hayata hazırlar. İbadetler bu hayatı imar etmek için birer disiplinlerdir.

A○C·D·E

7. İbadetle yükümlü ve sorumlu olan kimse mükelleftir. Mükellefin sorumluluk alanları vardır.

A·B○D·E

II. TEMİZLİK

A. TANIMLAR

- Hz. Peygamber, temizlikle iman arasında bağlantı kurarak temizliğin önemini vurgulamıştır.
- Ayrıca temizlikle fıtrat arasında ilişki kurulmuştur. Allah elçisi temizlik konusunda rehberlik etmiştir.
- Temizlik fıkıhta "tahâret" adıyla yer alır.
- Necâset, maddi pislik ve kirlilik demektir.
- İbadet temizliğine engel olan maddeler pis (*necis*), olmayanlar ise temiz (*tâhir*) denir.
- Fıkhen necis sayılan maddeler: Akan kan, domuz eti, sarhoş edici içkiler gibi.
- *Görülen necâset (necâset-i mer'iyye),* gözle görülebilen necâsettir.
- *Görülmeyen necâset (necâset-i gayr-i mer'iyye)* gözle görülmeyen necâsettir.
- Hanefilere göre tavuğun dışkısı ağır pislik, sığırın dışkısı hafif pisliktir.
- Katı, 3.5 gramı (*1 dirhem*), sıvı ise el ayasını (avuç içi) aşan miktarı namazın sıhhatine engel olur.
- *Hades*, cünüplük ve abdestsizlik sebebiyle insanda meydana gelen kirliliktir.
- *Büyük hades: Büyük temizlik (tahâret-i kübrâ)* gusül alınarak giderilebilen cünüplük (cenâbet), hayız ve nifas gibi.
- *Küçük hades: (Hades-i asğar): Küçük temizlik (tahâret-i suğrâ)* abdestle giderilen kirliliktir.

B. TEMİZLENME YOLLARI

- Maddi temizlik ,bedeni, elbiseyi ve namaz kılınacak yeri necâsetten temizlemektir.
- *Su ile yıkama* gibi temizlik yapılmalıdır.
- Temizlik için en doğal yol sudur.
- Mutlak su: Özelliğini değiştirmeyen sudur; kar, yağmur gibi.

Sular:

1. *Temiz ve temizleyici özellik taşıyan sular: Rengi, kokusu ve tadı bozulmamış, içine pis bir madde karışmamış, maddi ve hükmi temizlikte kullanılması şüpheli hâle gelmemiş sulardır.*
2. *Temiz ve temizleyici olmakla birlikte kullanılması mekruh olan sular: Tavuk ve ördeğin, kedi gibi eti yenmeyen ve evde bulunması câiz olan evcil hayvanların (köpek böyle değildir), çaylak, doğan gibi yırtıcı kuşların artığı olan sular gibi.*
3. *Temiz fakat temizleyici olmayan sular: Abdest, gusül gibi temizlikte kullanılmış olan sulardır. Bunlara (mâ-i müsta'mel) denir.*
4. *Temiz ve temizleyici olmayan sular: İçine pislik düştüğü kesin olarak bilinen sulardır.*
5. *Temizliğinde şüphe bulunan sular: Eşek ve katırın artığı olan sular gibi.*

- Mukayyet su: Tabii oluşumla meydana gelip özel bir isimle anılan sulardır; maden suyu gibi. Mukayyet sular, normal su bulunmadığı zaman kullanılabilirler.
- Durgun su - Akarsu: Suyun akar veya durgun olmasıdır.
- Durgun olmayan ise bir saman çöpünü

alıp götüren sudur. Böyle bir özelliğe sahip olmayan su ise durgun sudur.

- *Büyük havuz*, yüzeyi yaklaşık 50 m^2 olan sulardır.
- Yüzeyi bu ölçüden az olan havuzlara *küçük havuz* denilir.
- Suya sinen, pis sayılan veya sağlık açısından zararlı bir maddenin düşmesi durumunda depo, kuyu veya havuz sağlığa uygunluk şartlarına uygun olarak, mümkün olduğu kadar boşaltılmalıdır.

C. İSTİBRÂ VE İSTİNCÂ

- *İstibrâ*, tuvaletten sonra idrar yolunda kalabilecek damla ve sızıntıların tamamen kesilmesi için bir süre beklemektir. Sonrasında çıkan idrar yaşlığını temizlemedir.
- *İstincâ*, tuvaletten sonra pisliklerden temizlenme işlemidir.
- Abdesti olmayan, abdest aldığında küçük hadesten temizlenir.
- Cünüp olanlar ve hayız - loğusalık hâli sona eren kadınlar gusül alarak büyük hadesten arınır.
- Eğer imkân yoksa alternatif olarak *teyemmüm* ile sembolik temizlik yapılır.

D. ABDEST

- Belirli uzuvları su ile yıkamak ve bazı uzuvları da ıslak el ile meshetmektir.

1. Farzları

- 1. Yüzü yıkamak
- 2. Kolları dirseklerle birlikte yıkamak
- 3. Başı meshetmek
- 4. Ayakları topuklarla birlikte yıkamak

2. Sünnetleri

- Niyet etmek
- Besmele ile başlamak
- Önce elleri bileklerle birlikte üç defa yıkamak
- Ağız ve burnu su ile temizlemek
- Dişleri fırçalamak
- Sakalın içine su girmesini sağlamak
- El parmaklarını ovuşturmak
- Başın tamamını meshetmek
- Boynu meshetmek
- Abdest de sıraya uymak
- Abdeste sağdan başlamak
- Uzuvları üçer defa yıkamak
- Uzuvları suyla ovmak
- Abdest alırken ara vermemek

3. Adabı

- Kıbleye dönmek
- Suyu sıçratmamak
- Konuşmamak
- Abdest dualarını veya başka duaları okumak
- Suyu ölçülü kullanmak
- Abdest sonunda kelime-i şehâdet getirmek
- Abdestten sonra içilebilir ise sudan bir miktar içmek
- Kadr suresini okumak

4. Çeşitleri

- Namaz ve tilavet secdesi için farzdır.
- Kâbe'yi tavaf için vaciptir.
- Ezan okumak için menduptur.

E. ABDESTİ BOZAN DURUMLAR

- İdrar, dışkı, meni, mezi, kan gibi bir necâsetin çıkması ve yellenmek.
- Ağızdan çıkan akıcı kanın, tükürükten fazla veya ona eşit olması (Vücuttan çıkan kan çıktığı yerin çevresine dağılmadığı sürece abdesti bozmaz.)
- Ağız dolusu kusmak
- Bayılma, delirme, sarhoş olma, uyuma
- Namazda yakındaki şahısların duyabileceği şekilde gülmek
- Cinsî münasebet
- Mazeret hâlinin sona ermesi
- Teyemmüm eden kimse suyu bulması
- Mestlinin mesh süresinin dolması

F. ÖZÜRLÜNÜN ABDESTİ

- *Özürlü*, sürekli burnu kanayan, idrarını tutamayan, kusan yani abdesti bozan bedenî rahatsızlara sahip olanlardır. Bu rahatsızlıklara özür (*mazeret*) denir.
- Özürlü olanlar her vakit için abdest alır. Normal kimseler gibi abdestleri de bozulur.

G. MESH

Abdestte elin ıslaklığıyla bir uzvu veya mest ve sargı üzerinde, teyemmümde de toprakla sembolik temizliktir.

1. Mestler Üzerine Meshetmek

Mesh, yolcu olmayan (mukim) için 1 gün 1 gece (24 saat), yolcular için 3 gün, 3 gecedir.

2. Sargı Üzerine Meshetmek

Sargının çoğunluğunu bir defa meshetmek yeterlidir.

H. GUSÜL

- Bütün vücudun temiz suyla yıkanmasıdır.
- Gusül, farzdır.

1. Guslü Gerektiren Durumlar

- *Cünüplük*
- *Hayız* ve *nifas*
- Cünüplük: Cinsel ilişki veya başka meninin şehvetle gelmesiyle oluşan kirliliktir.

2. Guslün Farzları

- *Ağzı, (mazmaza), burnu (istinşak) ve bütün vücudu yıkamaktır.*
- Bütün vücudu kuru bir yer kalmayacak şekilde yıkamaktır.

3. Guslün Sünnet ve Adabı

- Besmele ve niyet ile başlamak
- Elleri ve avret yerini yıkamak
- Bedendeki pisliklikleri gidermek
- Üç kez başa, sonra sağ, sonra sol omuza su dökmek ve sonra da uzuvları yıkamak
- Bedeni ovuşturmak
- Suyu ölçülü kullanmak
- Avret yerini örtmek
- Yıkanırken konuşmamak
- Cünüp farz veya nâfile namaz kılamaz, tilâvet secdesi yapamaz, Kâbe'yi tavaf edemez, Mushaf'ı eline alamaz, camiye giremez. Dua amacıyla besmele çekip *Fâtiha*, *İhlâs*, *Âyetü'l-kürsî* gibi sure ve ayetleri okuyabilir.

I. TEYEMMÜM

- Büyük ve küçük kirliliği gidermek için toprakla yüzü ve iki kolu meshetmektir.

1. Teyemmümün Farzları

- Niyet,
- Elleri iki kez temiz bir toprağa vurup yüzü ve kolları meshetmektir.

2. Teyemmüme Ne Zaman Başvurulur?

- Abdest veya gusle yeten suyun bulunmaması.
- Suyu kullanmayı engelleyen geçerli bir mazeretin bulunması.

3. Teyemmümü Bozan Durumlar

- Abdesti bozan ve guslü gerektiren durumlar teyemmümü de bozar.
- Hastalık gibi mazeretlerin ortadan kalkması
- Teyemmümle namaz kılan kimsenin namaz esnasında suyu görmesiyle.

J. KADINLARIN ÖZEL HÂLLERİ

1. Hayız

- Ergenlik çağına giren bir bayanın rahminden hastalık ve lohusalık dışında belirli bir süre kan gelmesidir.
- Hayız hâlinde bazı ibadetler yapılmaz, cinsel ilişkiye girilmez.
- Hayızın başlangıç yaşı yaklaşık dokuz, kesilme yaş ise elli-ellibeştir.
- Bu yaşların dışında kadından gelen kan hayız değil, "istihâza"dır.

1.1. Hayızın Süresi

- En az süresi 3 gün, 3 gece; en uzun ise 10 gün, 10 gecedir.

2. Nifas (Loğusalık)

- *Nifas*, doğumun arkasından gelen kandır.
- Loğusalığın en kısa süresi için bir sınır yoktur. Loğusalığın var olduğu süre dikkate alınır. Bu süre kadınlara göre değişebilir. En uzun süresi kırk gündür.

2.1. Hayızlı ve Nifaslıya Ait Dinî Hükümler

- Boy abdestinin gerekliliği ve cinsel ilişkinin yasağı vardır.
- Bayan âdet görmekle ergen sayılır.
- Oruç ertelenir ve namazdan muaf olunur.

3. İstihâza

- Rahimde damarlardan hayız ve nifas hâli dışında ve bir hastalık veya yapısal bozukluk sebebiyle gelen kandır.

1. Aşağıdakilerden hangisi manevi kirlilikten temizlenme yollarından biridir?

A) Kimyasal yapısını değiştirerek temizleme

B) Abdest almak

C) Güneşte kurutarak temizleme

D) Tabaklama yaparak temizleme

E) Necâsetten tahâret

2. Aşağıdakilerden hangisi abdestin farzları arasında <u>sayılamaz</u>?

A) Yüzü yıkamak

B) Kulakları temizlemek

C) Ayakları topuklarla birlikte yıkamak

D) Kolları dirseklerle beraber yıkamak

E) Başı meshetmek

3. Aşağıdakilerden hangisi Hanefîlere göre abdesti bozan durumlardandır?

A) Namaz dışında ağlama

B) Tırnakların kesilmesi

C) Yaradan deri parçasının kopması

D) Vücuttan kan çıkması

E) Ağız dolusu olmayan kusuntu

4. Abdestte ayakların yıkanma yerine meshedilmesini farz kabul eden mezhep aşağıdakilerden hangisidir?

A) Şafiî

B) Hanefî

C) Hanbelî

D) Malikî

E) Caferî

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

5. **Namazın sıhhatine engel olan "katı necâset miktarı" aşağıdakilerden hangisidir?**

A) 2,5 gram (0,5 dirhem)
B) 5,5 gram (2 dirhem)
C) 3,5 gram (1 dirhem)
D) 7,5 gram (3 dirhem)
E) 9,5 gram (4 dirhem)

6. **Manevi kirlilik durumunu ifade eden kavram aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Nezâfet
B) Tahâret
C) Hades
D) Tezkiye
E) Necaset

7. **"İstihale" kelimesinin anlamı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Renk değiştirme
B) Ovalama
C) Kimyasal yapının değişmesi
D) Yer değiştirme
E) Bayılma

8. **Fıkıh literatüründe "kirlilik" durumunu ifade eden kavram hangisidir?**

A) Necâset
B) Tezkiye
C) Tahâret
D) Hades
E) Nezâfet

1. Abdest almak hem maddi hem de manevi kirlilikten kurtulmak için bir alışkan kazandırma yapılandırmasıdır. İslam'da da temizlenme kriterleri vardır. Abdest bunlardan biridir. Güneşte kurutarak, ovuşturarak veya kimyasal yapısı değiştirilerek temsilîlikler olabilir. Bunlara dinî anlamda ibadet temizliği içermediği için manevi kirlilikten arınma ifadesini kullanamayız.

(A) ● (C) (D) (E)

2. Kulakları temizlemek abdestin farzlarından değildir. Abdestin farzları Kur'an'da belirtilmiştir. Bu da 4'tür. Seçeneklerde bunlar da verilmiştir.

(A) (B) (C) ● (E)

3. Vücuttan kan çıkması Hanefî mezhebine göre abdesti bozan bir durumdur. Sonraki Hanefî imamları bunun bozmayacağını da ifade etmişlerdir. Diğer mezheplerde, örneğin Şafiî mezhebinde kan abdesti bozmaz.

(A) (B) (C) ● (E)

4. Caferî mezhebi ayakların meshedilmesi görüşünü savunmaktadır. Diğer bazı mezhepler ayakların topuklarını ovarak temizlenmeyi Arapların topuklarına tuvalet ihtiyaçlarını giderirlerken pislemelerini engellemek içindi diye görüş beyan edenler de vardır.

(A) (B) (C) (D) ●

5. Katı necaset miktarı olarak mezhepleri çeşitli gözlemler yapmışlardır. Genellikle bunun 3,5 gram (1 dirhem) miktarının namazın sıhhatine engel olduğu belirtilmiştir.

(A) (B) ● (D) (E)

6. Hades, manevi kirlilik durumunu ifade eder. Diğer seçenekler ise bir davranışı ve maddi temizliği ifade eder.

(A) (B) ● (D) (E)

7. İstihale, kimyasal yapının değişmesidir. Temizlik kriterlerinde önemli bir kuraldır.

(A) (B) ● (D) (E)

8. Fıkıhta kirlilik durumu hades kavramı ile ifade edilir.

(A) (B) (C) ● (E)

III. NAMAZ

A. NAMAZ ÇEŞİTLERİ VE REKÂTLARI

1. Farz Namazlar

- Günlük beş vakit namaz ile haftalık cuma namazı farz-ı ayındır.
- Defin edilmeden önce ölü için kılınan cenaze namazı ise farz-ı kifayedir.

2. Vacip Namazlar

- Vitir namazı ile bayram namazları vaciptir.

3. Sünnet Namazlar

- Sabah iki, öğle önce dört sonra iki, ikindi dört, akşam iki, yatsı önce dört sonra iki rekât sünnettir.
- Yirmi rekât teravih sünnettir.
- Cumada, önce kılınan dört rekât ilk sünnet'i sonra kılınan dört rekât son sünnettir.

4. Nâfile Namazlar

- Farz ve vacip namazların dışındakilerdir.

B. NAMAZ YÜKÜMLÜLÜĞÜ İÇİN GEREKLER

- Müslüman olmak
- Büluğ (Erginlik)
- Akıl

C. NAMAZIN FARZLARI

1. Hadesten Tahâret: Namaz kılanın cünüplükten arınılması ve abdest alınmasıdır.
2. Necâsetten Tahâret: Bedende veya elbisede namaza mani sayılan maddelerin bulunmamasıdır.
3. Setr-i Avret: Örtülmesi farz olan avret mahallinin örtülmesidir.
4. İstikbâl-i Kıble: Kıbleye yönelmektir.
5. Vakit: Namazı vaktinde kılmaktır.
6. Niyet: Namaza niyet ile başlanır.

D. NAMAZIN RÜKÜNLERİ

1. İftitâh Tekbiri: "Allahu ekber" lafzıyla namaza başlamaktır.
2. Kıyam (Ayakta Durmak): Namazda ayakta durmaktır
3. Kıraat: Namaz kılan kişinin, Kur'an'ın ayetlerinden bir miktar okumasıdır.
4. Rükû (Eğilmek): Namazda eğilmektir.
5. Secde: Namazda secdeye kapanmaktır.
6. Kaide-i Ahîre (Son Oturuş): Namazların sonunda teşehhüd miktarı oturmaktır.

E. NAMAZIN VACİPLERİ

1. Namaza "Allahu ekber" tekbir ile başlamak
2. Fâtiha suresini okumak
3. Farzın ilk iki rekâtında, diğer namazların her rekâtında zamm-ı sure okumak
4. Fâtiha'yı zamm-ı sureden önce okumak.
5. Tek başına namaz kılarken kıraati gizli yapmak (Sabah, akşam ve yatsı kıraat açıktan yapılabilir.)
6. İmamın sabah, cuma, bayram, teravih, vitir namazlarının her rekâtında, akşam ve yatsı namazlarının ilk iki rekâtlarında kıraati açıktan yapması, öğle ve ikindi namazlarının tüm rekâtlarıyla akşam namazının üçüncü ve yatsı namazının da son iki rekâtında kıraati içinden yapması vaciptir.

7. Secdede alın ile birlikte burnu yere koymak
8. Üç ve dört rekâtlı namazların ikinci rekâtının sonunda oturmak
9. Tahiyyatı okumak
10. Namazın farzlarında sıraya riayet etmek
11. Namaz sonunda sağ ve sol taraflara selam vermek (Hanefilerde sağ tarafa selam vermek vacip, sola sünnettir.)
12. Ta'dîl-i erkâna riayet etmek
13. Vitir namazında kunût duasını okumak, kunût tekbirini almak
14. Bayram namazlarında üçer ilâve tekbir almak.
15. Unutarak farzın geciktirilmesi ve vacibin terk veya geciktirilmesi, sonrasında sehiv secdesi yapmak
16. Okunan secde ayetlerinden dolayı tilâvet secdesini yapmak.

F. NAMAZIN SÜNNETLERİ

1. Erkekler için beş vakit farz ve cuma namazında ezan okumak, kâmet getirmek
2. İftitâh tekbirinde elleri yukarı kaldırmak
3. Kıyamda sağ eli sol el üzerine koymak
4. Namazda Sübhâneke'yi okumak
5. Rükûya ve secdeye giderken, secdeden kalkarken "Allahu ekber" demek ve rükûdan kalkarken "Semi'allahu limen hamideh" demek (İmama uyan rükûdan kalkarken içinden "Rabbenâ leke'l-hamd" der. Yalnız başına kılan bu ikisini de der.)
6. Rükûda en az üç defa "Sübhane rabbiye'l-azîm" ve secdelerde en az üç defa "Sübhane rabbiye'l-a'lâ" demek
7. Kıyamda iki ayak arasını dört parmak kadar açık bulundurmak
8. Rükûda dizin arkasını dik ve sırtı düz tutmak, parmak aralıkları açık hâlde dizleri tutmak.
9. Secdeye giderken önce dizleri, sonra elleri, sonra yüzü yere koymak
10. Secde oturuşları ile teşehhüd oturuşlarında sol ayağı yere yatırıp üzerine oturmak, sağ ayağı ise dikmek ve ayak parmaklarını kıbleye yöneltmek (Kadınlar sağ ve sol ayaklarını sağ taraflarına yatırıp beden sola meyilli bir biçimde yere otururlar.)
11. Secde oturuşlarında elleri parmaklar az açılarak uyluklar üzerine koymak
12. Secdede karnı uyluklardan, dirsekleri yanlardan ve dirsekleri yerden uzak tutmak (Kadınlar kollarını yanlarına birleştirir ve karnını uyluklarına yapıştırırlar)
13. Tahiyyat esnasında "Lâ ilâhe" denirken sağ elin şehâdet parmağını kaldırmak
14. Tahiyyattan sonra Hz. Peygamber'e ve âline salât ü selam okumak
15. Selam vermeden önce Kur'an'da ve hadiste yer alan dualardan okumak
16. Selam verirken önce sağ tarafa, sonra da sol tarafa yüzü çevirmek.
17. Kur'an-ı Kerim'i namazda sırasıyla okumakta bir sakınca yoktur.
18. Önünden geçilmesi ihtimali varsa sütre koymak.

G. NAMAZIN ADABI

- Namazda Allah'ın huzurunda durulduğunun farkında olup huşû ve tevazu hâlinde bulunmak
- Üst elbiseyi açık bulundurmayıp düğümlemek ve uzun, geniş elbiseler giymek
- Gözü namazın dışındaki meşguliyetten korunmak
- Rükû ve secde tesbihlerini üçten fazla yapmak
- Öksürmemeye ve geğirmemeye gayret etmek, esnerken ağzı fazla açmamak

H. NAMAZIN MEKRUHLARI

1. Namaz kılarken bir özür bulunmaksızın yere, direğe, duvara, değneğe dayanmak
2. Namazda bir özür bulunmaksızın birkaç adım yürümek
3. Namazda elbiseleri toplamak
4. Namazda secdeye giderken dizleri yere koymadan elleri yere koymak
5. Namazda elbise, beden veya sakalla oynamak
6. Cemaatle kılınan namazda imamdan önce rükûya veya secdeye gitmek
7. Rükû ve secdede tesbihleri terk etmek
8. Tekbirleri ve zikirleri yerli yerince okumamak veya geciktirmek
9. Başkasına ait bir yerde veya sahibinin iznini almadan elbisesiyle namaz kılmak
10. Namazı temiz olmayan şeylere karşı veya temiz olmayan şeylerin yakınında kılmak mezbahada kılmak gibi.
11. Namazı, zihni meşgul edecek şeylerin bulunduğu bir yerde kılmak
12. Bir kimsenin yüzüne karşı namaz kılmak
13. Yemek sofrası hazır iken namaza başlamak
14. Abdesti bozma ihtiyacı sıkışık hâlde namaz kılmak
15. Namazı, kirli bir elbise ile kılmak
16. Elbiseyi, hafifçe yukarı çekmek
17. Ateşe ve puta tapınmayı çağrıştıracağı sebebiyle kor hâlindeki ateşe karşı namaz kılmak
18. İkinci rekâttaki kıraati birinci rekâttaki kıraatten daha uzun okumak

I. NAMAZI BOZAN DURUMLAR

1. Namazda konuşmak
2. Huşû halinin dışında ağlamak, inlemek.
3. Geçerli bir özrü olmaksızın öksürmeye çalışmak
4. Yemek, içmek
5. Dışarıdan bakan kişide namazda olmadığı izlenimi verecek davranışta bulunmak (amel-i kesîr)
6. Özürsüz olarak kıbleden başka bir yöne dönmek
7. Kahkaha ile gülmek
8. Bayılmak, delirmek

1. Namaz Kesme (Bozma) Durumları

- Başlanılan bir ibadetin herhangi bir mazeret bulunmaksızın kasten bozulması büyük bir günahtır.

J. NAMAZ KILMANIN MEKRUH OLDUĞU VAKİTLER

- Buna "mekruh vakitler" veya "kerâhet vakti" denir.

1. Güneşin doğmasından bir veya iki mızrak boyu yükselmesine kadar olan vakit. Güneşin doğuşundan itibaren yaklaşık 40-50 dakika kadar bir süre namaz kılınmamalıdır. Bu süreden sonra kerâhet vakti çıkmış olur.
2. Güneşin tam tepe noktasında bulunduğu zamandan zevâlin bitimi vaktine, kerâhet vaktinin başlangıcı, zevâlden yaklaşık 40-50 dakika öncesidir.
3. Güneşin sararıp gözleri kamaştırmaz bir hâle gelmesinden batmasına kadar olan vakittir.

K. KUR'AN ÖĞRENME VE OKUYANIN HATALARI (ZELLETÜ'L-KÂRÎ)

1. Kur'an Okuyup Öğrenme ve Dinleme

- Müslümanın namazı câiz olacak miktarda Kur'an-ı Kerim'den ayet ve sureler ezberlemesi farz-ı ayındır.
- Fâtiha suresi ile diğer bir sureyi ezberlemesi ise vaciptir.

2. Okuyanın Hatası (Zelletü'l-Kârî)

- Kur'an-ı Kerim'i okumadaki bir hataya, okuyanın dil sürçmesine "zelletü'l-kârî" denir.
- Kur'an-ı Kerim'in bir kelimesi kasten değiştirilir ve bununla da anlam değişirse namaz bozulur.

L. EZAN VE KÂMET

- Ezanın meşruiyeti Kur'an, Sünnet ve icma ile sabittir.
- Sünnet-i müekkededir.
- Ezan okuyan kişiye müezzin denir.
- Müezzinin, Müslüman, akıllı, erkek ve baliğ olması şarttır.
- Ezan sesini duyan her Müslümanın, ezana icabet edip onun sözlerini tekrar etmesi müstehaptır.
- Ezan bitince dua okur.
- Namaz dışında da bazı sebeplerle ezan okumak menduptur; yeni doğan çocuğun sağ kulağına ezan okumak gibi.

M. CEMAATLE NAMAZ

- Cemaatle kılınan namazda kendisine uyulan kişiye *imâm* ve bu kişinin görevine de *imâmet* denir.
- İmama uymaya "iktidâ", "ittibâ" , bu kişiye de *muktedî* adı verilir.
- Tek başına namaz kılana da *münferid* denir.
- İmama ilk rekâtın rükûsunda yetişen kimse de *müdrik* denir.
- Namazın tamamını veya bir kısmını imam ile kılamayan kimseye *lâhik* denir.
- Lâhik, kaçırdığı rekâtları, sanki imamın

arkasında kılıyormuş gibi kılarak namazını tamamlar.

- İmama namazın başında değil, birinci rekâtın rükûundan sonra uyan kişiye *mesbûk* denir.

1. Saf Düzeni

- Saf düzeni, imamın arkasında önce erkekler, sonra erkek çocuklar, daha sonra da kadınlar saf tutulmalıdır. Bu sıra farzdır.

N. İMÂMET (İMAMLIK)

1. Namaz İmamlığının Şartları

1. Müslüman olmak
2. Baliğ olmak
3. Akıllı olmak
4. Namazın câiz olabileceği kadar sure ve ayeti ezberden okuyabilmek
5. Erkek olmak
6. Özürlü olmamak.

2. İmamın Namaz Esnasında Dikkat Edeceği Hususlar

- İmam, cemaate ağır gelecek şekilde namazı uzatmamalıdır.
- İmam, namaz sonrası cemaate döner, dua yapar.

3. Cemaatin Namaza Başlarken Uyması Gereken Hususlar

- Cemaatle namaz kılan namaza ve imama uymaya niyet etmek gerekir.

O. MESCİD/CÂMİ

- Müslümanların ibadet mekânıdır.
- Mescitlerin büyüklerine *câmi* denir.

P. NAMAZLARIN KAZASI

- Bir namazı vaktinde kılmaya "edâ", herhangi bir sebeple bozulan bir namazı yeni baştan kılmaya "iâde", vaktinden sonra kılmaya da "kazâ" denir.
- Vaktinde kılınmayan beş vakit namazın kazâsı farzdır.
- Vitir namazının kazâsı da vaciptir.
- Altı vakit namazdan az kazâsı bulunan kişiye *sahib-i tertîb* adı verilir.

Q. FARZ NAMAZLAR

- Günlük beş vakit namaz ve cuma namaz farz-ı ayındır.
- Cenaze namazı ise farz-ı kifâyedir.

1. Beş Vakit Namaz

- Beş vakit namazın farz oluşu Kur'an-ı Kerim, Sünnet ve icma ile sabit olmuştur.

1.1. Namaz Vakitleri

1. Sabah namazının vakti, ikinci fecrin ağarmasıyla başlar, Güneş'in doğmasıyla son bulur.
2. Öğle namazının vakti, Güneş'in gökyüzünde çıktığı en yüksek noktadan (istivâ) batıya doğru meyletmesiyle (zevâl) başlar.

3. İkindi namazının vakti, daha önce belirtildiği üzere öğle vaktinin çıktığı andan itibaren başlar ve Güneş'in batması ile son bulur.
4. Akşam namazının vakti, Güneş'in batmasıyla başlar.
5. Yatsı namazının vakti, batı ufkunda beliren şafağın kaybolmasından itibaren başlar, ikinci fecrin oluşumuna kadar devam eder.
6. İki namazın birleştirilerek bir vakitte kılınması, sadece "öğle ile ikindi", "akşam ile yatsı" namazları için söz konusudur.

2. Cuma Namazı

1. *Cumanın önemi ve fazileti:* Cuma günü; beden temizliği yapmak, boy abdesti almak, güzel ve temiz elbiseler giymek, başka şeylerle uğraşmayıp erkence camiye gitmek, tahiyyetü'l-mescid olmak üzere iki rekât namaz kılmak, Kehf suresini okumak veya dinlemek müstehaptır.
2. *İlk Cuma namazı:* Hz. Peygamber hicretleri esnasında Medine yakınlarında, Sâlim b. Avf yurdunda "Rânûnâ" denilen vadi içersinde bulunan "Beni Sâlim namazgâhı"nda ilk cuma hutbesini okumuş ve ilk cuma namazını kıldırmıştır.
3. *Cuma namazının hükmü:* Şartlarını taşıyan kimseler için cuma namazı farz-ı ayındır ve iki rekâttır.

2.1. Cuma Namazının Farz Olmasının (Vücup) Şartları

1. Erkek olmak. (Kadına farz değildir, kılarsa sahih olur ve günün öğle namazını kılmaz.)
2. Hür olmak
3. Mukim olmak
4. Sağlıklı olmak
5. Mazereti olmamak

2.2. Cuma Namazının Sahih Olmasının Şartları

1. Cuma namazını, devlet başkanının veya onun görevlendirdiği bir kişinin kıldırması şarttır.
2. Genel izin (Cuma namazının, yöneticiler tarafından izin verilen ve halka açık camilerde kılınması gerekir.)
3. Vakit (Cuma namazı öğle namazı vaktinde kılınır.)
4. Cemaat
5. Hutbe
6. Şehir (Diyanet, köylerde de cuma namazının kılınabileceğini bildirmiştir.)

2.3. Cuma Namazının Kılınışı

- Cuma namazı öğle vaktinde ve cemaatle kılınır.

R. VÂCİP NAMAZLAR

1. Vitir namazı
2. Bayram namazları

- Bayram namazları, ikişer rekâttır.
- Cemaatle kılınır ve kıraat açıktan yapılır.
- Ezan ve kâmet okunmaz.
- İmam, niyet eder. Eller yukarı kaldırılıp "Allahu ekber" denerek başlangıç tekbiri alınır.

- Eller bağlanır ve gizlice "Sübhaneke" okunur.
- İmam açıktan, cemaat de gizlice "Allahu ekber" diye üç defa tekbir alır.
- Her defasında eller yukarıya kaldırılıp daha sonra yanlara salıverilir ve her tekbir arasında üç tekbir miktarı durulur. Üçüncü tekbirin ardından yine eller bağlanır, imam gizlice "Eûzü-Besmele"yi okur ve daha sonra Fâtiha ile bir miktar da Kur'an'dan okur, açıktan "Allahu ekber" diyerek -bilindiği şekilde- rükû ve secdelere gider. Cemaat de gizlice tekbir alarak imama uyar. Sonra tekbir alınarak ikinci rekâta kalkılır, imam gizlice "Besmele"yi okuduktan sonra açıktan Fâtiha ile bir miktar da Kur'an'dan okur, tekrar üç defa eller kaldırılarak birinci rekâtta olduğu gibi tekbir alınır, bu üç tekbirden sonra yine imam açıktan cemaat de gizlice "Allahu ekber" diye tekbir alarak rükû ve secdelere varılır. Daha sonra oturulup "Tahiyyât", "Allahümme salli-bârik" ve "Rabbenâ âtinâ" duaları gizlice okunarak sağa sola selam verilerek namaza son verilir. Bu duruma göre, her bir rekâtta üç fazla tekbir bulunur ki bunlar da vaciptir. Hatip, bayram namazından sonra minbere çıkar, oturmaksızın hutbeye başlar, Cumada olduğu gibi iki hutbe sunar. Ancak bayram hutbelerine tekbir ile başlanır, cemaat de bu tekbirlere hafifçe katılır. Hatip, Ramazan Bayramı hutbesinde cemaate özellikle fitre, Kurban Bayramında ise kurban ile *teşrik tekbirleri* hakkında bilgi verir.

1. Teşrîk Tekbirleri

- Arefe gününün sabah namazından itibaren kurban bayramın dördüncü gününün ikindi namazına (bunlar dâhil) kadar yirmi üç vakit farz namazını müteakip bir defa "Allahu ekber, Allahu ekber, Lâ ilâhe illallahu vallahu ekber, Allahu ekber ve lillahilhamd" diye tekbir getirilir ki buna "teşrîk tekbirleri" denir.

S. SÜNNET NAMAZLAR

- Farz Namazlara Tabi Sünnet Namazlar (Revâtib): Beş vakit farz namaz ile cuma namazının farzının öünde ve sonunda kılınan namazlar sünnet namazlar olarak isimlendirilir.
- Teravih Namazı

T. NÂFİLE (TATAVVU') NAMAZLAR

1. Tahiyyyetü'l-Mescid
2. Kuşluk (Duhâ) Namazı
3. Teheccüd Namazı
4. İstihâre Namazı
5. Tesbih Namazı
6. Hâcet Namazı
7. Yağmur Duası
8. Küsûf ve Husûf (Güneş ve Ay Tutulması) Namazları
9. Kandil Gecelerinde Namaz

U. NAMAZIN HASTALIK HALİNDE KILINIŞI

- Ebû Hanîfe'ye göre bir hasta, başı ile îmâ yapmaya gücü yetmezse gözü veya kalbi veyahut kaşları ile îmâ edemez; namazını erteler, iyileşince kazâ eder.

V. NAMAZIN YOLCULUKTA KILINMASI

- Yolcu Namazı: Hanefî mezhebine göre, yolculuklarda dört rekâtlı farz namazların kısaltılıp ikişer rekât olarak kılınması vaciptir.

W. SEHİV SECDESİ

- Sehiv secdesi, yanılarak (sehven) farzın tehir'inden (geciktirilmesiden) veya vacibin terk ve tehir edilmesinden dolayı namazda meydana gelen eksiklikleri telafi etmek ve namazı tamamlamak için namazın sonunda yapılan secdeleri ifade eder.

1. Sehiv Secdesinin Yeri ve Yapılış Biçimi

- Sehiv secdesi namazın son oturuşunda (ka'de-i ahîre) yapılır.
- Tek başına kılan kişi tahiyyat, salli-bârik dualarını okuyup sağ ve sol taraflara selam verdikten sonra, imam ise –cemaatin karışıklığa uğrayıp dağılmasına yol açmamak için- tahiyyatı okuyup sağ tarafa selam verdikten sonra sehiv secdesini yapar.

X. TİLÂVET SECDESİ

- Secde ayetlerinin okunmasından dolayı yapılan secdeye "tilâvet secdesi" denir. Kur'an-ı Kerim'de on dört secde ayeti vardır.
- Allah'a şükürden dolayı yapılan secdeye "şükür secdesi" denir.

Y. CENAZENİN YIKANMASI VE KEFENLENMESİ

- Cenazenin bir an önce yıkanıp kefenlenip namazı kılınarak kabrine konulması müstehaptır.
- Savaş şehitleri yıkanmaz, kanlı elbiseleriyle defnedilir.

1. Cenaze Namazının Hükmü ve Kılınışı

- Cenaze namazı, ölü için dua ve istiğfardan ibaret farz-ı kifâye bir namazdır.
- Cenaze namazının rükünleri (farzları) dört tekbir ve kıyam (ayakta durmak)dır.
- Kur'an okumak (kıraat), rükû', secde ve teşehhüd yoktur.
- Cenaze namazında, "sübhâneke", "salli-bârik" ile ölü ve dirilere özellikle de ölen kişiye "dua" okumak sünnet, selam vermek ise vaciptir.
- Cenaze namazı şöyle kılınır: İmam, "Allah rızası için hazır olan (şu erkek/kadın/çocuk) cenaze namazını kılmaya niyet ettim" diye niyet eder. Cemaat de imam

gibi niyet eder ve ayrıca "uydum hazır olan imama" der. İmam açıktan, cemaat gizli olarak "Allahu ekber" diyerek tekbir alır; tekbir alırken eller kulak hizasına kadar kaldırılır ve eller indirilerek göbek altında bağlanır. Ancak bundan sonraki tekbirlerde eller kaldırılmaz. İmam ve cemaat gizlice "Sübhaneke" duasını okur. Yine imam açıktan ve cemaat gizlice "Allahu ekber" diyerek ikinci bir tekbir alır. Bu tekbirden sonra imam ve cemaat gizlice "Allahümme salli - bârik" dualarını okur. Yine imam açıktan ve cemaat gizlice "Allahu ekber" diyerek üçüncü bir tekbir alır. Bu tekbirden sonra ölüye ve diğer müminlere dua edilir. Bilenler cenaze duasını okur. Bu duayı bilmeyen kimse, Rabbenâ âtina dualarını okur. İmam açıktan ve cemaat gizli olarak "Allahu ekber" diyerek dördüncü bir tekbir alır. Bunun ardından önce sağa, sonra sola selam verilir ve böylece cenaze namazı bitmiş olur.

2. Cenazenin Taşınması ve Defnedilmesi

- Cenazenin taşınıp kabre defnedilmesinde acele etmek müstehaptır.
- Cenazeyi kabre kadar omuzlarda taşımak büyük bir sevaptır.

3. Telkîn ve İskât-ı Salât

- Defin işi tamamlandıktan sonra, mezarın başında ve etrafında oturularak Kur'an'dan bölümler okunması konusu tartışmalıdır. Bununla birlikte ülkemizde defînden sonra Bakara suresinin ilk ayetleriyle son iki ayetinin (Âmene'r-Rasûlü), Yâsîn, Tebârake, İhlâs, Muavvizeteyn, Fâtiha surelerinin okunması gelenek haline gelmiştir.

Z. ŞEHİTLİK

- Allah yolunda öldürülenlere "şehît" denir.

1. Dünya ve âhiret itibariyle şehit: Bunlar, savaşta öldürülen yahut eşkiya tarafından öldürülen Müslüman kişilerdir.
2. Âhiret itibariyle şehit: Savaş meydanında yaralandıktan veya eşkıya tarafından vurulduktan sonra tedavi görür ondan sonra ölürse, bu kişi, âhiret itibariyle şehittir.

1. Namazın bireysel ve toplumsal birçok faydası vardır. Namaz insanın duygu dünyasını zenginleştirir. Yüce Allah, A'lâ suresi, 14,15. ayetlerinde, "Arınan ve Rabbinin adını anıp namaz kılan kimse mutlaka kurtuluşa erer." buyurmaktadır. Her gün beş vakit namaz kılan insan ilahî huzura kabul edilmenin heyecanını ve mutluluğunu yaşar. Nitekim Ra'd suresi, 28. ayette şöyle buyrulur: "...İyi bilin ki gönüller ancak Allah'ı anarak huzura erer." Namaz kişiye ahlaki açıdan büyük olgunluk kazandırır. Anne babaya iyi davranmak, akraba ve komşuların haklarını gözetmek ve yolda kalmışlara yardım etmek de kişinin kıldığı namazdan elde etmesi gereken ahlaki özelliklerdendir.

Paragrafa göre namazın kazanımlarından hangisi doğrudan Rabbimizin emridir?

A) Zor durumda kalanlara yardım etmek, namazın kazandırdığı bir ahlakiliktir.

B) Namaz kılan kimse mutlaka kurtuluşa erer.

C) Akraba ve komşuların haklarını gözetmek, ibadetin kazandırdığı bir duyarlılıktır.

D) Namaz kişiye ahlaki açıdan büyük olgunluk sağlar.

E) Anne babaya iyi davranmak, düzgün kılınan namazlarla elde edilen ahlaki bir özelliktir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

2. "Sizden birinizin kapısı önünde bir nehir bulunsa ve o kişi nehirde günde beş kez yıkansa üzerinde hiç kir kalır mı? Beş vakit namaz da buna benzer, Allah namazla günahları siler." (Müslim, Mesâcid)

Bu hadisle namazın hangi yönü vurgulanmıştır?

A) Günahlardan arındırma

B) Gönül huzuru kazanma

C) Allah'a yakınlaşma

D) Zamanı iyi kullanmayı öğrenme

E) Ahireti kazanma

3. **Peygamberimizin** "gözümün nuru" **olarak tanımladığı ibadet aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Namaz

B) Oruç

C) Hac

D) Zekât

E) Kurban

4. **Aşağıdakilerden hangisi doğrudan hayızı ilgilendiren bir hükme tabi <u>değildir</u>?**

A) Nikâh

B) Talâk

C) İddet

D) Namaz

E) Oruç

5. **Öğle ile ikindi namazını birleştirerek öğle vaktinde kılmaya ne denir?**

A) Cem-i te'hir

B) Cem-i sûrî

C) Cem-i takdim

D) Kazâ

E) Edâ

6. "Güneşin gökyüzünde çıktığı en yüksek noktadan batıya doğru meyletmesi" **aşağıdakilerden hangisidir?**

A) İstivâ

B) Fecr-i kâzib

C) Asr-ı evvel

D) Zevâl

E) Fecr-i sâdık

7. **Aşağıdakilerden hangisi cuma namazının farz olmasının şartlarından biri <u>değildir</u>?**

A) Akıllı olmak

B) Mukim olmamak

C) Baliğ olmak

D) Müslüman olmak

E) Hür olmak

8. **Hanefî mezhebine göre namazda Fâtiha suresini okumanın hükmü aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Vacip

B) Mendup

C) Müstehap

D) Sünnet

E) Farz

9. **Aşağıdaki namazlardan hangisi Hanefilere göre vacip, diğer üç mezhebe göre sünnettir?**

A) Bayram

B) Tahiyyetü'l-mescid

C) Cenaze

D) Teheccüd

E) Teravih

10. **Aşağıdaki namazların hangisinden sonra nâfile namaz kılmak mekruhtur?**

A) Akşam namazının farzı

B) Vitir namazı

C) Teravih namazı

D) Öğle namazının farzı

E) İkindi namazının farzı

11. **Hanefilere göre Fâtiha suresini ezberlemenin hükmü nedir?**

A) Mendup

B) Vacip

C) Sünnet

D) Farz

E) Müstehap

12. "Farz, namazlardan önce veya sonra Hz. Peygamber'in sünnetine uyularak kılınan namazlardır" **cümlesi aşağıdakilerden hangisini tanımlamaktadır?**

A) Reğâib

B) Revâtib

C) Sünnet-i gayri müekkede

D) Sünnet-i müekkede

E) Nafile

13. **Aşağıdaki namazların hangisinde hem ezan hem hutbe okunur?**

A) Teheccüd

B) İstihâre

C) Teşbih namazı

D) Cuma namazı

E) Tahiyyetü 'l-mescid

14. **Yatsı namazının ardından yatıp bir süre uyuduktan sonra gece kılınan namaza ne denir?**

A) Husuf namazı

B) Teheccüd namazı

C) Küsûf namazı

D) Hâcet namazı

E) Tesbih namazı

15. **Aşağıdakilerden hangisi revatib türü bir namazdır?**

A) Vitir namazı

B) Teravih namazı

C) Tahiyyetü'l-mescid

D) Yatsı namazının ilk sünneti

E) Cenaze namazı

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

16. **Kur'an'da yer alan** "Ey Rabbim! Beni ve soyumdan gelecekleri namazlarını devamlı kılanlardan eyle!" **şeklindeki dua hangi peygambere aittir?**

A) Hz. İsa

B) Hz. İsmail

C) Hz. Yakub

D) Hz. İbrahim

E) Hz. Nuh

17. **Malikîlere göre yolcuların yolculukta namazları kısaltmalarının hükmü nedir?**

A) Farz-ı kifaye

B) Farz

C) Müstehap

D) Vacip

E) Sünnet-i müekkede

18. **Sünnet namazlarıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi Hanifîlere göre yanlıştır?**

A) Sünnet namazların her rekâtında kıraat farzdır.

B) Farza tabi sünnet namazlar vakit çıktıktan sonra kaza edilmez.

C) Gayri müekked sünnetlere mendup da denir.

D) Başlanılmış bir sünnetin bozulması halinde kazası da sünnettir.

E) Sünnet namazların hepsi aynı derecede kuvvete sahip değildir.

19. **Aşağıdaki fiillerden hangisini yapmakla namaz bozulmaz?**

A) Yemek içmek

B) Bir iki adım yürümek

C) Konuşmak

D) Sebepsiz inlemek

E) Kahkaha ile gülmek

20. I. Abdest almak ve gerektiği hâllerde gusül yapmak (necasetten taharet)

II. Elbisenin temiz olması (hadesten taharet)

III. Giyinik olmak (setr-i avret)

IV. Kıbleye yönelmek (istikbal-i kıble)

V. Namaz vaktinin gelmiş olması (vakit)

VI. Kılınacak namaza niyet etmek (niyet)

Yukarıdaki tanımlardan hangileri <u>yanlıştır</u>?

A) I - II B) III - IV C) VI - IV D) V - VI E) IV - III

21. Cenaze namazının kılmak için önce niyet edilir. İmama uyulur. Başlama tekbirinden sonra "......I......." duası "Vecelle senâüke." ifadesi ile birlikte okunur. İkinci tekbir alınır " ...II......" duaları okunur. Üçüncü tekbirden sonra ".....III....." duası, duayı bilmeyenler onun yerine "Fatiha suresi veya Kunut dualarını" okur. Dördüncü tekbirden sonra selam verilir.

Yukarıda boş kalan yerlere sırasına göre aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

A) Sübhâneke - Salli ve Barik - Kunut

B) Sübhâneke - Fatiha - Cenaze

C) Salli ve Barik - Sübhâneke - Cenaze

D) Sübhâneke - Cenaze - Salli ve Barik

E) Sübhâneke - Salli ve Barik - Cenaze

22. **Aşağıdaki namazlardan hangisi Hanefîlere göre vacip, diğer üç mezhebe göre sünnettir?**

A) Teravih

B) Cenaze

C) Tahiyyetü'l-mescid

D) Bayram

E) Teheccüd

23. **Müekked sünnetin tanımı aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?**

A) Hz. Peygamber'in devamlı yaptığı sünnet

B) Hz. Peygamber'in yapılmasını tavsiye ettiği sünnet

C) Hz. Peygamber'in hayatının sonlarında yaptığı sünnet

D) Hz. Peygamber'in çok defa edâ edip, bazen terk ettiği sünnet

E) Hz. Peygamber'in hayatında bir kere yaptığı sünnet

24. **Aşağıdakilerden hangisi cuma namazının farz olmasının şartlarından biri değildir?**

A) Baliğ olmak

B) Müslüman olmak

C) Mukim olmamak

D) Akıllı olmak

E) Hür olmak

25. **Aşağıdakilerden hangisi namazın sünnetlerinden biridir?**

A) İstikbal-i kıble

B) Sübhaneke'yi okumak

C) Niyet

D) Vakit

E) Kıyam

26. **Cenaze namazının hükmü nedir?**

A) Farz-ı ayın

B) Farz-ı kifâye

C) Vacip

D) Sünnet-i müekkede

E) Müstehap

27. **Aşağıdakilerden hangisi cenaze namazının rüknü (farzı)dür?**

A) Teşehhüd
B) Kıraat
C) Rükû
D) Kıyam
E) Secde

28. **Şâfiî mezhebine göre vitir namazının hükmü aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Vâcib

B) Farz-ı kifâye

C) Mubah

D) Sünnet

E) Farz-ı ayın

29. **Beş vakit namaz ne zaman farz kılınmıştır?**

A) Hicretten üç yıl önce

B) Hicretten bir buçuk yıl önce

C) Hicretten beş yıl sonra

D) Hicretten iki yıl önce

E) Hicretten dört yıl önce

30. **İbadetlerin sırf Allah rızası için ve dünyevi bir menfaat düşünmeden yapılmasını ifade eden kavram aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Tezkiye
B) Telbiye
C) Taat
D) Kurbet
E) Taabbüd

31. **Aşağıdaki durumlardan hangisinde namazın bozulması vacip hâle gelir?**

A) Akla gelen bir şeyi not etmek için yazmak

B) Cemaate katılmak

C) Namazda iken küçük bebeğin öpülmesi ve sevilmesi

D) Kalp krizi geçiren bir hastayı hastaneye götürmek

E) Zil çaldığında kapıya koşmak

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

1. "Namaz kılan kimse mutlaka kurtuluşa erer." cümlesi doğrudan Rabbimizin emri olan bir ayettir. Diğerleri ayetlerden çıkarımlardır.

A ◯ C D E

2. Günahlardan, yanlışlardan ve hatalardan arındırma alışkanlığı kazanmak için namazı önemi vurgulanıyor.

◯ B C D E

3. Peygamberimizin gözümün nuru diye tanımladığı ibadet namazdır.

◯ B C D E

4. İddet, hayızı ilgilendiren bir kavramdır.

A B ◯ D E

5. Cem-i takdim namazlar birleştirilirken önceki vakitte kılmaya denir.

A B ◯ D E

6. Zevâl, güneşin tepede olmasıdır.

A B C ◯ E

7. Mukim olmamak, cuma namazının farz olmasını sağlar.

A ◯ C D E

8. Fatiha suresinin okunması Hanefi mezhebine göre vaciptir. Fatihasız namaz olmaz.

◯ B C D E

9. Bayram namazı Hanefi mezhebinde vaciptir.

◯ B C D E

10. İkindi namazının farzından sonra nafile kılmak mekruh sayılmıştır. Kerahat vakti yaklaşmaktadır.

A B C D ◯

çözümler

11. Hanefi mezhebine göre Fatiha suresini ezberlemek vaciptir. Fatiha süresi ezbere okunması gerekir.

A ◯ C D E

12. Revâtib, peygamberin sünnetine uyularak kılınan namazlardır.

A ◯ C D E

13. Cuma namazında hem ezan hem de hutbe okunur.

A B C ◯ E

14. Teheccüd namazı gece kılınan bir namazdır.

A ◯ C D E

15. Yatsı namazının ilk sünneti revatib türü bir namazdır.

A B C ◯ E

16. Söz konusu dua, Hz. İbrahim'in Kur'an'da geçen bir duasıdır.

A B C ◯ E

17. Malikîlere göre yolcuların yolculukta namazlarını kısaltmaları Sünnet-i müekkededir.

A B C D ◯

18. Başlanılmış bir sünnetin bozulması hâlinde kazası da sünnettir.

A B C ◯ E

19. Bir iki adım yürümekle namaz bozulmaz.

A ◯ C D E

20. Elbisenin temiz olması necasetten taharet; abdest almak ve gerektiği hâllerde gusül yapmak hadesten taharettir.

◯ B C D E

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

21. Cenaze namazında sırasıyla "Sübhâneke - Salli ve Barik - Cenaze"

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

22. Bayram namazı vaciptir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

23. Hz. Peygamber'in çok defa edâ edip bazen terk ettiği sünnet, müekked sünnettir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

24. Mukim olmamak, cuma namazının şartlarından değildir.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

25. Sübhaneke'yi okumak namazın sünnetlerindendir.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

26. Cenaze namazını kılak farz-ı hifayedir. Cenaze namazı, bir kısım kişilerin eda etmesiyle diğerlerinden farz olma durumu düşer.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

27. Cenaze namazının rühnü kıyamdır. Cenaze namazında ayakta durulur. Rukü ve secde olmaz.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

28. Şafi mezhebine göre vitir namazı sünnettir. Hanefilerde ise vaciptir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

29. Hicretten bir buçuk yıl önce 5 vakit namaz farz kılınmıştır.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

30. Taabbüd, ibadetlerin Allah rızası için yapılmış olmasıdır.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

31. Kalp krizi geçiren bir hastayı hastaneye götürmek namazın bozulmasını vacip hâle getirir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

IV. ORUÇ

A. TANIM

- İmsâk vaktinin girdiği andan itibaren güneş batana kadar geçen süreyi Allah tarafından beğenilen bir davranış olacağı düşüncesiyle yemeden, içmeden ve cinsî ilişkiden uzak olarak geçirmeye denir.

B. ORUÇ ÇEŞİTLERİ

1. Farz Oruç

- Ramazan ayında oruç tutmak.
- Vaktinde tutulmayan orucun kazâsı da farzdır.
- Keffaret oruçları da farzdır.

2. Vacip Oruç

- Adak (nezir) oruçları vaciptir.

3. Sünnet/Mendup Oruç

- Ramazan dışındaki günlerde oruç tutmak sünnettir.

4. Nâfile Oruç

- Zaman zaman oruç tutmak sevaptır.

5. Mekruh Oruç

- Yalnızca cuma veya cumartesi günü yahut muharrem ayının onunda oruç tutmak tenzîhen mekruhtur.

6. Haram Oruç

- Ramazan bayramının ilk günü ve kurban bayramının dört günü oruç tutmak haramdır.

C. ORUCUN RÜKNÜ VE ŞARTLARI

- Orucun rüknü, oruçlunun oruç için belirlenen süre içinde oruca aykırı davranışlardan uzak durmasıdır.

Farkıyeer

Orucun Şartları

1. Orucun Farz Olmasının Şartları
- *Akıllı, baliğ (ergin) ve Müslüman olmak.*

2. Orucun Edâsının Farz Olmasının Şartları
- *Orucun edâsının farz olması için o şahsın ayrıca sağlıklı ve mukim (seferî değil) olması gerekir.*

3. Orucun Geçerli (Sahih) Olmasının Şartları
- *Orucun geçerli (sahih) olmasının şartları da niyet etmek ve kadınlar hakkında ay halinde ve loğusalık halinde olmamaktır.*

D. ORUCUN SÜNNETLERİ VE MÜSTEHAPLARI

1. Sahuru geç, iftarı erken yapmak
2. Sadaka vermek
3. İftar yemeği vermek
4. Hurma veya su ile iftar etmek, iftarda dua etmek
5. Nâfile namaz kılmak, çokça Kur'an okumak, istiğfarda bulunmak
6. İ'tikâf

Farkındalık

Oruç Tutmaya Engel Olan Hâller

- ***Ay hali (Hayız):*** *Bayanlarda görülen ay hali (hayız, âdet) oruç tutmaya engeldir.*
- ***Doğum sonrası hâl (Nifas):*** *Doğum yapan kadın (nüfesâ) oruçlu ise orucu bozulur ve nifas (loğusalık) hâli devam ettiği müddetçe oruç tutamaz.*

Farkındalık

Oruç Tutmamaya veya Orucu Bozmaya İzin Veren Hâller

- *Yolculuk (Sefer, seyahat)*
- *Hastalık*
- *Yaşlılık*
- *Aşırı açlık veya susuzluk*
- *Hamilelik veya emzirme*
- *Savaş hâli*
- *Tehdit*
- *Ziyafet*

Ünlü bilgi

Oruçların Kazâsı

- *Mazeretler dolayısıyla vaktinde tutulmayan oruçlar daha sonra kazâ edilir.*

E. ORUCU BOZAN VE BOZMAYAN HÂLLER

1. Orucu Bozup Sadece Kazâyı Gerektiren Haller

1.1. Yeme-İçme ile İlgili Olanlar

- Beslenme veya tedavi amaçlı olarak kullanılması âdet olmayan bir şeyin ağız yoluyla alınması
- Hata ile bir şey yemek veya içmek
- Vaktin giriş veya çıkışında yanılarak bir şey yemek veya içmek
- Orucun bozulduğunu zannederek yiyip içmek
- Dişler arasında kalmış nohut tanesi kadar artığın yutulması
- Oruca imsâkten sonra niyet edenin keffareti gerektirecek davranışı

1.2. Cinsel Hayatla İlgili Olanlar

- Cinsel ilişki olmaksızın öpüşme, sevişme gibi hâllerde boşalma (inzal) olursa oruç bozulur ve kazâsı gerekir. Mastürbasyon da (istimnâ) orucu bozar ve kazâyı gerektirir.

1.3. Kazâyı Gerektiren Diğer Davranışlar

- İsteyerek ağız dolusu kusmak.
- Ağız dışı yollardan besleyici veya keyif verici madde alınması.
- İçine duman çekmek.
- Tehdit altında oruç bozmak.

2. Orucu Bozup Hem Kazâyı Hem Keffareti Gerektirenler

- Ramazan ayında, günün orucuna niyet ederek başlamış olan erkek veya kadın, oruçlu olduğunu bile bile cinsel ilişkide bulunursa orucu bozulur ve kazâ yanında keffaret ile de mükellef olur.
- Bilerek yemek - içmek de aynıdır. Mezheplere göre de farklı görüşler vardır.

3. Orucu Bozmayan Fakat Mekruh Olan Davranışlar

1. Genç oruçlunun eşini öpmesi, kucaklaması, ona sarılmas
2. Yemeği yutmadan sadece tadına bakmak
3. Şekersiz sakız çiğnemek
4. Ağır işlerde çalışmak
5. Oruçluya yakışmayan davranışlarda bulunmak

4. Orucun Bozulmadığı Bazı Durumlar

1. Orucu bozan bir davranışı unutarak yapmak
2. İhtilam olmak veya cünüp olarak oruca başlamak
3. Diş fırçalamak, misvak kullanmak
4. Dişe veya ağza ilaç konulması
5. Yıkanmak
6. Krem kullanmak, makyaj yapmak
7. İstemeyerek toz veya duman yutmak

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

F. ORUÇ VE TEDAVİ

1. Ağız Yoluyla Tedavi ve Tıbbi Müdahale

- Ağız yoluyla alınıp boğazdan geçen katı veya sıvı ilaçlar orucu bozar. Ancak ağız içerisine az miktarda ilaç damlatılması veya sıkılması, mesela dil veya damakta oluşan yaralara ilaç sürülmesi, dişe ilaç konulması, dişin doldurulması veya kaplanması orucu bozmaz.
- Kalp rahatsızlıklarında krizi önlemek maksadıyla dil altına konulan ilaç orucu bozmaz.

2. Kulak, Burun veya Göze İlaç Damlatılması veya Sıkılması

- Burna ve kulağa damlatılan ilacın orucu bozar, göze damlatılan bozmaz.

3. Makat Yoluyla Tedavi ve Tıbbî Müdahale

- Diyanete göre makattan verilen fitil orucu bozmaz.

4. Cinsel Organdan Tıbbî Müdahale

- Diyanet İşleri Başkanlığının ilgili kararında idrar yollarının tıbbi teşhis veya tedavi maksadıyla görüntülenmesinin, buralara ilaç verilmesinin orucu bozmaz.

5. Anjiyo, Diyaliz, Anestezi

- Anjiyo orucu bozmaz.
- Diyalizde sıvı verildiğinde oruç bozulur.

6. İğne ile İlaç veya Serum Verilmesi, Aşı Yapılması

- Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulunun 2005 tarihli kararında gıda ve keyif verici özelliği olan iğnelerin orucu bozacağı, diğerlerinin bozmayacağı ifade edilmiştir. Oruçlunun kan vermesi orucu bozmaz. Fakat oruçluyu zayıf düşürecekse mekruhtur. Oruçluya kan verilmesi ise orucu bozar.

7. Ciltteki Yaralara İlaç Konulması

- Cilt üzerine veya ciltteki yüzeysel yaralara ilaç konulması, ilaçlı bant yapıştırılması oruca zarar vermez.

G. ORUÇ VE İTİKÂF

- İslam öncesi Mekke toplumunca da bilinen i'tikâf, Hz. Peygamber'in uygulamalarıyla sünnet vasfı kazanmıştır.
- Hz. Peygamber çoğunlukla ramazan ayının son on gününde Mescid-i Nebevî'de i'tikâfa girerdi.
- Kendisine bu maksatla mescit içinde bir çadır kurulduğu, zorunlu ihtiyaçları dışında mescitten çıkmadığı bilinmektedir.

H. ORUÇ VE FİTRE

- "Fıtr" (fıtır), oruçlu olmama hâlini ifade eder.
- Müslümanlar bu bayramda sosyal içerikli bir ibadet olarak sadaka vermekle yükümlüdür.
- Bu gün ödenmesi gereken sadakaya *sadakatü'l-fıtr* (fıtır sadakası/fitre) denir.
- Müslümana, fıtır zekâtı (sadakası) farz kılınmıştır.
- Hz. Peygamber (s.a.) fıtır sadakasının, insanlar bayram namazı için toplanmadan önce verilmesini istemiştir.

1. Aşağıdakilerden hangisi sistematik ibadetlerden biri değildir?

A) İ'tikâfa girmek
B) Namaz kılmak
C) Yoksullara yardım yapmak
D) Oruç tutmak
E) Kurban kesmek

2. Oruç ve hükmü ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Bozulan sünnet orucun kazâsı: vacip
B) Yalnız cuma günü oruç tutmak: sünnet
C) Ramazan orucunun kazâsı: farz
D) Adak (nezir) orucu: vacip
E) Ramazan bayramının birinci günü oruç tutmak: haram

3. Aşağıdaki oruçlardan hangisi sahih değildir?

A) Âdet (hayız) hâlindeki kadının orucu
B) 80 yaşını tamamlamış şahsın orucu
C) Astım hastasının orucu
D) Yolcunun orucu
E) Hamile kadının orucu

4. Ramazan ayından önce hastalanan ve bu hastalığın devamında oruç tutamadan ramazanın sonunda ölen bir Müslüman için aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) On gün oruç borçlusudur. Mirasından dokuz fidye verilir.
B) Dokuz gün oruç borçlusudur. Mirasından dokuz fidye verilir.
C) Dokuz gün oruç borçlusudur. Onun yerine mirasçıları bu orucu tutar.
D) Dokuz gün oruç borçlusudur. Mirasından dokuz fidye verilir veya mirasçılar bu orucu tutar.
E) Oruç borcu yoktur. Bir şey yapılması gerekmez.

5. Aşağıdakilerden hangisi orucun edasının farz olmasının şartlarından biridir?

A) Müslüman olmak
B) Akıllı olmak
C) Sağlıklı olmak
D) Orucun farz olduğunu bilmek
E) Ergin (baliğ) olmak

6. **Fitre (fıtır sadakası) verme yükümlülüğünün başladığı vakit aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Ramazan bayramının birinci günü imsak vakti

B) Ramazan ayının 27. gecesi

C) Ramazan bayramının birinci günü bayram namazı kılındıktan sonra

D) Ramazan bayramının birinci günü Güneş'in doğduğu vakit

E) Kurban bayramının birinci günü Güneş'in doğduğu vakit

7. **Aşağıdakilerden hangisi bir hadise göre oruçlu insan için söz konusu olan iki sevinç anını ifade etmektedir?**

A) İftar anı ve ahirette Rabbine kavuşunca

B) İftar anı ve sahur anı

C) İftar anı ve bayram günü

D) Sahur anı ve bayram günü

E) Bayram günü ve ahirette Rabbine kavuşunca

8. **Ramazan ayının başlangıcı için şaban ayının 29'unda hilalin görülmesi esas alınacak olur yetkili karar organı, en az kaç Müslüman şahidin şahitliği ile karar verir?**

A) Hava açıksa dört, bulutlu ise iki

B) Hava açıksa büyük kalabalık, bulutlu ise bir

C) Hava açık da kapalı da olsa iki

D) Hava açıksa iki, bulutlu ise bir

E) Hava açık da kapalı da olsa büyük kalabalık

9. I. Beden ile yapılanlar: Namaz

II. Mal ile yapılanlar: Zekât

III. Hem beden hem de mal ile yapılanlar: Hac

Aşağıdakilerden hangisi yukarıdaki paylaştırmada yer alır?

A) Oruç

B) İnanç

C) Tekbir

D) Kelime-i Tevhid

C) Kur'an okumak

10. **İhtilaf-ı metali terimi için aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?**

A) Yeni doğan ayın gözle görülebilecek hâle gelmesi

B) Yıl boyunca bir gün oruç tutup bir gün tutmama şeklindeki uygulama

C) Şevval ayında 6 gün oruç tutmak

D) Razaman başlangıcını tespit etmek için yeni ayı gözlemek

E) Ay ve Güneş'in farklı bölgelerde farklı zamanlarda doğması

11. **İslam dünyasında yetişmeyip sonradan müslüman olmuş birisi için aşağıdakilerden hangisi orucun farz olmasının şartlarından biri değildir?**

A) Müslüman olmak

B) Orucun farz olduğunu bilmek

C) Ergin (baliğ) olmak

D) Niyet etmek

E) Akıllı olmak

12. **Aşağıdakilerden hangisi orucun sünnet veya müstehaplarından biri değildir?**

A) Güneş batınca gecikmeden iftar etmek

B) Oruca niyet etmek

C) Sadaka vermek

D) Hurma ile iftar etmek

E) İtikaf

13. I. Yaşlılık

II. Aşırı açlık

III. Havaların çok sıcak olması

IV. Savaş hâli

Yukarıdakilerden hangileri ramazan ayında oruç tutmamak için mazeret kabul edilir?

A) Yalnız II

B) I ve III

C) II ve IV

D) I,II ve III

E) I,II ve IV

14. **Aşağıdakilerden hangisi vakte bağlı ibadetlerden biridir?**

A) Dua

B) Sadaka

C) Adak

D) Ramazan orucu

E) Keffaretler

15. **Oruç ne zaman farz kılınmıştır?**

A) Hicreti'n 2. yılında

B) Kadir gecesinde

C) Mekkenin fethedildiği yılda

D) Miraç gecesinde

E) Hicretten 2 yıl önce

1. Yoksullara yardım yapmanın zamana dayalı veya mekânsal şartları yoktur. Seçeneklerden diğerlerinin belli kuralları vardır.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

2. Yalnız cuma günü oruç tutmak, sünnet değildir. Cuma günü oruç tutulmaz.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

3. Âdet (hayız) hâlindeki kadının orucu sahih değildir. Hayızlı hâlde olan orucunu başka zaman tutar.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

4. Oruç borcu yoktur. Bir şey yapılması gerekmez. Ölen kimsenin üzerinde ibadet borcu başka şeylerle ödenmez. Çünkü ibadet bitmiştir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

5. Sağlıklı olmak, orucun edasının şartlarındandır.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

6. Ramazan bayramının birinci günü imsak vakti fitrenin verilmesinin başladığı vakittir.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

7. İftar anı ve âhirette Allah'a kavuşma anı oruçlu insan için ifade edilmiş bir hadistir.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

8. Ramazanın başlangıcı "Hava açıksa büyük kalabalık, bulutlu ise bir kişinin şahitliği yeterlidir." denilmiştir.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

çözümler

9. Oruç, beden ile yapılan ibadetlerdendir.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

10. Ay ve Güneş'in farklı bölgelerde farklı zamanlarda doğması ihtilaf-ı metalî terimi için doğrudur.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

11. Niyet etmeyi unutmak bir ehliyet arızası olabilir. Unutmak sakınca doğurmaz.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

12. Oruca niyet etmek farzdır.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

13. Yaşlılık, aşırı açlık, savaş hâli oruç tutmamak için mazerettir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

14. Ramazan orucu vakte bağlı bir ibadettir. Başka aylarda olmaz.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

15. Oruç Hicret'in 2. yılında farz kılınmıştır.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

V. ZEKÂT

A. TANIM

- Zekât ödemek, gerekli şartları taşıyanlara farz-ı ayındır.
- Bu yükümlülüğü yerine getiren kişi, dünyada borçtan kurtulmuş olur, ahirette ise sevaba hak kazanır.
- Sadaka, kişinin malından sırf Allah rızası için muhtaç kimselere temlik (teslim) edilmek üzere ayırdığı miktardır.
- Sadaka vermeye *tasadduk* etmek denir.
- Bir Müslümanın sadaka verebilmesi için kendisinin ve ailesinin muhtaç durumda olmaması ve borçlu bulunmaması şarttır. Üzerinde kul borcu olan kişinin, ilk önce onu ödemesi gereklidir.

B. ZEKÂTIN AMAÇLARI VE İŞLEVLERİ

1. Ahlaki Yönden: Zekât ahlaki temizlik yönünden; hırsı, tamah fikrini yok eder.
2. İktisadi Yönden: Zekât, servetin kendisini, eşit olmayan fırsatlardan istifadeyle daha az ellerde toplanma eğiliminin şerrinden temizler.
3. Sosyal Yönden: Zekât sayesinde toplumsal farklılıklar azalır.

C. ZEKÂTIN YÜKÜMLÜLÜK ŞARTLARI

1. Yükümlü ile İlgili Şartlar

- Toprak ürünleri zekâtı dışında diğer zekât türlerinden sorumlu olmak için akıllı ve ergin olmak gerekir.

2. Mal ile İlgili Şartlar

1. Tam Mülkiyet

- Zekâtın farz olmasının şartlarından birisi, malın mükellefin elinde tasarruf hakkına sahip olmasıdır.

1.1. Tam mülkiyet şu unsurlar bir araya gelince gerçekleşmiş olur.

- Malın sahibinin elinde bulunması
- Malda başkasına ait hak bulunmaması
- Kendi seçimiyle tasarruf hakkı bulunması
- Fayda ve menfaatin malike ait bulunması

2. Nisaba Ulaşma

- "Zekâtın farz olması için tespit edilen malın en az miktarı" demektir.

3. Nemâ (Artıcılık)

- Malın zekâta tabi tutulabilmesi için gerekli şart; artan, gelir ve kazanç sağlayan bir maldır.

4. İhtiyaç Fazlası Olma

- Malın, temel ihtiyaçlardan fazla olması

5. Yıllanma (havelân-ı havl, takvim yılı, yıllanma)

- Malın üzerinden bir kamerî takvim yılının geçmiş olması gerekir.

D. ZEKÂT KONUSU MALLAR

1. Servet/Sermaye ve Bunların Gelirleri Üzerinden Ödenen Zekât

1.1. Hayvan Sürüleri

- Deve, koyun ve sığırların zekât konusu oldukları, Sünnet ve icma ile sabittir.
- Koyun ve keçi ile devenin nisap miktarı, konuyla ilgili hadisler
- Koyun ve keçi için kırk, deve için beş tane olmak şarttır.

- Sığırın nisabı otuzdur.

Develerin zekâtları:

- 5'ten 9'a kadar 1 koyun
- 10'dan 14'e kadar 2 koyun
- 15'ten 19'a kadar 3 koyun
- 20'den 24'e kadar 4 koyun
- 25'ten 35'e kadar iki yaşında 1 dişi deve zekât olarak verilir.

Koyundaki nisbetler:

- 40'tan 120'ye kadar 1 koyun
- 121'den 200'e kadar 2 koyun
- 201'den 399'a kadar 3 koyun
- 400'den 500'e kadar 4 koyun zekât olarak verilir. Sonraki her yüz koyundan bir koyun verilir.

Sığır nisbetleri:

- 30'dan 39'a kadar iki yaşına girmiş 1 dana veya düve
- 40'dan 59'a kadar üç yaşına girmiş 1 dana veya düve
- 60 sığırda iki yaşına girmiş 2 dana zekât olarak verilir.

1.2. Ticaret Malları

- Ticaret mallarının hem sermayesi hem de sağladığı kazanç birlikte zekâta tabidir.
- İşletme binası ve sabit kıymetlerle kullanılan aletler ve gereçler, zekâta tabi olmaz.
- Ticaret mallarının nisap miktarı, altın nisabına göre düzenlenir.
- Ticaret malının zekâta tabi olması için üzerinden bir kamerî yıl geçmesi şarttır.

1.3. Nakit ve Nakde Benzer Servet

a. *Altın ve Gümüş ile Alaşımları*

Altın ve gümüş her ne maksatla kullanılırsa kullanılsın veya hangi gayeyle elde bulundurulursa bulundurulsun zekâta tabidir. Altın için yirmi miskal, gümüş için ikiyüz dirhemdir.

b. *Altın ve Gümüş Dışındaki Ziynet Eşyaları (mücevherat)*

Altın ve gümüş dışındaki inci, yakut, mercan, elmas gibi ziynet eşyaları iddihar (saklama) amacı olmaz ve makul sınırı aşmazsa, nâmî (artıcı) mal olmadığından zekâta tabi değildir. Kadının altın ve gümüş eşyası Hanefîlere göre zekâta tabi olur.

c. *Nakit ve Malî Kâğıtlar*

Malî kâğıtlar, değer ifade ettiklerinden ve günümüzde insanların ticarî değişim aracı olduklarından tıpkı altın, gümüş ve ticaret malı gibi zekâta tabidirler. Nakit ve mali kâğıtların zekâtı, nisabı bulan ve artan toplamın %2,5'u üzerinden ödenirler.

2. Gelir Üzerinden Ödenen Zekât

2.1. Madenler ve Defineler

a. *Katı madenler*

b. *Sıvı madenler*

2.2. Zirai Ürünler

- Zirai ürünler, zekâta tabidir. Elde edilen ürünün zekâtına 1/10 (onda bir) anlamında "öşür" denir.

2.3. Hayvan Ürünleri

- Haraç toprağında bulunmayan arının ürettiği bal zekâta tabidir. Bal için %10 oranında zekât ödenir.

2.4. Deniz ve Su Ürünleri

- Balıklar, %2,5 oranında zekâta tabidir.

2.5. Ücretler ve Serbest Meslek Kazançları

- Muhasebeci, avukat, mühendis, doktor, mimar gibi meslek sahiplerince elde edilen ücretler ve serbest meslek kazançlarının yalnızca safi gelirinden zekât ödenir. Borç, asli ihtiyaç, harcama ve vergiler düşüldükten sonra kalan kısım zekâta tabi olur. %2,5 zekât ödenmelidir.

2.6. Gelir Getiren Bina, Sanayi Tesisi, Nakliye Araçları ve Taşınır Mallar

- Menkul ve gayri menkul sermaye iradı, gelir getiren malların zekâtı %2,5'tur.

E. ZEKÂTIN ÖDENMESİ VE ÖDENME ZAMANI

- Zekâta tabi bir mal veya alacak için, başka bir mal zekât olarak ödenebileceği gibi başkasından olan alacağı bir daha istememek üzere fakir borçluya bağışlayarak de zekât ödenebilir.
- Zekât, takip eden geniş vakit içinde ödenmesi gerekli bir farzdır.

farkı gör

ZEKÂTIN ÖDENECEĞİ YERLER

Şahsi ihtiyacı dolayısıyla ödeme yapılanlar

- *Fakirler ve Miskinler*
- *Boyunduruktan Kurtarılması Gerekenler (rikâb)*
- *Borçlular (ğârimîn)*
- *Yolda Kalanlar (ibnü's-sebîl)*

Kamu yararı dolayısıyla ödeme yapılanlar

- *Zekât Memuru:*
- *Kalpleri Kazanılmak İstenenler (müellefe-i kulûb):*
- *Allah Yolunda (Fî Sebîlillâh)*

F. ZEKÂTIN SAHİH OLMASININ ŞARTLARI

1. Zekât Niyeti
2. Ödenenin Değer Taşıması

hap bilgi

Zekâtın ödenmesindeki öncelikler:

- *Ehil olanları araştırmak*
- *Ödemedeki efdaliyet ve öncelikler*

farkı gör

Zekâtın ödenmeyeceği yerler

- *Yakın akraba*
- *Kurumlar*
- *Müslüman Olmayanlara*
- *Bid'at Ehli ve Günahkârlara*

1. Zekât ödemesiyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) Zekât, fakir borçluya bağışlanamaz.

B) Mükellef dilediği ödeme tarzını seçebilir.

C) Zekât, malın kendisinden ödenebilir.

D) Zekât, aynı değerde başka bir malla ödenebilir.

E) Mükellefin, fakirlere daha faydalı tarzı seçmesi evladır.

2. Madenlerin zekâtı konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi Hanefilere göre doğrudur?

A) Zekât oranı kırkta birdir.

B) Sıvı madenler zekâta tabi değildir.

C) Bir yıl geçmesi şartı aranır.

D) Eritilip kalıba sokulan madenler zekâta tabi değildir.

E) Petrol ve civadan zekât alınır.

3. Zekât yükümlüsü olmak için nisap miktarı mala sahip olduktan sonra, malın üzerinden bir kamerî takvim yılının geçmesine ne ad verilir?

A) Havâic-i asliyye

B) Nisâb-ı istiğnâ

C) Havelân-ı havl

D) Mâl-i zımâr

E) Nisâb-ı gınâ

4. Aşağıdaki borçlardan hangisi, nisabı kaplamak veya eksiltmek suretiyle, zekât yükümlülüğünü etkiler?

A) Zekât borcu

B) Hac borcu

C) Keffaret borcu

D) Adak borcu

E) Fitre borcu

5. Aşağıdakilerden hangisi zekâtla ilgili kavramlardan biri <u>değildir</u>?

A) Vakıf

B) Sadaka

C) İnfak

D) Hakk

E) Birr

6. **Aşağıdakilerden hangisi 180 sâime koyuna düşen zekât miktarıdır?**

A) Bir koyun
B) Dört koyun
C) Beş koyun
D) İki koyun
E) Üç koyun

7. I. Gelir dağılımındaki farklılıkların yol açtığı sorunlar toplum barışını tehdit edebilir. Bu farklılıkların en alt seviyeye indirilmesi ve servetin belli kişilerin ellerinde toplanmasını önleyip toplumun geneline yaygınlaştırılmasında zekât ve sadaka gibi ibadetlerin önemli rolü vardır. Varlıklı bir müminin verdiği zekât vesilesi ile ihtiyaç sahibi bir fakir, maddi sıkıntıdan kurtulur ve bu durum insanlar arasında sevgi, saygı ve dostlukların gelişmesine sebep olur.

II. Zekâtı ve sadakayı veren kişi Allah rızası için verir. Zekâtı alan kişi ise kendisini minnet altında hissetmez. Zekât alan kişi yaşadığı toplumda yalnız olmadığını bilir.

III. Kendisini anlayan, ona yardım eden hayırsever insanların olmasından dolayı Allah'a şükreder, yardım edene ise teşekkür eder. Böylece bu ibadetler, zengin ve fakir arasında duygusal yakınlaşmaya, karşılıklı sevgi ve saygının gelişmesine, sosyal dayanışmanın, birlik ve beraberlik duygularının artmasına, toplumsal barış ortamının oluşmasına katkı sağlar.

IV. Zekât, İslam'ın köprüsüdür. Zekât ve sadaka, zenginlerle fakirler arsında bir köprü görevi görür. Zengin her Müslümanın, varlığından fakirlere ve ihtiyaç sahiplerine zekât vererek destek olması Kur'an'ın emridir.

V. Kazancının belirli bir miktarını ihtiyaç sahiplerine zekât olarak veren kişi, Allah'ın hoşnutluğunu kazanır. İbadetler, dostlukları geliştirir, pekiştirir, diğerkâmlık duygusunu canlandırır.

Yukarıdakilerden hangisi Allah'ın hoşnutluğunu hedefleyen bir seçenektir?

A) IV B) II C) V D) I E) III

çözümlü konu testi

8. Zekât; yoksullara, düşkünlere, borçlulara, Allah yolunda olanlara, yolda kalmış yolculara, özgürlüğünü yitirmiş olanlara, kalbi İslam'a ısındırılmak istenenlere, zekât işlemlerini yürüten görevlilere verilebilir. Kişi bakmakla yükümlü olduğu eşine, babasına, dedesine, annesine, ninesine, oğluna, kızına ve torunlarına zekât veremez. Zekât verirken öncelikle yoksul olan kardeşler, kardeş çocukları, amca, hala, dayı, teyze, yakın ve uzak komşu sırasının takip edilmesi tavsiye edilmiştir. Kişinin kendisinin ve ailesinin asli ihtiyaçlarından olan oturulan ev, ev eşyası, giyecekler, binek vasıtaları, ticaret için olmayan kitaplar, yiyecek ihtiyaçları, sanatkârın kullandığı aletler ve süs eşyaları zekâta tabi değildir.

Yukarıdaki paragrafa göre aşağıdaki hangi hükümler doğrudur?

I. Zekât, önce yakın komşudan başlanarak verilir.
II. Zekât, torunlara verilmez.
III. Kişinin kendisinin ve ailesinin asli ihtiyaçları zekâta tabidir.
IV. Zekât, kalbi İslam'a ısındırılmak istenenlere verilir.
V. Kişi zekâtını, bakmakla yükümlü olduğu kardeşine verir.

A) I - V B) V - III C) III - I
D) II - IV E) V - I

9. **Aşağıdaki bilgilerden hangisi doğru değildir?**

A) Kişinin kendisinin ve ailesinin asli ihtiyaçlarından olan oturulan ev zekâta tabi değildir.
B) Kişinin kendisinin ve ailesinin asli ihtiyaçlarından olan ev eşyası zekâta tabi değildir.
C) Kişinin kendisinin ve ailesinin asli ihtiyaçlarından olan giyecekler zekâta tabi değildir.
D) Kişinin kendisinin ve ailesinin asli ihtiyaçlarından olan binek vasıtaları zekâta tabidir.
E) Ticaret için olmayan kitaplar, yiyecek ihtiyaçları, sanatkârın kullandığı aletler zekâta tabi değildir.

10. Aşağıdakilerden hangisi, zekâtla yükümlü olmak için gerekli tam mülkiyet şartını kaybettiren mal-i zımar (telef mal) sayılmaz?

A) Evde gömülüp izi kaybolan mallar

B) Denize düşen mallar

C) Devletçe el konulan mallar

D) Açık arazide gömülüp izi kaybolan mallar

E) İnkâr edilen senetsiz alacaklar

11. Borçlulara zekât ödenmesinde aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Ödenmemesi hapsi gerektirmelidir.

B) Ölünün borçları zekâttan ödenmez.

C) Borcun vadesinin gelmesi gerekir.

D) Keffaret gibi Allah borcu olanlara zekât ödenebilir.

E) Borçlu için ihtiyaçtan başka şart aranmaz.

12. Aşağıdaki vasıflardan hangisi hayvanlar için zekât ödenmesini gerektirir?

A) Çalıştırılan veya binek hayvanı olmak

B) Senenin yarısından azında kırlara gönderilmek

C) Saime hayvan olmak

D) Anası vahşi melez hayvan olmak

E) Yaşını doldurmamış yavru hayvan olmak

1. "Zekât, fakir borçluya bağışlanamaz." cümlesi yanlıştır. Fakirleri gözetmeyi sağlayan zekâtın asıl dağıtım yeri fakirlerdir.

● B C D E

2. Sıvı madenler zekâta tabi değildir. Diğer gayrımenkuller, eritilip kalıplara dökülen madenlerden, petrolden ve cıvadan zekât alınır.

A ● C D E

3. Havelân-ı havi, zekât yükümlüsünün malının nisap miktarına sahip olduktan sonra bir yılın geçmesidir.

A B ● D E

4. Zekât borcunu etkiler. Çünkü zekât malın miktarıyla ilgilidir.

● B C D E

5. Hakk bir kavramdır. Vakıf, sadaka, infak ve birr zekâta ait birer kavramdır.

A B C ● E

6. İki koyun, 180 saime koyuna düşen zekât miktarıdır.

A B C ● E

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

7. "Kazancının belirli bir miktarını ihtiyaç sahiplerine zekât olarak veren kişi Allah'ın hoşnutluğunu kazanır. İbadetler, dostlukları geliştirir, pekiştirir, diğerkâmlık duygusunu canlandırır." Allah'ın hoşnutluğunu hedefleyen bir seçenektir.

A B ● D E

8. "Torunlara zekât verilmez" ve "Kalbi İslam'a ısındırılmak istenenlere verilir." hükümleri zekâtla ilgili olarak söylenebilir.

A B C ● E

9. Kişinin kendisinin ve ailesinin asli ihtiyaçlarından olan binek vasıtaları zekâta tabi değildir.

A B C ● E

10. Evde gömülüp izi kaybolan mallar, zekâtla yükümlü olmak için gerekli tam mülkiyet şartını kaybettiren telef mal sayılmaz.

● B C D E

11. "Keffaret gibi Allah borcu olanlara zekât ödenebilir." cümlesi yanlıştır.

A B C ● E

12. Saime hayvan sahibi olmak zekât ödenmesini gerektirir.

A B ● D E

VI. HAC VE UMRE

A. TANIMI

- İslami literatürde hac, *senenin belli zamanlarında Kâbe'nin ve başta Arafat olmak üzere etrafındaki belli mekânların usulüne uygun şekilde ziyaret edilmesi,* anlamında kullanılır.

B. HACCIN FARZ OLUŞU

- Müslümanların hayatta bir defa haccetmesi farzdır.

Farkı göer

Hac ibadetinin hüküm bakımından çeşitleri

- *Farz hac: Hac yolculuğu için gerekli maddi imkâna sahip olmaktır.*
- *Vacip hac: Hacca gitme adağı olan birisinin hac yapması vaciptir.*
- *Nafile hac: Allah rızası için yapılan haclar*

Farkı göer

Hac ibadetinin uygulama bakımından çeşitleri

- *İfrad Haccı: Hacı adayı mîkatta sadece hac niyetiyle ihrama girer ve Mekke'ye varınca tavaf, sa'y, vakfe, şeytan taşlama gibi hacca ait uygulamaları vakti gelince yapar, ondan sonra ihramdan çıkar.*
- *Temettu' Haccı: Hacı adayı mîkatta sadece umre niyetiyle ihrama girer. Mekke'ye varınca umre ibadetinde istenen şekilde tavaf ve sa'y yaptıktan sonra ihramdan çıkar.*
- *Kırân Haccı: Tek yolculukla hem umre hem hac yapmanın farklı bir uygulamasıdır. Temettu'dan farklı olarak bunda iki ibadet, aynı ihramla yapılır. Hacı adayı mîkatta hem hac hem umre niyetiyle ihrama girer. Mekke'ye varınca önce umre yapar ve ihramdan çıkmadan vakti gelince hac vazifesini de aynı ihram ile tamamlar. Arada ihramsız bir hayat yoktur. Kırân haccı yapanın da kurban kesmesi vaciptir.*

C. HAC İBADETİNİN UYGULANIŞI

- **İfrad Haccı:** Hacı adayı, mîkat denilen yerlerden birinde veya oraya varmadan hac niyetiyle ihrama girer. Mekke'ye varınca mümkünse gusül abdesti, o mümkün olmazsa mutlaka abdest alarak Kâbe'yi tavaf (kudûm tavafı) eder. Safâ ile Merve arasında sa'y yapar. Bundan sonra Mekke'de ihramlı olarak hayatına devam eder, imkân buldukça nâfile tavaf yapar. Bayramdan iki gün önce (terviye günü) bütün hacı adayları kafileler hâlinde Arafat'a intikal eder. Arefe gününü Arafat'ta geçirir, vakfe yapar. O gün Güneş battıktan sonra Müzdelife'ye hareket eder. Geceyi orada geçirir ve sabahleyin (bayram sabahı) oradan Mina'ya hareket eder. Akabe Cemresi'ne yedi adet taş atar (şeytan taşlama). Tıraş olarak ihramdan çıkar. Cinsel ilişki dışındaki ihram yasakları kalkar. İhram yasakları kısmen kalktığı için buna *birinci tahallül* denir. Mekke'ye gidip Kâbe'yi tavaf (ziyaret tavafı) eder. Bundan sonra ihram yasakları tamamen kalkmış olur. Buna da *ikinci tahallül* denir. Bayramın ikinci ve üçüncü günleri tekrar Mina'ya gidip üç cemreye yedişer taş atar. Dönüş vaktine kadar Mekke'de kalır, ayrılacağı zaman tekrar Kâbe'yi tavaf eder (veda tavafı).
- **Temettu' Haccı:** Hacı adayı mîkatta veya oraya varmadan umre niyetiyle ihrama girer. Mekke'ye varınca Kâbe'yi tavaf eder. Safâ ile Merve arasında sa'y yapar. Bundan sonra tıraş olarak ihramdan çıkar. Mekke'de ihramsız olarak hayatına devam eder, imkân buldukça nâfile tavaf yapar. Bayramdan iki gün önce

(terviye günü) veya daha önce hac için ihrama girer. O gün kafileler Arafat'a intikal eder. Arefe gününü Arafat'ta geçirir, vakfe yapar. Bundan sonraki kısım, ifrad haccında olduğu gibi devam eder. Ondan farklı olarak bunlar daha önce hac için sa'y yapmamışlarsa ziyaret tavafından sonra sa'y yaparlar. Bayram günlerinde çok izdiham olacağından isteyen, hac için ihrama girdikten sonra bir nâfile tavaf ve onun arkasından da sa'y yapar. Temettu' haccı yapan, tıraş olmadan veya tıraştan sonra bayramın üçüncü günü akşamına kadar geçen süre içinde bir kurban keser.

- **Kırân Haccı:** Hacı adayı, mîkatta veya oraya varmadan hac ve umre için ikisine birden niyet ederek ihrama girer. Mekke'ye varınca önce umre yapar. Bu maksatla Kâbe'yi tavaf eder. Safâ ile Merve arasında sa'y yapar. İhramdan çıkmaz ve aynı ihramla hac ibadetine başlar. İfrad haccında anlatıldığı şekilde hac için tekrar tavaf (kudûm tavafı) ve arkasından sa'y yapar. Bundan sonraki aşamalar tamamen ifrad haccında anlatıldığı gibidir. Ondan farklı olarak temettu' haccında olduğu gibi tıraş olmadan veya tıraştan sonra bir kurban keser.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

D. HACCIN ŞARTLARI

1. Haccın Farz Olmasının (Yükümlülüğün Doğmasının) Şartları

1. Müslüman olmak
2. Akıllı olmak
3. Baliğ (ergin) olmak
4. Yeterli maddi imkâna sahip olmak
5. Sağlıklı olmak
6. Vakit

2. Haccın Edâsının Farz Olmasının Şartları

1. Yol güvenliğinin olması
2. Yolculuğa engel geçici bir durumun bulunmaması

E. KADINLARA ÖZEL ŞARTLAR

Haccın bizzat edâsının farz olması için kadınlar hakkında yukarıdakilere ek olarak iki şarttan daha bahsedilir.

1. Uzun Mesafeli yolculuklarda kadının yanında eşinin veya bir mahreminin bulunması
2. Kadının iddet bekleme durumunda olmaması

Farkı göer

Haccın sahih (geçerli) olmasının şartları

1. *Müslüman olmak*
2. *Akıllı olmak*
3. *Ergin olmak*
4. *İhram*
5. *Vakit*
6. *Mekân*

Farkıgaar

Haccın farzları
1. *İhram (şart)*
2. *Arafat vakfesi (rükün)*
3. *Ziyaret tavafı (rükün)*

Farkıgaar

Haccın vacipleri
1. *Sa'y (Safâ ile Merve arasında yürümek.)*
2. *Müzdelife vakfesi*
3. *Cemrelere taş atmak (şeytan taşlama).*
4. *İhramdan çıkmadan önce saçların kazınması veya kısaltılması (tıraş)*
5. *Veda tavafı*

Farkıgaar

Haccın sünnetleri
1. *Kudûm (varış) tavafı: Hac niyetiyle ihrama giren kişi Mekke'ye varınca Mescid-i Haram'a gider ve Kâbe'yi tavaf eder. Bu tavaf sünnettir.*
2. *Hacıların zaman zaman bilgilendirilmesi (Üç hutbe): Hacıları bilgilendirmek maksadıyla yapılan konuşmalardan (hutbe) üç tanesi sünnettir.*
3. *Terviye günü Mina'ya gitmek ve geceyi orada geçirmek: Zilhiccenin sekizinci günü (terviye) Mina'ya gidip o günün öğle namazından arefe günü sabah namazına kadar geçen beş vakit namazı orada kılmak ve geceyi orada geçirmek sünnettir.*
4. *Bayram gecesini Müzdelife'de geçirmek*
5. *Bayram günlerinde geceyi Mina'da geçirmek*
6. *Mina'dan dönerken Muhassab veya Ebtâh denen yerde bir süre dinlenmek*

F. İHRAM

1. İhramla İlgili Hükümler

- İhram, hac veya umre yapacak kişinin bu ibadete başlama işlemidir. İhrama giren kişiye normal hayatta helal olan bazı davranışlar ihramdan çıkana kadar yasaklı hâle gelir.
- İhrama girecek kişi ihramdan önce genel vücut bakımını yapar; tırnaklarını keser, tıraş olur, yıkanır, yıkanma imkânı yoksa abdest alır. Erkek ise üzerindeki bütün elbise ve çamaşırları çıkarır, daha önceden hazırladığı iki parçadan oluşan ihram elbisesine bürünür. Ayakkabı yerine üstü ve yanları mümkün olduğunca açık bir terlik giyer. Kadınlar için özel bir kıyafet yoktur. Onlar için kıyafetle ilgili tek şart yüzlerinin örtülmemesidir. Kerahet vakti değilse iki rekât namaz kılar.

hap bilgi

- *Telbiye, Allah'ın davetine gönülden katılma ifadesidir.*
- *"Lebbeyk! Allâhümme lebbeyk! Lebbeyke lâ şerîke leke lebbeyk! İnne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'l-mülk! Lâ şerîke lek!".*
- *Anlamı: "Davetine uydum, davetine uydum Allah'ım! Davetine uydum. Yoktur senin ortağın. Davetine uydum. Hamd sana. Nimet de senin, hâkimiyet de. Yoktur senin ortağın."*

2. İhrama Girilecek Yer (Mîkat)

- Harem dâhilinde oturanlar hac için bulundukları yerde, umre için ise harem sınırlarının dışında ihrama girerler. Umre ihramı için Ten'îm'i tercih edilir.

- Harem ile mîkâtlar arasında kalan bölge *hil* bölgesidir.
- Harem ve onu çevreleyen hillin dışında kalan bütün dünya hakkında *âfâk* terimi kullanılır.
- Mîkat denilen ve Mekke'ye farklı uzaklıklarda olan bu yerler şunlardır: Zülhuleyfe, Cuhfe, Karn, Yelemlem, Zâtüırk.

3. İhram Yasakları

- İhramlı günahtan kaçınır; kavgadan, çirkin tartışmalardan, edep dışı konuşmalardan uzak durur. İhrama giren erkekler elbise yerine büyükçe iki havlu şeklindeki *izâr* ve *ridâ* ile vücutlarını örterler.
- Kemer bağlanabilir. Ayaklara terlik giyerler. Gözlük ve kol saati serbesttir. Kadınlar için ihram ile getirilen giyim yasağı yüzün örtülmemesidir. Tıraş olmak, başkasını tıraş etmek veya vücudun herhangi bir yerinden kıl almak, tırnak kesmek, ihram elbisesine veya vücudunun herhangi bir yerine güzel koku, parfüm sürmek hatta temizlikte kokulu sabun kullanmak, her türlü makyaj yapmak kadın erkek herkese yasaktır. İhramlının eşi ile bile cinsel ilişkide bulunması, şehvetle ona dokunması, müstehcen konuşmalar yapması yasaktır.

4. İhramdan Çıkmak

- İhramdan çıkmak için erkekler saçlarını tamamen kazıtır (halk) veya ucunu en az parmak ucu uzunluğunda, kadınlar sadece uç kısmından yine parmak ucu kadar keser veya kestirirler (taksîr). İhram yasakları bu zamana kadar devam eder. İhramdan çıkma aşamasına gelen birisi, kendisinin veya başkasının saçını kesebilir, tıraş edebilir.

G. TAVAF

- Tavaf, Kâbe'nin etrafında usulüne göre yedi defa dönmek suretiyle yapılan bir ibadettir. Dönüşlerden her birine *şavt* denir ve bir tavaf, yedi şavttan meydana gelir. Tavaf yapacak kişi *Hacer-i Esved*'in hizasına gelerek bütün vücudu ile oraya döner, niyet eder, namazdaki gibi ellerini içleri Hacer-i Esved'e yönelik olarak kaldırır (istikbâl) ve "*Allahu ekber! Lâ ilâhe illâllâhu vallâhu ekber! Allahu ekber ve lillâhi'l-hamd*" der, elinin içini öper ve Kâbe'yi soluna alarak onun etrafında dönmeye başlar. Hacer-i esvedi bu şekilde öpmeye *istilâm* denir. Tavaf esnasında Hicr denilen yerin dışından dolaşmaya dikkat eder. Yarım daire şeklindeki Hicr'in etrafı yaklaşık bir metre yüksekliğinde Hatîm denilen bir duvarla çevrilidir. Hacer-i Esved'in bulunduğu köşeye yani başladığı yere gelince tavafın bir şavtını tamamlamış olur ve ikinci şavta başlarken aynen başlangıçta olduğu gibi Hacer-i esved'e döner ve ellerini kaldırıp yukarıdaki tekbir, tehlil lafızlarını tekrarlar ve önüne dönüp yoluna devam eder. Yedinci şavtın sonunda da her bir şavta başlarken yaptığı uygulamayı yapar. Tavaf esnasında bol bol dua eder, tekbir, tehlil ve Kur'an kıraati ile meşgul olur. Tavaf, abdestli ve avret mahalli kapalı olarak yapılır. Tavaf bitince iki rekât namaz kılınır. Bu namaz, tavafın vaciplerindendir. Tavaf namazını kılan şahıs eğer sa'y yapacaksa bundan sonra Safâ tepesine yönelir.

H. SA'Y

- Safâ ile Merve arasında gidip gelmeye sa'y denir. Haccın ve umrenin vaciplerindendir. Sa'ye başlayacak kişi iki rekat tavaf namazını kıldıktan ve arzu ederse zemzem içtikten sonra Hacer-i Esved'i *istikbal* edip (ona dönerek eli ile de selamlayıp) Safâ tepesine gelir. Kâbe'ye dönerek "*Allahu ekber! Lâ ilâhe illâllâhu vallâhu ekber!*" der, Peygamberimize salavât getirir ve ellerini açıp dua eder. Sonra oradan Merve tepesine gitmek üzere normal adımlarla inişe geçer. Düzlüğe inince sağ ve soldaki yeşil ışıklı iki sütunun hizasından itibaren erkekler, daha sonra gelecek sağlı sollu iki yeşil sütuna kadar hafiften koşarcasına sert adımlarla yürürler. Bu yürüyüş veya *koşuş* şekline *hervele* denir.

I. ARAFAT VAKFESİ

- Arafat vakfesi, haccın rüknüdür ve bu rüknün yerine gelmesi için en azından arefe günü zevâlden sonra bayram sabahı imsâk vaktine kadar geçen sürede bir an orada bulunmak yeterlidir. Fakat Arafat'ın Güneş batmadan önce terk edilmemesi gerekir. Arefe günü öğle namazının vakti girince imam tarafından öğle ve ikindi namazları birleştirilerek kıldırılır. Arafat'ta yapılacak dua çok değerlidir. Müzdelife'ye intikal hazırlıkları yapılır ve Güneş'in batma zamanı beklenir. Güneş battıktan sonra Müzdelife'ye hareket edilir.

J. MÜZDELİFE VAKFESİ

- Müzdelife, Arafat ile Mina arasında bulunan genişçe bir alandır. Arefe günü Güneş battıktan sonra hacılar akşam namazını kılmadan Arafat'tan Müzdelife'ye hareket ederler. Akşam ve yatsı namazları Müzdelife'de cem ile yani birleştirilerek yatsı namazının vaktinde kılınır. Sabaha kadar Müzdelife'de beklenir ve vakti girince sabah namazı kılınır. Namazın arkasından Müzdelife vakfesi yapılır, kıbleye dönülerek dualar edilir, tekbir, tehlil, telbiye getirilir. Ortalık aydınlanınca vakfenin peşinden daha Güneş doğmadan Mina'ya doğru hareket edilir.

K. CEMRELERE TAŞ ATMA (ŞEYTAN TAŞLAMA)

- Mina, Müzdelife ile Mekke arasında yer alan ve kurban kesme yerlerinin bulunduğu bölgedir. Şeytan taşlama olarak bilinen işlemin yapıldığı cemreler Mina'nın Mekke tarafında yer alır. Burada *küçük cemre* (birinci cemre), *orta cemre* ve *Akabe cemresi* (büyük cemre) adında üç tane cemre (taş atma yeri) bulunur. Hz. Peygamber ve ashabının da hac esnasında yaptığı bu sembolik taşlama için nohut veya en çok fındık büyüklüğündeki taşlar kimseye zarar vermeyecek şekilde atılmalıdır.

L. KURBAN

- Hac ve umre ibadeti esnasında kesilen kurbanlara *hedy* denir. Bu, Harem için hediye edilen kurban anlamında kullanılır. Temettu' ve kırân haccı yapanların hedy kurbanı kesmeleri vaciptir.

M. İHRAM YASAKLARININ İHLALİ VE CEZALAR

- Hac ve umrede ihram veya Harem sebebiyle uzak durulması gereken bir fiilin işlenmesine *cinayet* denir. Bu manada herhangi bir cinayet işleyen, bu günahından dolayı tövbe edip Allah'tan af dilemenin yanında ayrıca ceza veya keffaret olarak nitelenen bazı sorumluluklarla da karşı karşıya kalır.

Farkındalar

Cinayetler karşısında doğan sorumluluklar:
1. *Haccın veya umrenin bozulması*
2. *Bedene*
3. *Dem*
4. *Sadaka*
5. *Oruç*
6. *Tazmin*

N. HACCIN BOZULMASI

- Hac için ihrama giren kimse Arafat vakfesinden önce cinsî ilişki yasağına uymazsa haccı bozulur. Ceza olarak bir küçükbaş hayvan kurban eder ve daha sonraki senelerde bu haccını kazâ eder.

1. İhsâr

- İhrama girdikten sonra herhangi bir sebeple yoluna devam edemeyen veya yoluna devamı fiilen ya da dinen (mesela iddet, yolda mahremin ölmesi gibi) engellenen kimseler muhsar durumundadır.

2. Fevât

- Fevât, bir şeyin vaktinin geçmesi demektir. Hac için ihrama giren bir kişi arefe günü Arafat vakfesine yetişemezse o seneki haccın vaktini geçirmiş olur.

O. VEKÂLET YOLUYLA HAC

- Vekaleten yapılan hacca *bedel haccı* da denir.

P. UMRE

- Umre, belli bir takvime bağlı olmaksızın yılın herhangi bir gününde ihramlı olarak Kâbe'nin tavaf edilmesi ve ardından Safâ ile Merve arasında sa'y yapılıp tıraş olunarak ihramdan çıkılmasıdır.
- Umre sünnettir.

1. Hac ibadeti Müslümanı günahlarından arındırır, kötü davranışlardan uzaklaştırır. Arafat'ta toplanan müminler, günahlarına karşı bir öz eleştiri fırsatı elde ederler. Şeytan taşlama esnasında bütün kötülüklere karşı mücadele edeceklerine dair söz vermiş olurlar. Hac ibadeti esnasında saflığı, temizliği, günahlardan arınmışlığı temsil eden ihram giyen her insan tarağın dişleri gibi Allah'ın huzurunda eşitlenmektedir. Dünyanın dört bir yanından gelmiş farklı kültür, dil, anlayış ve ırktan insanlarla birlikte ibadet eden müminler, birlikte yaşamayı öğrenirler. Hac ibadeti, farklılıklara saygılı olmayı, üstünlüğün ırkta ve renkte değil, takvada olduğunu öğretir. Kişinin sosyal ve kültürel açıdan gelişmesi, başkalarıyla kaynaşması için iyi bir zemin oluşturur. Farklı ırk, dil ve kültürden insanların aynı amaç için bir araya gelmiş olmaları ve birlikte hareket etmeleri, aralarındaki kardeşliğin artmasını sağlar.

Yukarıda anlatılan kavramlardan hangisi hac ibadetiyle ilgili <u>değildir</u>?

A) Arafat

B) Şeytan taşlama

C) İhram

D) Eşitlenme

E) Sadaka-i cariye

2. İslam'ın hac merkezi Mekke'dir. Kur'an-ı Kerim'de, Al-i İmrân suresi, 96. ayetinde, "Şüphesiz, insanlar için kurulan ilk ibadet evi elbette Mekke'de âlemlere rahmet ve hidayet kaynağı olarak kurulan Kâbe'dir." buyrularak Kâbe'nin Müslümanların kutsal mabedi olduğu vurgulanır. İslam'da hac, Kurban Bayramı günlerinde Kâbe'yi ziyaret eden Müslümanların Allah'ı anmasını, ona şükretmesini ve dua etmesini amaçlayan bir ibadettir. Bu nedenle hac ibadeti için ilk olarak mikat sınırında ihrama girilir.

Buna göre hac hangi yasakla başlar?

A) İhram yasakları

B) Yeme - içme yasakları

C) Mikata gitmeme yasağı

D) Konuşma yasakları

E) Gezinti yapma yasakları

çözümlü konu testi

3. Hac ibadeti, Kurban Bayramı arifesi ile bayramın ilk üç gününde yerine getirilir. İlk iş olarak "mikat" sınırında ihrama girilir. Arife günü öğleden sonra Arafat'ta vakfe yapılır. Burada öğle ile ikindi namazları cemaatle öğle vaktinde birlikte kılınır. Güneş battıktan sonra Müzdelife'ye gelinir. Müzdelife'de akşam ve yatsı namazları cemaatle yatsı vaktinde kılınır. Gece Müzdelife'de geçirilir. Şeytan taşlamak için buradan taş toplanır. Bayram sabahı da "Müzdelife Vakfesi" yapılır ve Mina'ya hareket edilir. Bayramın birinci günü, Mina'da şeytan taşlanır ve ardından kurban kesilir. Daha sonra tıraş olunup ihramdan çıkılır ve farz olan ziyaret tavafı yapılır. Tavaftan sonra sa'y yapılır. Ziyaret tavafı Kurban Bayramı'nın ikinci ve üçüncü günlerinde de yerine getirilebilir. Hac ibadetini yerine getirenler, Mekke'den ayrılmadan önce Kâbe'yi son bir kez daha ziyaret ederler. Buna "veda tavafı" denir.

Yukarıda anlatılan mekânlar aşağıdaki hangi şehirdedir?

A) Taif

B) Medine

C) Mekke

D) Cidde

A) Riyad

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

4. **Aşağıdakilerden hangisi haccın vaciplerinden biridir?**

A) Müzdelife vakfesi

B) Kudüm tavafı

C) Ziyaret tavafı

D) İhram

E) Arafat vakfesi

5. **Aşağıdakilerden hangisi haccın farz olması için gerekli şartlardan biridir?**

A) Yolculuğu engelleyen fiziki bir durumun olmaması

B) Kadınlar için iddet hâlinde olmamak

C) Ergin (baliğ) olmak

D) Yol güvenliğinin olması

E) Uzun yolculuklarda kadının eş veya mahreminin olması

6. **Şâfiî mezhebine göre hac çeşitlerinin en faziletliden daha az faziletliye doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Temettü', kırân, ifrad

B) Kırân, ifrad, temettü'

C) İfrad, temettü', kırân

D) Kırân, temettü', ifrad

E) İfrad, kırân, temettü'

1. "Sadaka-i cariye" hac ibadetiyle ilgili değildir. Sadaka-i cariye; faydalı ilmi eser bırakmak, salih evlat yetiştirmek, iyiliklerin - hayırların sürdürüldüğü her ne varsa vakıf gibi bir hizmetlerin bırakılmasıdır.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

2. İhram yasakları hac ibadetinde başlar. Hac ibadetinde ihram yasaklarının dışında yasaklar konulmaz. İhram dikişli olamaz. Erkekler başlarını örtmez. Kadınlar da yüzleri örtmez. Traş olunmaz. Tırnak kesilmez. Koku sürülmez. Şehvetli söz söylenmez. Cinsel ilişki olmaz. Kavga olmaz vb.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

3. Mekke, haccın yapıldığı zorunlu mekândır.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

4. Müzdelife vakfesi vacip olduğu için kaçırıldığında hac iade edilmez. Bunun yerine kurban ceza olarak kesilir. Peygamberimiz müzdelife vakfesini Meş'aru'l-Haram denilen mevkide yapmıştır.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

5. Ergin (baliğ) olmak, haccın farz olması için gerekli şartlarındandır.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

6. İfrad, temettü', kırân hac çeşitleri Şafiî mezhebine göre sıralanışı en faziletli olması açısından seçenekte verilmiştir.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

VII. KURBAN VE ADAK

A. HÜKMÜ

- Mükellefin Kurban Bayramı'nda kurban kesmesi Hanefi mezhebine göre vacib, Şafi mezhebine göre sünnettir.

B. KURBAN İBADETİYLE YÜKÜMLÜ OLMANIN ŞARTI

1. Müslüman olmak
2. Hür olmak
3. Aklı yerinde ve büluğa ermiş olmak
4. Mukim olmak yani seferî (yolcu) olmamak
5. Dinen zengin sayılacak ölçüde belli bir malî güce sahip olmak

C. KURBANLIK HAYVANLAR

- Kurbanın geçerli olabilmesi için hayvanlarda hem türü, hem yaşı ve niteliği, hem de kesimi yönüyle bir takım şartlar aranır. Bunlara kurbanın *sıhhat şartları* denir.

Farkı gör

Ortaklaşa kesimlerde dikkat edilmesi gereken şartlar

1. *Ortakların her biri Müslüman olmalıdır.*
2. *Yine her biri ibadet niyetiyle ortaklığa girmiş olmalıdır.*
3. *Hiçbir ortağın hissesi yedide birin altına düşmemelidir.*

D. KURBAN OLMAYI ENGELLEYEN KUSURLAR

1. İki veya bir gözü kör
2. Yürüyemeyecek kadar topal
3. Kötürüm derecesinde hasta
4. Kesim yerine gidemeyecek ölçüde zayıf ve düşkün
5. Kulağının veya kuyruğunun tamamı veya yarısından çoğu kesilmiş
6. Boynuzlarının birisi veya ikisi kökünden kırılmış
7. Dili kesilmiş
8. Dişlerinin tamamı veya çoğu dökülmüş
9. Memelerinin başları kopmuş
10. Doğuştan kulakları veya kuyruğu bulunmayan
11. Ayağı kesilmiş olan

Ham bilgi

Kurbanın eti, diğer parçaları ve derisi

- *Kurban etinin üçe ayrılır.*
- *Kurban etlerinin üçte biri eve ayrılır, üçte biri eşe dosta, akraba ve komşuya ikram edilir, kalan üçte biri de kurban kesemeyen fakirlere dağıtılır. Ciğer, yürek, böbrek, bağırsak, iç yağı, baş, bacak ve benzeri parçalar da tıpkı eti gibidir. Kurban sahibi tarafından yenebileceği ya da kullanılabileceği gibi bedelsiz olarak dağıtılabilir de. Deri de aynı hükümlere tabidir.*

E. KURBAN ÇEŞİTLERİ

1. Adak/nezir kurbanı: Allah rızası için olarak adanan kurbandır.
2. Akîka kurbanı: Çocuğun doğumundan sonra kesilen kurbandır.
3. Nesîke kurbanı: Akîka ile aynı şeydir.
4. Hedy kurbanı: Hac ibadetiyle ilgili kurbanların genel adıdır.
5. Kutlama veya şükür kurbanı: Önemli ya da sevilen bir kimseyi karşılamak, temel atmak, açılış yapmak, başarıyı kutlamak, alınan ev ya da arabanın hayrını ummak ve benzeri amaçlarla kesilen kurbanlardır.

F. ADAK

- Adak, dinen yükümlü olunmadığı hâlde, Allah'a farz veya vacip cinsinden bir ibadeti yapma sözü vermektir.

1. Adağın Şartları

a. Müslüman olmak

b. Aklı başında ve bülûğa ermiş olmak

2. Adağın Çeşitleri ve Hükmü

Adak bir şarta bağlı olup olmaması açısından ikiye ayrılır:

a. Bir şarta bağlı olmayan adağa *mutlak adak* denir. "Allah rızası için kurban keseceğim, üç gün oruç tutacağım." gibi.

b. Bir şarta bağlı olan adağa *mukayyed* veya *muallâk* adak denir. "Sınavları verirsem Allah rızası için dört rekât namaz kılacağım." gibi.

1. Aşağıdakilerden hangisi ortak kurban kesiminde aranan şartlardan biridir?

A) Ortakların her biri kurbanlık hayvanı görmüş olmalıdır.

B) Ortakların her biri kesim anında hazır bulunmalıdır.

C) Ortakların sayısı yediden aşağı olmamalıdır.

D) Ortakların hepsi dinen zengin sayılmalıdır.

E) Hiçbir ortağın hissesi yedide birin altına düşmemelidir.

2. Kurban ibadetiyle sorumlu olmak için aranan zenginlik şartıyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Kişinin borçlarından ve asli ihtiyaçlarından başka bir aylık geçimliğine sahip olması gerekir.

B) Zenginliğin en az bir yıl sürmesi gerekir.

C) Her bakımdan zekâtta aranan zenginlik ölçüsü söz konusudur.

D) Sahip olunan malın nâmî / artıcı olması şart değildir.

E) Sahip olunan malın üzerinden bir kamerî yılın geçmiş olması gerekir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

3. Aşağıdaki kusurlardan hangisi bir hayvanın kurban olmasına engel <u>değildir</u>?

A) Ayağı kesilmiş olmak

B) Şaşı olmak

C) Dişlerinin çoğu dökülmüş olmak

D) Boynuzlarından biri kökünden kırılmış olmak

E) Dili kesilmiş olmak

1. Hiçbir ortağın hissesi yedide birin altına düşmemelidir. Büyükbaş hayvana ancak en fazla 7 kişi katılabilir. Bu sayı az da olabilir. 7'den fazla katılım olamaz.

ⒶⒷⒸⒹ●

2. "Sahip olunan malın nâmî / artıcı olması şart değildir." cümlesi yanlıştır. Sahip olunan malın artırıcı olması şarttır. Kişinin borçlarından ve asli ihtiyaçlarından başka bir aylık geçimine sahip olması gerekir. Ayrıca zenginliğin en az bir ay sürmüş olması gerekir. Şu var ki, zekâtta aranan şart zenginliğin ölçüsüdür. Sahip olunan malın üzerinden de bir yılın geçmesi gerekir.

ⒶⒷⒸ●Ⓔ

3. Şaşı olmak bir hayvanda kurban için özür değildir. Eğer ayağı kesilmişse, dişlerinin çoğu dökülmüşse, hayvanın boynuzlarından biri kökünden kırılmışsa ve hayvanın dili kesilmişse kurban için bir engel söz konusu olabilir.

Ⓐ●ⒸⒹⒺ

VIII. YEMİNLER VE KEFFARETLER

A. TANIM

- Yemin esasen Allah adına yapıldığı için onun hakları çerçevesinde ibadet alanına dâhil olmuştur.

B. YEMİN KALIPLARI VE ŞEKİLLERİ

1. En çok bilinen ve uygulanan yemin kalıbı, *kasem suretiyle yemin* diye isimlendirilen şeklidir. Adı geçen şekil genellikle şu kalıplarda somutlaşır: "vallahi...", "billahi...", "tallahi..." denerek yemin cümlesi kurulur.
2. Talâka yani evliliği sonlandırmaya bağlanan yemin: *Muallâk yemin* veya *şartlı yemin* de denen bu şekilde, genellikle bir işi yapıp yapmama kararlılığı, talâka (eskiden bir de köle azadına) bağlanır. Mesela "Bir daha Ali ile konuşursam şart olsun"
3. Örfün yemin anlamı verdiği kalıplar: Mesela "Ekmek Kur'an çarpsın" gibi
4. Kimi ifade kalıpları niyete ve maksada göre yemin sayılır. Örneğin "Şöyle yaparsam kâfir olayım!" gibi.

C. YEMİN ÇEŞİTLERİ VE HÜKÜMLERİ

1. Yanlışlıkla yapılan yemin (yemin-i lağv)
2. Yalan yemin (yemin-i ğamûs)
3. Vaad yemin (yemin-i mün'akide)

Mün'akid yemin kendi içinde üç kısma ayrılır:

a. Mutlak yemin
b. Muvakkat yemin
c. Fevr yemini

D. KEFFARETİN TANIMI VE MAHİYETİ

- İşlenen bir kusur veya günahtan dolayı hem ceza özelliği bulunan hem de Allah'tan bağışlanma dilemek maksadıyla yapılan bir tür mali ve bedenî ibadettir.
- Keffaretler günah işleyen kimsenin pişmanlık duymasına ve tevbede bulunmasına vesile olması yanında, sosyal yönü de olan ibadetlerdendir.
- Oruç tutmak, köle azad etmek, belli sayıda fakir doyurmak veya giydirmek yollarından birisiyle ifa edilebilen keffaretlerin oruç dışındaki şekilleri, doğrudan toplumsal faydayı ve dayanışmayı hedeflemektedir.

E. KEFFARETİN ÇEŞİTLERİ

1. Yemin Keffareti

- Gelecek zamanda bir şeyin yapılması ya da yapılmaması yemini edilir de bunun gereği yerine getirilmezse keffaret (keffaret-i yemin) söz konusu olur. Birinci aşamada on fakirin doyurulması veya giydirilmesi ile bir köle azadı gelmektedir. Şayet bu üç seçenekten birisini yerine getiremezse o takdirde ikinci aşama olan üç gün oruç tutmak gerekir.

2. Oruç Bozma Keffareti

- Ramazan orucunu tutarken eşiyle bilerek ve isteyerek cinsel ilişkide bulunan bir kişi önce bir köle azat etmesi, bunu yapacak gücü yoksa iki ay ara vermeden oruç tutması, bunu da yapamayacaksa 60 fakiri sabahlı akşamlı doyurması gerekir.

3. Haccın Kurallarını ve İhram Yasaklarını İhlâl Keffareti

- Hac için ihrama giren kimse geçerli bir mazeret sebebiyle tıraş olmak zorunda kalsa keffaret olarak ya üç gün oruç tutacak, ya altı fakiri doyuracak ya da bir küçükbaş hayvan kurban edecektir. Buradaki oruçların ardı ardına tutulma şartı yoktur.

4. Hayızlı Eşle Cinsel İlişki Keffareti

- Hayızlı eşiyle birlikte olan kimse, bir dinar yani yaklaşık 4,25 gr. ya da yarım dinar altını sadaka olarak verecektir.

5. Adam Öldürme Keffareti

- Kasten ve tasarlayarak adam öldürmenin dünyadaki cezası Kur'an'a göre kısastır.
- Buna göre hataen veya kazâen adam öldürmelerde öldürülenin ailesine verilecek diyet cezası yanında bir de keffaret vardır. Keffaret-i katl olarak isimlendirilen bu sorumluluk, önce bir Müslüman köleyi hürriyetine kavuşturmak; eğer bu yapılamıyorsa iki kamerî ay peş peşe oruç tutmakla yerine getirilir.

6. Zıhâr Keffareti

- Eşinden ayrılmak isteyen koca "Sen bana annemin sırtı gibisin" diyerek onu annesinin yerine koyup onunla cinsel ilişkiye kesin bir şekilde son verdiğini ilan eder ve bu kinayeli cümleyle onu boşamış olurdu. Buna göre zıhâr keffareti üç şekilde ödenir. Önce bir köle azadı, eğer bu yapılamıyorsa yukarıda anlatıldığı biçimiyle iki kamerî ay ardı ardına oruç tutmak, buna da güç yetirilemiyorsa yine yukarıda anlatıldığı gibi altmış yoksulu sabahlı akşamlı doyurmak. Bunlardan gücüne göre birisini yerine getiren kişi, eşi ile beraber olabilir.

F. HARAM KAVRAMI

1. Haram

- Haramlık durumuna haram kılınan fiile denir.
- Allah'a şirk koşmak, ana babaya karşı gelmek, başkasının malını haksız yere yemek, hırsızlık yapmak, eksik ölçüp tartmak, adam öldürmek, evlilik dışı cinsel ilişki (zina), alkollü içki içmek, kumar oynamak, yalan söylemek, İslam dininin kesin haram kabul ettiği ve yasakladığı bazı haram fiillerdir.
- Hanefîler, haber-i vâhidle kesin ve bağlayıcı şekilde yasaklanan fiile "tahrîmen mekruh", kesin ve bağlayıcı olmayan yasaklamaya ise "tenzîhen mekruh" adını verirler.

İslam İbadet Esasları

2. Haramın Türleri

2.1. Özünden Haram (haram li-zâtihî/ li-aynihî)

- Kasıtlı cinayet, zina, hırsızlık, başkasının malını haksız yere yemek, alkollü içki içmek veya uyuşturucu kullanmak, yalan söylemek, meyte (murdar et, leş) yemek ve satmak, evlenme yasağı bulunanlarla evlenmek gibi.

3. Dolaylı Haram (haram li-ğayrihî)

- Fâsit şart içeren satış; başkasının malını rızasız almak gibi.

G. HARAMIN DERECELERİ

- *Allah'a şirk koşmak*: En büyük haram, Allah'a şirk koşmaktır.
- *Büyük günahlar*: Allah'a şirk koşmaktan sonra, büyük günahlar gelir. Namaz, oruç gibi farzları terk etmek, kumar, hırsızlık, yalan, iftira, cinayet gibi fiilleri yapmak da büyük günahlar arasındadır.
- *Küçük günahlar*: Haramların en alt kademesinde, küçük günahlar yer alır.

H. HARAMI İŞLEME RUHSATI

- Haramı işlemek, zaruret veya zaruret derecesine varan ihtiyaç durumlarında bahis konusu olabilir.

I. HELAL KAVRAMI

- Helal terimi, mutlak (serbest), caiz (olağan) demektir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

- Gıdalarda Haramlar - Helaller

3.1. Hayvanî Gıdalar

- Domuz etinin ve yağının yenmesi haramdır.

Bu açıklamalara göre, eti yenmeyen hayvanlar üç kısma ayrılabilir:

- Azı dişleriyle kapıp avlayan, parçalayan ve kendisini savunan hayvanların etleri haramdır. Domuz, kurt, ayı, arslan, kaplan, pars, maymun, sansar, sırtlan, fil, köpek, kedi, keler, tilki, gelincik gibi dört ayaklı hayvanlar bu kabildendir.
- Tırnaklarıyla kapıp avlanan ve korkunç tabiatlı olan kuşların etleri de haram veya tahrîmen mekruhtur. Kartal, akbaba, atmaca, çaylak, kuzgun, karga, yarasa, şahin gibi kuşlar bu niteliktedir.
- İğrenç tabiatlı olan, insana tiksinti veren hayvanların etleri de haramdır. Fare, yaban faresi, yılan, akrep, kene, kurbağa, kara ve deniz kaplumbağası, arı, karasinek, sivrisinek, köstebek, kirpi ve haşerat bunlardandır.

3.2. Melez Hayvanlar

- Eti yenen bir hayvanla eti yenmeyen bir hayvanın çiftleşmesinden doğan hayvanların etlerinin yenip yenmeyeceği tartışmalıdır. Hanefîler ve Mâlikîler, doğan yavrunun annesine tabi olduğunu belirtirler.

a. Deniz/Su Hayvanları

Bu konuda üç ana yaklaşım vardır:

- *Bütün Deniz Hayvanları Helaldir Görüşü*: Fakihlerin çoğunluğu, bütün deniz/su hayvanlarının -kendiliğinden ölmüş olsa bile- helal olduğu görüşündedir. Ancak karada yaşayan ve yenmesi haram olan

insan, domuz, köpek, ayı gibi hayvanların adını taşıyan deniz hayvanlarında farklı görüşler öne sürülmüş, bazıları bunların helal olmadığını savunmuştur; İmam Mâlik'e göre, yalnızca deniz domuzu mekruhtur. Dolayısıyla, deniz ürünlerini yemek, neredeyse sınırsız denecek ölçüde helal görülür. Oysa ayet ve hadislerdeki bu mutlaklığın, diğer gıdalarla ilgili ilke ve ölçütler temelinde değerlendirilmesi daha uygundur.

- *Eti Yenen Kara Hayvanlarına Benzeyenlerin Helalliği Görüşü*: Şâfiî mezhebi içinde, Hanefîlere biraz paralel düşecek biçimde, su hayvanlarından eti yenen kara hayvanlarına benzeyenleri helal, eti yenmeyen kara hayvanlarına benzeyenleri haram sayan bir görüş bulunmaktadır. Bu görüş, ikinci görüşe sınırlama getiren biraz daha tutarlı bir görüştür.
- *Yalnızca Balık Helaldir Görüşü*: Hanefîlere göre, deniz hayvanlarından yalnızca bütün türleriyle balık helaldir. Kendiliğinden ölmüş ve su üzerine çıkmış balıklar yenmez, günümüzde çevre kirliliği, zehirlenme vb. bir sebeple ölen balıkların durumu da bu çerçevede değerlendirilmeli ve tıbbi açıdan zararlı olup olmadıkları esas alınmalıdır.

i. Burada dört vasıf üzerinde durulacaktır:

- *Allah Adı Anılmadan Kesilen Hayvan*: Hayvan kesiminde Allah adını anmak (besmele çekmek: tesmiye), etin yenmesinin helal olması için şarttır. ateistlerin, animistlerin ve putperestlerin kestiği hayvanın eti helal değildir.
- *Usulünce Kesilmeden Ölen Hayvan* (meyte, murdar): Dinî kesim usûlünce yapılmayıp kendiliğinden veya başka hayvanların saldırısı sonucu ölmüş hayvanlara meyte (murdar) adı verilir. Meytenin yenmesi haramdır.
- Pislik Yiyen Hayvan (Cellâle): Tavuk, kaz, ördek ve hindi gibi eti helal kümes hayvanlarının dinen necis sayılan maddelerle beslendikleri takdirde bekletilmeden kesilip yenmeleri bütün mezheplere göre mekruhtur..

Bu hayvanların bir süre temiz gıdayla beslenmesinden sonra yenmeleri daha uygun olur.

3.3. Bitkisel Gıdalar

1. Sarhoş Edici ve Uyuşturucu Maddeler

- Sarhoş edici içkiler "hamr" kapsamında Kur'an'da ele alınmış, birey ve toplumlara büyük zararlar veren ve yıkım yapan şeytan işi pisliklerden birisi sayılarak kesin bir üslupla yasaklanmıştır.

1.1. Keyif Verici Maddeler

- Sigara içmenin hükmü konusunda farklı birtakım görüşler ileri sürülmüştür. Bununla birlikte tıbben sağlığa çok zararlı olduğunun bilimsel yönden açık biçimde anlaşılması, ekonomik yönden israf olması, ailelerin nafakasını kısıtlaması, doğal ve toplumsal çevreye zararları gibi gerekçelerle, birçok âlim bu sayılanların gerçekleşmesi hâlinde sigara içmenin haram olduğunu söylemiştir.

İslam İbadet Esasları

J. ZARURET VE DARDA KALMA DURUMLARI

- Zaruret, açlık ve susuzluğu giderecek ya da hastalığı tedavi edecek helal bir nesnenin bulunmaması durumudur. İslam'da zaruretler, mahzurları (haramları) ortadan kaldırır. Bir haramı helal saymamak ve haddi aşmamak kaydıyla, bazen zaruret miktarınca, yasak bir fiil işlenebilir.

1. Açlık ve Susuzluk Zarureti

- Açlık veya susuzluktan ölme kertesine gelen kişi, canını kurtaracak kadar haram nesne yiyebilir veya içebilir.

2. Haram Nesnelerle Tedavi Zarureti

- İlaç da gıda gibi, hayatın zaruretlerinden biridir.

K. KILIK - KIYAFETLE İLGİLİ HARAMLAR VE HELALLER

1. Giysiler

- Müslüman erkek veya kadının giyim kuşamında örtülmesi gereken yerler, doğrudan ayet ve hadislerle belirlenmiştir. Bu, dışarıda erkeğin göbekle diz kapağı arası, kadının ise el, ayak ve yüz dışındaki bütün vücudunun örtülmesi şeklinde olur.
- Giyimin temel ilkeleri; avret denilen yerleri örtmek (tesettür), temiz ve güzel görünmek, dikkat çekici davranışlardan kaçınmak, kendi cinsiyetine özgü giysileri giymek ile giysinin şeffaf olmaması, vücut hatlarını belli etmemesi şeklinde belirlenmiştir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

L. BEDENE MÜDAHALELER

- *Saç Ektirmek ve Peruk Takmak*: Hz. Peygamber'in yasakladığı ve lanetlediği şeylerden birisi de saçı dökülen veya dökülmeyen kimselerin başlarına başkalarının saçlarını koymaları veya bunları eklemeleridir. Bununla birlikte kellik ve dazlaklıktan ağır psikolojik rahatsızlık duyanların saç ektirmesi, bir tür tedavidir, yasak kapsamına girmez.
- *Kaş Aldırmak*: Kaş aldırmak, kaşın kıllarını yolarak iyice inceltmek ve kaşı yukarıya almak suretiyle yapılmaktadır. Bu, yaratılışı değiştirme mahiyetindedir. Hz. Peygamber'in lanetine, gereksiz tüy ve kaş aldıran ve alanlar da dâhildir.
- *Dövme Yaptırmak ve Dişlerin Şeklini Değiştirmek*: Hz. Peygamber (s.a.) vücuduna dövme (veşm) yaptıran ve yapana, tedavi amacı dışında dişleri yontarak (teflîc) şeklini değiştiren ve bunu yaptırana lanet etmiştir.
- *Estetik Ameliyat*: Büyük paralar harcayarak burun, çene, göğüsler gibi uzuvların şeklini değiştirmekten ibaret olan estetik ameliyatın da yukarıda geçen ayet ve hadislerin kapsamına girdiği anlaşılmaktadır. Ancak insanı aşağılık kompleksine iten, toplum içinde manen işkence çekmesine sebep olan bir anormallik veya fazlalık olursa bunun izalesi, tedavi mahiyetindedir. Peygamberimiz (s.a.) güzellik için dişlerini seyrekleştirenleri lanetlemiştir. Burada geçen "güzellik için" kaydı, bir ihtiyaç sebebiyle yapılan ameliyeleri istisna etmektedir.

M. EV EŞYASI VE GEREÇLERİYLE İLGİLİ HARAMLAR VE HELALLER

- Altın ve gümüşün kap kacak ve ev eşyası, ipeğin de sergi vb. olarak kullanılmasını, erkek ve kadın bütün Müslümanlara haramdır.

1. Resim ve Heykel

1.1. Tevhid İnancına ve İslam Ahlakına Aykırı Resimler

- Mukaddes sayılan, tapınılan, uluhiyyet (tanrılık) izafe edilen şeylerin resimlerini yapmak ve kullanmak haramdır. İslami hükümlere ve ahlâka aykırı olan çıplak insan vb. resimlerini yapmak veya kullanmak da haramdır.

1.2. Canlı Resimleri

- Hadislerden bir kısmı Peygamberimizin (s.a.) canlılara ait resimleri tasvip etmediğini, diğer kısmı ise bilhassa çiğnenen sergide, yaslanılan yastıkta, oturulan minderde vb. olduğu zaman caiz gördüğünü ifade etmektedir.

1.3. Canlılara Ait Olmayan Resimler

- Bunların dışında kalan resimlerden canlılara ait olmayanları yapmak ve kullanmak serbesttir. Heykele gelince, sahih hadisler Müslümanın evinde heykel bulundurmasına ve heykel yapmasına engeldir.

N. İŞ, MESLEK VE KAZANÇTA HARAMLAR VE HELALLER

- Haram işlerde çalışmak, hırsızlık ve gasp, ihtikâr (karaborsa), faiz (riba), rüşvet, kumar, piyango ve faiz esasına dayanan bireysel emeklilik ve hayat sigortası. Günümüzde bir hayli yaygınlık kazandığı için hayat sigortası üzerinde biraz durmakta fayda vardır: Hayat sigortasının meşru olabilmesi için yapılan işlem, İslam hukukuna göre meşru bir hukuki işlem olmalı, para da meşru şekillerde nemalandırılmalı, helal - haram kaidelerine riayet edilmelidir. Bu açıdan değerlendirildiğinde sigortalının ödediği para "ödünç" olsa alacağı ancak verdiği kadar olur, fazlası faizdir. Sigortalının ödediği para "ortaklık sermayesi" olsa bu takdirde kâr ve zararda ortaklık söz konusu olmalıdır. Günümüzdeki sigorta sözleşmelerinde, sigortalıya ait kâr ve zarar, oran olarak önceden belirlenmediğine göre, buna "kâr ve zararda ortaklık" da denemez çünkü daha kâr belli olmadan sigortalıya verilecek miktar belli olmaktadır. Ayrıca sigorta şirketlerinin hemen tamamının bankalarla bağlantısı vardır, bir kısmı ise zaten bankaların yan kuruluşları gibidir. Toplanan sigorta primleri, haram - helal kaidelerine riayet edilmeden nemalandırılmaktadır. İşte bu sebeple adına hayat sigortası vb. denilen bu tür bir işlem, İslam'a göre meşru değildir.

O. AİLE VE CİNSEL KONULARDAKİ HARAMLAR VE HELALLER

1. Muharremât

- Müslüman olmayanlar aynı zamanda ehli kitap da değilse, onlarla evlenmek Müslüman erkek ve kadınlar için haramdır. Ehli kitap olan gayrimüslimlere gelince, bunlardan kız almak câizdir yani Müslüman erkekler Yahudi ve Hristiyan kadınlarla evlenebilirler. Ancak Müslüman kadınlar, müşrik ve dinsizlerle evlenemeyecekleri gibi Yahudi ve Hristiyan erkeklerle de evlenemezler Bir Müslüman erkeğin, fahişe kadınla evlenmesi caiz değildir. Zina yapan ve bunu gizlemeyen erkek de böyledir. Ancak tövbe edip nefsini ıslah eyleyenlerle evlenilebilir.

2. Geçici Evlilik

- İslam'dan önce zina ve geçici bir zaman için evlenme (*nikâhu'l-mut'a*) yaygındı. İlk Müslümanları tedricen bu âdetten uzaklaştırmak ve evlenme imkânına kavuşuncaya kadar kolaylık sağlamak üzere, Hz. Peygamber geçici evliliğe izin vermiş, sonra yasaklamıştır. Sahabenin cumhuru son yasaklamanın sürekli olduğu görüşündedir.

3. Çocuk Düşürmek veya Aldırmak

- Annenin hayatını tehdit eden zorunlu bir durum olmadıkça çocuk düşürmek veya aldırmak (kürtaj) haramdır.

4. Cinsel Yasaklar

- Yabancı birisinin avret yerine bakmak, elle boşalma (istimnâ / mastürbasyon), üreme organından başka bir yerden cinsel birleşme, âdet gören kadınla cinsel ilişkiye girme, zina, homoseksüellik, lezbiyenlik/sevicilik, yabancı (namahrem) olan karşı cins ile baş başa kalma (halvet), hayvanla cinsel ilişki, kadınsı veya erkeksi davranışlar.

P. DİNLENCE VE EĞLENCEYLE İLGİLİ HARAMLAR – HELALLER

1. Evde Hayvan Bakmak

- Domuz veya köpek gibi hakkında özel bir yasaklama bulunmadıkça veya hayvan için eziyet, çevre için kirlilik ve rahatsızlık oluşturmadıkça evde hayvan beslemenin kural olarak caiz sayıldığı söylenebilir.

2. Tavla, Satranç ve Benzeri Oyunlar

- Tavlanın yasaklığını bildiren hadisler, kumara alet edilmesiyle ilgilidir.
- Ayrıca, satrançla ilgili haramlık için, sağlam bir delil yoktur. Sadece dinlenmek ve eğlenmek için tavla, satranç, kâğıt, domino, okey gibi oyunları oynamanın mubah (serbest) olabilmesi için dört şart vardır:
  - * Namazın geçmesine veya gecikmesine sebep olmamak

- Hiçbir menfaat beklememek; kumar oynayarak kazanç elde etmek istendiği takdirde, kesinlikle haramdır
- Oyun esnasında dilini kötü sözden korumak
- Normal dinlenme ve eğlenme ölçülerini aşarak vakit israfına varan alışkanlık ve düşkünlük haline getirmemek

Bu sayılan şartlar, dinlenme ve eğlenme amaçlı bütün oyunlar için geçerlidir.

3. Hayvan Döğüştürmek

- İslam öncesinden günümüze kadar uzanan bir âdet de horoz, manda, boğa, tosun, hindi, kaz, köpek gibi hayvanları dövüştürüp seyretmek ve eğlenmektir. Zevk ve eğlence uğruna hayvanlara eziyet etmekten ibaret olan bu âdeti peygamberimiz yasaklamıştır.

4. Şarkı - Türkü Söylemek, Dinlemek ve Çalgı Çalmak

Müziğin, duruma göre değişen hükümleri vardır:

- Dünya arzusu ve şehvet hisleriyle dolup taşan gençler için yalnızca bu duyguları tahrik eden müzik haramdır.
- Vakitlerinin çoğunu buna veren, iştigali âdet hâline getiren kimse için mekruhtur.
- Güzel sesten zevk alma dışında bir duyguya kapılmayan kimse için müzik mubahtır.
- Allah sevgisiyle dolup taşan, duyduğu güzel ses kendisinde yalnızca güzel sıfatları tahrik eden kimse için müstehaptır.
- Şarkı söyleyen kadın olur, dinleyen de kadın sesinin şehvetini tahrik edeceğinden korkarsa dinlemek haramdır. Burada haram hükmü müzikten değil, kadının sesinden gelmektedir.
- Müzik âleti içki meclislerinin sembolü olan âletlerden ise bunu kullanmak haram olur; diğerleri mubah olmakta devam eder.
- Şarkı ve türkünün güftesi bozuk, İslam inancına ve ahlakına aykırıysa bunu müzikli veya müziksiz söylemek ve dinlemek haramdır.

1. İçkinin ve uyuşturucunun haramlığıyla ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Her türlü sarhoş edici sıvı veya katı madde haramdır.

B) İçki ve uyuşturucu madde ilaç olarak kullanılabilir.

C) Uyuşturucu her çeşit madde haramdır.

D) İçki ve uyuşturucu madde ancak zaruret durumunda kullanılabilir.

E) İçki ticareti haramdır.

2. Aşağıdaki yemin cümlelerinden hangisi Hanefîlere göre sorumluluk doğurmaz?

A) Allah'a andolsun ki meyve yemeyeceğim.

B) Billahi bu eve bir daha ayak basmayacağım.

C) Vallahi inşallah yarın senin evi boyayacağım.

D) Vallahi ne arabaya binerim ne de trene!

E) Allah şahit bu daireyi başkasına satmayacağım.

3. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde bir mutlak yemin vardır?

A) Eğer bugün sokağa çıkarsan boşsun.

B) Ekmek Kur'an çarpsın o sırada ben orada yoktum.

C) Vallahi borcumu yarın ödeyeceğim.

D) Bu evi vallahi ay sonuna kadar satmayacağım.

E) Vallahi bu arabayı sana vereceğim.

4. Zorlama ve tehdit altında yapılan yeminleri geçerli ve bağlayıcı sayan mezhep aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mâtürîdî mezhebi

B) Hanefî mezhebi

C) Eşarî mezhebi

D) Hanbelî mezhebi

E) Şâfiî mezhebi

5. **Aşağıdakilerden hangisi dinen ve fıkhen necis sayılan maddelerden biridir?**

A) Eti yenen hayvanların salyası

B) Ölmüş hayvan derisi

C) Akan kan

D) İnsanın teri

E) İçine zirai ilaç karışan su

6. **Aşağıdakilerden hangisi helal kavramının eş anlamlısıdır?**

A) Müstehap

B) Meşru

C) Efdal

D) Mendup

E) Mubah

7. **Aşağıdakilerden hangisi ıskat ruhsatıyla ilgilidir?**

A) Hakikat anlamında ruhsattır.

B) Ruhsatı seçmek genişlik sağlamaktadır, istenirse seçilmeyebilir.

C) Hayati tehlike doğurabilecek açlık durumunda başkasının malından izinsiz yemek

D) Ruhsatı kullanmak vaciptir.

E) Haram hükmü ve sebebi ortadan kalkmaz.

8. **Esasen meşru olduğu hâlde, haram kılınmasını gerektiren bir durum sebebiyle haram kılınan fiilleri ifade eden kavram aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Mekruh

B) Haram li-ğayrihî

C) Tenzihen mekruh

D) Haram li-zâtihî

E) Müfsit

1. "İçki ve uyuşturucu madde ilaç olarak kullanılabilir." cümlesi yanlıştır. Bilindiği gibi ancak içki ve uyuşturucu madde zaruret durumunda söz konusu olabilir; ikrah gibi durumlarda. Sarhoş edici her şey haramdır.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

2. "Vallahi inşallah yarın senin evi boyayacağım." gibi sözler için şartlar değişebilir. İmkânlar el vermeyebilir. Böyle yeminler sorumluluk doğurmaz ama böyle sözlerden de kaçınmak gerekir.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

3. "Vallahi bu arabayı sana vereceğim." cümlesi belirlenmişlik üzerine bir yemin olduğu için bunun mutlak bir yemin olma özelliği vardır.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

4. Hanefî mezhebine göre zorlama ve tehdit altında yapılan yeminler hem geçerli hem de bağlayıcıdır.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

5. Akan kan, dinen necis sayılır.

A B ● D E

6. Mubah kavramı sorumluluk yüklemez. Bir şeye mübah deniyorsa o dinen helaldir demektir.

A B C D ●

7. Ruhsatı kullanmak vaciptir. Iskatla haram hükmü ve sebebi ortadan kalkar.

A B C ● E

8. Haram li-ğayrihî esasen meşru olduğu hâlde haram kılınmasını gerektiren bir durum sebebiyle haram kılınan fiillerdir.

A ● C D E

neler öğreneceğim?

I. KUR'AN TARİHİ
- A. KUR'AN'IN İNDİRİLİŞ SÜRECİ
- B. KUR'AN'LA İLGİLİ KAVRAMLAR
- C. KUR'AN'I DOĞRU VE GÜZEL OKUMANIN ÖNEMİ
- D. KUR'AN'I ANLAMA VE MEAL BİLGİSİ

II. TECVİD
- A. MEDLER
- B. TENVİN VE SAKİN NUN'A İLİŞKİN KURALLAR
- C. SAKİN MİM'İN OKUNUŞ ŞEKİLLERİ
- D. KALKALE
- E. RA'NIN HÜKÜMLERİ
- F. LAFZATULLAH
- G. ZAMİR
- H. SEKTE
- I. OKUNUŞU ÖZEL OLAN KELİMELER
- J. VAKIF
- K. İBTİDA
- L. VASIL
- M. VAKIF (DURAK) İŞARETLERİ
- N. SECDE İŞARETİ
- O. HİZİP, CÜZ İŞARETLERİ
- P. KUR'AN OKUMA BİÇİMLERİ: TERTİL (TAHKİK), TEDVİR, HADR
- R. HATALI OKUYUŞ (LAHN)
- S. KIRAAT İMAMLARI

III. MÜFREDAT EZBERLERİ
- A. KISA SURELER
- B. DUÂLAR VE TESPİHLER
- C. DİĞER EZBERLER

I. KUR'AN TARİHİ

A. KUR'AN'IN İNDİRİLİŞ SÜRECİ

- Hz. Muhammed'e 610 yılının bir Pazartesi gecesi, Hira Mağarası'nda ilk vahiy gelmiştir.
- Kur'an-ı Kerim Ramazan ayında, Kadir Gecesi'nde indirilmeye başlanmıştır.
- İndiriliş süreci yaklaşık 23 yıl sürmüştür.
- 8 Haziran 632 tarihinde Peygamberimizin vefatından önce Kur'an-ı Kerim'in indirilişi tamamlanmıştır.
- Kur'an en az vahiy kâtibi tarafından yazıya geçirilmiştir.
- Kur'an-ı Kerim toptan değil ayet ayet, sure sure indirilmiştir.
- Bazı ayetler, belli bir olayın ardından gelmiştir.
- Peygamberimiz, gelen ayetleri hemen ezberlemiş ve vahiy kâtiplerine yazdırmıştır.
- Vahiy kâtipleri gelen ayetleri kâğıt, ceylan derisi, ince beyaz taş gibi o günün yazı malzemelerinin üzerine yazmışlardır.
- Yazılan ayetler özenle korunmuştur.
- Peygamberimizden sonra Hz. Ebu Bekir devlet başkanı (halife) oldu.
- Onun döneminde bazı savaşlarda birçok hafız şehit düştü.
- Hafızların azalmasından endişelenen Hz. Ömer daha önce elde yazılı bulunan malzemelerin bir araya getirilip kitap hâline dönüştürülmesini teklif etti.
- Vahiy kâtiplerinden Zeyd b. Sabit başkanlığında bir komisyon kuruldu.

- Bu komisyonun titiz çalışmaları sonucunda ayetlerin yazılı olduğu malzemeler toplandı, yeniden kâğıtlara yazıldı ve kitap hâline dönüştürüldü.
- "Mushaf" adı verilen ilk Kur'an nüshası oluşturularak Hz. Ebu Bekir'e teslim edildi.
- Üçüncü halife Hz. Osman zamanında yeni bir komisyon kurularak eldeki asıl nüshadan yedi adet yazılıp çoğaltıldı. Çoğaltılan bu nüshalar Müslümanların yoğun olarak yaşadıkları bölgelere gönderildi.
- Zamanla beliren ihtiyaçlara göre Kur'an-ı Kerim bu nüshalardan çoğaltılıp dünyaya yayıldı.

B. KUR'AN'LA İLGİLİ KAVRAMLAR

- Kur'an-ı Kerim'in surelerini oluşturan kısa veya uzun vahiy ifadelerinden her birine "ayet" denir.
- Kur'an'da 6000'den fazla ayet vardır.
- En uzun ayet Bakara suresinin 282. ayeti olup bir sayfadan ibarettir. Bunun yanında "Yâsin" gibi bir kelimeden oluşan kısa ayetler de vardır.
- Ayetler, "durak" adı verilen ve üzerinde ayet numaralarının yazılı olduğu işaretlerle birbirinden ayrılır. Bu işaretler okumada ve ayetlerin yerini bulmada kolaylık sağlar.
- Sureler içerisinde ayetlerin sıralamasını Cebrail, Peygamberimize bildirmiştir.
- Peygamberimiz bir ayet indiğinde bu ayetin hangi surede, nereye yazılması gerektiğini vahiy kâtiplerine söylemiştir.

I. KUR'AN TARİHİ

A. KUR'AN'IN İNDİRİLİŞ SÜRECİ

- Hz. Muhammed'e 610 yılının bir Pazartesi gecesi, Hira Mağarası'nda ilk vahiy gelmiştir.
- Kur'an-ı Kerim Ramazan ayında, Kadir Gecesi'nde indirilmeye başlanmıştır.
- İndiriliş süreci yaklaşık 23 yıl sürmüştür.
- 8 Haziran 632 tarihinde Peygamberimizin vefatından önce Kur'an-ı Kerim'in indirilişi tamamlanmıştır.
- Kur'an en az vahiy kâtibi tarafından yazıya geçirilmiştir.
- Kur'an-ı Kerim toptan değil ayet ayet, sure sure indirilmiştir.
- Bazı ayetler, belli bir olayın ardından gelmiştir.
- Peygamberimiz, gelen ayetleri hemen ezberlemiş ve vahiy kâtiplerine yazdırmıştır.
- Vahiy kâtipleri gelen ayetleri kâğıt, ceylan derisi, ince beyaz taş gibi o günün yazı malzemelerinin üzerine yazmışlardır.
- Yazılan ayetler özenle korunmuştur.
- Peygamberimizden sonra Hz. Ebu Bekir devlet başkanı (halife) oldu.
- Onun döneminde bazı savaşlarda birçok hafız şehit düştü.
- Hafızların azalmasından endişelenen Hz. Ömer daha önce elde yazılı bulunan malzemelerin bir araya getirilip kitap hâline dönüştürülmesini teklif etti.
- Vahiy kâtiplerinden Zeyd b. Sabit başkanlığında bir komisyon kuruldu.

- Bu komisyonun titiz çalışmaları sonucunda ayetlerin yazılı olduğu malzemeler toplandı, yeniden kâğıtlara yazıldı ve kitap hâline dönüştürüldü.
- "Mushaf" adı verilen ilk Kur'an nüshası oluşturularak Hz. Ebu Bekir'e teslim edildi.
- Üçüncü halife Hz. Osman zamanında yeni bir komisyon kurularak eldeki asıl nüshadan yedi adet yazılıp çoğaltıldı. Çoğaltılan bu nüshalar Müslümanların yoğun olarak yaşadıkları bölgelere gönderildi.
- Zamanla beliren ihtiyaçlara göre Kur'an-ı Kerim bu nüshalardan çoğaltılıp dünyaya yayıldı.

B. KUR'AN'LA İLGİLİ KAVRAMLAR

- Kur'an-ı Kerim'in surelerini oluşturan kısa veya uzun vahiy ifadelerinden her birine "ayet" denir.
- Kur'an'da 6000'den fazla ayet vardır.
- En uzun ayet Bakara suresinin 282. ayeti olup bir sayfadan ibarettir. Bunun yanında "Yâsin" gibi bir kelimeden oluşan kısa ayetler de vardır.
- Ayetler, "durak" adı verilen ve üzerinde ayet numaralarının yazılı olduğu işaretlerle birbirinden ayrılır. Bu işaretler okumada ve ayetlerin yerini bulmada kolaylık sağlar.
- Sureler içerisinde ayetlerin sıralamasını Cebrail, Peygamberimize bildirmiştir.
- Peygamberimiz bir ayet indiğinde bu ayetin hangi surede, nereye yazılması gerektiğini vahiy kâtiplerine söylemiştir.

- Kur'an'ın ayetlerden oluşan her bir bölümüne "sure" denir.
- Kur'an'da 114 sure vardır.
- Tevbe suresi hariç bütün sureler "besmele" ile başlar.
- En uzun sure 286 ayetten oluşan Bakara, en kısa sure ise 3 ayetten oluşan Kevser suresidir.
- Kur'an'daki dizilişine göre ilk sure Fâtiha; son sure ise Nâs suresidir.
- Sureler "Mekkî" ve "Medenî" olarak adlandırılır.
- Mekke Dönemi'nde gelen surelere "Mekkî sureler", Medine döneminde gelen surelere de "Medenî sureler" denir.
- Mekkî surelerde genelde inanç ve ahlak konuları, Medenî surelerde ise ağırlıklı olarak ibadet ve sosyal ilişkileri içeren muamelat konuları yer alır.
- Kur'an-ı Kerim şu anki diziliş şekline göre indirilmemiştir. Fakat Cebrail, getirdiği her surenin nereye konulacağını Peygamberimize bildirmiştir.
- Surelerin her birinin kendine özgü isimleri vardır.
- Sureler, isimlerini ya içindeki bir kelimeden ya bir konudan ya da içinde adı geçen bir peygamber veya bir toplumdan almıştır. Örneğin, Yusuf suresi adını, surede hayat hikâyesi anlatılan Yusuf Peygamber'den, Fil suresi de ismini surede geçen "fil" kelimesinden almıştır.
- Kur'an'ın her 20 sayfasına bir "cüz" denir. Kur'an'da toplam 30 cüz vardır. Her cüzün başında cüz başlangıcını gösteren işaretler bulunur. "Cüz gülü" denilen bu işaretlerin içinde o cüzün sıra numarası yer alır. Kur'an'ın cüzlere ayrılması, onun ezberlenmesinde ve okunmasında kolaylık sağlar.
- Kur'an'da her beş sayfada bir "hizp" denilen işaret yer alır. Yine Kur'an'da bazı ayetler okunduğu zaman okuyan ve dinleyenlerin secde etmesi gerekir. Bu secdeye "tilavet secdesi" denir. Tilavet secdesi gerektiren ayetleri belirtmek amacıyla ilgili ayetin hizasında secde işareti bulunmaktadır.
- Kur'an'ın okunması (kıraati) ile ilgili kavramlar: Allah Kur'an okumamızı emretmiştir. Dolayısıyla Kur'an okumak ibadettir.
- Kur'an okurken uyulması gereken bazı kurallar vardır. Allah, **"...Kur'an'ı ağır ağır, tane tane (tertil üzere) oku!"** buyurarak Kur'an-ı Kerim'i tecvîd kurallarına, usul ve adabına uygun okumamızı öğütlemiştir.
- **Tecvîd,** sözlükte bir şeyi süslemek, güzel yapmak demektir. Kavram olarak Kur'an-ı Kerim'i güzel bir şekilde okumak için uyulması gereken kurallardır.

C. KUR'AN'I DOĞRU VE GÜZEL OKUMANIN ÖNEMİ

- Peygamberimiz, güzel sesli ve ezberleme yeteneği güçlü olan sahabilerini Kur'an ezberlemeye teşvik etmiş, bu konuda onları özel olarak yetiştirmiştir. Zeyd bin Sabit ve Abdullah bin Mes'ûd gibi bazı sahabiler, Kur'an'ı güzel okuma özellikleriyle ön plana çıkmıştır.
- Kur'an öğrenmeye ve öğretmeye büyük önem veren milletimiz tarafından "Dâru'l-Kurrâ" adı verilen özel müesseseler kurulmuştur.
- Kur'an'ı güzel okumasıyla meşhur olan sahabi Abdullah bin Mes'ûd'dur.
- Kur'an'ın sesli ve tecvîdli okunması "tilavet" kavramıyla ifade edilir.

D. KUR'AN'I ANLAMA VE MEAL BİLGİSİ

- Tefsir, Kur'an ayetlerini indikleri zamanı, mekânı ve ayetin indiriliş sebebini göz önünde bulundurarak açıklamak ve yorumlamaktır.
- Kur'an-ı Kerim'i açıklayan ve yorumlayan kişiye "müfessir" denir.
- Kur'an-ı Kerim'i bütün yönleriyle anlamak için onun orijinal dili Arapçayı bilmek tek başına yeterli olmadığı gibi onun başka bir dile çevrilmesi de yeterli değildir.
- Kur'an'ı anlamak ve kavramak için ayetlerin hangi ortamda indiğini bilmek önemlidir.
- Bu nedenle tefsir, ayetlerin iniş (nüzul) sebeplerini belirtir ve ayetleri çeşitli yönleriyle açıklar.
- İlk Türkçe tefsirler, Arapça ya da Farsçadan tercüme edilerek yazılmıştır.
- Daha sonra Türkçe birçok tefsir yazılmıştır.
- Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'ın "Hak Dini Kur'an Dili" adlı tefsiri cumhuriyetin ilk yıllarında yazılan Türkçe tefsirlerden biridir.

II. TECVİD

A. MEDLER

1. Medd-i Tabiî

- Med harfinden sonra med sebebi gelmezse medd-i tabiî olur.
- Medd-i tabiînin uzatma süresi, bir elif miktarıdır.

Örnek: صَامَ

- Elif med harfidir.
- Eliften sonra med sebebi, yani hemze veya sükûn yoktur.
- Bu durumda, medd-i tabiî meydana gelir.

2. Medd-i Muttasıl

- Med harfinden sonra hemze gelir ve hemze ile med harfi aynı kelimede bulunursa medd-i muttasıl olur.
- Medd-i muttasıl dört elif miktarı uzatılır.
- Hızlı okuyuşta en az iki elif miktarı uzatılması gerekir.
- Medd-i muttasılın uzatılması vaciptir.

Örnek: جَٓاءَ

- Elif med harfidir.
- Eliften sonra med sebeplerinden hemze gelmiştir ve med harfi ile hemze aynı kelimededir.
- Bu durumda, medd-i muttasıl meydana gelir.

3. Medd-i Munfasıl

- Med harfinden sonra hemze gelir ve hemze ile med harfi farklı kelimelerde bulunursa medd-i munfasıl olur.
- Medd-i munfasıl dört elif miktarı uzatılır.
- Hızlı okuyuşta en az bir elif miktarı uzatılması gerekir.
- Medd-i munfasılın uzatılması caizdir.

Örnek: يَٓا اَيُّهَا

- Bu örnekte; yâ kelimesinin sonundaki elif med harfidir.
- Peşinden gelen eyyühê kelimesinin ilk harfi ise hemzedir ve med harfi ile hemze ayrı kelimelerdedir.
- Bu durumda, medd-i munfasıl meydana gelir.

4. Medd-i Ârız

- Med harfinden sonra ârızî (geçici) sükûn gelirse medd-i ârız olur. Medd-i ârız dört elif miktarı uzatılır.
- Hızlı okuyuşta en az bir elif miktarı uzatılması gerekir.
- Medd-i ârızın uzatılması caizdir.

Örnek: الْمُرْسَلِينَ

- Bu örnekte mürselîn kelimesindeki ya med harfidir.
- Kelimenin sonunda durulduğunda nun harfinin üzerinde geçici (ârızî) bir sükûn ortaya çıkar.
- Bu durumda, med harfinden sonra geçici sükûn geldiği için medd-i ârız olur.

- Lam (ل) harfi, "lîn" şeklinde dört elif miktarı uzatılarak okunur.
- Eğer kelime üzerinde durulmaz ve okumaya devam edilirse kelimenin sonu mürselîne şeklinde harekeli okunarak ve bir elif miktarı uzatılarak geçilir.

5. Medd-i Lâzım

- Med harfinden sonra lâzımî sükûn gelirse medd-i lâzım olur.
- Medd-i lâzım dört elif miktarı uzatılır.
- Hızlı okuyuşta en az üç elif miktarı uzatılır.

Örnek: وَلَا الضَّٓالّٖينَ

- Bu örnekte; dad harfinden sonraki elif, med harfidir.
- Med harfinden sonra şeddeli lam harfi gelmiştir.
- Şeddeli harflerdeki sükûn da lâzımî sükûndur.
- Bu durumda, med harfinden sonra lâzımî sükûn geldiği için medd-i lâzım olur.
- Dad harfi, "dâl" şeklinde dört elif miktarı uzatılarak okunur.

Örnek: يٰسٓ

- Mukattaa harflerinden olan bu örneğin açılımı sîn ve yâ'dır. Sîn'deki ya, med harfidir.
- Med harfinden sonra cezimli nun gelmiştir.
- Cezimli harflerin sükûnu da lâzımî sükûndur.
- Bu durumda, med harfinden sonra lâzımî sükûn geldiği için medd-i lâzım olur.
- Sin harfi, "sîn" şeklinde dört elif miktarı uzatılarak okunur.

6. Medd-i Lîn

- Lîn harfinden sonra sükûn gelirse medd-i lîn olur.
- Medd-i lînin sükûnu hem lâzımî hem de ârızî olabilir.
- Kur'an-ı Kerim'de, sadece iki yerde lâzımîdir.
- Bunlardan biri Meryem suresinin başındaki كٓهٰيٰعٓصٓ ayetidir.
- Diğeri ise Şûrâ suresinin başındaki عٓسٓقٓ ayetidir.
- Bu ayetlerdeki ayn lafızlarının sükûnu, lâzımî sükûndur.
- Bunların dışındaki bütün medd-i lînlerin sükûnu, ârızî sükûndur.
- Medd-i lînde lîn harfi üç elif miktarı uzatılır.
- Uzatma harekede değil, lîn harfinde "ayyn" şeklinde yapılır.
- Hızlı okuyuştaki en az uzatma miktarı, lîn harfinden sonra gelen sükûna göre değişir.
- Lîn harfinden sonra lâzımî sükûn gelirse en az iki elif miktarı uzatılır.
- Ârızî sükûn gelirse bir elif miktarına kadar inilebilir.

Örnek: مِنْ خَوْفٍ

- Vav, lîn harfidir.
- Kelimede durulduğunda fa harfinin üzerinde ârızî bir sükûn ortaya çıkar.
- Bu durumda, lîn harfinden sonra sükûn geldiği için medd-i lîn olur.
- Vav harfi "havvvf" şeklinde üç elif miktarı uzatılarak okunur.
- Üstün harekeden sonra gelen cezimli vav ve cezimli ya harflerine lîn harfi denir.

Örneğin نَوْمٌ kelimesindeki vav ve خَيْرٌ kelimesindeki ya, lîn harfidir.

B. TENVİN VE SAKİN NUNA İLİŞKİN KURALLAR

1. İhfa

- İhfa sözlükte "gizlemek" anlamına gelir.
- Tenvin veya sakin nundan sonra, nun sesinin asıl mahrecinin gizlenerek okunmasına ihfa denir.
- Tenvin veya sakin nundan sonra aşağıdaki 15 harften biri gelirse ihfa olur:

ت ث ج د ذ ز

س ش ص ض

ط ظ ف ق ك

Örnek: لَنْ تُغْنِيَ

2. İzhar

- İzhar sözlükte "açığa çıkarmak" anlamına gelir.
- Tenvin veya sakin nundan sonra boğaz harflerinden biri geldiğinde nun sesinin açık bir şekilde okunmasına izhar denir.
- Boğaz harfleri altı tanedir:

ا ح خ ع غ ه

Örnek: مَنْ اٰمَنَ

3. İklab

- İklab sözlükte "çevirmek, dönüştürmek" gibi anlamlara gelir.
- Tenvin veya sakin nundan sonra be (ب) harfi geldiğinde nun sesinin mim sesine çevrilerek okunmasına iklab denir.

Örnek: سَمِيعٌ بَصِيرٌ

4. İdğam-ı Mea'l-Ğunne

- Ğunneli idğam demektir.
- Tenvin veya sakin nundan sonra yemnû harflerinden biri gelirse idğam-ı mea'l-ğunne olur.

(ي م ن و) يَمْنُو

Örnek: مَنْ يَعْمَلْ

5. İdğam-ı Bilâ-Ğunne

Ğunnesiz idğam demektir. Tenvin veya sakin nundan sonra lem ve ra harflerinden biri gelirse idğam-ı bila-ğunne olur.

ل ر

Örnek: مِنْ لَدُنْكَ

6. İdğam-ı Misleyn

- Aynı harf birincisi cezimli, ikincisi harekeli olarak bir araya gelirse idğam-ı misleyn olur.
- Bu durumda birinci harf ikinci harfe katılarak şeddeli okunur.

Örnek: اِضْرِبْ بِعَصَاكَ

7. İdğam-ı Mütecâniseyn

- Mahreçleri aynı, sıfatları farklı harflerin birbirine katılarak okunmasına idğam-ı mütecaniseyn denir.
- Ağzın aynı bölgesinden çıkan fakat farklı seslere sahip olan bu harfler üç grupta toplanır:

* ت د ط
* ث ذ ظ
* م ب

- İdğam-ı misleyn harfleri mim (م) ve nun (ن) olursa bu durumda idğam-ı misleyn mea'l-ğunne olur ve bir buçuk elif miktarı tutularak ğunneli okunur.

Örnek: وَمَنْ نُعَمِّرْهُ

- Nun harfleri birbirine katılarak şeddelenir.
- Nun sesi genizden getirilerek bir buçuk elif miktarı tutulur.

8. İdğam-ı Mütekâribeyn

- Mahreçleri yakın olan harflerin birbirine katılarak okunmasına idğam-ı mütekaribeyn denir.
- Bu harfler iki grupta toplanır:

* ل ر
* ق ك

- İdgam her bir grubun kendi içinde gerçekleşir.
- Sakin olan birinci harf, harekeli olan ikinci harfe katılarak şeddeli okunur.

Örnek: قُلْ رَبِّ

9. İdğam-ı Şemsiyye

- Lâm-ı tariften sonra şemsî harflerden biri geldiğinde, lam harfi sonraki harfe katılarak şeddeli okunur. Buna idğam-ı şemsîyye denir.
- Kur'an alfabesindeki harflerden on dördü şemsidir:

ت ث د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ل ن

Örnek: اَلصَّبْرُ

10. İzhâr-ı Kameriyye

- Lâm-ı tariften sonra kamerî harflerden biri geldiğinde lam harfi kendinden sonraki harfe katılmadan açık bir şekilde okunur. Buna izhar-ı kameriyye denir.
- Kur'an alfabesinde şemsi harflerin dışında kalan on dört harfe, kamerî harfler denir.

ا ب ج ح خ ع غ ف ق ك م و ه ي

Örnek: اَلْغَيْبُ

C. SAKİN MİMİN OKUNUŞ ŞEKİLLERİ

- "Cezimli mim" harfine "sakin mim" denir.
- Sakin mimin okunuşuyla ilgili üç tecvîd kuralı vardır:
- Sakin mimden sonra harekeli bir mim harfi gelirse idğam-ı misleyn mea'l-ğunne olur.
- İki mim harfi birbirine katılarak şeddelenir.
- Şeddeli mim harfi ğunneli okunur.
- Ğunneli okuyuş, bir buçuk elif miktarı tutularak yapılır.

Örnek: وَهُمْ مُؤْمِنُونَ

- Sakin mim den sonra be harfi gelirse dudak ihfası (ihfa-i şefevî) olur.
- Sakin mim ğunneli okunur.
- Ğunneli okuyuş, dudakları fazla bastırmadan bir buçuk elif miktarı tutularak yapılır.

Örnek: تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ

- Birinci kelimenin sonunda sakin mim (مْ) vardır.
- İkinci kelimenin başında be (ب) harfi gelmiştir.
- Bu durumda ihfa-ı şefevî (dudak ihfası) meydana gelir.
- Sakin mim sesi dudakları bastırmadan genizden getirilir ve harf bir buçuk elif miktarı tutularak okunur.
- Sakin mimden sonra mim ve be'nin dışındaki harflerden biri gelirse sakin mimin izharı (izhar-ı şefevî) olur.

Bu durumda;

- Sakin mimde idğam yapılmaz.
- Ğunne yapılmaz. İzharda olduğu gibi harf, cezimli ve tutulmadan okunur.

Örnek: لَكُمْ دِينُكُمْ

D. KALKALE

قُطْبُ جَدٍ) ق ط ب ج د)

- Harflerinden biri kelimenin ortasında veya sonunda cezimli olarak geldiğinde bu harflerin mahrecinin kuvvetli bir şekilde sarsılmasına yani vurgulu tonla okunmasına kalkale denir.

Örnek: يَدْخُلُونَ

E. RANIN HÜKÜMLERİ

1. Ra Harfinin Kalın Okunduğu Durumlar

1. Ra harfinin harekesi üstün veya ötre ise kalın okunur.

Örnek: أَلَمْ تَرَ

2. Ra harfi sakin olursa kendinden önceki harfin harekesine bakılır, üstün veya ötre ise ra kalın okunur.

Örnek: فَانْصُرْنَا

3. Hem ra harfi hem de ra harfinden önceki harf sakin olursa daha önceki harfin harekesine bakılır, üstün veya ötre ise ra kalın okunur.

Örnek: شَكُورْ

4. Ra harfi sakin olup kendinden önceki harf esreli olursa ve ra'dan sonra isti'lâ harfleri denilen kalın harflerden (خُصَّ ضَغْطٍ قِظْ) birisi gelirse ra kalın okunur.

Örnek: مِرْصَادٍ

5. Ra harfi sakin olur ve kendinden önce de esreli vaşıl hemzesi gelirse ra kalın okunur. Bir önceki kelimeyle birleştirilmiş olsa da kalın okunur.

Örnek: لِمَنِ ارْتَضٰى

2. Ra Harfinin İnce Okunduğu Durumlar

1. Ra harfinin harekesi esre ise ince okunur.

Örnek: رِحْلَةً

2. Ra harfi sakin olursa kendinden önceki harfin harekesine bakılır, esre ise ra ince okunur.

Örnek: وَاسْتَغْفِرْهُ

3. Hem ra harfi hem de ra harfinden önceki harf sakin olursa daha önceki harfin harekesine bakılır, esre ise ra ince okunur.

Örnek: حِجْرْ

4. Ra harfi sakin, kendinden önce lin harflerinden ya (ى) olursa ra ince okunur. Başka bir ifadeyle lîn harfi olan ya'dan sonra gelen ra harfi üzerinde durulursa ra ince okunur.

Örnek: خَيْرٌ

F. LAFZATULLAH

- Lafzatullah "Allah lafzı" demektir.
- Allah lafzındaki lâm önceki harfin harekesi üstün veya ötre ise kalın, esre ise ince okunur.

Örnek: هُوَ اللّٰهُ

G. ZAMİR

- "Hû zamiri"nin okunuşu iki şekilde olur:

1. Kendisinden önceki harf harekeli olduğunda zamir uzatılarak okunur.

Örnek: بَيْنَهُ

2. Kendisinden önceki harf cezimli veya harekesiz olduğunda zamir uzatılmaz.

Örnek: عَلَيْهِ

- Zümer suresinin 7. ayetindeki

يَرْضَهُ لَكُمْ

lafzında bulunan hu zamiri ihtilas ile yani uzatılmadan okunur.

H. SEKTE

- Kur'an okurken sesi bir müddet kesip nefes almaksızın devam etmektir. Sekte yapılacak yerde ses kesilir ve kısa bir süre bekledikten sonra okumaya devam edilir.
- İmam Asım kıraatında dört yerde sekte yapılır.
  - Yâsîn suresinin 52. ayetinde
  - Mutaffifîn suresinin 14. ayetinde
  - Kıyâme suresinin 27. ayetinde
  - Kehf suresinin 1 ve 2. ayetleri arasında

Örnek: مِنْ مَرْقَدِنَا هٰذَا
سكتة

I. OKUNUŞU ÖZEL OLAN KELİMELER

- Kur'an-ı Kerim'de bazı kelimelerin özel okunuşları vardır.
- Bu kelimelerin altında bulunan küçük bir yazı ile hangi kurala göre okunacağı belirtilir.

J. VAKIF

- Vakıf, sözlükte "durmak" anlamına gelir. Kur'an okurken nefes alıp yeniden başlamak üzere durmaya vakıf denir.
- Sonunda tek hareke bulunan kelimelerde sükûn üzerine durulur.

Örnek: وَالْعَصْرِ

- İki ötre ve iki esreli kelimelerde sükûn üzerinde durulur.

Örnek: اَحَدٌ

- İki üstünlü kelimelerde, harekeden biri atılarak med harfi olan elif üzerinde durulur.

Örnek: اَبَدًا

- Sonunda yuvarlak te (ة) bulunan kelimelerde, yuvarlak te sükûnlu he harfine çevirilerek durulur.

Örnek: نَاصِبَةٌ

- Sonunda med harfi olan kelimelerde değişiklik olmaz; med harfi üzerinde durulur.

Örnek: فَانْصُرْنَا

- Sonu şeddeli olan kelimelerde sükun üzere durulur. Fakat şeddeyi belirtmek için harf sükûnlu olarak biraz tutulur.

Örnek: مُسْتَقَرٌّ

K. İBTİDA

- İbtida "başlamak, işe girişmek" anlamlarına gelir. Kur'an okumaya başlamaya veya vakıf yaptıktan sonra devam etmeye ibtida denir. İbtida, harekeye ve anlama uygun yerden yapılır.

L. VASIL

- Vasıl, "birleştirmek, yan yana getirmek, ulaştırmak" anlamlarına gelir. Kur'an okurken bir kelimeyi kendisinden sonra gelen kelimeye, sesi ve nefesi kesmeden birleştirmeye vasıl denir.
- Vasıl yapılması Kur'an tilâvetini kolaylaştırır, ayetlerin akıcı bir şekilde okunmasını sağlar.
- Kur'an-ı Kerim'i tecvîd kurallarına göre okuyan kimse, aynı zamanda vasılla ilgili kurallara da uymuş olur.

M. VAKIF (DURAK) İŞARETLERİ

1. **Lâzım Vakıf** (م): Durmak gerekir. Durulmadığında anlam bozulabilir.
2. **Mutlak Vakıf** (ط): Durmak için şartlar uygundur. Mana yönünden birbirinden bağımsız olan yerlerde bulunur.
3. **Caiz Vakıf** (ج): Durulabilir veya geçilebilir. Durmak daha uygundur.
4. **Mücevvez Vakıf** (ز): Durulabilir veya geçilebilir. Geçmek daha uygundur.
5. **Murahhas Vakıf** (ص): Nefes yetmezse durulabilir. Geçmek daha uygundur.

6. **Lâ Vakfı** (لا): Anlam yönünden birbirine bağlı olan yerlerde bulunur. Durmak uygun değildir. Durulduğunda geriden başlanarak devam edilir. Eğer la (لا) işareti ayet sonunda ise geriden alıp devam etmeye gerek yoktur.

7. **Kıf** (قف): Durulabilir veya geçilebilir. Durmak daha uygundur.

8. **Sılî** (صل): Durulabilir veya geçilebilir. Geçmek daha uygundur.

9. **Ayn** (ع): Ayet sonlarında bulunur. Bir konunun bittiğini ve yeni bir konunun başladığını ifade eder. Ayn duraklarını dikkate almak konu bütünlüğü açısından uygun olur.

10. **Kef** (ك): Kendisinden önceki durak işaretiyle aynı hükmü taşır.

11. **Muâneka Vakfı** (...) (...): Birbirine yakın yerlerde iki ayrı yere konulan üçer noktadan ibarettir. Bu işaretlerin bulunduğu yerlerden yalnız birinde durulabilir.

N. SECDE İŞARETİ

- Kur'an-ı Kerim'de on dört yerde secde ayeti vardır. Bu ayetlerin geçtiği sayfalarda secde işareti bulunur.

(سجدة)

O. HİZİP, CÜZ İŞARETLERİ

- Kur'an-ı Kerim, yaklaşık altı yüz sayfadır. Her cüzün başında tezhiple süslenmiş şekillerin içinde cüz numaraları yazılıdır.
- Kur'an cüzleri de beşer sayfalık küçük bölümlere ayrılır. Bunlara hizip adı verilir.

P. KUR'AN OKUMA BİÇİMLERİ: Tertil (Tahkik), Tedvir, Hadr

1. Tertil (Tahkik)

- Tertil (tahkik), harflerin hakkını vererek ağır ağır ve tane tane okumaktır.

2. Tedvir

- Kur'an'ı tertil ile hadr arasında yani orta bir hızda okumaktır.
- Tedvir okuyuşunda ğunne ve idğamlar normal ölçüleriyle tutulur. Medlerin uzatılmasında orta ölçüler tercih edilir.
- Mesela medd-i muttasıl üç elif miktarı uzatılır.

3. Hadr

- Süratli ve çabuk olmak anlamına gelen hadr, Kur'an-ı Kerim'i tecvîd kurallarına uygun olarak hızlı okumaktır.
- Hadr okuyuşunda medler en az ölçüleriyle mesela medd-i muttasıl iki, medd-i munfasıl bir elif miktarı uzatılarak okunur. Ğunne ve idğamlar da asgari ölçüde uygulanır.

R. HATALI OKUYUŞ (LAHN)

1. Lahn-i Celî

- Açık hata anlamına gelir.
- Harflerin kendisinde, harekelerinde veya sükûnlarda yapılan hataya lahn-i celî denir.
- Anlamın bozulmasına sebep olabilen bu hatalar genellikle üç yerde meydana gelir.

a. **Harfte oluşan hata:** Bir harfi başka bir harfle değiştirmek, mahrecinden çıkarmamak veya medd-i tabîiyi uygulamamaktan dolayı oluşan hatadır.

Örnek: قَاتَلَ kelimesini قَتَلَ okumak

b. **Harekede oluşan hata:** Harfin harekesini değiştirmek ya da harekeli harfi sakin okumaktır.

Örnek: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ kelimesini

لْحَمْدُاَللّٰهُ okumak

c. **Sükûnda oluşan hata:** Sakin bir harfe hareke vermektir.

Örnek: اَلْحَمْدُ kelimesini اَلِحَمْدُ şeklinde okumak gibi.

2. Lahn-i Hafî

a. İhfa, izhar, idğam, iklab veya ğunneyi terk etmek; ince harfleri kalın, kalın harfleri ince okumak; medleri gereğinden fazla uzatmak veya az uzatmaktan dolayı oluşan hatalar

b. Ra harfindeki tekrir sıfatını, nun ve mim harflerindeki ğunneleri abartılı veya zayıf yapmaktan dolayı oluşan hatalar

S. KIRAAT İMAMLARI

- Peygamber Efendimiz ve sahabilerden nakledilen bilgilere dayanarak Kur'an kelimelerindeki farklı okunuşları inceleyen bilim dalına "kıraat ilmi" denir.
- Mütevatir kabul edilen on kıraat imamının isimleri şöyledir:
  - Nâfi
  - İbn Kesir
  - Ebu Amr
  - İbn Amir
  - Asım
  - Hamza
  - Kisâî
  - Ebu Cafer
  - Yakub
  - Halefü'l-Aşir

III. MÜFREDAT EZBERLERİ

A. KISA SURELER

- Fil suresi'nden Nâs suresi'ne kadar
- Duha suresi'nden Hümeze suresine kadar.

B. DUÂLAR VE TESPİHLER

- Sübhâneke'den Kunût dualarına kadar
- Namaz içi ve dışı tesbihât

C. DİĞER EZBERLER

- Yâsin suresi
- Mülk suresi
- Nebe' suresi
- Tarık, Beled, Leyl, Fecr, Şems sureleri
- Fetih suresi
- Necm suresi
- Hucurât suresi
- Cuma suresi
- Saf suresi
- Bakara suresi 1 sh.
- Âl-i İmrân suresi 1. sh.
- Haşr suresi son üç ayet
- Ayetü'l-Kursî
- Bakara 286 - 287 (Âmenerrasûlü) vb.

1. صَامَ **kelimesinde hangi tecvîd kuralı vardır?**

A) Medd-i Tabiî
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Lâzım

2. قَالَ **kelimesinde hangi tecvîd kuralı vardır?**

A) Medd-i Ârız
B) Medd-i Tabiî
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Lâzım

3. يَقُولُونَ **kelimesinde hangi tecvîd kuralı vardır?**

A) Medd-i Lâzım
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Tabiî

4. قِيلَ **kelimesinde hangi tecvîd kuralı vardır?**

A) Medd-i Munfasıl
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Tabiî
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Lâzım

5. جَاءَ **kelimesinde hangi tecvîd kuralı vardır?**

A) Medd-i Tabiî
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Lâzım

6. طَائِرُكُمْ **kelimesinde hangi tecvîd kuralı vardır?**

A) Medd-i Muttasıl
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Tabiî
E) Medd-i Lâzım

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

7. طَآئِرُكُمْ kelimesinde hangi tecvîd kuralı vardır?

A) Medd-i Tabiî
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Muttasıl
D) Medd-i Munfasıl
E) Medd-i Lâzım

8. سُوٓءَ kelimesinde hangi tecvîd kuralı vardır?

A) Medd-i Tabiî
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Lâzım

9. يَآ اَيُّهَا kelimelerinde hangi tecvîd kuralı vardır?

A) Medd-i Tabiî
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Lâzım

10. وَتُوبُوا إِلَى kelimelerinde hangi tecvîd kuralı vardır?

A) Medd-i Tabiî
B) Medd-i Munfasıl
C) Medd-i Ârız
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Lâzım

11. الْمُرْسَلِينَ kelime sonunda durulduğunda hangi tecvîd kuralı uygulanır?

A) Medd-i Tabiî
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Lâzım

12. رَبِّ الْعَالَمِينَ kelime sonunda durulduğunda hangi tecvîd kuralı uygulanır?

A) Medd-i Tabiî
B) Medd-i Munfasıl
C) Medd-i Ârız
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Lâzım

Çözümlü Konu Testi

13. يَعْلَمُونَ kelime sonunda durulduğunda hangi tecvîd kuralı uygulanır?

A) Medd-i Tabiî
B) Medd-i Lâzım
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Ârız

14. مِنَ النَّارِ kelime sonunda durulduğunda hangi tecvîd kuralı uygulanır?

A) Medd-i Tabiî
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Lâzım

15. وَلَا الضَّآلِّينَ kelimesinde hangi tecvîd kuralı vardır?

A) Medd-i Tabiî
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Lâzım

16. يٰسٓ kelimesinde hangi tecvîd kuralı vardır?

A) Medd-i Lâzım
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Tabiî

17. اَلْحَآقَّةُ kelimesinde hangi tecvîd kuralı vardır?

A) Medd-i Tabiî
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Lâzım

18. آٰلْئٰنَ kelimesinde hangi tecvîd kuralı vardır?

A) Medd-i Tabiî
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Lâzım
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Munfasıl

19. نٓ **kelimesinde hangi tecvîd kuralı vardır?**

A) Medd-i Tabiî
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Lâzım

20. نَوْمٌ **kelimesinde hangi tecvîd kuralı vardır?**

A) Medd-i Lîn
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Lâzım

21. خَيْرٌ **kelimesinde hangi tecvîd kuralı vardır?**

A) Medd-i Muttasıl
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Lîn
E) Medd-i Lâzım

22. كٓهٰيٰعٓصٓ **kelimesindeki ayın harfinin okunmasında hangi tecvîd kuralı vardır?**

A) Medd-i Lâzım
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Lîn

23. عٓسٓقٓ **kelimesinin okunmasındaki medlerde hangi tecvîd kuralı vardır?**

A) Medd-i Lîn
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Lâzım

24. مِنْ خَوْفٍ **kelimesinin sonunda hangi tecvîd kuralı vardır?**

A) Medd-i Lîn
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Lâzım

çözümlü konu testi

25. حَذَرَ الْمَوْتِ **kelimesinin sonunda hangi tecvîd kuralı vardır?**

A) Medd-i Ârız
B) Medd-i Lîn
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Lâzım

26. وَالصَّيْفِ **kelimesinin sonunda hangi tecvîd kuralı vardır?**

A) Medd-i Lîn
B) Medd-i Ârız
C) Medd-i Munfasıl
D) Medd-i Muttasıl
E) Medd-i Lâzım

27. تَأْمُرُونِّى **kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangileri vardır?**

A) Medd-i Munfasıl ve Medd-i Tabiî
B) Medd-i Lîn ve Medd-i Tabiî
C) Medd-i Muttasıl ve Medd-i Tabiî
D) Medd-i Lâzım ve Medd-i Tabiî
E) Medd-i Ârız ve Medd-i Lîn

28. اِنْ كُنْتُمْ **kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?**

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İklab
C) İzhar
D) İhfa
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

29. جَنَّاتٍ تَجْرِى **kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?**

A) İhfa
B) İklab
C) İzhar
D) İdğam-ı Maal Ğunne
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

30. لَنْ تُغْنِيَ **kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?**

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İklab
C) İzhar
D) İhfa
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

31. اٰيَةٌ فٖى kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne

B) İklab

C) İhfa

D) İzhar

E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

32. سَلَامٌ قَوْلًا kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne

B) İhfa

C) İzhar

D) İklab

E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

33. اَنْتَ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne

B) İklab

C) İzhar

D) İhfa

E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

34. مَنْ اٰمَنَ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne

B) İklab

C) İzhar

D) İhfa

E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

35. فَاِنْ اَسْلَمُوا kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne

B) İzhar

C) İklab

D) İhfa

E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

36. مِنْ خَيْرٍ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne

B) İklab

B) İzhar

D) İhfa

E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

37. نَبَاتًا حَسَنًا kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne

B) İklab

C) İdğam-ı Bilâ Ğunne

D) İhfa

E) İzhar

38. الدُّنْيَا kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne

B) İklab

C) Kelime İzharı

D) İhfa

E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

39. قِنْوَانٌ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne

B) İklab

C) İdğam-ı Bilâ Ğunne

D) İhfa

E) Kelime İzharı

40. صِنْوَانٌ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne

B) İklab

C) Kelime İzharı

D) İhfa

E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

41. بُنْيَانٌ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) Kelime İzharı

B) İklab

C) İdğam-ı Maal Ğunne

D) İhfa

E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

42. سَمِيعٌ بَصِيرٌ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne

B) İklab

C) İzhar

D) İhfa

E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

43. بَغْيًا بَيْنَهُمْ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İzhar
C) İklab
D) İhfa
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

44. بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İzhar
C) İklab
D) İhfa
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

45. مِنْ بَيْنِهِمْ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İklab
C) İzhar
D) İhfa
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

46. مَنْ يَعْمَلْ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İklab
C) İzhar
D) İhfa
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

47. حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Bilâ Ğunne
B) İklab
C) İzhar
D) İhfa
E) İdğam-ı Maal Ğunne

48. نَصْرٌ مِنَ اللّٰهِ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İzhar
B) İklab
C) İdğam-ı Maal Ğunne
D) İhfa
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

49. مَنْ يَشَآءُ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İklab
B) İdğam-ı Maal Ğunne
C) İzhar
D) İhfa
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

50. مِنْ رَبِّكُمْ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İklab
C) İzhar
D) İhfa
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

51. مُصَدِّقًا لِمَا kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Bilâ Ğunne
B) İklab
C) İzhar
D) İhfa
E) İdğam-ı Maal Ğunne

52. غَفُورٌ رَحِيمٌ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İdğam-ı Bilâ Ğunne
C) İzhar
D) İhfa
E) İklab

53. لَاٰيَةً لَكُمْ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İklab
C) İzhar
D) İhfa
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

54. مِدَادًا لِكَلِمَاتِهِ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İklab
C) İdğam-ı Bilâ Ğunne
D) İhfa
E) İzhar

55. مِنْ لَدُنْكَ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İklab
C) İzhar
D) İdğam-ı Bilâ Ğunne
E) İhfa

56. اِضْرِبْ بِعَصَاكَ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İdğam-ı Misleyn
C) İdğam-ı Mütecaniseyn
D) İdğam-ı Mütekaribeyn
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

57. اٰوَوْا وَنَصَرُوا kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İdğam-ı Bilâ Ğunne
C) İdğam-ı Mütecaniseyn
D) İdğam-ı Mütekaribeyn
E) İdğam-ı Misleyn

58. اِذْ ذَهَبَ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İdğam-ı Misleyn
C) İdğam-ı Mütecaniseyn
D) İdğam-ı Mütekaribeyn
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

59. فَمَا رَبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İdğam-ı Mütekaribeyn
C) İdğam-ı Mütecaniseyn
D) İdğam-ı Misleyn
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

60. وَمَنْ نُعَمِّرْهُ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İdğam-ı Misleyn Mea'l-Ğunne
C) İdğam-ı Mütecaniseyn
D) İdğam-ı Mütekaribeyn
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

61. اِنَّ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Misleyn Mea'l-Ğunne
B) İdğam-ı Maal Ğunne
C) İdğam-ı Mütecaniseyn
D) İdğam-ı Mütekaribeyn
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

62. وَمِمَّا kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İdğam-ı Misleyn Mea'l-Ğunne
C) İdğam-ı Mütecaniseyn
D) İdğam-ı Mütekaribeyn
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

63. مِنْ نَارٍ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İdğam-ı Mütekaribeyn
C) İdğam-ı Mütecaniseyn
D) İdğam-ı Misleyn Mea'l-Ğunne
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

64. يَلْهَثْ ذٰلِكَ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İdğam-ı Misleyn Mea'l-Ğunne
C) İdğam-ı Mütecaniseyn
D) İdğam-ı Mütekaribeyn
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

65. اِرْكَبْ مَعَنَا kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Mütecaniseyn
B) İdğam-ı Misleyn Mea'l-Ğunne
C) İdğam-ı Maal Ğunne
D) İdğam-ı Mütekaribeyn
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

66. عَبَدْتُمْ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İdğam-ı Misleyn Mea'l-Ğunne
C) İdğam-ı Mütecaniseyn
D) İdğam-ı Mütekaribeyn
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

67. بَسَطْتَ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İdğam-ı Misleyn Mea'l-Ğunne
C) İdğam-ı Bilâ Ğunne
D) İdğam-ı Mütekaribeyn
E) İdğam-ı Mütecaniseyn

68. اِذْ ظَلَمُوا kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İdğam-ı Misleyn Mea'l-Ğunne
C) İdğam-ı Mütecaniseyn
D) İdğam-ı Mütekaribeyn
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

69. اَحَطْتُ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Mütecaniseyn
B) İdğam-ı Misleyn Mea'l-Ğunne
C) İdğam-ı Maal Ğunne
D) İdğam-ı Mütekaribeyn
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

70. قُلْ رَبِّ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Mütekaribeyn
B) İdğam-ı Misleyn Mea'l-Ğunne
C) İdğam-ı Mütecaniseyn
D) İdğam-ı Maal Ğunne
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

71. غَفُورٌ رَحِيمٌ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İdğam-ı Misleyn Mea'l-Ğunne
C) İdğam-ı Mütecaniseyn
D) İdğam-ı Mütekaribeyn
E) İdğam-ı Bilâ Ğunne

72. اَلسَّيِّئَةُ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İdğam-ı Şemsiyye
C) İdğam-ı Mütecaniseyn
D) İdğam-ı Mütekaribeyn
E) İzhar-ı Kameriyye

73. اَلنَّاسُ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İzhar-ı Kameriyye
C) İdğam-ı Mütecaniseyn
D) İdğam-ı Mütekaribeyn
E) İdğam-ı Şemsiyye

74. اَلذِّكْرُ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İdğam-ı Şemsiyye
C) İdğam-ı Mütecaniseyn
D) İdğam-ı Mütekaribeyn
E) İzhar-ı Kameriyye

75. اَلصَّبْرُ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İdğam-ı Şemsiyye
C) İdğam-ı Mütecaniseyn
D) İdğam-ı Mütekaribeyn
E) İzhar-ı Kameriyye

76. اَلْخَيْرُ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İdğam-ı Şemsiyye
C) İdğam-ı Mütecaniseyn
D) İdğam-ı Mütekaribeyn
E) İzhar-ı Kameriyye

77. اَلْغَيْبُ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne
B) İzhar-ı Kameriyye
C) İdğam-ı Mütecaniseyn
D) İdğam-ı Mütekaribeyn
E) İdğam-ı Şemsiyye

78. اَلْمُلْكُ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Maal Ğunne

B) İdğam-ı Şemsiyye

C) İdğam-ı Mütecaniseyn

D) İdğam-ı Mütekaribeyn

E) İzhar-ı Kameriyye

79. وَهُمْ مُؤْمِنُونَ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Misleyn Maal Ğunne

B) İdğam-ı Şemsiyye

C) Dudak İhfası

D) Sakin Mim'in İzharı

E) İzhar-ı Kameriyye

80. عَلَيْهِمْ مُؤْصَدَةٌ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İzhar-ı Kameriyye

B) İdğam-ı Şemsiyye

C) Dudak İhfası

D) Sakin Mim'in İzharı

E) İdğam-ı Misleyn Maal Ğunne

81. عَلَيْهِمْ مُؤْصَدَةٌ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Misleyn Maal Ğunne

B) İdğam-ı Şemsiyye

C) Dudak İhfası (İhfa-i Şefevi)

D) Sakin Mim'in İzharı

E) İzhar-ı Kameriyye

82. إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Misleyn Maal Ğunne

B) İdğam-ı Şemsiyye

C) Dudak İhfası (İhfa-i Şefevi)

D) Sakin Mim'in İzharı

E) İzhar-ı Kameriyye

83. لَكُمْ دِينُكُمْ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Misleyn Maal Ğunne

B) İdğam-ı Şemsiyye

C) Dudak İhfası (İhfa-i Şefevi)

D) Sakin Mim'in İzharı

E) İzhar-ı Kameriyye

84. وَهُمْ فِيهَا kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) İdğam-ı Misleyn Maal Ğunne

B) İdğam-ı Şemsiyye

C) Dudak İhfası (İhfa-i Şefevi)

D) Sakin Mim'in İzharı

E) İzhar-ı Kameriyye

85. يَدْخُلُونَ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) Kalkale

B) Zamir

C) Lafzatullah

D) Ra'nın Okunuş Hükmü Kalın

E) Sekte

86. وَتَبَّ ۞ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) Lafzatullah

B) Zamir

C) Kalkale

D) Ra'nın Okunuş Hükmü Kalın

E) Sekte

87. اَحَدٌ ۞ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) Kalkale

B) Zamir

C) Lafzatullah

D) Ra'nın Okunuş Hükmü Kalın

E) Sekte

88. يَقْتُلُونَ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) Sekte

B) Zamir

C) Lafzatullah

D) Ra'nın Okunuş Hükmü Kalın

E) Kalkale

89. أَطْعَمَهُمْ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) Kalkale
B) Zamir
C) Lafzatullah
D) Ra'nın Okunuş Hükmü Kalın
E) Sekte

90. تَجْرِي kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) Kalkale
B) Zamir
C) Lafzatullah
D) Ra'nın Okunuş Hükmü Kalın
E) Sekte

91. يَبْغُونَ kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) Kalkale
B) Zamir
C) Lafzatullah
D) Ra'nın Okunuş Hükmü Kalın
E) Sekte

92. اِرْكَبْ مَعَنَا kelimesinde aşağıdaki tecvîd kurallarından hangisi vardır?

A) Kalkale
B) Sekte
C) Lafzatullah
D) Ra'nın Okunuş Hükmü Kalın
E) İdğam

93. أَلَمْ تَرَ kelimesinde Ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.
B) Kalın okunur.
C) Duruldugunda kalın veya ince okunabilir.
D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde duruldugunda kalın veya ince okunabilir.
E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

94. يَمُرُّ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.
B) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.
C) Duruldugunda kalın veya ince okunabilir.
D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde duruldugunda kalın veya ince okunabilir.
E) Kalın okunur.

95. فَانصُرْنَا kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.
B) Kalın okunur.
C) Duruldugunda kalın veya ince okunabilir.
D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde duruldugunda kalın veya ince okunabilir.
E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

96. وَانْحَرْ kelimesinde Ra harfi nasıl okunur?

A) Kalın okunur.
B) İnce okunur.
B) Duruldugunda kalın veya ince okunabilir.
D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde duruldugunda kalın veya ince okunabilir.
E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

97. وَالْعَصْرِ kelimesinde Ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.
B) Kalın okunur.
C) Duruldugunda kalın veya ince okunabilir.
D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde duruldugunda kalın veya ince okunabilir.
E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

98. شَكُورٌ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.
B) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.
C) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.
D) Kalın okunur.
E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

99. مِرْصَادٍ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.
B) Kalın okunur.
C) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.
D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.
E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

100. فِرْقَةٍ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.
B) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.
C) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.
D) Kalın okunur.
E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

101. ارْجِعِى kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.
B) Kalın okunur.
C) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.
D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.
E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

102. لِمَنِ ارْتَضٰى kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.
B) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.
C) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.
D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.
E) Kalın okunur.

103. اَمِ ارْتَابُوا kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.
B) Kalın okunur.
C) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.
D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.
E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

104. وَأْمُرْ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) Kalın okunur.
B) İnce okunur.
C) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.
D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.
E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

105. لَبِالْمِرْصَادِ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.
B) Kalın okunur.
C) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.
D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.
E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

106. رِحْلَةَ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.

B) Kalın okunur.

C) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

107. رِجَالٌ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) İstila harfinin harekesi esre oldundan kalın veya ince okunabilir.

B) Kalın okunur.

C) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

E) İnce okunur.

108. وَاسْتَغْفِرْهُ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.

B) Kalın okunur.

C) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

109. فَذَكِّرْ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) Kalın okunur.

B) İnce okunur.

C) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

çözümlü konu testi

110. خَبِيرْ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.

B) Kalın okunur.

C) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

111. حِجْرْ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) Kalın okunur.

B) İnce okunur.

C) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

112. سَيْرْ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.

B) Kalın okunur.

C) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

113. خَيْرٌ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

B) Kalın okunur.

C) İnce okunur.

D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

114. رِيحٌ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.

B) Kalın okunur.

C) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

115. لِلذِّكْرِ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) Kalın okunur.

B) İnce okunur.

C) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

116. كُلُّ فِرْقٍ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.

B) Kalın okunur.

C) Sakin ra, durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

117. مِنْ مِصْرْ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.

B) Kalın okunur.

C) Sakin ra, durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

118. عَيْنَ الْقِطْرِ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.

B) Kalın okunur.

B) Sakin ra, durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

119. اَنْ اَسْرِ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.

B) Kalın okunur.

C) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

120. فَاَسْرِ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) İnce okunur.

B) Kalın okunur.

C) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

121. اِذَا يَسْرِ kelimesinde ra harfi nasıl okunur?

A) Kalın okunur.

B) İnce okunur.

C) Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

D) Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

E) İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

122. هُوَ اللّٰهُ **kelimesinde lafzatullah nasıl okunur?**

A) İnce okunur.

B) Kalın okunur.

C) Kalın veya ince okunabilir.

D) İnce okunamaz.

E) Kalın okunamaz.

123. قَالَ اللّٰهُ **kelimesinde lafzatullah nasıl okunur?**

A) Kalın okunur.

B) İnce okunur.

C) Kalın veya ince okunabilir.

D) İnce okunamaz.

E) Kalın okunamaz.

124. نَصْرُ اللّٰهِ **kelimesinde lafzatullah nasıl okunur?**

A) İnce okunur.

B) Kalın okunur.

C) Kalın veya ince okunabilir.

D) İnce okunamaz.

E) Kalın okunamaz.

125. اِتَّقِ اللّٰهَ **kelimesinde lafzatullah nasıl okunur?**

A) İnce okunur.

B) Kalın okunur.

C) Kalın veya ince okunabilir.

D) İnce okunamaz.

E) Kalın okunamaz.

126. لِلّٰهِ **kelimesinde lafzatullah nasıl okunur?**

A) İnce okunur.

B) Kalın okunur.

B) Kalın veya ince okunabilir.

D) İnce okunamaz.

E) Kalın okunamaz.

127. بَيْنَهُ **kelimesinde zamir nasıl okunur?**

A) Uzatılır.

B) Uzatılmaz.

C) Uzatılarak veya uzatılmayarak okunabilir.

D) Uzatılarak okunamaz.

E) Uzatılmayarak okunamaz.

çözümlü konu testi

128. مِثْلِهِ **kelimesinde Zamir nasıl okunur?**

A) Uzatılır

B) Uzatılmaz

C) Uzatılarak veya uzatılmayarak okunabilir

D) Uzatılarak okunamaz

E) Uzatılmayarak okunamaz

129. قَلْبُهُ **kelimesinde Zamir nasıl okunur?**

A) Uzatılmaz

B) Uzatılır

C) Uzatılarak veya uzatılmayarak okunabilir

D) Uzatılarak okunamaz

E) Uzatılmayarak okunamaz

130. عَلَّمْنَاهُ

A) Uzatılır

B) Uzatılmaz

C) Uzatılarak veya uzatılmayarak okunabilir

D) Uzatılarak okunamaz

E) Uzatılmayarak okunamaz

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

131. عَلَيْهِ **kelimesinde Zamir nasıl okunur?**

A) Uzatılmaz

B) Uzatılır

C) Uzatılarak veya uzatılmayarak okunabilir

D) Uzatılarak okunamaz

E) Uzatılmayarak okunamaz

132. قَتَلُوهُ **kelimesinde Zamir nasıl okunur?**

A) Uzatılır

B) Uzatılmaz

C) Uzatılarak veya uzatılmayarak okunabilir

D) Uzatılarak okunamaz

E) Uzatılmayarak okunamaz

133. مِنْهُ **kelimesinde Zamir nasıl okunur?**

A) Uzatılmaz

B) Uzatılır

C) Uzatılarak veya uzatılmayarak okunabilir

D) Uzatılarak okunamaz

E) Uzatılmayarak okunamaz

134. يَنْتَهِ kelimesi nasıl okunur?

A) Uzatılır.

B) Uzatılmaz.

C) Uzatılarak veya uzatılmayarak okunabilir.

D) Uzatılarak okunamaz.

E) Uzatılmayarak okunamaz.

135. يَنْتَهِ kelimesi nasıl okunur?

A) Uzatılır.

B) Uzatılmaz.

C) Uzatılarak veya uzatılmayarak okunabilir.

D) Uzatılarak okunamaz.

E) Uzatılmayarak okunamaz.

136. مَا نَفْقَهُ kelimesi nasıl okunur?

A) Uzatılmaz.

B) Uzatılır.

C) Uzatılarak veya uzatılmayarak okunabilir.

D) Uzatılarak okunamaz.

E) Uzatılmayarak okunamaz.

137. فَوَاكِهُ kelimesi nasıl okunur?

A) Uzatılır.

B) Uzatılmaz.

C) Uzatılarak veya uzatılmayarak okunabilir.

D) Uzatılarak okunamaz.

E) Uzatılmayarak okunamaz.

138. يَرْضَهُ لَكُمْ kelimesi nasıl okunur?

A) Uzatılır.

B) Uzatılmaz.

C) Uzatılarak veya uzatılmayarak okunabilir.

D) Uzatılarak okunamaz.

E) Uzatılmayarak okunamaz.

139. مِنْ مَرْقَدِنَا هٰذَا kelimesi nasıl okunur?

A) Sekte düz okumaktır.

B) Sekte yapılacak yerde ses kesilir ve kısa bir süre bekledikten sonra okumaya devam edilir.

C) Sektede uzatılarak okunur.

D) Sektede uzatılmaz.

E) Sektede yalnızca durulur.

140. كَلَّا بَلْ رَانَ kelimesi nasıl okunur?

A) Sekte yapılacak yerde ses kesilir ve kısa bir süre bekledikten sonra okumaya devam edilir.

B) Sekte düz okumaktır.

C) Sektede uzatılarak okunur.

D) Sektede uzatılmaz.

E) Sektede yalnızca durulur.

141. وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ kelimesi nasıl okunur?

A) Sekte düz okumaktır.

B) Sekte yapılacak yerde ses kesilir ve kısa bir süre bekledikten sonra okumaya devam edilir.

C) Sektede uzatılarak okunur.

D) Sektede uzatılmaz.

E) Sektede yalnızca durulur.

142. عِوَجًا قَيِّمًا kelimesi nasıl okunur?

A) Sekte düz okumaktır.

B) Durulduğunda sekte yapılmaz, geçildiğinde meddi tabii yapılarak elif üzerinde durulur, sekte yapılır ve nefes almadan okumaya devam edilir.

C) Sektede uzatılarak okunur.

D) Sektede uzatılmaz.

E) Sektede yalnızca durulur.

143. فِيهِ مُهَانًا kelimesi nasıl okunur?

A) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre buradaki zamir, 4 elif uzatılır.

B) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre buradaki zamir, uzatılır.

C) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre buradaki zamir, uzatılmaz.

D) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre buradaki zamir, 3 elif uzatılır.

E) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre buradaki zamir, yoktur.

144. يَبْصُطُ (س) kelimesi nasıl okunur?

A) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre sad, sin olarak okunmaz.
B) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre sad, sin olarak okunur.
C) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre sad, sin olarak uzatılmaz.
D) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre sad, sin olarak 3 elif uzatılır
E) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre burada kural yoktur.

145. بَصْطَةً (س) kelimesi nasıl okunur?

A) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre sad, sin olarak okunur.
A) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre sad, sin olarak okunmaz.
C) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre sad, sin olarak uzatılmaz.
D) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre sad, sin olarak 3 elif uzatılır.
E) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre burada kural yoktur.

146. مَجْرٰيهَا (امالة) kelimesi nasıl okunur?

A) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre ra harfinin harekesi esreye meylederek üstün - esre arası bir sesle ince okunmaz.
B) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre ra harfinin harekesi esreye meylederek üstün-esre arası bir sesle ince okunur.
C) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre ra, re olarak uzatılmaz.
D) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre ra, re olarak 4 elif uzatılır.
E) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre burada kural yoktur.

147. لَا تَأْمَنَّا (اشمام) kelimesi nasıl okunur?

A) Şeddelenmiş nun harflerinden birincisini okurken dudaklar öne doğru büzülerek toplanır. Günneli ve idğamlı okuyuş gerçekleştirilir. Nâ, derken dudaklar hemen geri çekilmez.
B) Şeddelenmiş nun harflerinden birincisini okurken dudaklar öne doğru büzülerek toplanır. Ğunneli ve idğamlı okuyuş gerçekleştirilir. Nâ, derken dudaklar hemen geri çekilir.
C) Şeddelenmiş nun harflerinden birincisini okurken dudaklar öne doğru büzülerek toplanmaz.
D) Ğunneli ve idğamlı okuyuş gerçekleşmez.
E) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre burada kural yoktur

148. ءَاَعْجَمِيٌّ (تسهيل) kelimesi nasıl okunur?

A) Hemzeler teshil ile okunmaz.
B) Hemzeler teshil ile yani yumuşatılarak hemze ile elif veya hemze ile he arası bir sesle okunur.
C) Hemzeler yumuşatılarak yalnızca hemze ile elif okunur.
D) Hemzeler yalnızca hemze ile he arası bir sesle okunur.
E) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre burada kural yoktur

149. وَلَا يَؤُدُهُ (مد) kelimesi nasıl okunur?

A) Med işaretinin bulunduğu harf iki elif miktarı uzatılarak okunur.
B) Med işaretinin bulunduğu harf bir elif miktarı uzatılarak okunur.
C) Med işaretinin bulunduğu harf üç elif miktarı uzatılarak okunur.
D) Med işaretinin bulunduğu harf dört elif miktarı uzatılarak okunur.
E) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre burada kural yoktur.

150. اَنَا (قصر) kelimesi nasıl okunur?

A) Kasr işaretinin bulunduğu harf iki elif uzatılarak okunur.
B) Kasr işaretinin bulunduğu harf uzatılmadan okunur.
C) Kasr işaretinin bulunduğu harf üç elif uzatılarak okunur.
D) Kasr işaretinin bulunduğu harf dört elif uzatılarak okunur.
E) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre burada kural yoktur.

151. يَتَسَنَّهْ لَمْ kelimesi nasıl okunur?

A) Sondaki harf veya harekenin korunması ya da belirtilmesi için ha-i sekte ile okunmaz.

B) Sondaki harf veya harekenin korunması ya da belirtilmesi için ha-i sekte ile okunur.

C) Ha-i sekte bir kural değildir.

D) Sondaki harf veya harekenin korunmak ya da belirtilmek zorunda değildir.

E) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre burada kural yoktur.

152. اِقْتَدِهْ kelimesi nasıl okunur?

A) Sondaki harf veya harekenin korunması ya da belirtilmesi için ha-i sekte ile okunmaz.

B) Sondaki harf veya harekenin korunması ya da belirtilmesi için ha-i sekte ile okunur.

C) Ha-i sekte bir kural değildir.

D) Sondaki harf veya harekenin korunmak ya da belirtilmek zorunda değildir.

E) Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre burada kural yoktur.

153. الْعَالَمِينَ kelimesi nasıl okunur?

A) Sonunda tek hareke bulunan kelimelerde sükûn üzerine durulmaz.

B) Sonunda tek hareke bulunan kelimelerde sükûn üzerine durulur.

C) Sonunda tenvin bulunan kelimelerde sükûn üzerine durulur.

D) Sonunda tenvin bulunan kelimelerde sükûn üzerine durulmaz.

E) Burada bir kural yoktur.

154. وَالْعَصْرِ kelimesi nasıl okunur?

A) Burada bir kural yoktur.

B) Sonunda tek hareke bulunan kelimelerde sükûn üzerine durulur.

C) Sonunda tenvin bulunan kelimelerde sükûn üzerine durulur.

D) Sonunda tenvin bulunan kelimelerde sükûn üzerine durulmaz.

E) Sonunda tek hareke bulunan kelimelerde sükûn üzerine durulmaz.

çözümlü konu testi

155. اَحَدٌ kelimesi nasıl okunur?

A) İki ötre ve iki esreli kelimelerde sükûn üzerine durulmaz.

B) İki ötre ve iki esreli kelimelerde sükûn üzerinde durulur.

C) İki ötre ve iki esreli kelimelerde uzatılarak durulur.

D) İki ötre ve iki esreli kelimelerde 4 elif miktarı uzatılarak durulur.

E) Burada bir kural yoktur.

156. مَسَدٍ kelimesi nasıl okunur?

A) İki ötre ve iki esreli kelimelerde sükûn üzerine durulmaz.

B) İki ötre ve iki esreli kelimelerde sükûn üzerinde durulur.

B) İki ötre ve iki esreli kelimelerde uzatılarak durulur.

D) İki ötre ve iki esreli kelimelerde 4 elif miktarı uzatılarak durulur.

E) Burada bir kural yoktur.

157. اَبَدًا kelimesi nasıl okunur?

A) İki üstünlü kelimelerde, harekeden biri atılarak med harfi olan elif üzerinde durulur.

B) İki üstünlü kelimelerde, harekeden biri atılarak med harfi olan elif üzerinde durulmaz.

C) İki üstünlü kelimelerde, tenvinli durulur.

D) İki üstünlü kelimelerde, sükûn üzerine durulur.

E) Burada bir kural yoktur.

158. مَاءً kelimesi nasıl okunur?

A) İki üstünlü kelimelerde, harekeden biri atılarak med harfi olan elif üzerinde durulmaz.

B) İki üstünlü kelimelerde, harekeden biri atılarak med harfi olan elif üzerinde durulur.

C) İki üstünlü kelimelerde, tenvinli durulur.

D) İki üstünlü kelimelerde, sükûn üzerine durulur.

E) Burada bir kural yoktur.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

159. جَنَّةٌ kelimesi nasıl okunur?

A) Sonunda yuvarlak te bulunan kelimelerde, yuvarlak te sükûnlu he harfine çevrilerek durulmaz.

B) Sonunda yuvarlak te bulunan kelimelerde, yuvarlak te sükûnlu he harfine çevrilerek durulur.

C) Sonunda yuvarlak te bulunan kelimelerde, yuvarlak te sükûnlu he harfi isteğe göre durulur.

D) Sonunda yuvarlak te bulunan kelimelerde, yuvarlak te ile seslendirilip durulur.

E) Burada bir kural yoktur.

160. نَاصِبَةٌ kelimesi nasıl okunur?

A) Sonunda yuvarlak te bulunan kelimelerde, yuvarlak te sükûnlu he harfine çevrilerek durulur.

B) Sonunda yuvarlak te bulunan kelimelerde, yuvarlak te sükûnlu he harfine çevrilerek durulmaz.

C) Sonunda yuvarlak te bulunan kelimelerde, yuvarlak te sükûnlu he harfi isteğe göre durulur.

D) Sonunda yuvarlak te bulunan kelimelerde, yuvarlak te ile seslendirilip durulur.

E) Burada bir kural yoktur.

161. فَانْصُرْنَا kelimesi nasıl okunur?

A) Sonunda med harfi olan kelimelerde değişiklik olmaz, med harfi üzerinde durulmaz

B) Sonunda med harfi olan kelimelerde değişiklik olmaz, med harfi üzerinde durulur.

C) Sonunda med harfi olan kelimelerde med yapılmaz.

D) Sonunda med harfi olan kelimelerde sükûn üzerine durulur.

E) Burada bir kural yoktur.

162. مُسْتَقَرٌّ kelimesi nasıl okunur?

A) Sonu şeddeli olan kelimelerde sükûn üzere durulur. Fakat şeddeyi belirtmek için harf sükûnlu olarak biraz tutulmaz.

B) Sonu şeddeli olan kelimelerde sükûn üzere durulur. Fakat şeddeyi belirtmek için harf sükûnlu olarak biraz tutulur.

C) Sonu şeddeli olan kelimelerde yalnızca sükûn üzere durulur.

D) Sonu şeddeli olan kelimelerde yalnızca şeddeyi belirtmek gerekir.

E) Burada bir kural yoktur.

163. مَا هِيَ kelimesinde nasıl durulur?

A) Mâhiye

B) Mâhî

C) Mâhiy

D) Mâh

E) Durulmaz

164. إِلَّا هُوَ kelimesinde nasıl durulur?

A) Hüve

B) Hû

C) Hüv

D) Hü

E) Durulmaz

165. Kur'an okumaya başlamaya veya vakıf yaptıktan sonra devam etmeye ibtida denir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) İbtida, harekeye ve anlama uygun yerden yapılmaz.

B) Vakıf ve ibtidada ölçü, ayetin lafız ve mana bakımından değerlendirilmesidir.

C) Ayet sonlarına ve vakıf işaretlerine (secavendlere) dikkat edilerek Kur'an okunduğunda vakıf ve ibtida kurallarına uyulmuş olur.

D) Herhangi bir sebeple vakıf işareti olmayan yerlerde durulduğunda okumaya devam etmek için geriden başlamak gerekmez.

E) Geriden başlarken anlam ve lafız bütünlüğünü önemli değildir.

166. (م): (Lâzım Vakıf) durağı ne anlama gelir?

A) Durmak gerekmez.

B) Durmak gerekir. Durulmadığında anlam bozulabilir.

C) Durulmadığında anlam bozulmaz

D) Durmak gerekir. Durulmadığında anlam bozulmaz

E) Durmak gerekmez. Durulmadığında anlam bozulur.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

167. (ط): (Mutlak Vakıf) durağı ne anlama gelir?

A) Durmak için şartlar uygun değildir.
B) Durmak için şartlar uygundur. Mana yönünden birbirinden bağımsız olan yerlerde bulunur.
C) Durmak için şartlar uygundur. Mana yönünden birbirinden bağımsız olan yerlerde bulunmaz.
D) Mana yönünden birbirinden bağımlı yerlerde bulunur.
E) Durmak için şartlar hazır değildir.

168. (ج): (Caiz Vakıf) durağı ne anlama gelir?

A) Durulabilir veya geçilebilir. Durmak daha uygundur.
B) Durmak için şartlar uygun değildir.
C) Durulabilir veya geçilebilir. Durmak daha uygundur.
D) Durulabilir veya geçilebilir. Durmak daha uygundur.
E) Durmak için şartlar hazır değildir.

169. (ز): (Mücevvez Vakıf) durağı ne anlama gelir?

A) Durmak için şartlar uygun değildir.
B) Durulabilir veya geçilebilir. Geçmek daha uygundur.
C) Durulabilir veya geçilebilir. Durmak daha uygundur.
D) Durulabilir veya geçilebilir. Geçmek daha değildir.
E) Durmak için şartlar hazır değildir.

170. (ص): (Murahhas Vakıf) durağı ne anlama gelir?

A) Durmak için şartlar uygun değildir.
B) Durmak için şartlar hazır değildir.
C) Durulabilir veya geçilebilir. Durmak daha uygundur.
D) Durulabilir veya geçilebilir. Geçmek daha değildir.
B) Nefes yetmezse durulabilir. Geçmek daha uygundur.

171. (لا): (Lâ Vakfı) durağı ne anlama gelir?

A) Durulabilir veya geçilebilir. Durmak daha uygundur.
B) Durmak için şartlar hazır değildir.
C) Durmak için şartlar uygun değildir.
D) Durulabilir veya geçilebilir. Geçmek daha değildir.
E) Durmak uygun değildir. Durulduğunda geriden başlanarak devam edilir. Eğer la işareti ayet sonunda ise geriden alıp devam etmeye gerek yoktur.

172. (قف): (Kıf) durağı ne anlama gelir?

A) Durulabilir veya geçilebilir. Durmak daha uygundur.
B) Durmak için şartlar hazır değildir.
C) Durmak için şartlar uygun değildir.
D) Durulabilir veya geçilebilir. Geçmek daha değildir.
E) Durulabilir veya geçilebilir. Durmak daha uygundur.

173. (صلى): (Sılî) durağı ne anlama gelir?

A) Durulabilir veya geçilebilir. Geçmek daha uygundur.
B) Durmak için şartlar hazır değildir.
C) Durmak için şartlar uygun değildir.
D) Durulabilir veya geçilebilir. Geçmek daha değildir.
E) Durulabilir veya geçilebilir. Durmak daha uygundur.

174. (ع): (Ayn) durağı ne anlama gelir?

A) Durulabilir veya geçilebilir. Durmak daha uygundur.
B) Durmak için şartlar hazır değildir.
C) Durmak için şartlar uygun değildir.
D) Durulabilir veya geçilebilir. Geçmek daha değildir.
E) Bir konunun bittiğini ve yeni bir konunun başladığını ifade eder. Durulur.

175. (كَ): (Kef) durağı ne anlama gelir?

A) Durulabilir veya geçilebilir. Durmak daha uygundur.

B) Durmak için şartlar hazır değildir.

C) Durmak için şartlar uygun değildir.

D) Durulabilir veya geçilebilir. Geçmek daha değildir.

E) Kendisinden önceki durak işaretiyle aynı hükmü taşır.

176. (∴) (∴): (Muâneka Vakfı) durağı ne anlama gelir?

A) Durulabilir veya geçilebilir. Durmak daha uygundur.

B) Durmak için şartlar hazır değildir.

C) Birbirine yakın yerlerde iki ayrı yere konulan üçer noktadan ibarettir. Bu işaretlerin bulunduğu yerlerden yalnız birinde durulabilir.

D) Durmak için şartlar uygun değildir.

E) Durulabilir veya geçilebilir. Geçmek daha değildir.

177. Kur'an'da kaç yerde secde (سجدة) ayeti vardır?

A) 14 B) 15 C) 16 D) 20 E) 10

178. Kur'an'da kaç cüz işareti vardır?

A) 30 B) 15 C) 16 D) 20 E) 10

179. Aşağıdakilerden hangisi harflerin hakkını vererek Kur'an'ı ağır ağır ve tane tane okumaktır?

A) Tertil (Tahkik)

B) Tedvir

C) Hadr

D) Hadr ve Tedvir arası

E) Tedvir ve Tertil arası

180. Aşağıdakilerden hangisi Kur'an'ı tertil ile hadr arasında yani orta bir hızda okumaktır?

A) Tertil (Tahkik)

B) Tedvir

C) Hadr

D) Hadr ve Tedvir arası

E) Tedvir ve Tertil arası

181. Aşağıdakilerden hangisi süratli ve çabuk olmak anlamına gelen hadr, Kur'an-ı Kerim'i tecvîd kurallarına uygun olarak hızlı okumaktır. Kur'an'ı orta bir hızda okumaktır?

A) Tertil (Tahkik)

B) Tedvir

C) Hadr

D) Hadr ve Tedvir arası

E) Tedvir ve Tertil arası

182. Aşağıdakilerden Lahn-i Celi değildir?

A) قَاتَلَ kelimesini قَتَلَ okumak

B) ذَلَّ kelimesini زَلَّ okumak

C) ضَلَّ kelimesini ظَلَّ okumak

D) لْحَمْدُاَللّٰهِ okumak

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ

E) Tecvid kurallarının bazılarını yapmamak

183. Ülkemizde tercih edilen kıraat imamı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nâfi

B) İbn Kesir

C) Ebu Amr

D) İbn Amir

E) Asım

184. Yukarıda verilen ayetin devamı aşağıdakilerden hangisidir?

A) وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

B) قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا

C) قَالُوا مَا أَنْتُمْ

D) وَمَا أَنزَلَ الرَّحْمٰن

E) قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَيْكُمْ

1. Sad'ı çeken elif nedeniyle medd-i tabiî olur. Bir elif miktarı uzatılır.

● B C D E

2. Kâf'ı çeken elif sebebiyle medd-i tabiî olur. Bir elif miktarı uzatılır.

● B C D E

3. Hem kâf harfini, hem de lâm harfini çeken harfi med olan vav'dan dolayı medd-i tabiî olur. Yani iki yerde medd-i tabiî vardır.

● B C D E

4. Kâf harfini çeken med harfinden ye'nin gelmesiyle bir elif uzatılır. Böylece medd-i tabiî olur.

A B ● D E

5. "Cim" harfini çeken harfi med olan eliften sonra hemze karşısına gelmiştir. Elif ile hemze yan yana aynı kelimede beraberce bulundukları için medd-i muttasıl olmuştur. Yani bitişiktir.

A B C ● E

6. "Tı" harfini çeken harfi med olan eliften sonra hemze gelmiştir. Çeken elifle hemze yanyana aynı kelimede bulunduğu için medd-i muttasıl olmuştur.

A B C ● E

7. "Lam"ı çeken harfi medden sonra hemze gelmiştir. Elif ile hemze aynı kelimede bulunduğu için medd-i muttasıl olmuştur.

A B ● D E

8. "Sin" harfini çeken "vav"dan sonra hemze gelmiştir. Vav, harf-i meddir. İkisi de aynı kelimede bulundukları için medd-i muttasıl olmuştur.

A B C ● E

9. "Ye" harfini çeken harf-i medden sonra ayrı bir kelimede de hemze ile başlamıştır. Ayrı ayrı kelimelerde karşılıklı olarak bulunmalarından dolayı medd-i munfasıl (ayrık) olmuştur.

A B ● D E

10. "Be" harfini çeken harf-i medden "vav" vardır. "Vav"dan sonra da ayrı bir kelimede hemze ile başlamıştır. Böylece ayrı kelimelerle yanyana geldiğinden ayrık, yani medd-i munfasıl olmuştur.

A ● C D E

11. Kelimenin bitiminde lam'ı çeken harf-i med olan ye'den sonra ârizi (geçici) sukûn gelmiştir. Böylece medd-i ârız gerçekleşmiştir.

A ● C D E

12. Kelimenin sonunda mim'i çeken med harfinden ye'den sonra ârizî (geçici) sükûn gelmiştir. Medd-i ârız oluşmuştur.

A B ● D E

13. Kelimenin sonunda mim'i çeken med harfinden vav'dan sonra ârizi (geçici) sükûn gelmiştir. medd-i ârız olmuştur.

A B C D ●

14. Kelimenin sonunda "nun"u çeken med harfinden sonra arizî (geçici) sükûn gelmiştir. Medd-i ârız gerçekleşmiştir.

A ● C D E

15. "Dâd" harfini çeken med harfi eliften sonra lâzımî sukûn gelmiştir. Yani med harfinden sonra şeddeli lam harfi gelmiştir. Şeddeli harflerdeki sukûn da lâzimî sükûndur. Bu durumda med harfinden sonra lazımî sükûn geldiği için medd-i lazım olur.

A B C D ●

16. Huruf-u Mukattaa olan "yâsin"in açılımı; yâ ve sîn dir. Sîn'deki ye harfi meddir. Med harfinden sonra cezzimli nun gelmiştir. Cezimli harflerin sükûnu da lazımî sükûndur. Bu durumda med harfinden sonra lazımî sükûn geldiği için medd-i lazım olur.

● B C D E

17. "Ha" harfini çeken med harfi eliften sonra lazimî sükûn gelmiştir. Med harfinden sonra şeddeli kaf harfi gelmiştir. Şeddeli harflerdeki sükûn da lazımî sükûndur. Bu durumda med harfinden sonra lâzimî sükûn geldiği için medd-i lâzım olur.

A B C D ●

18. Harfi medden sonra sükûnü lazım geldiğinden dolayı medd-i lazım olur.

A B ● D E

19. Huruf-u mukattaa olan "nûn"un nun'u-nu çeken "vav" harfi meddir. Med harfinden sonra cezimli nun gelmiştir. Yani "nûnün" cezimli harflerin sükûnu da lâzımî sükûndur.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

20. Nevm kelimesinde lîn harfinden sonra sukûn geldiğinden medd-i lîn olmuştur. Medd-i lîn'de lîn harfini 3 elif miktarı uzatılır. Uzatma harekede değil, lîn harfinde yapılır.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

21. Hayr, kelimesinde lîn harfinden sonra sükûn geldiğinden medd-i lîn olur.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

22. Huruf-u Mukattaa olan "Kâf hâ, yê, ayyn, sâd" Medd-i lîn'in sükûnu hem lazimî hem de ârizî olabilir. Ayn lafızlarının sükunu lâzimîdir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

23. Huruf-u Mukattaa olan "ayn, sîn, kâf" medd-ilîn'in sukûnu hem lâzimî hem de arizîdir. Ayyn lafızlarının sükûnu lazımîdir.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

24. Havf, kelimesinde lîn harfinden sonra sükûn geldiğinden medd-i lîn olur.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

25. Mevt, kelimesinde lîn harfinden sonra sükûn geldiğinden medd-i lîn olur.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

26. Sayf, kelimesinde lîn harfinden sonra sükûn geldiğinden medd-i lîn olur.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

27. Öncelikle ra harfini çeken harf-i medden vav geldiğinden medd-i tabiî olur. Sonrasında ise med harfi olan vav'dan sonra lâzimî sükûn geldiğinden medd-i lâzım olur.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

28. Sakin nun'dan sonra ihfa harflerinden harfiyle karşılaşarak ihfa olmuştur. İhfada dil damağa değdirilmez.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

29. Te harfinin tenvininden sonra ihfa harflerinden "t" harfiyle karşılaştığı için ihfa olmuştur. İhfa yaparken burnumuzu tıkadığımızda ses kesilmeden devam eder.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

30. Sakin nun, ihfa harflerinden te ile karşılaştığı için ihfâ olur.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

31. Te harfinin tenvininden sonra ihfa harflerinden fe harfiyle karşılaştığı için okunurken ihfa yapılır.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

32. Mim harfinin tenvininden sonra ihfa harflerinden kaf harfiyle karşılaştığı için ihfa yapılarak okunur.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

33. Kelime içinde sâkin nun harfinden sonra ihfâ harflerinden sonra ihfâ harflerinden te harfiyle karşı karşıya geldiğinde ihfâ yaparak okunur.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

34. Sakin nun'dan sonra izhar hafrlerinden elif ile karşılaştığı için izhar yapılarak okunur. Tutulma yapmadan net okunur.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

35. Sakin nun'dan sonra izhar harflerinden elif geldiği için izhar ederek açığa çıkararak okunur.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

36. Sakin nun'dan sonra izhar harflerinden hı harfine uğradığından izhar olarak okunur.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

37. Te harfinin tenvininden sonra izhar harflerinden ha harfine rastladığı için açık, net olarak okunarak izhar edilmiş olur.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

38. Kur'an'da bazı istisnai kelimeler vardır. Okunuşları olduğu gibidir. Bunlardan biri de dünya kelimesidir. Burada kelime izharı yapılmıştır.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

39. Sakin nun'dan sonra gelen harf ne olursa olsun bu kelimede işlevsel değildir. Olduğu gibi okunur.

A B C D ●

40. Sınvânun, olduğu gibi okunan kelimelerdendir.

A B ● D E

41. Bünyânun kelimesi olduğu gibi okunur.

● B C D E

42. Ayn harfinin tenvininden sonra iklab harfi be ile karşılaştığı için tutularak, dönüştürülerek okunur.

A ● C D E

43. Ye harfinin tenvininden sonra iklab harfi be ile karşılaştığı için iklab olarak okunur.

A B ● D E

44. Ra harfinin tenvininden sonra iklab harfi be geldiği için iklab olarak okunur.

A B C ● E

45. Sakin nun'dan sonra iklab harfi be geldiği için iklab olmuştur.

A ● C D E

46. Sakin nun'dan sonra İdğam-ı meal Ğunne harflerinden ye harfi geldiği için ğunne yapılır.

● B C D E

47. Nun harfinin tenvininden sonra idğâm-ı meal ğunne harflerinden vav harfine uğradığı için ğunne ile okunur.

A B C D ●

48. Ra harfinin tenvininden sonra İdğam-ı mea'l - ğunne harflerinden mim harfiyle karşılaştığı için ğunneli okunur.

A B ● D E

49. Sâkin nun'dan sonra idğam-ı mea'l ğunne harflerinden ye ile karşılaştığı için ğunneli okunur.

A ● C D E

çözümler

50. Sakin nun'dan sonra İdğam-ı bilâ ğunne harflerinden ra harfiyle karşılaşılmıştır. Ğunneli olarak okunur.

A B C D ●

51. Kaf harfinin tenvininden sonra İdğam-ı bilâ ğunne harflerinden lam harfiyle karşılaştığında ğunne yapılır.

● B C D E

52. Ra harfinin tenvininden sonra, idğam-ı bilâ ğunne harflerinden ra harfiyle karşılaştığı için ğunneli olarak okunur.

A ● C D E

53. Te harfinde tenvinden sonra idğam-ı bilâ ğunne harflerinden lam geldiği için idğam yapılır.

A B C D ●

54. Dal harfinin tenvininden sonra idğâm-ı bilâ ğunne harflerinden lâm harfi geldiği için idğâm yapılır.

A B ● D E

55. Sâkin nun'dan sonra idğâm-ı bilâ ğunne harflerinden lam harfiyle karşılaşıldığı için idğâm yapılarak okunur.

A B C ● E

56. Be harfi cezimli ve sonrasında harekeli olarak aynı cins harf geldiği için idğâm-ı misleyn olur. Böylece birinci harf ikinci harfe katılarak şiddetli okunur.

A ● C D E

57. Vav harfi cezimli ve sonrasında harekeli olarak aynı cins harf vav geldiği için idğâm-ı misleyn olur.

A B C D ●

58. Zel harfi cezzimli ve sonrasında yine zel harfi harekeli olarak aynı cins olarak yanyana geldiğinde idğâm-ı misleyn olarak okunur.

A ● C D E

59. Te harfi cezimli ve bu harften sonra gelen te harfi de harekeli olarak yan yana gelmiştir. Böylece birinci harfi ikinci harfe katarak okunur.

A B C ● E

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

60. Sakin nun'dan sonra harekeli nun gelmiştir. İdğam-ı misleyn harfleri mim ve nun'dur. Bir buçuk elif miktarı tutularak ğunneli okunur.

A ● C D E

61. İnne'de şeddelenmiş hâlde olan, sakin nun'dan sonra nun gelerek idğam olmuştur.

A ● C D E

62. Mimmâ kelimesinde idğâmıyla oluşmuştur. Sakin nun'dan sonra mim gelmiştir.

A ● C D E

63. Sâkin nun'dan sonra harekeli nun gelerek idğam yapılmıştır.

A B C ● E

64. Sâkin peltek sê ile peltek zê yanyana gelmiştir. Burada mehreçleri aynı, sıfatları farklı harflerin birbirine katılarak idğâm edilişi vardır. İdğam-ı mütecaniseyn olarak okunur.

A B ● D E

65. Sâkin be'den sonra harekeli mim gelmiştir. İdğâm edilir.

● B C D E

66. Sâkin dal harfinden sonra te harfi de harekeli olarak gelmiştir. Birbirine katılarak okunur.

A B ● D E

67. Sâkin tı harfinden sonra harekeli te harfi gelmiştir. Birbirine idğâm olur.

A B C D ●

68. Sâkin peltek zê ile peltek zı harekeli olarak yan yana gelmiş olup birbirleriyle iğdam olmuştur.

A B ● D E

69. Sakin tı ile, harekeli te yanyana gelerek iğdam olunur.

● B C D E

çözümler

70. Sâkin lam harfinden sonra ra harfi gelmiştir. Mahreçleri yakın olan harflerin birbirine katılarak okunmasıyla idğam olunur. Yani sakin olan birinci harf, harekeli olan ikinci harfe katılarak şeddeli okunur.

● B C D E

71. Sâkin mim harfinden sonra nun harfi gelmiştir. Nun harfi harekelidir. Mim ile nun birbirine katılarak şeddeli bir şekilde okunur.

A B C ● E

72. Es-Seyyietü kelimesinde lam-ı tariften sonra şemsi harflerden biri geldiğinde lam harfi sonraki harfe katılarak şeddeli okunur.

A ● C D E

73. En-nâsü, kelimesinde lâm-ı tariften sonra şemsî harflerden biri geldiğinde, lam harfi sonraki harfe katılarak şeddeli okunur.

A B C D ●

74. Ez-zikru kelimesinde lam-ı tariften sonra şemsî harflerden biri olan "zel" harfi gelmiştir.

A ● C D E

75. Es-Sabru kelimesinde lam-ı tariften sonra şemsî harflerinden biri olan sad harfi gelmiştir.

A ● C D E

76. El-Hayru kelimesinde lam-ı tariften sonra kamerî harflerden biri geldiğinden lam harfi kendinden sonraki harfe katılmadan açık bir şekilde okunur. Buna izhar-ı kameriyye denir.

A B C D ●

77. El-Ğaybu kelimesinin başında el takısı vardır. El takısından sonra gelen harfler kamerî harflerdir. El ifadesiyle kameri harfler arasında harfler birbirine katılmaz. Çünkü izhar-ı kameriyye olur.

A ● C D E

78. El-Mülkü kelimesinde lam-ı tariften sonra kamerî mim harfi gelmiştir. Harfler birbirine katılmadan net bir şekilde okunur.

A B C D ●

79. Sâkin mim'den sonra harekeli mim gelmiştir. Burada iki mim harfi birbirine katılarak şeddelenir. Şeddeli mim harfi ğunneli okunur.

● B C D E

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

80. Sâkin mim'den sonra bir buçuk elif miktarı tutularak ğunneli okunur.

(A)(B)(C)(D)●

81. Sakin mim'den sonra be harfi harekeli olarak gelmiştir. Bu durumda dudak ihfası olur. Ğunneli okuyuş dudakları fazla baştırmadan birbuçuk elif miktarı tutularak yapılır.

●(B)(C)(D)(E)

82. Sâkin mim'den sonra be harfi harekeli geldiğinde dudak ihfası olur.

(A)(B)●(D)(E)

83. Sâkin mim'den sonra mim ve be harfinden başka harfler gelirse sakin mim'in izharı olur.

(A)(B)(C)●(E)

84. Sâkin mim'den sonra mim ve be'den başka harf geldiği için mim-i sâkin'in izharı olur.

(A)(B)(C)●(E)

85. Kutbucedin diye toptan tanımı yapılan beş harflerden biri kelimenin ortasında cezimli olarak dal harfi gelmiştir. Vurgulu tonla okunur.

●(B)(C)(D)(E)

86. Ve tebb, kelimesinde durulduğunda kalkale olur. Vurgulu bitirilir.

(A)(B)●(D)(E)

87. Ehad kelimesinde durulduğunda kalkale olur. Vurgulu bitirilir.

●(B)(C)(D)(E)

88. Yektulûne, kelimesinde "k" kâf harfine vurgu yapılarak okunur.

(A)(B)(C)(D)●

89. Etamehüm, kelimesinde "t" tı harfine vurgu yapılır.

●(B)(C)(D)(E)

90. Tecrî, kelimesinde "c" cim harfine vurgu yapılır.

●(B)(C)(D)(E)

çözümler

91. Yebğûn kelimesinde "b" be harfine vurgu yapılarak okunur.

●(B)(C)(D)(E)

92. Sâkin be'den sonra harekeli mim geldiğinden idğâm yapılır.

(A)●(C)(D)(E)

93. Çünkü ra'nın harekesi üstündür.

(A)(B)(C)(D)●

94. Çünkü ra'nın harekesi ötredir.

(A)●(C)(D)(E)

95. Ra sâkin, kendinden önceki harfin harekesi ötre olduğu için kalın okunur.

(A)●(C)(D)(E)

96. Ra sâkin, kendinden önceki harfin harekesi üstün olduğu için kalın okunur.

●(B)(C)(D)(E)

97. Ra, sâkin kendinden önceki harf de sâkin ve ondan önceki de üstün olduğu için kalın okunur.

(A)●(C)(D)(E)

98. Hem ra harfi hem de ra harfinden önceki harfin harekesi ötre olduğu için kalın okunur.

(A)(B)(C)●(E)

99. Ra harfi sâkin olup kendinden önceki harf esreli olursa ve ra'dan sonra istila harflerinden biri geldiği için kalın okunur.

(A)●(C)(D)(E)

100. Ra, sâkin ve sonrasında kalın harf geldiği için kalın okunur.

(A)(B)(C)●(E)

101. Kalın okunur. Ra sâkin, öncesinde arizî bir esre olduğu için kalın okunur.

(A)●(C)(D)(E)

102. Kalın okunur. Ra sâkin, öncesinde arizî bir esre olduğu için kalın okunur.

(A)(B)(C)(D)●

103. Kalın okunur. Ra sakin, öncesinde arizî bir esre olduğu için kalın okunur.

(A)●(C)(D)(E)

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

104. Ra sâkin ve öncesinde ötre olduğu için kalın okunur.

●ⒷⒸⒹⒺ

105. Ra sâkin ve sonrasında kalın bir harf geldiği için kalın okunur.

Ⓐ●ⒸⒹⒺ

106. Ra'nın herkesi esre olduğu için ince okunur.

●ⒷⒸⒹⒺ

107. Ra'nın herkesi esre olduğu için ince okunur.

ⒶⒷⒸⒹ●

108. Ra sâkin, öncesindeki harfin harekesi esre olduğu için ince okunur.

●ⒷⒸⒹⒺ

109. Ra sâkin, öncesindeki harfin harekesi esre olduğu için ince okunur.

Ⓐ●ⒸⒹⒺ

110. Ra sâkin, öncesi sâkin, onunda öncesindeki harfin harekesi esre olduğu için ince okunur.

●ⒷⒸⒹⒺ

111. Ra sâkin, öncesi sâkin, onun da öncesindeki harfin harekesi esre olduğu için ince okunur.

Ⓐ●ⒸⒹⒺ

112. Ra sâkin, öncesindeki harf-i lîn olan ye olduğu için ince okunur.

●ⒷⒸⒹⒺ

113. Ra sâkin, öncesindeki harf-i lîn olan ye olduğu için ince okunur.

ⒶⒷ●ⒹⒺ

114. Ra'nın harekesi esre olduğu için ince okunur.

●ⒷⒸⒹⒺ

115. Ra, sâkin, makabli sâkin, onun da makambli meksur olduğu için ince okunur.

ⒶⒷ●ⒹⒺ

116. İstila harfinin harekesi esre olduğunda kalın veya ince okunabilir.

ⒶⒷⒸⒹ●

117. Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

ⒶⒷⒸ●Ⓔ

118. Öncesinde esre bulunan sakin ta veya sakin sad'dan sonra gelen ra harfinde durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

ⒶⒷⒸ●Ⓔ

119. Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

ⒶⒷ●ⒹⒺ

120. Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

ⒶⒷ●ⒹⒺ

121. Durulduğunda kalın veya ince okunabilir.

●ⒷⒸⒹⒺ

122. Lafzatullah'dan önceki harfin harekesi üstün olduğu için kalın okunur.

Ⓐ●ⒸⒹⒺ

123. Lafzatullah öncesinde üstün olduğu için kalın okunur.

●ⒷⒸⒹⒺ

124. Lafzatullah öncesinde ötre olduğu için kalın okunur.

Ⓐ●ⒸⒹⒺ

125. Lafzatullah öncesinde esre olduğu için ince okunur.

●ⒷⒸⒹⒺ

126. Lafzatullah esre ile öncesinde başladığı için ince okunur.

●ⒷⒸⒹⒺ

127. Çünkü zamirden önceki harfin harekesi olduğu için uzatılır.

●ⒷⒸⒹⒺ

128. Zamirden önceki harf harekeli olduğu için uzatılır.

●ⒷⒸⒹⒺ

129. Zamirden önceki harfin harekeli olmasından uzatılır.

Ⓐ●ⒸⒹⒺ

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

130. Uzatılmaz. Çünkü zamirin makablı sâkin ise zamir çekilmez.

A◯C·D·E

131. Uzatılmaz. Çünkü zamirin makabli olursa uzatılmadan okunur.

◯B·C·D·E

132. Uzatılmaz. Çünkü zamirin makablî sâkin olursa uzatılmaz.

A◯C·D·E

133. Uzatılmaz. Çünkü iki sakin arasında bulunan zamirler uzatılmaz.

◯B·C·D·E

134. Uzatılmaz. Çünkü zamire benzeyen fakat zamir olmayıp kelimenin aslından olan he'ler çekilmez.

A◯C·D·E

135. Uzatılmaz. Çünkü zamire benzeyen fakat zamir olmayıp kelimenin aslından olan he'ler çekilmez.

A◯C·D·E

136. Uzatılmaz. Çünkü zamire benzeyen fakat zamir olmayıp kelimenin aslından olan he'ler çekilmez.

◯B·C·D·E

137. Uzatılmaz. Çünkü zamire benzeyen fakat zamir olmayıp kelimenin aslından olan he'ler çekilmez.

A◯C·D·E

138. Uzatılmaz. Çünkü zamir, ihtilas ile ve çekilmeden okunur. İhtilas, harekeyi zayıf sesle hızlıca okumak demektir.

A◯C·D·E

139. Sekte yapılacak yerde ses kesilir ve kısa bir süre bekledikten sonra okumaya devam edilir.

A◯C·D·E

140. Sekte yapılacak yerde ses kesilir ve kısa bir süre bekledikten sonra okumaya devam edilir.

◯B·C·D·E

141. Sekte yapılacak yerde ses kesilir ve kısa bir süre bekledikten sonra okumaya devam edilir.

A◯C·D·E

çözümler

142. Duruldugunda sekte yapılmaz, geçildiğinde meddi tabii yapılarak elif üzerinde durulur, sekte yapılır ve nefes almadan okumaya devam edilir.

A◯C·D·E

143. Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre buradaki zamir uzatılır.

A◯C·D·E

144. Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre sad, sin olarak okunur.

A◯C·D·E

145. Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre sad, sin olarak okunur.

◯B·C·D·E

146. Asım kıraatinin Hafs rivayetine göre ra harfinin harekesi esreye meylederek üstün - esre arası bir sesle ince okunur.

A◯C·D·E

147. Şeddelenmiş nun harflerinden birincisini okurken dudaklar öne doğru büzülerek toplanır. Ğunneli ve idğamlı okuyuş gerçekleştirilir. Nâ, derken dudaklar hemen geri çekilir.

A◯C·D·E

148. Hemzeler teshil ile yani yumuşatılarak hemze ile elif veya hemze ile he arası bir sesle okunur.

A◯C·D·E

149. Med işaretinin bulunduğu harf bir elif miktarı uzatılarak okunur.

A◯C·D·E

150. Kasr işaretinin bulunduğu harf uzatılmadan okunur.

A◯C·D·E

151. Sondaki harf veya harekenin korunması ya da belirtilmesi için ha-i sekte ile okunur.

A◯C·D·E

152. Sondaki harf veya harekenin korunması ya da belirtilmesi için ha-i sekte ile okunur.

A◯C·D·E

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

153. Sonunda tek hareke bulunan kelimelerde sükûn üzerine durulur.

A ● C D E

154. Sonunda tek hareke bulunan kelimelerde sükûn üzerine durulur.

A B C D ●

155. İki ötre ve iki esreli kelimelerde sükûn üzerinde durulur.

A ● C D E

156. İki ötre ve iki esreli kelimelerde sükûn üzerinde durulur.

A ● C D E

157. İki üstünlü kelimelerde, harekeden biri atılarak med harfi olan elif üzerinde durulur.

● B C D E

158. İki üstünlü kelimelerde, harekeden biri atılarak med harfi olan elif üzerinde durulur.

A ● C D E

159. Sonunda yuvarlak te bulunan kelimelerde, yuvarlak te sükûnlu he harfine çevrilerek durulur.

A ● C D E

160. Sonunda yuvarlak te bulunan kelimelerde, yuvarlak te sükûnlu he harfine çevrilerek durulur.

● B C D E

161. Sonunda med harfi olan kelimelerde değişiklik olmaz, med harfi üzerinde durulur.

A ● C D E

162. Sonu şeddeli olan kelimelerde sükûn üzere durulur. Fakat şeddeyi belirtmek için harf sükûnlu olarak biraz tutulur.

A ● C D E

163. مَاهِيَ Mâhî diye durulur.

A ● C D E

164. اِلَّا هُوَ Hû diye durulur.

A ● C D E

165. Ayet sonlarına ve vakıf işaretlerine (secavendlere) dikkat edilerek Kur'an okunduğunda vakıf ve ibtida kurallarına uyulmuş olur.

A B ● D E

166. Durmak gerekir. Durulmadığında anlam bozulabilir.

A ● C D E

167. Durmak için şartlar uygundur. Mana yönünden birbirinden bağımsız olan yerlerde bulunur.

A ● C D E

168. Durulabilir veya geçilebilir. Durmak daha uygundur.

● B C D E

169. Durulabilir veya geçilebilir. Geçmek daha uygundur.

A ● C D E

170. Nefes yetmezse durulabilir. Geçmek daha uygundur.

A B C D ●

171. Durmak uygun değildir. Durulduğunda geriden başlanarak devam edilir. Eğer la işareti ayet sonunda ise geriden alıp devam etmeye gerek yoktur.

A B C D ●

172. Durulabilir veya geçilebilir. Durmak daha uygundur.

A B C D ●

173. Durulabilir veya geçilebilir. Geçmek daha uygundur.

● B C D E

174. Bir konunun bittiğini ve yeni bir konunun başladığını ifade eder. Durulur.

A B C D ●

175. Kendisinden önceki durak işaretiyle aynı hükmü taşır.

A B C D ●

176. Birbirine yakın yerlerde iki ayrı yere konulan üçer noktadan ibarettir. Bu işaretlerin bulunduğu yerlerden yalnız birinde durulabilir.

A B ● D E

177. 14 yerde geçen secde işareti şu şekildedir:

ⒶⒷⒸⒹⒺ

178. 30 yerde geçer. Cüz işareti ise şu şekildedir:

179. Tertil (Tahkik)

ⒶⒷⒸⒹⒺ

180. Tedvir

ⒶⒷⒸⒹⒺ

181. Hadr

ⒶⒷⒸⒹⒺ

182. Tecvid kurallarının bazılarını yapmamak

ⒶⒷⒸⒹⒺ

183. Âsım

ⒶⒷⒸⒹⒺ

184. وَمَا عَلَيْنَآ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

ⒶⒷⒸⒹⒺ

neler öğreneceğim?

I. SİYER
- A. TANIMI
- B. KONUSU
- C. AMACI
- D. TEMEL KAYNAĞI

II. İSLAM ÖNCESİ ARAP YARIMADASI
- A. KABİLE HAYATI VE SOSYAL SINIFLAR
- B. KÜLTÜREL DURUM
- C. DİNİ DURUM

III. HZ. MUHAMMED'İN SOYU VE AİLESİ
- A. HZ. MUHAMMED'İN DOĞUMU VE ÇOCUKLUĞU
- B. HZ. MUHAMMED'İN GENÇLİK DÖNEMİ
- C. HZ. MUHAMMED'İN ERDEMLİLER BİRLİĞİNE (HİLFU'LFUDUL) KATILMASI

IV. HZ. MUHAMMED'İN PEYGAMBERLİK DÖNEMİ (MEKKE DÖNEMİ)
- A. HİRA GÜNLERİ
- B. VAHYİN KESİNTİYE UĞRAMASI VE YENİDEN BAŞLAMASI
- C. İLK ÇAĞRILAR VE MÜSLÜMANLAR
- D. ÇAĞRININ YAYGINLAŞTIRILMASI VE SONUÇLARI
- E. HABEŞİSTAN'A HİCRET
- F. MÜSLÜMANLARA YÖNELİK BOYKOT VE BASKILAR
- G. HÜZÜN YILI
- H. İSRÂ VE MİRAÇ OLAYLARI
- I. MEDİNELİLERLE GÖRÜŞME VE AKABE ANLAŞMALARI
- J. MEDİNE'YE HİCRET

V. HZ. MUHAMMED'İN PEYGAMBERLİK DÖNEMİ (MEDİNE DÖNEMİ)
- A. KUBA'DA İLK MESCİDİN YAPILMASI
- B. MESCİD-İ NEBEVİ'NİN YAPILMASI VE BÖLÜMLERİ
- C. MEDİNE SÖZLEŞMESİ
- D. EZAN
- E. KIBLENİN DEĞİŞMESİ
- F. MÜŞRİKLERLE MÜCADELE
- G. İSLAM'A ÇAĞRI MEKTUPLARI
- H. YAHUDİLERLE İLİŞKİLER
- I. HAYBER'İN FETHİ
- J. MEKKE'NİN FETHİ VE SONUÇLARI
- K. MUTE SAVAŞI
- L. HZ. MUHAMMED'E GELEN ELÇİLER
- M. HZ. MUHAMMED'İN VEFATI

I. SİYER

A. TANIMI

- Hz. Muhammed'in hayatını anlatan kitaplara denir.
- Siyer: Yol ve hayat tarzı anlamlarına gelir.
- Siyer: Hz. Peygamber (s.a.v.)'in doğumundan vefatına kadar hayatını konu alan ilme denir.

B. KONUSU

- Hz. Peygamberin doğumu, çocukluğu, gençliği, evliliği, aile hayatı, elçi olarak görevlendirilişi, İslam'ı tebliği, hicreti, insanlar arası ilişkileri, katıldığı savaşlar ve vefatına kadar olan tüm faaliyetleridir.

C. AMACI

- Hz. Muhammed'in peygamberlik dönemindeki faaliyetlerini temel kaynaklardan doğru tespit etmek, tanıtmak ve iyi anlaşılmasını sağlamaktır.

D. TEMEL KAYNAĞI

- Kur'an-ı Kerim'dir.
- İkinci derecede kaynağı: Hz. Peygamberin hadisleri ve sonradan yazılan siyer kitaplarıdır.
- Hadis kitaplarında Hz. Peygamberin hayatı ve kişiliği ile ilgili bilgiler yer alır.
- Hz. Peygamberin hayatıyla ilgili İbn İshak'ın "es-Sire" adlı eseri ilk kaynaktır.

Farkında ol

İlk yazılan siyer-meğazi kitapları

- ***İbn İshak:*** *es-Sire (öl. H 151/M 768)*
- ***Vakidi:*** *Kitabü'l-Meğazi (öl. H 208/M 823)*
- ***İbn Hişam:*** *es-Siretü'n-Nebeviyye (öl. H 219/M 834)*
- ***İbn Sa'd:*** *Kitabü't-Tabakat (öl. H 230/M 845)*

II. İSLAM ÖNCESİ ARAP YARIMADASI

- İslam öncesi Arap Yarımadası'ndaki toplumda "bedevi" ve "hadari" denen iki çeşit hayat tarzı vardı. Hadariler köy, kasaba ve şehirlerde yaşarken bedeviler çöl ve vahalarda konargöçer olarak çadırlarda yaşarlardı.
- Çölde, çadırla konup göçerek yaşayan kimselere *bedevi* denir.
- Arap Yarımadası'nda çok eski dönemlerde yaşayan ve sonradan soyları yok olan Ad, Semut ve Medyen gibi kavimler vardı. Bunların dışında Kahtani ve Adnaniler de yarımadada yaşamaktaydı. Kahtanilerin ana vatanı Yemen'di. Adnaniler ise Araplarla karışmış ve Araplaşmış bir topluluktu. Bunlara Hicaz Arapları da denir.
- Hicaz, Hz. Muhammed'in doğup yaşadığı ve vefat ettiği bölgedir.
- En önemli şehirleri Mekke, Medine ve Taif'tir. Hicaz'ın ana merkezi Mekke'dir.
- İslam öncesi Arap Yarımadası'nda çeşitli dinlere rastlanıyordu.
- Medine, Hayber, Fedek ve Yemen'de az da olsa Yahudi vardı.
- Güney Arabistan'da Hristiyanlık vardı.
- Arap Yarımadası'nda oturan İran asıllı Mecusiler (ateşe tapanlar) de vardı.
- Araplar arasında Güneş'e tapanlara da rastlanıyordu.
- İslamiyetten önce yarımadada putperestlik çok yayılmıştı.
- Her ailenin bir putu vardı. Çeşitli nesnelerden yaptıkları putlara bilinçsizce tapıyorlardı.

A. KABİLE HAYATI VE SOSYAL SINIFLAR

- Araplar; zilkade, zilhicce, muharrem ve recep aylarını haram kabul ettikleri için savaşmazlardı.
- Eğer bu aylarda savaş yapılırsa bunun kötü bir şey olduğunu ifade etmek için ona "ficar" derlerdi.
- Bir kabilenin fertleri hür, köle ve mevaliden oluşurdu.
- Hür olanlar da eşraf ve avam olmak üzere ikiye ayrılırdı.
- Zengin, kumandan, şair, hatip ve kâhinler diğer insanlardan daha üstün (eşraf) sayılırdı.
- Diğerleri ise avam kabul edilirdi.
- Kadın ve erkek köleler panayırlarda alınıp satılırdı.
- Sahibi ölünce akrabalarına miras olarak kalırdı.
- Bu insanlar muhtelif işlerde çalıştırılırdı.
- Köleliğin ana kaynağı savaşlardı.
- Savaşta esir alınanlar köleleştirilirdi.
- Bu esirler bir mal gibi pazara çıkartılırdı.
- Bununla beraber köleler birbiri ile evlenebilirdi.
- Hürriyetine kavuşturulan kölelere "mevali" denirdi.
- Mele, her kabilenin önde gelenlerinden bir iki kişinin seçilmesiyle oluşturulan bir meclisti.
- Bu kurumun çekirdeğini Kusay oluşturmuştu.
- Toplantı yeri olan "Dar'ün-Nedve"de toplanırlar ve şehrin tamamını ilgilendiren işleri görüşürlerdi.
- Mekke Dönemi'nde bu meclisin üyeleri Hz. Peygamberin başmuhalifleriydi.

B. İSLAM ÖNCESİ MEKKE'DE KÜLTÜREL DURUM KONU ÖZETLERİ

1. Yazı ve Edebiyat

- İslam öncesi Araplar, güney Arabistan'da gelişen "müsnet" adı verilen bir yazıyı kullanıyorlardı.
- Önceleri noktasız ve harekesiz olan Arap yazısı, İslamiyetten sonra Ebu'l-Esved ed-Düeli (öl. 688) tarafından harekelenmiş, Halil bin Ahmet (öl. 791) tarafından da noktalanmış ve bugünkü hâlini almıştır.
- İslam öncesi şiire önem verilirdi.
- Nesep (soy bilgisi) ve eyyamü'l-Arap, (kabileler arasında geçen savaşlar)la ilgili nesirler vardı.
- İnsanlar şairlerin çevresine toplanıp okuduğu şiirleri dinlerlerdi.
- Ukaz, Micenne ve Zü'l-Mecaz gibi ünlü panayırlar vardı.
- Şiir yarışmalarının yapıldığı en ünlü panayır Ukaz Panayırı idi.

C. DİNÎ DURUM

- Hz. İbrahim'in tebliğ ettiği Allah inancının özünü kaybettiği, dinî kuralların bozulduğu ve insanların çoğunun putlara tapmaya başladığı görülür. Ancak "Hanif" dinine mensup bir grup insan, yaşantılarını Hz. İbrahim'in tebliğ ettiği din üzere devam ettirmeye çalışıyordu. Ayrıca yarımadada Hristiyan ve Yahudiler, sayıları az olmakla birlikte ateşe ve yıldızlara tapan kimseler de vardı.

- Arap Yarımadası'nda ticaret yolları, Yemen'deki Sana şehrinden başlayarak Taif, Mekke, Medine, Hayber, Hicr, Tebük, Maan, Teyma, Mute, ve Basra üzerinden yaz ve kış boyunca Şam'a ulaşırdı. Bu yolun dışında Kızıldeniz sahilini takip ederek Akabe Körfezi'ndeki Eyle üzerinden Akdeniz sahiline ulaşan bir yol daha vardı. Ayrıca Mekke'yi İran, Irak ve Bahreyn'e bağlayan yollar da mevcuttu.
- Cahiliye Araplarına göre putlar, Allah'a ulaşmanın ve onun hoşnutluğunu kazanmanın tek yolu idi. Putperestler, Allah'ın varlığına inanmakla birlikte, putların kendilerini Allah'a yaklaştırdığını iddia ediyorlardı.
- Hübel putunun yanında üzerinde gelenlerin isteklerine karşılık "diyet, evet, hayır, sizdendir, sizden değildir, ilişiktir ve sular" yazılı yedi adet fal oku vardı. Şansını denemek isteyen kişi görevli tarafından Hübel'in yanına götürülür. Kişi "Ey Tanrı'mız işte filan oğlu filan; şu işi yapmayı tasarlıyor, hakkında doğruyu bildir." diye dilekte bulunur ardından da ona ok çektirilirdi.
- Bu insanlar, hem Allah'a inandıklarını söylüyorlar hem de putlaştırdıkları şeylerden yardım bekliyorlardı. Bu tür inanç sahiplerini Kur'an "müşrik" olarak isimlendirir. Müşrikler; kendilerini, gökleri ve yeri yaratanın Allah olduğunu da kabul ediyorlardı. Fakat Allah'ın tek güç ve kudret sahibi olduğu noktasında başka varlıkları devreye sokuyorlardı.

1. Haniflik

- Hanif, sözlükte batıldan doğruya dönen kimseye denir. Dinde ise Hz. Muhammed'den önce Araplar arasında Allah'ın birliğine inanan ve putperestliği reddedenlere *Hanif* denilir. Diğer bir ifadeyle Hz. İbrahim'in tebliğ ettiği inanç üzere olan müminlere verilen addır.
- Güçlü bir hatip olan Kuss bin Saide, Hz. Hatice'nin amcaoğlu Varaka bin Nevfel, Hz. Ömer'in amcası Zeyd bin Amr, Hz. Hamza'nın kız kardeşinin oğlu Ubeydullah bin Cahş ve Taifli ünlü şair Ümeyye bin Ebu's-Salt onların önde gelenlerindendi.

2. Kâbe ve Hac

- Kâbe, Mekke'de Mescid-i Haram'ın ortasında taştan yapılmış dört köşeli bir binadır. Kâbe'nin ilk binasında tavan, eşik, pencere ve kapı yoktu. Bunlar Kusay bin Kılâb zamanında yapılmıştır. Kâbe, tarih boyunca Araplar tarafından mukaddes kabul edilmiştir.
- Bugün Kâbe'nin doğu köşesine tavafa başlangıç işareti olarak konulan siyah taş (Hacer-i Esvet), kuzeybatı tarafında "Hatim ve Mizab-ı Kâbe", kuzeydoğu duvarında "kapı", kuzeydoğu duvarının karşısında ise "Makam-ı İbrahim ve Zemzem Kuyusu" vardır.
- Kâbe'nin etrafındaki boş alan, ibadet mekânı olarak Kâbe'ye katılır. Bu eklenen alan mukaddes sayılır ve "Harem" adı verilir.
- İslamiyette namaz farz olunca namazlar burada kılınmaya başlanır. Onun için buraya "Mescid-i Haram" denmiştir.

III. HZ. MUHAMMED'İN SOYU VE AİLESİ

A. HZ. MUHAMMED'İN DOĞUMU VE ÇOCUKLUĞU

- Peygamberimiz 20 Nisan (12 Rebiyülevvel) 571 tarihinde Mekke'de doğdu.
- Babasının adı Abdullah, annesinin adı ise Âmine'dir.
- Babası Abdullah vefat ettikten sonra yetim olarak doğan Hz. Muhammed, artık dedesinin himayesinde idi.
- Abdülmuttalip, torununa Âmine'nin de istediği isim olan ve çok övülmüş anlamına gelen Muhammed adını verdi.
- Hz. Muhammed de kısa bir süre annesi Âmine tarafından emzirildikten sonra Halime adında bir sütanneye verildi. Peygamberimiz dört sene kadar bu ailede kaldı. Neticede dört yaşında iken sütannesi onu getirip ailesine teslim etti.
- Annesi Âmine, Medine'ye 190 km mesafedeki Ebva'da vefat etti.
- Peygamberimizin soyu, iki büyük Arap topluluğundan biri olan ve İsmailoğulları diye de anılan Adnanilere dayanır.
- Onun soyu, Hz. İsmail ve Hz. İbrahim'e kadar uzanır.
- Hz. Muhammed, Mekkeliydi.
- Hem anne hem de baba tarafından Kureyş kabilesine mensuptu.
- Babası Abdullah, Kureyş'in Haşimoğulları, annesi Âmine ise Zühreoğulları kolundandı.

- Babası Abdullah onun doğumundan kısa bir süre önce vefat etmişti.
- Dedesi Abdülmuttalip (Şeybe) Mekke'nin en önemli yöneticilerinden biri idi.
- Şeybe de kendi babası Haşim gibi cömert bir insandı.
- Hacıların su ve yemek ihtiyaçlarını karşılamaya büyük katkı sağlıyordu.
- Zemzem Kuyusu'nu yeniden bulup tamir ettirmiş ve hacıların hizmetine sunmuştu.
- Peygamberimizin amcaları; Haris, Ebu Talip, Ebu Lehep, Zübeyr, Abbas ve Hamza Mekke toplumunda saygın kişilerdi.

B. HZ. MUHAMMED'İN GENÇLİK DÖNEMİ

- Hz. Muhammed, yirmi beş yaşına kadar amcası Ebu Talip'in yanında ve himayesinde kaldı.
- Hatice, Peygamberimize ticaret ortaklığı teklif etti. Hz. Muhammed bu teklifi kabul etti.
- Mekkeli bu saygın ve zengin kadın, kölesi Meysere'yi yardımcı olarak Hz. Muhammed'in yanına verdi.
- Hatice, Hz. Muhammed'e evlilik teklif etti.
- Ebu Talip, onu amcası Amr bin Esed' den istedi.
- Mekke'nin ileri gelenlerinin de katıldığı bir merasim ile evlendiler.
- Ebu Talip ve Varaka bin Nevfel taraflar adına birer konuşma yaptılar.
- Nikâh, Varaka bin Nevfel tarafından kıyıldı.
- Bu evlilikten ikisi erkek dördü kız olmak üzere altı çocukları oldu.
- Erkek çocuklarının isimleri Kasım ve Abdullah'tır.
- Her ikisi de küçük yaşlarda vefat etti.
- Kızlarının adları ise Zeynep, Rukiye, Ümmü Gülsüm ve Fatıma'dır.

C. HZ. MUHAMMED'İN ERDEMLİLER BİRLİĞİNE (HİLFU'L- FUDUL) KATILMASI

- Erdemliler Encümeni olarak da bilinen Erdemliler Birliği, **(Hilfu'l-Fudul)** Kureyş'ten bazı erdemli kimselerin bir araya gelerek kurdukları ve peygamberimizin de katıldığı birliğin adıydı. Mekke'de zayıf ve kimsesizlerin haklarını savunmak, adaleti tesis etmek ve zulme son vermek bu teşkilatın en önemli hedefiydi.
- Hz. Muhammed, dürüstlüğü ve zekâsı ile herkesi kendisine hayran bırakmıştı. Onu Muhammed'ül-Emin (Güvenilir, dürüst Muhammed) diye isimlendirmişlerdi.

IV. HZ. MUHAMMED'İN PEYGAMBERLİK DÖNEMİ

A. HİRA GÜNLERİ

- Hz. Muhammed, kırk yaşlarına doğru, yaşadığı toplumun kötülüklerinden uzak kalmak için yalnızlığı seçiyordu. Dedesi Abdülmuttalip ve bazı Haniflerin yaptığı gibi ramazan ayı gelince Mekke yakınlarında bulunan Nur Dağı'ndaki bir mağaraya gider ve orada inzivaya çekilirdi. Orada ibadetini yapar ve tefekkür ederdi. Zaman zaman ihtiyaçları için şehre iner, erzak alır tekrar Hira'ya dönerdi. Dinî ve ahlaki bozulmalar onu çok rahatsız ediyordu. O, çocukluğundan beri bir *Hanif* gibi yaşıyordu.
- Hz. Muhammed 610 yılının ramazan ayında, bir pazartesi gecesi, yine Hira Mağarası'na çekilmiş ve düşüncelere dalmıştı.

B. VAHYİN KESİNTİYE UĞRAMASI VE YENİDEN BAŞLAMASI

- Hz. Muhammed'e gelen Alak suresinin ilk ayetlerinden sonra bir müddet vahiy kesildi. Bu süre içinde o, Hira Mağarası'na gidiyor ve meleğin tekrar gelmesini bekliyordu. Günler, haftalar süren bu bekleyiş boyunca vahiy meleği gelmedi. Vahyin kesintiye uğradığı bu döneme "Fetretü'l- Vahiy" denir.

C. İLK ÇAĞRI VE İLK MÜSLÜMANLAR

- Peygamberimizin davetine icabet eden ilk kişi, eşi Hatice olmuştur.
- Hz. Peygambere ilk iman edenlerden biri Ebu Talip'in oğlu Ali'dir.
- Hz. Muhammed'in azatlı kölesi olan Zeyd bin Harise de İslam'ı ilk kabul edenlerdendir.
- Hz. Ebu Bekir de ilk Müslüman olanlardandır.

D. ÇAĞRININ YAYGINLAŞTIRILMASI VE SONUÇLARI

- Bilal-i Habeşi, Yasir ailesi, Suheyb-i Rumi ve Ebu Fuheyre gibi köle ve kimsesiz Müslümanlar Mekkelilerin eziyetlerine maruz kaldılar. Umeyye bin Halef, kölesi Bilal'i kızgın çöl sıcağında kumlara yatırır ve onun üzerine taşlar koyardı. Dininden vazgeçmesi için ona eziyet ederdi. Annesi ve babası ile birlikte Müslüman olan Ammar bin Yasir de eziyet ve işkenceye uğrayan ilk Müslümanlardandır. Onları günün en sıcak vaktinde kumlarda sürükleyen müşrikler, onlara dinlerini inkâr etmelerini ve putlara tapmalarını telkin ederlerdi. Ağır işkence ve eziyetlere dayanamayan Ammar'ın annesi Sümeyye ve babası Yasir öldü. Böylece Yasir ailesi İslam tarihinin ilk şehitleri oldu.

E. HABEŞİSTAN'A HİCRET

- Hz. Muhammed'in peygamberliğinin dördüncü yılı (M 614) Müslümanlara yönelik işkence ve baskıların arttığı bir yıl olmuştur.

F. MÜSLÜMANLARA YÖNELİK BOYKOT VE BASKILAR

Mekkeli müşriklerin karar altına aldıkları boykot maddeleri:

- Hz. Muhammed, kendilerine teslim edilinceye kadar Müslümanlarla barış anlaşması yapılmayacak.
- Müslümanlara merhamet gösterilmeyecek.
- Müslümanlara kız verilmeyecek ve onlardan kız alınmayacak.
- Müslümanlarla alışveriş yapılmayacak.
- Müslümanlarla görüşülmeyecek, onlarla oturulup konuşulmayacak.
- Müslümanların evlerine girilmeyecek.

G. HÜZÜN YILI

- Kısa bir süre sonra iki acı olay yaşadı.
- Amcası Ebu Talip'i, kısa bir müddet sonra da eşi Hz. Hatice'yi kaybetti.
- Bu, peygamberliğin onuncu yılı idi.
- 620 yılına "Hüzün Yılı" adı verildi.

H. İSRÂ VE MİRAÇ OLAYI

- Hz. Muhammed'in peygamberliğinin on birinci yılında (M 621) İsrâ ve Miraç mucizesi meydana gelmiştir.

I. MEDİNELİLERLE GÖRÜŞME VE AKABE ANLAŞMALARI

- 620 yılının hac mevsiminde Mekke'ye gelen Medineliler Hz. Peygamberle görüştüler.
- Altı kişiden oluşan bu grup, Müslüman oldu.
- 621 yılında onu Hazreçli, ikisi Evsli on iki kişi yine Akabe mevkisine gelerek Hz. Peygamberle gizlice buluştu.
- Başlarında Esad bin Zürare bulunmaktaydı.
- Orada bulunan Müslümanlar: **"Allah'a şirk koşmayacaklarına, hırsızlık ve zina yapmayacaklarına, çocuklarını öldürmeyeceklerine, kimseye iftira etmeyeceklerine, Allah'a ve Resulüne itaatten ayrılmayacaklarına"** dair Hz. Peygambere söz verdiler. Bu sözleşme İslam tarihinde **Birinci Akabe Sözleşmesi** diye bilinmektedir.
- Hz. Peygamber de onlara eğitici olarak genç sahabe Mus'ab bin Umeyr'i görevlendirdi..
- Medine'de Esad bin Zürare'nin evine yerleşen Mus'ab, Medinelilere İslam'ı tebliğ ediyordu.
- Medine'de Evs ve Hazreç kabilesinin tamamına yakını Müslüman oldu.
- Bu sebeple bu yıla (M 621) Sevinç Yılı denildi.
- 622 yılının hac mevsiminde Mekke'ye yaklaşık beş yüz kişilik bir grup geldi.
- Bunlardan yetmiş beş tanesi Müslüman oldu, içlerinden iki tanesi de kadın idi.
- Bu sözleşme **İkinci Akabe Sözleşmesi** olarak anılmaktadır.

J. MEDİNE'YE HİCRET

- Böylece 610 yılında Hira Mağarası'nda başlayan peygamberlik görevinin Mekke Dönemi, 622 yılında Sevr'den başlayan Medine yolculuğu ile sona ermişti.

1. Hz. Muhammed'in hayatını anlatan kitaplara ne ad verilir?

A) Siyer

B) İslam tarihi

C) Orta Çağ tarihi

D) Genel tarih

E) Medeniyetler tarihi

2. Siyerin konusu aşağıdakilerden hangisi değildir?

A) Hz. Peygamberin doğumu, çocukluğu, gençliği, evliliği, aile hayatı

B) Hz. Peygamberin elçi olarak görevlendirilişi

C) Hz. Peygamberin İslam'ı tebliği, hicreti, insanlar arası ilişkileri

D) Hz. Peygamberin katıldığı savaşlar ve vefatına kadar olan faaliyeti

E) Hz. Peygamberin vefatından sonra olan olaylar

3. Siyer ilminin temel kaynaklarına gelince birinci derecede kaynak Kur'an-ı Kerim'dir. İkinci derecede ise Hz. Peygamberin hadisleri ve sonradan yazılan siyer kitaplarıdır. Hz. Peygamberin hayatıyla ilgili 8. asrın başlarından itibaren toplanan bilgi ve yazılan kitaplar da önemli kaynaklardandır.

Bu ilk kaynak aşağıdakilerden hangisidir?

A) İshak, Sîre

B) M. Hamidullah, İslam Peygamberi

C) Kabu'l-Ahbar

D) İbn Hişam

E) Kitabu'l-Evsân

4. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) İslam öncesi Arap Yarımadası'ndaki toplumda bedeviler vardı.

B) İslam öncesi Arap Yarımadası'ndaki toplumda hadariler vardı.

C) Hadariler; köy, kasaba ve şehirlerde yaşarlardı.

D) Bedeviler; çöl ve vahalarda konargöçer olarak çadırlarda yaşarlardı

E) Arap Yarımadası'nda yaşam, kurulu devlet esasına göre devam ediyordu.

5. **Arapların geçim kaynağı genellikle nedir?**

A) Hayvancılık

B) Tarım

C) Ticaret

D) Madencilik

E) Sanat

6. **Aşağıdakilerden hangisi Hicaz Arapları diye anılanlar arasında değildir?**

A) Ad ve Semut kavimleri

B) Spartalılar

C) Medyen kavmi

D) Kahtaniler

E) Adnaniler

7. Yemen, arazilerinin düzenli yağmur alması ve ticaret kavşağı olması nedeniyle verimli bir bölgeydi.

Bu sebeple Yemen'e Arap Yarımadası'nda ne ad verilir?

A) Arz-ı Mev'ûd

B) Arz-ı Selâm

C) el-arzu'lhadra

D) Arz-ı Sekîne

E) Arz-ı Saadet

8. **Yahudiler Babil'den kaçarak Arap Yarımadası'nın hangi şehirlerine yoğun olarak yerleşmemişlerdir?**

A) Medine

B) Hayber,

C) Yemen

D) Fedek

E) Mekke

9. **Arap Yarımadası'nda Cahiliye Dönemi'nde hangi inanç yapısı yoktur?**

A) Güneş'e tapanlar

B) Putperestler

C) Yahudiler

D) Hristiyanlar

E) Budistler

10. **İslam öncesi dünyada siyasi durum aşağıdakilerden hangisi değildir?**

A) İspanya'da saltanat yüzünden siyasi krizler vardı.

B) Fransa'da Vizigotlarla Franklar arasındaki kavgalar sürüyordu.

C) Anglosaksonlar İngiltere adasını istila etmişlerdi.

D) Hint, Tibet ve Çin savaşlarla birbirlerine girmişti.

E) Arap Yarımadası'nda putperest kavimler devlet kurmuşlardı.

11. Mekke'nin ilk sakinleri Amalika kabilesi, sonra Güney Arabistan'dan Cürhüm kabilesidir, Daha sonra Hz. İbrahim, eşi ve oğluyla Filistin'den gelmişlerdir. Cürhümlüleri, Huzaa kabilesi Bekir kabilesi ile birleşerek Mekke'den çıkarmışlardır.

Huzaalıların Mekke'de varlığı ne kadar sürmüştür?

A) 2 asırdan az

B) 1 asırdan fazla

C) 3 asırdan fazla

D) Yarım asırdan fazla

E) 2 asırdan fazla

12. **Kur'an'da Mekke'ye ne ad verilmiştir?**

A) Ümmü'l-Kura

B) Yesrip

C) Mükerrem

D) Taif

E) Münevver

13. **Aslen Arap olmayan el-Arabü'l-Müsta'ribe (Araplaşmış Araplar), aşağıdakilerden hangisine verilen tarihsel bir tabirdir?**

A) Hz. İsmail

B) Hz. Musa

C) Hz. İdris

D) Hz. İbrahim

E) Hz. İsa

14. Araplar; Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve recep aylarını haram kabul ettikleri için savaşmazlardı.

Eğer bu aylarda savaş yapılırsa bunun kötü bir şey olduğunu ifade etmek için ona ne derlerdi?

A) Ficar

B) Hılfu'l-Fudul

C) Nesî Günleri

D) Haram aylar

E) Seriyyeler

15. Bir kabilenin fertleri hür, köle ve mevaliden oluşurdu. Hür olanlar da eşraf ve avam olmak üzere ikiye ayrılırdı. Zengin, kumandan, şair, hatip ve kâhinler diğer insanlardan daha üstün sayılırdı.

Diğerleri ise ne kabul edilirdi?

A) Avam B) Eşraf

C) Köle D) Esir

E) Yönetici

16. Bir köle, kendi değerinin karşılığını kazanıp sahibine ödeyerek hürriyetine kavuşabilirdi.

Hürriyetine kavuşturulan kölelere ne denirdi?

A) Mevali B) Köle C) Hür

D) Avam E) Eşraf

17. Kabileler arasında değişik şekillerde akrabalık kurulabiliyordu. Kabileler dışarıya tamamen kapalı değildi. Bir kimse kendi kabilesini terk eder veya kabilesinden kovulur da başka bir kabileye sığınırsa o kabileye üye olarak kabul edilirdi.

Böyle kimselere anlaşmalı anlamında ne ad verilirdi?

A) Hilf B) Car

C) Mükatebe D) Azad

E) Mevla

18. **Aşağıdaki bilgilerden hangisi <u>yanlıştır</u>?**

A) Kabile; seyyit, şeyh, melik veya emir denilen bir kişiyi başkan seçerdi.

B) Başkan seçilecek kişide cömertlik, kahramanlık gibi özellikler aranırdı.

C) Kabile başkanlığı babadan oğla geçerdi.

D) Kabile başkanının görevi, kabile fertleri arasında hakemlik yapmaktı.

E) Problemler kabilenin örfüne göre çözülürdü.

19. **Aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlış bilgidir?**

A) Yerleşik hayata geçenlerde mele denilen bir kurum vardı.

B) Mele, her kabilenin önde gelenlerinden oluşturdu.

C) Mele, toplanarak şehrin işlerini görüşürlerdi.

D) Mekke döneminde meleler Hz. Peygamberin başmuhalifleriydi.

E) Melelerin toplantı yerine Daru'l-Erkam denirdi.

20. Zunuvas, Habeş nüfuzunun ülkesine uzanmasından ve yerlilerle Habeşli Hristiyanların siyasal bütünleşmesinden endişe duyar. Bu sebeple Zunuvas, Necran'daki Hristiyanları ya Musevi olup kurtulmaları ya da ölümü kabul etmeleri gibi iki seçenek arasında bırakır. Necranlılar Musevi olmayı kabul etmezler. Bunun üzerine Zunuvas tarafından hepsi hain ilan edilir ve içi ateş dolu çukurlara (uhdud) atılarak diri diri yakılır. Zunuvas'ın katliamından kurtulan bir şahıs, Habeş hükümdarına giderek Hristiyanlara yapılan bu zulmü haber verir. Habeş hükümdarı, Eryat adlı kişinin komutasında içinde Ebrehe'nin de bulunduğu bir orduyu Zunuvas üzerine gönderir. Yapılan savaşta Zunuvas'ın ordusu yenilir ve kendisi de denizde boğularak ölür.

Buna göre hangi devlet ortadan kalkmış oldu?

A) Himyeri Devleti

B) Habeşistan Devleti

C) Yemen Eyaleti

D) Necranlılar

E) Ummanlılar

21. **Aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?**

A) İslam öncesi Arap edebiyatında şiire önem verilirdi.

B) Soy ve kabileler arasında geçen savaşlarla ilgili nesirler vardı.

C) Kısa hikâye, atasözleri ve geçmişe ait rivayetler yaygın değildi.

D) Araplarda şiir ve hitabet çok gelişmişti.

E) Ukaz, Micenne ve Zü'l-Mecaz gibi ünlü panayırlar vardı.

22. **Aşağıdaki tarihî bilgilerin hangisi yanlıştır?**

A) Kureyşliler kışın Yemen'e, yazın Suriye'ye kervan çıkarırlardı.

B) Habeşliler, deniz ticaretini ellerinde tutuyorlardı.

C) Hindistan'dan mücevherat ve fil dişi alınırdı.

D) Doğu Afrika sahillerinden ıtriyat ve altın ithal edilirdi.

E) Mekke'de insanlar tarım ve hayvancılığa yönelmişti.

23. I. Araplarda da kibir, asabiyet, içki, kumar, kan dökme,hırsızlık yapma, yetim malı yeme, kız çocuklarını toprağa gömme, putperestlik, zulüm ve haksızlık vardı.

II. Kâhinlik ve büyücülük gibi uygulamalar da yaygındı. Kâhinlere büyük saygı duyulurdu. Hastalık ve sıkıntılı zamanlarda onlardan çare beklenirdi.

III. Araplar tedavide ot tohumları ve şerbetler (özellikle bal şerbeti) kullanırlardı. Kan alma ve ağrıyan organı kızgın demirle dağlama da tedavide önemli bir yöntemdi.

IV. Her kabilenin en az bir putu, her putun da kutsandığı günü vardı. Bu günlerde pazar ve panayırlar kurulurdu. Her kabilenin kendi geleneklerine göre bayram törenleri olurdu. Dinî bayramlar şiir, müzik, içki ve kadınların yer aldığı eğlencelerle kutlanırdı.

V. İslam öncesi Arapların âdet ve uygulamaları arasında yapacakları işlerle ilgili fal oku çekme, kimi kabilelerde kız çocuklarından utanma ve kadınlara gereken değeri vermeme gibi İslam'ın reddettiği eylemler yer alıyordu.

Yukarıdaki seçenekler arasında yer almayan konu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Puta tapıcılık

B) Şifalı ilaçlardan yararlanma

C) Büyücülük

D) Kabile asabiyeti

E) Kurban adamak

24. **Aşağıdaki tarihsel süreç itibarıyla Mekke'de hangi inanç grubu görülmez?**

A) İslam öncesi Mekke'de Hanifler vardı.

B) İslam öncesi Mekke'de Hristiyanlar vardı.

C) İslam öncesi Mekke'de Yahudiler vardı.

D) İslam öncesi Mekke'de ateşe ve yıldızlara tapanlar vardı.

E) İslam öncesi Mekke'de münafıklar vardı.

25. **Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**

A) Putperestlere göre: Allah'a ulaşmanın yolu putlardır.

B) Putperestlere göre: Allah'a yaratıcı olarak inanıyorlardı.

C) Putperestlere göre: Allah'ın hoşnutluğunu kazanma yolu putlardır.

D) Putperestler, Allah'ın varlığına inanıyorlardı.

E) Putperestler, Allah'ın varlığına inanmıyorlardı.

26. Cahiliye Dönemi'nde Allah'ın birliğine inanan insanlar vardı. Tevhide inanan bu insanlar, Hz. İbrahim'in tebliğ ettiği din üzere yaşarlardı. Yahudilik ve Hristiyanlıktan uzak dururlardı.Putperestleri eleştirirlerdi. Putlar adına kesilen kurbanlardan yemezlerdi.

Bu Haniflerden olmayan aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kuss bin Saide

B) Varaka bin Nevfel

C) Rahip Bahira

D) Ubeydullah bin Cahş

E) Ümeyye bin Ebu's-Salt

27. Kâbe, Mekke'de Mescid-i Haram'ın ortasında taştan yapılmış dört köşeli bir binadır. Kâbe'nin ilk binasında tavan, eşik, pencere ve kapı yoktu.

Bunları kim yaptırmıştır?

A) Kusay bin Kılâb

B) Abdulmuttalip

C) Ebu Talip

D) Ebu Cehil

E) Ebu Süfyan

28. Aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Kâbe'nin doğu köşesinde Hacer-i Esvet vardır.

B) Kuzeybatı tarafında Hatim ve Mizab-ı Kâbe vardır.

C) Kuzeydoğu duvarında kapı vardır.

D) Kuzeydoğu duvarının karşısında Makam-ı İbrahim vardır.

E) Kabenin uzağında Zemzem Kuyusu vardır.

29. Aşağıdakilerden hangisi peygamberimizin amcası değildir?

A) Haris

B) Ebu Lehep

C) Zübeyr

D) Abbas

E) Ebu Cehil

30. Annesinin vefatı üzerine Hz. Muhammed'i bakıcısı Mekke'ye getirip yaşlı dedesine teslim etmiştir.

Peygamberimizin bakıcısının ismi nedir?

A) Ümmü Cemil

B) Ümmü Habibe

C) Ümmü Gülsüm

D) Ümmü Eyman

E) Ümmü Atiyye

31. Hz. Muhammed 15-20 yaşlarındayken Kureyş ve müttefiki Kinane ile Kays-Aylan kabileleri arasında ilk ficar savaşları başlamıştı. Haşimoğullarının sancaktarı Hz. Peygamberimizin amcasıydı. Hz. Muhammed, bu savaşlarda geri planda durup çatışmaya girmedi. Bu savaşları Kureyş kazandı. Ardından bir anlaşma imzalandı. Ancak intikam için yapılan bu savaşlar farklı kabileler arasında sık sık meydana geliyordu.

Ficar savaşlarında Kureyş'in sancaktarı kimdir?

A) Zübeyr
B) Ebu Talip
C) Abbas
D) Ebu Leheb
E) Hamza

32. Aşağıdakilerden hangisi Erdemliler Birliği'nde (Hilful'Fudul) alınmış kararlardan değildir?

A) İster Mekke içinden ister dışından olsun, haksızlığa uğramış kimse bırakılmayacaktır.

B) Mekke'de zulme asla fırsat verilmeyecektir.

C) Zalime asla müsamaha gösterilmeyecektir.

D) Hakkını alıncaya kadar haksızlığa uğrayanla beraber hareket edilecektir.

E) Tüm Arabistan bir bütündür, parçalanamaz.

33. Peygamberimiz on yedi yaşlarında iken amcası Zübeyr ile Yemen'e giden bir ticaret kervanına iştirak ederek ticari bilgi ve görgüsünü daha da geliştirmiştir. Hz. Muhammed, dürüstlüğü ve zekâsı ile herkesi kendisine hayran bırakmıştı. Onu Muhammed'ül-Emin (güvenilir, dürüst Muhammed) diye isimlendirmişlerdi. Amcalarıyla gittiği ilk ticari seferlerden sonra Mekkeli zenginlerin ticaret kervanlarını tek başına sevk ve idare etmiş ve çok başarılı olmuştur. Ayrıca bazı kimselerle ortaklık da yapmıştır. O dönemde Mekkeli bir tüccar, peygamberlikten önce Hz. Muhammed ile ticari ortaklık yapmış ve çok memnun kalmıştır. İslamiyetten sonra bu zat Müslüman olmuş, zaman zaman Peygamberimizle ortaklık yaptıkları yıllardaki güven ve başarısından hep övgü ile bahsetmiştir.

Bu zatın ismi nedir?

A) Saib bin Abdullah

B) Rahib Bahira

C) Esad b. Zürare

D) Ebu Süfyan

E) Halid b. Velid

39. Her zaman eşinin en büyük destekçisi olan Hz. Hatice, Resulullahı alıp Varaka bin Nevfel'e götürdü. Varaka, Haniflerden olup İbraniceyi bilir, Tevrat ve İncil'i okurdu. Hz. Peygamber, yaşadıklarını Varaka'ya anlattı ve ona fikrini sordu. Varaka bunun üzerine Hz. Peygambere şunları söyledi: "Gördüğün Allah'ın Musa'ya da gönderdiği Cebrail'dir. Keşke senin peygamberlik günlerinde genç olsaydım da kavminin seni Mekke'den çıkaracakları zamanı görseydim." dedi. Kureyş kabilesi içinde büyük itibar gören ve Mekkeliler tarafından "Muhammedü'l- emin" diye bilinen Hz. Peygamber bu söze hayret ederek, "Onlar beni çıkaracaklar mı?" diye sordu. O da, "Evet, vahyi tebliğ eden herkes düşmanlığa uğramıştır. Şayet senin davet günlerine yetişirsem sana yardım ederim." diye cevap verdi.

Vahyi kabul eden Varaka, Hz. Muhammed ile birlikte yol arkadaşlığı neden yapmamıştır?

A) Çok kısa zamandan sonra Varaka vefat etti.

B) Varaka, çok yaşlı idi.

C) Varaka, Tevrat ve İncil'e inanıyordu.

D) Varaka, geçmiş dinleri iyi biliyordu.

E) Varaka, kültürlü biriydi.

40. Hz. Muhammed'e gelen Alak suresinin ilk ayetlerinden sonra bir müddet vahiy kesildi. Bu süre içinde o, Hira Mağarası'na gidiyor ve meleğin tekrar gelmesini bekliyordu. Günler, haftalar süren bu bekleyiş boyunca vahiy meleği gelmedi.

Vahyin kesintiye uğradığı bu döneme ne ad verilir?

A) Fetretü'l- Vahiy

B) Düşünme dönemi

C) Gelişme dönemi

D) Dinlenme dönemi

E) Olgunlaşma dönemi

41. **Hz. Ebu Bekir aracılığı ile Peygamberimizin huzuruna gelmiş ve Müslüman olmuş aşağıdaki sahabelerden hangisi ilk Müslümanlardan değildir?**

A) Zübeyr bin Avvam,

B) Sa'd bin Ebi Vakkas,

C) Abdurrahman bin Avf,

D) Ömer ibn Hattab

E) Osman bin Affan,

42. Ebu Lehep, her fırsatta Peygamberimizin İslam'ı tebliğine engel olmaya çalışmıştı. O, eşiyle birlikte Peygamberimizin geçtiği yollara dikenler, pislikler atıyordu. Peygamberimize karşı bu amansız düşmanlıkları sebebiyle onlar hakkında Leheb suresi nazil olmuştur.

Ebu leheb'in eşinin adı nedir?

A) Ümmü Cemil

B) Ümme Habibe

C) Ümmü Mektum

D) Ümmü Seleme

E) Ümmü Eymen

43. Mekke müşrikleri Hz. Peygamberle anlaşmak istediler. Bu amaçla ona elçi gönderdiler. Elçi, ona eğer zenginlik istiyorsa servet verebileceklerini, liderlik istiyorsa onu başlarına lider yapacaklarını, evlilik istiyorsa şehrin en soylu ve en güzel kadını ile evlendirmeye hazır olduklarını söyledi. Elçi, Hz. Peygamberden bunun karşılığında putları ve inançları aleyhinde konuşmamasını ve o güne kadar yaptıklarından vazgeçmesini istedi. Hz. Peygamber ise müşriklerin sözcülerine şöyle cevap verdi: "Ben saydıklarınızın hiçbirine sahip değilim. Ancak Rabb'im, beni size peygamber olarak gönderdi. Ben size Allah'ın emirlerini tebliğ ediyorum. İman ederseniz dünya ve ahirette mutlu olursunuz. Yeter ki putlara tapmaktan vazgeçip Allah'a iman ve kulluk ediniz."

Bu elçinin adı nedir?

A) Utbe bin Rebia

B) Ebul Bahteri

C) Velit bin Utbe

D) Şeybe

E) Abdullah bin Kamie

44. **İlk inananlardan Bilal-i Habeşi, Yasir ailesi, Suheyb-i Rumi ve Ebu Fuheyre gibi köle ve kimsesiz Müslümanlara, Ammar bin Yasir'e işkence eden ve Sümeyye'yi şehit eden kişi kimdir?**

A) Umeyye bin Halef
B) Ebu Süfyan
C) Ebul Bahteri
D) Şeybe
E) Abdullah bin Kamie

45. Hz. Peygamberin davetine yönelik tepkilerin bir sebebi de Mekkelilerin liderlik anlayışıydı. Bu cahiliye anlayışına göre liderlerin zengin ve erkek çocuk sahibi olmaları beklenirdi. Oysa Hz. Peygamber hem zengin değildi hem de sadece kız çocukları olan bir insandı. Bu durumu kabullenemeyen Kureyşliler peygamberliğin zengin ve erkek çocuk sahibi olan bir kişiye gelmesi gerektiğini iddia ediyorlardı.

Onlara göre Mekke'den kimin peygamber olması daha doğru idi?

A) Velit bin Mugire
B) Ebu Süfyan
C) Safvan b. Ümeyye
D) Huyey bin Ahtab
E) Ebu Cehil

46. Peygamberliğin beşinci yılında (M 615) Hz. Peygamberden hicret izni alan muhacirler, Mekke'den gizlice ayrıldı. Kafilede on bir erkek ve dört kadın vardı. Kafile, Kızıldeniz kıyısından bir gemi ile Habeşistan'a geçti. Kafilede Hz. Osman, Zübeyr bin Avvam, Abdurrahman bin Avf gibi ilk Müslümanlar da vardı. Bu yolculuk İslam tarihindeki ilk hicret olarak anılmaktadır.

Yukarıdaki metne göre 1. Habeşistan hicretinde Peygamberimizin hangi çocuğu da vardı?

A) Rukiye
B) Ümmü Gülsüm
C) Fatıma
D) Zeynep
E) Kasım

47. İlk Habeşistan hicretinden bir yıl sonra (M 616) seksen iki erkek, on sekiz kadından oluşan ikinci kafile Peygamberimizin amcasının oğlu başkanlığında Habeşistan'a hicret etti.

Bu hicrete başkanlık eden aşağıdakilerden hangisidir?

A) Cafer
B) Ali
C) Muaz b. Cebel
D) Ebu Zerr
E) Ümmü Mektum

çözümlü konu testi

48. Onun Müslüman olması Müslümanlar için büyük bir kazanç, müşrikler içinse büyük bir kayıp olurdu. Ebu Cehil endişesinde haklı çıktı ve o, yeğeninin yanına giderek İslam'ı kabul ettiğini açıkladı. Müşriklerin ağır baskı ve işkenceleri altında bunalan Müslümanlar için onun Müslüman olması büyük bir moral oldu. Onun Müslüman oluşu ile Müslümanlar güçlendiler. Mekkeliler Müslümanlara karşı söz ve davranışlarını bir kez daha gözden geçirmek zorunda kaldılar (M 616).

Yukarıda Müslüman olan ve hakkında bilgi verilen kişi kimdir?

A) Hz. Ali
B) Hz. Ömer
C) Hz. Hamza
D) Hz. Osman
E) Hz. Ebubekir

49. Mekke'de Peygamberimize ve Müslümanlara en fazla düşmanlık gösterenlerin başında gelmekte idi. Bir gün Hz. Peygamberi öldürmek niyetiyle kılıcını kuşanarak evinden çıktı. Peygamberimizin ve Müslümanların bulunduğu Darü'l- Erkam'a doğru yürümeye başladı. Yolda karşılaştığı Nuaym bin Abdullah, onun hiddetli yürüyüşünden şüphelenerek "Nereye gidiyorsun?" diye sordu. O, "Muhammed'i öldürmeye..." diye cevap verdi. Müslümanlığını gizleyen Nuaym, bunun üzerine onu vazgeçirmek amacıyla, "Bunu yaparsan düşmanlığı daha da artırırsın. Muhammed'i öldürürsen Haşimoğulları seni rahat bırakır mı? Sen önce kendi aileni düzelt." dedi.

Yukarıda anlatılan kişi kimdir?

A) Hz. Ali
B) Hz. Ömer
C) Hz. Hamza
D) Hz. Osman
E) Hz. Ebubekir

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

50. **Mekkeli müşriklerin karar altına aldıkları boykot, şu aşağıdakilerden hangi maddeleri içermemekteydi?**

A) Hz. Muhammed, kendilerine teslim edilinceye kadar Müslümanlarla barış anlaşması yapılmayacak.

B) Müslümanlara merhamet gösterilmeyecek.

C) Müslümanlara kız verilmeyecek ve onlardan kız alınmayacak. Müslümanlarla alışveriş yapılmayacak.

D) Müslümanlar her görüldüğü yerde öldürülecektir.

E) Müslümanlarla görüşülmeyecek, onlarla oturulup konuşulmayacak, Müslümanların evlerine girilmeyecek.

51. Hz. Peygamber, önce kendisini müşriklere karşı himaye eden amcası Ebu Talip'i, kısa bir müddet sonra da en büyük yardımcısı olan eşi Hz. Hatice'yi kaybetti. Bu iki kayıp Peygamberimizi ve Müslümanları çok üzdü.

Bu sebeple peygamberliğin onuncu yılı olan 620 yılına ne adı verildi?

A) Hüzün Yılı

B) Hicretin 10. yılı

C) Nübüvvetin 10. yılı

D) Mekke Dönemi

E) Medine Dönemi

52. Taif'te bağın sahipleri Utbe ve Şeybe putlara tapan iki kardeşti. Hz. Peygamberi ve arkadaşını kanlar içinde görünce onlara merhamet gösterdiler. Kölesine bir tabak üzüm vererek onlara ikram etmesini söylediler. Kölesine Hz. Peygamberin bir deli olduğunu, onunla konuşmaması gerektiğini telkin etmeyi de ihmal etmediler. Ancak Hz. Peygamberle konuşan köle ona iman ederek Müslümanlar arasına katıldı.

Yukarıda anlatılan Müslüman olan kölenin adı nedir?

A) Addas

B) Zeyd b. Harise

C) Bilal-i Habeşi

D) Sevban

E) Amir

53. Mekkeliler yanına gelerek ona, "Arkadaşın Muhammed bu gece Kudüs'e gidip geldiğini, göklere çıktığını söylüyor. Ne dersin?" diye sordular. O, hiç tereddüt etmeden, "Bunu o söylüyorsa doğrudur." diye cevap verdi.

Yukarıda anlatılan kişi kimdir?

A) Hz. Ömer

B) Hz. Ali

C) Hz. Osman

D) Hz. Ebubekir

E) Hz. Ebu Zer

54. **Peygamberimiz Medine'ye hicret etmeden önce Müslümanların başındaki lider kimdir?**

A) Esad bin Zürare

B) Mus'ab

C) Hz. Ebubekir

D) Ebu Süfyan

E) Halid b. Velid

55. Hz. Peygamber, İkinci Akabe Sözleşmesi'nden sonra Müslümanların Medine'ye hicret etmelerine izin verdi.

Medine, Mekke'ye yaklaşık olarak kaç km ve deve ile kaç günlük bir mesafede idi?

A) 400 km civarında ve deve ile on üç günlük bir mesafede

B) 500 km civarında ve deve ile on beş günlük bir mesafede

C) 300 km civarında ve deve ile on günlük bir mesafede

D) 350 km civarında ve deve ile on iki günlük bir mesafede

E) 250 km civarında ve deve ile dokuz günlük bir mesafede

56. **Müslümanlar içinde Mekke'den Medine'ye ilk hicret eden kişi kimdir?**

A) Ebu Seleme

B) Peygamberimizin amcası Abbas

C) Ebu Zer

D) Musab b Umeyr

E) Esad b. Zürare

1. Siyer, Hz. Muhammed'in hayatını anlatan kitaplara ve ilme denir. Siyer, diğer tarih bilimlerinden ayrı tutulmuştur. Onun siyreti sıradan bir tarih bilgisini içermez. Onun hayatı yaşama öncelik etmiştir. Onun örnekleri de siyer kitaplarında yer alır.

A B C D E

2. Hz. Peygamberin vefatından sonrası olan olaylar siyerin konusunu oluşturmaz. O, islam tarihinin içinde yer alan bir ilimdir. Kaynakları da ayrılmıştır.

A B C D **E**

3. İshak, Sîre ilk yazılmış Hz. Muhammed'in hayatını anlatan kitaptır.

A B C D E

4. Çözüm: Arap Yarımadası'nda yaşam, kabile esasına göre devam ediyordu. Araplarda kurulu bir devlet düzeni yoktur. Her kabile kendi kurallarını kendileri koyarlardı.

A B C D **E**

5. Hayvancılık, Arap Yarımadası'nın genelinde bir gelişim kaynağı idi. İklim şartları başka uğraşılara imkan sağlamıyordu.

A B C D E

6. Spartalılar, Anadolu'da kurulan bir devlettir. Arap Yarımadası'nda Ad ve Somut Kavmi, Medyenliler, İsmail'in oğlu Adnaniler ve Kahtaniler vardı.

A **B** C D E

7. El-arzu'lhadra (Yeşil Toprak) Yemen, diğer Arap yerleşim yerlerinden daha farklı bir iklime sahipti. Burası yeşillikti.

A B **C** D E

8. Mekke, fazla göç alan bir yer değildir. Burası genellikle ticaret merkezi olma hüvviyetini kazanmakla birlikte, hac ziyareti için konar göçer bir yerdi.

A B C D **E**

9. Budistler, uzakdoğuda ve özellikle Çin, Hindistan gibi yerlerde varlığını sürdürmüş dünyevî bir din olma özeliği taşımaktadır.

A B C D **E**

10. Arap Yarımadası'nda putperes kavimler devlet kurmuşlardı. Yeryüzünde çeşitli devletler kendi içinde inançları ve kavgaları vardı.

A B C D **E**

11. 2 asırdan fazla Huzaalılar varlıklarını sürdürmüşlerdir.

A B C D **E**

12. Ümmü'l - Kura, Kuran'da Mekke'nin adı olarak geçer.

A B C D E

13. Hz. İsmail, Anadolu'nun alt kısımlarından babası ve annesiyle göç edip, Arap Yarımadası'nda yerleşip evlenmiştir. Ondan nesiller üremiş ve bu koldan Hz. Muhammed'in ailesine kadar gelmiştir.

A B C D E

14. Ficar, Arapların haram kabul ettikleri 4 ayda yapılmaması gereken savaşlara verilen ad idi. Uğursuz olarak kabul edilirdi.

A B C D E

15. Avam, cahiliye araplarında sosyal bir sınıftı.

A B C D E

16. Mevali, Arap Yarımadası'nda insan topluluğunun sınıflanan bir grubuydu.

A B C D E

17. Kabileler arası değişik şekillerde kurulan akrabalık bağlarına hilf denmektedir.

A B C D E

18. Kabile başkanlığı babadan oğla geçmezdi. Kabile içinde imtiyazlı kişiler kabilenin reisliğini sürdürürlerdi.

A B **C** D E

19. Melelerin toplantı yerine Dar'ün-Nedve denirdi. Daru'l-Erkam, ilk inananların bir araya gelip toplantıkları evin adıdır.

A B C D **E**

20. Himyeri Devleti'nin ortadan kalması süregelen kavgaların, savaşların sonucuydu.

A B C D E

21. Kısa hikâye, atasözleri ve geçmişe ait rivayetler yaygındı. Cümlesi doğru değildir. Genellikle şiirin, edebî tasvirin yoğun olduğu Arap Yarımadası nesilden nesile olayları da şiirsel olarak aktarırlardı.

A B C D E

22. Mekke'de tarım ve hayvancılığa elverişli olmadığı için insanlar ticarete yönelmişti. Fakat çevre ülkelerden çeşitli ürünler getiriyorlar, Mekke pazarında satılıyordu.

A B C D E

23. Kurban adamak, seçeneklerde konu olarak yer almamıştır.

A B C D E

24. İslam öncesi Mekke'de münafıklar vardı. Cümlesi yanlıştı. Münafıklık genellikle inancın egemen olduğu topluluklarda diliyle inançlığını söylediği halde kalbiyle inanmayan gösteriş yapan kişilerde meydana gelmektedir. Medine dönemi münafıklar içinde daha yoğun görülmüştür.

A B C D E

25. Putperestler: Allah'ın varlığına inanmıyorlardı. Cümlesi yanlıştır.

Müşrikler (putperestler) Allah'ı yaratıcı olarak biliyorlar, fakat hayata kural koymasını istemiyorlardı.

A B C D E

26. Rahip Bahira, Hristiyan bir din adamıdır. Bazı rivayetlerde onun Busra kentinde olduğu ve manastırı olduğu söylenir. Bazı rivayetlerde de Rahip Bahira'nın olmadığı anlatılır.

A B C D E

27. Kusay bin Kılâb tarafından Kâbe 4 köşeli olarak yapılmıştır.

A B C D E

28. Kuzeydoğu duvarının karşısında Zemzem Kuyusu vardır. Cümlesi doğru değildir. Zemzem Kâbe yakınındadır.

A B C D E

29. Ebu Cehil peygamberimizin amcası değildir. Haris, Ebuleheb, Zübeyr, Abbas, Hamza, Ebu Talip amcalarıdır.

A B C D E

30. Ümmü Eyman, küçük yaşta bulunan Hz. Muhammed'i dedesine teslim eden kişidir.

A B C D E

31. Zübeyr bir sancaktardı. Ficar savaşında Hz. Muhammed savaşmamıştır.

A B C D E

32. "Tüm Arabistan bir bütündür, parçalanamaz." Cümlesi erdemliler birliğinin aldığı kararlar arasında yer almaz.

A B C D E

33. Saib bin Abdullah, Hz. Muhammed'in dürüst tüccarlığını övmüştür.

A B C D E

34. Amr bin Esed, Hz. Hatice'nin velisi'dir. Âdet olduğu üzerine ailenin büyüklerinden dünür olunarak kız (kadın) düğün için istenirdi.

A B C D E

35. İbrahim, Mariye'den doğma Hz. Muhammed'in oğludur. Küçük yaşta ölmüştür.

A B C D E

36. Ticaret için Çin'e ve Bizans'a kadar gitmiştir. Cümlesi yanlıştır. Arap Yarımadası'nda ve komşu ülkelere ticaret için gitmiştir.

A B C D E

37. Ebu Ümeyye bin Mugire gibi birçok kişinin Hz. Muhammed'in güvenilir olarak görülmüş olması, Hacerü'l Esved'in de onun teklifiyle yerine konmasında anlaşmazlık giderilmiştir.

● B C D E

38. Daha önce dedesi Abdülmuttalip ve bazı Hanifler oraya gidiyordu. Cümlesi daha çok tarihi gerçeklere yakın gözükmektedir.

● B C D E

39. Çok kısa zamandan sonra Varaka vefat etti. Seçeneği daha doğrudur. Zaten kendisi de onun yolunda olacağını teyid eden sözleri vardır.

A ● C D E

40. Fetretü'l- Vahiy, Vahyin ara verilerek kesildiği döneme verilen addır.

A B C D ●

41. Ömer ibn Hattab, seçenekte bulunanlardan farklı bir zamanda Müslüman olmuştur.

A B C ● E

42. Ümmü Cemil, Ebu Lehem'in karısıdır. Hz. Muhammed'e eşiyle birlikte çok zor anlar yaşamasına sebebiyet vermiş, hakaretler etmiştir.

● B C D E

43. Utbe bin Rebia, Hz. Muhammed ile uzlaşma isteyen biriydi. Mekke müşriklerindendi.

● B C D E

44. Umeyye bin Halef ilk Müslümanlara işkence eden zalim Mekkeli müşriklerdendir.

A B C D ●

çözümler

45. Velit bin Mugire o toplumda itibarlı, zengin ve bilinen bir kişi olduğu için peygamberliği ona yakıştırıyorlardı.

● B C D E

46. Rukiye, Hz. Osman'ın eşi ve peygamberimizin kızıdır.

● B C D E

47. Cafer, Hz. Peygamberimizin amcasının oğludur.

● B C D E

48. Hz. Hamza başta Ebu Cehil olmak üzere herkesin korkulu rüyası olmuştur.

A B ● D E

49. Hz. Ömer, parçada anlatılan olay sonrasında Müslüman olmuştur.

A ● C D E

50. Müslümanlar her görüldüğü yerde öldürülecektir. Cümlesi karar altına alınmamıştı. Yoksa kan davaları sürebilir korkusu vardı.

A B C ● E

51. Hüzün Yılı, Allah resülünün yaşamında en hüzünlü anlarından biriydi.

● B C D E

52. Addas'ın yaptığı iyilikleri peygamberimiz zaman zaman övmüştür.

● B C D E

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

53. Hz. Ebubekir'e bundan dolayı "sıddık" doğrulayan unvanı verilmiştir.

A B C D E

54. Esad bin Zürare etkili bir insandı. O toplumda sözü dinlenir, lider konumunda bir insandı. Onun sayesinde birçok kabile toptan İslam'a girmiştir.

A B C D E

55. 400 km civarında ve deve ile on üç günlük bir mesafededir. Neredeyse Ankara ile istanbul arasında bir mesafe.

A B C D E

56. Ebu Seleme ilk hicret eden kişidir.

A B C D E

V. HZ. MUHAMMED'İN PEYGAMBERLİK DÖNEMİ (MEDİNE DÖNEMİ)

A. KUBA'DA İLK MESCİDİN YAPILMASI

- Peygamberimiz Kuba'ya gelince Kulsüm bin Hedm'in evinde misafir oldu. Peygamberimizin hicret sırasında emanetleri sahibine vermek üzere bıraktığı Hz. Ali de Kuba'ya gelerek Peygamberimize ve Müslümanlara yetişti. Burada inşa edilen ilk mescit olma özelliğini taşımakla birlikte aynı zamanda Müslümanların İslam'ı serbestçe yaşayabilecekleri yeni dönemin sembolüdür. Bu yüzden Peygamberimiz zaman zaman Kuba Mescidi'ni ziyaret etmiştir.
- 622 yılında hicret esnasında Medine yakınlarındaki Ranuna Vadisi, ilk cuma namazının kılındığı yer olarak tarihe geçti.
- İlk cuma namazının kılındığı bu yerdeki mescit bugün Cuma Mescidi olarak anılır.

B. MESCİD-İ NEBEVİ'NİN YAPILMASI VE BÖLÜMLERİ

- Mescidin inşası yaklaşık yedi ay sürdü.
- Yapımı tamamlandıktan sonra Hz. Muhammed yedi ay boyunca yanında misafir olarak kaldığı Eyüp el-Ensari'nin evinden ayrılarak mescidin bir bölümünde ailesiyle beraber kalması için kendisine tahsis edilen odaya geçti.
- Hz. Muhammed, Mescid-i Nebevi'nin bitişiğine "suffe" adı verilen bir yer yaptırmıştı.
- Burada genellikle yoksul, kimsesiz ve yetim kişiler kalırdı.
- Bunlar, çoğunlukla Peygamberimizin yanında bulunur, ona gelen ayetleri öğrenir, konuşmalarını dinlerdi.
- Ayrıca suffede kalanlar, yeni bilgiler öğrenmeye ve kendilerini geliştirmeye çalışırlardı.
- Bunlar arasında yabancı dil öğrenenler bile vardı.
- Suffede yetişenler, Peygamberimiz tarafından başka topluluklara İslam'ı anlatmak ve öğretmek için gönderilirdi.

Muaz bin Cebel, Yemen bölgesine Kur'an ve dini öğretmek için gönderilmişti.

C. MEDİNE SÖZLEŞMESİ

Medine Sözleşmesi'nin Bazı Maddeleri Şunlardır:

- Yahudiler kendi dinlerinde serbest kalacaklar.
- Müslümanlarla Yahudiler, barış içinde yaşayacaklar.
- Dışarıdan bir saldırı olursa Medine birlikte savunulacak.
- Müslümanlarla Yahudiler arasında bir anlaşmazlık çıkarsa Hz. Muhammed hakem kabul edilecek.
- İki taraftan biri, üçüncü bir tarafla savaşırsa birbirine yardımcı olacaklardı.
- Kan diyetleri kabileler arasında eşit olarak ödenecek.

D. EZAN

- Abdullah bin Zeyd ezan ile ilgili bir rüya gördü.
- Bilal-i Habeşi, Medine'nin yüksek bir yerine çıkarak ezanı okumaya başladı.

E. KIBLENİN DEĞİŞMESİ

- İslam'ın ilk yıllarında namaz, Kudüs'e yönelerek kılınıyordu.
- Peygamberimiz Medine'de Selemeoğulları Yurdu'nda öğle namazı kıldırırken kıblenin değiştirilmesini isteyen vahiy geldi.

F. MÜŞRİKLERLE MÜCADELE

- İlk Seriyye ve Gazveler
- Bedir Savaşı

1. Bedir Savaşı

- Hicretin ikinci yılında (M 624)
- Müslümanların sayısı 74 muhacir, geri kalanı ensardan olup toplam 305 kişiydi.
- Mübarezede Hz. Ali, Hz. Hamza ve Hz. Übeyde bin el-Haris, Mekke'nin en önemli üç adamı olan Utbe bin Rebia, kardeşi Şeybe ve Velit bin Utbe'yi öldürdüler.
- Savaşın sonunda müşriklerden 70 kişi ölmüştü.
- Müslümanlardan ise 14 kişi şehit olmuştu.
- Müslümanlar savaşı kazanmışlardır.

2. Uhut Savaşı

- 25 Ocak 625 tarihinde Mübareze ile başlayan savaşın ilk bölümünde Müslümanların taarruzuna maruz kalan düşman kaçmaya başladı.
- Ayneyn Geçidi'ni tutan okçuların çoğu da savaş kazanıldı diye yerlerini terk ettiler.
- Halit bin Velit komutasında bir grup süvari, Müslümanları arkadan çevirerek üzerlerine ani bir baskın yaptı.
- Mus'ab bin Umeyr'i şehit edildi..
- Müslümanlar, aralarında Hz. Hamza'nın da bulunduğu yetmiş şehit verdi.
- Müşriklerden yirmi iki kişi öldü.

3. Hendek Savaşı

- İranlı Selman-ı Farisi hendek fikrini ileri sürdü.
- Hendek kuşatması 1 Ocak 627 tarihinde başlamış, yirmi üç gün devam etmiştir.
- Savaşta Müslümanlardan 6 kişi şehit düşmüş, müşriklerden ise 3 kişi ölmüştü.
- Sa'd bin Muaz, savaşta aldığı yaralarının sonucunda daha sonra Medine'de vefat etmiştir.

4. Hudeybiye Antlaşması

- Rıdvan Biatı: Hudeybiye'de Hz. Peygambere ve Müslümanlara Hz. Osman'ın öldüğü şeklinde haberler geldi.
- Peygamberimiz Mekkeli müşriklerle savaşmadan oradan ayrılmayacaklarına dair biat almaya karar verdi.
- Hudeybiye'deki ikameti sırasında gölgelendiği "semure" denilen bir çeşit çöl ağacının altında ashabından, ölünceye kadar savaşmak üzere biat aldı. Bu biata Rıdvan Biatı denir.
- Süheyl bin Amr'ın başkanlığında bir barış heyeti gönderdi ve görüşmelere başlandı.
- Peygamberimiz, Hz. Ali'den anlaşma metninin başına "Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla." cümlesini yazmasını istedi. Süheyl hemen karşı çıktı ve "Biz rahman diye bir şey tanımıyoruz. Başlangıç cümlesi 'Allah'ın adıyla' şeklinde olmalı." dedi. Hz. Peygamber tamam deyip Hz. Ali'ye, Süheyl'in dediği şekilde yazmasını söyledi. Sonra Peygamberimiz Hz. Ali'den ikinci cümleyi "Bu, Allah'ın Resulü Muhammed ile Süheyl bin Amr'ın üzerinde anlaşıp kabul etikleri..." şeklinde yazmasını istedi. Süheyl yine itiraz etti. "Hayır, Allah'ın Resulü şeklinde olmaz. Biz seni Allah'ın Resulü kabul etmediğimiz için bütün bunlar oluyor. Eğer Allah'ın Resulü olduğunu kabul etseydik seninle savaşmazdık. Allah'ın Resulü olarak değil de Abdullah'ın oğlu olarak yazılsın." dedi. Resulullah bunu da kabul etti. Ancak Hz. Ali, istenen değişikliği yapmayacağını ifade etti. Sahabeler de Hz. Ali'nin değişiklik yapmamasını istiyordu. Bunun üzerine Resulullah Hz. Ali'ye silinmesi istenen kelimenin hangisi olduğunu sordu. Hz. Ali de gösterdi. Bunun üzerine Hz. Peygamber 'Allah'ın Resulü' ifadesini kendi elleriyle sildi ve Hz. Ali'ye "Abdullah'ın oğlu Muhammed" şeklinde yazdırdı. Giriş cümlesi böyle tamamlandıktan sonra anlaşmanın maddelerinin yazımına geçildi.
- Hudeybiye Antlaşması, 628 yılında Mekke'ye yaklaşık 17 km uzaklıktaki Hudeybiye mevkiinde yapılmıştır.

Farkıgör

Antlaşmanın şartları

- *İki taraf arasında on senelik barış olacak.*
- *Müslümanlar, velisinin izni olmadan İslam'ı kabul eden Kureyşlileri geri iade edecek.*
- *Kureyş, Müslümanlardan kendilerine gelenleri iade etmeyecek.*
- *Arap kabilelerinden isteyen kabile, iki taraftan birisiyle ittifak yapabilecek. Müslümanlar bu sene umre yapmayıp gelecek seneye erteleyecek. Gelecek sene Mekke'ye Kureyş şehri boşalttıktan sonra girilecek, Müslümanların yanında kılıçtan başka bir şey bulunmayacak ve geceli gündüzlü üç gün Mekke'de kalınacak.*

G. İSLAM'A ÇAĞRI MEKTUPLARI

İslam'a davet için gönderilen elçilerden bazıları şunlardır:

- Bizans imparatoruna Dıhyet'ül-Kelbi
- İran kisrasına Abdullah bin Huzafe
- Habeş necaşisine Amr bin Ümeyye
- Mısır mukavkısına Hatip bin Ebi Belta
- Gassani melikine Haris bin Ümeyye

H. YAHUDİLERLE İLİŞKİLER

- Medine'de Yahudilerin üç kabilesi vardı. Bunlar; Kaynuka, Nadir ve Kureyza kabilesiydi.
- Hz. Peygamber Medine'ye geldiğinde Yahudilere karşı hiçbir düşmanlık yapmamıştır.
- Medine Sözleşmesi'nde belirtildiği üzere eşit şartlarla herkesin kendi dininde kalması esası üzerine bir antlaşma imzalanmıştır.

- Ancak daha sonraki gelişmelerden, Yahudilerin bu antlaşma şartlarına pek de uymadıkları ortaya çıkmıştır.
- Yahudi âlim Abdullah bin Selam Hz. Muhammed'in Medine'ye hicret etmesinden kısa süre sonra Müslüman oldu.

I. HAYBER'İN FETHİ

- Müslümanlar 628 yılında Medine'den Hayber'e hareket etti.
- Hayber, kaleleri sağlam, ele geçirilmesi zor bir yerdi.
- Sayıca da Yahudiler, Müslümanlardan üstündüler.
- Hayber'in fethinden sonra Müslümanlar büyük bir ganimet elde etmişlerdir.

J. MEKKE'NİN FETHİ VE SONUÇLARI

- Müslümanlar çevredeki Arap kabilelerinin de katılımıyla 1 Ocak 630 yılında Medine'den yola çıktı.
- Mekke yakınlarındaki Merru'z Zehran denilen vadide konakladı.
- Hz. Peygamber burada Müslümanların sayısının çok olduğunu göstermek için on bin ateş yakılmasını emretti.
- Müşrikler bu ateşleri gördüklerinde çok telaşlandılar.
- Ebu Süfyan olayı anlamak için bir tepeden başka tepeye çıkıyordu.
- Halit bin Velit'in başında bulunduğu küçük bir birlik hariç Mekkelilerle kayda değer bir çarpışma olmadı.
- Müslümanlar sekiz yıl önce zorunlu olarak ayrıldığı bu şehre barış içerisinde girdiler.

K. MUTE SAVAŞI

- Müslümanların kesin zaferiyle sonuçlandı.
- Bizanslı Hristiyanlarla yapılan bu ilk savaşta, büyük bir ordu karşısında Müslümanların az şehit vermesi bir zaferdir..
- Hz. Peygamber'in çok sevdiği sahabeler bu savaşta şehit düştü.
- Evlatlığı Zeyd bin Harise, Cafer bin Ebi Talip ve Abdullah bin Revaha şehit oldu.
- Çok zor şartlar altında yapıldığından bu seferin rastladığı zamana Saatü'l Usre (Zorluk Zamanı), bu gazaya Gazvetü'l-Usre (Zorluk Gazası), bu seferi gerçekleştiren orduya da Ceyşü'l-Usre (Zorluk Ordusu) denilmiştir.

L. HZ. MUHAMMED'E GELEN ELÇİLER

- Mekke'de Müslümanların tek otorite sahibi olmasından sonra civar kabilelerden heyetler gelmeye başladı. Bu heyetlerin Medine'ye Hz. Peygamberin yanına gelişleri daha çok hicretin dokuzuncu yılına denk geldiği için bu yıla "Elçiler Yılı" adı verildi.

M. HZ. MUHAMMED'İN VEFATI

- Veda Haccı ve Hutbesi sanki Hz. Muhammed'in bir ayrılık mesajı oldu.
- Hac ibadetini yapıp Medine'ye döndü ve bir süre sonra hastalandı.
- Peygamberimiz, 8 Haziran 632 tarihinde altmış üç yaşındayken Medine'de vefat etti.
- Vefat ettiği yere defnedildi.
- Onun Ravza-i Mutahhara olarak adlandırılan mezarı, Medine'de Mescid-i Nebevi'nin içindedir.

1. Peygamberimiz Kuba'da yaklaşık ne kadar bir süre kalmıştır?

A) İki hafta

B) Bir hafta

C) Üç hafta

D) Beş hafta

E) Dört hafta

2. Hz. Peygamber, cuma namazının farz olduğunu Müslümanlara bildirdi. Böylece 622 yılında hicret esnasında Medine yakınlarındaki Ranuna Vadisi, ilk cuma namazının kılındığı yer olarak tarihe geçti. İlk cuma namazının kılındığı bu yerdeki mescit bugün Cuma Mescidi olarak anılır.

İlk cumayı kaç kişi kılmıştır?

A) Yaklaşık elli kişi

B) Yaklaşık ikiyüz kişi

C) Yaklaşık üçyüz kişi

D) Yaklaşık beşyüz kişi

E) Yaklaşık yüz kişi

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

3. Aşağıdakilerden hangisi hicretin sosyal ve kültürel sonuçlarından değildir?

A) Medine'ye göç eden Müslümanlar, servetlerini Mekke'de bırakmadılar.

B) Hicretle birlikte Peygamberimiz Medine'de farklılıklardan oluşan; ancak adalet ve barış ekseninde bir arada yaşayan bir toplum kurmuştur.

C) Hicretle birlikte Müslümanlar Medine'de Yahudilik ve Hristiyanlık gibi iki ilahî kökenli dinin mensupları ile yaşamaya başlamışlardır.

D) Hicret, İslam'ın Arap Yarımadası'nda ve diğer bölgelerde yaşayan insanlara ulaşmasını sağlayan bir açılım olmuştur.

E) Peygamberimizin Medine'ye hicreti, sebep ve sonuçları itibarıyla çok önemli olduğu için Müslümanlar tarafından her zaman hafızalarda canlı tutulmuştur.

4. Hz. Peygamberin Medine'de bulunan ensar ve muhacirleri birbirleriyle kardeş ilan etmesine ne denir?

A) Muahat

B) Medine Sözleşmesi

C) Muhacir

D) Ensarr

E) Akitleşme

5. Mescidin inşası yaklaşık yedi ay sürdü. Yapımı tamamlandıktan sonra Hz. Muhammed yedi ay boyunca yanında misafir olarak kaldığı evden ayrılarak mescidin bir bölümünde ailesiyle beraber kalması için kendisine tahsis edilen odaya geçti.

Hz. Muhammed kimin evinde misafir olarak kalmıştır?

A) Zübeyr

B) Muaz b. cebel

C) Eyüp el-Ensari

D) Es'ad B. Zürare

E) Mus'ab b. Umeyr

6. Nüfus sayımında tespit edilen bin beş yüz Müslümandan başka, Medine'de henüz Müslüman olmamış bir çok Arap kabilesi de bulunmaktaydı. Yahudiler de önemli bir nüfusa sahipti.

Bu iki grup da nüfusa katıldığından şehirde yaklaşık kaç kişi yaşamaktaydı?

A) On bin
B) Onbeş bin
C) Beş bin
D) Yirmi bin
E) Otuz bin

7. **Aşağıdaki maddelerden hangisi Medine Sözleşmesi'nin maddeleri arasında yer almaz?**

A) Yahudiler kendi dinlerinde serbest kalacaklar. Müslümanlarla Yahudiler, barış içinde yaşayacaklar.

B) Dışarıdan bir saldırı olursa Medine birlikte savunulacak.

C) Müslümanlarla Yahudiler arasında bir anlaşmazlık çıkarsa Hz. Muhammed hakem kabul edilecek.

D) İki taraftan biri, üçüncü bir tarafla savaşırsa birbirine yardımcı olacaklardı.

E) Anlaşma bir yıllık düzenlenmiştir.

8. **Ezan, kimin rüyası sonrasında okunmasına karar verilmiştir?**

A) Abdullah bin Zeyd

B) Bilal-i Habeşi

C) Mus'ab b. Umeyir

D) Muaz b. Cebel

E) Esad b. Zürare

9. Hicretten yaklaşık on altı ay sonra, şaban ayının on beşinci günü Peygamberimiz Medine'de Selemeoğulları Yurdu'nda öğle namazı kıldırırken kıblenin değiştirilmesini isteyen vahiy geldi. Bu ayet üzerine Hz. Peygamber yönünü hemen Kudüs'ten Kâbe'ye çevirdi. Cemaat de saflarıyla birlikte döndü. Kudüse doğru başlanılan namazın son iki rekâtı Kâbe'ye yönelerek tamamlandı.

Bundan dolayı Selemeoğulları Mescidi'ne ne ad verilmiştir?

A) Mescid-i Kıbleteyn

B) Cin mescidi

C) Mescidi Küba

D) Mescidi Dırar

E) Mescidi Nebî

10. Orucun farz kılınmasını emreden ayetle Müslümanlar hicretin ikinci yılı ramazan ayında ilk defa oruçlarını tuttular. Şevval ayının birinci günü de Peygamberimizle beraber ilk bayram namazını kıldılar. Orucun farz kılınmasından kısa bir süre sonra mali bir ibadet olan zekât da Müslümanlara farz kılındı.

Hz. Peygamber oruç farz olmadan önce oruç tutar mıydı? Aşağıdaki seçeneklerden hangisi doğrudur?

A) Oruç tutmazdı.

B) Her ayın üç gününde oruç tutardı.

C) Muharrem ayındaki aşure gününde oruç tutmazdı.

D) Pazartesi Perşembe oruç tutardı.

E) Haftada bir oruç tutardı.

11. Bedir'de Müslümanların sayısı 74'ü muhacir, geri kalanı ensardan olup toplam 305 kişiydi. Mekkeliler 1000 kadar gönüllü asker topladılar.

Müslümanlardan bu savaşta kaç şehid verilmiştir?

A) 4 B) 5 C) 7 D) 12 E) 19

12. **Uhut savaşı kaç tarihinde olmuştur?**

A) 624 B) 625 C) 623
D) 626 E) 627

13. Peygamberimiz yanında bir kaç sahabe ile birlikte şehrin nasıl savunulacağını keşfetmek için Medine çevresinde dolaşmaya çıktı. Bu keşifte, şehrin özellikle kuzeybatı tarafındaki kısmının savunmaya elverişli olmadığı görüldü.

Yapılan iştişare toplantısında sahabeden hendek kazma fikri kim tarafından ileri sürüldü?

A) Selman-ı Farisi

B) Abdullah bin Cübeyr

C) Zübeyr bin Avam

D) Übeyde bin el-Haris

E) Hubab bin Münzir

14. Aşağıdakilerden hangisi Hudeybiye Antlaşması (628) şartlarından <u>değildir</u>?

A) İki taraf arasında on senelik barış olacak.

B) Müslümanlar, velisinin izni olmadan İslam'ı kabul eden Kureyşlileri geri iade edecek.

C) Kureyş, Müslümanlardan kendilerine gelenleri iade etmeyecek.

D) Antlaşma tek taraflı istenirse bozulabilecek.

E) Arap kabilelerinden isteyen kabile, iki taraftan birisiyle ittifak yapabilecek. Müslümanlar bu sene umre yapmayıp gelecek seneye erteleyecek. Gelecek sene Mekke'ye Kureyş şehri boşalttıktan sonra girilecek, Müslümanların yanında kılıçtan başka bir şey bulunmayacak ve geceli gündüzlü üç gün Mekke'de kalınacak.

15. İslam'a davet için gönderilen elçilerden aşağıdakilerden hangisi <u>değildir</u>?

A) Bizans imparatoruna Dıhyet'ül-Kelbi

B) İran kisrasına Abdullah bin Huzafe

C) Habeş necaşisine Amr bin Ümeyye

D) Mısır mukavkısına Hatip bin Ebi Belta

E) Gassani melikine Zeyd b. Sabit

16. Bedir Savaşı'ndan sonra Medine'de kabileler arasında bir güvensizlik ortamı oluşmuştu. Medine çarşısında meydana gelen bir olay, ilişkilerin iyice bozulmasına sebep olmuştur. Hz. Peygamber Kaynukaoğulları toplayarak onlardan Medine Antlaşması'na sadık kalmalarını istedi. Ancak Yahudiler Hz. Peygamberi tehdit ettiler. Kaynukaoğulları kalelerine çekildiler. Müslümanlar, bu kaleyi on beş gün kuşattı.

Medine'den kaç Yahudi ayrılmaya razı oldular?

A) Yedi yüz

B) Bin

C) Beşyüz

D) Yüz

E) Binbeşyüz

17. Müslümanlar Mekke'yi fethettikten sonra sekiz yıl önce terk ettikleri mahallelerini, evlerini gezerek hasretlerini giderdiler.

Hz. Peygamber de Mekke'de fazla kalmadan şehrin idaresini kime bırakmıştır?

A) Attab bin Esid

B) Esad b. Zürare

C) Halid b. Velid

D) Ebu Süfyan

E) Amr b. As

1. İki hafta boyunca Kuba'da Peygamberimiz misafir olarak kalmıştır.

(A) B C D E

2. Yaklaşık yüz kişi ilk kez Cuma namazını Cuma Mescid'inde kılmıştır.

A B C D (E)

3. Medine'ye göç eden Müslümanlar, servetlerini Mekke'de bırakmak zorunda kaldılar. Cümlesi hicretin sosyal ve kültürel sonuçlarından değildir.

(A) B C D E

4. Muahat, ensar ve muhacirin kardeş ilan edilmesi demektir.

(A) B C D E

5. Eyüp el-Ensari'nin evinde bir müddet misafir kalmıştır peygmberimiz.

A B (C) D E

6. On bin kişinin yaşadığı Medine'de Müslümanların sayısı 1500 civarındaydı.

(A) B C D E

7. Anlaşma bir yıllık düzenlenmiştir. Maddesi Medine Sözleşmesi'nde yer almamıştır. Devamlılık arz eden bu anlaşmaya Yahudiler sâdık kalmamışlardır.

A B C D (E)

8. Abdullah bin Zeyd'in rüyası sonrasında ezan okunmasına karar verilmiştir.

(A) B C D E

9. Mescid-i Kıbleteyn, kıblenin değişiminin gerçekleştiği mescittir.

● B C D E

10. Her ayın üç gününde oruç tutardı. Başka bir oruç da daha önce farklı olarak yoktu.

A ● C D E

11. Müslüman şehit olmuştur.

● B C D E

12. 624 yılında Uhut Savaşı olmuştur.

● B C D E

13. Selman-ı Farisi, hendek kazımı konusunda fikir vermiştir.

● B C D E

14. Antlaşma tek taraflı istenirse bozulabilecek, seçeneği Hudeybiye Antlaşması'nda yer almamıştır.

A B C ● E

15. Gassani melikine Haris bin Ümeyye davet mektubunu götürmüştür.

A B C D ●

16. Yedi yüz yahudi, Bedir Savaşı sonrasında şehri terk etmişlerdir.

● B C D E

17. Attab bin Esid'e Mekke'nin fethinden sonra şehrin idaresini peygamberimiz emanet etmiştir.

● B C D E

neler öğreneceğim?

I. İSLAM VE AHLÂK
- A. AHLAK
- B. DİN VE AHLAK İLİŞKİSİ
- C. AHLAK İLMİ VE AHLAK FELSEFESİ
- D. İNSAN NEDİR?
- E. KELAMDAKİ AHLAK TEORİLERİ
- F. KARAKTERCİ AHLAK TEORİLERİ
- G. ZULÜM
- H. VAZİFE VE HÜRRİYET
- I. SORUMLULUK VE AHLAKİ YAPTIRIM
- J. İHTİYAÇ VE MENFAAT/FAYD
- K. İYİ VE KÖTÜ
- L. İSLAM AHLAKININ BOYUTLARI
- M. REZİLETLER
- N. AHLAKİ HASTALIKLAR

II. AİLE AHLÂKI
- A. AİLE YUVASININ KURULMASI
- B. AİLE VE ÖNEMİ
- C. AİLEDE KARŞILIKLI GÖREVLER

III. TOPLUMSAL AHLÂK
- A. TOPLUMSAL AHLAKIN BOYUTLARI
- B. TOPLUMSAL AHLAK İLKELERİ

IV. İŞ AHLÂKI
- A. İŞ AHLAKININ İÇERİKLERİ
- B. İŞVEREN AHLAKI
- C. İŞÇİ (İŞGÖREN) AHLAKI
- D. ERDEM VE EKONOMİ İLİŞKİSİ

V. ÇEVRE AHLÂKI
- A. İSLAM ÇEVRE AHLAKININ 4 KURAMI
- B. İSLAM ÇEVRE AHLAKININ 8 İLKESİ

I. İSLAM VE AHLÂK

A. AHLÂK

- Ahlâk, davranış düzenidir.
- Ahlâk, "İyi ahlâk" ve "kötü ahlâk" tabirleriyle anlatılmaktadır.
- İslam ahlâkı önce Hz. Peygamber'in hayatında gerçekleşmiştir.
- İlk Müslümanlar tarafından yaşanmıştır.
- İslam ahlâkı, dininin bir parçasıdır.
- Müslümanların İslam'a uygun şekilde yaşayarak, varlığını sürdürmesi İslam ahlâkının da etkin olmasıyla gerçekleşmiştir.
- Hz. Peygamber insanların hayatlarına örnek teşkil etmiştir (usve hasene = güzel örnek).

Klasik ahlâk eserlerinde üç sorun ele alınmıştır:

1. Her şeyden önce ahlaki davranışın kuralları zikredilmiştir.
2. Bu kuralların nasıl uygulanacağı, yaşanmış örnekler üzerinden gösterilmiştir.
3. Ahlaki eğitimin amacı, ahlaklı davranmayı bir meleke haline getirmek olarak kabul edilmiştir.

B. DİN - AHLÂK İLİŞKİSİ

- Ahlâkın İslam dini ile, dinin de ahlâkilik ile zorunlu bir irtibatı vardır.
- Müslümanlar için, "dindar, ama ahlâksız" denilemez.
- Ahlaksız bir insanın Müslümanlığı tartışmalıdır.

İki Ahlâk Anlayışı

1. Faziletlerin kazanılması ve faziletli olma olarak ahlâk
2. Kurallı yaşama ve kurallara uygun davranma olarak ahlâk

C. AHLÂK İLMİ VE AHLÂK FELSEFESİ

- Ahlâk, bir şahsın veya toplumun hayatında etkin olan davranış düzenidir.
- Ahlakın dile getirilmesi ve tasviri ahlâk ilmi ile gerçekleşir.
- İslam insanlardan aynı zamanda bir davranış düzeni talep etmektedir; İslam'in talep ettiği bu davranış düzenine İslam ahlâkı denilmektedir.
- Ahlâk konuları ilk asırlarda geniş hadis külliyatı içinde, muhtelif başlıklar altında ele alınmıştır.
- Bu çerçevede Hz. Peygamber'in ahlâkı "edeb", "birr" ve "hüsnü'l-hulk" gibi başlıklar altında tasvir edilmiştir.
- Tasavvuf alanında da ahlâkı doğrudan veya dolaylı olarak mevzu edinen çok sayıda eser telif edilmiştir.
- Birçok önde gelen sufi tasavvufu "güzel ahlâk" olarak tanımladığı için, tasavvuf ile ahlâk arasında asli bir irtibat vardır.

Bu sebeple temel sufi eserlerinin her birisi aynı zamanda bir ahlâk eseri hüviyetindedir.

- Abdullah b. Mübarek'in Kitâbü'z- Zühd'ü,
- Haris el-Muhasibi'nin er-Riaye li-hukukillah'ı,

- Kelelebazi'nin (Gülabadi), et-Ta'arruf'u
- Ebû Talib el-Mekki'nin Kût el-Kulûb'ü,
- Serrac'ın el-Luma'ı,
- Kuşeyri'nin er-Risâle'si,
- Hucvirî'nin Keşfü'l-Mahcub'u,
- Gazali'nin İhyâ'sı,
- Sühreverdi'nin Avarifü'l-Mearif'i,
- İbn Arabi'nin el-Fütühat el-Mekkiyye'si,
- Mevlana'nın Mesnevi'si ve daha sonra yaşayan yüzlerce sufinin eserleri aynı zamanda az veya çok sistematik ahlâk eserleridir.

D. İNSAN NEDİR?

- Müslüman düşünürlerin çoğuna göre Allah insanı saf ve temiz olarak cismani ve ruhani tarafı olan bir eşref-i mahlûkat olarak yaratmıştır. İnsan mutlak iyi olmasa da, kötü değildir. İyiye de kötüye de meyyal olmakla birlikte, hayra daha yatkındır. İnsan aklını ve iradesini "doğru bilgi" ve "salih amel" için kullanırsa ruhi ve ahlâki yüceliğe ulaşır ve insan olarak değer kazanır.
- İnsanın Allah'ın halifeliğine layık olması ancak onun dinin ahlâki ilkelerini araştırıp gereklerini yerine getirmesiyle gerçekleşir ki buna da siyaset denir.

Bu anlamda iki türlü siyaset vardır:

- İnsanın ruhunu, bedenini ve kendine özgü şeyleri sevk ve idare etme sanatı.
- Kendi dışında kalan diğer insanları sevk ve idare etme sanatı. Nefsini arındırmayan kimse Allah'ın halifesi olmaya layık olmadığı gibi, O'na ibadet etme ve yeryüzünün imarı görevini de tam olarak yerine getiremez. Çünkü Allah'ın halifesi olmak ilahi fiilleri araştırma ve icra etmede, insan gücünün sonuna kadar kullanılmasını gerektirir.
- Kur'an ve hadislerin ahlâki prensiplerini izah edip temellendirmeye çalıştıkları oranda ahlâki alana girmelerinden dolayı bu tür ahlâki yaklaşımlara "nassi ahlâk" da denmektedir.

E. KELAMDAKİ AHLÂK TEORİLERİ

1. Mutezilenin Ahlâk Teorisi

- Mu'tezile'nin üzerinde ittifak ettiği beş esas prensip vardır. Ahlâk ilmi açısından bunların en önemlisi adalet ilkesidir.
- Mu'tezile'de bir fiilin ahlâken iyi veya kötü olduğuna karar verirken o fiilin sağladığı fayda (menfaat) ile verdiği zarar esas alınmaktadır. İnsan aklı, fiillerin neticesinde ortaya çıkacak fayda ve zararı ölçebilecek güçtedir. Bir fiilin ahlâki kötülüğünün nihai ölçüsü acı ve ıstıraptır. Zulüm, başkasına karşı yapılan zararlı fiildir. Zarar ise kendinde herhangi bir fayda olmayan her türlü acı ve ıstıraptır.

2. Eş'ari Mezhebindeki Ahlâk Teorisi

- İnsan, fiillerinin yaratıcısı değildir. Hayır ve şerrin yaratıcısı Allah'tır. Şerrin Allah tarafından yaratılması bir zulüm sayılamaz, zira fiiller Allah'a nispetle bir değer taşımaz. Değerler de fiillerin değişmez nitelikleri değildir. İyi ve kötü, Allah'ın emir ve yasaklarıyla belirlenir. Şu halde sadece insanlara nispetle ve ancak emir ya da yasak şeklindeki bir hitaptan, yani vazifenin tevcih edilmesinden sonra fiiller değer kazanır ve mükellefiyet gerçekleşir.

3. Maturidî Mezhebindeki Ahlâk Teorisi

- Ahlâki sorumluluk ve yükümlülüğün temellendirilmesinde Eş'ari'ye, ahlâki değerler konusunda da Mu'tezile'ye yakın görünür. İnsan fiillerinin kimin tarafından yaratıldığı sorusuna verdiği cevapla meseleye yeni bir boyut kazandırmıştır.
- Ona göre ahlâki olanlar da dâhil insan fiilleri bir yönden Allah'a ait, diğer yönden de insana aittir. İnsan fiillerini Allah yaratır, insan da bu fiilleri kesbeder (kazanır). Fiillerin Allah tarafından yaratılması gerçeği ise insana o fiilleri yapma konusunda bir zorunluluk yüklemez. Herkes fiillerinde hür olduğunu hissi olarak bildiği için bu tür bir zorunluluk mümkün değildir. Maturidi ahlâk teorisinde insan fiilleri, yaratma yönünden Allah'a, kazanma yönünden kişiye ait olup, insan hür iradesiyle bunları seçmekte ve eyleme dönüştürmektedir. Bu durumda Allah'ın fiilleri, insanın seçmesi sonunda yarattığı anlaşılmaktadır. İnsanın ahlâki sorumluluğu da ondaki bu seçme hürriyetinden kaynaklanmaktadır. Her ne kadar fiiller Allah'ın irade ve kudretiyle varlık alanına geçmekteyseler de, bu fiillerin iyilik ve kötülük vasıflarından birisini kazanması, insanı sorumlu hale getirmesi ve müeyyideyi gerektirmesi insanın bu fiile olan ahlâki irtibatıyla ilgilidir.

F. KARAKTERCİ AHLÂK TEORİLERİ

1. Felsefi Ahlâk Teorisi

- Filozoflara göre hakikatin nihai belirleyicisi akıldır. İslam felsefesinde ahlâk, "nefiste yerleşik olan melekeler" şeklinde tarif edilir. Bu melekeler sayesinde fiiller insandan herhangi bir fikri ve iradi gayrete ihtiyaç kalmadan kolaylıkla sadır olur. Eğer bu melekeler iyi olursa insandan faziletler, kötü olursa reziletler meydana gelir. Ahlâk ilminin temel vazifesi de bu noktada ortaya çıkar: nefis hakkında bilgiler vermek ve nefsi kendisinden faziletli fiiller ortaya çıkacak şekilde terbiye etmektir. Ahlâki kemal anlamına gelen ameli kemal, erdemlerin kazanılmasıyla gerçekleşir. İnsan aklının bilfiil olmasıyla da nazari kemale ulaşır. Ahlâki kemal ile nazari kemalin birleşmesiyle de mutluluk ortaya çıkmış olur. İyi ve mutluluk. Filozoflara göre "iyi" üç gruba ayrılır: Kendiliğinden iyi; başka bir şey için, yani vasıta olarak iyi; hem vasıta hem de gaye olarak iyi. Bunlara örnek olarak sırasıyla mutluluk, servet

ve bilgi verilebilir. Mutluluk kendi başına iyi kabul edilince bütün insani fiiller buna göre değerlendirilip mutluluğa ulaştırdığında iyi, şikâyete sebep olduğunda da kötü denebilir. Buradaki mutluluk günlük kullanımındakinden daha farklı bir anlam taşımaktadır. Müslüman filozoflar tarafından ahlâk çoğunlukla siyasetin içinde ele alınır. Bunların başında da el-Medinetü'l-fazıla isimli eserin sahibi Farabi gelir. O'na göre insan tabiatı gereği toplumsal bir varlık olduğu için siyaset olmadan ahlâki erdemler toplum hayatında gerçekleşemez. Ahlâk ve siyaset birlikteliğinin amacı ise erdemli toplum ve ruhun ebedi saadetidir. Vahyin de asıl amaçlarından birisi "bir takım sünnetler ortaya koymak ve toplumların buna uymasını sağlamaktır.

2. Tasavvufî Ahlâk Teorisi

- Tasavvuf ahlâkında insanın ruhu meleğe, nefsi de şeytana benzetilmiştir. Sufilere göre hem dinin hem de aklın reddettiği bütün kötü huyların ve çirkin davranışların kaynağı nefistir. Bu yüzden ahlâki kötülükler ancak riyazet ve mücahede yoluyla nefsin kötüye meyletmesini engellemek ve onu kötü huylardan arındırmak suretiyle önlenebilir.

G. ZULÜM

- İnsan kendi kendine zulmedebilir. İnsan yanılabilir bir varlıktır. İnsan tasavvurlarında, düşüncesinde ve çıkarımlarında yanılabileceği gibi, yargılarında da yanılabilir. İnsan olgular, değerler ve diğer insanlar hakkındaki yargılarında olduğu gibi kendisi hakkındaki yargılarında da yanılabilir. Bu yanılgı, başka insanlar ve nesnelere olduğu gibi kendisine de zulüm olarak gerçekleşebilir. İnsan başka insanlara olduğu gibi kendisine de haksızlık yapabilir. Kısaca insan kendi kendisine zulmedebilir.

H. VAZİFE VE HÜRRİYET

- İnsanın hür olması, irade özgürlüğü olarak ifade edilir. İrade özgürlüğü, genel olarak, insanın hangi fiili yapacağına ve neyi tercih edeceğine kendisinin karar verebilmesi imkânı olarak tanımlanabilir. İnsan, diğer canlılardan farklı olarak, neyi yapıp neyi yapmayacağına kendisi karar verebilir; bu imkân insanın insan olmasının ön şartıdır. İnsanın özgürlüğü, irade hürriyetine sahip olduğu, bütün Müslümanlar tarafından, hatta cebriye olarak isimlendirilen mezhep ve görüş sahipleri tarafından da, teorik olmasa bile yaşadıkları hayat içinde, pratik olarak kabul edilmiştir. Mesele özgürlüğün sadece bir irade hürriyeti mi, yoksa bunda daha fazla bir içeriği mi olup olmadığı noktasındadır.

I. SORUMLULUK VE AHLÂKİ YAPTIRIM

- İnsanın alternatifler arasında tercihlerde bulunabilmesi ve kendisinde hayra yönelik bir yatkınlık olması, kararlarında nihai olarak hayrın tahakkuk etmemesi durumunda bir huzursuzluk hali ortaya çıkar. Huzursuzluğun kaynağı vicdan olarak isimlendirilir.

Hap bilgi

İhtiyaç: İnsan bir "mahlûk" (yaratılmış) olması hasebiyle muhtaç bir varlıktır.

J. HAYIR VE MENFAAT/FAYDA

- Vazife ile hürriyet arasındaki dengenin muhafaza edilebilmesi için vazifenin içeriğinin bir "fayda" boyutunun olması gerekir. Vazife, fayda esasında değil, fayda, vazifeyi yerine getirmenin bir neticesi olarak gerçekleşmelidir. O zaman vazife, faydayı sağlar. Böylelikle, vazifeyi sırf hayr (iyi) olduğu için yapabilecek olgunluğa henüz ulaşamamış insanlar da, onu ifa etmenin ne gibi faydalar sağladığını, en azından başka insanlarda görerek öğrenip ve bu cihetten faydayı düşünen insanların da vazifeye talip olması mümkün olabilir. Burada hemen bir şeyi sırf hayr olduğu için yapma anlamındaki saf ahlâki tavır ile hayrı gerçekleştirmeye bazı faydaların yöneltmesi buluşmuş olmaktadır.

K. İYİ VE KÖTÜ

- İyi ve kötü, ahlâkın en temel kavramlarıdır. İyi ve kötü kavramları olmadan, ahlâktan bahsedilemez. Zaten davranışın düzeni olarak ahlâk, davranışları iyi ve kötü olarak tasnif eder; bunlar arasında "en iyi" veya "en yüksek iyi" ile "ikinci ve üçüncü dereceden iyi"; "kendinde iyi" ve "başka bir şey için iyi" gibi tefriklerle birlikte, insanın tercihlerinde bir düzen oluşturması imkânı sağlanır.

- Islam düşüncesi dindarlık ile ahlak arasındaki irtibatı keşfederken, varlıkbilgideğer düzlemlerinde son derece tutarlı ve dayanıklı algılama biçimi ortaya koymuştur. Kur'an'da kulluk (ibadet ve ubudiyet), inanan kişinin Allah'a bağlılığını eylemleriyle göstermesi, bilgi (marifet) anlamında kullanılır. Allah'ın insanı yaratış amacı, insanın onu bilmesidir. Aynı şekilde eşyanın bütünü içinde kendi yerimizi bilme, durumumuzu tanıma ve tasdik etme ve kişinin bu biliş ve tasdike göre hareket etmesi hem bireysel hem de toplumsal açından adaleti getirecek olan edebli olmadır. Bilme, sevme, hissetme, adil olma ve eylemde bulunmanın hepsini ihata eden bir akıl nosyonu var olmakla birlikte, pratikte bunun tecessüm ettirilmesi gerekmektedir.

L. İSLAM AHLÂKININ BİREYSEL BOYUTU

- İnsanın en ayırt edici özellikleri, sevme, düşünme, irade, eylem ve tecrübe gibi boyutlardır. Bu boyutlar dinin tanımlanmasında da oldukça belirleyicidir. Ahlâkın işlevi ve önemi de tam olarak bu sınırda belirir. Çünkü ahlâk, insan ruhunun sevme, düşünme, irade, eylem ve tecrübe gibi boyutlarını geliştirmek suretiyle, sınırı ihlal etmeden ve ruhun küçülmesini göze almadan, bunların her biriyle diyaloğu ve ilişkiyi temin etmeyi hedefler. Kısacası ahlâk "bütün bir kişilik" geliştirebilmek için vazgeçilmez öneme sahiptir.

1. İslam Ahlâkında Faziletler

- İslam ahlâkında faziletler konusu işlenirken, öncelikle faziletlerin insan nefsinin hangi boyutundan beslendiğinin belirtilmesi gerekmektedir. İslam ahlâkı konusundaki görüşleriyle dikkati çeken Osmanlı dönemi ahlâkçılarından Kınalızâde Ali Efendi'nin Ahlâk'ı Alâî isimli eseri bu konuda önemli bir kaynaktır. Çünkü o hemen hemen kendinden önceki ahlâk düşünürlerinin görüşlerini çoğu bakımdan sürdürmüştür; ayrıldığı, farklı düştüğü noktalar olduysa onları da işlemek suretiyle hem bir sentez hem de bir özet yapabilmiştir denilebilir.

İnsanî nefsin iki gücü vardır.

1. **İdrak gücü:** Bu güç sayesinde nefis, aklın idrak gücünü gerçekleştirir.

Bunun iki görünümü vardır.

a) Nazari Güç: Bunun aşırılığa veya eksikliğe gitmemesi, yani orta düzeyde/itidal üzerine olması sayesinde hikmet meydana gelir.

b) Amelî Güç: itidal üzerine fiiller, yani "orta yol" çıkarırsa adalet meydana gelir.

2. **Hareket Ettirici Güç:** Bu güç sayesinde beden itki veya motivasyon gücü kazanır.

a) Hareket Ettirici Arzu Gücü (Şehvet): Aşırılığa gitmediği sürece "orta hal/düzeyde" olduğu müddetçe iffet meydana gelir.

b) Hareket Ettirici Saldırgan Güç (Gazap): Aşırılığa gitmediği sürece "orta hal/düzeyde" fiiller, cesaret meydana gelir.

2. Hikmet

Genel olarak eşya hakkında bilgi edinme gücüne özgü bir erdemdir. Varlık ve ahlâk arasındaki ilişkiye temas ederken değindiğimiz gibi, kişinin bilgi ve hikmet gücü de erdemli olmada son derece önemlidir. İslam düşünürleri, ahlâklı olmak için bilebilme yeteneğini kabul eder. Ahmaklık, kişinin ahlâkî gelişimini engeller. Çünkü iyi olabilmek için iyinin ne olduğunun bilinmesi gerekir. Öte yandan kişinin iyi olması, bilgeliğini de artıracaktır. İnanma kişiye bir tür basiret de kazandıracaktır. Basiret sadece pratik aklın bir vergisi değil, teorik akıl gücünü de gerektirir.

Farkı gör

Hikmet Erdeminin Altında Yer Alan Erdemler

- *Zekâ*
- *Çabuk anlama*
- *Zihin açıklığı*
- *Kolay öğrenme*
- *İyi düşünme*
- *Ezberleme*
- *Hatırlama*

3. Cesaret

- Üstünlük sağlama güdüsünden kaynaklanan bir erdemdir.

Farkı gör

Cesaret Erdeminin Kapsamına Giren Erdemler

- *Olgun nefs*
- *Olayları cesur karşılama*
- *Yüksek gayret*
- *Sebat*
- *Yumuşak huyluluk*
- *Ölçülü olmak*
- *Yüreklilik*
- *Dayanıklılık, katlanmak*
- *Tevazu*
- *Onur duygusu*
- *Yufka yüreklilik (Rikkat)*

4. İffet

- Bedenin korunması ve geliştirilmesi için gerekli olan şeyleri sağlama, gereksiz olanlara da ilgisiz kalma erdemidir. Bu erdem, şehvet güdüsüne bağlıdır. Fazlalığında günahkârlık, azlığında ise şehvet eksikliği olmaktadır.

Farkı gör

İffet faziletine dahil olan erdemler ise şunlardır:

- *Hayâ*
- *Merhamet*
- *Yumuşaklık*
- *Nefsin güzel ahlâkla donanmaya rağbet etmesi*
- *Uyumlu ve geçimli olmak*
- *Arzuları dizginlemek*
- *Sabır*
- *Kötülük sebeplerine karşı dirençli olmak*
- *Musibet ve belaya karşı sabır*
- *Kanaat*
- *Vakar*
- *Fedakârlık etmek*
- *Cömertlik*
- *Kerem*

5. Adalet

- Adalet, bütün aşırılıkların ortası ve genel olarak rezîlet demek olan aşırılıklardan kurtulmayı sağlayan bir erdem olduğu için bütün erdemlerin en tam olanı ve adeta ortak olanıdır.

Farkıydar

Adalet Erdemine Dâhil Olan Erdemler:

- *Sadâkat*
- *Ülfet (uzlaşma, kaynaşma)*
- *Vefâ*
- *Şefkat*
- *Yakınlarıyla ilgilenmek,*
- *Mükâfat*
- *Müşterek işlerde insaf ve itidal üzerine davranmak*
- *Herkese karşı dürüst davranmak*
- *Yakın ve dostlarının sevgisini kazanmak*
- *Teslim (her şeyi ile ilahî iradeye dayanmak)*
- *Tevekkül*
- *İbâdet*

not

Nasıl Erdemli Olunur?

Mutlu (sa'îd) kişi, nefsini erdemlere ve ibadetlere alıştıran, onları sevdiren; erdemsizliklerden ve günahlardan uzaklaştıran, nefret ettiren kişidir. Mutsuz (şakî) kişi ise nefsini erdemsizliklere ve günahlara alıştıran, onları sevdiren; erdemlerden ve ibadetlerden uzaklaştıran ve onlardan nefret ettiren kişidir.

6. Erdemler ve Mutluluk

- Erdemlerin amacı saadeti yakalamaktır. Bir başka ifadeyle erdemler mutluluğa ulaştırmada araçlardır. Ahlâk ve hukukun hedefi de budur. Hatta siyaset bilimi de bu gayeye hizmet eder. Erdemli bir toplum, dahası erdemli bir hükümdarı İslam ahlâkı ekseninde yorumlayan Yusuf Has Hacib'in Kutadgu Bilig (Mutluluk Bilgisi) isimli eseri konumuzun bir tür tatbiki yönünü temsil edeceği için, bu bağlamda onun düşüncesini somut örnek olması bakımından alabiliriz. Mutluluk Bilgisi'nde mutluluk-erdem ve bilgi ilişkisi öne çıkmaktadır. Kaşgarlı Mahmûd'un Divanü Lugâti't-Türk, isimli eseri de Yusuf Has Hâcib'le mutabıktır. Onun Divan'ında da 'bilik' kelimesi kandil fitili olarak karşılanmakta ve bilgi ile aydınlık ve ışık arasındaki bağlantı, kelimenin etimolojisinde birleştirilmektedir.

hap bilgi

Yusuf Has Hâcib hikâyesini, dört kavramı temsil eden dört şahsın karşılıklı konuşmaları üzerine kurmuştur:

- *Hükümdar: "adalet"*
- *Vezir: "baht/saadet"*
- *Vezirin oğlu: "akıl"*
- *Vezirin kardeşi: "kanaat"*

Yusuf Has Hâcib kendi devrinde ideal bir insanda bulunması gereken vasıfları şöyle sıralar:

- Bu insan, bütün kötü vasıflardan arınmış ve iyi huylarla bezenmiş bir insandır. Allah'a sıkı sıkı bağlı, takva sahibi bir mümindir. Zamanının bütün ilim ve hünerlerini öğrenmiş bir âlim ve hâkimdir. Bütün alfabeleri ve dilleri bildiği gibi şiir, belagat, hesap, hendese, tıp, vb. ilimlere vâkıf olmanın yanında okçuluk, avcılık, satranç vb. hünerlere sahiptir. Kısacası ahlâki bakımdan yetkinliği kişilik gelişimi için bir ölçüt olarak koyan düşünür, tıpkı adaletin orta erdem olması gibi, adaleti gerçekleştirebilecek hükümdarı dolayısıyla yönetme erkini de aklın kendini en üst düzeyde gerçekleştirebilmesi için bir güç alanı olarak gösterir. Böylece bu açıklamalar da göstermektedir ki, İslam düşüncesi ve ahlâkında bireysel ahlâkı toplumsal dokudan bütünüyle ayrı olarak analiz etmek; yalıtmak mümkün değildir.

M. REZİLETLER

- Toplumun en küçük birimi kişi, en küçük topluluğu da ailedir. Mutlu kişilerden, mutlu toplumlar doğacaktır. Gazali gibi klasik İslam dinini kendi içinden okumayı öneren ahlâkçılara göre, ahlâkı izah etmek için insan denen varlığın açıklanması gerekmektedir. Bu bağlamda o ahlâkı, insanın kalp, ruh, nefs ve akıl yetilerini açıklamak suretiyle izah eder. Hukuk da insan doğasını merkeze almakla birlikte daha çok, toplum endeksli normlarını geliştirir. Bu bağlamda insanı merkeze alarak onun yetileri üzerinden bir çözümleme yapalım:

Farkıydar

Çirkin Ahlâk (Reziletler)

- *Kalb Cehalet Meleki Nefs Ameli Nefs*
- *Ruh Cehalet Meleki Nefs / Ameli Nefs*
- *Nefs Cehalet Meleki / Ameli Nefs*
- *Akıl Cehalet/Zulüm Meleki Nefs / Ameli Nefs*
- *İrade / Arzu Ölçüsüzlük (İffetsizlik)*
- *HayvaniNefs / Salgır gan Nefs*

Farkıydar

Temel Erdemler ve Reziletler

- *Hikmet Cehalet*
- *Adalet Zulüm*
- *İffet İffetsizlik*
- *Cesaret Korkaklık*

Farkıydar

Çirkin Ahlâk ya da Reziletler

İslam ahlâkçıları erdemlerden yola çıkarak reziletleri açıklar, bunun dışında ayrı bir rezilet tarifi vermez.

Temel Erdemler/ Fazlalık ve Azlıkları

- *Hikmet Kurnazlık Ahmaklık*
- *Adalet --- ---*
- *İffet Günahkârlık Şehvet Azlığı*
- *Cesaret Saldırganlık Korkaklık*

Temel reziletler:

- *Nazari Güç orta/itidal durumunda olmadığında: Cehalet*
- *Amelî Güç orta/itidal durumunda olmadığında: Zulüm*
- *Gazap Gücü orta/itidal durumunda olmadığında: Korkaklık*
- *Şehvet Gücü orta/itidal durumunda olmadığında: Ölçüsüzlük*

1. Reziletler Nefs Çeşidi

- Cehalet Melekî nefs
- Zulüm Amelî nefs
- Ölçüsüzlük/İffetsizlik Hayvani nefs
- Korkaklık Saldırgan nefs

2. Cehalet

- Genel olarak eşya hakkında bilgi edinme gücüne özgü bir erdem olan hikmet faziletinden yeterince/orta düzeyde pay alamama cehalet rezileti olarak karşımıza çıkmaktadır. Varlık ve ahlâk arasındaki ilişkiye temas ederken değindiğimiz gibi, kişinin bilgi ve hikmet gücü de erdemli olmasında son derece önemlidir. İslam düşünürleri, ahlâklı olmak için bilebilme yeteneğini kabul eder. Ahmak kişinin ahlâklılığından söz edilemez. Aynı şekilde kurnaz kişinin de erdemli olması mümkün değildir. Bütün bu noksanlıklara reziletler açısından baktığımız zaman karşımıza cehalet çıkmaktadır. Cahil kişi, bir kere, ahlâk ve bilgi arasındaki bağlantıyı baştan kuramayacağı için; bir başka ifadeyle eşya hakkında bilgi edinme gücü noksan olduğundan, onun varlık-bilgi değer bütünlüğünü tesis edebilmesi mümkün değildir.

2.1. Korkaklık

- Üstünlük sağlama güdüsünün orta düzeyde etkinliğini gerçekleştirememesi sonucu korkaklık meydana gelir. Çoğu zaman bu güdüye öfke gücü denmektedir. Bu güçten kaynaklanan erdeme ise cesaret denilmektedir. Cesaretin zıddı ise korkaklıktır. Öfke gücünün fazla olması halinde kişi saldırgan; eksik olması durumunda ise korkak olacaktır. Gazap/öfke gücünün yeterli derecede orta durumda olması ise cesareti doğuracaktır. Bu erdem olmadığı zaman adaletin gerçekleşmesi mümkün değildir.

2.2. İffetsizlik / Ölçüsüzlük

- Bedenin korunması ve geliştirilmesi için gerekli olan şeyleri sağlama, gereksiz olanlara da ilgisiz kalma erdemine iffet dediğimizi anımsarsak; iffetsizlik ise bir tür ölçüsüzlüktür. Bundan daha çok beden zarar görecektir. Zira ya şehvet eksikliği ya da şehvet hastalığı şeklinde aşırı arzu düşkünlüğü hâsıl olacaktır. Her iki rezilet de bedene zarar verecektir. Beden ve ruh arasındaki dengeyi göz önüne getirecek olursak, bu durumda, bedenden sadır olan bir kötülüğün ruhu da gölgelemesi çok tabii bir durumdur. Bu erdem, şehvet güdüsüne bağlıdır. Fazlalığında günahkârlık, azlığında ise şehvet eksikliği olmaktadır. Varlık ve ahlâk arasındaki organik bütünlük bize bedenine zarar verenin varlık bütünlüğünü tesis edemeyeceğini söyler. Dahası böyle bir kişi aklına da zarar vermeye başlayacaktır. Dolayısıyla hikmet erdemi de gölgelenecektir; başka türlü söylersek, adaleti tesis edemeyen aynı zamanda cahil kategorisine de girmeye başlayacaktır.

2.3. Zulüm

- Zâlim, adalet erdemini gerçekleştiremeyen kişidir. Adalet erdemine bütün aşırılıkların ortası ve genel olarak rezîlet demek olan aşırılıklardan kurtulmayı sağlayan bir erdem olduğu için bütün erdemlerin en tam olanı ve adeta ortak olanıdır demiştik. Bunu için "adalet" ve "vahdet" kavramı arasındaki bağlantıya işaret etmektedir. İşte zulüm ile kesret/parçalanma veya bütünlüğü kaybetme arasında da yakın bir ilişki vardır. Çünkü varlıkta birlik yetkinliği ve tamlığı dolayısıyla erdemi; çokluk, başkalık ve kargaşa ise istikrarsızlık, eksiklik, dolayısıyla rezileti en doğru ifadeyle zulmü gösterir. Diğer erdemleri kişi, yerine şu ya da bu şekilde getirse dahi adaleti ifa etmeyebilir Böyle olursa onun kemalinden söz etmek mümkün değildir. Adalet bütün eğilimlerde tam orta yolu bulmaktır; ancak diğer faziletler gerçekleşirse, ortaya çıkar. Yani adaleti gerçekleştiren kişi diğer erdemleri de yerine getirdiği için erdemli kişi sayılır. Amaç da saadeti ele geçirmek yani mutlu olmaktır. Zalim kişi hem kendine hem de çevresine zulmeder. Böyle bir kişi, diğer erdemleri yerine getirse bile onun reziletlerden uzak olduğunu söylemek mümkün değildir.

N. AHLÂKÎ HASTALIKLAR

1. Basit Hastalıklar

1.1. Temyiz Gücünün Hastalıkları

- **Fazlalık yönünde:** Temyiz gücünün ifratı nazarî hikmet veya amelî hikmette meydana gelmesine göre ikiye ayrılır.
  - Nazarî hikmette aşırılık iki kısımdır.
  - Araştırmada sınırı aşıp tartışma ve anlatmada mübalağa etmek.
  - Kınalızâde bunun inceden inceye araştırma olmadığını düşünmektedir.
  - Soyut konularda duyularla hükmetmek. Bu şeytana itaat, vehim, akıl ve düşüncenin atıl kalmasından doğar.
  - Amelî hikmette meydana gelen fazlalık tümellerde ve tikellerde olmak üzere ikiye ayrılır.
  - Amelî hikmetteki fazlalık, tikellerde meydana gelirse ona hilekârlık, kurnazlık ve kötülük denir.
  - Amelî hikmetteki fazlalık; tümellerde meydana gelirse ona dehâ denir.
- **Eksiklik yönünde:** Temyiz gücünün eksikliği de nazarî ve amelî hikmette olana göre ikiye ayrılır.
  - Nazarî hikmetteki eksiklik, düşüncenin gerekli olan dereceden eksik olmasıdır. Buna dar kafalılık denilir.
  - Amelî hikmette olan eksikliğe ebleh-lik veya bönlük denilir.

1.2. Öfke Gücünün Hastalıkları

- **Fazlalık yönünde:** Aşırı kızgınlık, intikam ve yersiz hiddettir; yırtıcı hayvanlar ve haşaratlar gibi akıl ve dinin ölçülerini aşıp insanlara ve hayvanlara eziyet etmeye teşebbüs etmektir.
- **Eksiklik yönünde:** Gayretsiz, korkak ve yüreksiz olduğu için işlerinin idaresinin bozulmasıdır.

1.3. Arzu Gücünün Hastalıkları

- **Fazlalık yönünde:** Yeme, içme ve cinsel birleşme konularında son derece hırslı ve kötülük içinde olmak; böylece aklın ve dinin ölçülerini aşmak, itidal sınırının dışına yönelmektir.
- **Eksiklik yönünde:** Yaşamak için gerekli olanları kazanma ve helal lokmayı isteme konusunda sebepsiz yere tembellik yapmak, neslin bekası ve ümmetin çoğalmasını sağlayan çabalardan gereksiz yere uzak durmak veya vazgeçmektir.

2. Bileşik Hastalıklar

2.1. Temyiz Gücünün Hastalıkları

- **Fazlalık yönünde:** Şaşkınlık (hayret).
- **Eksiklik yönünde:** Basit cahillik

2.2. Öfke Gücünün Hastalıkları

- **Fazlalık yönünde:** Öfke
- **Eksiklik yönünde:** Korkaklık

2.3. Arzu Gücünün Hastalıkları

- **Fazlalık yönünde:** Arzunun fazlalığı (şehvet hastalığı)
- **Eksiklik yönünde:** Tembellik, Üzüntü, Kıskançlık

II. AİLE AHLÂKI

A. AİLE YUVASININ KURULMASI

- Eş Seçimi ve Evlilik
  - Aile yuvası evlilik ile kurulur. Ailenin temeli evlilikle atılır. Bundan dolayı evlilik son derece önemli ve ciddî bir olaydır.
- Evliliğin ve Aile Ortamının Fıtrî Bir İhtiyaç Oluşu
- Evliliğin Amacı
  - Kur'an kadın ve erkeği aile hayatında birbirlerinin eksiğini gideren, birbirini günahtan koruyan, biyolojik anlamda olduğu gibi, psikolojik ve ahlâkî açıdan da birbirini tamamlayan iki cins olarak takdim eder.

B. AİLE VE ÖNEMİ

- Ailenin Önemi
  - Aile, evlenmelerine din ve hukuk açısından herhangi bir engel bulunmayan bir erkek ile kadının kendi iradeleriyle evlenmeleri sonucu kurulan en küçük toplumsal kurumdur. Dar anlamda anne, baba ve çocuklardan meydana gelir. Buna "çekirdek aile" denir.
- Ailenin Bir Eğitim Yuvası Oluşu

C. AİLEDE KARŞILIKLI GÖREVLER

- Aile Değerleri ve Eşlerin Birbirine Karşı Görevleri
  - Karşılıklı Sevgi ve Saygı
  - Paylaşım
  - Namus ve İffet
  - Sorumluluk Bilinci
  - Sadâkat ve Vefa
  - Samimiyet ve İyi Niyet
- Kocanın, Hanımına Karşı Görev ve Sorumlulukları
- Hanımın, Kocasına Karşı Görev ve Sorumlulukları
- Ana - Babaya Karşı Görevlerimiz
- Ana - Babanın, Çocuklarına Karşı Görevleri
  - Güzel Bir İsim Sahibi Olmak
  - Eşit Muâmele Görme Hakkı
  - Maddi İhtiyaçlarının Karşılanması
  - Manevi İhtiyaçlarının Karşılanması
  - Eğitim Hakkı
  - Çocuk, Önünde Pratik Örnekler Bulabilmeli
- Kardeşlerin Birbirine Karşı Görev ve Sorumlulukları
  - Kardeşler birbirini sevip saymalı, koruyup gözetmeli, birbirinin hakkına riayet etmelidir.
  - Birbirlerini kıskanmamalıdırlar. Kıskançlığın çok kötü bir hastalık olduğu, kardeşler arasındaki geçimsizliğin nedenlerinden birinin de kıskançlık ve bencillik olduğu göz ardı edilmemelidir.
  - 3. Büyük kardeşler küçük kardeşlere her zaman örnek olmalı, küçüklerin yanlışlarını gördüklerinde, onları kırmadan uyarmalıdırlar. Küçükler de büyüklerini her zaman sevmeli, onların uyarılarına kulak vermelidir.
  - 4. Aralarındaki dayanışma ve yardımlaşma, bilgi ve iş düzeyinde her zaman devam etmelidir. Birlik ve beraberlikten güç doğduğu unutulmamalıdır.

III. TOPLUMSAL AHLÂK

A. TOPLUMSAL AHLÂKIN BOYUTLARI

1. İnsanın Varlık Yapısı ve Ahlâkî Boyutu

- Ahlâkî erdemler, insanın isteklerinde dengeyi (orta yolu) bulmasıyla ortaya çıkar.

2. İnsanın Toplumsal Boyutu

- Toplumsal hayat, bizim içinde doğup büyüdüğümüz, içinde yaşadığımız, karşılıklı ilişkiler kurduğumuz, bizden önce var olan, bizden sonra da var olacak olan, dinamik ve zamanla değişen bir hayattır. Toplumsal hayatta değişmeyen şey; hangi dönemde yaşarsa yaşasın, insanın bazı görev ve sorumluluklarının olduğudur. Bu görev ve sorumlulukların tamamını "toplumsal ahlâk" olarak adlandırmak mümkündür.

B. TOPLUMSAL AHLÂK İLKELERİ

- Doğruluk
- Yardımlaşma ve Dayanışma
- Başkalarıyla İyi Geçinmek
- Büyükleri Saymak, Küçükleri Sevmek
- İyiliği Tavsiye Etmek, Kötülükten Sakındırmak
- Kardeşlik
- Akraba İlişkileri
- Komşuluk İlişkileri
- Dostluk İlişkileri

IV. İŞ AHLÂKI

A. İŞ AHLÂKININ İÇERİKLERİ

- İyi Niyetlilik
- Çalışma ve Çalışkanlık
- Haksızlıktan Kaçınma ve Adalet
- İhsan ve Müsamaha

B. İŞVEREN AHLÂKI

- Liyakat ve Hakkaniyet
- Mesuliyet ve Kardeşlik
- Zekâtını ve Sadakasını Vermek
- İş Hırsıyla İbadetlerini İhmal Etmemek

C. İŞÇİ (İŞGÖREN) AHLÂKI

- Haset Etmemek ve Haline Şükretmek
- İşbilir ve Güvenilir Olmak
- Hakkaniyet ve Mesuliyet Sahibi Olmak
- İşini, İş Arkadaşlarını ve İşverenini Sevmek

D. ERDEM VE EKONOMİ İLİŞKİSİ

- Erdem-Ekonomi İlişkisinde Minimum Düzey
- Erdem-Ekonomi İlişkisinde Mutedil Düzey
- Erdem-Ekonomi İlişkisinde Maksimum Düzey

V. ÇEVRE AHLÂKI

A. ISLAM ÇEVRE AHLÂKININ 4 KURAMI

- Yararlılık (Menfaat) Kuramı
- Sorumluluk (Mesuliyet) Kuramı
- Erdemlilik (Fazilet) Kuramı
- Bilgelik (Hikmet) Kuramı

B. ISLAM ÇEVRE AHLÂKININ 8 İLKESİ

- Nimet İlkesi: "Çevre Nimettir"
- Ayet İlkesi: "Çevre Ayettir"
- Emanet İlkesi: "Çevre Bize Emanettir."
- Hilafet İlkesi: "Biz Yeryüzünün Halifeleriyiz."
- Merhamet İlkesi: "Merhamet Tüm Canlıları Kapsar."
- Muhabbet İlkesi: "Muhabbet Tüm Varlığı Kapsar."
- Ubudiyet İlkesi: "Her varlık Abidtir."
- Kutsiyet İlkesi: "Her Varlık Kutsaldır."

1. Hangisi doğru irade tercihlerine yönlendiren ilahi kanundur?

A) Kanun

B) Darb-ı mesel

C) Gelenek

D) Töre

E) Din

2. Hz. Peygamber'in İslam ahlakındaki yeri ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Hz. Peygamberin davranış tarzı Müslümanlar için önemlidir.

B) İyi ve kötü Hz. Peygamberin davranışlarından anlaşılır.

C) Hz. Peygamber ahlaki örnektir

D) Müslümanlar için esas olan Hz. Peygamber'e ittibadır.

E) Esas olan insanın kendi aklına uygun olanı yapmasıdır.

3. Hangisi mutezilenin ahlak anlayışına uygun ifadelerden biridir?

A) Ahlaki değerler mutlak değildir.

B) Ahlaki değerlerde insanlar farklı kanaatlere sahiptir.

C) Vahiy akılla belirlenen temel ahlak kurallarını doğrulamak zorunda değildir.

D) Ahlaki hükümler ile estetik hükümler birbirinin aynıdır.

E) İnsan aklının ahlaki değerler hakkındaki bilgisi zorunlu bilgilerdir.

4. İnsanın kendisinin karar verebilmesi imkânına ne ad verilir?

A) Niyet

B) Kaza

C) Saik

D) İrade Hürriyeti

E) Kader

5. Hangisi İslam ahlakında temel erdemlerden biri değildir?

A) Cesaret B) Tevazuu

C) Adalet D) Hikmet

E) İffet

6. **Hikmet erdeminin aşırılığında hangi rezilet ortaya çıkar?**

A) Kurnazlık B) İki yüzlülük
C) Saldırganlık D) Ahmaklık
E) Korkaklık

7. **Aklı arzuların ve öfkelerin önünde tutabilmek için insan nefsinin hangi gücü kullanılmalıdır?**

A) İstikrar B) Denge
C) Öfke D) Arzu
E) Düşünme

8. **Evlilikte tarafların küfuv olmalarına ne ad verilir?**

A) Eşitlik B) Denklik
C) Müsâvat D) Yakınlık
E) Benzerlik

9. **Eş seçiminde Hz. Peygamber'in öne çıkardığı ilke hangisidir?**

A) Zarafet B) Zenginlik
C) Asalet D) Güzellik
E) Ahlâk Güzelliği

10. **Bireyleri, kuşaktan kuşağa aktaran sosyal kurum aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Ordu B) Toplum
C) Okul D) Aile
E) Üniversite

11. **Başkasını korumayı, onun hakkını gözetmeyi, ona yardım etmeyi ve onu iyileştirmeyi ilke edinen bir ahlak anlayışının kurduğu medeniyet, aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Diğer medeniyet
B) Hayır medeniyeti
C) İyi medeniyet
D) Başka medeniyet
E) Osmanlı medeniyeti

12. **Saldırganlık ve korkaklık, insan nefsinin hangi gücünün ifrat ve tefritidir?**

A) Düşünme B) Fail
C) Arzu D) Hâkim
E) Öfke

13. **İnsanın, toplumda başkalarına karşı uyması gereken ilkeler toplamına ne ad verilir?**

A) Toplumsal ilkeler
B) Örf ve âdet
C) Töre
D) Kamu vicdanı
E) Toplumsal ahlâk

14. **Ahlaki değerlerin birey vicdanında içselleştirilmesi ve toplumsal düzeyde yaygınlaşması konusunda en etkin hangi kurumdur?**

A) Bilim B) Hukuk
C) Din D) Felsefe
E) Sanat

15. **Hz.Muhammed'in aktif olarak çalıştığı iş hangisidir?**

A) Ziraat B) Zanaat
C) Tababet D) Siyaset
E) Ticaret

16. **Hangisi, dinlerin sunduğu ahlak esaslarının içeriklerinden biridir?**

A) Kötü duygu ve dürtülerden arınma yolunu göstermeleri
B) "Nereye gidiyoruz?" sorusunu cevaplamaları
C) "Nerden geldik?" sorusunu cevaplamaları
D) Nasıl ibadet edileceği konusunda bilgi vermeleri
E) Günah ve sevapla insan davranışını yönlendirmeleri

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

17. **Kur'an'da çevre ahlakı konularıyla ilgili yaklaşık kaç ayet vardır?**

A) 400 B) 300
C) 200 D) 600
E) 500

18. **Hangisi İslam çevre ahlakının dört kuramından biri değildir?**

A) Haklılık
B) Sorumluluk
C) Yararlılık
D) Bilgelik
E) Erdemlilik

19. **Batı çevre etiğinin en yaygın iki kuramı hangisidir?**

A) Odev ekolojisi ve fayda ekolojisi
B) Derin ekoloji ve yüzeysel ekoloji
C) Deontolojik ekoloji ve erdem ekolojisi
D) Yeşil barış ekolojisi ve koruma ekolojisi
E) Teolojik ekoloji ve teleolojik ekoloji

20. **Kur'an'a göre yeryüzü kimin için yaratılmıştır?**

A) Muttakiler B) Canlılar
C) Mu`minler D) İnsanlar
E) Müslümanlar

21. "Bir ibadeti veya fiili yaparken estetik zevk tarafını da dikkate almak" **fiili nasıl ifade edilir?**

A) Dosdoğru yapmak
B) Dikkatlice yapmak
C) Özenle yapmak
D) Adabıyla yapmak
E) Düzgünce yapmak

22. İslam .... kabul etmek ve .... tahakkuk ettirmeye yönelmek ve gerçekleştirmektir.

Yukarıdaki cümledeki boşluklara sırasıyla aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

A) Hakkı-Şerri
B) Hayrı-Şerri
C) Hakkı-Hayrı
D) Hayrı-Hakkı
E) Şerri-Hakkı

23. **İnsanın iyi fiilleri gerçekleştirme ve kötülüklerden de uzak durmayı karakter haline getirmiş olmasına ne denir?**

A) İyi olma
B) Akıllı olma
C) Sorumlu olma
D) İyinin bilgisine sahip olma
E) Ahlaklı olma

24. **İnsanın en yaygın tanımlarından biri olan "natık haveyan" ne demektir?**

A) Sevk eden
B) İrtibat halinde varlığını sürdüren
C) Bilerek ve isteyerek iyilikleri kabul eden
D) Akıl sahipleri
E) Düşünebilen ve konuşabilen canlı

25. **Hz. Peygamber'in Müslümanlar için Usve Hasene olması ne demektir?**

A) Dost
B) Veli
C) Devlet başkanı
D) Lider
E) Güzel örnek

26. **Aşağıdakilerden hangisi hayrı, iyiyi ve varlığa yakın olanı tercihe yatkınlıktır?**

A) Akıl B) İrade
C) Hürriyet D) İhtiyar
E) Sevgi

27. **Mutezile'ye göre bilgi nasıl verilmiştir?**

A) Zaruri bilgi-gereksiz bilgi
B) Zaruri bilgi-önemsiz bilgi
C) Müktesab bilgi-gereksiz bilgi
D) Zaruri bilgi-müktesab bilgi
E) Geçerli bilgi-geçersiz bilgi

28. **Ebu'l-Hasan, Mutezile'ye 3 ana meselekede karşı çıkmıştır. Bu, hangisidir?**

A) Halku'l-Kur'an
B) Fiillerin intacı
C) İstitaat
D) Ru'yetullah
E) Kulların fiileri

29. İnsanın hiçbir şeye sahip olmaması değil hiçbir şeyin insana sahip olmamasıdır."

Yukarıda verilen cümle aşağıdakilerden hangisinin tanımıdır?

A) Tedbirül menazil
B) Seyyie
C) Tasavvufta fakr
D) Siyasetül müdün
E) Hasene

30. **Kur'an-ı Kerim iyiyi ifade eden tabirlerden birisi değildir?**

A) İsm
B) Birr
C) Hasene
D) Maruf
E) Seyyie

31. **Kur'an-ı Kerim'de kötüyü ifade eden tabir hangisidir?**

A) Seyyie
B) Münker
C) Hasene
D) İsm
E) Rics

32. "Bilme/öğrenme kabiliyeti olarak isimlendirilen konuşma /düşünme kabiliyeti"**ne ne ad verilir?**

A) Ameli güç
B) Natık nefis
C) Meleki nefis
D) Nebati nefis
E) İdrak gücü

33. **Arzu gücü / şehvet itidalli olursa aşağıdakilerden hangisi meydana gelir?**

A) Hikmet
B) Cesaret
C) Saadet
D) Adalet
E) İffet

34. **İdrak gücü aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?**

A) Nazari güç- hareket ettirici güç
B) Nazari güç-ameli güç
C) Saldıran güç-hareket ettirici güç
D) Hareket ettirici güç-ameli güç
E) Arzu gücü – saldırgan güç

35. **Nazari güç itidalli olursa aşağıdakilerden hangisi meydana gelir?**

A) Cesaret
B) Saadet
C) Adalet
D) İffet
E) Hikmet

36. **Adalet ve vahdet kavramı arasındaki derin bağlantıya işaret eden İslam ahlakçısı kimdir?**

A) İbni rüşd
B) İbn Haldun
C) İbn Miskeveyh
D) Yusuf Has Hacib
E) Mutezile

37. **İslam ahlakında adalet erdeminin zıddı hangisidir?**

A) Saadet
B) Cesaret
C) İffet
D) Ülfet
E) Zülum

38. **İslam ahlakında erdemlerin temel amacı hangisidir?**

A) Saadet
B) Ülfet
C) Cesaret
D) Hikmet
E) Adalet

39. **Dinimizde ibadetlerin amacı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) İman
B) Cennete gitme arzusu
C) Ahirete yatırım
D) Takva
E) Tevekkül

40. **Hangisi çocukların anne babaları üzerindeki haklarından biri değildir?**

A) Güzel bir isim sahibi olmak
B) Eğitim hakkı
C) Kıskanmamak
D) Eşit muamele görme hakkı
E) Maddi ihtiyaçların karşılanması

41. **Çevremize yükümlülük ve sorumluluklarımız açısından bakmayı esas alan kuram aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Bilgelik kuramı
B) Doğruluk
C) Mesuliyet kuramı
D) Yararlılık kuramı
E) Erdemlilik kuramı

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

42. **Ahlâki terim ve kavramlar ile ahlâki önermelerin anlamı ve birbiri ile irtibatını, bunların nasıl temellendirildiğini inceleyen bilim dalı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Hukuk felsefesi

B) Ahlâk felsefesi

C) Edebiyat

D) Din felsefesi

E) Tasavvuf

43. **Ahlaki değerler ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?**

A) Allah`ın fiilleri ahlaki değerlendirmenin konusudur.

B) Ahlâki değer ifadeleri insan fiillerini ilgilendirmez.

C) Meleklerin fiilleri ahlaken değerlendirilebilir.

D) Allah`ın fiilleri ahlaki değerlendirmenin konusu değildir.

D) İnsanın ibadetleri ahlaki değerlendirmenin dışındadır.

44. **Peygamberlerin insanlığa öğrettikleri hayat düzenine ne ad verilir?**

A) Ahlak B) Töre

C) Gelenek D) Kanun

E) Din

45. **İslam ahlakını içeren klasik eserlerde aşağıdakilerden hangisi yer almaz?**

A) Ahlaklı davranmayı bir meleke haline getirmenin yolları

B) Ahlaki davranışın kuralları

C) Ahlaki kuralların nasıl uygulanacağı

D) Ahlakın ferdi davranış düzeni olmaktan çıkarılması

E) Yaşanmış örnekler üzerinden ahlaklı davranışın gösterilmesi

46. **Diktatörlükler toplumların hangisinde toplumsal düzenin güç esasına dayalı olarak inşa ve muhafaza edilmesi gayretinde esasını bulur?**

A) Tembel

B) Ahlaki düzenin hâkim olduğu

C) Ahlâki düzenin yok olduğu

D) Güçsüz

E) Disiplinli

47. **Kur`an-ı Kerim, ahlaki açıdan hayatın alanlarından hangisi ile ilgilidir?**

A) Özel B) Siyasal

C) Bütün D) Toplumsal

E) Aile

48. **Aşağıdaki sorulardan hangisi ahlak teorileri geliştiren düşünürler tarafından dikkate alınmaz?**

A) İyi ve kötü filler nelerdir?

B) Bir fiili iyi veya kötü yapan özellikler nelerdir?

C) İyiyi gerçekleştirmek için ne yapılmalıdır?

D) İnsan nedir?

E) İnsanın iyiyi gerçekleştirmesi için Tanrı ne yapmalıdır?

49. **Aşağıdakilerden hangisi ahlakı bir yeti ya da meleke görür?**

A) Eş`arilik

B) Filozof ve sufiler

C) Fakihler

D) Mutezile

E) Maturidiye

50. **Hangisi İslam ahlakına göre birlikte yaşama ilkesidir?**

A) İnsanlar birbiriyle sürekli çatışmalıdır.

B) İnsan insanın kurdudur.

C) Büyük balık küçük balığı yutar.

D) Her koyun kendi bacağından asılır.

E) İnsan diğer insanların varlıklarını teyid edip, onları muhafaza ederek kendi varlığını sürdürmelidir.

51. **Hangisi ahlâki yaptırım mercii değildir?**

A) Toplum

B) Şahsi menfaat

C) Vicdan

D) Ahiret inancı

E) Allah

52. **Tasavvufî anlayışa göre insanın iradesi aşağıdakilerden hangisine daima bağımlıdır?**

A) Çoğunluğun iradesine

B) Nefsin isteklerine

C) Allah`ın iradesine

D) Anne-babanın emirlerine

E) Halkın iradesine

53. Aşağıdakilerden hangisi İslam ahlakında temel erdemlerden biri değildir?

A) Tevazuu

B) Adalet

C) Hikmet

D) İffet

E) Cesaret

54. İslam ahlakına göre, adalet kavramını, varlık bilgi ve değer bakımından bir arada bulunduran ilke aşağıdakilerden hangisidir?

A) Cesaret

B) İbadetler

C) Peygamber sevgisi

D) Tevazu

E) Tevhid

55. Öfke / gazap gücünün itidal üzerine olması sonucunda aşağıdaki erdemlerden hangisi gerçekleşmiş olur?

A) Hikmet

B) Ölçülülük

C) Cesaret

D) Tevazuu

E) İffet

56. Hikmet erdeminin aşırılığında hangi rezilet ortaya çıkar?

A) Ahmaklık

B) İki yüzlülük

C) Saldırganlık

D) Kurnazlık

E) Korkaklık

57. "Cesaret, yapılması gerekeni yapmak ve ortadan kalkması gerekeni de önlemek için ölümü bile göze alabilmektir" **diyen İslam düşünürü kimdir?**

A) Biruni

B) Kindî

C) İbn Haldun

D) İbn Sina

E) Yunus Emre

58. Çirkin ahlak / rezilet özelliğini sergileyen yönetici ve bireylerden müteşekkil toplumlara ne denir?

A) Barbar Toplum

B) Cebbar Toplum

C) İlkel Toplum

D) Sufli Toplum

E) Erdemsiz Toplum

59. Ahlakın nasıl temellendirildiğini inceleyen bilim dalı nedir?

A) Hukuk felsefesi

B) Ahlâk felsefesi

C) Tasavvuf

D) Din felsefesi

E) Edebiyat

60. İslam akidesinin ahlaki davranışlar arasındaki bağlantısı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) İslam akidesinin ahlaki davranışlar üzerinde yaptırımı vardır.

B) İslam akidesinin bir kısmı ahlakla ilgili bir kısmı değildir.

C) İslam'daki akidevi unsurlar ahlakla doğrudan ilgilidir.

D) İslam akidesinin insan davranışları üzerinde doğrudan etkisi vardır.

E) İslam ahlâkı ve akidesi birlikte ele alınmalıdır.

61. Klasik kaynaklarda aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

A) Ahlakın ferdi davranış düzeni olmaktan çıkarılması

B) Ahlaki davranışın kuralları

C) Ahlaklı davranmayı bir meleke haline getirmenin yolları

D) Yaşanmış örnekler üzerinden ahlaklı davranışın gösterilmesi

E) Ahlaki kuralların nasıl uygulanacağı

62. Ahlaki değerlere ilişkin hangisi doğrudur?

A) Allah'ın fiilleri ahlaki değerlendirilemez.

B) İnsanın ibadetleri ahlaki değildir.

C) Meleklerin fiilleri ahlakîdir.

D) Allah'ın fiilleri ahlaki değerlendirmenin konusudur.

E) Ahlaki değerler insanı ilgilendirmez.

63. Ahlaki davranışlar tevatüren nakledilmiştir. Burada "tevatüren" **kelimesi nasıl anlaşılmalıdır?**

A) Ahlaki davranışın geleceğe iletilmesi

B) Ahlakı yazılı nakledilmesi

C) Dini bilgilerin sözlü nakledilmesi

D) Ahlaki davranışın uygulanarak geleceğe aktarılması

E) Dini bilgilerin yazılı nakledilmesi

64. Davranış düzenleri arasında makul bir tercih yapılamayacağını iddia eden tutuma ne ad verilir?

A) Sezgicilik

B) Duyguculuk

C) Ahlaki görecelik

D) Mükemmeliyetçilik

E) İdealizm

65. İslam ahlakının ana kaynaklarından biri hangisidir?

A) Filozoflar

B) Tarih kitapları

C) Akıl ve nakil

D) Edebi eserler

E) Siyasetname

66. Hangisi İslam ahlakının kaynakları ile ilgili temel bir sorudur?

A) Ahlakın konusu insan davranışları mıdır?

B) İslam ahlakının varlık sebebi nedir?

C) İslam ahlakında yalan söylemek haram mıdır?

D) Namaz kılmak iman meselesi midir?

E) Mutluluk nihai hedef midir?

67. Ragıb el-İsfahani`ye göre insan niçin yaratılmıştır?

A) Vahşi hayvanları evcilleştirmek

B) Yeryüzünü imar etmek

C) İnsanlara duruş öğretmek

D) Araştırma yapmak

E) Ay`a gitmek

68. Tasavvufta insan iradesi aşağıdakilerden hangisine daima bağımlıdır?

A) Çoğunluğun iradesine

B) Anne - babanın emrine

C) Allah`ın iradesine

D) Halkın sözlerine

E) Nefsin isteklerine

69. Aşağıdakilerden hangileri ahlakî iyi ve kötü kavramlarının ifadelerinden biri değildir?

A) Birr ve seyyie

B) Husün ve kubuh

C) Helal ve haram

D) Sorumlu ve sorumsuz

E) Hayır ve şer

70. "Nesnelerde veya bir fiilde iyilik veya kötülük vasfı yoktur. İyilik ve kötülük, nesnelere ve fiillere insanın irtibatı söz konusudur. İnsan, nesneleri veya fiilleri kazanmakta; ilişkilerini düzenlemektedir."

Paragrafa göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Nesnelerin iyi ya da kötü bir vasfı vardır.

B) Bir şeyi almak kendinde iyi ya da kötüdür.

C) Bir davranış kendinde ya iyidir ya da kötüdür.

D) Fiiller ve nesnelerin ilişki düzenleri değişince iyilik ya da kötülük de değişebilmektedir.

E) Bir nesne kendinde ya iyidir ya da kötüdür.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

71. Süreklilik arz eden faziletlerin yeti haline gelmesine ne denir?

A) Ölçülülük

B) Basiret

C) Meleke

D) Görgü

E) Alışkanlık

72. Aşağıdakilerden hangisi hikmet erdeminin zıddır?

A) Zulüm

B) İffetsizlik

C) Unutkanlık

D) Gazap

E) Cehalet

73. Şaşkınlığın nefsani gücü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nazari

B) Temyiz

B) Gazap

D) Adalet

E) Şehvet

74. Aşağıdakilerden hangisi temyiz gücünün fazla olması karşısında ortaya çıkan ahlaki hastalıktır?

A) Gamsızlık

B) Ahmaklık

C) Şaşkınlık

D) Kurnazlık

E) Cahillik

75. Arzunun eksikliği aşağıdakilerden hangisinde <u>görülmez</u>?

A) Korkaklık

B) Üzüntü

C) Haset

D) Tembellik

E) Kıskançlık

1. Din, doğru irade tercihlerine yönlendiren ilahi bir kanundur.

A B C D ○

2. Esas olan insanın kendi aklına uygun olanı yapmasıdır. Çünkü peygamberimiz islam ahlakını bütün doğallığı ile yaşamış ve bizlere öğütlemiştir.

A B C D ○

3. İnsan aklının ahlaki değerler hakkındaki bilgisi zorunlu bilgilerdir. Mutezileye göre, ahlakî değerler mutlak değildir. Ahlakî hükümlerle estetik hükümler aynıdır. Ahlakî değerlerde insanlar aynı kanaattedirler.

A B C D ○

4. İrade Hürriyeti, insanın kendisinin verdiği karar imkanıdır. Kendi seçtiğinin sonucu olan durumuna da razı olmak zorundadır.

A B C ○ E

5. Cesaret, adalet, hikmet ve iffet islam ahlakının en temel erdemlerindendir. Tevazuu ise ölçülü olmak şartıyla olabilir. Zillete düşmeden ve yaltaklanmadan olmalıdır.

A ○ C D E

6. Kurnazlık, hikmet erdeminin aşırılığında ortaya çıkan bir rezilettir.

○ B C D E

7. Düşünme, aklı arzuların ve öfkelerin önünde tutabilmek için insan nefsinin bir gücüdür.

A B C D ○

8. Denklik, evlilikte eşit koşullarda ve durumlarda olmaktır. Çoğu kez kültürel denklik aranmaktadır.

A ○ C D E

9. Ahlâk Güzelliği, eş seçiminde peygamberimizin öne çıkarttığı ilkelerdendir.

A B C D ○

10. Aile, bireyleri kuşaktan kuşağa aktaran sosyal bir kurumdur.

A B C ○ E

11. Hayır medeniyeti, başkasını korumayı, onun hakkını gözetmeyi, ona yardım etmeyi ve onu iyileştirmeyi ilke edinen bir ahlak anlayışıdır.

A ● C D E

12. Öfke, insan nefsinin saldırganlık ve korkaklık gücünün ifrat ve tefritidir.

A B C D ●

13. Toplumsal ahlâk, toplumda başkalarına karşı uyulması gereken ilkeler bütününe denir.

A B C D ●

14. Din, ahlakî değerleri vicdanlarda içselleştirir ve toplumsal düzeyde de yaygınlaştırır.

A B ● D E

15. Ticaret, Hz. Muhammed'in aktif olarak çalıştığı ve bunu 12 ile 35 yaşları arasında sürdürdüğü bir işidir.

A B C D ●

16. Kötü duygu ve dürtülerden arınma yolunu göstermeleri dinin veya dinlerin sunduğu ahlak esaslarının içeriğini oluşturmaktadır.

● B C D E

17. 500 civarında ayetin çevre ahlakıyla ilgili olması, bireyin hem kendisine hem de toplumuna yönelik gelişiminde arınmaya olan ihtiyaçları belirten başka ayetlerin varlığı bir nevi Kur'an'ı ahlak kitabı olarak bize kunmaktadır.

A B C D ●

18. Sorumluluk, yararlılık, bilgelik ve erdemlilik çevre ahlakının birer kuramlarıdır.

● B C D E

19. Derin ekoloji ve yüzeysel ekoloji, batı çevre etiğinin en yaygın kuramıdır. Bu toplumlarda yetmemektedir.

A ● C D E

20. Canlıların varlığı onun için yaratılışı da ispat etmektedir.

A ● C D E

çözümler

21. Adabıyla yapmak, bir işi veya ibadeti yerli yerince, uslübunca, estetiğince yapmaktadır.

A B C ● E

22. "Hakkı-Hayrı" "Hakk ve Hayır" kavramları birbirini tamamlayan kelimelerdir.

A B ● D E

23. Ahlaklı olma, insanın iyi fiilleri gerçekleştirmesi ve kötülüklerden uzak durma karakteriyle meydana çıkar.

A B C D ●

24. Düşünebilen ve konuşabilen canlı denek olan natık haveyan en yaygın tanımlardandır.

A B C D ●

25. Peygamberimiz bizler için bir usve-i Hasene'dir. Yani güzel örnek.

A B C D ●

26. İhtiyar, hayrı, iyiliği ve varlığa yakın olanı tercihe yatkınlıktır.

A B C D ●

27. Zaruri bilgi-müktesab bilgi, gerekli bilgi kazanılmış bilgidir.

A B C ● E

28. Fiillerin intacı, fillerin sonucunun ortaya çıkmasıdır. Diğer seçenekler bunu sağlamakta güçlü ifadeler sayılmaz.

A ● C D E

29. Tasavvufta fakr düşüncesi, insanın hiç bir şeye sahip olmamasıdır.

A B ● D E

30. İsm, kavramı Kur'an'da kötülük olarak, çirkinlik ifade eder.

● B C D E

31. İsm, Kur'an'da fenalığı, kötülüğü ifade eder.

A B C ● E

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

32. Natık nefis, konuşma ve düşünme kabiliyetidir. Bu bilme ve öğrenme kabiliyeti olarak isimlendirilir.

Ⓐ●ⒸⒹⒺ

33. Arzu gücü ölçülü, şehvet itidalli olursa bundan iffet meydana gelir.

ⒶⒷⒸⒹ●

34. İdrak, kavrama, fehmetme, ince anlayış ve keskin kavrayış olan güce nazarî güç ve ameli güç denir.

Ⓐ●ⒸⒹⒺ

35. Hikmet, nazarî gücün itidalli olmasıdır.

ⒶⒷⒸⒹ●

36. İbn Miskeveyh, adalet ve vahdet kavramı arasındaki derin bağlantıya işaret eden İslam ahlakçısıdır.

ⒶⒷ●ⒹⒺ

37. Zülum, adalet erdeminin zıddır. İslam ahlakınca çirtin olarak görülmüştür.

ⒶⒷⒸⒹ●

38. Saadet, islam ahlakının en temel amaçlarındandır. Ahlaklı toplum ve birey; saadet ile donanmış birey ve toplum.

●ⒷⒸⒹⒺ

39. Takva, sorumluluk bilincini ifade eder. Dinimizde de ibadetlerin amacı bireyi ve toplumu eğitmektir.

ⒶⒷⒸ●Ⓔ

40. Çocukların anne babaları üzerindeki haklarından eşit muamele görmesi, eğitim hakkı, maddi ihtiyaçların karşılanması güzel bir isim sahibi olmaktır.

ⒶⒷ●ⒹⒺ

41. Mesuliyet kuramı, çevremize sorumluluk bilinci ile bakmaktır.

ⒶⒷ●ⒹⒺ

42. Ahlâk felsefesi, ahlaki kavramların, önermelerin birbiriyle irtibatları, temellendirilişini inceleyen bir bilimdir.

Ⓐ●ⒸⒹⒺ

43. Allah'ın fiilleri ahlaki değerlendirmenin konusu değildir. Yaratan için böyle bir kavram düşünülmez. Ancak, insan için vardır. Başka bir varlık için söz konusu olamaz.

ⒶⒷⒸ●Ⓔ

44. Din, peygamberlerin insanlığa öğrettiği hayat düzenidir.

ⒶⒷⒸⒹ●

45. Ahlakın ferdi davranış düzeni olmaktan çıkarılması, islam ahlakını içeren klasik eserlerde yer almaz.

ⒶⒷⒸ●Ⓔ

46. Ahlâki düzenin yok olduğu diktatörlük toplumlarında toplumsal düzenin güç esasına dayalı olduğunu görürüz.

ⒶⒷ●ⒹⒺ

47. Kur'an, ahlakî açıdan hayatın tamamını esas ve konu alır.

ⒶⒷ●ⒹⒺ

48. İnsanın iyiyi gerçekleştirmesi için Tanrı ne yapmalıdır? Bu soru ahlak teorileri geliştiren düşünürler tarafından dikkate alınmaz.

ⒶⒷⒸⒹ●

49. Filozof ve sufiler, ahlakı hem bir yeti hem de bir meleke olarak görürler.

Ⓐ●ⒸⒹⒺ

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

50. İnsan diğer insanların varlıklarını teyid edip, onları muhafaza ederek kendi varlığını sürdürmelidir. Bu, islam ahlakına göre birlikte yaşama ilkesidir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

51. Şahsi menfaat, ahlakî yaptırım mercii olarak görülmez.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

52. Allah`ın iradesine daima insan iradesi tasavvufi anlayışa göre bağımlıdır.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

53. Cesaret, tevazu temel erdeminin kapsamına girer.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

54. Tevhid, islam ahlakına göre adalet kavramını, varlık bilgi ve değer bakımından bir arada bulunduran bir ilkedir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

55. Cesaret, öfke gücünün itidal üzerine olması erdemidir.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

56. Kurnazlık, hikmet erdeminin aşırılığında meydana gelen bir rezilettir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

57. Kindî, bir islam düşünürüdür.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

çözümler

58. Erdemsiz Toplum , çirkin ahlak rezilliğini sergileyen müteşekkil topluma denir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

59. Din felsefesi, ahlakın dini yönden nasıl temellendirildiğini inceler.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

60. İslam akidesinin bir kısmı ahlakla ilgili bir kısmı değildir. Cümlesi yanlıştır. İslam akidesiyle ahlaki birçok yönüyle bağlantısı söz konusudur.

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

61. Ahlakın ferdi davranış düzeni olmaktan çıkarılması, klasik kaynaklarda yer almaz.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

62. Allah'ın fiilleri ahlaki değerlendirilemez. Çünkü ahlak insan içindir. Meleklerin ahlakı diye bir kavram yoktur. Seçenekler bu anlamda çeldiricilerden arındırılmalıdır.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

63. Ahlaki davranışın uygulanarak geleceğe aktarılması, özellikle peygamberimizden uygulanmış örneklerle bize kadar gelmiştir.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

64. Ahlaki görecelik, davranış düzenleri arasında makul bir tercih yapılamayacağını iddia eden tutumdur.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

65. İslam ahlakının ana kaynağı olan nakli ve sonrasında aklı esas almıştır.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

66. İslam ahlakının varlık sebebi nedir? İslam ahlakının kaynaklarıyla ilgili temel bir sorudur.

A ◯ C D E

67. Yeryüzünü imar etmek, Isfehanî'ye göre insanın yaratılış sebebidir.

A ◯ C D E

68. "Akıl iyi ve kötüyü belirler." cümlesi, kuralcı ahlakta esas alınmamıştır.

A B ◯ D E

69. Sorumlu ve sorumsuz kavramları ahlakî iyi ve kötü kavramlarının ifadelerinden değildir. Diğer seçeneklerde sorumluluklar temellenmektedir.

A B C ◯ E

70. Fiiller ve nesnelerin ilişki düzenleri değişince iyilik ya da kötülük de değişebilmektedir. Nesnelerin iyi - kötü vasfı vardır yargısı verilemez.

A B C ◯ E

71. Meleke, süreklilik arz eden bir yeti ile gerçekleşir.

A B ◯ D E

72. Cehalet, hikmet erdeminin zıddır.

A B C D ◯

73. Temyiz, şaşkınlığın nefsani gücüdür.

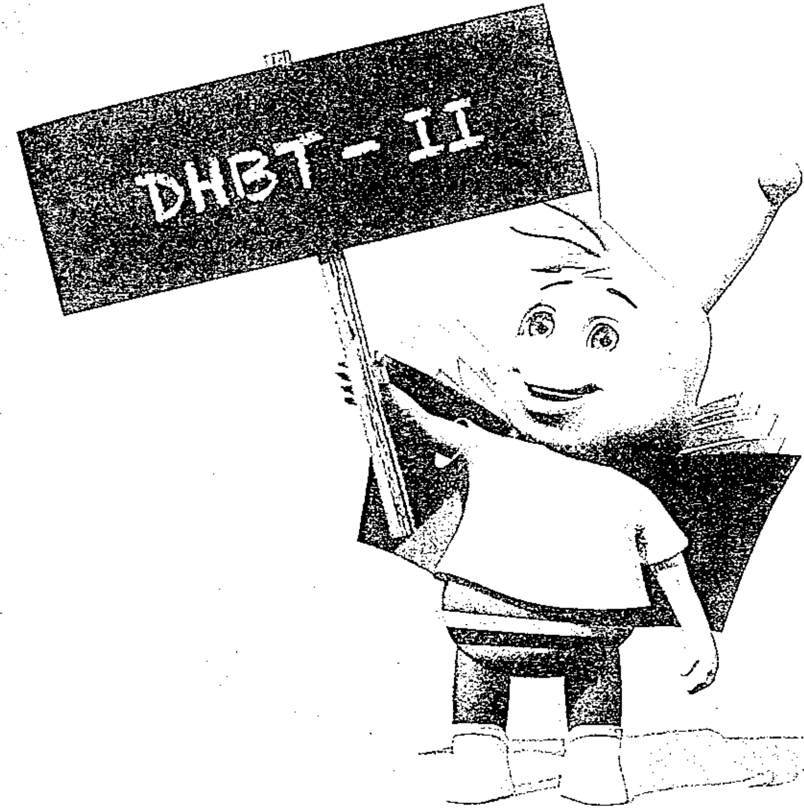
A ◯ C D E

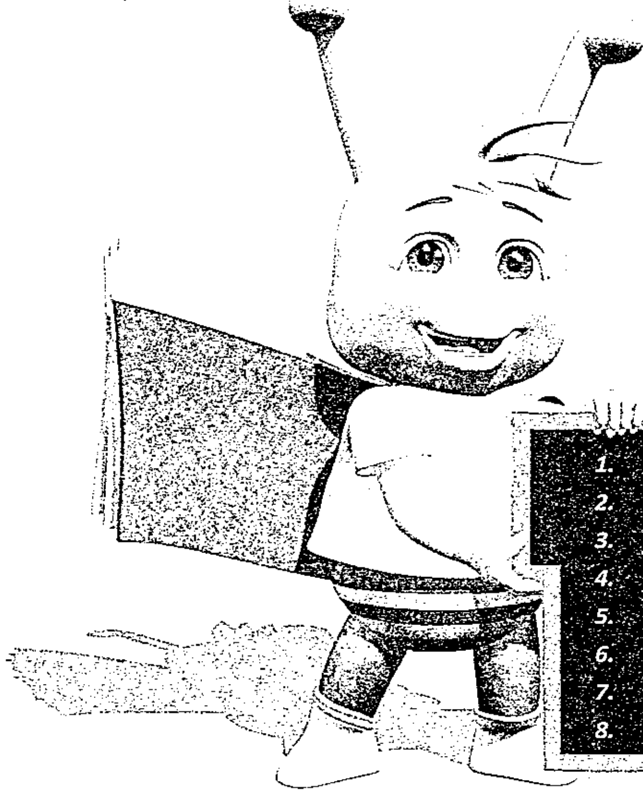
74. Şaşkınlık, temyiz gücünün fazla olması karşısında ortaya çıkan ahlakî hastalıktır.

A B ◯ D E

75. Korkaklık, arzunun eksikliği için kendine gözlemlenen bir durumdur.

◯ B C D E

Neler öğreneceğim?

I. KUR'AN TARİHİ
- A. KUR'AN'IN NÜZULÜ VE GÖNDERİLİŞ AMACI
- B. İLK VAHİY VE GELİŞ ŞEKİLLERİ
- C. VAHYİN YAZILMASI VE KORUNMASI
- D. KUR'AN'IN MUSHAF HÂLİNE GETİRİLMESİ
- E. ÇOĞALTILMASI
- F. NOKTALANMASI VE HAREKELENMESİ
- G. KUR'AN'IN İSİMLERİ

II. TEFSİR VE KAVRAMLARI
- A. TANIM VE KAVRAMLAR
- B. AMACI VE KUR'AN'I ANLAMANIN ÖNEMİ
- C. DİĞER İLİMLERLE İLİŞKİSİ

III. TEFSİR TARİHİ
- A. HZ. PEYGAMBER DÖNEMİ
- B. SAHABE DÖNEMİ
- C. TABİİN DÖNEMİ
- D. TEDVİNİ
- E. ÇEŞİTLERİ
- F. TEFSİR KAYNAKLARI
- G. TÜRKÇE MEALLER
- H. YENİ YAKLAŞIMLAR

IV. KUR'AN İLİMLERİ
- A. DOĞUŞU VE GELİŞMESİ
- B. KUR'AN'IN İNDİRİLİŞ SÜRECİ
- C. KUR'AN İFADELERİ
- D. KUR'AN'IN ÜSLUP ÖZELLİKLERİ

V. KUR'AN'I ANLAMA VE YORUMLAMA
- A. KUR'AN'I ANLAMA VE YORUMLAMA
- B. KUR'AN'IN ANA KONULARI

VI. TEFSİR EDİLECEK ÖRNEK METİNLER
- A. MEALİ VE TEFSİRİ YAPILACAK SURELER
- B. ÖRNEK TEFSİR METİNLERİ

I. KUR'AN TARİHİ

A. KUR'AN'IN NÜZULÜ VE GÖNDERİLİŞ AMACI

- Vahyin gelmeye başladığı Arap Yarımadası, Asya Kıtası'nın güneybatısında bulunur.
- İslamiyet öncesi Arap Yarımadası'nda farklı inanç grupları vardı, fakat putperestlik daha yaygındı.
- Arap Yarımadası'nda putperest Araplar dışında Yahudi, Hristiyan, Mecusi, Sabii ve Hanifler vardı. Hanifler, Hz. İbrahim'in dinî geleneğini sürdüren ve tevhit inancını benimseyen kimselerdi.
- Araplar arasında şiir ve güzel söz söyleme sanatı (belagat) oldukça ileri durumdaydı.
- İslam öncesinde Araplar, birçok yönüyle ahlakı, adaleti ve özgürlüğü dışlayan bir yaşayış içerisindeydi.
- Bu yüzden Kur'an'ın indiği bu döneme "Cahiliye Dönemi" denilmektedir.

not

KUR'AN'IN İNDİRİLDİĞİ ORTAM

KÜLTÜREL ORTAM
- *Şiire önem verilmesi*
- *Sözlü kültürün yaygın olması*
- *Okuryazarlığın az olması*

EKONOMİK ORTAM
- *Kervancılık*
- *Tarım*
- *Ticaret*
- *Hayvancılık*

SOSYAL ORTAM
- *Kabile hayatı ve kan davalarının olması*
- *İnsanların sınıflara ayrılması*
- *İçki ve kumarın yaygın olması*
- *İnsan haklarının ihlal edilmesi*

DİNÎ ORTAM
- *Hristiyanlık*
- *Mecusilik*
- *Putperestlik*
- *Yahudilik*
- *Sabiilik*
- *Haniflik*

B. İLK VAHİY VE GELİŞ ŞEKİLLERİ

- Allah, vahiy meleği ile pergamberlerine de vahiy gönderir. Vahiy meleği ve peygamber arasında geçen bu ilişkiye bir başka kişinin müdahalesi söz konusu değildir.
- Vahiy, Allah – Melek – Peygamber arasında gerçekleşen bir iletişimdir. Vahiyde iletişim tek yönlüdür. Peygamber bilgiyi alan konumundadır.
- Vahiy üç şekilde gelir.
  - * Birincisi, Allah'ın vahiy yoluyla bir insanla konuşması; bildirmek istediği bir bilgiyi insana/peygambere ilham etmesi, kalbine yerleştirmesi
  - * İkinci vahiy yolu, Allah'ın perde arkasından peygamberle konuşmasıdır.
  - * Üçüncü vahiy yolu ise, Allah'ın bir elçi (melek) göndermesi şeklinde olmuştur.
- Hz. Peygamber, 610 yılının Ramazan ayının Kadir Gecesi'nde, Hira Mağarası'nda iken vahiy meleği Cebrail (a.s.) gelerek ona "Oku!" diye seslendi.

C. VAHYİN YAZILMASI VE KORUNMASI

- Hz. Peygamber bununla yetinmeyip risaleti boyunca gelen ayet veya sureleri okuma yazma bilen sahabeye yazdırdıktan sonra, "Bunu falan sureye koyunuz." demek suretiyle de kayıt altına aldırıyordu.
- Vahiy kâtibi, yazdıklarını Hz. Peygambere yüksek sesle okuyor, böylece yazılan metinde eksiklik, fazlalık varsa veya yanlışlık yapılmışsa Hz. Peygamber onu tashih ediyordu.
- Vahiy kâtipleri gelen ayetleri, işlenmiş ince derilere, kabuğu soyulmuş hurma dallarına, beyaz ve yassı taşlara, kürek kemikleri gibi yazı yazmaya elverişli nesneler üzerine yazmışlardır. Bunun yanında "kırtas" denilen kâğıt parşömenler de az da olsa kullanılmıştır.
- Kur'an metninin Hz. Peygamber zamanındaki tespitinde takip edilen usullerden biri de "arz"dır. Hz. Peygamber, her sene Ramazan ayında o zamana kadar nazil olan bütün sure ve ayetleri vahiy meleği olan Cebrail'le karşılıklı okurdu. Hz. Peygamberin vefat ettiği yılın son Ramazan ayında bu karşılıklı okuma iki defa yapılmış ve buna son sunuş anlamında "son mukabele" denilmiştir.

D. KUR'AN'IN MUSHAF HÂLİNE GETİRİLMESİ

- Hz. Peygamber döneminde Kur'an'ın tamamı yazılmış ve ezberlenmiş, ancak bir kitap hâline getirilmemişti.
- 633 yılında yapılan **"Yemame Savaşı"**nda birçok hafız sahabenin şehit düşmesi diğerleri gibi Hz. Ömer'i de kaygılandırmış ve halife makamında olan Hz. Ebu Bekir'e durumun önemini anlatarak Kur'an'ın bir araya toplanmasının gerekliliği hususunda onu ikna etmişti. Bunun üzerine Hz. Ebu Bekir de vahiy kâtiplerinden Zeyd b. Sabit'i Kur'an'ın toplanması işinde görevlendirmişti.
- Kur'an-ı Kerim düzgün bir şekilde yazılıp eksiksiz olarak toplanmış ve Hz. Ebu Bekir'e teslim edilmiştir. Hz. Ebu Bekir'den sonra Hz. Ömer'e onun vefatı ile kızı ve aynı zamanda Rasulullahın eşi olan Hz. Hafsa'ya intikal etmiştir. İki kapak arasındaki bu derlemeye "Mushaf" adı verilmiştir.

E. ÇOĞALTILMASI

- Hz. Osman, kıraattaki farklılıkları göz önünde bulundurdu ve Hz. Hafsa'nın elindeki "Mushaf"ı çoğaltarak belli başlı merkezlere göndermeye karar verdi.
- Çoğaltılan yedi adet Kur'an nüshasından biri Medine'de bırakıldı. Diğerleri birer öğretici ile birlikte Mekke, Kûfe, Basra, Şam, Yemen ve Bahreyn'e gönderildi.

F. NOKTALANMASI VE HAREKELENMESİ

- Irak valisi Ziyad b. Sümeyye (öl. 53/673) Ebu'l-Esved ed-Düelî (öl. 69/688)'den yardım istedi. Ebu'l- Esved, gelen teklifi önce kabul etmedi. Daha sonra bir şahsın Tevbe suresinin üçüncü ayetinde yer alan "ve rasuluhu" kelimesini "ve rasûlihi" diye okuyarak, "Allah ve Resulu müşriklerden beridir." şeklindeki anlamın "Allah müşriklerden de Resulünden de beridir"e dönüşmesini görmesiyle durumun ciddiyetini anlayan **Ebu'l-Esved ed-Düelî**, verilen görevi kabul ederek Kur'an'ı harekeleme işine girişti.
- Irak valisi Haccac b. Yusuf (öl. 95/713) Yahya b. Ya'mer (öl. 129/746) ve Nasr b. Asım (öl. 89/707)'ı noktalama işlemini için görevlendirmiştir. Noktalama işinde metin için siyah mürekkep kullanılırken harekeler için renkli mürekkep tercih edilmiştir. Kur'an'ı noktalama işi daha sonra Medine'ye ve diğer İslam beldelerine yayılmıştır. **Halil b. Ahmed** (öl. 175/791) ise günümüzde kullanılan harekeleri ve diğer noktalama işaretlerini geliştirerek bu çalışmaların son şeklini vermiştir.

KUR'AN'IN MUSHAF HÂLİNE GETİRİLME SÜRECİ

- *M 610-632 Hz. Peygambere Nüzul (Hıfz, Kitabet, Arz)*
- *M 632-634 Hz. Ebu Bekir, Zeyd b. Sabit'in başkanlığında Mushaf hâline getirilmesi*
- *M 644-656 Hz. Osman Mushafların Çoğaltılması*
- *Ziyad b. Sümeyye (675)'nin Ebu'l- Esved ed-Düelî (688)'ye Kur'an'a nokta şeklinde hareke koydurması*
- *Haccac b.Yusuf (714)'un Yahya b. Ya'mer (746) ve Nasr b. Asım (707)'a Kur'an'a noktalama İşaretleri koydurması*
- *Halil b. Ahmed (751)'in hareke ve noktalamaya son şeklini vermesi*

G. KUR'AN'IN İSİMLERİ

- En meşhurları şunlardır: **el-Kitab** (kalemle yazılan), **el-Furkan** (Hak ile batılı, helal ile haramı tam anlamıyla ayıran), **ez-Zikr** (Allah'ı hatırlatıp, tanıtan), **en-Nûr** (apaçık aydınlatan), **er-Ruh** (kalpleri dirilten), **el- Mev'iza** (öğüt ve nasihat veren), **eş-Şifâ** (şifa veren), **el-Hüdâ** (doğru yolu gösteren), **el- Beyân** (her şeyi açıklayan), **el-Kelam** (Allah'ın sözü), **er-Rahmet** (tüm insanlığa rahmet olan).

1. **Kur'an'ın nazil olduğu ortamda dini inanışlardan aşağıdakilerden hangisi yoktur?**

A) Hristiyanlık

B) Mecusilik

C) Putpereslik

D) Sabiilik

E) Bahailik

2. **Kur'an metninin Hz. Peygamber zamanındaki tespitinde takip edilen usule ne ad verilir?**

A) Arz

B) Mukabele

C) Hıfz

D) Vahiy katipleri

E) Kırtas

3. **Ayetlerin yazıldığı malzemelerden hangisi kâğıt perşömen olarak kullanılmıştır?**

A) Varak

B) Kırtas

C) Lak

D) Tahta

E) Mısır yaprağı

4. **Hangi savaşta birçok hâfız şehid düşmüştür?**

A) Bedir

B) Mute harbi

C) Yemame Savaşı

D) Uhud

E) Huneyn

1. Bahaîlik

2. Arz

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

3. Kırtas

4. Yemame Savaşı

II. TEFSİR VE KAVRAMLARI

A. TANIM VE KAVRAMLAR

- Kur'an'ın doğru anlaşılması için açıklanıp yorumlanması bir ihtiyaçtır. Tefsir ilmi de bu ihtiyacı karşılamayı amaçlar.
- Kur'an'ın ilk müfessiri Hz. Peygamberdir.
- Te'vil, bir sözün muhtemel anlamlarından birini seçerek o sözle ilgili asıl manaya ulaşmak demektir.
- Tefsir ilmiyle uğraşana müfessir denir.
- Müfessir, te'vil yaparken ayetin muhtemel manalarından birini seçer.
- Tercüme, bir sözü bir dilden başka bir dile çevirmek, nakletmektir.
- Tercüme yapan kişiye ise "mütercim" denir.
- Tercümede iki yöntem uygulanır:
- Bir metnin bütün özellikleriyle başka bir dile aynen tercüme edilmesine "lafzî (harfî) tercüme" denirken, asıl metnin sadece manasının başka bir dile aktarılmasına "manevi (tefsîrî) tercüme" denir.
- Meal, bir sözün anlamını yaklaşık olarak vermektir.
- Kur'an-ı Kerim'in kısa açıklamalarla bir başka dile çevrilmesidir.
- Kur'an'ı bütün incelikleriyle, tüm mana ve maksadıyla bir başka dile tercüme etmek mümkün değildir. Bu nedenle, Kur'an'ın çevirisini açıklamalarla desteklemek gerekir. Kur'an'ın bir başka dile çevirisine "tercüme" değil de "meal" denmesinin nedeni budur.
- Meal, Kur'an'ın kendisi değil çevirenin Kur'an'dan anladığıdır.

B. AMACI VE KUR'AN'I ANLAMANIN ÖNEMİ

- Kur'an'ın Müslümanlar tarafından doğru bir biçimde anlaşılması için açıklanıp yorumlanmasına ihtiyaç duyulmuştur. Tefsir ilmi de bu ihtiyacı karşılamaya yönelik bir çaba olarak ortaya çıkmıştır.
- Tefsir ilmi oluşturduğu alt disiplinlerle Kur'an'ı her yönüyle derinlemesine inceler, Kur'an üslubunun niteliklerini açıklar.

C. DİĞER İLİMLERLE İLİŞKİSİ

- Tefsir bir bütün olarak Kur'an-ı Kerim'i inceleyen bir ilim dalıdır ve bu özelliğiyle diğer İslami ilimler için vazgeçilmez bir kaynaktır.
- Hadis ilmi ayrıca Kur'an'ın indiği döneme ışık tutarak ayetlerin iniş sebeplerinin öğrenilmesine de katkıda bulunur.
- Fıkıh usulü ve fıkıh hüküm çıkarma yönüyle ahkam ayetlerinin yorumlanması konusunda tefsir ilmine kaynaklık etmektedirler.
- Tefsir ilmi bu konularla ilgili ayetleri yorumlarken kelam ilminin ortaya koyduğu verilerden faydalanır.
- Kıraat ilmi, Kur'an'ın okunuşunun inceliklerini ortaya koyar. Kur'an ayetlerinin anlamları, kelimelerin okunuşlarıyla yakından ilgilidir. Bu nedenle kıraat ilmi, ayetlerin doğru anlaşılmasında büyük bir öneme sahiptir.
- Tefsir ilmi, "İslam tarihi" ve "siyer" gibi ilimlerden sürekli olarak faydalanmıştır.
- Tefsir, Kur'an ayetlerini açıklarken "dil bilimleri"nden de yararlanır.
- Tefsir ilmi, genel tarih bilgisine, insanın kökeni ve kültürel gelişimini inceleyen, "antropoloji"nin verilerine başvurur.
- Kur'an-ı Kerim, fen ve sosyal bilimlerinin ilgilendikleri konulara değinir; ancak bu konularla ilgili ayrıntıya girmez.
- Gökyüzünü ve her türlü gök cismini inceleyen ilim dalı astronomidir. Kur'an'da astronomi ile ilgili bir çok ayet bulunmaktadır.

- Bitki ve hayvanların doğma, büyüme ve üremesini konu edinen biyoloji ilmi ve hastalıkların tedavi ve önlenmesi ile ilgili çalışmaları yürüten tıp ilmi de bu alanlarla ilgili Kur'an ayetlerinin tefsiri açısından önemlidir.
- İnsanı ruhsal yönüyle inceleyen "psikoloji" ve insanın toplumsal hayatını ele alan "sosyoloji" gibi ilim dalları için de geçerlidir. Kur'an'ın tefsiri için bu tür ilimlere de ihtiyaç vardır.

1. **Aşağıdaki seçeneklerden hangisi yanlış bir tanımdır?**

A) Bir sözü bir dilden başka bir dile çevirmeye meal denir.

B) Bir sözün anlamını yaklaşık olarak vermeye meal denir.

C) Bir sözün muhtemel anlamlarından birini seçerek o sözle ilgili asıl manaya ulaşmaya te'vil denir.

D) Tefsir ilmi, Kur'an'ın doğru anlaşılmasını sağlar.

E) Bir metnin bütün özellikleriyle başka bir dile aynen tercüme edilmesine lafzî tercüme denir.

2. **Tefsir ilmi aşağıdakilerden hangisinden yararlanmaz?**

A) Kelam

B) Kıraat

C) Siyer

D) Fıkıh

E) Astroloji

3. **Ahkam ayetlerinin yorumlanması konusunda tefsir ilmi hangi ilimden yararlanır?**

A) Kıraat

B) Kelam

C) Siyer

D) Fıkıh

E) Hadis

4. **Kur'an'ın indiği döneme ışık tutarak ayetlerin iniş sebehlerinin öğrenilmesine hangi ilim katkıda bulunur?**

A) Medeniyet Tarihi

B) İslam Tarihi

C) Siyer

D) Hadis

E) Arap Tarihi

1. Bir sözü bir dilden başka bir dile çevirmeye tercüme denir.

○ B C D E

2. Astroloji islami ilimlerin itibar ettiği bir alan değildir.

A B C D ○

3. Fıkıh ilmi

A B C ○ E

4. Hadis ilmi

A B C ○ E

III. TEFSİR TARİHİ

A. HZ. PEYGAMBER DÖNEMİ

- Hz. Muhammed'in peygamberlikle ilgili iki temel görevi kendisine indirilen vahyi insanlara iletmek (tebliğ) ve açıklamaktır (tebyin). Bu nedenle Kur'an'ın tefsiri Peygamberimizle başlamıştır. Çünkü Peygamberimiz, vahyin ilk muhatabıdır. Kur'an, Peygamberimize indirildiğinden en iyi ve en doğru açıklamasını da o bilmektedir.
- Peygamberimizin tefsiri, lügat, belagat gibi ilimlerden hareketle yapılmış sistematik ve ayrıntılı bir tefsir de değildir. O, daha ziyade indirilen ayetlerin ilahî maksadının daha iyi anlaşılmasını sağlamak, insanları ibadete teşvik etmek ve güzel ahlaka yönlendirmek amacıyla açıklamalar yapmıştır.

B. SAHABE DÖNEMİ

- Sahabe, ayetlerin yorumlanmasında Kur'an'ın bütünlüğünü ve konuyla ilgili diğer ayetleri dikkate almanın yanında, Peygamberimizin söz ve uygulamalarından da faydalanmıştır. Böylece ayetlerin indirilme sebebini ve Peygamberimizin onlara öğrettiği her türlü bilgiyi nakkederek tefsir ilminin temelini atmışlardır.
- Sahabe arasında özellikle Ali b. Ebi Talip, Abdullah b. Mesud, Abdullah b. Abbas ve Ubeyy b. Kâ'b gibi bazı kişiler tefsir konusunda öne çıkmışlardır. "Tercümanü'l-Kur'an" adıyla da anılan Abdullah b. Abbas (öl. 68/687), tefsirle ilgili rivayetleri oldukça fazla olan sahabilerden biridir.
- Kur'an ve tefsir bilgisi en fazla olan sahabilerden biri de Abdullah b. Mesud (öl. 32/652)'dur.

C. TABİİN DÖNEMİ

- İbn Abbas'ın öğrencileri Said b. Cübeyr, Mücahid ve İkrime gibi tabiînin önde gelen müfessirleri nakle dayalı rivayet yöntemini esas alan "Mekke ekolü"nü, Ubey b. Ka'b'ın öğrencileri, Zeyd. b. Eslem ve Muhammed b. Ka'b el Kurazî gibi tabiîler ise "Medine ekolü"nü oluşturdular. İbn Mesud'un öğrencileri İbrahim en Nehaî, Muhammed b. Sirin ve Hasan el-Basrî gibi tabiinin önde gelen müfessirleri ise nakil yanında reye dayalı dirayet yöntemini kullanan "Kûfe ekolü"nü oluşturdular.
- Bazı Müslümanlar da kıssaların tefsirinde ehl-i kitap denilen Yahudi ve Hristiyan kültürünü kullanmışlar. Böylece İsrailiyyat adı verilen haberler tefsirde yer almaya başlamıştır.
- Tabiiler, rivayet ya da dirayet yöntemlerini kullanan Mekke, Medine ve Kûfe tefsir ekollerini oluşturmuşlardır.

D. TEDVİNİ

- İlki, Peygamberimiz ve sahabenin dönemindedir. Sözlü kültürün daha yaygın olduğu Peygamberimiz döneminde Kur'an'la karışması ihtimali nedeniyle Kur'an dışında genellikle başka bir şey yazılmamıştır.
- İkinci aşamada ise Peygamberimiz döneminde yazılmış az sayıdaki hadis sahifeleri ve muhaddislerce ezberlenen hadisler çeşitli mecmualarda toplanılmaya başlandı. Bu hadis mecmualarının bazı bölümleri ayetlerin tefsirleriyle ilgili olduğundan hadis kitaplarında "kitabu't-tefsir" olarak adlandırıldı.

- Üçüncü aşama ise tabiin döneminin sonlarından itibaren başlayan tedvin dönemidir. Bu dönemde tefsir rivayetleri, hadis kitaplarının birer bölümü olmaktan çıktı. Kur'an'ı baştan sona tefsir eden bağımsız tefsir çalışmaları kitaplarda toplanmaya başlandı.
- Kur'an-ı Kerim'i baştan sona tefsir eden ilk yazılı kitap, Mukâtil b. Süleyman (öl. 150/767)'ın "Kitabu't-Tefsiri'l-Kebir"idir.

En eski yazılı tefsir vesikaları şunlardır:

1. Ali b. Ebi Talha (öl. 143/760)'nın tefsir risalesi
2. Süfyan es-Sevrî (öl. 161/778)'nin "Kitabu't-Tefsîr" ilk yazılı tefsirlerdendir.

E. ÇEŞİTLERİ

1. Rivayet Tefsirleri

- Müfessirler, Kur'an'ı tefsir faaliyetlerinde iki yönteme başvurmuşlardır. Ayetlerle ilgili daha önce söylenenleri nakledererek kendi görüşünü belirtmekten kaçınanların yaptıkları tefsirler "rivayet tefsirleri" olarak adlandırılır.

Kaynakları: Hadis, sahabe ve tabiîn sözleri, diğer tarihî haberler

Yöntemi: Konuyla ilgili haberleri nakletmek

Örnekleri: Taberî Tefsiri, Suyutî Tefsiri

Verilen İsimler: Menkul Tefsir, Me'sur Tefsir, Naklî Tefsir

- Rivayet tefsirleri arasında Muhammed b. Cerir et-Taberî'nin "Câmiu'l-Beyân an Te'vîl-i Âyi'l- Kur'an" adlı eseri ilk tefsir rivayetlerini nakletmesi bakımından önemli bir yere sahiptir.

2. Dirayet Tefsirleri

- Ayetlerle ilgili rivayetler yanında dil bilim ve diğer bilimlerden faydalanıp kendi görüşlerini aktaranların tefsirleri ise "dirayet tefsirleri" olarak adlandırılır.

Türleri: Dil bilimsel Tefsir, Fıkhî Tefsir, Kelamî Tefsir, Tasavvufî Tefsir

Kaynakları: Kur'an ve sünnete dayanan içtihat, Pozitif ve sosyal bilimler

Örnekler: Zemahşerî Tefsiri, Râzî Tefsiri

İsimleri: Ma'kul Tefsir, Re'y ile Tefsir

- Kur'an-ı Kerim'i dil bilimsel yöntemle tefsir edenlerin başında el-Ferra (öl. 207/822) gelmektedir. Onun "Meâni'l-Kur'an" adlı eseri Kur'an'da bazı kelimeleri lugavî açıdan tefsir eden ilk eserlerdendir.
- Râgıp el-Isfehânî'nin "el-Müfredât fi Gârîbi'l-Kur'an" adlı eseri de Kur'an kelimelerini ve anlamlarını içeren bir sözlük niteliğindedir.
- Tefsir tarihinde kelamî tefsir yöntemini kullanan ilk ekol Mutezile'dir. Zemahşerî (öl. 538/1143) de "el-Keşşâf" adlı tefsirinde Mutezile'nin düşüncelerini destekleyen yorumlar yapmıştır. Fahreddin er-Râzî (öl. 606/1210) ise "Mefâtîhü'l-Gayb" adlı tefsirinde Eş'arî kelam ekolünü destekleyen yorumlar yapmış ve Mutezile düşüncesini eleştirmiştir.
- Fıkhî tefsirler, Kur'an'daki ahkâm ayetlerini açıklamalarından dolayı genellikle "Ahkâmü'l- Kur'an" diye isimlendirilmişlerdir. Mukâtil b. Süleyman (öl. 150/767)'ın "Tefsirü'l-Hams Mie Âye mine'l-Kur'an" adlı eseri ilk yazılı fıkhî tefsir olarak kabul edilmektedir.

- Tasavvufi tefsirler, dilden anlaşılan anlamın yanında, kelime ya da harflerin işaret ettiği düşünülen başka anlamlar üzerinde de durmuşlardır. Bundan dolayı da tasavvufî tefsire "İş'ârî Tefsir" adı da verilmiştir.
- İlk tasavvufî tefsir, Sehl b. Abdullah et-Tüsterî (öl. 283/986)'nin "Tefsiru'l-Kur'ani'l - Azim" adlı eseridir.

F. TEFSİR KAYNAKLARI

1. Arapça Tefsirler

- Peygamberimizin hadislerini, sahabe ve tabiinin ayetler hakkındaki yorumlarını aktaran Taberî'nin tefsiri,
- Kur'an'da geçen kelime ve terkiplerin kökenlerini göstermesi bakımından Zemahşerî'nin tefsiri,
- Ansiklopedik tarzıyla Râzî'nin tefsiri,
- Konuları özet bir şekilde sunan Beyzâvî'nin tefsiri,
- Ahkâm ayetlerini açıklayan Kurtubî'nin tefsiri,
- Kelime ve ayetlerin anlamlarını veren Celaleyn tefsiri, Ehlisünnetin yorumlarını içeren Maturidî'nin tefsiri Arapça tefsirler içerisinde en yaygın kullanıma sahip olanlardır.

2. Türkçe Tefsirler

- Kur'an'ı baştan sona tefsir eden eserler de yazılmıştır. Bunların en önemlileri arasında "Hülâsatü'l-Beyan", "Hak Dini Kur'an Dili", "Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Meali Âlisi ve Tefsiri" ile "Kur'an Yolu" adlı tefsirler sayılabilir.

G. TÜRKÇE MEALLER

- Türklerin Müslüman oluşlarından itibaren birçok âlim Kur'an'ı Türkçeye çevirmek için çaba göstermiştir. Bunların en yaygınları Hasan Basri Çantay'ın yazdığı meal ile Diyanet İşleri Başkanlığı ve Diyanet Vakfının komisyona yazdırdığı meallerdir.

H. YENİ YAKLAŞIMLAR

- İlmî tefsir alanındaki ilk eserlerden biri el-İskenderanî (öl. 1888)'nin "Keşfu'l-Esrâri'n-Nurâniyye" adlı eseri, diğeri de Gazi Ahmet Muhtar Paşa (öl. 1918)'nın "Serâiru'l - Kur'an" adlı eseridir. İlmî tefsirin en meşhur temsilcisi ise Tantavî el-Cevherî (öl. 1940)'dir.
- İlmî tefsir yöntemi eleştirilerinden hareket eden Emin el-Hûlî (öl. 1966), edebî tefsir yöntemini geliştirmiştir.
- Sosyolojik konulu tefsirin doğuşunda son yüzyıllarda Müslüman toplumların değişen dünya şartlarına ayak uyduramamalarının nedenlerini arama çabası etkili olmuştur. Bu çerçevede Muhammed Abduh (öl.1905), Reşid Rıza (öl. 1935) ve Mustafa el-Merağî (öl. 1952) Müslümanların bidat ve hurafelerden kaçınması ve Kur'an'ın insanları doğru yola ulaştıran hidayet kitabı olması düşüncesinin öne çıkarılması gerektiğini belirtmişlerdir. Sosyolojik konulu tefsirin en meşhur örneği, yazımına Muhammed Abduh'un başladığı, Reşid Rıza'nın tamamladığı "Tefsirü'l-Menâr"dır. Sosyolojik konulu tefsirin en meşhur örneği, yazımına Muhammed Abduh'un başladığı, Reşid Rıza'nın tamamladığı "Tefsirü'l-Menâr"dır.
- Tarihsel okuma biçimini öneren Fazlur Rahman (öl. 1988), Kur'an'ın tefsirinde yeni bir yöntem geliştirmiştir.
- Tarihsel tefsir biçimi, Fazlur Rahman dışında Roger Garaudy (Racır Garudi), Muhammed Arkoun ve Hasan Hanefi gibi çeşitli Müslüman entelektüeller tarafından da savunulmaktadır.

1. Aşağıdakilerden hangisi sahabe dönemi müfessirlerinden değildir?

A) Abdullah b.Abbas

B) Ubeyy b. Ka'b

C) Abdullah b. Mes'ud

D) Ali b.Ebî Talip

E) Zeyd b. Eslem

2. İbrahim en-Nehâî gibi bazı müfessirler hangi ekolü kurmuşlardır?

A) Kufe

B) Basra

C) Hicaz

D) Maveraünnehr

E) Buhara

3. Rivayet tefsirlerinin ilk ve ön önemlisi hangisidir?

A) Camiu'l-Beyan

B) Zemahşerî'nin tefsiri

C) Razi tefsiri

D) Suyutî tefsiri

E) Beydavi tefsiri

4. Kur'an'ı dil, bilimsel yöntemle inceleyen ve sözcük niteliğindeki eser aşağıdakilerden hangisidir?

A) el-Ferra'nın eseri

B) İsfehani'nin eseri

C) Keşşaf

D) Ahkamu'l-Kur'an

E) Mukati'l b.Süleyman

1. Zeyd b. Eslem

A B C D E

2. Kufe

A B C D E

3. Camiu'l-Beyan

A B C D E

4. İsfehanî'nin eseri müfredât

A B C D E

IV. KUR'AN İLİMLERİ

A. DOĞUŞU VE GELİŞMESİ

- Kur'an ilimlerinin en belirgin nüvesini Peygamberimiz (s.a.v.) in Kur'an'ı tebliği ve yaşayışında görmekteyiz. Şöyle ki Hz. Peygamberin tebliğ ve irşat sürecinde ayetleri okuması "kıraat" ilminin, bazı ayetleri yaşayarak göstermesi veya anlaşılmayan ayetleri açıklaması ise "tefsir" ilminin temelini oluşturmuştur.
- Sahabeler, Mushaf çoğaltılırken ayetlerin yanlış okunmasını önlemek amacıyla özel imla kuralları (resmu'l-Mushaf) koymuşlardır.
- Yeni problemler rivayet ve dirayet tefsirini oluşturmuştur. Kur'an'ı doğru okumayı ve dolayısıyla doğru anlamayı sağlamak üzere de irab çalışmaları yapılmıştır. Bunları, Kur'an lafızları/lügat, israiliyyat, kıraat, Kur'an'ın faziletleri, meani'l-Kur'an, garibu'l-Kur'an ve ahkâmu'l-Kur'an'a dair çalışmalar izlemiştir.
- Sonraki asırlarda Kur'an ilimlerine; sebeb-i nüzul, muhkem-müteşabih, huruf-ı mukattaa, kıssalar, yeminler gibi konular da eklenmiştir.
- Kur'an-ı Kerim'i her çağın aktüel bilgileriyle anlama ve yorumlama çalışmaları, Kur'an ilimlerini daha kapsamlı ve zengin halde günümüze kadar getirmiştir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

B. KUR'AN'IN İNDİRİLİŞ SÜRECİ

1. Mekki ve Medeni

- Mekkî surelerde, tevhit ve ahiret inancı konularına ağırlık verilmiş ve Müslümanlar ibadete alıştırılmıştır. Yine bu surelerde, güçsüzü ve zayıfı koruyan ahlak anlayışı getirilmiştir. Müşriklerin şiddetli tepkisiyle karşılaşan müminlere sabır ve direnç göstermeleri tavsiye edilmiştir. Kur'an'ın 114 suresinin yaklaşık dörtte üçünü, kısa ve zengin ifadeli bu Mekkî sureler oluşturmuştur.
- Medenî surelerde ise toplum hayatını düzenleyen ilkeler getirilmiştir. Namaz hariç diğer ibadetler bu surelerde farz kılınmıştır. Medenî surelerde Müslümanların; ehli kitap, müşrik Araplar ve diğer milletlerle olan münasebetleri düzenlenmiştir. Aynı şekilde bu surelerde örnek bir İslam toplumunun oluşturulması hedeflenmiştir. Medenî sureler genelde uzundur ve sayıları, toplam sure sayısının yaklaşık dörtte birini bulmaktadır.

2. Esbab-ı Nüzul

- Kur'an-ı Kerim'in büyük bölümü sebeplere bağlı olarak indirilmiştir. Bir veya daha fazla ayetin inmesine sebep olan olay veya soruya sebeb-i nüzul denir.
- Nüzul sebepleri Kur'an'da yer almamış, olayı bizzat yaşayan veya ona şahit olan sahabe tarafından nakledilmiştir.
- Esbâb-ı nüzul hakkında, Mekke dönemiyle ilgili az, Medine dönemiyle ilgili çok bilgi bulunmaktadır.

- Nüzul sebebini bilmenin birçok faydası vardır. Bir ayetin hangi olayla ilgili indirildiğini bilmek, onun ilahî maksada uygun yorumlanmasını sağlar ve yanlış anlamaları önler.
- Kur'an-ı Kerim'in büyük bölümü sebeplere bağlı olarak indirilmiştir. Bir veya daha fazla ayetin inmesine sebep olan olay veya soruya sebeb-i nüzul denir.

3. Nasih ve Mensuh

- Nesh, bir nassın hükmünün, daha sonra gelen bir nassla kaldırılmasıdır. Hükmü kaldırılan ayete **mensûh**, kendinden önceki hükmü kaldıran ayete **nâsih**, yapılan bu işe de **nesh** denir.
- Kur'an-ı Kerim, insan ve toplumu eğitmek ve geliştirmek için indirildiği toplumun doğrularını onaylamış, yanlışlarını yeni hükümlerle tedricen kaldırmıştır.
- Alkollü içki tüketimi müşrik Araplar arasında oldukça yaygındı. Kur'an-ı Kerim bu kötü alışkanlığı bir anda kesin bir emirle kaldırmamıştır.
- Bunun yerine, toplumu eğiterek onu aşamalı şekilde kaldırmayı tercih etmiştir.

C. KUR'AN İFADELERİ

1. Kıraat Farklılıkları

- Kıraat ilmi, Kur'an'ın okunuşuyla ilgili farklılıkları ve bunların kimlerden nakledildiğini bilmektir.
- Kur'an'ı, kıraat ilminin esaslarıyla okuyan kimseye **kâri**, çoğuluna **kurrâ** ve bu ilmi öğretene de **mukri** denilmektedir.

- Allah, Kur'an'ı Kureyş lehçesinde indirmiş, onun bazı kelimelerini telaffuz edemeyenlere de kolaylaştırarak okuma izni vermiştir.

2. Garibu'l-Kur'an

- Kur'an-ı Kerim, Kureyş lehçesinde indirilmiştir. Kureyş lehçesiyle konuşan bir kimsenin, Kur'an'da yer alan başka bir lehçeye ait kelimeyi anlayamadığı olmuştur.
- Bugün, terim olarak garib diye tabir edilen bu kelimelerin tamamı tespit edilmiştir. Kur'an-ı Kerim'de de bu tür kullanımlar vardır ve bunlara "Garibu'l-Kur'an" denilmektedir.
- Garibu'l-Kur'an hakkındaki en meşhur eser, Râğıb el-Isfehânî (öl. 502/1108)'nin "el-Müfradât fî Garibi'l- Kur'an" isimli kitabıdır.

3. Müşkilu'l-Kur'an

- Müşkilu'l-Kur'an, bazı ayetlerin ve kelimelerin anlaşılma güçlüğünü ortadan kaldırmayı amaçlayan bir ilim dalıdır.
- Kur'an'da müşkil, kapalı ve hangi anlamın tercih edileceği tam belirgin olmayan lafızların bulunması, onun üzerinde daha yoğun düşünmeyi sağlamıştır.

4. Mücmel ve Mübeyyen

- Mücmel, bir açıklayıcı tarafından açıklanmadıkça, manası anlaşılmayan kapalı lafızdır.
- Kapalılığı gideren lafız veya uygulamaya mübeyyin denir. Mübeyyin, kapalı lafzın hemen bitişiğinde veya ondan ayrı olarak gelmektedir. Mücmel lafızların açıklanarak manası güçlü ifadelere dönüştürülmesine de "mübeyyen" denir. Mücmel lafızları açıklayan manası güçlü ifadelere de "mübeyyen" denir. Mübeyyen lafızların ifade ettiği anlam, şüpheye yer vermeyecek şekilde kesindir.
- Mücmelin Kur'an'da yer alması, ona ifade zenginliği kazandırmıştır.

5. Mübhemler

- Mübhem, Kur'an'daki yer, zaman, kişi ve eşya isimlerinin açıkça zikredilmeksizin, ismi mevsul, ismi işaret ve zamirle üstü kapalı ifade edilmesidir. Böyle durumlarda ayetlerin kimi ve neyi kastettiği tam olarak anlaşılmayabilir. Müphemleri açıklayabilmek için yine Kur'an'a, sünnete ve sahabe sözlerine bakılır.

6. Muhkem ve Müteşabih

- Muhkem, Kur'an-ı Kerim'in kolaylıkla anlaşılan açık ifadeleridir. Müteşabih ise Kur'an'ın, birden fazla anlama geldiği için kesin bir anlama ulaşılamayan ifadeleridir.
- Muhkem ayetlerin anlamı açıktır ve te'vile ihtiyacı yoktur. Müteşabihler ise başka sözlerle desteklenmiş olsa bile manaları kesin olarak bilinemez.
- Muhkem ayetlerde ibadet, helal, haram ve amellere dair hususlar yer almaktadır.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

- Gaybe ait konular müteşabih ayetlerde ele alınmaktadır. Müteşabihler çoğunlukla Allah'ın zat ve sıfatları, iman, ahiret gibi gaybi konuları içermektedir.

7. Vücuh ve Nezair

- Vücûh eş sesli demektir.
- Kur'an-ı Kerim'de, aynı kelimenin değişik ayetlerde farklı anlamlarda kullanılmasıdır. Her dilde eş sesli kelimeler vardır. Türkçemizdeki "yüz" kelimesi, 'başın ön kısmı, dış taraf, yön' anlamlarında eş seslinin misalidir.
- Vücuha, Kur'an-ı Kerim'den "hüdâ" kelimesini örnek gösterebiliriz.
- Beş farklı ayette geçen "hüdâ" kelimesi, aşağıda her birinde gösterilen anlamda kullanılmıştır.

Hüdâ kelimesi:

- *Beyan (Bakara, 2/5)*
- *Din (Âl-i İmrân, 3/72)*
- *İman (Meryem, 19/76)*
- *Sebat (Fâtiha, 1/5)*
- *Hz.Muhammed (Bakara, 2/159)*

- Nezâir ise eş anlamlı kelimeler için kullanılan bir kavramdır.
- Aynı anlama geldiği hâlde farklı kelimelerle ifade edilen nezâire, "Kur'an" kelimesinin kendisini örnek verebiliriz:

Kur'an Kelimesi

- *Kitap (Bakara, 2/2)*
- *Furkan (Furkân, 25/1)*
- *Zikir (Hıcr, 15/9)*
- *Rahmet (Nahl, 16/89)*
- *Şifa (İsrâ, 17/82)*

- Görüldüğü gibi kitap, furkan, zikir, rahmet, şifa kelimeleri, geçtiği bu ayetlerde Kur'an-ı Kerim'le eş anlamlıdır.

D. KUR'AN'IN ÜSLUP ÖZELLİKLERİ

1. İ'cazu'l-Kur'an

- Kur'an'ın, kendi benzerini getirmede insanları aciz bırakması anlamına gelmektedir.
- Kur'an'ın icaz yönlerini sınırlandırmak mümkün değildir. Ancak en fazla işaret edilenler şöyle sıralanabilir: İndirildiği gibi muhafaza edilmiş, anlam ve konu içeriği okundukça zenginleşmekte ve daima taze kalmaktadır.

2. Huruf-ı Mukataa

- Hurûf, harf kelimesin çoğuludur. Mukattaa ise "kesilmiş şey" anlamındadır. Terim manası, bazı sure başlarındaki tek tek okunan harflerdir. Mukattaa harflerine hecâ harfleri de denilmiştir.
- Genellikle tefsirciler, hurûf-ı mukattaayı, manasını yalnızca Allah'ın bildiği müteşabihlerden saymışlar ve onları yorumlamamışlardır.
- Hurûf-ı mukattaa on dört harftir ve bu sayı Arap alfabesinin yarısına tekabül etmektedir. Bu hafler Kur'an'da, harf sayıları bir ile beş arasında değişen on üç ayrı kalıpta kullanılmıştır. Bunların, yirmi yedisi Mekki ve ikisi Medeni olmak üzere, yirmi dokuz surenin başında yer almıştır.
- Bu harfler,

نَصٌّ حَكِيمٌ قَاطِعٌ لَهُ سِرٌّ

cümlesinde toplanmıştır.

3. Sure Başlangıçları

- Sureler de; hamd, yemin, nida/çağrı edatı, hecâ harfleri gibi üsluplarla başlamıştır. Bu üslup, ifade, şekil ve mana bakımından muhatabın ilgisini çekecek ve onu âdeta dinlemeye zorlayacak niteliktedir.
- Sure başlangıçları, muhatabın dikkatini çekerek onu surenin muhtevasına yönlendirmektedir. Böylece, ayetlerin maksadının anlaşılmasını daha da kolaylaştırmaktadır.

4. Yeminler

- Allah Kur'an-ı Kerim'de, kendi yüce ismi üzerine, resullere, Kur'an'a, meleklere, kıyamet gününe ve tabiattaki önemli varlıklara yemin etmiştir.
- Allah, üzerine yemin ettiği varlıklarla, dinleyenlerin dikkatlerini çekmiş ve onların üzerinde düşünmelerini sağlamıştır.

5. Meseller

- Mesel; halk arasında kabul görüp yayılmış, benzetmeye dayalı hikmetli ve kinayeli veciz sözlerdir. Çoğulu "emsâl"dir. Kur'an ilimlerinde Emsâlü'l-Kur'an; ayetlerdeki mana ve maksadın, insan ruhunda iz bırakan ve hayranlık uyandıran biçimde özlü olarak ifade edilmesidir. Kur'an'da bu kavram, darb-ı mesel tamlamasıyla kullanılmıştır ve "açıklamak" manasına gelmektedir.

6. Kıssalar

- Kur'an insanı eğitirken anlatım üslubunu zenginleştiren ve soyut gerçeklerin anlaşılmasını kolaylaştıran kıssaları bir metot olarak çokça kullanmıştır.
- Anlatım tarzı bakımından Kur'an kıssaları, Hz. Yusuf'un rüyası gibi okuyucuyu meraklandıran bir girişle başlamıştır.
- Kıssalardaki tekrarlar; onların önemini açığa çıkarmış, kalplerde iyice yerleşmesini sağlamıştır.

7. Mecazlar

- Mecaz, asıl manasından alınıp, ilgili bulunduğu başka bir manaya nakledilen lafızdır.
- Kur'an anlatımında, teşbih, temsil, kinaye gibi edebî sanatlardan birisi olan mecazı da kullanmıştır.
- Mecazlar; Kur'an'ın ifade ve üslup yönünden özlü, doğru ve sıkıcılıktan uzak biçimde tefsir edilmesini sağlamaktadır.
- Kur'an'daki bir lafzın hakikat mi, mecaz mı olduğunu bilmek ayetin doğru anlaşılmasını sağlar.

8. Hitaplar

- Hitap, "hüküm vermek ve seslenmek" manasınadır. Hitaplar, muhatabın dikkatini çekerek zihni söylenecek sözü algılamaya ve anılmaya hazırlar.
- Hitaplarda övme, yerme, öğüt gibi anlamlar yüklüdür.

9. Tekrarlar

- Kur'an-ı Kerim'de bazı kelime, cümle, ayet veya olayın birden çok tekrar edilmesi "Tekrâru'l-Kur'an" terimiyle ifade edilmiştir.
- Yüce kitabımız, getirdiği prensipleri insanlar iyice anlasınlar diye bazen lafız bazen de konu tekrarına yer vermiştir.
- Geçmişteki olayların tekrarı ise insanlara daha açık ve etkili bir şekilde ibret vermeyi sağlamaktadır.

10. Sorular ve Cevaplar

- Kur'an-ı Kerim'de de soru ve cevaplar muhatabı yönlendirmek, ikna etmek ve gerçeği öğretmek gibi maksatlarla kullanılmıştır.
- Soru ve cevaplarda; bütün detayı ile imanın şartları, ibadet konuları, tarihten ibretlik sahneler, cihat, aile hukuku, sahte ilahlar, ahlaki ilkeler, mucize, adâb-ı muâşeret, hak ve sorumluluklar, haram ve helaller, azap ve mükâfat konuları işlenmiştir.

1. **Aşağıdakilerden hangisi Kur'an'ın üslup özellikleri arasında yer almaz?**

A) Yeminler

B) Meseller

C) Sure Başlangıçları

D) Mübhemler

E) Huruf-u Mukattaa

2. **Vücuha göre Kur'an'da "Hüda" kelimesi aşağıdakilerden hangisi anlamı dışındadır?**

A) Beyan

B) Din

C) İman

D) Sabat

E) İslam

3. **Nezâire göre Kur'an kelimesi aşağıdakilerden hangisi anlamı dışındadır?**

A) Kitap

B) Furkan

C) Emsal

D) Zikir

E) Şifa

4. **Kur'an'daki yer, zaman, kişi veya eşya isimlerinin açıkça zikredilmeksizin üstü kapalı ifade edilmesine ne denir?**

A) Mübhemler

B) Muhkem

C) Müteşâbih

D) Mecazlar

E) Hitaplar

1. Mübhemler

Cevap: D

2. İslam

Cevap: E

3. Emsâl

Cevap: C

4. Mübhemler

Cevap: A

V. KUR'AN'I ANLAMA VE YORUMLAMA

A. KUR'AN'I ANLAMA VE YORUMLAMA

- Zaman, mekân ve diğer şartların değişmesiyle insanların vahyi daha iyi anlaması için Kur'an-ı Kerim'in yeniden yorumlanması gerekir.

1. Kur'an'ı Kendi Bütünlüğü İçinde Anlama

- Kur'an-ı Kerim'i doğru bir şekilde anlayıp yorumlamak için uyulması gereken temel ilkelerin başında Kur'an'ı kendi bütünlüğü içinde anlamak gelir.
- Kur'an-ı Kerim'in ayetleri, sureleri; ayetlerde kullanılan kelime ile kavramlar ve surelerde anlatılan konular büyük bir uyumluluk ve bütünlüğe sahiptir. Kur'an'ın en küçük parçası olan kelimeler ve bu kelimelerden meydana gelen cümleler, belli konuları anlatan ayet grupları ve kıssalar gibi Kur'an pasajlarının tamamı birbirine son derece bağlıdır. Dolayısıyla hem kelimelerin çeşitli cümleler ve anlam çerçeveleri içindeki sözlük anlamlarının anlaşılması hem de Kur'ani sistem içinde kazandıkları yeni anlamların anlaşılması Kur'an-ı Kerim'in kendi bütünlüğü içinde mümkün olur.
- Kur'an- Kerim'in en küçük kelimesinden en uzun ayetine kadar tüm kısımları bir bütünün parçaları gibidir. Bu parçaları bir araya getirmeden bütünü elde etmek mümkün değildir.

nbt

KUR'AN'IN İÇ BÜTÜNLÜĞÜ

- *Kur'an'daki kelimelerin kendi aralarında oluşturduğu bütünlük*
- *Kur'an'daki ayetlerin önceki ve sonraki ayetlerle oluşturduğu bütünlük*
- *Kur'an'daki cümlelerin kendi aralarında oluşturduğu bütünlük*
- *Bir konuyla ilgili ayetlerin kendi aralarında oluşturduğu bütünlük*
- *Kur'an'daki surelerin kendi aralarında oluşturduğu bütünlük*

2. Tarihsel Bağlamı Dikkate Alma

- Kur'an-ı Kerim'i doğru bir şekilde anlayıp yorumlamak için ayet ve surelerin nazil olduğu tarihsel bağlamı dikkate almak gerekir.
- Tarihî seyrini dikkate aldığımızda ayetler daha kolay anlaşılır. Eğer bir olayın nerede, ne zaman ve kimler arasında geçtiğini bilemezsek o olay hakkında doğru olmayan değişik açıklama ve yorumlar yapabiliriz.
- Kur'an-ı Kerim'in nazil olduğu dönemin sosyal, siyasi ve ekonomik şartları, Arap Yarımadası'nda yaşayan diğer din mensupları, insanlar arasında egemen olan fikir ve düşünceler, Arapların İslamiyet öncesi inançları gibi konular ayetlerin tarihsel bağlamını oluşturur.
- Kur'an'ın verdiği mesajların evrensel, bu mesajların tarihsel bağlamlarının ise yerel olduğuna, bu yerel olay ve bağlamların vahyin evrensel mesajlarını tarihin belli bir dönemiyle sınırlamayacağına dikkat etmemiz gerekir. Çünkü ayetlerin iniş sebepleri ve tarihsel bağlamları hususi olup ayetlerin verdiği mesajlar ise geneldir.

3. Sünnetin Açıklayıcılığından Yararlanma

- Hz. Peygamber, itikat, ibadet ve ahlaki konularda insanlara en güzel şekilde rehberlik etmiş ve önderlik yapmıştır. Kur'an'ın doğru anlaşılması ve yorumlanması için sünnetin açıklayıcılığından yararlanmamız gerekir.

4. Bilimsel Verilerden Yararlanma

- Din akla hitap edip evren ve varlıklar üzerinde düşünmeye, evrendeki fiziksel, biyolojik ve toplumsal yasaları keşfetmeye çağırırken bilim de tarih, tıp, ekonomi, sosyoloji, psikoloji, biyoloji ve astronomi gibi birçok alanda araştırmalar yaparak insanlara yardımcı olur.
- Mısırlı âlim Tantavi Cevherî yazdığı tefsirle modern bilimsel verileri kullanmış ve adına "Bilimsel Tefsir" denilen ekolün en büyük temsilcisi olarak kabul edilmiştir. Ayrıca Elmalılı Hamdi Yazır, bazı ayetlerin yorumunda bilimsel verilere başvurmuştur.
- Kur'an'da sözü edilen daha birçok konunun açıklanmasında günümüzdeki bilimsel verileri dikkate alabiliriz. Ancak bu bilimsel verileri kullanırken Kur'an mesajlarının evrensel ve değişmez, bilimsel verilerin ise yapılan yeni araştırmalarla sürekli bir gelişim gösterdiğinden değişken olduğunu ve vahyin mesajlarını sınırlayamayacağını bilmemiz gerekir.

B. KUR'AN'IN ANA KONULARI

1. Yaratılış ve Evren

- Kur'an-ı Kerim'de yaratılışın mükemmel oluşu ve evrenin kendi içindeki düzen ve uyumu Allah'ın varlığına ve birliğine götüren bir işaret olarak anlatılmaktadır.

2. İman

- İman, İslam inanç esaslarını tereddütsüz kabul ederek içtenlikle inanmaktır.
- Kur'an, inanç sisteminin temeline tevhit inancını yerleştirmiştir.
- Kur'an'da bizlere bildirilen diğer bir iman esası da vahye iman etmektir.
- Vahiy yoluyla gelen ilahî mesajların yer aldığı kitaplara iman etmek İslam dininin temel inanç esasları arasında yer alır.
- İslam inancının önemle üzerinde durduğu ve iman edilmesi gerektiğini bildirdiği diğer bir ilke de peygamberlik (nübüvvet) tir.
- Kur'an'ın ana konularından olan imanın temel esaslarından bir diğeri de ahirete iman etmektir.

3. İbadet

- Kur'an'ın birçok ayetinde iman ve salih amel birlikte zikredilir.
- Allah'a kulluğun en güzel ifadesi olan ibadet, onun bize verdiği sonsuz nimetlerine karşı bir şükür niteliği taşır.
- İbadetler bir yandan insanın ahlakını güzelleştirirken diğer yandan Allah'a olan inancını ve sevgiyi artırır.

4. Ahlak

- Kur'an-ı Kerim, insanlara karşı sorumluluklarımızı yerine getirmemizi, inanç ve ibadetlerimizi yerine getirirken samimiyet ve içtenliği elden bırakmamamızı öğütler.
- İnsanın her şeyden önce kötü ve çirkin şeylerden uzak durması, iç dünyasını Allah inancıyla zenginleştirmesi gerekir.
- Allah'a karşı olan kulluğumuzu gereğiyle yerine getirmek için Kur'an'ın kötü olarak nitelediği tutum ve davranışlardan uzak durmak, iyi görüp övdüğü davranışları da hayatımızın ayrılmaz bir parçası hâline getirmek gerekir.

5. İnsan İlişkileri

- Kur'an-ı Kerim, insanın hak ve sorumluluklarından söz ederek insan ilişkilerine dair bazı hükümlere yer vermiştir. İnancın, ibadetin ve ahlakın sosyal hayattaki yansımaları bu hak ve sorumluluklarla ilgili düzenlemelerde açıkça ortaya çıkar.
- Yeryüzünde adalet ve ahlak temellerine dayalı yaşanılabilir bir toplumun oluşup varlığını devam ettirmesi Kur'a'nın temel hedefleri arasında yer alır.

6. Tarih (Kıssalar)

- Kur'an-ı Kerim'in ana konularından biri olan önceki topluluklar hakkında bilgi veren tarih veya kıssalar, vahyin ana hedeflerinin muhatap kitle tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlar.
- Kur'an kıssalarında anlatılan olayların detaylarından daha çok kıssaların vermek istediği mesaj üzerinde yoğunlaşmak bu amaçların gerçekleşmesi için daha önemlidir.

VI. TEFSİR EDİLECEK ÖRNEK METİNLER

A. MEALİ VE TEFSİRİ YAPILACAK SURELER

- Fâtiha Suresi, Fil Suresi, Kureyş Suresi, Maûn Suresi, Kevser Suresi, Kafirûn Suresi, Nasr Suresi, Leheb Suresi, İhlâs Suresi, Felâk Suresi, Nas Suresi, Âyet'ul-Kürsî, Haşr Suresi son üç ayeti, Bakara suresi, 285-286 Âmenerrasûlü...) gibi okullarda ezberlenen surelerin anlamları sınavda çıkma ihtimali yüksektir. Konu ile ilgili hazırlığın yapılması gerekmektedir.

B. ÖRNEK TEFSİR METİNLERİ

- Bakara, 1-5, İsrâ, 23-39, Mü'minûn, 1-10, Hucurât, 6-12, Nebe', Mülk, Yasin surelerinin de müfredat kapsamında tefsirine ilişkin sorular sorulabilir.

- *Sorular içinde aşağıdaki seçeneklerde hangisinde yanlış bir anlam vardır?*
- *Veya yukarıdaki ayet aşağıdakilerden hangisinin anlamıdır?*

gibi sorular sorulabilecektir.

Buna ilişkin kitabımızda örnekler vermedik. İhtiyaç hâlinde soru üretimleri yapılabilecektir.

1. Bilimsel verilerden yararlanarak tefsirde bir ekol oluşturmuş müfessir aşağıdakilerden hangisidir?

A) Suyutî

B) Beydavi

C) Kurtubî

D) Tantavî

E) Sülemî

2. Aşağıdaki yargılardan hangisi Tefsir usulü açısından doğrudur?

A) Kur'an, yerel olay ve bağların vahyin evrensel mesajlarını tarihin belli bir dönemiyle sıralaması

B) Kur'an'da tarihsellik yoktur.

C) Kur'an'ın tarihselliği ile ilgili yaklaşımlar usule uymaz.

D) Tarihsellik Kur'an'ı tahriftir.

E) Tarihsellik bid'attir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

3. Aşağıdakilerden hangisi bilimsel tesfir ekolünün bir temsilcisidir?

A) Zemahşerî

B) İsfehanî

C) Taberî

D) Elmalılı

E) Tabatabaî

4. Aşağıdakilerden hangisi Kur'an'ın ana konuları arasında yer almaz?

A) İman

B) Yaratılış ve Evren

C) Nübüvvet

D) Ahiret

E) Gaip bilgisi

1. Tantavî

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

2. Kur'an yerel olay ve bağların vahyin evrensel mesajlarını tarihin belli bir dönemiyle sınırlamaz.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

3. Elmalılı Hamdi Yazır

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

4. Gaip Bilgisi

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

neler öğreneceğim?

I. FIKIH İLMİ

A. TANIMI, AMACI VE ÖNEMİ

- Kişinin günlük hayatında faydasına ve zararına olan şeyleri bilmesidir.
- Fıkıh ilmi ile uğraşan, Kur'an ve sünnet gibi delillerden dinî hüküm ortaya koyabilme yeteneğine sahip kimseye fakih denir.
- Fıkıh ilmi, insanın dünya ve ahiret mutluluğuna ulaşmasını amaçlar.
- İnsanın yaratıcısına, kendisine ve diğer insanlara karşı hak ve sorumluluklarını öğretir.
- Adaletli, huzurlu ve istikrarlı bir toplum oluşmasına katkı sağlar.
- İnsanlar arası ilişkileri yaratılışta eşitlik ve inançta kardeşlik esasına dayandırır.
- Fıkıh ilmi sayesinde insanlar, Allah'a karşı kulluk görevlerini bilinçli bir şekilde yerine getirirler.
- Fıkıh ilmi, insan haklarının neler olduğunu açıklar ve bunların korunmasına dair ilkeler koyar.

B. KONUSU VE KAPSAMI

- Fıkıh, insanın bütün söz, fiil ve davranışlarını konu edinir.
- Fıkıh ilk olarak ibadet konularını ele alır.

1. İbadetler

- Namaz
- Oruç
- Hac
- Zekât

2. Münakehat (Aile Hukuku)

- Evlenme
- Boşanma

3. Muamelat (Sosyal İlişkiler)

- Günlük hayatla ilgili her türlü akitler

4. Ukubat (Cezalar)

- Suçlar ve Cezaları

5. Feraiz

- Miras ve Vasiyet

C. FIKIH - FIKIH USULÜ İLİŞKİSİ

- Fıkıh usulü, fıkhın temellerini oluşturan ilke ve esaslardır.
- Fıkıh usulü, fıkhi hükümlerin delilleri, bu delillerden hüküm çıkarma ilke ve metotlarından bahseder.
- Fakih; kitap, sünnet ve diğer delilleri inceler.

D. DİĞER İLİMLERLE İLİŞKİSİ

- Fıkıh, ortaya koyduğu hükümlerin doğruluğunu ispatlamak, dayanaklarını belirtmek ve gerekçelerini izah etmek için açıklamalarda bulunur. Fıkhi hükümlerin insan ve toplum yönünden yararlarını ortaya koyar. Bunu yaparken akli ve naklî ilimlerin yöntemlerinden yararlanır.
- Fıkhın, tefsir, hadis, siyer ve kelam gibi ilimlerle ilgisi vardır.

- Fıkıhta hüküm çıkaracağı zaman hadis ve hadis usulü ilminden faydalanır.
- Fıkıh, sünnetten hüküm çıkaracağı zaman siyer ilminden istifade eder.
- Kelam ilmi, mükelleflerin özgür iradesi ile yapabileceği fiilleri söyler, fıkıh bundan hüküm açıklar.
- Fıkhın ibadet, muamelat ve ukubatla ilgili bütün hükümleri, ahlaki değerleri koruyacak ve hedefleri gerçekleştirecek niteliktedir.
- Fıkıh ilmi, temel İslam bilimlerinin yanı sıra matematik, coğrafya, sosyoloji gibi pozitif ve sosyal ilimlerden de faydalanır.
- Fıkhi hükümlerin insan ve toplum yönünden yararlarını ortaya koyar. Bunu yaparken akli ve naklî ilimlerin yöntemlerinden yararlanır.

E. TEMEL İLKE VE AMAÇLARI

1. Mükellefiyette Kolaylık

- İslam, insanlara üstesinden gelemeyecekleri sorumlulukları yüklememiştir. Sorumlu tuttuğu emirlerin yerine getirilebilmesi için birçok kolaylaştırıcı hükümler koymuştur.

2. Helallerde Genişlik - Haramlarda Sınırlılık

- Dinimizde haramlar sınırlı olduğu için belirtilmiş, helaller ise çok olduğundan sayılmamıştır. Dinin haram kıldığı bazı şeyler zaruret durumunda geçici olarak mübah sayılmıştır.
- Sorumluluk bilincine sahip olanlar haram ve helallerin imtihan vesilesi olduğunu bilirler ve ona göre hareket ederler.

3. Hükümlerde Tedrîcilik

- Hükümlerin Allah tarafından bir anda topluca indirilmeyip hayata paralel ve zaman içinde peyderpey konulmasına tedricîlik denir. Fıkhın da temel özelliklerinden biri olan tedricîlik, İslam'a davetin yapılmasında her zaman geçerlidir.

4. Kamu Yararının Gözetilmesi

- Toplumun menfaatine dokunacak bir zarar ile özel mülkiyete dokunan zararlardan birinin tercih edilmesi zorunlu olduğunda öncelikle kamunun yararı tercih edilir.

5. Adaletin Gerçekleşmesi

- Fıkıh ilminin temel özelliklerinden biri de adaletin sağlanması için gerekli düzenlemelere yer vermiş olmasıdır.

1. Hükümlerin Allah tarafından bir anda topluca indirilmeyip hayata paralel ve zaman içinde penderpey konulmasına ne denir?

A) Mükellefiyette kolaylık

B) Tedricilik

C) Kamu yararı

D) Adaletin gerçekleşmesi

E) Helallerde genişlik - haramlarda sınırlılık

2. Aşağıdakilerden hangisi fıkıh ilmi içinde yer almaz?

A) Ukubat

B) Muamelat

C) Münakahat

D) İbadetler

E) Dinler

3. İslam, insanlara üstesinden gelemeyecekleri sorumlulukları yüklememiştir ilkesi aşağıdakilerden hangisiyle açıklanır?

A) Helallerde genişlik

B) Hükümlerde tedricilik

C) Mükellefiyette kolaylık

D) Kamu yararını gözetmek

E) Adaletin gerçekleşmesi

4. Toplumun menfaatine dokunacak bir zarar ile özel mülkiyete dokunan zararlardan birinin tercih edilmesi zorunlu olduğunda öncelikle neyin tercih edildiğini söyleriz?

A) Kamu

B) Hüküm

C) Mükellefiyet

D) Helaller

E) Haramlar

1. Tedrîcilik

Ⓐ◯ⒸⒹⒺ

2. Dinler

ⒶⒷⒸⒹ◯

3. Mükellefiyette kolaylık

ⒶⒷ◯ⒹⒺ

4. Kamu yararı

◯ⒷⒸⒹⒺ

II. FIKIHIN DOĞUŞU VE GELİŞMESİ

A. MEZHEPLER ÖNCESİ DÖNEM

1. Hz. Peygamber Dönemi

- Mekke döneminde Hz. Peygamberin tebliği daha çok inanç ve ahlaka yöneliktir.
- Medine dönemi, fıkıh tarihi açısından önemlidir. Bu dönemde toplumsal yapı oluşmaya başlamıştır.

Hz. Peygamber Dönemi'nin fıkhi özellikleri

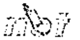
- *Teşri (yeni hüküm koyma)*
- *Hükümlerde tedricîlik*
- *Hükümlerde kolaylık*
- *Nesih (hükmün kaldırılması)*

2. Sahabiler Dönemi

- Sahabiler Dönemi Hz. Peygamberin vefatı ile başlayıp hicri ikinci asrın başına kadar olan zamanı kapsar.
- Hz. Ebu Bekir, karşılaştığı sorunları ileri gelen sahabilerle istişare ederek çözmeye çalışmıştır.
- Hz. Ömer, fıkhi konularda istişare etmek için bazı müçtehit sahabilere Medine'den çıkma yasağı koymuştu.
- İbn Abbas Mekke'ye, Ebu Musa el-Eş'arî Basra'ya, Abdullah b. Amr Mısır'a, Muaz b. Cebel Şam'a gönderilerek ilim halkaları oluşturulmuştur.
- Kûfe'de ilmî faaliyetlerini sürdüren İbn Mesud, o çevrenin özel şartlarını da göz önünde bulundurarak hüküm veriyordu.
- Hicaz ekolünün öncüleri, Zeyd b. Sabit ve Abdullah b. Ömer idi.

3. Tabiiler Dönemi

- Tabiin fakihlerinden Alkame ve İbrahim en-Nehai Kûfe'de bulunan Hz. Ali ve Hz. Abdullah b. Mesud gibi önde gelen sahabilerden ders almışlardır.
- Hz. Peygamberin vefatından bir buçuk asır sonra yetişmiş çok sayıda âlimin ilmî faaliyetleri sonucunda büyük bir fıkıh mirasının oluştuğu görülmektedir.
- Tabiin âlimlerinin birçoğu Kitap ve sünnete göre içtihat edip hüküm çıkarmışlardır. Asıl kaynaklarda hükmünü bulamadıkları pek çok konuda kendi içtihatlarıyla hüküm vermişlerdir. Böylece bunlar rey ekolünü geliştirmiştir.

Fıkhi Ekoller

Kûfe Ekolü (Rey)

- *Abdullah b. Mesud*
- *Alkame b. Kays, İbrahim en-Nehaî ve Hammad Ebî Süleyman*
- *İmam-ı Azam Ebu Hanife*

Hicaz Ekolü (Hadis)

- *Abdullah b. Ömer*
- *Nafi Mevla İbnü Ömer*
- *İmam Malik, İmam Şafii ve Ahmet b. Hanbel*

B. MEZHEPLERİN OLUŞUM DÖNEMİ

1. Fıkıh Mezheplerinin Doğuşu

- Mezheplerin oluşumu Tabiin Dönemi'ne rastlar. İmam-ı Azam Ebu Hanife, İmam Malik, İmam Şafii, İmam Ahmed b. Hanbel ve İmam Cafer-i Sadık gibi ilim adamları kullandıkları metotlarla yaptıkları yorumlar neticesinde bölgelerinin fıkıh imamları olmuşlardır.
- İnsanların yetiştiği ortam, geçmiş yaşantıları, görgüleri, tecrübeleri, bilgi ve becerileri de birbirinden farklıdır. Bu kadar farklılığın, beraberinde yorum farklılıklarını getirmesi kaçınılmazdır.
- Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamberin sünnetinde geçen ifadelerin farklı şekillerde anlaşılması ve yorumlanması mezheplerin ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

MEZHEPLER VE MEZHEP İMAMLARI

- ***HANEFİ MEZHEBİ** Numan b. Sabit Ebu Hanife (H 80-150/700-768)*
- ***MALİKÎ MEZHEBİ** Malik b. Enes (H 93-179/711-795)*
- ***ŞAFİİ MEZHEBİ** Muhammed b. İdris eş-Şafii (H 150-204/767- 819)*
- ***HANBELÎ MEZHEBİ** Ahmed b. Hanbel (H 164-241/780- 855)*
- ***CAFERÎ MEZHEBİ** Cafer-i Sadık (H 80-148/699- 765)*

2. Hanefi

- Kûfe'de doğmuş, Bağdat'ta vefat etmiştir.
- Hocası Hammad b. Süleyman'dır.
- Kûfe'de gelişen rey ekolünün düşünce tarzıyla yetişmiştir.
- Fıkhi hüküm çıkarmada öncelikle Kur'an ve sünnete başvururdu. Nassın bulunmadığı durumlarda istihsan veya kıyasa göre hüküm verirdi.
- Sahih olduğu kesin olarak bilinmeyen hadislerin yerine içtihadı tercih ederdi.
- Ebu Hanife'nin hüküm vermede asıl kaynakların yanında örf, âdet ve teamülleri dikkate alan "istihsan" prensibine başvurmuştur.
- Ebu Yusuf, İmam Muhammed ve İmam Züfer, Ebu Hanife'nin önde gelen öğrencileridir.
- Emevi ve Abbasi dönemlerinde yaşayan Ebu Hanife, Ehli Beyte özel bir sevgi duymuştur.
- Abbasi Halifesi el-Mansur, ona Bağdat başkadılığını teklif etmiş fakat o bunu kabul etmemiştir.
- Ebu Hanife'nin, inanç esaslarını anlatan el-Fıkhu'l-Ekber adlı eseri vardır.
- Fıkha dair görüşlerini öğrencilerinden Muhammed b. el-Hasan eş-Şeybanî, Zâhirü'r-Rivaye adlı kitapta derlemiştir.
- Hanefi mezhebi daha çok Türkiye, Suriye, Irak, Pakistan, Kafkaslar ve Balkanlarda yaygınlık kazanmıştır.

3. Malikî

- Malik b. Enes, Medine'de doğmuş, hayatını orada geçirmiş ve orada vefat etmiştir.
- İmam Malik'in hocaları arasında Zührî, Nâfi ve Rabiatu'r-Rey gibi fıkıh ve hadis bilginleri vardır.
- İmam Malik, fıkhi hükümler çıkarmada Kitap, sünnet, icma ve kıyas delillerine başvurmuştur.
- Medine halkının uygulamasını ve mesalih-i mürseleyi (toplum menfaatini) dikkate almıştır.
- İmam Malik'in meşhur eseri el-Muvatta'dır.
- Dönemin halifesi Mansur onun bu eserini kanunlaştırmak istemişse de o, tek bir fıkıh kitabının esas alınması içtihat hürriyetine ve her bölgenin kendi fıkhını oluşturmasına engel olur düşüncesiyle bu teklifi kabul etmemiştir.
- İmam Malik'ten Abdurrahman b. Kasım, Abdurrahman el-Kurtubî ve Asbağ b. Ferec gibi bazı âlimler ders almıştır.

4. Şafii

- Muhammed b. İdris eş-Şafii, Gazze'de doğmuş, Mısır'da vefat etmiştir. Irak'ta Ebu Hanife'nin talebesi olan İmam Muhammed'den, Medine'de İmam Malik'ten ders almıştır.
- Mısır, Güney Arabistan, Endonezya, Malezya ve Türkiye'de de Şafiilik yaygındır.
- İmam Şafii'nin, er-Risale adlı eseri fıkıh usulüne dair yazılan ilk eserdir.
- Fıkha dair en önemli eseri ise el-Ümm adlı kitabıdır.
- Şafii, fıkhi hüküm çıkarmada öncelikle Kitap ve sünneti esas almıştır.
- Daha sonra da icma, sahabe kavli ve kıyası delil olarak kullanmıştır.
- İmam Şafii diğer imamlardan farklı olarak istishab deliline daha fazla yer vermiştir.

5. Hanbeli

- İmam Ahmed b. Hanbel, Bağdat'ta doğmuş ve orada vefat etmiştir.
- Kûfe, Basra, Mekke, Medine, Şam ve Yemen gibi şehirlerde eğitim görmüştür.
- Uzun süre İmam Şafii'den ders almıştır.
- Ahmed b. Hanbel kitap ve sünnet ilk sıraya alır.
- Sahabe kavlini de delil sayar.
- Kıyasa ancak zaruret hâlinde başvurur.
- Bununla birlikte istishab delilini çokça kullanır.
- Ahmed b. Hanbel'in en önemli eseri el-Müsned adlı hadis kitabıdır.
- İbn Teymiyye ve talebesi olan İbn Kayyım bu mezhebin önemli bilginlerindendir.
- Hanbeli mezhebi daha çok Arabistan Yarımadası'nda yaygındır.

6. Caferî

- Şiilik fıkıhta İmam Cafer-i Sadık'ın görüşlerini esas alan Caferiliktir.
- Cafer-i Sadık, Medine'de hicrî 80 (miladi 699) tarihinde doğmuş ve aynı yerde hicrî 148 (miladi 765) yılında vefat etmiştir.
- Caferî mezhebi daha çok İran, Pakistan ve Irak gibi ülkelerde yaygındır.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

7. Mensubu Kalmayan Mezhepler

Mensubu kalmamış fıkhi mezhep müçtehitlerinden bazıları şunlardır:

- Basra'da Hasan el-Basrî (öl. 110/728)
- Kûfe'de Süfyan-ı Sevrî (öl. 161/778)
- Kûfe'de Abdurrahman b. Ebî Leyla (öl. 148/765)
- Suriye'de Evzâî (öl. 157/774)
- Mısır'da el-Leys b. Sa'd (öl. 175/791)
- Bağdat'ta Davud b. Ali ez-Zâhirî (öl. 270/883)

C. FIKIH İLMİNDE SONRAKİ GELİŞMELER

1. Taklit Dönemi

- Fıkhi mezheplerde hicri 4./miladi 10. asrın başlarında fıkhi faaliyetlerde bir duraklama ve taklit dönemi başlamıştır.
- Uzun süre devam eden taklit döneminde her mezhebin fıkıhçıları kendi fıkıh metinlerini açıklama gibi çalışmalarla fıkıh ilmine katkıda bulunmuştur.
- Fıkıhçılar temel metin kitapları şerhler ve haşiyeler yazmışlardır.
- Yeni sorunlara ise fetva kitaplarından çözümler getirilmiştir.
- Bu dönemin en önemli fetva kitapları arasında Feteva-i Hindiye ve Feteva-i Ali Efendi'yi görmek mümkündür.

2. Fıkhın Kanunlaştırılması

- Tanzimatın ilanıyla her alanda bazı yenilikleri zorunlu olmuştur.
- 19. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı devleti içinde şeri mahkemelerin yanında nizami mahkemeler de kurulmuştu.
- Ahmet Cevdet Paşa başkanlığında bir heyet oluşturularak 1869 yılında başlatılan bir çalışma 1876 yılında tamamlandı.
- Heyet, fıkıh kitaplarında yer alan hükümleri bir kanun kitabında topladılar.
- Bu kitaba "Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye" adı verilerek uygulamaya konuldu.
- Mecelle, Hanefi mezhebini esas almıştır.
- Hukukun genel kaidelerine 100 madde konulmuştur.
- 1926'da Mecelle ve şeri hukuk yürürlükten kaldırılmıştır.
- İsviçre Medeni Kanunu tercüme yoluyla aynen kabul edilerek Mecelle'nin yerini almıştır.

3. Fıkıh İlminde Yeni Gelişmeler

- Günümüzde de birçok ülkenin bazı üniversitelerinde araştırma ve incelemeler yapılmaktadır. Ülkemizde ilahiyat fakültelerinde ve Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde fıkıh çalışmaları sürdürülmektedir.
- Yüksek lisans ve doktora tezleri hazırlanmakta, bilimsel toplantılar gerçekleştirilmektedir.

Günümüzde yazılan fıkıh kitapları:

- Hayrettin Karaman, İslam'ın Işığında Günümüz Meseleleri
- Halil Gönenç, Günümüz Meselelerine Fetvalar

1. Aşağıdakilerden hangisi Hz. Peygamber döneminin fıkhî özelliklerinden biri <u>değildir</u>?

A) Teşrî

B) Tedricilik

C) Kolaylık

D) Nesih

E) Örf

2. Sahabeler döneminde Hicaz ekolünün öncüleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer alır?

A) Abdullah b. Ömer

B) Muaz b. Cebel

C) Abdullah b. Amr

D) Hz. Ömer

E) Ebu Musa el-Eş'arî

3. İmam-ı Azam Ebu Hanife, Abbasi Halifesi tarafından kadılık teklifini reddedince hapsedilmiştir. Bu halifenin adı nedir?

A) Mansur

B) Mu'tasım

C) Me'mun

D) Harun Reşid

E) Velid

4. Aşağıdakilerden hangisi Ebu Hanife'nin çağdaşıdır?

A) Safii

B) Malik b.Enes

C) Ahmed b.Hanbel

D) İbn Teymiyye

E) İbn Kayyım el-Cevziyye

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

1. Örf

A B C D E

2. Abdullah b.Ömer

A B C D E

3. Mansur

A B C D E

4. Malik b.Enes

A B C D E

III. HÜKÜMLER VE KAYNAKLARI

A. MÜKELLEFİYET: YÜKÜMLÜLÜK

- Mükellefiyet; dinin emirlerini yapma, yasaklarından da kaçınma yükümlülüğü ve yapılan işlerin sonuçlarından sorumlu tutulma anlamına gelir. Dinî hükümlerden sorumlu yani emir ve yasakların muhatabı olan kimseye de mükellef (yükümlü) denir.

1. Mükellefiyetin Temel Şartları

- Mükellefin yapacağı fiilin, onun iradesi ve gücü dâhilinde olması gerekir.
- Ehliyet iki kısma ayrılır:

1.1. *Vücûb (hak) ehliyeti (haklardan yararlanma yetkisi):* İnsanların birtakım haklara sahip olabilmesi ve onlardan yararlanabilmesidir.

1.2. *Fiil (eda) ehliyeti (hakları kullanma yetkisi):* İnsanın, sahip olduğu hakları kullanabilmesidir.

- Bunun için insanın temyiz gücüne sahip (mümeyyiz) olması gerekir. Temyiz, iyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ve faydalı olanı zararlıdan ayırt edebilme yeteneğidir.
- Ergenlik çağına ulaşan kişiler, tam fiil ehliyetine sahip olup dinin emir ve yasaklarından sorumludurlar.
- Temyiz çağına ulaşmamış çocuklar ile akıl hastaları fiil ehliyetinden tamamen yoksundur.
- Fiil ehliyeti olmayanlara kısıtlı (mahcur) denilir.

2. Mükellefiyeti Ortadan Kaldıran Durumlar

- Kişinin haklara sahip olabilmesi için hayatta bulunması yani canlı olması yeterlidir. Bunlara ehliyet engelleri (avârızu'l-ehliyye) denilmektedir. Bunlar ikiye ayrılır:

2.1. *İnsan iradesi dışında oluşan engeller (Semavi 'Arızalar):* Kişinin iradesi dışında oluşan ve ehliyetini etkileyen durumlardır. Bunlar çocukluk, akıl hastalığı, bunama, uyku, baygınlık ve unutma gibi hâllerdir. Bu hâller, genelde ehliyeti etkilediği için sorumluluğu kaldırır ya da kısıtlar.

2.2. *İnsan iradesinin dâhil olduğu engeller (Müktesep Arızalar):* Kişinin iradesi ile meydana gelen durumlardır. Bunlar ise sarhoşluk, tehdide maruz kalma, çaresizlik, savurganlık (sefih) gibi hâllerdir. Bu hâller, genel olarak sorumluluğu ortadan kaldırmaz.

B. HÜKMÜN ÇEŞİTLERİ: EF'AL-İ MÜKELLEFİN

Fıkhi hükümleri ortaya koyan Şaridir. Şari ise dinin koyucusu olan Allah ve dinin açıklayıcısı olan peygamberdir.

FIKHİ HÜKÜMLER: Farz, Vacip, Sünnet, Müstehap, Mübah, Mekruh, Haram, Müfsit

- ***Farz:*** Şari'nin kesin ve bağlayıcı bir tarzda yapılmasını istediği fiillere farz denir. Herhangi bir fiilin, farz olabilmesi için Kur'an, mütevatir veya meşhur sünnette kesin ve net bir şekilde ifade edilmiş olması gerekir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

- Bazı farzlar vardır ki her mükellefin ayrı ayrı yapması gerekir. Bunlara farz-ı ayn denir. Namaz, oruç gibi ibadetlerin yerine getirilmesi böyledir.
- Bazı farzlardan ise Müslümanlar toplum olarak sorumlu tutulmuşlardır. İşte bu şekilde toplumsal içeriği olan yükümlülüklere farz-ı kifaye denir. Örneğin, Yüce Allah, ölen insanın namazının kılınıp defnedilmesini emretmiştir.
- ***Vacip:*** Farz kadar kesin olmamakla birlikte yapılması emredilen fiillere vacip denir.
- ***Sünnet:*** Farz ve vacip olmadığı hâlde Peygamberimizin yaptığı ve yapılmasını Müslümanlara tavsiye ettiği fiillerdir.
- Peygamberimizin çoğunlukla yerine getirdiği, nadir olarak terk ettiği sünnetlere müekked (kuvvetli) sünnet denir.
- Peygamberimizin bazen yerine getirdiği bazen de terk ettiği sünnetlere ise gayri müekked sünnet denir.
- ***Müstehap:*** Yapılması iyi ve güzel olup sevap kazandıran, terk edilmesi ise günah olmayan fiillerdir; yaşlı bir insanı karşıdan karşıya geçirmek gibi.
- ***Mübah:*** Mükellefin yapıp yapmamakta serbest olduğu fiillerdir; uyumak gibi.
- ***Haram:*** Yapılması, açık ve kesin olarak yasaklanan fiillerdir; hırsızlık yapmak gibi.
- ***Mekruh:*** Yapılması hoş karşılanmayan fiillerdir. Mekruh, tahrimen mekruh ve tenzihen mekruh olmak üzere ikiye ayrılır. Vacip olan bir ibadeti terk etmek tahrimen mekruhtur. Abdest alırken gereğinden fazla su kullanmak tenzihen mekruhtur.
- ***Müfsit:*** Bir ibadeti bozan, bir anlaşmayı tümüyle veya kısmen geçersiz kılan fiillerdir. Namazda rükû gibi farzları yapmayan kimsenin namazı batıldır, sanki hiç kılınmamış gibi kabul edilir.
- Fiilin temel unsurları tam olmakla birlikte bazı niteliklerinde eksiklik varsa kısmen geçersiz (fasit)dir. Buradaki eksiklik giderildiğinde fiil, geçerli hâle dönüşür. Bir alışverişte satılan malın kusurlu olması satışı kısmen geçersiz kılar. Bu eksiklik ortadan kaldırıldığında satış geçerli olur.
- Eğer bir hüküm normal şartlar altında herkes için geçerli ise "azîmet" denir. Bir mazeretten dolayı geçici ve özel olmak üzere konulmuş hükümlere de "ruhsat" denir.

C. FIKHÎ HÜKÜMLERİN KAYNAKLARI

FIKHİ HÜKÜMLERİN KAYNAKLARI

Asıl Kaynaklar (Asli Deliller)

- *Kitap*
- *Sünnet*
- *İcma*
- *Kıyas*

Yardımcı Kaynaklar (Feri Deliller)

- *İstihsan*
- *Mesalih-i mürsele*
- *Sedd-i zerai*
- *Örf ve âdetler*
- *İstishab*

1. Kitap

- Kur'an'da yer alan somut fıkhi hükümler: evlilik ve terör gibi suçların cezaları gibi.
- Kur'an'da yer alan fıkhi hükümlerin bir kısmı ayrıntılıdır; evlenme ve boşanma ile ilgili hükümler gibi.
- Bazı hükümler ise kısa ve öz (mücmel) dür. Bu hükümlerin açıklanması Peygamberimize bırakılmıştır.

2. Sünnet

- Hz. Peygamberin; Kur'an'ı duyurma (tebliğ), açıklama, öğretme ve uygulama çabasıdır. Fıkhi hükümlerin kaynaklarından biridir.

2.1. Hz. Peygamberin Filleri

1. Peygamber olmasından kaynaklanan kendine özgü fiilleri
2. Dinî hüküm koyma niteliğindeki fiilleri
3. İnsan olmasından kaynaklanan fiilleri

Fıkhi hükümlerin kaynağı olma açısından sünnetin işlevleri:

- ***Teyit edici sünnet:*** Kur'an'da yer alan konuları sünnet de ele alır ve onları pekiştirir. Ana baba hakları Kur'an'da yer alır, ayrıca sünnet de üzerinde durur.
- ***Açıklayıcı sünnet:*** Yüce Allah, Hz. Peygambere Kur'an'ı açıklama görevi vermiştir. Namaz, oruç, zekât, hac gibi temel ibadetler Kur'an'da genel hatları ile ifade edilmiştir. Bunların açıklanması ve uygulanması Hz. Peygamber tarafından yapılmıştır.
- ***Kur'an'ın genel hükümlerini sınırlandırıcı sünnet:*** Bazı konular Kur'an'da genel olarak yer alır. Sünnet bunlardan bir kısmını sınırlandırır. Kur'an'da hiçbir sınırlama getirmeden bir insanın istediğine vasiyet edebileceği ifade edilmiştir. Sünnet ise vârislere vasiyet edilemeyeceğini belirterek bu hükmü sınırlandırmıştır.
- ***Kur'an'ın değinmediği konularda hüküm getiren sünnet:*** Sünnet, Kur'an'ın değinmediği konularda hüküm getirmiştir. Evcil eşek etinin haram olması sünnetle sabit olmuştur.

3. İcma

- Hz. Peygamberin vefatından sonra aynı dönemde yaşayan müçtehitlerin dinî bir konunun hükmü hakkında görüş birliği içinde olmalarıdır.

3.1. Sarih icma, bütün fıkıh bilginlerinin açıkça görüş bildirerek bir konu üzerinde görüş birliğine varmalarıyla gerçekleşir; Kur'an'ın bir kitap (mushaf) hâlinde derlenmesi gibi.

3.2. Sükûti icma, açıklanan ortak bir görüşe, diğer bilginlerin karşı çıkmamaları ve dolaylı yönden o görüşü kabul etmiş sayılmaları ile gerçekleşir.

4. Kıyas

- Fıkıhta kıyas; kitap ve sünnette hükmü açıkça bulunmayan meseleye, aralarındaki benzerlik sebebiyle bu kaynaklardan birinde yer alan meselenin hükmünü vermektir.

5. Diğer Kaynaklar

- ***İstihsan***: Kişinin bir şeyi iyi ve güzel bulmasıdır.
- Genel kurala göre mevcut olmayan bir malın satımı hükümsüz (batıl)dür.
- Teslimi sonraya bırakılan ve şu anda henüz mevcut olmayan malların satışı caiz olmayacaktır.
- Bu, dinin kolaylık ilkesiyle bağdaşmadığı görülür.
- Sonuçta istihsan deliliyle bu malların satışı caiz görülmüştür.
- Sipariş ve eser sözleşmesi de istihsana dayalı olabilir.
- ***Mesalih-i Mürsele***: Menfaat, yarar ve elverişlilik gibi anlamlara gelen maslahat, yararın sağlanması ve zararın ortadan kaldırılmasıdır.

D. MASLAHATLAR

1. **Maslahat-i Mülğa:** Nasslarla geçersiz kılınmış maslahatlar; tefecilikle para kazanma gibi.
2. **Maslahat-i Mürsele:** Geçerli veya geçersiz olduğuna dair bir fıkhi delil bulunmayan maslahatlar;
3. **Maslahat-i Mutebere:** Geçerli olduğu nasslar tarafından açıklanmıştır; dinin, canın, aklın, neslin ve malın korunması gibi.

- Genel sağlığı bozucu şeylerin yasaklanması, umuma ait kapalı yerlerde sigara içilmesi, yollara tükürülmesi ve çöplerin ulu orta dökülmesi de maslahat ilkesi gereği yasaklanmıştır.

- ***Sedd-i Zerai***: Zerai, bir yere götüren vesile, yol anlamına gelen "zerî'a" kelimesinin çoğuludur. Aslında yasak olmayan bir şey bazen yasak olan bir sonuca götürebilir. Böyle durumlarda kötülüğe götüren yolun kapatılmasına sedd-i zerai denir; uyuşturucu imalatında kullanılan bitki ve bitki tohumlarının üretiminin kontrol altına alınması gibi.
- ***Örf ve Âdetler:*** Toplum vicdanında yapılması iyi olan şeylere örf, öteden beri yapılagelenlere de âdet denir. Sigara içmek bir toplumda âdet olabilir ama bu sigara içmenin iyi olduğu anlamına gelmez.
- ***İstishab***: Daha önce varlığı bilinen bir durumun aksine delil bulunmadıkça varlığını koruduğuna hükmetmek demektir. Kazanılmış hakların korunması bu ilke gereğidir. Uzun bir süre kendisinden haber alınamayan bir kimsenin belli bir süre malları üzerindeki mevcut hakları korunur ve malları mirasçılar tarafından paylaşılamaz.

1. Kişinin iradesi dışında oluşan ve ehliyetini etkileyen durumlara ne ad verilir?

A) Semavî arızalar
B) Eda ehliyeti
C) Vucub ehliyeti
D) Muktesep arızalar
E) Mükellefiyet

2. Aşağıdakilerden hangisi fıkhın yardımcı kaynakları arasında yer almaz?

A) İstihsan
B) Sedd-i Zerayi
C) İstishab
D) Mesalih-i Mürsele
E) İcma

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

3. Aşağıdakilerden hangisi fıkhın asıl kaynakları arasıda yer almaz?

A) Kitap
B) Zerayi
C) Sünnet
D) İcma
E) Kıyas

4. Kişinin bir şeyi iyi ve güzel bulmasına fıkıhta ne ad verilir?

A) Husun
B) Kubuh
C) İstihsan
D) İstishab
E) İcma

1. Semavi arızalar

●ⒷⒸⒹⒺ

2. İcma

ⒶⒷⒸⒹ●

3. Zerayi

Ⓐ●ⒸⒹⒺ

4. İstihsan

ⒶⒷ●ⒹⒺ

IV. İÇTİHAT

A. İÇTİHAT KAVRAMI

- Yüce Allah'ın rızasına uygun olarak bizden istediği hususlarla ilgili hükümleri Kur'an ve sünnetten istinbat etmektir.
- İçtihat iki şekilde gerçekleşir. Birincisi, bir konu hakkında açıklayıcı bir ayet ve hadis yoksa böyle durumlarda müçtehit kıyas ve maslahat (kamu yararı) gibi yollarla çözüm bulmaya çalışır. İkincisi ise müçtehidin İslam dininin iki temel kaynağı olan Kur'an ve sünneti anlamak, yorumlamak ve bunlardan sonuçlar çıkarmak için çaba göstermesidir.
- İçtihatla varılan hükümlerin herkes için kesin doğruluk ifade etmemesi müçtehidin kendi görüşü olmasından kaynaklanır.

B. HZ. MUHAMMED'İN İÇTİHADA VERDİĞİ ÖNEM

- Hz. Muhammed, Allah katından indirilen dinî hükümleri açıklayarak ve uygulayarak insanlara duyurmuştur. Ancak, sorunların sınırsız, ayet ve hadislerin yorumlanmasıyla getirilen çözümlerin ise sınırlı olduğu bir gerçektir.
- Yeni durumları değerlendirebilme ve onlara uygun çözümler üretebilmenin önemli bir yolu da içtihattır.
- Peygamberimiz içtihatta bulunmuş, sahabeye bunun kapısını açmıştır.
- Kur'an'da Hz. Peygamberin bazı içtihatlarının ilahî rızaya uygun olmadığını bildiren ayetler vardır. Bedir esirlerine yapılan işlem gibi buna örnektir.
- Hz. Peygamber, bizzat bulunduğu ortamda zaman zaman, ashabın kendi görüşü ile hükmetmesini istemiş, böylece onları eğitmiş ve yetişmelerini amaçlamıştır.

C. SAHABE VE TABİİN İÇTİHATLARINDAN ÖRNEKLER

- Sahabe, yeni sorunların üstesinden gelmek için içtihat yapmanın gereğini bizzat Hz. Peygamberden öğrenmişlerdi.

not

Müçtehit sahabelerden bazıları şunlardır:
- *Hz. Ömer (r.a.)*
- *Hz. Ali (r.a.)*
- *Hz. Ayşe (r.a.)*
- *Hz. Zeyd b. Sabit (r.a.)*
- *Hz. Abdullah b. Mesut (r.a.)*
- *Hz. Abdullah b. Ömer (r.a.)*
- *Hz. Abdullah b. Abbas (r.a.)*

- Hz. Peygamberin vefatının ardından sahabe dönemi ve daha sonraki dönemlerde içtihat faaliyeti çok yaygınlaşmıştı.

İçtihat örneklerinden bazıları şunlardır:

- Hz. Ömer, kıtlık yılında hırsızlık cezasını uygulamamıştır.
- Teravih namazını Hz. Ömer cemaatle kılınma uygulamasını başlattı.
- Ömer b. Abdülaziz, yolcuların konaklayabilmeleri için daha fazla han yapılmasına imkân sağlamak için devlet bütçesinden pay ayırmıştır.

D. İÇTİHADIN ŞARTLARI

- Müçtehit öncelikle dinin temel kaynakları olan Kur'an ve sünneti bilmelidir.
- Müçtehit, fıkıh ilmini ve tarihini bilmelidir.
- Müçtehit, fıkhın kaynaklarını ve bu kaynaklardan hüküm çıkarabilmenin yol ve yöntemlerini bilmelidir.
- Müçtehit içtihat ederken öncelikle Allah'ın rızasını dikkate almalıdır.
- Hakkında kesin delil bulunan hükümlerde içtihat yapılamaz. Örneğin, namazın ve orucun farz olması içtihada konu olmaz. Ancak hakkında kesin delilin bulunmadığı konularda içtihat yapılabilir. Cuma namazının farz olması içtihada konu olmaz ama cuma namazının şartları konusunda içtihat yapılabilir.
- Müçtehidin, toplumun değişen hayat şartlarını ve ihtiyaçlarını iyice kavramış olması gerekir.

E. SOSYAL DEĞİŞME VE İÇTİHADIN GEREKLİLİĞİ

- Fıkhın sosyal değişime ve gelişime paralel olarak sürekli yenilenmesi gerekir.
- Bilim ve teknolojinin ilerlemesi birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Örneğin, tıp alanında organ nakli, yapay dölleme, tüp bebek, klonlama vb. pek çok sorun günümüzde fıkıh bilginlerince tartışılmaktadır. Bütün bu sorunların çözümü yeni içtihatları gerektireceği için dinî açıdan hükmü günümüz fıkhından beklenir olmuştur.
- İstişare yoluyla yapılacak içtihatlarla fıkıh hayatiyet kazanacak ve canlılığını sürdürebilecektir.

F. İÇTİHADIN TAKLİT VE TAASSUBU ÖNLEMEDEKİ ROLÜ

- İçtihat, bilinçli bir faaliyettir.
- Taklit bağlılığın bağnazlığa dönüşmesiyle taassuptur.
- İçtihat, geçmişe takılıp kalmadan, her an yenilenen hayatın getirdiği sorunlara cevap bulabilir.
- Müçtehitler olmadan, fıkhın değişim ve gelişim sürecini devam ettirmesi mümkün değildir.
- Öyle ise bugün de dinimizi, çağımızı iyi bilen, karşılaştığımız yeni sorunlara çözüm üretebilen ve insanlara rehberlik edebilen müçtehitlere veya içtihat müesseselerine ihtiyacımız vardır.

1. Aşağıdakilerden hangisi müctehid sahabelerden biri değildir?

A) Ömer

B) Zeyt b. Sabit

C) Ayşe

D) Abdullah b. Ömer

E) Hasan el - Basrî

2. Taklid, bağlılığının bağnazlığa dönüşmesiyle ne oluşur?

A) İçtihat

B) Taassup

C) İntikal

D) Telfik

E) Tahkik

3. Tıp alanında organ nakli gibi konular fıkhın içtihat alanına girer mi?

A) Girer

B) Girmez

C) Fıkhın dışındadır.

D) Fıkıh ilgilenmez

E) Fıkıh hüküm vermez

4. Geçmişe takılıp kalmadan her an yenilenen hayatın getirdiği sorunlara nasıl cevap bulunabilir?

A) Taklid

B) Bağlılık

C) İçtihat

D) Nakil ile

E) Hükmederek

1. Hasan el-Basrî

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

2. Taasup

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

3. İçtihat alanına girer.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

4. İçtihat

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

V. TEMİZLİK VE NAMAZ

A. TEMİZLİK VE ÖNEMİ

- Temizlik, dinî bir gereklilik ve sağlıklı yaşamanın önemli bir şartıdır.

B. TEMİZLİĞİN ÇEŞİTLERİ

1. Beden Temizliği

- Beden temizliği sağlıklı olmak ve bazı ibadetleri yapabilmek için gereklidir.

2. Çevre Temizliği

- Dinimiz beden ve elbise temizliğinin yanında yaşanılan tabii çevrenin de temiz tutulmasını istemiştir.

C. İBADETLE İLGİLİ TEMİZLİK

1. Gusül

- Gusül, ağzı ve burnu suyla temizlemek ve bütün bedeni, hiç kuru yer bırakmaksızın yıkamaktır. Bu yıkanma şekline boy abdesti de denir.

2. Abdest

- Abdest, belirli organları usulüne uygun olarak yıkamak ve başı mesh etmek suretiyle yapılan temizlik niteliğinde bir ibadettir.

2.1. Abdestin farzları

- Yüzü yıkamak
- Elleri ve dirseklerle beraber kolları yıkamak
- Başı mesh etmek
- Ayakları topuklarla birlikte yıkamak

2.2. Abdestin sünnetleri

- Abdest almaya niyet etmek
- Abdeste başlarken besmele çekmek
- Yıkanan her organı üçer defa yıkamak
- Ağzı ve burnu temizlemek
- Abdestten önce dişleri fırçalamak
- Başın tamamını meshetmek
- Kulakları ve boynu mesh etmek
- Abdest uzuvlarını sırasıyla, ara vermeden ve ovarak yıkamak
- Kolları ve ayakları yıkamaya sağdan başlamak

3. Teyemmüm

- Teyemmüm, su bulunmayan yerde temiz toprak veya toprak cinsinden bir şeyle alınan abdesttir.

D. NAMAZ İBADETİ

1. İslam'daki Yeri ve Önemi

- Salat, namaz kılmak, dua etmek, övmek ve yüceltmek anlamlarında kullanılır. İnsan namaz kılarken Rabb'ini anar, ona olan sevgi ve saygısını dile getirir. Ona dua eder ve şükreder.
- Namaz, akıllı ve ergenlik çağına girmiş her Müslümana farzdır. Namaz hicretten yaklaşık iki yıl önce Hz. Muhammed (s.a.v.)in miraca çıktığı gece farz kılınmıştır.

2. Farzları

Namazın dışındaki farzlar (namazın şartları):

- ***Hadesten taharet:*** Cünüplük ve abdestsizliğe "hades" denir.
- ***Necasetten taharet:*** Kişinin bedeninin, elbisesinin ve namaz kılacağı yerin temiz olmasıdır.
- ***Setr-i avret:*** Kişinin vücudunda örtülmesi gereken yerleri örtmesidir.
- ***İstikbal-i kıble:*** Namazda kıblemiz olan Kâbe'ye yönelmektir.
- ***Vakit:*** Kılınacak namazın vaktinin gelmiş olmasıdır.
- ***Niyet:*** Hangi namaz kılınacaksa o namaza niyet edilir.

Namazın içindeki farzlar (namazın rükünleri):

- ***İftitah (namaza başlama) tekbiri:*** Niyetten hemen sonra namaza başlamaktır.
- ***Kıyam:*** Namazda ayakta durmaktır.
- ***Kıraat:*** Namazda Kur'an okumaktır.
- ***Rükû:*** Kıyamdan sonra elleri dizlere koyarak eğilmek ve durmaktır.
- ***Secde:*** Rükûdan sonra; elleri, dizleri, ayakuçlarını, alnı, burnu yere koyarak durmaktır.
- ***Kâde-i âhire (son oturuş):*** Namazın sonunda "Tahiyyat" duasını okuyacak kadar oturmaktır.

3. Vacipleri ve Sünnetleri

Namazın vacipleri:

- Fatiha suresini okumak
- Farzların ilk iki rekâtında, sünnetlerin her rekâtında Fatiha suresinden sonra en az üç ayet ya da en kısa üç ayet kadar uzunlukta bir ayet okumak
- Namazın rükünlerinde sırayı gözetmek ve geciktirmeden yapmak
- "Ta'dil-i erkânı" yerine getirmek
- Üç ve dört rekâtlı namazların ikinci rekâtında oturmak
- Her iki oturuşta da "Tahiyyat" duasını okumak
- Son oturuşta selam vermek
- Vitir namazında "Kunut" dualarını okumak
- Bayram namazlarında ilave tekbirleri söylemek
- Cemaatle kılındığı zaman sabah, akşam, yatsı, cuma ve bayram namazlarının ilk iki rekâtında, teravih ve sonrasında kılınan vitir namazlarının her rekâtında imamın Fatiha ve sureyi açıktan okuması, diğer namazlarda ise sessizce okuması.
- Namazlarda yanılma durumlarında sehiv secdesi yapmak
- Secde ayeti okunduğunda tilavet secdesi yapmak

Namazın sünnetlerinden bazıları şunlardır:

- Tekbir alırken erkeklerin ellerini kulak hizasına, kadınların ise parmak uçları omuz hizasına gelecek şekilde kaldırması ve ellerin içinin kıbleye çevrilmesi
- Kıyamda elleri bağlamak
- "Sübhâneke" duasını okumak ve Fati-ha'dan önce besmele çekmek
- Beş vakit namaz ve cuma namazı için ezan okumak ve kamet getirmek
- Namazın rükünleri arasındaki geçiş tekbirlerini söylemek
- Rükûdan kalkarken semiallahü limen hamideh ve doğrulunca Rabbena lekel hamd demek
- Rükû ve secde de okunan duaları en az üçer kere söylemek
- Namazda otururken erkeklerin sağ ayaklarını dikerek, sol ayak üzerine, kadınların ise her ikisini sağa yatırarak oturmaları
- Secdeye giderken sırasıyla dizleri, elleri, yüzü yere koymak, kalkarken de sırasıyla yüzü, elleri ve dizleri yerden kaldırmak
- Namazda otururken ellerin kıbleye doğru ve dizlerin üzerine konulması
- Bütün namazların son oturuşunda, gayri müekket sünnetler ile nafile namazların her oturuşunda Tahıyyat'tan sonra Allahümme salli ve Allahümme barik dualarını okumak, bundan sonra da Rabbena duasını okumak

4. Bozan Hâller

- Namazdayken konuşmak veya gülmek
- Bir şey yemek ya da içmek
- Namazın farzlarından birini terk etmek
- Namazdayken abdestin bozulması
- Namazda, Kur'an'ı, anlamı bozulacak şekilde yanlış okumak
- Secdede iken her iki ayağı birden yerden kaldırmak
- Namazda göğsü kıbleden başka yöne çevirmek
- Dışarıdan bakıldığında namazda olmadığı izlenimini verebilecek aşırılıkta el, kol ve beden hareketi yapmak

5. İlgili Diğer Hususlar

5.1. Sehiv ve Tilavet Secdesi

- Unutarak veya yanılarak namazın bir farzı veya vacibi geciktirilirse ya da bir vacibi terk edilirse sehiv (yanılma) secdesi ile hataların telafi edilmesi mümkündür.
- Farz bir namazın birinci oturuşunda, Tahıyyat'ı okuyup kalkmak gerekirken Allahümme salli ve Allahümme barik dualarından unutarak en az üç kelime ya da daha fazla okuyan, kıyamı geciktirmiş olur. Bu yüzden namazın sonunda sehiv secdesi yapması gerekir.
- ***Tilavet secdesi:*** Kur'an'daki secde ayetlerinden birini veya birkaçını okumak ya da duymakla yapılması vacip olan secdedir. Bir kez secdeye varılarak yapılır.

5.2. İmamet ve Cemaatle Namaz

- Namazı cemaatle kıldırana imam, imama uyanlara ise cemaat denir. Namaz kıldırırken imamın camide durduğu yere mihrap, cemaatin oluşturduğu düzgün sıralara da saf denir.
- Cemaatle namaz kılanlar, namaza niyetlenirken niyete "uydum imama" ifadesini eklerler.
- Cemaatle kılınan namaza başında yetişemeyen kimse (mesbuk), yetiştiği yerden itibaren imama uyar.

5.3. Dua

- Namaz esnasında ve sonunda çeşitli duaların okunması Peygamberimizin sünnetidir.

6. Çeşitleri ve Kılınışları

- Namazlar hükümlerine göre farz, vacip, sünnet, nafile olmak üzere dört çeşittir. Farz olan namazlardan ilki beş vakit namazdır. Namazın farz olması Kur'an ile sabittir. Cuma namazı da beş vakit namaz gibi farzdır. Cenaze namazı ise farz-ı kifayedir.

6.1. Vakit Namazları

- Günde beş vakit olarak belirlenmiş olan farz namazlar; sabah, öğle, ikindi, akşam ve yatsı namazlarıdır. Bütün namazların kılınışı genellikle birbirine benzer.

6.2. Cuma Namazı

- Cuma namazı, Hz. Muhammed'in hicreti sırasında Medine yakınlarında Ranuna Vadisi'nde bulunduğu sırada farz kılınmıştır. Hz. Peygamber ilk Cuma hutbesini de orada Beni Salim Mescidi'nde okumuş ve cuma namazını kıldırmıştır.
- Cuma namazı akıllı, ergenlik çağına girmiş her Müslümana farzdır.
- Cuma namazının öğle namazının vaktinde camide cemaatle kılınması zorunludur. Cuma namazı, dördü ilk sünnet, ikisi farz ve dördü de son sünnet olmak üzere toplam on rekâttır.

6.3. Bayram Namazı

- Ramazan ve Kurban Bayramı namazlarını kılmak vaciptir. Cuma namazı kendisine farz olan kimse bayram namazlarını kılmakla sorumludur. Bayram namazı, bayramın birinci günü güneş doğduktan kırk beş dakika sonra camide cemaatle kılınır.
- Kurban Bayramı bir gün önce arife günü sabah namazının farzından sonra başlayıp bayramın 4. günü ikindi namazına kadar farzlardan sonra getirilen tekbirlere teşrik tekbiri denir. Bu, bayram namazında imamın hutbede okuduğu ve cemaatin tekrar ettiği tekbirin aynısıdır. Teşrik tekbiri namaz kılmakla yükümlü olan kimselere vaciptir.

Bayram Namazlarının Kılınışı

- Bu namazların vakti girince imam veya müezzin "Niyet ettim vacip olan bayram namazını kılmaya." diyerek cemaati namaza davet eder.
- Cemaat de imamın arkasından aynı şekilde niyet eder.
- Namazlardaki gibi iftitah tekbiri alınır.
- Eller bağlanır.
- Herkes, içinden Sübhaneke duasını okur.
- İmamla beraber cemaat, iki defa Allahü ekber diyerek tekbir alır ve ellerini yana salar.
- Üçüncü kez yine tekbir alınarak eller bağlanır.
- İmam, sessizce eûzü besmele çeker, sesli olarak Fatiha suresini ve zammı sure okur.
- Hep birlikte diğer namazlardaki gibi rükû ve secdeler yapılır.
- İkinci rekâta kalkılır, imam, sessizce besmele çeker, sesli olarak Fatiha suresini ve zamm-i sure okur.
- Kıraatten sonra rükûya gitmeden önce, imamla beraber cemaat birinci rekâttaki gibi üç defa tekbir alarak ellerini yana salar.
- Dördüncü kez eller kaldırılmadan tekbir alınarak rükûya gidilir.
- Secdeler yapılır ve oturulur.
- Tahıyyat, Allahümme salli, Allahümme barik ve Rabbena duaları okunur ve selam verilir.
- Bayram namazı kılındıktan sonra imam minbere çıkar ve oturmadan hutbeye başlar.
- Bu hutbenin hükmü sünnettir. İmam, hutbeye tekbirle başlar.

6.4. Cenaze Namazı

- Vefat eden kimse için gerekli hazırlıkların yapılıp cenaze namazının kılınması farz-ı kifayedir.

Cenaze namazının kılınışı ve duaları

- İmam tabutun yanına gelir, cenazenin göğüs hizasında durur.
- Ölünün kadın veya erkek oluşuna göre "Allah için namaza, Resulullah için salavata, ölen kimse için duaya, erkek/kadın/çocuk niyetine." diyerek niyet eder.
- Cemaat de aynı şekilde niyet ederek imama uyar. Önce tekbir alınır, eller namazdaki gibi bağlanır.
- Sübhaneke duası, ve celel senaük ibaresinin ilavesiyle sessizce okunur.
- Eller kaldırılmadan ikinci tekbir alınır.
- Allahümme salli ve Allahümme barik duaları okunur.
- Yine eller kaldırılmadan üçüncü tekbir alınır ve cenaze namazı duası okunur.
- Cenaze namazı duasını bilmeyenler Fatiha suresini veya Rabbena duasını okurlar.
- Bundan sonra dördüncü bir tekbir daha alınarak iki tarafa selam verilir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

6.5. Teravih Namazı

- Teravih namazı, ramazan ayında kılınır. Yatsı namazının son sünneti ile vitir namazı arasında kılınan sünnet bir namazdır. İlk defa Hz. Ömer zamanında teravih namazının tamamı olan 20 rekât cemaatle camide kılınmaya başlanmıştır.
- Teravih namazı iki veya dört rekâtta bir selam verilerek kılınabilir. Eğer iki rekâtta bir selam verilirse sabah namazının sünneti gibi dört rekâtta bir selam verilirse ikindi namazının sünneti gibi kılınır.

6.6. Özel Durumlarda Namaz

- Fıkıhta yolculuk için sefer, yolcu için de seferî veya misafir kelimeleri kullanılır. Yolculuk, kişinin en az 90 kilometrelik bir uzaklık kadar yol kat etmeye niyetlenmesi ve yola çıkmasıyla başlar.
- Ayrıca gittiği yerde on beş günden az bir süre misafir olarak kalacak olanlar da yolcu sayılırlar. Bunda da 90 km şartı vardır.
- Yolcu sayılanlar için İslam dininde bazı kolaylıklar getirilmiştir. Bu kolaylıkların namaz ile ilgili olanları şunlardır: Yolcu, dört rekâtlı farz namazları 2 rekât olarak kılar.
- Beş vakit namazın farzlarının kazasını kılmak da farzdır.

1. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Necasetten taharet (Abdest almaktır)

B) Hadesten taharet (Pislikten korunmak)

C) İstikbal-i Kıble (Namazın vaktinde kılınmasıdır)

D) Niyet (Kapalılıktır)

E) İftidah tekbiri (Namaza başlamadır)

2. Vitir namazında kunut duasının okunmasının hükmü nedir?

A) Vacip

B) Sünnet

C) Müstehap

D) Mübah

E) Müfsid

3. Ta'dil-i erkanı namazda yapmanın hükmü nedir?

A) Mübah

B) Sünnet

C) Vacip

D) Farz

E) Müstehap

4. Cemaatle kılınan namaza başında yetişemeyen kimseye ne ad verilir?

A) Cemaat

B) Mesbuk

C) Saf

D) İmama uymak

E) Tamamlama

1. İftidah tekbiri (Namaza başlamadır)

A B C D E

2. Vaciptir.

A B C D E

3. Vacip

A B C D E

4. Mesbuk

A B C D E

VI. ORUÇ VE ZEKÂT

A. ORUÇ

- Oruç, tan yerinin ağarmaya başlamasından Güneş batıncaya kadar insanın yeme, içme ve cinsel ilişki gibi bazı bedensel isteklerinden ibadet niyetiyle uzak durmasıdır.

1. İslam'daki Yeri ve Önemi

- Oruç, İslam dininin temel esaslarından biridir.
- Oruç, sadece Allah rızası için yapılan bir ibadettir.
- Oruç, nefsin isteklerinden bilinçli olarak uzak durmaktır.
- Oruç, yoksulların durumunu daha iyi anlamaya, dolayısıyla onların sıkıntılarını giderme yönünde çaba sarfetmeye de vesile olur.

2. İlgili Kavramlar

- Oruç ibadetini yerine getiren Müslümanlar, tan yeri ağarmadan (imsaktan) önce kalkar ve yemek yerler. Yemek için kalkılan bu vakte sahur vakti, yenilen yemeğe de sahur yemeği denir.

3. Çeşitleri

Oruç Çeşitleri

1. Farz olan oruçlar (ramazan orucu, kefaret ve kaza orucu)
2. Vacip olan oruçlar (adak orucu)
3. Nafile olan oruçlar (şevval, aşure vb. oruçlar)

3.1. Ramazan Orucu

- Ramazanda bir ay süreyle tutulması farz olan oruca ramazan orucu denir.
- Akıllı, ergenlik çağına gelmiş Müslümanlar ramazan ayında oruç tutmakla yükümlüdürler.

3.2. Diğer Oruçlar

- Başlanmış nafile (sünnet) bir orucun bozulması durumunda kaza edilmesi de vaciptir.
- Şevval orucu, aşure orucu, hicrî ayların 13, 14, 15. günlerinde tutulan oruçlar ile pazartesi ve perşembe günleri tutulan oruçlar buna örnek verilebilir.

4. İlgili Hükümler

4.1. Bozan Durumlar

- Oruçlu olan bir kimsenin bilerek veya hatalı olarak yemesi, içmesi ve cinsel ilişkide bulunması orucu bozar. Ayrıca ilaç almak, iğne yaptırmak, sigara içmek ve dışarıdan normal yollarla vücuda alınan gıda maddeleri de orucu bozar.

4.2. Bozmayan Durumlar

- Oruçlu olduğunu unutarak yemek ve içmek
- Göze ve kulağa ilaç damlatmak
- Diş çektirmek
- Kan aldırmak
- Uykuda cünüp olmak
- Banyo yapmak
- Güzel kokular koklamak vb.

4.3. Kazası ve Kefareti

- Yapılan bir hatanın cezası veya telafisi için tutulması gereken oruca kefaret orucu denir. Ramazan orucunu bilerek ve isteyerek bozan kimse ara vermeden 60 gün oruç tutar.
- Daha sonra kaç gün orucunu bozduysa o kadar kaza tutar.
- Ayrıca yanlışlıkla adam öldüren 60 gün, hacda ihramlı iken vaktinden önce tıraş olan 10 gün ve yeminini bozan kişiler de 3 gün peşpeşe kefaret orucu tutarlar.
- Kefaret oruçlarını tutmak da farzdır.
- Üç gün kasten orucunu bozan bir kimse altmış üç gün oruç tutar. Bunun altmış günü kefaret, üç günü de kazadır.

Şu durumlarda oruç bozulur ve kazası gerekir:

- Başlanmış bir nafile orucu herhangi bir sebeple bozmak
- Sahur vakti geçtiği hâlde geçmediğini zannederek yiyip içmeye devam etmek
- İftar vakti gelmediği hâlde geldiğini zannederek orucu açmak
- Unutarak yiyen ve içen kimsenin orucun bozulduğunu zannederek yemeye ve içmeye devam etmesi
- Abdest alırken ağza ve burna verilen suyun hata ile boğaza kaçması
- Tehdit ve zorlama ile orucun bozdurulması
- Yolculuk veya hastalık sebebiyle tutulamayan oruçlar

4.4. Özürlülük Hâllerinde Oruç

- Yolcu olanlar, oruç tutup tutmama konusunda serbest bırakılmışlardır.
- Ramazan orucunu tutmamayı gerektiren mazeretlerden biri de hastalıktır.
- Kadınların hayız veya nifas durumları da hastalık hükmündedir.
- Hamile veya çocuklarını emziren kadınlar oruç tutmayabilirler.
- Oruç tutamayacak kadar yaşlı olanlar, tutamadıkları her gün için bir yoksulu doyuracak kadar fidye verirler.
- Fidye, sabah akşam bir fakiri doyurmak veya karşılığı olan parayı ona vermektir.

4.5. Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

- Ramazanın manevi atmosferini daha iyi hissedebilmek için çokça Kur'an okunmalıdır.
- Orucun anlam ve gayesine uygun olmayan tutum ve davranışlar mekruh görülmüştür.
- Oruçlunun banyo yapmasında bir sakınca yoktur. Ancak serinlemek maksadıyla suya girmesi mekruh sayılmıştır.
- Oruçlunun güzel koku sürünmesi veya güzel koku koklaması da mekruh sayılmaz.

B. ZEKÂT

1. İslam'daki Yeri ve Önemi

- Dinen zengin sayılan Müslümanın, malının belli bir kısmını, emredilen yerlere Allah rızası için vermesidir.
- Zekât, mal ile yapılan bir ibadettir.
- Hicretin ikinci yılında farz kılınmıştır.
- Zekât, malın bereketlenmesi ve çoğalmasıdır.
- Zekâtımızı vermekle hem Allah'ın emrini yerine getirmiş hem de ona şükretmiş oluruz.

2. İlgili Kavramlar

Zekâtla İlgili Kavramlar

- Nisap (Belirli oran)
- Temel ihtiyaçlar (Havaic-i Asliyye)
- Nema (Artma özelliği)
- Tam mülkiyet (el-Mülkü't-Tam)
- Öşür (Onda bir 1/10)

3. Kimler Verir?

- Müslüman, akıllı, ergenlik çağına gelmiş, hür ve dinen zengin sayılan kişiler zekât verirler.
- Zekât verecek kimsenin temel ihtiyaçlarının dışında en az 85 gram altın veya ona eş değerde malı ya da parası olmalıdır. Zekât verilecek malın veya paranın bir yıl süreyle sahibinin elinde bulunması gerekir. Ayrıca bir kimsenin zekât verecek mal varlığı hesaplanırken borcu düşülür. Kalan miktar nisabı tutuyorsa zekât vermesi gerekir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

4. Kimlere Verilir?

- Zekât, ibadet niyeti ile Allah rızası için verilmelidir. Zekât verirken akraba ve komşulara öncelik verilmesi uygundur.
- Yoksullara, düşkünlere, zekât memurlarına, gönülleri (İslam'a) ısındırılacak olanlara, özgürlüğünü yitirmiş olanlara, borçlulara, Allah yolunda olanlara ve yolda kalmış yolcuya...

5. Nelerden Verilir?

- Altın, gümüş, nakit para ve hisse senetleri, ticaret malları: 1/40 veya %2.5
- Koyun ve keçi: 40-120 arası için 1 koyun veya keçi
- Sığır ve manda: 30-40 arası için 2 yaşında bir dana
- Deve: Her beş deve için 1 koyun veya keçi
- Toprak ürünleri: 1/10
- Madenler: 1/5

C. SADAKA

- Bir insanın kendi isteğiyle yalnızca Allah rızası için yaptığı her türlü yardım ve iyiliğe sadaka denir.

1. Dindeki Yeri ve Önemi

- İslam dini, yoksulları ve düşkünleri koruyup kollamayı öğütlemiştir.
- Kişinin yakınları için yaptığı harcamalar da sadakadan sayılmıştır.

2. Çeşitleri

- Herkesin yararlanacağı; cami, okul, yurt ve hastane gibi hayır kurumları yaptırmak veya bu kurumların yapımına katkıda bulunmak sadakadır.
- Sadaka sadece maddi değerlerle olmaz. İnsanın bilgisini ve tecrübesini diğer insanlarla paylaşması da bir sadakadır.
- Sadaka çeşitlerinden birisi de fıtır sadakasıdır. Ramazan ayında bayram namazından önce verilmesi gereken bir sadakadır. Halk arasında bu sadaka türüne "fitre" de denir.
- Fıtır sadakası kişi başına verilir. Bir ailedeki bütün bireylerin fitresini aile büyüklerinden biri verebilir. Miktarı kişinin ekonomik düzeyine, maddi durumuna göre değişir. Fıtır sadakasının miktarı, verecek olan kimsenin bir günlük yiyecek masrafı kadardır. Fıtır sadakası zekât verilebilecek kişilere verilir.

D. ZEKÂT VE SADAKANIN ÖNEMİ

- Zekât ve sadaka insanlar arasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı sağlayan esaslardandır.
- Zekât ve sadaka veren kimseler, Allah'a olan kulluk görevini yerine getirmiş olur.
- Zekât ve sadaka zenginlerde şefkat ve merhamet duygularını geliştirir.
- Zekât ve sadaka cömertliğe alıştırır.
- Zekât ve sadaka ile yoksulların eline geçen para iş gücü kalitesini artırır.

1. Aşağıdakilerden hangisi orucu bozmayan durum değildir?

A) Diş çektirmek
B) Kan aldırmak
C) Uykuda cünüp olmak
D) Banyo yapmak
E) Bilerek yemek

2. Adak orucu aşağıdakilerden hangi seçeneğe girer?

A) Vacip olan oruç
B) Nafile olan oruç
C) Farz olan oruç
D) Müstehap olan oruç
E) Ramazan orucuna

3. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Toprak ürünlerinin zekâtı 1/30'dur.
B) Madenlerin zekâtı 1/10'dur.
C) Devenin zekâtı 1 devedir.
D) Sığırın zekâtı 2 sığırdır.
E) 40 koyunun zekâtı 1 koyundur.

4. Aşağıdakilerden hangisine zekât verilmez?

A) Yoksullara
B) Zekât memurlarına
C) Gayr-i müslimlere
D) Allah yolunda olanlara
E) Özgürlüğünü yitirmiş olanlara

1. Bilerek yemek

A B C D E

2. Vacip olan oruç

A B C D E

3. 40 koyunun zekâtı 1 koyundur.

A B C D E

4. Gayr-i Müslimlere

A B C D E

VII. HAC VE KURBAN

A. HAC

- Hac, yılın belirli günlerinde dinimizce önemli sayılan Kâbe, Arafat ve çevresindeki kutsal yerleri usulüne uygun olarak ziyaret etmek ve buralarda yapılması gereken dinî görevleri yerine getirmektir. Hac hem mal hem de beden ile yapılan bir ibadettir.
- Hac şartları uygun olan her Müslümana farzdır.
- Hac kimlere farzdır?
  - Akıllı olup ergenlik çağına girmiş olan Müslümanlara,
  - Ekonomik durumu iyi olan, yani hacca gidip gelinceye kadar hem kendisinin hem de bakmakla yükümlü olduğu insanların ihtiyaçlarını karşılayacak servete sahip kimselere,
  - Bulaşıcı hastalık, terör ve savaş gibi yol güvenliğini tehlikeye düşürecek bir durumla karşı karşıya olmayanlara,
  - Tutukluluk veya yurt dışına çıkma yasağı gibi yolculuğa çıkmayı engelleyen bir durumu bulunmayanlara,
  - Sağlığı hacca gitmeye elverişli olanlara hac farzdır. Ancak hac ibadetini yapmaya engel bir hastalık veya sakatlığı bulunanlar, yerlerine vekil göndermeli veya bunu vasiyet etmelidirler.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

1. İslam'daki Yeri ve Önemi

- Hac ibadetiyle kişi, Allah (c.c.)ın bir emrini yerine getirmenin mutluluğunu yaşar.
- Hac ibadeti, namaz, oruç ve zekât ibadetlerinden izler taşır.
- Hacca giden kişi, Peygamberimizin doğup büyüdüğü, İslam dininin ilk ortaya çıktığı ve yayıldığı kutsal toprakları ziyaret eder.

2. İlgili Kavramlar

2.1. İhram

- Normalde yapılmasında sakınca olmayan bazı davranışları, mikat sınırları içerisinde hac süresince geçici olarak yapmaktan sakınmaktır. Hac ibadeti esnasında giyilen elbiseye halk dilinde de ihram denir. İhrama giren kimseler, hacca niyet eder ve telbiye duasını okurlar.
- İhram yasaklarının çiğnenmesi, değişik cezaları gerektirir. Bu cezalar kurban kesmek, sadaka vermek veya oruç tutmaktır. Hac ibadeti bittikten sonra saç tıraşı olunarak ihramdan çıkılır ve böylece ihram yasaklarından bir kısmı kalkar.

Telbiye duası hac ibadetine başlamadan önce ihrama girerken okunur:

- "Emrin başüstüne Allah'ım, başüstüne… Emrin başüstüne ey ortağı olmayan! Başüstüne… Tek öveceğim sensin, tüm övgülerim sana… Kavuştuğum nimetlerin hepsi senindir. Her şey de senin… Yoktur ortağın senin."
- İhrama giren kimselere, ihramdan çıkıncaya kadar yasak olan bazı iş ve davranışlar vardır. Bunlara "ihram yasakları" denir.

2.2. Vücutla İlgili Yasaklar

- Tıraş olmak
- Tırnak kesmek
- Saç, sakal ve bıyıkları boyamak, saçlara jöle sürmek, oje ve ruj kullanmak
- Güzel koku sürünmek ve kokulu sabun kullanmak

2.3. Giyim ve Giyim Eşyası ile İlgili Yasaklar

- Başı ve yüzü örtmek
- Eldiven, çorap ve topukları kapatan ayakkabı giymek.
- Dikişli elbise ve iç çamaşırı giymek (Giyimle ilgili yasaklar sadece erkeklere yöneliktir. Kadınlar normal elbiselerini giyerler, sadece ihram süresince yüzlerini örtmezler.)

2.4. Diğer Yasaklar

- Cinsel ilişki
- Kara hayvanlarını avlamak
- Bitkileri kesmek veya koparmak
- Kavga etmek veya tartışmak

2.5. İhrama girilen yerler

- Mikat, hac ve umre yolculuğuna çıkanların Mekke çevresinde ihrama girmek zorunda oldukları yerlerdir. Bu yerler;
  * **Zülhuleyfe:** Mekke'ye Medine üzerinden gelenlerin mikatıdır.
  * **Cuhfe (Rabiğ):** Mısır ve Suriye istikametinden gelenlerin mikatıdır.
  * **Zât-ı Irk:** Irak yönünden gelenlerin mikatıdır.
  * **Karn:** Necid ve Kuveyt yönünden gelenlerin mikatıdır.
  * **Yelemlem:** Yemen ve Hindistan tarafından gelenlerin mikatıdır.
  * **Hill Bölgesi:** Harem Bölgesi ile Mikat yerleri arasındaki bölgedir. Harem Bölgesindeki yasaklar burada olmadığı için Hill denilmiştir.
  * **Harem Bölgesi:** Mekke ile etrafında bitkilerin koparılmasının ve av hayvanlarına zarar verilmesinin yasak olduğu belli sınırlar içerisindeki emniyetli bölgedir.
- Hava yoluyla hacca gideceklerin ineceği hava alanı mikat sınırları içerisinde ise uçağa binmeden önce ihrama girmeleri gerekir.

2.6. Vakfe

- Arefe günü öğle vaktinden bayram sabahına kadar, bir süre Arafat'ta bulunmak demektir. Arafat, Mekke'nin yaklaşık 25 km güneydoğusunda Harem sınırları dışında bir bölgedir. Vakfe süresince ibadet ve dua edilir. Arafat vakfesi, haccın farzlarından biridir. Belirlenen süre içerisinde Arafat'ta bulunmayanlar o yıl hac ibadetini yapmış sayılmazlar.

2.7. Tavaf

- Kâbe'nin bir köşesinde bulunan Hacerü'l-Esved (siyah taş)in bulunduğu yerden başlayarak Kâbe'yi sol tarafına alarak Kâbe'nin etrafında yedi kez dönerek yapılan ibadete denir. Her bir dönüşe şavt denir. "Kudüm", "ziyaret" ve "veda" tavafı olmak üzere üç tavaf vardır. Bunlardan sadece ziyaret (ifada) tavafı haccın farzlarındandır. Farz olan tavaf,

- Kurban Bayramı'nın birinci günü başlayarak ömrün sonuna kadar yapılabilir. Tavaftan önce abdest alınarak niyet edilir. Sonra Hacerü'l-Esved selamlanarak tavafa başlanır. Tavaf esnasında kişi kendisi, ailesi ve bütün inananların iyiliği için dua eder. Tavaftan sonra mümkünse "Makam-ı İbrahim"in arkasında, değilse mescidin içinde uygun olan başka bir yerde iki rekât tavaf namazı kılınır.

a. *Sa'y*

- Sözlükte koşmak, çaba göstermek gibi anlamlara gelen sa'y, Mekke'de bulunan Safa ve Merve tepeleri arasında yedi defa gidip gelmektir. Safa'dan Merve'ye dört, Merve'den
- Safa'ya üç kez gidilir. Sa'yin yapıldığı Safa ile Merve arasındaki yaklaşık 350 metrelik mesafeye de "mes'â" (sa'y yeri) denir. Sa'y haccın vaciplerindendir. Hacer'in, oğlu İsmail için su arayışının sembolik olarak yeniden canlandırılmasıdır.

b. *Şeytan taşlama*

- Müzdelife vakfesi bayramın birinci günü sabah namazından sonra yapılır ve şeytan taşlamak için burada taş toplanır. Daha sonra Mina'ya gidilir. Mina, Müzdelife ile Mekke arasında, Harem sınırları içinde bir bölgedir. Kurban kesimi ve temsilî olarak şeytan taşlama burada gerçekleştirilir. Mina'da "küçük cemre, orta cemre ve akabe cemresi" adı verilen yerlere küçük taşlar atılır.
- Şeytan taşlamak haccın vaciplerindendir. Şeytan taşlama bayramın birinci günüyle dördüncü günü güneş batıncaya kadar olan sürede gerçekleştirilir. Bayramın birinci günü, sadece akabe cemresine 7 taş atılır. Diğer iki cemreye taş atılmaz. Bayramın ikinci, üçüncü ve dördüncü günleri ise küçük cemreden başlayarak sıra ile her üç cemreye, günde yedişer adetten 21 adet olmak üzere üç günde toplam 63 taş atılır. Her bir taş "Bismillâhi Allahu ekber" denilerek atılır.

3. Çeşitleri ve Yapılışı

- İfrad haccı için ihrama giren kişi, Mescid-i Haram'a gider ilk olarak tavaf (kudüm) ve sa'y yapar. Sa'ydan sonra Arafat'a çıkana kadar ihramlı olarak Mekke'de kalır. Fırsat buldukça tavaf yapar, namazlarını Mescid-i Haram'da cemaatle kılmaya özen gösterir.
- Temettu haccı yapan kişi önce umreye niyet ederek ihrama girer. Umreyi tamamladıktan sonra ihramdan çıkar. Daha sonra hacca niyet ederek tekrar ihrama girer ve ifrad haccında olduğu gibi hac ibadetini yapar.
- Kıran haccı yapan kişi hac ve umreye birlikte niyet ederek ihrama girer. İhramdan çıkmadan, önce umre sonra da hac ibadetini yapar.

4. Umre

- Umre, hac gibi Mekke'de bulunan kutsal yerleri ziyaret etmek demektir.
- Umre, ihrama girerek tavaf ve sa'y yapmaktan ibarettir.

B. KURBAN

- Kurban, Allah'a yaklaşmak ve onun hoşnutluğunu kazanmak amacıyla belli bir zamanda nitelikleri belli bir hayvanı kesmektir. Ayrıca kesilen bu hayvana da kurban denir.
- İslam dininde kurban ibadetinin tarihçesi, Hz. İbrahim'e dayanır.
- Koyun ve keçi 1 kişi adına kurban edilir. En az 1 yaşını bitirmiş olmalıdır.
- Sığır ve manda 1-7 kişi arasında ortaklaşa kurban edilebilir. En az 2 yaşını bitirmiş olmalıdır.
- Deve 1-7 kişi arasında ortaklaşa kurban edilebilir. En az 5 yaşını bitirmiş olmalıdır.

1. İslam'daki Yeri ve Önemi

- Dinimizin emrine uyarak kurban kesen kişi kendini Allah'a daha yakın hisseder ve ona bağlılığı artar. Böylece Allah'ın rızasını ve hoşnutluğunu kazanır.
- Kurban eti üçe bölünebilir. Bunun bir bölümü yoksullara, bir bölümü ev halkına, bir bölümü de gelen misafirlere ikram edilmek için ayrılabilir.

2. Çeşitleri

2.1. Kurban Çeşitleri

- Akîka kurbanı: Anne babalar yeni bir çocukları dünyaya geldiğinde Allah'a şükür amacıyla kestikleri kurban.
- Hedy kurbanı: Kâbe'ye ve Harem bölgesine hediye olmak üzere kesilen kurban.
- Şükür kurbanı: Yeni bir ev veya araba alındığında Allah'a şükür kurbanı.
- Adak kurbanı: Bir işin veya isteğin olması hâlinde kesilmek üzere Allah'a adanan kurban.
- Udhiye (bayram) kurbanı: Kurban Bayramı'nda kesilen kurban.
- Ceza ve kefaret kurbanı: İhram yasaklarından birini ihlal eden kişi harem bölgesinde kurban kesilen kurban.

1. Hac kimlere farz <u>değildir</u>?

A) Ekonomik durumu iyi olanlara

B) Tutuklu olmayanlara

C) Akıllı olanlara

D) Çocuklara

E) Ergen olanlara

2. İhramda vucutla ilgili yasaklardan biri <u>değildir</u>?

A) Tıraş olmak

B) Tırnak kesmek

C) Saç - sakal boyamak

D) Koku sürünmek

E) Kokusuz sabun kullanmak

3. Aşağıdakilerden hangisi ihrama girilen yerlerden <u>değildir</u>?

A) Yelemlem

B) Karn

C) Hill Bölgesi

D) Zal huleyfe

E) Medine

4. Tavafta her bir dönüşe ne ad verilir?

A) Sa'y

B) Tavaf

C) Kudüm

D) Safa

E) Merve

1. Çocuklara

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

2. Kokusuz sabun kullanmak

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

3. Medine

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

4. Kudüm

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

VIII. FIKIH VE SOSYAL HAYAT

A. TEMEL HAK VE HÜRRİYETLER

- İslam dininin korunmasını istediği temel insan hakları (Zarûrât-ı Hamse)
  - * Yaşama hakkı (can dokunulmazlığı)
  - * İnanç ve ibadet hürriyeti (din dokunulmazlığı)
  - * Düşünce hürriyeti (akıl dokunulmazlığı)
  - * Neslin korunması (namus ve ırz dokunulmazlığı)
  - * Mülkiyet hakkı (mal dokunulmazlığı)
- Haklar, mükellef açısından Allah hakkı, insan hakkı ve müşterek (karma) hak olmak üzere üçe ayrılır.

1. Yaşama Hakkı

- Kişinin başkalarını öldürme hakkı olmadığı gibi intihar etme hakkı da yoktur.
- İnsan, kendi hayatını koruduğu gibi diğer insanların hayatını korumak için de elinden geleni yapmalıdır.
- Allah bütün insanların hayat hakkının korunmasını istemiştir.

2. İnanç ve İbadet Hürriyeti

- İslam dini, insanları istediği dini seçme konusunda serbest bırakmıştır.
- İnsanlara inançlarından dolayı baskı yapılmasını yasaklamıştır.
- İslam dini insanların yanlış bilgilerle aldatılarak doğru yoldan saptırılmalarını da inanç hürriyetine müdahale saymıştır.

3. Düşünce Hürriyeti

- İslam dini düşünmeyi ve karşılıklı fikir alışverişinde bulunmayı (istişare, şûra) emretmiştir.
- Dinimiz ön yargılı olmayı hoş karşılamamıştır.
- İnsan bir dini veya bir fikri seçerken özgür iradesini kullanabilmelidir.

4. Neslin Korunması

- İslam dini neslin korunması için bazı önlemler almıştır. Bu konuda önemli hususlardan biri aile onur ve şerefinin korunmasıdır.
- Dinimiz neslin korunması için evlenmeyi teşvik etmiştir.
- Nesli korumak için aile ve topluma birtakım görev ve sorumluluklar yüklenmiştir.

5. Mülkiyet Hakkı

- İslam dini meşru yollardan helal kazanç elde etmeyi teşvik etmiştir. Hırsızlık, rüşvet, kumar, gasp gibi meşru olmayan yollarla mal elde etmeyi de yasaklamıştır.
- Hiç kimse başkasının mal mülk sahibi olmasını engelleyemez.
- Ölçüsüz ve meşru olmayan yerlere harcama yapmak dinimizce hoş karşılanmamıştır.
- Mülkiyet hakkını ihlal eden eylemlerin başında hırsızlık gelir.
- İslam dininde, tefecilik ve rüşvet mal ve mülkiyet hakkına yönelik haksız eylemlerden sayılmış ve yasaklanmıştır.

B. KAMU HAKLARININ GÖZETİLMESİ

1. Kamu Mallarının Korunması

- Bütün devlet daireleri, okullar, camiler, yollar, köprüler, çeşmeler ve barajlar ya da tüm doğal zenginlikler kamu malıdır. Bunlarda her insanın hatta her canlının hakkı vardır.

2. Ülke Zenginliklerinin Korunması

- Doğal zenginlikler ve güzellikler aynı zamanda birer emanettir. Bunları gereği gibi korumalıyız ve zarar verici davranışlardan kaçınmalıyız.
- Ülke zenginliklerini tahrip etmek, hor kullanmak ve bunlara zarar verecek davranışlarda bulunmak birer kul hakkıdır.

3. Ehliyet ve Liyakat

- Allah'ın emir ve yasaklarından sorumlu olabilmek için ehil olmak şarttır. Bu nedenle görev ve sorumluluk verilecek kişinin ehliyet ve liyakat açısından değerlendirilmesi gerekir. Çünkü insana yüklenen görev ve sorumluluklar birer emanettir.

4. Vazifelerin Hakkıyla Yerine Getirilmesi

- Toplumun ana unsurlarından herhangi biri görevlerinden birini ihmal ederse toplumun sağlığı, güvenliği ve huzuru zedelenir.
- Müslüman kimse, vatanını savunmak için üzerine düşen görevleri yapar.

C. EVLİLİK VE AİLE HAYATI

- Aile ise, evlilik ve kan bağına dayanan; anne, baba ve çocuklardan oluşan en küçük sosyal gruptur. Toplum, ailelerden oluşur. Bu nedenle, aile toplumun temelidir.
- Ailenin temel amacı topluma faydalı ve sağlıklı nesiller yetiştirmek, insan soyunun devamına katkıda bulunmaktır.
- Anne babaların çocukları üzerinde birtakım hakları vardır.

D. BESLENME VE SAĞLIK

- Sağlığın insan hayatındaki önemi büyüktür. İnsanın mutlu bir şekilde yaşaması için sağlıklı olması gerekir. İbadetlerin tam olarak yerine getirilmesi sağlıkla mümkündür. Sağlıklı olmayanlar bazı ibadetleri yerine getiremezler. Bu nedenle de sağlığın korunması için gerekli tedbirlerin alınması ve hastalık hâlinde ise tedavinin ihmal edilmemesi oldukça önemlidir.
- Sağlıklı olmak için iyi ve düzenli beslenmek önemlidir.
- Sağlığın korunması için bulaşıcı hastalıklardan, evlilik dışı ilişkilerden ve buna götüren yollardan kaçınılmalıdır.

E. ÇEVRE VE HAYVAN HAKLARI

- Çevreye karşı sorumluluklarımızın başında temizlik gelir. O hâlde yaşadığımız caddeleri, sokakları, parkları, ormanları, akarsuları, gölleri ve denizleri temiz tutmalı ve korumalıyız.
- Dinimiz hayvanları aç susuz bırakmayı, dövmeyi, dövüştürmeyi ve onlara ağır yük yüklemeyi yasaklamıştır.

F. VATAN SAVUNMASI: ŞEHİTLİK VE GAZİLİK

- Bir kimsenin doğup büyüdüğü, bir milletin bağımsız olarak üzerinde yaşadığı topraklara "vatan" denir.
- Allah yolunda ve vatanı koruma uğrunda düşmanla savaşıp hayatta kalanlara gazi, ölenlere ise şehit denir. Şehitler, vatan üzerinde inandıkları değerlerin yaşaması için canlarını feda ederek vatanlarını savunurlar.

1. Aşağıdakilerden hangisi zarurat-ı hamse içinde yer almaz?

A) Yaşama hakkı

B) İnanç ve ibadet hürriyeti

C) Düşünce hürriyeti

D) Neslin korunması

E) Çevrenin korunması

2. Dinimiz neslin korunması için neye teşvik etmiştir?

A) Evliliğe

B) Terbiyeye

C) İlme

D) Tatile

E) Hoşgörüye

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

3. Bir insan dini veya bir fikir seçerken özgür iradesini kullanabilmektedir. Bu, İslam dininin istişare ve şuraya dayalı bir anlayışıdır.

Buna göre hangi hürriyetten söz edebiliriz?

A) Düşünce

B) Mülkiyet

C) Yaşama

D) İnanç

E) İbadet

4. Kamu haklarının gözetilmesi için aşağıdaki hangi seçenek bunu karşılamamaktadır?

A) Ehliyet ve liyakat

B) Vazifelerin hakkıyla yerine getirilmesi

C) Ülke zenginliklerinin korunması

D) Kamu mallarının korunması

E) Bireysel olarak kendimizi düşünmek

1. Çevrenin korunması

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

2. Evliliğe

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

3. Düşünce

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

4. Bireysel olarak kendimizi düşünmek

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

neler öğreneceğim?

I. KUR'AN'A GÖRE HZ. MUHAMMED
- A. BEŞERÎ YÖNÜ
- B. PEYGAMBERLİK YÖNÜ
- C. TEBLİĞ VE TEBYİN GÖREVİ
- D. PEYGAMBERE İTAAT

II. HADİS VE TEMEL KAVRAMLAR
- A. KONUSU VE ÖNEMİ
- B. İSLAM BİLİMLERİ İLE İLİŞKİSİ
- C. KAVRAMLAR

III. TARİHİ
- A. HZ. MUHAMMED DÖNEMİ
- B. SAHABE DÖNEMİ
- C. TABİİN DÖNEMİ
- D. TEDVİN VE TASNİF
- E. HADİS USULÜ
- F. ŞERH VE YORUM
- G. KÜTÜB-İ SİTTE
- H. ÇEVİRİ KAYNAKLAR

IV. ÇEŞİTLERİ
- A. KAYNAĞINA GÖRE
- B. RAVİLERİNİN SAYISINA GÖRE
- C. SIHHAT DERECESİNE GÖRE
- D. UYDURMA (MEVZU)

V. HADİS DAHLİLİ VE TENKİDİ
- A. SENED TENKİDİ
- B. METİN TENKİDİ

VI. HADİS VE SÜNNET
- A. GELENEKSEL HADİS İLİMLERİ
- B. MODERN BİLİMLERİN KATKISI
- C. HADİS VE SÜNNETİN DEĞERİ
- D. ÖRNEK ALMA VE TAKLİT ETME ARASINDAKİ FARK

I. KUR'AN'A GÖRE HZ. MUHAMMED

A. BEŞERÎ YÖNÜ

- Bütün beşerî özelliklere sahiptir.
- Kur'an-ı Kerim'i insanlara tebliğ etmiştir.
- Son peygamberdir (hatemü'l-enbiya)dir.

B. PEYGAMBERLİK YÖNÜ

- Bir peygamberi diğer insanlardan ayıran en temel özellik vahiy almasıdır.

C. TEBLİĞ VE TEBYİN GÖREVİ

- Allah, Peygamberleri dinî hükümleri tebliğ etmekle görevlendirmiştir.
- Peygamberlerin görevlerinden biri de tebyindir.
- Tebyin, açıklamaktır.
- Hz. Peygamber vahyin içeriğini insanların anlamaları için açıklamıştır.
- Peygamberlerin görevlerinden biri de teşridir.
- Teşri, hüküm koymaktır.
- Peygamberler sorunlara çözümler getirmişlerdir.
- Peygamberler görevleri için karşılık beklememişlerdir.

D. PEYGAMBERE İTAAT

- Allah'a itaat Hz. Peygamber'e itaat etmek ile aynı şey sayılmıştır. Kur'an'da ona itaat edilmesi istenmiştir.

1. **Aşağıdakilerden hangisi peygamberlerin görevlerinden <u>değildir</u>?**

   A) Tebyin
   B) Teşrî
   C) Tebliğ
   D) Tebşîr
   E) Mucize

2. **Peygamberlerin diğer insanlardan ayıran özelliği nedir?**

   A) Zeki olması
   B) Azimli olması
   C) Vahiy alması
   D) Çalışkan olması
   E) Uyanık olması

3. **Peygambere itaat etmekle Allah'a itaat etmek İslam'da inanç olarak aynı görülmüş müdür?**

   A) Evet
   B) Hayır
   C) Ayırt edilmiştir.
   D) Ayırt edici unsurları vardır.
   E) Böyle bir şey söylemek mümkün değildir.

4. **Aşağıdakilerden hangisi peygamberimizin diğer peygamberler karşısındaki durumunu açıklar?**

   A) Üstünlüğü
   B) Hatemu'l-Enbiya
   C) Bir olduğunu
   D) Yalnızca sonuncusu olduğunu
   E) Lider olduğunu

1. Mucize, Allah'ın tasarrufunda olan bir durumdur. Peygamberler istedikleri zaman mucize gösterme yetkileri yoktur.

   A B C D **E**

2. Vahiy alması ayıran bir özelliktir.

   A B **C** D E

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

3. Evet, inanç açısından aynı görülmüştür.

   A B C D E

4. Hatemu'l-Enbiya peygamberimizin son resul olduğunu bildirir ve önceki hükümleri sona erdiren olduğudur.

   A **B** C D E

II. HADİS VE TEMEL KAVRAMLAR

A. KONUSU VE ÖNEMİ

- Hadis ilmi, Hz. Peygamber'e, sahabilere ve onlardan sonra gelenlere nispet edilen rivayetleri sened ve metin yönüyle inceler.
- Hadisleri Hadis ilminin konusu, değerlendirir.
- değerlendirmenin usul ve kaidelerini belirler.
- Hadis ilminin amacı, Hz. Peygamberin söz, fiil, hâl ve vasıflarını bildirmektedir.

B. İSLAM BİLİMLERİ İLE İLİŞKİSİ

- Hz. Peygamber'in açıklama ve uygulamalarına başvurma zorunluluğu vardır.
- Hadis ilmi, Hz. Peygambere nispet edilen söz, fiil ve takrirleri tespit eder. Buna ilişkin sahabe ve tabiun rivayetlerini ve kanaatlerini inceler.
- En güvenilir kaynak olan sünneti ortaya koymayı amaçlar.
- Hadis ilmi, diğer İslami bilimlere kaynaklık eder.

C. KAVRAMLAR

1. Hadis: Hz. Peygamber'e nispet edilen sözleri, fiilleri ve takrirleridir.

2. Sünnet: Hz. Peygamber'e ait olan uygulamalar ve Hz. Peygamberin yaşam biçimidir.

3. Eser: Hz. Peygamber, sahabe ve tabiine ait rivayetlerdir.

4. Haber: Sahabe ve tabiin sözleri için daha çok kullananlar olmuştur.

5. Ravi: Hadisi senedi ile usulüne uygun olarak nakleden kimsedir. Ravinin hadis aldığı hocasına ise "şeyh" denir.

6. Rivayet-Mervi: Hz. Peygamber'e ait söz, fiil ve takrirleri nakletmeye rivayet, nakledilen habere ise mervî denir.

7. Sened - İsnad: Hadisi nakleden ravilerin isim zincirine sened, ravi zincirini Resulullah'a kadar dayandırmaya isnad denir.

8. Metin: Raviler zincirinden sonra gelen, Hz. Peygamberin sözünün yer aldığı kısımdır.

9. Tarîk - Tabaka: Seneddeki ravilerin isimlerinin sırayla zikredildiği kısma tarîk denir. Tabaka ise aynı dönemde yaşamış, birbirine yaşça yakın olan ravilerin oluşturduğu gruplara denir.

10. Cerh ve Ta'dil: Bir ravinin adalet ve zabt yönünden eksik olduğunun, bu nedenle de rivayetlerinin kabul edilemeyeceğinin belirlenmesine **cerh**, ravinin adalet ve zabt sıfatlarını taşıdığını, rivayetlerinin güvenilir olduğunu belirlenmesine Ta'dîl denir. Her cerh red sahibi değildir.

1. Hadisi senedi ile usulüne uygun olarak nakleden kimseye ne ad verilir?

A) Eser
B) Haber
C) Sened
D) Ravi
E) Sünnet

2. Senetteki ravilerin isimlerinin sırasıyla zikredildiği kısma ne denir?

A) Tarik
B) Tabaka
C) Metin
D) Sened
E) Haber

3. Bir ravinin adalet ve zabıt yönünden eksik olduğunun, bu nedenle de rivayetlerinin kabul edilmeyeceğinin belirlenmesine ne ad verilir?

A) Ta'dil
B) Cerh
C) İsnad
D) Eser
E) Sünnet

4. Hz. Peygamber, sahabe ve tabiine ait rivayetlere ne denir?

A) Eser
B) Sünnet
C) Hadis
D) Ravi
E) İsnat

1. Ravi

ⒶⒷⒸ●Ⓔ

2. Tarik

●ⒷⒸⒹⒺ

3. Cerh

Ⓐ●ⒸⒹⒺ

4. Eser

●ⒷⒸⒹⒺ

III. TARİHİ

A. HZ. MUHAMMED DÖNEMİ

- Peygamberimizin söz ve fiillerini takip etmek için sahabe iş ve mescit arasında nöbet sistemi uygulamıştır.
- Sahabe, ilim meclislerine katılarak öğrenilenlerin müzakeresini yapmışlardır.
- Hz. Peygamber'in kendisi de dinin öğrenilmesi için soru sorulmasını, tavsiye ve uyarılarının başkalarına nakledilmesini teşvik etmiştir.
- Kur'an'la karışabileceği endişesiyle Peygamberimiz, tebliğin ilk yıllarında hadislerin yazılmamasını, yazılanların ise imha edilmesini istemiştir.
- Daha sonra Peygamberimiz hadislerin yazıyla kayıt altına alınmasına izin vermiş ve bazı sözlerini de bizzat kendisi yazdırmıştır.

Hadisleri yazan sahabelerden bazıları:
Abdullah b. Amr el-As (öl. 65/684),
Cabir b. Abdullah (öl. 78/697),
Ali b. Ebi Talib (öl. 40/661) ...

Peygamberimizden intikal eden yazılı vesikalar

- Barış anlaşmaları
- İslam'a davet mektupları
- Nüfus sayımı sonuçları
- Asker kayıtları
- Beratlar
- Emanlar
- Emirnameler
- Vali ve komutanlarla yazışmalar
- Alım - satım vesikaları
- Zekâtla ilgili hükümler
- İstek üzerine verilen vesikalar
- Siyasal ve sosyal hayata ilişkin çeşitli belgeler

1. Medine Vesikası

- Peygamberimiz Müslümanlarla, Yahudiler ve Medine'deki diğer toplumsal gruplar arasında geçerli olacak bir vesika hazırlattı.
- Anayasa niteliğindeki bu vesikayla, karşılıklı temel hak ve özgürlükler garanti altına alınıyordu.

2. Dine Davet Mektupları

- Peygamberimiz Medine'ye hicretinin 7. yılında çevre ülkelerin yöneticilerini İslam'a davet eden mektuplar göndermiştir. Başta Bizans, İran, Habeş, Mısır gibi ülkelerin idarecilerine gönderilen mektupların bazılarının orijinal hâlleri bugüne kadar gelmiş, bir kısmı da hadis kitaplarında nakledilmiştir.

3. Çeşitli Siyasi Vesikalar

- Komutanlara gönderilen mektuplar
- Barış antlaşmaları
- Emanlar
- Asker kayıtları
- Nüfus sayımı gibi çeşitli siyasi vesikalar

4. Dinî ve Hukuki Bildirimler

- Peygamberimiz kabilelere zekât, öşür ve hadlerle ilgili mektuplar göndermiştir.
- Bazı alım - satımla ilgili yazılı vesikalar da yine Peygamberimiz tarafından yazdırılmıştır.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

5. Dinî Gruplarla Mektuplaşma:

- Peygamberimiz çeşitli konularda zaman zaman Yahudiler ve diğer dinî gruplara mektuplar göndermiş ve onlardan da mektuplar almıştır.
- Bazı sahabilerin oluşturduğu hadis sahifelerine rağmen Peygamberimiz döneminde sistematik ve düzenli bir hadis yazımından bahsetmek söz konusu değildir.
- Bundan dolayı hadislerin büyük çoğunluğu ezber yoluyla korunmuştur.

B. SAHABE DÖNEMİ

- Peygamberimiz izniyle başlayan hadis yazma işi, sahabe döneminde önemli bir ilim faaliyeti olarak devam etmiştir.
- Bu faaliyetler sonucu hicri I. asırda talebelerine hadis yazdıran sahabilerin sayısının 50'ye ulaştığı ifade edilmektedir.
- Orijinal olarak günümüze kadar gelebilmiş en eski hadis mecmualarından biri, Ebu Hureyre'nin kendisine yazdırdığı 138 hadisi derleyen Hemmam b. Münebbih (132/750)'in *Sahife-i Sahiha*'sıdır.

C. TABİİN DÖNEMİ

Peygamberimize en yakın ravisinden öğrenmek ve varsa hadisle ilgili tereddütleri gidermek için yapılan ilim yolcukları (er-rıhle fi talebi'l-ilm) Tabiîler Dönemi'nde oldukça yaygınlaşmıştır.

Said b. el-Museyyib (öl. 94/713), Said b. Cübeyr (öl. 95/714), Şa'bî (öl. 104/722) gibi önde gelen tabiîler, hadisleri yazmışlar ve yazılarak yayılmasını teşvik etmişlerdir.

Tabiîn neslinin hadis ilmine en büyük katkıları ise hadislerin rivayet tedvin ve tasnifinde üstlendikleri roldür.

D. TEDVİN VE TASNİF

1. Tedvin ve Tasnif Çalışmaları

- Tabiîn döneminde hicri II. asırda hadislerin tamamının toplanıp kitaplar hâlinde yazılması faaliyetine tedvin denir.
- Hadislerin yazılarak korunması konusunda hicri I. asrın sonlarında Emevî halifesi Ömer b. Abdülaziz, valilere, tanınmış âlimlere, Medine halkına ve Medine valisi Ebu Bekir b. Hazm (öl. 120/738)'a hadislerin tedvini için emir göndermiştir.
- İbn Şihab ez-Zührî (öl. 124/742) ve başka âlimler ulaşabildikleri hadisleri derleyerek mecmualar oluşturmuşlar ve bunları Ömer b. Abdülaziz'e sunmuşlardır.
- Said b. Cübeyr, Said b. el-Müseyyib ve Şube b. el-Haccac da tedvinde önemli katkıları olan hadis âlimleri arasında yer alırlar.
- Tedvinden sonra hicri ikinci asırdan itibaren hadisler sistemli birer kitap hâline getirilmeye başlamıştır.
- Mekke'de İbn Cüreyc (öl. 150/767), Basra'da Said b. Ebi Arube (öl. 156/773) ve Hammad b. Seleme (öl. 167/784), Kûfe'de Süfyan es-Sevrî (öl. 161/778), Horasan ve Merv'de Abdullah b. Mubarek (öl. 181/797), Rey'de Cerir b. Abdulhamid (öl. 188/804), Şam'da Velid b. Müslim (öl. 195/811) tasnif çalışmasını yapan ilk âlimler arasında sayılırlar.

HADİSLERİ TASNİF EDEN ESERLERİN YÖNTEMLERİ

a. *Konulara Göre Tasnif (Ale'l-Ebvâb)*

i. *Cami*

İnanç, ibadet, ahlak, adab, tefsir, tarih, yerlerin ve kişilerin fazileti gibi konularda rivayetleri içeren en kapsamlı hadis eserleri

ii. *Musannef*

Peygamberimiz, sahabe ve tabiînden gelen ağırlıklı olarak ahkâmla ilgili rivayetleri fıkıh konularına göre sınıflandıran eserler

iii. *Sünen*

Ahkâma dair ağırlıklı olarak Peygamberimizden gelen rivayetleri fıkıh konularına göre tertip eden eserler (Sünenler çoğunlukla temizlik konusuyla başlar, sonra sırasıyla ibadet, muamelat ve ukûbât konularına yer verirler.)

b. *Ravilerine Göre Tasnif (Ale'r-Rical)*

i. *Müsned*

Hadisleri ravilerine göre sıralayan eserler. Sahabiler çeşitli kriterlere göre sıralanarak rivayet ettikleri hadisler isimlerinin altına yazılır.

ii. *Mu'cem*

- Hadisleri ravi adlarına, ravilerin yaşadığı şehirlere, ravilerin kabilelerine ya da müellifin hocalarının isimlerine göre tertip edilmiş eserlerdir.
- Tasnif döneminden günümüze ulaşan en eski hadis mecmuası, Yemenli Ma'mer b. Raşid (öl. 153/770)'in *el-Câmi'* isimli eseridir. Bu eserde; Peygamberimiz, sahabe ve tabiînden nakledilen 1600 civarında rivayet, konularına göre düzenlenmiştir.
- İlk hadis mecmualarından biri de Rebi' b. Habib el-Basrî (öl. 180/796)'nin 1000 kadar rivayeti konularına göre düzenlediği *el-Câmiu's-Sahih* adlı eseridir.
- Malikî mezhebinin kurucusu İmam Malik (öl. 179/795)'in derlediği *el-Muvatta* adlı eseri de bu dönemde tasnif edilen eserlerdendir. İçinde Peygamberimiz, sahabe ve tabiînden nakledilen 1700 civarında rivayet bulunan bu eser, musannef türünün de ilk örneği sayılmaktadır.
- Ebu Hanife (öl. 150/767)nin görüşlerinin kaynaklarını gösteren ve onun iki öğrencisi Ebu Yusuf (öl. 182/798) ve İmam Muhammed (öl. 189/805)'in derledikleri *Kitâbu'l-Âsâr* şeklinde isimlendirilmiş iki eser de bu dönemde tasnif edilmişlerdir.
- Hicri ikinci asrın sonlarından itibaren derlenen büyük hadis koleksiyonları mevcut bütün rivayetleri içermeyi hedeflemiştir. Böylece 20.000 civarında rivayeti içeren Abdurrezzak b. Hemmam (öl. 211/826) ve Ebu Bekir b. Ebi Şeybe (öl. 235/849)'nin 40'bine yakın rivayet içeren *el-Musannef* adlı eserleri meydana gelmiştir.
- Hadisleri ilk ravileri olan sahabilerin adlarına göre sıralayan müsned türü eserlerde ise Hz. Ebu Bekir'den rivayet edilen hadisler, Hz. Ömer'den rivayet edilen hadisler ve diğer sahabilerden rivayet edilen hadisler konularına bakılmaksızın ravilerine göre sıralanmıştır. Bu türde derlenen ilk hadis eseri Ebu Davud et-Tayâlisî (öl. 204/819)nin *el-Müsned* adlı eseridir.

- Abdullah b. Zübeyr el- Humeydî (öl. 219/834)'nin *el-Müsned*'i gibi pek çok müsned türü eser arasında Ahmed b. Hanbel (öl. 241/855)'in *el-Müsned*'i en kapsamlı ve en önemlisidir. Bu eser, yaklaşık 30.000 rivayeti 900 sahabenin ismi altında toplamaktadır. Mu'cem türü eserlerin en bilineni ise Taberânî (öl. 360/971)'nin *el-Mu'cem* adıyla küçük, orta ve büyük hacimlerde yazdığı üç eseridir.

nbi

Ahmed b. Hanbel'in el-Müsned'inde hadisler, şu ravi sıralamasıyla tertip edilmiştir: İslam'a giriş tarihleri esas alınmak üzere önce aşere-i mübeşşerenin, sonra ehlibeyt, Haşimoğulları, Mekkeli, Medineli, Kûfeli, Basralı, Suriyeli sahabilerin ve en son kadın sahabilerin rivayetleri sıralanmıştır.

2. Temel Kaynakların Tasnifi

- Hicri II. asırda başlayan tasnif faaliyetleri, hicri III. asırda yetişen büyük hadis âlimlerinin rivayetlerden seçerek derledikleri çalışmalarla devam etmiştir.

E. HADİS USULÜ

nbi

Ravileri inceleme konusunda şöhret kazananlar arasında sahabeden İbn Abbas (öl. 68/688) ve Enes b. Malik (öl. 93/711), tabiînden ve onları takip eden nesilden de Şa'bî (öl. 104/722), İbn Sirin (öl. 110/729), A'meş (öl. 148/765), Şube (öl. 160/ 777), Malik b. Enes (öl. 179/795), Abdullah b. el-Mübarek (öl. 181/797), Süfyan b. Uyeyne (öl. 197/812), Ahmed b. Hanbel (öl. 241/855) gibi âlimlerin isimleri sayılabilir.

1. Rivayetü'l-Hadis

Rivayet bakımından hadisleri ele alan bu kısım, Peygamberimize atfedilen söz, eylem ve davranışların bilinmesini, kaydedilmesini ve rivayetini konu edinmektedir. Hadis tarihinin ilk iki yüzyılında yoğun olarak görülen hadis faaliyeti budur.

2. Dirayetü'l-Hadis

Hadisleri dirayet (yetkinlik) yönünden ele alan bu kısım ise rivayetlerin şartlarını, çeşitlerini, hükümlerini, ravilerin durumunu, rivayetlerin sınıflarını ve bu konuları içeren eserleri araştıran bir ilim dalıdır. Hadisleri kaynağı, ravi sayısı, ravilerinin güvenilirlikleri, senedleri bakımından değerlendiren kuralların ele alındığı ve açıklandığı bu hadis yöntem bilimine "hadis usulü" denilir.

nbi

Hadis usulüne dair ilk sistematik ve müstakil eser, Hasen b. Abdurrahman er-Râmehürmuzî (öl. 360/971)'nin el-Muhaddisu'l-Fâsıl Beyne'r-Ravi ve'l-Vâi isimli eseridir.

F. ŞERH VE YORUM

- Şerh; bir şeyi açmak, açıklamak, genişletmek ve yorumlamak anlamlarına gelir. Başta Kur'an ve hadis olmak üzere diğer ilimlere ait kitaplar gerektiğinde şerh edilerek yorumlanmıştır.
- İlk bağımsız şerh çalışmaları hicri dördüncü yüzyıldan itibaren Hattâbî (öl. 388/998)'nin *Me'âlimü's-Sünen* adlı eseriyle başlamıştır.
- İbn Hacer el-Askalanî (öl. 852/1449)'nin Buharî şerhi olan *Fethu'l-Bâri'si* çalışmalarının en meşhurudur.

Şerh döneminde yapılan diğer bazı çalışmalar şunlardır:

Bir hadis kitabındaki rivayetleri daha farklı isnadlarla toplayan eserler:

Mustahreçler: Hadis kitaplarındaki hadisleri güçlendirmek için yapılan çalışmaları içeren eserler

Müstadrekler: Sahih hadis kitaplarının kriterlerine uygun olduğu hâlde onlarda yer almayan hadisleri toplayan eserler

Etraf Kitapları: Kullanım kolaylığı için hadisleri çeşitli açılardan alfabetik olarak derleyen eserler

Tahriçler: Çeşitli eserlerde yer alan ancak kaynağı verilmeyen hadislerin kaynağını araştıran eserler.

Hadis Cüzleri / Derlemeleri: Bir kişinin rivayet ettiği hadisleri veya ahkâm hadislerini veya herhangi bir konudaki hadisleri derleyen eserler.

Kırk Hadisler (Erbaîn): İbadet, ahkâm, ahlak, cihad vb. konularda kırk hadis derlemeleri.

Şemail Kitapları: Peygamberimizin fiziki ve ruhi özelliklerini, ibadet ve yaşayışını, giyim ve kuşam tarzını anlatan eserler

Rical Çalışmaları: Herhangi bir hadis kitabındaki ravileri inceleyen eserler

G. KÜTÜB-İ SİTTE

Kütüb-i sitte adıyla şöhret bulan bu eserler ve yazarları sırasıyla şunlardır:

1. *el - Câmiu's-Sahîh*: Muhammed b. İsmail el-Buharî (öl. 256/870)

2. *el -Câmiu's-Sahîh*: Müslim b. Haccac el-Kuşeyrî (öl. 261/874)

3. *es-Sünen*: Ebu Davud, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî (öl. 275/888)

4. *es-Sünen*: Muhammed b. İsa et-Tirmizî (öl. 279/892)

5. *es-Sünen*: Ahmed b. Şuayb en-Nesâî (öl. 303/915)

6. *es-Sünen*: İbn Mace, Muhammed b. Yezid el-Kazvînî (öl. 273/886)

H. ÇEVİRİ KAYNAKLAR

1. Buharî'nin *el-Câmiu's-Sahîh* adlı eseri Mehmed Sofuoğlu tarafından *Sahîh-i Buhâri ve Tercemesi* adıyla Türkçeye tercüme edilmiş on altı cilt olarak yayımlanmıştır.
2. Ahmet Davudoğlu eseri tercüme ve şerh etmiş, bu çalışma da *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi* adıyla son cilt fihrist olmak üzere on iki cilt olarak yayımlanmıştır. Ebu Davud'un *es-Sünen*'i ilk defa İbrahim Koçaşlı tarafından tercüme edilmiştir.
3. *Sünen-i Tirmizî*, girişine Tirmizî'nin hayatı ve bazı hadis ıstılahları eklenerek *Sünen-i Tirmizî Tercümesi* adıyla Osman Zeki Mollamehmetoğlu tarafından tercüme edilmiştir.
4. *Sünen-i Nesaî* ise bir komisyon tarafından iki şerhiyle birlikte *Sünenü'n-Neseî* adıyla sekiz cilt olarak tercüme edilmiştir.
5. *Sünen-i İbn Mace*, Haydar Hatipoğlu tarafından *Sünen-i İbn Mace Tercemesi ve Şerhi* adıyla Türkçeye çevrilmiştir.
6. Bu eser, İbnüd-Deyba (öl. 944/1537) tarafından yapılan "Teysîru'l-Vusûl" adlı derlemenin çevrisidir. Metercim İbrahim Canan eserin aslında olmayan İbn Mâce'nin es-Sünenindeki rivayetleri de çeviriye eklenmiştir.
7. İmam Malik'in *el-Muvatta*'ı, İmam Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned*'i ve Dârimî'nin *es-Sünen*'i de Türkçeye tercüme edilmiştir.

1. **Aşağıdakilerden hangisi kütüb-ü sittenin içinde yer almaz?**

A) el - Camiu's Sahih

B) es - Sünnen (Ebu Davut)

C) Sünen-i Tirmizi

D) Muvatta

E) Sünen-i Nesaî

2. **Hadis kitaplarındaki hadisleri güçlendirmek için yapılan çalışmaları içeren eserlere ne denir?**

A) Müstedrekler

B) Etraf kitapları

C) Tahriçler

D) Şemail Kitapları

E) Mustahreçler

3. **Herhangi bir hadis kitabındaki ravileri inceleyen eserlere ne denir?**

A) Rical çalışmaları

B) Kırk hadisler

C) Hadis cüzleri

D) Tahriçler

E) Etraflar

4. **Peygamberimizin, sahabe ve tabiinden gelen ahkamla ilgili rivayetleri fıkıh konularına göre sınıflandıran eserlere ne denir?**

A) Sünen

B) Cami

C) Musannef

D) Müsned

E) Mu'cem

1. Muvatta

A B C ● E

2. Mustahreçler

A B C D ●

3. Rical çalışmaları

● B C D E

4. Musannef

A B ● D E

IV. ÇEŞİTLERİ

A. KAYNAĞINA GÖRE

1. Kudsî

Anlamı Allah'a, lafzı Hz. Peygamber'e ait olan hadislerdir.

2. Merfû

Hz. Peygambere isnat edilen bütün söz, fiil ve takrirlere merfû hadis denir.

3. Mevkuf

Sahabilerden söz, fiil ve takrir olarak rivayet edilen haberlerdir.

4. Maktu

Sahabeden sonraki nesil olarak bilinen tabiînden söz, fiil ve takrir olarak rivayet edilen haberlere maktu hadis denilmiştir. Maktu hadis, mevkuf hadis gibi dinde delil olarak kabul edilmemiştir.

B. RAVİLERİNİN SAYISINA GÖRE

1. Mütevatir

Yalan üzerinde birleşmeleri aklen mümkün olmayan çok sayıda raviler topluluğunun, her nesilde, yine kendileri gibi bir topluluktan rivayet ettiği, işitme ve görmeye dayanan hadise mütevatir hadis denir.

1.1. Lafzî Mütevatir

Senedin başından sonuna kadar her tabakada bütün ravilerin aynı lafızlarla rivayet ettikleri hadistir.

1.2. Manevi Mütevatir

Lafızları değişik olduğu hâlde aynı anlamı ifade eden rivayetlerdir.

2. Âhâd

Mütevatir hadis şartlarını taşımayan hadislere denir.

2.1. Meşhur

Herhangi bir tabakada en az üç ravisi bulunan hadislerdir.

2.2. Aziz

Herhangi bir tabakada ravi sayısı en az ikiye düşmüş olan hadislere "aziz hadis" denilmiştir.

2.3. Garib

Bir tabakada tek bir ravisi bulunan hadislerdir. Bunlara "ferd" hadis de denir.

C. SIHHAT DERECESİNE GÖRE

1. Sahih

Adalet ve zabt sahibi ravilerin muttasıl senetle rivayet ettikleri, şâz ve muallel olmayan hadistir.

2. Hasen

Sahihlik şartlarını taşımakla birlikte ravileri zabt yönünden güvenilir raviler derecesine çıkamayan/zayıf ravilerin rivayet ettikleri hadislerdir.

3. Zayıf

Sahih ve hasen hadîste bulunması gereken şartları taşımayan fakat uydurma olarak da isimlendirilemeyen hadistir.

3.1. Senetteki Kopukluklar

İsnattaki kopukluk, bir veya birkaç ravinin düşmesiyle meydana gelen kopukluktur.

3.2. Ravinin Kusuru

Ravide, tenkit noktalarından biri veya bir kaçının bulunması sebebiyle zayıf kabul edilen hadislerdir.

D. UYDURMA (MEVZU)

- Hz. Peygamberin söylemediği hâlde çeşitli maksatlarla Peygamberimize nispet edilen uydurma sözlerdir.

1. Mevzu Haberlerin Çıkışı

- Uydurma hadislerin ortaya çıkması, Hz. Osman'ın şehit edilmesiyle başlayan ve "fitne" diye anılacak olan ilk büyük ihtilafların başlamasıyla yakından ilgilidir.
- Hadis uydurma sebeplerinden biri de İslam düşmanlığıdır.
- Hadis uydurma sebeplerinden birisi de insanlara dinin buyruklarını yerine getirmeye teşvik etme gayretidir.
- Hadis uydurma sebeplerinden birisi de şahsi menfaatlerdir.
- Bazı şehirlere, mallara, yiyeceklere ilgi çekmek için uydurulan hadisler de benzer biçimde şahsi çıkarla yakından ilintilidir.

2. Mevzu Haberleri Tanıma

- Hadis uyduranların itirafları
- Hadis âlimlerinin yalancılıklarını tespit ettikleri raviler
- Kur'an-ı Kerim'e aykırı olması
- Sünnete aykırı olması
- Akla, sağduyuya ve tecrübe ile kazanılmış bilgilere aykırı olması
- Tarihî olaylara aykırı olması
- Güvenilir hadis kitaplarında bulunmaması
- Birçok kimsenin görmesi gereken bir olayı bir kişinin rivayet etmesi
- Lafzında ve manasında bozukluk olması

3. Mevzu Haberlerin Zararları

- Uydurma hadislerin İslam dünyasında meydana getirdiği en büyük tahribat dinî ve mezhebî ayrılığı körükleyici bir rol oynamasıdır.
- Müslümanların aralarındaki ihtilaflara uydurma hadislerin rolü vardır.

4. Mevzu Haberlere Karşı Önlemler

- Mevzu hadislere karşı muhaddislerin açtığı savaşın verimli neticelerinden biri ve belki de en mühimi, hadis diye uydurulmuş sözleri muhtelif metotlarla bir araya toplayan mevzuat kitaplarıdır. Bu eserler sayesindedir ki hadis münekkidi olmayan kimselerin de uydurma hadisleri tanıyabilmesi mümkün olmuştur.
- Uydurma hadislerle ilgili eserlerden bazıları şunlardır:
  - Ebu'l-Ferec İbnu'l-Cevzî (öl. 597 H) , Kitâbu'l-Mevzuât mine'l-Ehâdisi'l-Merfuât
  - Suyûtî (öl. 911 H) , el-Leâli'l-Masnûa fi'l-Ahâdîsi'l-Mevzûa
  - İbnu'l-Arrâk (öl. 963 H), Tenzîhu'ş-Şerîati'l-Merfûa ani'l-Ehâdisi'ş-Şenîati'l-Mevzûa
  - Aliyyu'l-Kârî (öl.1014 H), el-Mevzûâtu'l-Kübra
  - el-Leknevî (öl.1304 H), el-Âsâru'l-Merfua fi'l-Ahbâri'l-Mevzûa
  - Bu konuda M. Yaşar Kandemir'in "Mevzu Hadisler"in başlıklı çalışması vardır.

1. Aşağıdaki eserlerden hangisi mevzu hadislerle ilgili eserlerden değildir?

A) el-lekveni'nin eseri

B) Aliyyu'l-Karî, Mevzuât

C) İbnu'l-Arrâk

D) Ebu'l-Ferec

E) Buharî, Sahihî

2. Uydurma hadislerin tanınmasında en önemli etken aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tarihi olaylara aykırı olması

B) Sünnete aykırı olması

C) Kur'an'a aykırı olması

D) Manasındaki bozukluk

E) Tecrübeye aykırı oluşu

3. Uydurma hadisler aşağıdakilerden hangisinin döneminde başlamıştır?

A) Hz. Osman'ın şahadetiyle

B) Hz. Ömer

C) Hz. Ali

D) Hz. Ebubekir

E) Muaviye dönemi

4. Sahabilerden söz, fiil ve takrir olarak rivayet edilen haberlere ne ad verilir?

A) Merfu

B) Mevkuf

C) Maktu

D) Ahad

E) Lafzî Mütevatir

1. Buharî, sahihi

A B C D **E**

2. Kur'an'a aykırı olması

A B **C** D E

3. Hz. Osman şahadetiyle

A B C D E

4. Mevkuf

A **B** C D E

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

V. TAHLİLİ HADİS VE TENKİD

A. SENED TENKİDİ

- Hadis tenkidi, rivayetlerin Hz. Peygambere ait olup olmadığını belirlemek için yapılan bir inceleme/eleştiri faaliyetidir.
- Hadislerin senedi ve ravileri ile ilgili yapılan incelemeye sened/isnad tenkidi denir.

1. Ravinin Adaleti

- Bir ravinin adalet ve zabıt sıfatlarını zedeleyen on kusura "metâin-i aşere" (on suçlama noktası) denir.
- Bu kusurlardan beşi ravinin adaleti ile ilgilidir.
- Hadis rivayet eden kişinin güvenilir olmasına "adalet" denir.
- Kizbu'r-ravi, ravinin hem günlük hayatında hem de hadis rivayetinde yalan söylediğinin açığa çıkmasıdır.
- İttihamu'r-ravi bi'l-Kizb; diğer konularda yalan söylediği bilinen ravinin hadis rivayetlerinde de yalan söyleyebileceğine ihtimal verilmesidir.
- Fısku'r-Ravi, ravinin günah işlemekten sakınmayarak dinin emir ve yasakları konusunda duyarsız davranmasıdır.
- Bid'atu'r-Ravi, ravinin İslam dininin genel prensiplerine aykırı görüşler ileri sürmesidir.
- Cehâletü'r-ravi, ravinin cerh ve ta'dil yönünden durumunun bilinmemesi hâlidir.

2. Ravinin Zabtı

- Zabt; ravinin duyduğu hadisi başka bir raviye nakledinceye kadar iyi bir şekilde muhafaza etmesidir.
- Metâin-i aşere denilen on kusurdan beşi de ravinin zabtı ile ilgilidir.
- Kesretu'l-galat; ravinin hadisi rivayet ederken çokça hata yapmasıdır.
- Fartu'l-gafle, ravinin hadisi alırken ve naklederken çok hata yapmasıdır.
- Sûu'l-hıfz, ravinin hafızasının zayıflığı yüzünden eksik veya fazla ezberleyip çabuk unuttuğundan rivayetlerinde hatalarının isabetlerinden çok olmasıdır.
- Vehm, ravinin rivayet ettiği hadisin senet ve metinlerinde karışıklığa yol açacak hataları çok sık yapmasıdır.
- Muhâlefetü's-sikat, ravinin rivayetlerinde güvenilir bir raviye ters düşmesidir.

B. METİN TENKİDİ

- Metin tahlili/tetkiki, bir hadisin çeşitli rivayetlerine dayanılarak mümkün olan en sağlıklı metnin ortaya çıkarılması gayretidir. Metin tenkidi ise söz konusu metnin Hz. Peygambere ait olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan incelemeye denir.

1. Dil (İfadelerde Tutarlılık)

- Bir hadisin metni ifade açısından tutarlı olmalıdır.
- Hz. Peygamber, aşırılıklardan ve abartılardan uzak durmaya önem vermiştir.
- Hz. Peygamber, insanların anlamaları için yaptığı benzetmelere, verdiği misallere ve kullandığı üsluba özen göstermiştir.

2. Kur'an'a Uygunluk

- Hz. Peygamberin sünneti, Kur'an'ın açıklanmış / yaşanmış hâlidir.
- Hz. Peygamberin ailesi ve arkadaşları ona nispet edilen sözler konusunda oldukça titiz davranmışlardır. Onların söz konusu hassasiyetlerinin temelinde de rivayetlerde Kur'an'a uygunluk şartını gözettikleri görülmektedir.
- İslam düşüncesini ve tefsir, hadis, fıkıh, kelam, tasavvuf vb. disiplinleri etkisi altına almış olan birtakım rivayetlerin - yer aldıkları kaynak ne kadar muteber, isnadı da ne kadar sağlam olursa olsun - Kur'an süzgecinden geçirilmesi son derece önemlidir. Hatta bunun hayati bir öneme haiz olduğu bile söylenebilir.

3. Sahih Sünnete Uygunluk

- Sevgi ve hoşgörü, Hz. Peygamberin sünnetinin özünü teşkil eder. Bu durumda kötü muamele, kabalık ve anlamsız şiddet içeren rivayetlerin ona ait olması mümkün değildir.
- Tarihî veriler açısından herkesi ilgilendiren konularda (yaygın olaylarda) söz konusu rivayetlerin de çok gelmesi gerekir. Bu türden rivayetlerin sahih sünnete uygun olmaması halinde reddedilmeleri gerekir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

4. Akılla Çelişmeme

- Akıl, Allah'ın insana verdiği ilahî bir lütuf ve nimettir. Allah, akla değer vermiş ve aklını kullananları da övmüştür. Akıl, doğru ile yanlışı ayırt edebilme kabiliyeti olarak her türlü sorumluluğun ön koşuludur. Aklı en iyi şekilde kullanmaya teşvik eden yüzlerce ayetin varlığı, Kur'an'ın akla verdiği önemi göstermektedir.
- Hz. Peygamber, ahlakıyla olduğu kadar aklı ve zekâsıyla da üstün vasıflara sahiptir. Aynı zamanda o akla ve muhakemeye önem veren birisidir.

5. Tarihi Verilere Uygunluk

- Hadis metinlerinin tahlil ve tenkidinde başvurulan yöntemlerden biri de hadisin tarihî verilere uygun olup olmadığının araştırılmasıdır. Buna göre herhangi bir olayla ilgili olarak rivayet edilen hadislerin tarihte meydana gelmiş olaylara ilişkin verilere ters düşmemesi gerekir.
- Metin tenkidine verilebilecek örneklerden biri de gelecekte vuku bulacak olaylarla ilgilidir. Bir sonraki zamanın bir öncekinden daha kötü olacağını ve bunun kıyamete kadar böyle devam edeceğini bildiren rivayetler genellikle gelecek hakkında karamsarlığa sürüklediği için eleştirilmiştir.

1. **Ravinin hem günlük hayatında hem de hadis rivayetinde yalan söylediğinin açığa çıkmasına ne denir?**

A) İttihamu'r-Ravi

B) Kizbu'r-Ravi

C) Gafletu'r-Ravi

D) Fısku'r-Ravi

E) Cehaletu'r-Ravi

2. **Ravinin duyduğu hadisi başka bir raviye nakledinceye kadar iyi bir şekilde muhafaza etmesine ne denir?**

A) Vehm

B) Muhalefetu's-Sikat

C) Zabt

D) Kesretu'l-Galat

E) Metain-i Aşere

3. **Ravinin hadisi alırken ve nakledirken çok hata yapmasına ne denir?**

A) Fartu'l-Gafle

B) Kesretu'l-Galat

C) Metain-i Aşere

D) Sûu'l-Hıfz

E) Vehm

4. **Ravinin rivayetlerinde güvenilir bir raviye ters düşmesine ne denir?**

A) Zabt

B) Kesretu'l-Galat

C) Fartu'l-Gafle

D) Muhalefetu's-Sikat

E) Vehm

1. Kizbû'r-Ravî

A **B** C D E

2. Zabt

A B **C** D E

3. Fartu'l-Gafle

A B C D E

4. Muhalefetu's-Sikat

A B C **D** E

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

VI. HADİS VE SÜNNET

A. GELENEKSEL HADİS İLİMLERİ

1. Garibu'l-Hadis

Hadis metinleri'nde yer alıp anlaşılması zor olan kelimelerin ve kavramların doğru anlaşılmasına hizmet eden bir ilim dalı olarak ortaya çıkmıştır.

Garibu'l-hadis konusunda yazılmış eserlerden bazıları şunlardır:

- Ebu Ubeyd Kâsım b. Sellâm (öl. 224 H), Garibu'l-Hadis
- İbn Kuteybe (öl. 276 H), Garibu'l-Hadis
- Hattabî (öl. 388 H), Garibu'l-Hadis
- Zemahşerî (öl. 538 H), el-Faik fî Garibi'l-Hadis
- İbnu'l-Cevzi (öl. 597 H), Garibu'l-Hadis
- İbnu'l-Esir el-Cezerî (öl. 606 H), en-Nihaye fî Garibi'l-Hadis ve'l-Eser

2. Muhtelifu'l-Hadis

- Görünüşte içerikleri birbirine zıt görünen ancak dikkatle incelendiği zaman bir çelişkinin olmadığı anlaşılan hadislere muhtelifu'l-hadis denir.
- Birbiriyle çelişkili gibi görünen hadislerin gerçek durumunu açıklayan ve bunlar arasındaki çelişkiyi gidererek uzlaştırmaya çalışan ilim dalına da te'vilu muhtelifi'l-hadis denilmiştir.
- Hadislerde görülen çelişkilerin birçoğu bu hadisleri rivayet eden ravilerden kaynaklanmıştır.

3. Fıkhu'l-Hadis

- Hadis ve sünneti doğru anlayarak Hz. Peygamber'in amacını kavramaya fıkhu'l-hadis denir.
- Hadis ve sünneti amacına uygun olarak anlamak doğru anlamanın ilk şartıdır.
- Hz. Peygamber'in hangi sözü niçin söylediğini veya hangi fiili ne amaçla yaptığını bilmek, onun söylediklerini ve yaptıklarını doğru anlamak için önemlidir.

4. Esbâbu Vurudi'l-Hadis

- Hz. Peygamberin söz ve fiillerini daha iyi anlayıp kavramak için bu söz ve fiillerin tarihsel ve toplumsal bağlamlarını, zaman ve mekân boyutunu, yerellik ve evrenselliğini tespit etmek gerekir. Bunu gerçekleştirmek için başvurulan ilim dallarından biri de esbâbu vurudi'l-hadis bilgisidir.
- Hz. Peygamberin bir konuyla ilgili söz ve fiillerinin gerçek amacını anlamak için o söz ve fiilin söyleniş ve yapılış sebebini bilmek gerekir.
- Bir hadisin hangi sebeple söylendiği o hadisi rivayet eden sahabenin vürud sebebini de aktarmasından anlaşılabilir.

B. MODERN BİLİMLERİN KATKISI

- Hadislerde adı geçen yer ve bölgelerin tespit edilmesinde coğrafyadan, o günkü Arap toplumunun kültürel ve yerel özelliklerinden bahseden rivayetleri anlamak için de kültürel antropoloji ve halk bilim dallarından faydalanmak gerekir.

- Hz. Peygamber'in hadislerinde geçen tıp ve sağlıkla ilgili tavsiye ve önerilerinin doğru bir şekilde anlaşılması önemlidir. Bu yüzden o günkü tıp ve sağlık telakkilerinin gerçeğini öğrenmek için tıp tarihi ve koruyucu hekimlik alanlarında bilgi sahibi olmak gerekir.
- Hadis metinlerinde yer alan veya anlaşılması zor olan birçok kelime ve kavramın o günkü anlamını, tarih içinde uğradığı anlam farklılığını tespit etmek için filoloji ve edebiyat biliminin verilerinden yararlanmak gerekir.

C. HADİS VE SÜNNETİN DEĞERİ

- Hz. Peygamberin yaşamında bireysel ve toplumsal hayatımıza yön verecek hedef, ilke ve prensipler vardır. Müslümanlar da bunlar doğrultusunda çağın gelişen ve değişen şartları çerçevesinde sorunlarına çözüm üretmeye yönelik bir kaynak olarak almak zorundadır.

1. Bağlayıcılığı

- Hadis ve sünnet, Kur'an-ı Kerim'de yer alan hükümleri açıklar ve bunun yanı sıra Müslümanlar için önem arz eden bazı konularda da Kur'an çerçevesinde yeni hükümler getirir.
- Hz. Peygamber'in hadis ve sünnetinin önemli bir kısmı da Kur'an'ı açıklama ve yorumlamayla ilgilidir. Bu açıklama ve yorumlama görevi bizzat Allah tarafından kendisine verilmiştir.
- Hz. Peygamber bazı durumlarda Kur'an'da bulunmayan konularla ilgili yeni hükümler de ortaya koymuştur. Resulullah olaylar karşısında, belli bir süre geçtiği hâlde vahiy gelmemiş ise kendi görüşü ve içtihadı ile hareket etmiştir.
- Hz. Peygamber'in namaz, oruç, hac, zekât vb. gibi konularda yaptığı açıklama ve uygulamaları bağlayıcı niteliktedir.

2. Bütünlüğün Gözetilmesi

- Hz. Peygamber'in söz ve fiillerinden kastedilen anlamı doğru bir şekilde anlamak için onun aynı konuyla ilgili olan hadislerini bir arada değerlendirmeli ve bu hadisler arasındaki bütünlük gözetilmelidir.
- Hadisler arasında görülen çelişkilerin giderilmesi, hadislerin söyleniş sebeplerinin tespit edilmesi, hadislerden gerekli mesajların çıkarılması gibi hususların bütünlüğün gözetilmesinde önemli bir yeri vardır.

3. Yerellik ve Evrensellik

- Hadiste yerellik; Hz. Peygamberin yaşadığı dönemdeki sosyal ve coğrafi alanlarda evrensel niteliği olmayan sadece o döneme ait söz, fiil ve tutumları anlamına gelir. Evrensellik ise hadis ve sünnetin bütün insanlara yönelik, belli bir zamanla sınırlı olmayan bir mesaj içermesidir. Dolayısıyla bir hadisin hem yerel hem de evrensel boyutu olabilir. Çünkü bir hadis söylendiği ortamın özelliklerini taşıması yönüyle yerel, vermek istediği mesaj yönüyle de evrenseldir.

D. ÖRNEK ALMA VE TAKLİT ETME ARASINDAKİ FARK

- Hz. Muhammed, bütün Müslümanlar için örnek bir şahsiyettir. Bundan dolayı da Hz. Peygamber'i örnek almak ile onu taklit etmek arasındaki farkı iyi bilmek önemlidir.
- Hz. Peygamberin sünnetini doğru anlayıp örnekliğini ve model oluşunu iyi kavramak için taklit etmek ile örnek almak arasındaki farkların dikkate alınması gerekir.
- Örnek almak bilinçli bir şekilde hareket etmektir.
- Hz. Peygamberi örnek almak onun söz ve davranışlarının amacını iyi kavrayarak benimsemek ve içselleştirerek yaşamaktır.
- Taklit ancak ibadetlerin şeklî boyutunda söz konusu olabilir.

1. Hadis metinlerinde yer alıp anlaşılması zor olan kelimelerin ve kavramların doğru anlaşılmasına hizmet eden ilim hangisidir?

A) Muhtelifu'l-Hadis

B) Fıkhu'l-Hadis

C) Garibu'l-Hadis

D) Esbabu Vurudi'l-Hadis

E) Hadis ricali

2. İbn Kuteybe'nin Garibu'l-Hadis kitabı aşağıdakilerden hangi ilme dair yazılmıştır?

A) Muhtelifu'l-Hadis

B) Hadis ricali

C) Esbabu Vurudi'l-Hadis

D) Fıkhu'l-Hadis

E) Hadiste zor kelimeler ilmiyle ilgili ilim

3. Hadis ve sünneti doğru anlayarak Hz.Peygamberin amacını kavramaya ilim olarak ne ad verilir?

A) Fıkhu'l-Hadis

B) Tefsir

C) Siyer

D) İslam Tarihi

E) Kelam

4. Görünüşte içerikleri birbirine zıt görünen, ancak dikkatle incelendiği zaman bir çelişkinin olmadığı anlaşılan hadislere ne denir?

A) Garibu'l-Hadis

B) Muhtelifu'l-Hadis

C) Fıkhu'l-Hadis

D) Tabakat Kitabı

E) Sünenler

1. Garibu'l-Hadis

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

2. Hadiste zor kelimeler ilmiyle ilgili ilm olan Garibu'l-Hadis

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

3. Fıkhu'l-Hadis

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

4. Muhtelifu'l-Hadis

Ⓐ ● Ⓒ Ⓓ Ⓔ

neler öğreneceğim?

I. KELAM
- A. TANIMI, KONUSU VE AMACI
- B. YÖNTEMİ
- C. DOĞUŞU VE GELİŞMESİ
- D. İSLAM BİLİMLERİ ARASINDAKİ YERİ
- E. FELSEFE İLE İLİŞKİSİ
- F. VARLIK
- G. BİLGİ

II. YORUMLAR
- A. YORUM FARKLILIKLARI
- B. MEZHEPLER
- C. FIKHİ YORUMLAR
- D. ALEVİLİK - BEKTAŞİLİK

III. İMAN, BİLGİ, AMEL
- A. İMAN
- B. TASDİK VE İNKÂR
- C. İMAN-BİLGİ
- D. İMAN-AMEL
- E. ARTMA-EKSİLME

IV. ALLAH'IN VARLIĞI VE BİRLİĞİ: TEVHİT
- A. VARLIK DELİLLERİ
- B. İNANMA
- C. SIFATLARI
- D. İSİMLERİ

V. MELEKLER
- A. VARLIĞI
- B. GÖREVLERİ
- C. MELEKLERE İMAN
- D. CİN VE ŞEYTAN

VI. NÜBÜVVET
- A. RESUL, NEBİ VE VAHİY
- B. ALLAH'IN PEYGAMBER VE VAHİY GÖNDERMESİ
- C. NİTELİKLERİ
- D. MUCİZE
- E. KİTAPLAR
- F. PEYGAMBERİMİZ

VII. AHİRET
- A. HAYAT
- B. ÖLÜM
- C. DİRİLİŞ
- D. SORGULANMA
- E. CENNET VE CEHENNEM
- F. AHİRETE İMAN

VIII. KADER
- A. KADER VE KAZA
- B. İNSANIN KADERİ
- C. KAVRAMLAR

IX. GÜNÜMÜZDEKİ DURUM
- A. KELAM İLMİ
- B. PROBLEMLERİ
- C. YENİ İLM-İ KELAM

X. DİN VE VİCDAN
- A. İSLAM VE ÖZGÜRLÜK
- B. DİN SEÇME ÖZGÜRLÜĞÜ
- C. DİN İÇİNDE ÖZGÜRLÜK
- D. LAİKLİK

I. KELAM

A. TANIMI, KONUSU VE AMACI

- Kelam ilmi amacı açısından, kesin deliller kullanarak ortaya çıkacak şüpheleri gideren, İslam inanç esaslarını ispata güç kazandıran bir ilimdir.
- Allah'a, peygamberlere ve ahirete iman İslam dininin temel inanç konularıdır.
- Kelam, Allah'ın zatından ve sıfatlarından, peygamberlik ile ilgili konulardan, yaratılmışların başlangıç (mebde) ve sonundan (mead: ahiret) vahyin ilkeleri ışığında bahseden bir ilimdir.

B. YÖNTEMİ

- Kelam ilmi, ele aldığı konuları mantık kanunlarına uygun olarak aklî bir yöntemle açıklar.

C. DOĞUŞU VE GELİŞMESİ

- Peygamberimizin vefatı ile Müslümanlar Kur'an'la ve kendi düşünceleri ile baş başa kalmışlar ve böylece yeni bir süreç başlamıştır.
- Kelamın doğmasına zemin hazırlayan bu dönemin inançla ilgili konuları ele alan en önemli eseri İmam-ı Azam Ebu Hanife (öl.150/767)ye nispet edilen "Fıkh-ı Ekber" adlı risaledir.
- Peygamberimizin vefatından sonra yaşanan siyasi olaylar nedeniyle ortaya çıkan büyük günah işleyenin durumu, iman amel ilişkisi, insan hürriyetinin sınırları gibi konular da bu süreci hızlandırmıştır.

- Hasan el-Basrî ve İbrahim en-Nehâî gibi önde gelen tabiîn âlimleri, bu problemlerle ilgili görüşler ileri sürmeye başlamışlardır.
- Kelamın doğuşu olarak adlandırılan bu dönemde özellikle büyük günah işleyenin durumu, imamet, Kur'an'ın yaratılıp yaratılmadığı, Allah'ın görülmesi, Allah'ın sıfatları ve kader meselesi gibi hususlar temel tartışma konularını oluşturmuştur.

D. İSLAM BİLİMLERİ ARASINDAKİ YERİ

- İslami bilimlerin hepsi kelime-i tevhid ile ifade edilen tevhit inancı üzerine kurulmuştur.
- Kelam ile fıkıh arasında da çeşitli ilişkiler vardır. Örneğin, kelam âlimi mükelleflerin özgür eylemlerinin bulunduğunu ispat eder. Fakih ise fiillerin hükümlerini açıklar.
- Kelama en yakın ilim dallarından biri mezhepler tarihidir. Kelam, itikadi fikirlerle ilgilenirken mezhepler tarihi bu fikirlerin sosyal, siyasal arka planını ve bu fikirleri savunan grupların görüşlerini kendi kaynaklarına dayanarak anlatmaya çalışır.

E. FELSEFE İLE İLİŞKİSİ

- Kelamın felsefeden ayrı olarak İslam'ı savunmak ve İslam inançlarının delillerini göstermek gibi başka görevleri de vardır.
- Kelam tarihinde özellikle Gazalî ve Fahreddin er-Râzî kelam ile felsefe ilişkilerinin geliştirilmesinde önemli roller üstlenmişlerdir.

F. VARLIK

- Varlıklar, duyularımız tarafından algılanan nesneler âlemi (şahadet âlemi) ve duyularımızın ötesinde bulunan varlıklar (gayb âlemi) şeklinde ikiye ayrılır. Duyularımızla algıladığımız varlıklar, Allah'ın varlığını gösteren işaretlerdir.

1. Allah - Âlem

- Allah'ın dışındaki her "mevcut" yani "var olan" her şey, âlemin bir parçasıdır.
- Kelam ilmi, Kur'an'ın yol göstericiliğinde evrene bakarak ondaki sonsuz düzeni açıklamaya çalışır.

2. Madde

- Kelam ilmi, fizik biliminde olduğu gibi maddenin yapısı ve onun en küçük yapı taşıyla ilgilenmez.
- Madde, yaratılmış ve sonlu olması bakımından kelam ilmine konu olmuştur.

3. Hayat

- Kelam ilmi Kur'an'dan hareketle biyolojik anlamda hayatın ilim, kudret ve hayat sahibi olan Allah'a dayandığını belirtmekte ve Allah'ın hayat veren olmasının inkâr edilerek biyolojik anlamda bir hayatın düşünülemeyeceğini ifade etmektedir.

4. İnsan

- Kur'an'ın insana yüklediği sorumluklardan hareket eden kelam ilmi, yaratıcısını inkâr ederek insanı tanrılaştıran ve onu bütün ahlaki sorumluluklardan sıyıran düşüncelerin zararlarını açıklar.
- Kelam, yerlerin ve göklerin mutlak hükümranlığının, mutlak irade ve kudret sahibi Allah'a ait olduğunu belirtir.

G. BİLGİ

1. Tanımı

- Kelamcılar, konuların teorik bir çerçevesini oluşturmak için eserlerine bilginin tanımını vererek başlarlar. Bilgiyi kelam konularının teorik çerçevesini oluşturacak şekilde bağımsız bir konu olarak ilk ele alan, Maturidî'nin "Kitâbü't-Tevhid" adlı eseridir.
- Kelam âlimleri "Eşyanın gerçekliği sabittir." ifadesiyle bilgiye konu olan nesnelerin kendinde bir gerçekliklerinin olduğunu kast ederler.

2. Kaynakları

2.1. Akıl

- Kelam ilmine göre akıl, bilgi elde etme yollarından biridir. İmam Maturidî aklı "aynı nitelikte olanları bir araya toplayan ve farklı nitelikte olanları ayıran şey" olarak tanımlayarak, aklın varlıkları ve onlarla ilgili bilgileri tasnif ederek sonuçlar çıkarıp kıyas yapabilen bir zihnî güç olmasına dikkat çekmiştir.

- Mutezile'nin büyük çoğunluğu, insanların peygamberler tarafından getirilen vahiy bilgilerine muhtaç olduğunu kabul etmekle birlikte aklı mutlak bir bilgi kaynağı olarak görmüşler, ona daima nakil karşısında hata yapmaz bir hakem rolü vermişlerdir.
- Ebu'l-Hasan el-Eşarî, başta Allah'ın varlığına iman konusu olmak üzere bütün dinî bilgilerin kaynağını akla değil vahye bağlı görmüştür.
- Yaratıcının varlığını bilmek ve nasları anlamak için akla başvurulması gerekir.

2.2. Vahiy

- Vahiy, insanın hayatının amacı üzerinde de durarak hayatını anlamlı kılması için yol gösterir.
- Vahyin bilgi verdiği alanlardan biri de geçmiş milletlerin ve peygamberlerin hayatlarına ilişkin bazı olaylardır.
- Kelam ilmi inanç konularının gaybi özelliklerinden hareketle haber kaynağı kabul edilebilecek naklî deliller konusunda bazı şartlar ileri sürmüştür.

2.3. Duyular

- Kelam âlimlerine göre duyu organlarıyla elde edilen bilgilerin, kesin bilgiler olarak kabul edilmesi için duyu organlarının sağlam ve sağlıklı olması gerekir.

3. Bilgi - Değer

- Maturidî ve Mutezilî âlimlerin fikirleri doğrultusunda inancı olmasa da birçok insanın ahlaki değerlere uygun davranabilmesi nedeniyle ahlaki değerlerin insanlardan bağımsız bir gerçeklikleri olduğu belirtilebilir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

4. Bilgi - İnanç

- Kur'an'da müşriklerin vahye dayanmayan bilgisizce oluşturdukları batıl inançları eleştirilmiştir.
- İnsan duyu organları vasıtasıyla çevresiyle sürekli bir etkileşim içerisindedir.

1. **Kelam ilminin doğmasına zemin hazırlayan ve inançla ilgili konuları ele alan en önemli eseri aşağıdakilerden hangisi yapmıştır?**

A) İmam-ı Maturidî

B) Bakıllanî

C) İmam-ı Azam Ebu Hanife

D) Fahrettin Razî

E) Pezdevî

2. Kelam, Allah'ın zatından ve sıfatlarından, peygamberlik ile ilgili konulardan, yaratılmışların başlangıç ve sonundan vahyin ilkeleri ışığında bahseden bir ilimdir.

Buna göre aşağıdaki kavramlardan hangisi doğru olarak tanımlanmıştır?

A) Mebde (başlangıç); maad (ahiret) demektir.

B) Mead (başlangıç); mebde (ahiret) demektir.

C) Sıfatlar Allah'ın zatıyla kaim bir mana değildir.

D) Peygamberlik kelamî değil, siyasî'dir.

E) Yaratılmışların mebde ve meadi yoktur.

3. **Fıkh-ı Ekber hangi konulardan bahseder?**

A) Fıkhî konular

B) Siyer

C) Akaid, Kelam

D) Mezhepler Tarihi

E) İslam Tarihi

4. **Eşya'nın gerçekliği sabittir düşüncesini aşağıdakilerden hangisi savunur?**

A) Kelamcılar

B) Fizoloflar

C) Hadisçiler

D) Tarihçiler

E) Tasavvufçular

1. Kelam, ilminin doğuşuna zemin hazırlayan ve en temel eserlerden biri de İmam-ı Azam Ebu Hanifenin Fıkhu'l-Ekber adlı eseridir.

A B Ⓒ D E

2. Mebde (Başlangıç) Mead ise (Ahiret) demektir.

Ⓐ B C D E

3. İnce anlayış, keskin kavrayışı anlamlandıran fıkh, akaid alanında ilk kez kullanılmıştır.

A B Ⓒ D E

4. Kelamcılar eşyanın gerçekliği sabittir düşüncesini savunmuşlardır.

Ⓐ B C D E

II. YORUMLAR

A. YORUM FARKLILIKLARI

- Müslümanlar arasında dinî konularla ilgili olan farklı yorumların ortaya çıkmasının birçok sebebi vardır. Bunların başında toplumsal, kültürel, siyasi, coğrafi, insani farklılıklar, dinî metinler ve bireysel anlayış farklılıklarından kaynaklanan sebepler gelmektedir.

B. MEZHEPLER

- Fikir ve düşünce özgürlüğünün bir ürünü olan ve akla önem veren çeşitli yorum ve mezheplerin ortaya çıkması doğal bir durumdur.
- Havaric, Şia, Mürcie, Mutezile, Eş'ariye ve Maturidiye gibi oluşumlar Müslümanların inanç ve siyaset konusunda karşılaştıkları sorunların çözümü için farklı görüş ve düşünceler ileri sürmüş başlıca itikadî ve siyasi mezheplerdir.

1. Havariç

- Haricîler, "Lâ hükme illâ lillah" (Hüküm yalnızca Allah'a aittir.) sloganıyla ortaya çıkmış, Hakem Olay'ını kabul ettiği için Hz. Ali'yi de reddetmiş ve belli bir süre sonra da itikadi boyut kazanmış bir gruptur.

2. Şia

- Şia, Hz. Ali'nin Hz. Peygamberden sonra nass ve tayinle imam olduğuna, imametin kıyamete kadar onun soyunda devam ettiğine inanan şahıs veya toplulukların müşterek adıdır.
- Tarih içinde gelişerek itikadi, siyasi ve fıkhi konularda kendine özgü fikirleriyle bağımsız bir ekol olarak varlığını sürdürmüştür.

3. Mürcie

- Haricîliğe karşı bir tepki olarak doğan Mürcie, Müslümanlar arasında yaşanan siyasi çatışmalara karışanlar ve bunun sonucunda ölen ve öldürülenleri tekfir edenler karşısında sessiz kalmayı tercih etmiştir.

4. Mutezile

- Hasan Basri'nin ilim meclisinde iç savaşa katılanlar ile büyük günah işleyenlerin durumları tartışılırken Vasıl b. Ata büyük günah işleyenlerin ne mümin ne de kafir olduğunu, bu iki yer arasında bir yerde olduklarını ileri sürerek Mutezilenin temellerini atmıştır.

MUTEZİLENİN BEŞ TEMEL ESASI

1. Tevhid: *Allah zatında, sıfatlarında ve fiillerinde birdir. Kıdem Allah'a mahsus en özel sıfattır. Allah'ın diğer sıfatları onun zatının aynısıdır. Allah zatı ile bilir, zatı ile görür ve zatı ile işitir.*

2. Adalet: *Allah, çirkin ve kötü olan şeyleri yaratmaz. İnsan özgür ve sorumlu bir varlıktır, kendi fiillerinin yaratıcısıdır. Eğer insan fiillerinin yaratıcısı Allah olsaydı Allah'ın iradesine uymayan fiillerinden dolayı bu insanı cezalandırması anlamsız olurdu. İnsanın yaptıklarından sorumlu tutulması için tam bir irade ve eylem hürriyetine sahip olması gerekir. Dolayısıyla insanın özgür bir iradesi vardır ve Allah bu iradeye müdahale etmez. Çünkü insanın iradesine müdahale Onun ilahî adaletiyle bağdaşmaz.*

3. Vaad ve vaîd: *Allah'ın, dünyada güzel amel ve davranışlarda bulunan kimseleri ahirette mükâfatlandıracağına söz vermesi vaad, Allah'ın kötü ameller işleyenleri cezalandırmakla tehdit etmesine de vaîd denir. Bu durum adalet ilkesinin doğal bir sonucudur. İyilik yapana mükâfat, kötülük yapana da ceza vermek Allah için vaciptir. Çünkü Allah ne vaadinden ne de vaîdinden döner.*

4. el-menzile beyne'l-menzileteyn: *Büyük günah işleyen kimse ne mümindir ne de kafirdir, iman ile küfür arasında bir yerdedir.*

5. el-emru bi'l-ma'ruf ve'n-nehyu ani'l-münker: *İyiliği emredip kötülükten sakındırmak her Müslüman için farz olan bir görevdir.*

5. Ehl-i Sünnet

- Ehl-i sünnetin inanç ve amel konusundaki görüşlerinin şekillenmesinde Hasan Basri'nin önemli katkıları olmuştur.
- İmam Azam Ebu Hanife'nin fikirleri yoğun bir şekilde belirleyici olmuştur.

EHL-İ SÜNNETİN BAZI TEMEL GÖRÜŞLERİ

- *Allah vardır, birdir, eşi benzeri yoktur. Allah'ın kendine özgü çeşitli sıfatları vardır.*
- *Allah, kâinatın tamamını yaratan yegâne yaratıcıdır.*
- *İman, dil ile ikrar ve kalp ile tasdiktir. İman ve amel birbirinden farklıdır.*
- *İnsanlar özgür irade sahibi varlıklardır ve yaptıklarından sorumludurlar.*
- *İnsanlık tarihinin her döneminde peygamberler gönderilmiştir. Allah, Hz. Muhammed'i son peygamber, İslam'ı da son din olarak göndermiştir.*
- *Kur'an-ı Kerim, Allah tarafından Hz. Muhammed'e indirilmiş vahiydir. Hiç bozulmadan vahyedildiği günden kıyamete kadar varlığını koruyacaktır.*
- *İnsanlar öldükten sonra tekrar diriltilerek yaptıklarının karşılığını cennette veya cehennemde göreceklerdir.*
- *İlk dört halifenin hilafet sırası Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali şeklindedir.*
- *Günah işleyen bir Müslüman bu işlediği günahtan dolayı dinden çıkmaz. Bir Müslüman'a her ne sebeple olursa olsun kâfir demek doğru değildir.*
- *Ehl-i kıble olan hiçbir kimse tekfir edilemez.*

- Selefiliğin en belirgin özelliği inanç konularında akla yer vermeden ayet ve hadislerle yetinmek, anlamı açık bir şekilde anlaşılmayan, yoruma ihtiyaç duyan ve başka anlamlara gelme ihtimali bulunan ayet ve hadisleri yorumlamaktan kaçınmaktır.

5.1. Eş'ariye

- Gazzalî ve Fahreddin Razî gibi âlimler Eş'arîliğin temel görüşlerini benimseyerek yazdıkları eserlerle bu mezhebin geniş bir şekilde yaygınlaşmasını sağlamışlardır.

Eş'arîliğin temel görüşleri şunlardır:

- Allah birdir, eşi ve benzeri yoktur.
- Allah'ın zatı ile birlikte var olan ezeli sıfatları vardır.
- Kur'an-ı Kerim Allah'ın kelamıdır ve mahlûk değildir.
- Allah ahiret gününde müminler tarafından görülebilecektir. İnsanların fiilleri Allah tarafından yaratılmaktadır.
- Eş'arî'ye göre iman bilgi ve kalp ile tasdikten ibarettir.
- Büyük günah işleyen bir kimse günahkâr olur ama imandan çıkmaz. Günah işleyenin durumu Allah'a kalmıştır. Allah dilerse bu kimseyi bağışlar veya cezalandırır.
- Kendilerine dinî tebliğ ulaşmayan kimseler, akıllarıyla Allah'ı bulmak ve iman etmekle yükümlü değildir. İyi ve kötü, güzel ve çirkin akıl ile değil vahiyle bilinebilir.
- Bir şey Allah emrettiği için güzel, yasakladığı için çirkindir.

- Allah, kulları arasından seçtiği kişileri peygamber olarak gönderir. Peygamberlerin erkek olması şart değildir.
- Ahiret hayatıyla ilgili konular ancak nassla bilinir ve akıl ise bunların imkan dâhilinde olduğunu kabul eder.

Ebu'l-Hasan el-Eş'arî, M. 874 yılında Basra'da doğmuş ve M. 936 yılında Bağdat'ta vefat etmiştir.

Bazı Eserleri:

- *el-İbane an Usûli'd-Diyâne*
- *el-Lum'a fi'r-Reddi alâ Ehli'z-Zeyği ve'l-Bid'a*
- *Makâlâtu'l-İslamiyyîn*

5.2. Maturidiye

- Maturidî mezhebi, dinî konularda nakli önceleyen hadis taraftarları ile aklı önceleyen Mutezile arasında orta bir yolu tercih etmiştir.
- İmam Maturidi, İmam Azam Ebu Hanife'nin anlayışı doğrultusundaki fikirleri sistemleştirerek, daha sonra Ehl-i sünnet adıyla ünlenecek olan itikadi bir yapıya kavuşturmuştur.

Maturidiliğin genel prensipleri şöyledir:

- Allah vardır, birdir, eşi ve benzeri yoktur.
- İnsanın, akıl yoluyla Allah'ın varlığına ulaşması mümkündür. Çünkü Allah, insandan aklını kullanmasını, düşünmesini ve ibret almasını istemektedir. Bunun için de akıl Allah'ı tanıma konusunda bağımsızdır ancak yükümlülük ifade eden hükümleri tanıma konusunda bağımsız değildir.
- Allah her şeyi bir hikmet üzere yaratır. Hiçbir şeyi boşuna yaratmamıştır. Din ve şeriat birbirinden farklıdır. Din tektir, şeriat birden fazladır.
- Kur'an-ı Kerim Allah kelamıdır ve Allah'ın kelam sıfatı onun zatıyla birlikte var olan ezelî bir sıfattır. Kur'an'ın harfleri ve sesleri sonradan yaratılmıştır.
- İnsanın fiilleri yaratma bakımından Allah'a kesb (kazanma) yönünden insana aittir. İnsana cüzî irade verilmiştir. Bundan dolayı da insan tüm fiilllerinden sorumlu olan bir varlıktır.
- İnsan bir şeyi yapmak istediği zaman Allah, bu fiilin gerçekleşmesi için kudret yaratır ve insan da bu kudretle o fiili gerçekleştirir.
- Büyük günah işlemek insanı dinden çıkarmaz. İman ve amel ayrı şeyler olduğu için büyük günah işleyen kimsenin günahı imanına zarar vermez.
- Maturidî'nin ekolü, ilk önceleri Maveraünnehir ve Horasan'da sonları da Afganistan, Doğu Türkistan, Pakistan, Hindistan, Malezya, Endonezya, Kafkaslar, Rusya, Türkiye, Orta Doğu ve Balkanlar'da yaşayan Müslümanların büyük bir kısmı tarafından benimsenmiştir.
- Türk kökenli bir aileye mensup olan İmam Maturidî, M. 852 yılında Semerkant şehrinde doğmuş ve M. 944'te aynı yerde vefat etmiştir.
- Kur'an-ı Kerim'i tefsir eden "Te'vilatu'l-Kur'an" isimli kitabıyla önemli tefsirciler arasında yer almıştır. Ayrıca Maturidi'nin günümüze ulaşan "Kitabü't-Tevhid" isimli eseri Türkçeye de tercüme edilmiştir.

C. FIKHÎ YORUMLAR

- Fıkhî mezhepler genellikle kurucuları kabul edilen müctehid imamların isimleriyle anılmaktadır. İmam Ebu Hanife, İmam Malik, İmam Şafiî, İmam Ahmed b. Hanbel ve İmam Cafer Sadık gibi büyük fakihler bugün İslam dünyasında yaşamakta olan Hanefî, Malikî, Şafiî, Hanbelî ve Caferî mezheplerinin oluşmasına öncülük yapmışlardır.
- Asıl adı Numan b. Sabit olan Ebu Hanife 80/699 yılında Kufe'de doğmuş ve 150/767 yılında vefat etmiştir.
- Malik b. Enes, 93/712 yılında Medine'de dünyaya gelmiştir. 179/795 yılında vefat etti. Muvatta isimli hadis kitabı vardır.
- İmam Şafiî, 150/767 yılında Filistin'in Gazze şehrinde doğmuştur. Fıkıh usulünün temellerini "e'r-Risale" isimli eserinde kaleme alan İmam Şafiî, 204/820 yılında Mısır'da vefat etmiştir.
- Ahmed b. Hanbel 164/781 yılında Bağdat'ta doğmuştur. el-Müsned isimli hadis kitabında hadisleri bir araya getirmiştir. 241/855 yılında vefat etmiştir.
- Cafer-i Sadık Medine'de doğmuştur. 148/765 yılında Medine'de vefat etmiştir.

D. ALEVİLİK - BEKTAŞİLİK

- Hoca Ahmed Yesevî, Yunus Emre, Hacı Bektaş Velî, Mevlana, Ahi Evran ve Hacı Bayram Velî gibi şahsiyetler Anadolu'da sevgi, saygı ve hoşgörü kültürünün yaygınlaşmasını sağlamışlardır. Bu şahsiyetlerin temel görüşlerini esas alarak ortaya çıkan tasavvufi yorumların başında Yesevilik, Nakşilik, Mevlevilik ve Alevilik - Bektaşilik gelmektedir.

1. Kavramı

- Hacı Bektaş Velî, Anadolu'da yaşayan toplulukları Bektaşilik adı altında bir araya toplamış ve onlara önderlik yapmıştır. Kendisinden sonra gelen birçok Alevi-Bektaşi ozanına ve mürşidine ruh vermiştir.
- Alevilik İslam'dır. Hak - Muhammed - Ali yolunun Kırklar Meclisinde olgunlaştığı ve 12 imamlarla devam eden, İmam Cafer-i Sadık'ın akıl ölçüsünü rehber olarak alan, Horasan erenlerinin himmetleriyle Anadolu'ya gelen, Hazreti Pir'le ve ulu ozanlarımızın nefesleriyle hayat bulan inancın adıdır.

2. Gelişimi

- Hacı Bektaşi Velî, Pîr-i Türkistan olarak anılan Hoca Ahmet Yesevî'nin Allah sevgisi ve güzel ahlakı esas alan öğretilerini Anadolu'da yaygınlaştırmıştır.

3. Hacı Bektaş Velî ve Dört Kapı Kırk Makam

- Kul, Allah'a kırk makamla ulaşır, dost olur. Bu kırk makamın onu şeriat içindedir, onu marifet içindedir, onu tarikat içindedir, onu da hakikat içindedir.

Dört Kapı Kırk Makam şunlardan oluşmaktadır:

- **Şeriat Kapısı ve On Makamı:**
  - * İman getirmek: Allah'a ve buyruklarına, meleklere, Kur'an'a ve diğer kitaplarına, peygamberlerine, dostlarına ve ahiret gününe iman
  - * İlim öğrenmek
  - * Namaz (kılmak), oruç (tutmak), zekât (vermek), hacca (gitmek), cihat (etmek) ve cünüplükten temizlenmek (gusül)
  - * Helal kazanmak ve faizi haram bilmek
  - * Nikâh kıymak
  - * Hayız ve loğusalıkta cinsî münasebeti haram bilmek
  - * Sünnet ve Cemaat Ehli'nden olmak.
  - * Şefkâtli olmak
  - * Temiz yemek ve temiz giyinmek
  - * İyiliği emredip kötülüklerden sakındırmak

- **Tarikat Kapısı ve On Makamı:**
- Pirden el alıp tövbe etmek
  - * Mürit olmak
  - * Saç kesmek, giyim ve kuşamını döndürmek
  - * Nefis savaşında olgunlaşmak, pişmek
  - * Hizmet etmek
  - * Havf tutmak.
  - * Ümit
  - * Hırka, zenbil, makas, seccade, tespih, iğne ve hidayet
  - * Cemaat, nasihat, kanaat ve muhabbet sahibi olmak
  - * Aşk, şevk, sefa ve fakirlik

- **Marifet Kapısı ve On Makamı:**
  - * Edeb
  - * Korku
  - * Perhizkârlık
  - * Sabır ve kanaat
  - * Utanmak
  - * Cömertlik
  - * İlim
  - * Miskinlik
  - * Marifet
  - * Kendini bilmek

- **Hakikat Kapısı ve On Makamı:**
  - * Toprak olmak (mütevazı olmak).
  - * Yetmiş iki millete aynı gözle bakıp hiç kimseyi ayıplamamak.
  - * Elinden gelen iyiliği hiç kimseye esirgememek.
  - * Dünyada yaratılmış bütün varlıkların kendisinden emin olması.
  - * Mülk sahibine yüzünü sürüp yüzsuyunu bulmak (yaratılış sebebi olan Muhammed nurunu bulmak)
  - * Sohbette hakikat sırlarını söylemek.
  - * Seyrüsülûk
  - * Sır saklamak
  - * Münâcaat
  - * Tanrı'ya vuslat kavuşma

4. Alevilik - Bektaşilik Düşünce Temeli

- Allah, Peygamber ve Ehlibeyt sevgisi, Tevella, Teberra, On iki İmam, Musahiplik, Ayin-i Cem ile Üç Sünnet Yedi Farz gibi konular Alevilik - Bektaşilik düşüncesinin temel unsurlarını oluşturur.

4.1. Allah Sevgisi

- Alevi - Bektaşi düşüncesinde yer alan hakikat makamı Allah sevgisine dayanır ve bunun için de tek amacın Allah sevgisi olması gerekir.

4.2. Peygamber Sevgisi

- Hz. Peygamberin konu edildiği naatlar, Alevi - Bektaşi edebiyatının önemli unsurları içerisinde yer alır.

4.3. Ehlibeyt Sevgisi

- Alevi - Bektaşi kültüründe Hz. Muhammed, Hz. Ali, Fatıma, Hasan ve Hüseyin isimleri beş parmaktan el ile sembolleştirilmiş ve Ali Pençesi adıyla levhalaştırılmıştır.

4.4. Tevella, Teberra

- Tevellâ, birisini dost edinmek ve sevmek anlamına gelen Arapça bir kelimedir. Alevi - Bektaşi kültüründe ise tevellâ, âl-i abanın velayetini tanımak, onları sevmek, onlardan medet ve şefaat beklemek ve onları dost bilmek demektir. Teberra, beri olmak, sevmeyip yüz çevirmek ve uzaklaşmak anlamında kullanılan Arapça bir kelimedir.

4.5. On İki İmam

- On iki imamın ilki Hz. Ali olup diğer imamların tamamı onun soyundan gelmiştir. Alevi - Bektaşiler Hz. Muhammed'in getirmiş olduğu mesajın bu imamlar aracılığıyla devam ettiğine inanırlar.

4.6. Musahiplik

- Sohbet ve arkadaşlık yapmak, kardeş edinmek anlamlarına gelen musahiplik, Alevilik - Bektaşilikte evli iki çiftin birbiriyle yol kardeşliği kurmasıdır.
- Musahiplik töreninde 12 hizmet yerini alır, saz, semah ve irşad eşliğinde lokmalar dağıtılır.

4.7. Ayin-i Cem

- Alevilik - Bektaşilik düşüncesine göre cemaatle yapılan törenlere cem denir.

4.8. 3 Sünnet 7 Farz

- **Üç Sünnet**
  - * Hakkı zikretmek
  - * Kalpte düşmanlığa yer vermemek
  - * Yola teslim olmak
- **Yedi Farz**
  - * Sırrını izhar etmemek
  - * Gördüğünü örtmek
  - * Özür ile niyaz eylemek
  - * Mürebbi hakkını gözetmek
  - * Musahip hakkını gözetmek
  - * Tövbe almak
  - * Taç giyip özünü üstada teslim etmek

1. **Lâ hükme illallah sloganıyla ortaya çıkmış, Hakem olayını kabul ettiği için Hz. Ali'yi reddetmiş fırka aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Mutezile

B) Haricilik

C) Eş'arilik

D) Mâturîdilik

E) Cebriyecilik

2. **Mutezileye göre Allah'ın dünyada güzel amel ve davranışlarda bulunan kimseleri ahirette mükafatlandıracağına dair söz vermesine ne denir?**

A) Vaid

B) Hesap

C) Adalet

D) Vaad

E) Tevhid

3. **Hariciliğe karşı bir tepki olarak gelişip varlığını sürdüren fırka aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Kaderiyye

B) Cebriyye

C) Mürcie

D) Mutezile

E) Şia

4. **Hz. Ali'nin Hz. Peygamberden sonra nass ve tayinle iman olduğuna, imametin kıyamete kadar onun soyundan devam ettiğine inanan fırka aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Haricilik

B) Şia

C) Mürcie

D) Cebriye

E) Kerramiye

1. Haricilik fırkası

Ⓐ●ⒸⒹⒺ

2. Vaad, adı üstünden de anlaşıldığı gibi. Söz verme anlamındaki bu kavram Allah'ın vaadi olarak tanımlanır.

ⒶⒷⒸ●Ⓔ

3. Mürcie, hariciliğe karşı bir tepki olarak doğmuştur.

ⒶⒷ●ⒹⒺ

4. Şia, Hz. Ali taraftarları için kullanılan bir fırkadır.

Ⓐ●ⒸⒹⒺ

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

III. İMAN, BİLGİ, AMEL

A. İMAN

- Eş'arî ve Maturidî kelamcıların şu tanımıdır: İman; Peygamberimizi, Allah'tan getirdiği kesin olarak bilinen hükümlerde onaylamak, onun haber verdiklerini tereddütsüz kabul edip gerçek ve doğruluğuna gönülden inanmaktır.
- İmanın geçerli olabilmesi için hür iradeye dayalı kesin bir tercih olmalı, baskı, tehdit veya son nefeste (ye's durumunda) gerçekleşmemelidir.

B. TASDİK VE İNKÂR

- İman, akıl sahibi bir kişinin hür iradesiyle ve kalben tasdikiyle gerçekleşir. Eş'arî ve Maturîdî kelamcılara göre iman için kalp ile tasdik yeterlidir.
- Bir kimse, kalbiyle tasdik etmeksizin yalnız diliyle inandığını söylemekle mümin olamaz.
- Dinin bütün gereklerine kalben inanmayan fakat diliyle inandığını söyleyen kişiye münafık denir.
- Dinî esasların bir veya birkaçını yahut da tamamını açıkça inkâr etmek, beğenmemek, önemsememek ve değersiz saymak ise küfürdür.
- Yüce Allah'ın zat, sıfat, fiil ve isimlerinde, eşi, dengi ve ortağı bulunduğuna inanmak ise şirktir.

C. İMAN BİLGİ

- Delile dayalı doğru bilgi ve kalpten bağlılıkla oluşan (tahkikî) iman asıldır. Bu iki özellikten yoksun olan taklidi iman ise eksiktir.

D. İMAN - AMEL

- İlk dönem büyük din bilginleri ve ehl-i sünnet âlimlerine göre amel, imanın olmazsa olmaz parçası değildir. Bu sebeple dinin bütün esaslarını kalpten benimsemiş, fakat emir ve yasakların gereğini yapmayan kimse (fâsık / fâcir), işlediği günahı helâl saymadıkça günahkâr mümindir.

E. ARTMA - EKSİLME

- Ehl-i sünnet kelamcılarına göre iman, inanılması gereken hususlar yönünden artmaz ve eksilmez.
- Hangi seviyede olursa olsun bütün müminler, inanmakla yükümlü oldukları şartları kalp ile tasdik ve dil ile ikrar etmekle eşittir. Bir mümin kesin ve güven duyarak bir defa tasdik etmişse artık imanında artma ve eksilme olmaz.

1. Ehl-i sünnet kelamcılarına göre iman, inanılması gereken hususlar yönünden artıp artmadığı görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hem artar hem eksilir.

B) Güçlenmez.

C) Artmaz ve eksilmez.

D) Artar ve eksilir.

E) Zayıflamaz.

2. Delile dayalı doğru bilgi ve kalpten bağlılıkla oluşan tahkiki iman asıl olmakla birlikte bundan yoksun olan hangi iman eksiktir?

A) Tafsilî

B) İcmali

C) Tahkiki

D) Taklidi

E) Mükaşefeye dayalı inanç

3. İmanın geçerli olabilmesi için aşağıdaki seçeneklerden hangisinin olması yeterli <u>değildir</u>?

A) Hür irade

B) Kesin tercih

C) Baskının olmaması

D) Tehdidin olmaması

E) Ye's durumu

4. İşlediği günahı helal saymadıkça günahkar müminlere ne denir?

A) Münafık

B) Fasık

C) Mürted

D) Kafir

E) Zalim

1. İman artmaz ve eksilmez.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

2. Taklidi iman

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

3. Ye's durumu

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

4. Ye's durumu

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

IV. ALLAH'IN VARLIĞI VE BİRLİĞİ: TEVHİT

A. VARLIK DELİLLERİ

1. Hudûs Delili

- Evren, her şeyiyle sonradan meydana gelmiş (hadis) bir varlıktır. Buna göre evrenin yaratılmış olmasından hareketle bir var edicinin (muhdis) bulunması akli bir zorunluluktur.

2. İmkân Delili

- Âlem, içindeki her şeyle beraber mümkün bir varlıktır ve her mümkün, kendisini var eden bir vacibe ihtiyaç duyduğuna göre de bu vacip, varlığı zorunlu olan Allah'tır.
- Allah'ın varlığı kendi zatının gereğidir ve yokluğu düşünülemez. O, var olmak için başka bir sebebe muhtaç değildir.

3. Kemal Delili

- Allah dışında hiçbir şey mükemmel değildir. Kur'an'da onun yüce sıfatları söz konusu edilmiştir. Yetkinlik ve kusursuzluğa dair nitelikler yalnızca Allah'a aittir. Bunun karşısında evrendeki her şey, bir yönüyle eksiktir ve kemale doğru bir özlem duyar.

4. Gaye ve Düzen Delili

- Kâinat, birbiriyle uyumlu bir sebepler ve gayeler sistemi arz eder. Bu gaye ve düzense ancak yaratıcı ve düzenleyici bir iradenin eseri olabilir. Öyleyse evren, yüce bir yaratıcının eseridir ki bu da Allah Teâlâ'dır.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

5. Fıtrat Delili

- İnsanın yardıma ihtiyaç hissettiği zor zamanlarında hemen her şeyden vazgeçerek Allah'a yöneldiği görülür. İnsan zorda kaldığı her anda ona sığınıp ondan yardım ister. Bu yöneliş, Allah'ın varlığının apaçık delillerinden sayılır.

6. Temanu Delili

- Birden fazla ilah olması ve onların aralarında çekişme hâlinin tasavvuru da mümkün değildir. Bu çekişme durumunda âlemin yok olacağı ve düzenin bozulacağı açıktır. Bütün bunlar tek bir ilah anlayışını zorunlu kılmaktadır.

B. İNANMA

- Tevhit, bütün iyiliklerin ve güzelliklerin kaynağının bir olduğunu anlatır ve bu yönüyle İslam dininin özünü oluşturur. Allah, dinde ayrılığa düşmemizi istememiştir. Gönderdiği elçilerin tamamı iman açısından aynı ilkeler üzerinde durmuştur.
- Tevhit, insanın güven duygusunu geliştirir. Bir olan Allah'a iman, aynı zamanda emniyette olmak anlamına gelir. İnsan, Allah'ın emirlerini yerine getirip yaratılış gayesine uygun hareket ettiğinde kendisini güvende hisseder.
- Tevhit, insanı özgürleştirir. İnsanı kötülüklerden uzaklaştırır. Yaşamında Allah'tan başka hiçbir gücün etkisi olamayacağını bilmek insan açısından oldukça rahatlatıcıdır.
- Allah'ın varlığına ve birliğine iman etmiş ve bu imanın gereğini yerine getirmiş olanlar için sayısız mükâfatlar vaat edilmiştir.

C. SIFATLARI

1. Subûti Sıfatlar

1.1. Hayat

Hayat sıfatı, Allah'ın diri ve canlı olduğu anlamına gelir.

1.2. İlim

İlim sıfatı, Allah'ın her şeyi bildiği anlamına gelir.

1.3. Semi

Semi sıfatı, Allah'ın her şeyi işittiği anlamına gelir.

1.4. Basar

Basar sıfatı, Allah'ın her şeyi gördüğü anlamına gelir.

1.5. Kudret

Kudret sıfatı, Allah'ın her şeye kadir olduğu anlamına gelir.

1.6. İrade

İrade sıfatı, Allah'ın irade sahibi olduğu anlamına gelir.

1.7. Kelam

Kelam sıfatı, Allah'ın konuşması anlamına gelir.

1.8. Tekvin

Tekvin sıfatı, Allah'ın yaratıcı olduğu anlamına gelir.

2. Zatî Sıfatlar

2.1. Vücud

Vücud sıfatı, Allah'ın var olması demektir.

2.2. Kıdem

Kıdem sıfatı, Allah'ın ezelî olduğu anlamına gelir.

2.3. Beka

Beka sıfatı, Allah'ın ebedî olduğu anlamına gelir.

2.4. Vahdaniyet

Vahdaniyet sıfatı, Allah'ın bir olduğu anlamına gelir.

2.5. Muhâlefetün li'l-Havâdis

Muhâlefetün li'l-Havâdis sıfatı, Allah'ın yarattıklarından hiçbirine benzemediği anlamına gelir.

2.6. Kıyam bi Nefsihî

Kıyam bi Nefsihî sıfatı, Allah'ın hiçbir şeye ihtiyaç duymaksızın bizzat var olması anlamına gelir.

D. İSİMLERİ

- Allah'ın isimlerine "el-Esmâu'l-Hüsnâ" (En Güzel İsimler) denir. Bu isimlerin her biri onun ilahlığının birer ifadesidir. Allah'ı isimleriyle tanımak ve bu isimlerden hareketle onun vasıflarını öğrenmek gerekir.
- Allah'ı isim ve vasıflarıyla tanıyan birinin davranışları olumlu yönde gelişir. Bu isimlerin ifade ettiği anlamlardaki doğru ve güzel karşılıklar kişinin onlardan etkilenerek olumlu davranışlar geliştirmesine ve ahlakını olgunlaştırmasına vesile olur.

1. Aşağıdakilerden hangisi hudüs delilinin tanımıdır?

A) Evren sonradan meydana gelmiştir.

B) Birden fazla ilah olmaz.

C) İnsan zorlandığında Allah'a yönelmektedir.

D) Allah dışında hiçbir şey mükemmel değildir.

E) Kainat birbiriyle uyumlu sebepler ve gayeler sistemi arz eder.

2. Allah, evrenin içindeki herşeyle beraber mümkün bir varlıktır.

Yukarıdaki önerme cümlesi aşağıdaki dillerden hangisini anlatır?

A) Hudüs Delili

B) Kemal Delili

C) İmkan Delili

D) Gaye ve Düzen Delili

E) Fıtrat Delili

3. Bütün iyiliklerin ve güzelliklerin kaynağının bir olduğunu anlatan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A) Şuur

B) Tevhid

C) Fıtrat

D) Kainat

E) Düzen

4. Allah'ın yarattıklarından hiçbirine benzemediği anlamına gelen sıfatı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kudret

B) Tekvin

C) Vahdaniyet

D) Kıyam bi nefsihi

E) Muhalefetu'l-li'l-Havâdis

1. "Evren sonradan meydana gelmiştir." cümlesi hudûs delilinin tanımının bir bölümüdür.

Ⓐ B C D E

2. Yaratıcı, evrenin içindeki herşeyle beraber mümkün bir varlık olduğunu delilince tanımlayan imkan delili cümlelerindendir.

A B Ⓒ D E

3. Bütün iyiliklerin ve güzelliklerin kaynağının bir olduğunu anlatan kavram tevhid'dir.

A Ⓑ C D E

4. Muhalefetu'l-li'l-Havâdîs, yaratıcının yaratılanlara benzemediğini ifade eder.

A B C D Ⓔ

V. MELEKLER

A. VARLIĞI

- Melek, gözle görülemeyen, Allah'ın emriyle verilen görevleri yerine getiren, güçlü, hızlı ve zor işlere gücü yeten bir varlıktır.
- Melekler, Allah'a isyan etmezler ve asla günah işlemezler. Emrolundukları işleri aksatmadan yaparlar.
- Melekler; yemekten, içmekten, cinsellikten, uyumaktan, yorulmaktan, usanmaktan, yaşlanmaktan ve benzeri özelliklerden arınmış varlıklardır.

B. GÖREVLERİ

- Meleklerin esas vazifeleri Allah'a kulluk ve onun emirlerini yerine getirmektir. Bunlardan Cebrâil, Mîkâil, İsrâfil ve Azrâil büyük meleklerdir.
- Cebrâil peygamberlere ve meleklere vahiy getirmekle görevlidir.
- Mîkâil, İbranice veya Süryanicede "Allah'ın kulcağızı/Ubeydullah" anlamındadır. Rızık ve tabiata ilişkin görevi vardır.
- Kıyameti koparacak ilk ve yeniden dirilişi başlatacak ikinci üflemeyi (nefh) İsrâfil yapacaktır.
- 'Melekü'l-mevt (ölüm meleği) Azrâil ismiyle anılır.
- Kirâmen Kâtibîn, Rakîb-Atîd' veya hafaza' melekleri insanın iyi ve kötü, gizli ve açık amellerini yazmak ve onu korumakla görevlidir.

C. MELEKLERE İMAN

- Meleklerin varlığına inanan kimse, Allah tarafından görevlendirilmiş yazıcı meleklerce gözetlendiği bilinciyle hayırlı işler yapmaya yönelmekte ve ölçülü davranmaktadır.
- Bu inanç kişiyi kötülük yapmaktan alıkoymaktadır.
- Zihnini ve davranışlarını kötülükten korumakla da huzurlu bir hayata kavuşturmaktadır.

D. CİN VE ŞEYTAN

- Kur'an-ı Kerim ve sahih hadisler cinlerden bahsetmektedir. Cinlerin yalın ateşten ve insan türünden önce yaratıldıkları beyan edilmiştir.
- Cinler iradeli varlıklardır ve Allah'a kulluk için yaratılmışlardır.
- Cinlerin de gayba dair bilgileri yoktur.
- Kur'an-ı Kerim ve sahih hadislerde kesin biçimde haber verilen şeytan ise ateşten yaratılmıştır. Şeytan, azgınlık ve kötülükte aşırı giden, kibirli ve insanları ısrarla haktan saptırmaya çalışan cinlerin genel adıdır.
- Allah, şeytan kelimesini sıfat veya mecaz anlamlarda insan ve cinlerin şerlileri için kullanılmıştır.

1. **Aşağıdaki seçeneklerden hangisi doğrudur?**

A) Meleklerin cuzî iradesi vardır.

B) Meleklerin külli iradesi vardır.

C) Melekler küllî iradeye tabidir.

D) Meleklerin cuzî iradesi yaratılmıştır.

E) Melekler yalın ateşten yaratılmıştır.

2. **Cinlerin gayba ilişkin bilgi almaları mümkün müdür?**

A) Mümkündür.

B) Mümkün değildir.

C) Cinler olayların künhüne vakıftırlar.

D) Cinler olaylara vakıf değildirler.

E) Cinlerin cüz'i iradeleri yoktur.

3. **Aşağıdakilerden hangisi meleklerin özelliklerinden değildir?**

A) Yemezler

B) İçmezler

C) Uyumazlar

D) Yorulmazlar

E) Cins-i latiftirler

4. **Aşağıdakilerden hangisinin adı Kur'an'da doğrudan geçmez?**

A) Ruhu'l - Emin

B) Meleku'l - Mevt

C) İsrafil

D) Mikail

E) Cebrail

1. Melekler küllî iradeye tabidir.

Cevap: C

2. Cinlerin gayba ilişkin bilgi almaları mümkün değildir. Allah'tan başka gaybı bilen olamaz.

Cevap: B

3. Cins-i latif bayan için kullanılan bir tanımdır. Meleklerin böyle özellikleri yoktur.

Cevap: E

4. İsrafil kavramı Kur'an'da geçmez.

Cevap: C

VI. NÜBÜVVET

A. RESUL, NEBİ VE VAHİY

- Elçi anlamına gelen resul, risalet görevini yerine getiren kimsedir. Buna mürsel de denir. Elçilik görevine ise "risalet" denir.
- Nebi, Allah'tan gelen vahyi insanlara haber veren kimsedir. Haber verme işine "tebliğ" denilir. Nübüvvet peygamberlik demektir.

B. ALLAH'IN PEYGAMBER VE VAHİY GÖNDERMESİ

- Allah, insanlara birtakım sorumluluklar yüklemiş ve bunların neler olduğunu ve nasıl yerine getirilmesi gerektiğini açıklamak için de peygamberler göndermiştir.
- Peygamberler aile hayatı, toplumsal yaşam, ticari ilişkiler gibi hayatın her alanında insanlara örnek olmaları için gönderilmiştir.
- Peygamberler de sonuç olarak birer beşerdir ve içinde bulundukları toplumun birer ferdidir. Dolayısıyla diğer insanlar gibi yeme, içme, giyinme ve barınmaya ihtiyaç duymuşlar ve bu ihtiyaçlarını karşılamak için herkes gibi onlar da çalışmışlardır. İnsanlardan farklı olarak Allah'tan vahiy almışlardır.
- Peygamberlerin insan olarak gönderilmesinin en önemli sebeplerinden birisi, insanlara örneklik yapacak kişinin yine insan olmasıdır. İnsan ancak kendisi gibi bir insanı örnek alabilir.

C. NİTELİKLERİ

Peygamberlerin 5 ortak sıfatı:

1. **Tebliğ:** Allah'tan alınan vahyi insanlara bildirme görevidir.
2. **Sıdk (Doğru Olmak):** Sıdk sözlükte doğru olmak demektir.
3. **Emanet (Güvenilir Olmak):** Emin ve güvenilir olmak demektir.
4. **Fetanet (Akıllı ve Zeki Olmak):** Peygamberlerin akıllı, zeki, kavrayışlı ve anlayışlı olmaları demektir.
5. **İsmet (Günahlardan Korunma):** Günah işlemekten kaçınmak demektir. Peygamberler, peygamberlik görevini üstlenmeden önce ve sonra her türlü küfür, şirk ve büyük günahlardan uzak durmuşlardır, hayatlarında bilerek hiçbir günah işlememişlerdir.

D. MUCİZE

- Peygamberlik iddiasında bulunan kişinin doğruluğunu ispat ve inkârcılara meydan okumak için peygamberlerin Allah'ın izniyle ortaya koydukları olağanüstü olaylardır. Mucizenin benzerini ortaya koymak mümkün değildir. Mucizede asıl maksat, peygamberin nübüvvet davasını ispat ve doğrulamaktır.
- Herhangi bir olayın mucize olabilmesi için onun nübüvvet görevi verilmiş kişilerin elinde zuhur etmesi gerekir. Dolayısıyla herhangi bir kimsenin gösterdiği harikulade olaya mucize denmez. Mucize gerçekte Allah'ın fiilidir, "peygamber mucizesi" denilmesi mecazidir.

- Allah mucizelerle peygamberlerini desteklemiş ve her peygambere zamanının koşullarına göre birtakım mucizeler vermiştir. Bir peygambere verilen mucize her peygambere verilmemiştir.

E. KİTAPLAR

- Suhûfların hiçbiri günümüze kadar ulaşmamıştır. Bunlar hakkında Kur'an-ı Kerim'de ayrıntılı bilgi verilmemiştir. Bunlar toplam 100 sahife olup Hz. Âdem'e 10, Hz. Şit'e 50, Hz. İdris'e 30 ve Hz. İbrahim'e 10 suhuf indirilmiştir.

1. Tevrat

- Tevrat, Hz. Mûsâ aracılığıyla İsrailoğulları'na İbranice olarak indirilmiştir.

2. Zebur

- Zebur, Hz. Davud'a indirilmiş olan ilahî kitabın adıdır.

3. İncil

- Hz. İsa aracılığıyla İsrailoğulları'na indirilmiştir.

4. Kur'an

- Son peygamber Hz. Muhammed (s.a.v.)'e indirilen, hiç değişmeden günümüze kadar ulaşan, okunmasıyla ibadet edilen, başkalarının benzerini getirmekten âciz kaldığı Arapça bir kelâmdır.
- Kur'an-ı Kerim 610 yılının Ramazan ayında, Kadir Gecesi'nde indirilmeye başlanmış ve indiriliş süreci yaklaşık 23 yılda tamamlanmıştır.

F. PEYGAMBERİMİZ

1. Mesajı

- İslamiyet, insanı insan yapan yüksek ahlakî ve evrensel değerleri insanlara kazandırmak için vardır.

2. Örnekliği

- Hz. Muhammed (s.a.v.) hem peygamber olmadan önceki dönemde hem de peygamber olduktan sonra güzel ahlakıyla dikkat çekmiştir. O, kendisinin güzel ahlakı tamamlamak üzere gönderildiğini belirtmektedir. İslam'ın esas hedefi, ahlaklı bireylerden oluşan ahlaklı toplumları oluşturmaktır. Hz. Muhammed (s.a.v.), düşünüşü, yaşayışı ve davranışlarıyla insanlık için örnekliğini ortaya koymuştur.

3. Son Peygamber Oluşu

- Hz. Muhammed'e "peygamberlerin sonuncusu" anlamında "hâtemu'l-enbiyâ" denir.
- Hz. Muhammed (s.a.v.)'in son Peygamber oluşu, Müslümanlara önemli sorumluluklar yüklemektedir.
- Her şeyden önce her Müslüman, Hz. Peygamberin "tebliğ" görevini üstlenmek zorundadır.
- Bunun için de İslam'ı vahye uygun olarak bilmesi ve anlaması gereklidir.

1. **Elçilik görevine ne ad verilir?**

A) Nebi

B) Resul

C) Risalet

D) Kulluk

E) Tebliğ

2. **Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?**

A) Fetanet (Günahlardan Korunma)

B) Emanet (Güvenilir Olmak)

C) Sıdk (Doğru Olmak)

D) Tebliğ (Vahyi Bildirmek)

E) Abd (Kulluk Görevi)

3. **Aşağıdakilerden hangisi mucize ile ilgili doğru değildir?**

A) Mucizenin benzeri yoktur.

B) Mucize nübüvveti ispattır.

C) Mucizeyi peygamberler istedikleri zaman gösterebilirler.

D) Mucize, Allah'ın fiilidir.

E) Mucize, peygamberlerin Allah tarafından desteklenmesidir.

4. **Hz. Muhammed'in peygamberlerin sonuncusu anlamına glen kavram veya deyim aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Ahir zaman peygamberleri

B) Hatemu'l-Enbiya

C) Peygamberlerin sonuncusu

D) İnsanlığın ilki

E) Ruhu kainatta yaratmış.

1. Risalet, elçilik görevini tanımlar.

A B ● D E

2. Fetret (Akılı ve zeki olması özelliğidir.)

● B C D E

3. Mucizeyi peygamber istedikleri zaman gösterebilir.

A B ● D E

4. Hatemu'l-Enbiyâ

A ● C D E

VII. AHİRET

A. HAYAT

- Dünya hayatı geçici olmasına rağmen insan için, sonsuz ahiret hayatını kazandıracak büyük bir fırsattır. Bu durumda insan dünya hayatını en güzel şekilde değerlendirmelidir. Doğru bir inanç üzere dürüstçe bir yaşam sürmelidir.

B. ÖLÜM

- Ölüm insana sessiz ve kelimesiz dersler veren bir öğretmen gibidir. Bu öğretmen düşünen kimseler için hayatî mesajlar verir. Bu mesajlar bazen o kadar etkili olur ki insanı gaflet uykusundan uyandırır; hakikatle yüzleştirir ve insanı kötü alışkanlıkların ve dizginlenemez hırsların esaretinden kurtarır.

C. DİRİLİŞ

- "Ba's", Allah'ın ahiret hayatını başlatmak üzere kıyamet gününde ölüleri yeniden diriltmesi, onları kabirlerinden çıkararak hayata döndürmesdir.
- Kıyamet "sûra üflenince" başlayacak ve kıyametin kopması sonucu evrendeki düzen bozulup hayat son bulacaktır.
- Ölüm sonrası hayat insan için gaybdır. Yani insan bu hayata ilişkin gözlemde bulunamaz, deney ve tecrübeye başvuramaz. İnsanın bu konudaki bilgisi yalnızca Allah'ın bildirdiklerinden ibarettir.
- Kur'an, ölümden sonra yeniden dirilişi anlatırken insanın aklına hitap eder.
- Dünya hayatında adalet her zaman yerini bulamamakta birçok insan yaptığı kötülüklerin karşılığını görmeden göçüp gitmektedir. Bu dünyada zalim - mazlumdan; iyi, kötüden tam olarak ayırt edilememekte, mutlak adalet gerçekleşmeden bu hayat sona ermektedir. Bu durum herkesin hakkını alacağı ve yaptıklarının hesabını vereceği yeni bir hayatı zorunlu kılmaktadır.
- Ahiret hayatında ba's'tan sonraki aşama "haşr"dır.
- Haşr, Kıyamet gününde yeniden diriltilen insanların hesaba çekilmek üzere Allah'ın huzurunda toplanmasıdır.
- Toplanılacak yere "mahşer" denir.
- Mahşer günü insanlar, inançlarına ve amellerine göre farklı hâllerde bulunacaklardır.

D. SORGULANMA

- Ahiret hayatındaki olayların "sorgu - sual", "amel defterlerinin verilmesi", "mizan" ve "hesap" şeklinde bir sıralama ile gerçekleşecektir.
- Önce peygamberler ilahî tebliği ulaştırıp ulaştırmadıklarından, diğer insanlar ise bu tebliği benimseyip benimsemediklerinden sual olunacaklardır.
- Ardından herkese amel defteri (kitabı) verilecek daha sonra bu defterde kaydedilmiş olan iyilik ve kötülükler tartılacak (mizan) ve nihayet ortaya çıkan sonuçtan dolayı herkes hesaba çekilecektir.
- Amel defterleri, bir kısım insanlara sağdan, diğer bir kısmına da soldan veya arkadan verilir.

- Amel defterini sağdan alanlar cennete girmeyi hak eden müminlerdir. Onların hesabı kolay ve sevinci fazla olacaktır.
- Amel defterlerini soldan veya arkadan alanlar ise çetin bir hesap sonucu cehenneme gidecek kimselerdir.
- İnsanların dünyadayken yaptıkları gizli açık her şey belgelenip ortaya çıkarıldıktan sonra "mizan" kurulur. Mizan, Allah'ın adaletinin herkes tarafından açıkça görülmesi için, ahirette günah ve sevapların iyilik ve kötülüklerin ölçülüp tartılması anlamına gelmektedir.
- Mizan kurulup insanların iyilik ve kötülükleri tartıldıktan sonra "hesap" başlar. "Hesap" insanların ahirette sorgulanmasıdır.
- Ahiretteki hesapta Allah'ın affetmeyeceği en büyük suç "şirk"tir.
- Ahirette mutlaka hesaba çekileceği diğer bir günah ise "kul hakkı"dır.
- İnsan ektiğini biçer ve eğer iradesini yanlış yönde kullanırsa karşılığını görür.

E. CENNET VE CEHENNEM

- Cennet insana Allah'ın bir hediyesidir. Ancak bu hediye insanın yaptıklarının birebir karşılığı değildir. Çünkü cennetin nimetleri sınırsız; insanın iyilikleri ise sınırlıdır. Bu durumda insanın cennetle ödüllendirilmesi ancak Yüce Allah'ın sınırsız cömertliği ile açıklanabilir.
- Cehennem ehli için fizyolojik cezalardan başka, psikolojik cezalar da vardır. Bunların başlıcaları "dünyada Allah'ı unutmalarına karşın ahirette Allah tarafından unutulmaları, horlanıp aşağılanmaları, Allah'a eş koştukları varlıklar tarafından terk edilmeleri, el, ayak ve derilerinin aleyhlerine şahitlik etmesi, derin pişmanlık yaşamaları" olarak sayılabilir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

F. AHİRETE İMAN

- İnsanın dünya hayatını anlamlı kılan şey ise ahiret hayatıdır. Bu hayatın kendisi için bir sınav olduğunu bilen insan yeryüzündeki sorumluluğunu doğru algılar. Bu sorumluluk duygusuyla dünya hayatında yapıp ettiği hiçbir şeyin karşılıksız kalmayacağı bilinci ile hareket eder.
- Dünya hayatının anlam ve amacını keşfeden insan hayatın zorluklarına sabreder.
- Ahiret inancı insanı cesaretli ve güçlü kılar ve insanın inandığı değerler için ölümü göze almasını sağlar. Çünkü ahirete inanan insan için ölüm bir son değil, yeni bir hayatın başlangıcıdır.
- Ahiret inancı insanı kanaatkar yapar. Çünkü ahirete gerçekten inanan bir insan için dünyevî menfaatler geçici birer araçtır. Amaç Yüce Allah'ın rızasını kazanmaktır.
- Ahirete inanan insanın suç işlemesi zorlaşır.
- Ahiret inancı insanda erdemli bir yaşam ideali oluşturur.

1. **Ahiret hayatında baştan sonraki aşama nedir?**

A) Mahşer

B) Haşr

C) Mizan

D) Sırat

E) Arasat

2. **Ahiret hayatındaki olayların sıralaması aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Sorgu - sual, amel defterlerinin verilmesi, mizan, hesap

B) Amel defteri, sual, mizan, hesap

C) Mizan, hesap, amel defteri, sual

D) Hesap, amel defteri, sual, mizan

E) Sual, mizan, hesap, amel defteri

3. **Ahirete iman insan hayatı için faydaları daha öncelikli olarak hangisinde ifade edilmiştir?**

A) Hayatı anlamlı kılar.

B) Sorumluluklar algılanır.

C) Hiçbirşeyin karşılıksız kalmayacağı bilincini kazandırır.

D) Dünya hayatının amacı ve anlamı keşfedilir.

E) Kulluk bilinci bizi ahirete hazırlar.

4. **Aşağıdakilerden hangisi doğru <u>değildir</u>?**

A) Cennetin nimetleri sınırsızdır.

B) Cehennemde psikolojik ceza da vardır.

C) Cehennemde bedenimiz şahitlik edecektir.

D) Cennet, Allah'ın bir hediyesidir.

E) Cennet, insanın birebir yaptıklarının karşılığıdır.

1. Haşr, kıyamet gününde diriltilmelidir.

A ◯ C D E

2. Sırasınca; sorgu - sual, amel defterlerinin verilmesi, mizan ve hesaptır.

◯ B C D E

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

3. Kulluk bilinci bizi ahirete hazırlar. Çünkü sorumluluklarını yerine getiren birey önce kul olduğunun bilincini yaşamalıdır.

A B C D ◯

4. Cennet, insanın birebir yaptıklarının karşılığı değil, bilakis kuldan Allah'ın razı olmasıyladır.

A B C D ◯

VIII. KADER

A. KADER VE KAZA

- Kader, Allah'ın ezelden ebede kadar olmuş ve olacak şeylerin zaman, mekân ve özelliklerini bilip ezelde o şekilde takdir etmesidir.
- Kader, Allah'ın bütün kâinatı içindekilerle beraber bir ölçü ve düzene göre yarattığını ve yaratılanlar arasında bir uyumu gözettiğini ifade eder.
- Varlık âleminde her şeyin ölçülebilir değerler açısından bir yeri vardır. Bu yüzden kader kavramı bugün ifade edilen yaygın anlayıştan farklı bir içeriğe sahiptir. Kelamcılar, yaratılmış olan âlemde söz konusu edilen bu ölçüleri tercih eden bir yaratıcının takdirini gerekli görmüşlerdir.
- Bu anlamda kader, yaratılıştaki ölçü ve uyuma işaret eder.
- Allah'ın her şeyi bilmesine ve varlıkları bir ölçüye göre yaratmasına **kader** denir.
- Evrenin yaratılışı kaderdir. İçinde yaşadığımız evren bir düzen içinde yaratılmıştır.
- Her şey, Allah'ın koyduğu biyolojik, fiziki ve sosyal kanunlara göre hareket etmektedir. Allah'ın evrendeki uyumu sağlamak için koyduğu yasalara "sünnetullah" denir. Buna kader de denilir. Her şey ilahî bir ölçüye göre gelişir ve hayatiyetini sürdürür.
- Allah'ın yaratma işi olmuş bitmiş bir şey de değildir. Sürekli devam etmektedir.
- İnsanın yaratılışı da kaderdir. İnsanın sahip olduğu her şey, Allah tarafından yaratılan ve kendisine verilen imkânlardan oluşur. İnsanın, iyilik ve kötülük yapabilecek şekilde yaratılması, akıl ve irade gücünü kullanması gibi kendisine verilen kabiliyetler onun kaderini oluşturur.
- İnsan, bazı sınırlılıklara rağmen aklını ve iradesini kullanıp seçimlerini yaparak kendi davranışlarının şekillenmesinde etkin bir rol oynar. Sonuçta iyi ya da kötü olanı tercih eder.
- Kaza, kaderin bir sonucudur.

B. İNSANIN KADERİ

- İnsan, akıllı, özgür ve sorumlu bir varlıktır. Onun kaderini belirleyen başlıca özellikleri şunlardır:

1. Akıl

- İnsan, akıllı bir varlıktır. Akıl, insanın tercihlerini belirleyen önemli bir araçtır. İnsan, Allah'ın kendisine verdiği aklı kullanmak zorundadır. Akıllı insan düşünerek hareket eder. Olaylar ve konular arasında seçim yapma özgürlüğünün onu farklı kıldığını anlar. Bu seçimlerinin ona sorumluluk yüklediğini fark eder.

2. Özgür İrade

- Özgür olmak, insan için önemli bir ölçüdür. İnsan, Allah tarafından yeryüzünde iyi ve ahlaklı olma görevini gerçekleştirmek için özgür bırakılmıştır. Bu amaca ulaşmak için çaba gösterecek olan insanın kendisidir. İnsanın sorumlu olması için hür olması gerekir. Allah, insana özgürce hareket edebileceği geniş bir alan açmış ve onu özgürlüğü oranında da sorumlu tutmuştur. İnsanın kaderi, fiillerinde özgür olması ve istediğini yapabilmesidir. İnsan ibadetleri yapmadığında hesap verir.

- İnsan; iyi ve kötü, doğru ve yanlış, güzel ve çirkin olan şeyleri ayırt edebilecek, karşılaştığı şeylere değer atfedebilecek ve bu değerler arasında seçim yapabilecek kabiliyettedir. İnsana bu güç ve imkânı veren Allah'tır. Bu imkânı, insan özgür iradesi doğrultusunda kullanır.

3. Sorumluluk

- Sorumlu olmak, insan için önemli bir ölçüdür. İnsan, kendisinde potansiyel olarak var olan seçme ve tercih yapabilme yeteneğini kullanır ve bu yönüyle diğer varlıklardan ayrılır. İnsan, sorumluluğunun farkında olarak hesap vereceği bilinciyle hareket etmeli ve iyilik yapmanın yollarını aramalıdır. Çünkü Kur'an'a göre o zerre kadar da olsa yaptıklarının hesabını verecektir. İnsan, özgür iradesi sonucu ortaya çıkan eylemlerinin sorumluluğundan kaçamaz.
- Kişinin hiç emek harcamadan kendini olayların akışına bırakması, başarı veya mutluluğun ayaklarına gelmesini beklemesi doğru değildir.

C. KAVRAMLAR

1. Ecel ve Ömür

- Ecel, insanın ömrünün bittiğini, dünya hayatının sona erdiğini anlatır. Ömür ise insanın doğumundan ölümüne kadar geçen süreye verilen addır.

2. Rızık

- Allah'ın bütün canlılara lutfettiği nimetlerdir.
- Bu nimetler maddi olabileceği gibi manevî de olabilir.

3. Afet

- Gerekli tedbirleri alıp can ve mal kaybının önlenmesi mümkün iken bu afeti alın yazısı veya kader olarak karşılamak doğru değildir. İnsan aklını kullanarak bu tür afetlere karşı önlemler alabilir. Ahiret ve hesap bilinci, afetlerle mücadeleden insanın sorumlu olduğunu anlatır.

4. Sağlık ve Hastalık

- İnsan, bu çareleri bulmak ve tedavi olmak zorundadır. Dua kişinin sıkıntılı durumunu değiştirme isteği ve çabasıdır.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

5. Başarı ve Başarısızlık

- İnsan, iradesini doğru yolda kullanıp güzel şeylere yönelirse başarı kazanır. Buna "tevfik" denir.
- İnsanın yanlışa yönelmesi ve kötü olanı tercih etmesiyle başarısızlık gelir. Buna da "hızlan" denir. Hızlan, Allah'ın yanlış yönde hareket eden kulundan yardımını kesmesidir.
- Başarı bir kader ya da yazgı sonucu çalışmadan kendiliğinden gerçekleşen bir şey değildir.
- Kişi çok çalışarak başarılı olmayı Allah'tan beklemeli ve başarılarını başkalarının mağduriyetine dayandırmamalıdır.
- İnanan kişi, her şeyi kendisinin yaptığını iddia edecek kadar kibirli veya hiçbir şey yapmadan başarılı olmayı bekleyecek kadar tembel olmamalıdır.

6. Tevekkül

- Kişinin gerçekleştirmek istediği işi konusunda elinden geleni yaptıktan sonra Allah'a güvenip dayanması ve onun yardımını beklemesi anlamına gelir.
- Tevekkül, güzel bir davranış ve ahlaki bir tavırdır. Allah, kendisine inananları savunacağını ve hemen her konuda onlara yardım edeceğini söylemiştir.
- Hiçbir önlem almadan ve elinden geleni yapmadan kişinin Allah'a tevekkül etmesi İslam'ın sorumluluk anlayışı ile bağdaşmaz ve tutarlı bir tavır olarak da görülemez.

7. Hayır ve Şer

- Hayır, Allah'ın emrettiği, razı olduğu ve sevdiği davranışlar anlamına gelir. Şer, Allah'ın yasakladığı ve hoşnut olmadığı, sonuçta yerilen ve cezayı hak eden davranışlardır.
- İnsanın filleri iyi ve kötü (hüsun ve kubuh) ve bu fillerinin sonuçları da hayır ve şer olarak bir değer taşır.
- Değerleri takdir eden Allah'tır. İnsan aklı ise bunları kavrama ve bulma yeteneği ile donatılmıştır.
- Allah hayrı mükâfatlandıracak, şerri ise cezalandıracaktır.
- Bu yüzden insanın hayır işlemesi ve şerden kaçınması gerekmektedir. İnsanın hayra ulaşması ya da şerre yönelmesi kendi elindedir.
- Hayra ulaştıran Allah'tır.
- Şer ise hayrın yokluğundan ya da terkinden kaynaklanır ve bizzat insan elinden çıkar.

8. Hidayet ve Dalalet

- Hidayet, küfür ve şirk gibi kötü yollardan kurtularak kişinin amacına ulaşması ve doğru yolu bulmasıdır.
- Dalâlet yanlış yol; dalâlete düşmek ise yoldan çıkmak, şaşırmak, kaybolmak, sapıklık veya sapkınlık demektir.
- Dalâlet, kişinin Allah'ın gösterdiği doğru yoldan saparak başka yollara girmesidir.
- İnsanlar arasında bazı şeyler vardır ki o konuda hiçbir gayret göstermedikleri hâlde "nasip", "kısmet" "takdir-i ilahî" diyerek bekledikleri görülür.
- Şüphesiz Allah'ın dilemesi olmadan hiçbir şey gerçekleşmez. Ancak onun dilemesi ve yaratması için kulun adım atması gerekir.

1. Aşağıdakilerden hangisi insanın ömrünün bittiğini ve dünya hayatının sona erdiğini anlatır?

A) Rızık

B) Ömür

C) Ecel

D) Haşr

E) Hastalık

2. İnsanın yanlışa yönelmesi ve kötü olanı tercih etmesiyle başarısızlık gelir. Buna ne denir?

A) Tevfik

B) Hızlan

C) Kader

D) İrade

E) Ömür

3. "Kişinin hiç emek harcamadan kendini olayların akışına bırakması, başarı veya mutluluğun ayaklarına gelmesini beklemesi doğru değildir."

Bunu sağlamak ancak aşağıdakilerle hangisiyle sağlanır?

A) Sorumluluk bilinciyle

B) Kadere rıza ile

C) Kazaya teslimiyette

D) Afetlere sabrederek

E) İradeyi sınırlamakla

4. Allah'ın ezelden ebede kadar olmuş ve olacak şeylerin zaman, mekan ve özelliklerini bilip ezelde o şekilde takdir etmesine ne denir?

A) Kaza

B) Ecel

C) Kader

D) Tevekkül

E) Hidayet

1. Ecel

A B ● D E

2. Hızlan

A ● C D E

3. Sorumluluk bilinci olmadığı sürede başarı olmaz, huzur olmaz, motivasyon sağlanmaz ve mutluluk ortamı oluşmaz.

● B C D E

4. Kader, bir programdır. Bu programın bir plan dairesinde uygulanmasında irade eden Allah ve kul, sonucunda ise uygulanışıdır.

A B ● D E

IX. GÜNÜMÜZDEKİ DURUM

A. KELAM İLMİ

- Günümüz kelam ilmi, İslam'ın inanç ilkeleri etrafında oluşan klasik kelam kültürünü eleştirel bir yöntemle incelemekte ve geçmişle bağını koparmadan yeni dinî düşüncenin oluşmasına katkı sağlamaktadır.
- Müslüman toplumlarda bugün kelam ilmi, inanç alanında naklin yanında, yeni bilimsel verilerden hareketle akla daha fazla rol vermenin önemini belirten akademik seviyedeki çalışmalar ile varlığını sürdürmektedir.
- Bugünün kelam ilmi, insanın hem zihnine hem de gönlüne hitap edecek şekilde iman şuurunu ve dinî hayatı canlı tutan bir yöntem geliştirmek istemektedir.

B. PROBLEMLERİ

1. Deizm (Yaradancılık)

- Günümüzde ise deizm, vahyedilmiş herhangi bir dine bağlı olmaksızın Tanrı'nın varlığını kabul etmekle birlikte onun ilim ve irade gibi sıfatlarını reddeden, onun evrende fiilini, hikmet ve inayetini kabul etmeyen, vahyi, nübüvveti ve ahireti inkâr eden akımdır.

2. Çok Tanrıcılık (Politeizm)

- Tarih boyunca Allah'ı bırakıp kendilerine başka tanrılar edinen insanlar var olmuştur. Bunlardan bir kısmı tabiat güçlerini, bir kısmı ruhları, bir kısmı da kendi yaptıkları putları tanrılar olarak kabul etmişler ya da Allah'ın yanında başka tanrıların da olduğuna inanmışlardır. Bazı toplumlarda ise çok tanrı inancı her kabileye ait tanrılar olarak kendini göstermiştir.

3. Gizemcilik (Mistisizm)

- Bütün mistik ekoller, insanın normal sınırlarını aşarak ruhunda var olan üstün bir idrakle yücelebileceğine ve Tanrı ile bir olabileceğine inanırlar. Bu akıma göre insanda iki "ben" vardır. Bunlardan aşağı ve bencil olan ben, mistik tecrübenin önündeki en büyük engeldir. Ruhu temizleme, nefse hâkim olarak dünya zevklerinden uzaklaşma yoluyla aşılan bu benin ötesinde ise evrenin iç birliğini kavrayan ve mutlak hakikat ile bir olabilme yeteneğine sahip olan yüce bir ben vardır.

4. Bilinemezcilik (Agnostisizm)

- Bu akıma göre insan, hakikatin ve bilginin var olup olmadığını bilemez.
- Kelamcılar, insan aklının ve duyularının objektif bilgiye ve Tanrı'nın varlığının bilgisine ulaşabileceğini ifade etmişlerdir.
- Kur'an, insanın Allah'ın varlığına ve birliğine inanması; yeryüzünde ahlaka ve adalete dayalı bir toplum inşa etme yönünde özgür iradesini kullanması gerektiğini bildirmektedir.

5. Pozitivizm (Olguculuk)

- Pozitivizmin temel iddiası; insanlar, evrendeki varlıkları önce canlı olarak tasavvur etmişler, ardından evrendeki olayları yöneten çeşitli tanrılara inanmışlardır. Daha sonra insanlar, çok tanrı yerine evreni tek başına yaratan, yöneten ve gerektiğinde yarattığı düzeni mucizelerle bozan tek bir tanrıya ulaşmışlardır. Bugün ise insanlar deneysel olarak ispat edilemeyen her bilgiyi reddetmektedirler.
- İnsanın inanma ihtiyacı, pozitivizmin iddialarının geçersizliğini ortaya koyan en büyük argümanlardan biridir.

6. Tanrı Tanımazlık (Ateizm)

- Tanrı'nın yokluğuna inanan ve akıl yürütmelere dayanarak Tanrı'nın olmadığına karar veren ve ona göre davranan kişilerin savunduğu bir görüştür.
- Allah inancı karşısında tepkisel bir düşünce olan ateizm, Batı dünyasının bazı filozofları tarafından benimsenmiş ancak günümüzde düşünsel dayanaklarını yitirerek zayıflamıştır.
- İlhad, Allah'ın varlığı ve birliği, ahiret gibi dinin temel esaslarını inkâr etmek, bunlar hakkında kuşku beslemek ve kuşku uyandırmak anlamında kullanılmıştır.
- Kur'an'a göre insanın fıtratında Allah inancı vardır ve onu inkâr sadece bir yanılsamadan ibarettir. Dış dünya ise Allah'ın varlığını gösteren işaretlerle doludur.

7. Nihilizm (Hiççilik)

- Nihilist, felsefi yönden hiçbir gerçek kabul etmeyen, sosyal yönden var olan toplum düzenini benimsemeyen, siyasi yönden her türlü otoriteyi reddeden, ahlaki yönden hiçbir ahlakî değer tanımayan kişidir.
- Nihilizm, evrendeki kötülüklere odaklanarak bunalımlı bir ruh hâliyle evreni tek yanlı okumaktadır. İslam inancına göre evrenin kötülüklerden ibaret olduğu düşüncesi, Allah'ın rahmet, lütuf ve inayetine aykırıdır.

8. Satanizm

- Hristiyanlığın şeytan anlayışına, hayat, dünya ve ahlâk görüşüne karşıt olarak doğmuştur.
- Satanizm bireysel açıdan ruhsal bir bozulmanın işaretidir. Toplumsal açıdan ise ahlaki çöküntü, toplumu bir arada tutan temel değerlerde yozlaşma, sosyal ve kültürel dokudaki zedelenme, millî ve manevi duygulara yabancılaşma gibi olumsuzlukların kaynağıdır.

9. Tenasüh ve Reenkarnasyon

- Ölen insanların ruhunun bir hayvan ya da bir insan bedenine girmesi inancını ifade eder.
- Tenasüh inancını kabul eden dinler, ahiret inancını kabul etmezler.
- Hinduizm'deki dinsel ve sosyal sınıflar arası (kast sistemi) geçişler de ancak ruh göçü ile sağlanabilir.
- Diğer semavi dinlerde olduğu gibi İslam inancında da tenasüh inancı reddedilmiştir.
- Ahiret inancına sahip olan İslam dini, insanın öldükten sonra ruhunun yeni bir bedende dirilmesini kabul etmez. Ahiret inancına sahip insanın ruhun bir bedenden diğer bir bedene göç edip durmasına inanması bir çelişki olacaktır.

C. YENİ İLM-İ KELAM

- Yeni ilm-i kelam, bütün şekilleriyle inançsızlığı (ateizm, agnostisizm, pozitivizm, nihilizm vb.) reddeden, dine karşı yapılan her türlü tenkide cevap veren, çağımıza uygun metotlarla Allah'ın varlığını ispat eden ve İslam inanç esaslarını açıklayıp savunan bir ilimdir.
- Yeni dönem kelamcıları arasında İzmirli İsmail Hakkı, İsmail Fenni Ertuğrul, Filibeli Ahmed Hilmi, Cemaleddîn el-Afgânî, Muhammed Abduh ve Muhammed İkbal en fazla bilinenlerdir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

1. **Aşağıdakilerden hangisi yeni ilm-i kelamın öncülerinden biri değildir?**

A) İzmirli İsmail Hakkı

B) Cemalettin el-Afganî

C) İsmail Fenni Ertuğrul

D) Muhammed Abduh

E) İbn Haldun

2. **Hristiyanlığın şeytan anlayışına, hayat ve ahlak görüşüne karşıt olarak doğan aşağıdaki yapılanma hangisidir?**

A) Brahmanizm

B) Satanizm

C) Budizm

D) Şintoizm

E) Konfüçyanizm

3. "İnsanlar evrendeki varlıkları önce canlı olarak tasavvur etmişler, ardından evrendeki olayları yöneten çeşitli tanrılara inanmışlardır."

Yukarıdaki düşünceyi savunan görüşler aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nihilizm

B) Ateizm

C) Pozitivizm

D) Materyalizm

E) Freudizm

4. **İnsanın normal sınırlarını aşarak ruhunda var olan üstün idrake yücelebileceğine inanan düşünce yapısı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Deizm

B) Mistisizm

C) Agnostisizm

D) Polietizm

E) Nihilizm

1. İbn Haldun, sosyolog bilim ve tarih yazarıdır. Hem çağımıza yakın bir zamanda yaşamadığı gibi seçenekte sunulanların ile çağdaşı değildir.

A B C D **E**

2. Satanizm, Hristiyanlığa bir tepki olarak doğmuştur.

A **B** C D E

3. Pozitivizm

A B **C** D E

4. Mistisizm, daha da ötesinde Tanrı ile bir olunabilineceğine inanan bir yapıdır.

A **B** C D E

X. DİN VE VİCDAN

A. İSLAM VE ÖZGÜRLÜK

- Özgürlüğün temeli seçmektir. Seçmek farklı alternatifler arasında yapılan tercihtir. Bir şeyi seçmek bilinçli olmayı gerektirir. Bilinç ise muhakeme ve mukayese sonucunda oluşur. Bu durumda seçmek için özgür bir iradenin, farklı seçeneklerin ve bilincin bulunması gerekir. "Seçme"den sonra "eylem" gelir. İnsanın seçtiği şeyi yapma hakkının olmaması, seçme hakkını da anlamsız kılar. Bu durumda gerçek anlamda özgürlük, "seçme" ve "eylem" hakkına sahip olmak demektir.
- İslam'ın insan özgürlüğüne verdiği değer kendisini en belirgin biçimde tevhid inancında gösterir.
- Tevhid inancı, insanın hiçbir şeyi ilahlaştırmaksızın her şeyin üstünde, her şeye gücü yeten, her şeyin gerçek sahibi olan Allah'a inanıp yanlızca ona boyun eğmesidir. Tevhidin zıttı "şirk"tir. Şirk insanın kendisi için araç olabilecek şeyleri, amaç edinmesi ve bunları hayatın en üstün ve belirleyici değerleri konumuna yükselterek ilahlaştırmasıdır.

B. DİN SEÇME ÖZGÜRLÜĞÜ

- İnanmak gönüllülük işidir. İnsanın bir dine inanması, o dinin ilke ve kurallarını beğendiğini ve gönülden benimsediğini gösterir. Bu nedenle baskı ve zorlamayla gerçek bir inanç oluşturmak mümkün değildir. Özgür iradeyle gönülden benimsenmemiş bir dindarlık iki yüzlülük (nifak) anlamına gelir. Böyle bir dindarlığın Allah katında hiçbir değeri yoktur.

C. DİN İÇİNDE ÖZGÜRLÜK

- İslam'da insanın özgürlüğünü koruyup geliştiren iki temel ilke, "tevhid" ve "takva"dır. Tevhid inancı, Allah'tan başkasını ilahlaştırmama bilinci kazandırır. Böylece insanın kendinden aşağı varlıkları yücelterek özgürlüğünü kaybetmesini engeller. Aynı şekilde takva da insanı günahlardan uzak tutar.
- Her tür kötü alışkanlığa bağımlılıktan korur. Böylece insanın ruhen özgür kalmasını sağlar. Kur'an'da "takva", insanın Allah katındaki değerinin ölçüsü olarak kabul edilir. Kur'an'ın getirdiği takva ölçüsü, İslam'ın tüm insanları doğuştan Allah katında eşit kabul ettiğini gösterir.

D. LAİKLİK

- Laiklik, din ile devlet işlerinin birbirinden ayırmanın yanında, tüm vatandaşların vicdan, ibadet ve din hürriyetini güvence altına alır.
- Laik devlette din hürriyeti, belli bir dine inanma ve onun gereklerini yerine getirme hürriyetini ifade ettiği gibi kişinin isterse hiçbir dine inanmama ve hiçbir dinî ibadetini yerine getirmeme hürriyetini de kapsar.

1. Laik devlette aşağıdakilerden hangilerini yerine getirme hürriyetini <u>sağlamaz</u>?

A) Belli bir dine inanma

B) Dinin gereklerini yapma

C) Hiç bir dine inanmama

D) Hiç bir dini ibadeti yerine getirmeme

E) Herhangi bir dini destekleme

2. Tevhid ve takva inancı aşağıdakilerden hangisiyle ilgili <u>değildir</u>?

A) Tevhid inancı, Allah'tan başkasını ilahlaştırmamayı ister.

B) Tevhid inancı insanın kendinden aşağı varlıkları yüceltmez.

C) Takva, insanı günahlardan uzaklaştırır.

D) Takva, sorumluluk bilincidir.

E) Takva, yalnızca ceza ile korkutmaktır.

3. Aşağıdakilerden hangisi özgürlükle <u>bağdaşmaz</u>?

A) Özgürlük, seçmektir.

B) Seçmek, bilinçliliktir.

C) Bilinçlilik, muhakemeyi doğurur.

D) Muhakeme, özgür iradeyi fark ettirir.

E) Özgür irade disiplini ötekileştirir.

4. Tevhidin zıddı şirktir. Buna göre şirkin yol açtığı durumlardan bir tanesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Aracın amaç edilmesi

B) Araç ve en üstünü haline getirmemek

C) Araç ve amacı hayatın belirleyici değerleri konumuna yükselterek ilahlaştırmamak

D) Medent beklenmemek

E) Şefaat dilememek

1. Laik devlet, herhangi bir dini desteklemez.

A B C D E

2. Takva, ceza ile korkutmak değildir. O, bir nevi bireyin kendine ve toplumuna karşı sorumluluk bilincidir.

A B C D E

3. Özgür irade disiplini ötekileştirmez. Bilakis gülen bir ciddiyeti sağlar.

A B C D E

4. Aracın amaç edilmesi alışkanlığı zaman içinde şirkin yol açtığı durumlara sevk ettiği bazen gözlemlenmiştir.

A B C D E

neler öğreneceğim?

I. GİRİŞ

A. KONUSU, ALANI VE METODU

- İslam'ın doğuşundan günümüze kadar, Müslümanların gerçekleştirmiş oldukları kültürel, sosyal, siyasi, ekonomik ve dinî faaliyetleri sebep - sonuç ilişkisi içerisinde inceleyen sosyal bilime "İslam tarihi" denir.
- İslam tarihi; Hz. Peygamber Dönemi'yle beraber Dört Halife, Emevi ve Abbasi dönemlerini, İslam'ın Arap Yarımadası dışındaki gelişimini ve Endülüs'te kurulan eşsiz medeniyeti ele alır.

B. DOĞUŞU VE GELİŞMESİ

- İslam tarihçiliği, Kur'an'ın nüzulü ile başlar.
- Kur'an'ın tefsiri ile ilgili çalışmalar ve hadislerin toplanması da Müslümanlar arasında İslam tarihçiliğinin temellerini oluşturur.

C. TEMEL KAYNAKLARI

- Abbasiler Dönemi'nde İslam tarihinin ilk kaynakları olan eserler ortaya çıkmaya başladı.
- İslam tarihçiliğinin gelişmesine katkı sağlayan bir başka dal da fütuhat kitaplarıdır.
- Biruni, Zehebi, Filibeli Ahmet Hilmi ve Ahmet Cevdet Paşa gibi tarihçiler de klasik İslam tarihçiliği dışında, tenkitçi bir metotla eserler verdiler.
- İslam tarihinin temel kaynakları sözlü ve yazılı kaynaklar olmak üzere ikiye ayrılır. Şiirler, hikâyeler, efsaneler, destanlar, menkıbeler, fıkralar ve atasözleri sözlü kaynakları oluşturur. İlk dönemlerde Hz. Peygamberle ilgili bilgilerin birçoğu, bu metotla nakledilmiştir.
- Daha sonra siyer ve meğazi kitapları bu rivayetlerin toplanması ve yazıya geçirilmesiyle oluşmuştur.

İSLAM TARİHİNİN BAZI TEMEL KAYNAKLARI

- İbn İshak, Kitabü'l-Meğazi
- İbn Hişam, Siretü'n-Nebeviyye
- Taberi, Tarihu'l-Umem ve'l-Mülûk
- İbn Sa'd, Kitabü't-Tabakat
- Belâzuri, Fütuhu'l-Büldan

D. TAKVİMLER

- Zamanı günlere, aylara, yıllara bölme metoduna "takvim" denir.
- **Kamerî takvim**, eski zamanlardan beri çok kullanılan takvimlerden biridir. İlk olarak Babilliler tarafından kullanıldığı bilinir.
- Hz. Ömer Dönemi'ne kadar resmî yazılara tarih koyma âdeti yoktu.
- Hz. Peygamberin hicreti, vefatından 11 yıl sonra istişareler sonucu Müslümanlar için takvim başlangıcı olarak kabul edildi. Hicri takvimin ilk ayı muharrem, başlangıcı da 23 Temmuz 622 olarak belirlendi.
- İslam tarihi boyunca hicri takvimle birlikte başka takvimler de kullanılmıştır. Güneş yılı sistemine dayanan eski "İran takvimi", bu takvimler arasında yer alır.
- Selçuklular Dönemi'nde bu takvim bazı düzenlemelerle daha kullanışlı hâle getirilmişti. Bu düzenlemeler Büyük Selçuklu Sultanı Celalettin Melikşah tarafından gerçekleştirildiği için söz konusu takvim "Celali takvim" adıyla anılmıştı.
- Türkler ve Çinliler tarafından da kullanılan on iki hayvanlı Türk takviminin iki farklı kullanım alanı vardır.
- Osmanlı Padişahı III. Selim Dönemi'nde Miladi 1709 yılından itibaren mali işleri tanzim etmek için Rumi takvim kullanılmaya başlandı.
- Başlangıç tarihi M 594 olan bu takvimin ilk ayı marttı. Rumi takvim, 1871'de yeniden şekillendirildi ve başlangıç tarihi, miladi 23 Eylül 622 olarak belirlendi.
- Grogeryan takvimi olarak da bilinen miladi takvim, günümüzde diğer dünya milletleri ile birlikte müslüman ülkelerde de kullanılmaktadır. Bu takvimi ilk kullanan toplum, Mısırlılardır.

E. SOSYAL BİLİMLERLE İLİŞKİSİ

- İslam tarihinin öncelikli amacı, geçmişte meydana gelen olaylarla ilgili doğru bilgileri ortaya koymak ve bu bilgileri sağlıklı bir şekilde sonraki nesillere ulaştırmaktır.
- İslam Tarihi, sosyal bilimlerle olan bu etkileşim, İslam tarihini olayları sadece nakleden bir disiplin olmaktan çıkarıp geçmişi doğru anlayan ve oradan hareketle geleceğe köprü kuran bir misyona kavuşturur.

1. Aşağıdakilerden hangisi İslam Tarihi kaynağı değildir?

A) İbn İshak, Kitabü'l-Meğazi

B) İbn Hişam, Siretü'n-Nebeviyye

C) Taberi, Tarihu'l-Umem ve'l-Mülûk

D) İbn Sa'd, Kitabü't-Tabakat

E) Maturidi, Kitabu'-Tevhid

2. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) İslam tarihçiliği, 4 Halife Dönemi'yle başlar.

B) İslam tarihçiliği, Kur'an'ın nüzulü ile başlar.

C) İslam tarihçiliği, Emeviler Dönemi'yle başlar.

D) İslam tarihçiliği, Abbasiler Dönemi'yle başlar.

E) İslam tarihçiliği, Hz. Âdem ile başlar.

3. Aşağıdaki takvimlerden hangisi peygamberimizin vefatından sonra kullanılmıştır?

A) Kamerî takvim

B) Hicri takvim

C) Celalî takvimi

D) Rumi takvim

E) Grogeryan takvimi

4.

I. İslam tarihinin öncelikli amacı, geçmişte meydana gelen olaylarla ilgili yalnızca savaşlardan söz eder.

II. İslam tarihinin öncelikli amacı, geçmişte meydana gelen olaylarla ilgili tartışmaları ele alır.

III. İslam tarihinin öncelikli amacı, geçmişteki fikri cereyanları anlatır.

IV. İslam tarihinin öncelikli amacı, geçmişte meydana gelen olaylarla ilgili doğru bilgileri ortaya koymak ve bu bilgileri sağlıklı bir şekilde sonraki nesillere ulaştırmaktır.

V. İslam tarihinin öncelikli amacı, yalnızca kültürel etkileşimin etkilerini anlatmaktır.

Yukarıdaki cümlelerden hangisi doğrudur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Maturidi, Kitabu'-Tevhid bir kelam kitabıdır.

A B C D ○

2. İslam tarihçiliği, Kur'an'ın nüzulü ile başlar.

A ○ C D E

3. Hz. Peygamberin hicreti, vefatından 11 yıl sonra istişareler sonucu Müslümanlar için takvim başlangıcı olarak kabul edildi. Hicri takvimin ilk ayı muharrem, başlangıcı da 23 Temmuz 622 olarak belirlendi.

A ○ C D E

4. İslam tarihinin diğer sosyal bilimlerle olan etkileşimi, İslam tarihini olayları sadece nakleden bir disiplin olmaktan çıkarıp geçmişi doğru anlayan ve oradan hareketle gelecek nesillere bu bilgileri en doğru ulaştıran bir misyona kavuşturur.

A B C ○ E

II. HZ. MUHAMMED DÖNEMİ

A. İSLAM'IN DOĞDUĞU ORTAM

- İslam, Arap Yarımadası'nın Hicaz bölgesinde doğdu.
- İslamiyet'in doğduğu yıllarda Arap Yarımadası'na komşu iki büyük devlet bulunmaktaydı. Bunlar, Bizans ve Sasanî imparatorluklarıydı.
- Arabistan'da kabilecilik hâkim olduğu için merkezî bir yönetim yoktu.
- Bazı Arap kabileleri, aralarında siyasi bir birlik oluşturarak şehir devletleri kurmuşlardı. Bu şehir devletlerinden biri olan Mekke, düzenli bir teşkilata sahipti.
- Kabileler ve şehirle ilgili bütün sorunların görüşüldüğü, kararların alındığı bir meclis vardı.
- Arap Yarımadası'nda düzenlenen panayırlar en büyük gelir kaynaklarından biriydi.

B. MEKKE DÖNEMİ

- Hz. Muhammed, 20 Nisan 571 tarihinde Mekke'de doğdu.
- Hz. Muhammed, kırk yaşlarına doğru yaşadığı toplumun kötülüklerinden uzak kalmak için yalnızlığı tercih etmeye başladı. Ramazan ayı gelince Mekke yakınlarında bulunan Nur Dağı'ndaki Hira Mağarası'na giderek inzivaya çekilirdi. Orada ibadet eder ve tefekküre dalardı. Hz. Peygamberin bu arınma, ibadet ve tefekkür hâli kırk yaşına kadar devam etti. Bu süreçte gördüğü bazı rüyalar aynen çıkıyordu. Bu durum peygamberliğe bir hazırlıktı.
- Vahyin gelişine kadar bu tür rüyalar devam etti.
- Miladi 610 yılı ramazan ayında ve Kadir Gecesi'nde ilk vahiy geldi.
- Cahiliye Dönemi'nden kalan Emevi-Haşimî rekabetiydi. Mekke yönetiminde bulunan Ümeyyeoğulları, bir Haşimî olan Hz. Muhammed'e tabi olmak istemiyorlardı. Kureyş kabilesi içindeki Haşimîler ve Ümeyyeoğulları rekabeti birçok insanın Müslüman olmasına mani oldu.
- Mekkeli müşriklere göre peygamberlik Hz. Muhammed'e değil, Velit bin Muğire ile Ebu Mesut gibi zengin, güçlü ve soylu kişilere gelmeliydi.
- 615 yılında dördü kadın, on biri erkek olmak üzere on beş kişiden oluşan ilk kafile Habeşistan'a hicret etti.
- İlk hicretten bir yıl sonra 616 yılında seksen iki erkek, on sekiz kadından oluşan ikinci kafile Peygamberimizin amcasının oğlu Cafer bin Ebu Talip'in başkanlığında Habeşistan'a hicret etti.
- Peygamberliğin onuncu yılı 620 yılında muhasaradan bir müddet sonra Peygamberimizin amcası Ebu Talip, ondan kısa bir süre sonra da Hz. Hatice vefat etti.
- Peygamberimiz, 620 yılında evlatlığı Zeyd bin Harise'yi de yanına alarak Taif'e gitti. Taif'in liderleriyle görüşerek onlara İslam'ı anlattı.
- Allah, peygamberliğin 11. yılında (M 621) Hz. Muhammed'e, İsrâ ve Miraç mucizeleri ile ilahî lütuf ve ihsanlarda bulundu.
- Hz. Peygamber, 620 yılında hac için Mekke'ye gelen Hazreç kabilesinden Medineli altı kişiyle Akabe'de görüştü ve onlara İslam'ı anlattı.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

- 621 yılında, Medine'den hac kafileleriyle birlikte gelen Evs ve Hazreç kabilelerinden toplam on iki Müslüman yine Akabe mevkisinde Hz. Peygamberle gizlice buluştu. Burada Hz. Peygamberle bir sözleşme yaptılar.
- 622 yılının hac mevsiminde Medine'den Mekke'ye çok kalabalık bir grup geldi. Aralarında ikisi kadın, yetmiş beş Müslüman da bulunmaktaydı. Akabe'de Peygamberimizle görüşen Müslümanların başında Mus'ab bin Umeyr vardı.
- Müşrikler, "Darü'n-Nedve"de bir araya gelerek Peygamberimizin öldürülmesine karar vermişlerdi.

C. MEDİNE DÖNEMİ

1. Medine'nin Kuruluşu

- Medine Şehir Devleti, anayasası olan çok kültürlü bir yapıya sahipti. Buna göre Yahudiler iç işlerinde özerk olup Medine'nin savunması gibi konularda sözleşme esaslarına uyacaklardı. Farklı din mensupları için de din ve vicdan hürriyeti vardı. Bu sözleşme sayesinde toplumda barış, huzur ve güven ortamı sağlanmış oldu. İslam tarihinde bu sözleşmeye "Medine Sözleşmesi" veya "Medine Vesikası" denir.

2. Gelişmeler

2.1. Müşrikler

- Bedir Savaşı (624)
- Uhut Savaşı (625)
- Hendek Savaşı (627)
- Hudeybiye Barış Antlaşması (628)
- Mekke'nin Fethi (630)
- Huneyn- Evtas savaşları ve Taif Kuşatması (630)

2.2. Yahudi ve Hristiyanlar

- Medine'ye hicret esnasında şehrin yarıya yakın nüfusu Yahudiydi. Bunlar, Kaynukaoğulları, Nadiroğulları ve Kurayzaoğulları olmak üzere üç kabileden meydana geliyordu.

D. TEBLİĞ ÇALIŞMALARI

- Peygamberimiz, gelen heyetlere sahip oldukları yanlış inançlarla ilgili bilgi veriyordu.
- Bunun yanında İslam'ın inanç ve ibadetleriyle ilgili açıklamalarda bulunuyor, onlara dini öğretecek öğretmenler gönderiyordu.
- Bu heyetler, yoğun olarak hicretin dokuzuncu yılında geldikleri için bu yıla, "Heyetler Yılı" (Senetü'l-Vüfut) adı verildi. Hicretin onuncu yılında da heyetler gelmeye devam etti.

E. GENİŞLEME DÖNEMİ

- Hicretten sonra çevreden bazı kabilelerin İslam'ı kabul etmeleri, düzenlenen gazve ve seriyyeler, aşamalı bir şekilde İslam'ın hâkim olduğu coğrafyayı genişletmiştir. Müslümanlar bu dönemde Medine ve çevresiyle Kızıldeniz'e kadar uzanan toprak parçasında hâkimiyet sağladı.
- Peygamberimiz hâkimiyet altına alınan yerlere valiler, öğretmenler ve vergi memurları gönderdi.

1. İslamiyet'in doğduğu yıllarda Arap Yarımadası'na komşu iki büyük devlet bulunmaktaydı. Bunlar aşağıdakilerden hangileridir?

A) Bizans ve Sasani

B) Yemen ve Umman

C) Habeşistan ve Mısır

D) Hindistan ve Nepal

E) Roma ve Yunanistan

2. Arap Yarımadası'nda en büyük gelir kaynaklarından biri aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hayvancılık

B) Ticaret

C) Madencilik

D) Çiftçilik

E) Panayırlar

3. Peygamberimiz, gelen heyetlere sahip oldukları yanlış inançlarla ilgili bilgi veriyordu. Bunun yanında İslam'ın inanç ve ibadetleriyle ilgili açıklamalarda bulunuyor, onlara dini öğretecek öğretmenler gönderiyordu. Bu heyetler, yoğun olarak hicretin dokuzuncu yılında geldikleri için bu yıla, ne ad verildi?

A) Senetü'l-Vüfut

B) Senetü'l-Veda

C) Senetü'l-Hüzün

D) Senetü'l-Hazen

E) Senetü'l-Visal

4. Medine'den hac kafileleriyle birlikte gelen Evs ve Hazreç kabilelerinden toplam on iki Müslüman yine Akabe mevkiinde Hz. Peygamberle gizlice buluştu. Burada Hz. Peygamberle bir sözleşme yaptılar. Allah, Hz. Muhammed'e, İsrâ ve Miraç mucizeleri ile ilahî lütuf ve ihsanlarda bulundu.

Bu yıl hangi tarihe rastlamaktadır?

A) 620 B) 621

C) 622 D) 623

E) 619

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

1. Bizans ve Sasani devletleri İslam'ın doğuşu sırasında bulunan iki büyük devletti.

Ⓐ B C D E

2. Arap Yarımadası'nda düzenlenen panayırlar en büyük gelir kaynaklarından biriydi.

A B C D Ⓔ

3. Bu heyetler, yoğun olarak hicretin dokuzuncu yılında geldikleri için bu yıla, "Heyetler Yılı" (Senetü'l-Vüfut) adı verildi. Hicretin onuncu yılında da heyetler gelmeye devam etti.

Ⓐ B C D E

4. Söz konusu olaylar 621 yılına rastlamaktadır.

A Ⓑ C D E

III. DÖRT HALİFE DÖNEMİ

A. DÖRT HALİFE

- Hz. Muhammed'den sonra Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali'nin halifelikleri devrine Dört Halife Dönemi denir.

B. OLAYLAR

1. Hz. Ebu Bekir Dönemi

- Hz. Ömer ve Ebu Ubeyde olmak üzere az sayıdaki muhacir ile ensardan orada bulunanlar Hz. Ebu Bekir'e biat ettiler.
- İki yıl üç ay halifelik yapan Hz. Ebu Bekir, altmış üç yaşında vefat etti. Hz. Peygamberin kabrinin yanına defnedildi.
- Göreve başlar başlamaz Usame ordusunun gönderilmesi, Ridde Olayları ve yalancı peygamberler gibi birçok problemle karşılaştı.
- Ridde savaşlarında birçok hafız sahabe vefat etmişti.
- Kur'an-ı Kerim'in bir araya toplanması Hz. Ebu Bekir Dönemi'nin en önemli faaliyetlerinden biridir.

2. Hz. Ömer Dönemi

- Hz. Ömer, devlet işlerinde de ona yardımcı oldu ve Medine'de kadılık görevini üstlendi. Hz. Ebu Bekir'in hastalığı ağırlaşıp kendisi namaz kıldırmaya çıkamayınca vefatına kadar namazları o kıldırdı.
- Uygulamalarında insanların makamına ve zenginliğine bakmazdı.
- Firuz, bir sabah namazını kılmakta olan Hz. Ömer'e saldırarak onu yaraladı. Halife, aldığı yaralar sebebiyle altmış üç yaşında vefat etti.
- Peygamberimizin kabrinin yanında Hz. Aişe için ayrılan yere ondan izin alınarak defnedildi. Hz. Ömer, on yıl altı ay kadar halifelik yaptı.
- Hz. Ömer, Irak bölgesindeki fetihlere devam etti.
- Sasani İmparatorluğu'nun başşehri Medain fethedildi.
- Şam (Dımeşk) 635'te fethedildi.
- Mısır'ın fethi 642 yılında tamamlanmış oldu.
- Hz. Ömer, fetihler neticesinde ganimet ve cizye gibi gelirlerin artması sebebiyle beytülmali yeniden şekillendirdi.

3. Hz. Osman Dönemi

- Hz. Ebu Bekir aracılığıyla otuz beş yaşında İslam'ı kabul etmişti. Müslüman olduktan sonra Hz. Peygamberin kızı Rukiye ile evlendi. Habeşistan'a yapılan her iki hicrete de eşi ile birlikte katıldı. Mekke'ye tekrar döndükten bir müddet sonra Medine'ye hicret etti.
- Ashabın okuma - yazma bilenlerinden olması sebebiyle vahiy kâtipliği de yapmıştı.
- Mısır'dan gelen asiler tarafından şehit edilen Hz. Osman, on iki yıl halifelik yaptı.

4. Hz. Ali Dönemi

- Beş yaşından itibaren Hz. Peygamberin terbiyesinde büyüdü.
- Hz. Ali, hicretin ikinci yılında Hz. Fatıma ile evlendi.
- Haricilerden Abdurrahman bin Mülcem tarafından zehirli bir hançerle sabah namazı esnasında yaralandı. Bu yara sebebiyle iki gün sonra M 661 yılında vefat etti.
- Halifelik müddeti yaklaşık beş yıl olan Hz. Ali, Irak'ın bugünkü adıyla Necef bölgesinde defnedildi.
- Ümeyyeoğullarının bir kesimi Hz. Ali'nin halifeliğini tanımayan diğer muhaliflerle birleşerek 656 yılında Hz. Ali'ye karşı Cemel'de savaştılar ve mağlup oldular.

4.1. Cemel

- Hz. Aişe, Mekke'den Medine'ye dönerken Hz. Osman'ın şehit edildiğini öğrendi. Bunun üzerine Hz. Aişe, Talha ve Zübeyr'le birlikte Mekke'ye geri döndü.
- Burada halka, Hz. Osman'ın suçsuz olarak öldürüldüğünü ifade eden bir konuşma yaptı. Yapılan müzakereler sonunda Basra'ya doğru yola çıktı.
- Hz. Aişe, amaçlarının isyancıların bozduğu barış ve düzeni yeniden sağlamak ve Hz. Osman'ın katillerini cezalandırmak olduğunu halifeye bildirdi.
- Halife, anlaşma sağlamak için karşı tarafa elçi gönderdi. Hz. Aişe, Talha ve Zübeyir'le görüşen elçi, Hz. Ali'nin halifeliği etrafında toplanmaları hâlinde Hz. Osman'ın katillerini cezalandırmanın daha kolay olacağına onları ikna etti. Hz. Ali de Talha ve Zübeyir'le görüştü. Bu görüşmeler olumlu sonuç vermesine rağmen iki ordu, Basra önlerinde Hureybe'de karşı karşıya geldi (36/656).
- Savaş, Hz. Ali taraftarlarının galibiyetiyle sona erdi. Hz. Ali hem Aişe'ye hem de onun yanında savaşa katılanlara iyi davrandı. Basra'da yağmayı yasakladı. Talha ve Zübeyr de bu savaşta öldürüldü.

4.2. Sıffin

- Hz. Ali, Haricilerle de mücadele etmek zorunda kaldı. Çünkü Hariciler kendi görüşlerine katılmayan kimselere sert davranıyor ve öç alma duygusuyla hareket ediyorlardı. Nitekim Hz. Ali de İbn Mülcem adlı bir Harici tarafından şehit edildi. Hariciler daha da ileri giderek işi, Hz. Osman ve Hz. Ali'yi tekfire kadar götürdüler.
- Hz. Ali'nin barış çabaları sonuç vermedi. Bunun üzerine meydana gelen Nuhayle ve Nehrevan savaşlarında Haricilerin çoğu öldürüldü (658). Bu savaşlar, siyasi tarih açısından Hz. Ali ve ordusu için bir zafer niteliğindeydi.
- Hariciler, Hz. Ali'nin ordusundan ayrılarak Kûfe köylerinden biri olan Harura'ya çekildiler.
- Hakemler 658 yılında Ezruh'ta bir araya geldiler. Toplantıya gözlemci olarak Abdullah bin Ömer, Abdullah bin Zübeyr ve Muğire bin Şu'be de katıldı. Hakemler önce Hz. Ali ile Muaviye'nin azledilmesini, sonra da yeni halifenin bir şûra tarafından seçilmesini kararlaştırdılar. Amr bunu kabul etmiş göründü. Önce Ebu Musa alınan karar gereği Hz. Ali'yi azletti. Söz sırası Amr'a gelince o, verdiği sözü tutmayarak azledilmiş olan Hz. Ali'nin yerine hilafet makamına Muaviye'yi tayin ettiğini açıkladı.

5. Dönemin Değerlendirilmesi

- Hz. Ebu Bekir Dönemi'nde, Kur'an'ın yazılmış olduğu tüm malzemeler bir araya toplandı.
- Zeyd bin Sabit'in başkanlığındaki heyet tarafından belirlenen esaslar dâhilinde Kur'an bir Mushaf hâline getirildi.
- Hz. Ömer Dönemi'nde kurulan divan, herkesin maddi durumunu dikkate alarak gelir tespiti yapıyordu. Askerlere de aynı esaslara göre maaş bağlanmıştı. İslam tarihinde ilk para bu dönemde basılmış oldu.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

1. Hz. Ömer ve Ebu Ubeyde olmak üzere az sayıdaki muhacir ile ensardan orada bulunanlar Hz. Ebu Bekir'e biat ettiler. İki yıl üç ay halifelik yapan Hz. Ebu Bekir, altmış üç yaşında vefat etti. Hz. Peygamberin kabrinin yanına defnedildi.

Hz. Ebubekir Göreve başlar başlamaz ordusuyla Usame'yi hangi olayı çözmek üzere görevlendirilmiştir?

A) Ridde Olayları
B) Mute Savaşı
C) Vergi olayları
D) Biat sorunu
E) Askeri yapılanma

2. **Hz. Ömer, on yıl altı ay kadar halifelik yapmıştı. Bir gün sabah namazında olan Hz. Ömer'e saldırarak onu yaralayan ve sonrasında aldığı yaralar sebebiyle altmış üç yaşında şehit olmasına sebep olan kişi kimdir?**

A) Firuz B) Mülcem
C) Mechul kişi D) Ebu Cehil
E) Yezid

3. Hz. Ebu Bekir aracılığıyla otuz beş yaşında İslam'ı kabul etmişti. Müslüman olduktan sonra Hz. Peygamberin kızı Rukiye ile evlendi. Habeşistan'a yapılan her iki hicrete de eşi ile birlikte katıldı. Mekke'ye tekrar döndükten bir müddet sonra Medine'ye hicret etti. Ashabın okuma - yazma bilenlerinden olması sebebiyle vahiy kâtipliği de yapmıştı.

Mısır'dan gelen asiler tarafından şehit edilen bu sahabe kimdir?

A) Hz. Ali B) Hz. Osman
C) Hz. Ebuzerr D) Hz. Cafer
E) Hz. Usame

4. Hz. Aişe, Mekke'den Medine'ye dönerken Hz. Osman'ın şehit edildiğini öğrendi. Bunun üzerine Hz. Aişe, Talha ve Zübeyr'le birlikte Mekke'ye geri döndü. Burada halka, Hz. Osman'ın suçsuz olarak öldürüldüğünü ifade eden bir konuşma yaptı. Yapılan müzakereler sonunda Basra'ya doğru yola çıktılar. Hz. Aişe, amaçlarının isyancıların bozduğu barış ve düzeni yeniden sağlamak ve Hz. Osman'ın katillerini cezalandırmak olduğunu halifeye bildirdi. Halife, anlaşma sağlamak için karşı tarafa elçi gönderdi. Hz. Aişe, Talha ve Zübeyir'le görüşen elçi, Hz. Ali'nin halifeliği etrafında toplanmaları hâlinde Hz. Osman'ın katillerini cezalandırmanın daha kolay olacağına onları ikna etti. Hz. Ali de Talha ve Zübeyir'le görüştü. Bu görüşmeler olumlu sonuç vermesine rağmen iki ordu, Basra önlerinde Hureybe'de karşı karşıya geldi (36/656). Savaş, Hz. Ali taraftarlarının galibiyetiyle sona erdi. Hz. Ali hem Aişe'ye hem de onun yanında savaşa katılanlara iyi davrandı. Basra'da yağmayı yasakladı. Talha ve Zübeyr de bu savaşta öldürüldü.

Yukarıda anlatılan savaş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sıffin
B) Cemel
C) Kerbela
D) Garanik
E) Nehrevan

1. Hz. Ebu Bekir göreve başlar başlamaz Usame ordusunun gönderilmesi, Ridde Olayları ve yalancı peygamberler gibi birçok problemle karşılaştı. Ridde Savaşları'nda birçok hafız sahabe vefat etmişti.

○ B C D E

2. Hz. Ömer 645 yılında Firuz tarafından şehit edildi. Firuz, Yahudi etnik kökenli ve Mecusi (ateşperest) birisidir. İran ajanı olan Firuz, Hz. Ömer'i öldürmek üzere Hicaz'a yollanmıştı. Firuz, Hz. Ömer'i öldürmek üzere arka safta yerini aldı. Hz. Ömer'in tekbir almasıyla Firuz, elbisesi içinde sakladığı hançeri Hz. Ömer'e altı kez sapladı. Hz. Ömer kendisini öldürmek isteyenin Firuz olduğunu öğrenince "Allaha şükürler olsun ki bir Müslüman tarafından vurulmadım." buyurdu. Hz. Ömer yaralandıktan altı saat sonra şehit oldu.

○ B C D E

3. Parçada anlatılan sahabe Hz. Osman'dır.

A ○ C D E

4. Cemel Vakası ya da Cemel Savaşı; 656 yılında, Halife Ali bin Ebu Talib ile Hz. Aişe'nin taraftarları arasında, Basra'da gerçekleşen muharebedir. Bazı kaynaklarda Basra Savaşı olarak da anılır. Müslümanlar arasındaki ilk iç savaştır.

A ○ C D E

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

IV. EMEVİLER

A. EMEVİLER

1. Kuruluşu

- Emevi Devleti, adını kurucusu olan Muaviye bin Ebu Süfyan'ın bağlı bulunduğu aileden almıştır.

Süfyani Kolundan Gelen Halifeler
I. Muaviye bin Ebu Süfyan (661)
I. Yezit bin Muaviye (680)
II. Muaviye bin Yezit (683)
Mervani Kolundan Gelen Halifeler
I. Mervan bin Hakem (684)
Abdülmelik bin Mervan (685)
I. Velit Abdülmelik (705)
Süleyman bin Abdülmelik (715)
Ömer bin Abdülaziz (717)
II. Yezit bin Abdülmelik (720)
Hişam bin Abdülmelik (724)
II. Velit bin II. Yezit (743)
III. Yezit bin I. Velit (744)
İbrahim bin I. Velit (744)
II. Mervan bin Muhammed (744-750)

- İç karışıklıkların artması sonucunda, bir Harici Hz. Ali'yi şehit etti (661). Halk, Hz. Hasan'a halife olarak biat etti. Fakat Muaviye, iktidarı bırakmak niyetinde değildi.
- Hz. Hasan hem Kûfe halkının güven telkin etmemesi hem de Müslümanlar arasındaki savaşların son bulması için Muaviye'ye biat etti.
- Muaviye, kuvvet yoluyla halifeliği ele geçirdi. Kendinden sonra da oğlu Yezit'i veliaht tayin etti. Böylece halifeliğin babadan oğula geçişini yani saltanat sistemini başlattı.

- ***Hz. Muhammed Dönemi'nde başkent:** Medine*
- ***Hz. Ebu Bekir Dönemi'nde başkent:** Medine*
- ***Hz. Ömer Dönemi'nde başkent:** Medine*
- ***Hz. Osman Dönemi'nde başkent:** Medine*
- ***Hz. Ali Dönemi'nde başkent:** Kûfe*
- ***Muaviye Dönemi'nde başkent:** Şam*

2. Hilafetin Saltanata Dönüşmesi

2.1. Kerbelâ

- Hz. Hüseyin, Muaviye'nin ardından (öl. 680) halifeliğin kendi hakkı olduğunu iddia ederek harekete geçti ve halife olan Yezit'e biat etmedi. Yezit, Medine Valisi Velit bin Utbe'den kendisi adına Hüseyin bin Ali, Abdullah bin Ömer ve Abdullah bin Zübeyr'in biatlarını almasını istedi. Hz. Hüseyin ve Abdullah bin Zübeyr, valiyi oyalayarak Mekke'ye gitti. Abdullah bin Ömer ise Müslümanların birliği bozulmasın düşüncesiyle Yezit'e biat etti. Hz. Hüseyin'in Mekke'ye gitmesi ehlibeyt taraftarlarını harekete geçirdi. Onu Kûfe'ye davet ettiler. Hz. Hüseyin, durumu araştırması için amcasının oğlu Müslim bin Âkil'i Kûfe'ye gönderdi. Kûfe'ye giden Âkil, Vali Numan bin Beşir'in müsamahasından faydalanarak halktan Hz. Hüseyin adına biat aldı. Ardından da Hz. Hüseyin'i Kûfe'ye davet etti.
- Hz. Hüseyin; ailesi, akrabaları ve taraftarlarıyla Kûfe'ye doğru hareket etti. Abdullah bin Ömer ve Abdullah bin Abbas gibi bazı kişiler Hz. Hüseyin'in gitmesini engellemeye çalışarak Kûfe halkının sözüne güvenilmeyeceğini söylediler. Fakat başarılı olamadılar.

- Hz. Hüseyin yolda Müslim bin Âkil ve arkadaşlarının öldürüldüğünü öğrendiğinde geri dönmek istedi. Müslim bin Âkil'in çocukları geri dönmeyi kabul etmedikleri için bu görüşünden vazgeçti. Bunun üzerine Hz. Hüseyin ve beraberindekiler yola devam ederek Irak bölgesindeki Kerbela denilen yere geldiler. Ubeydullah bin Ziyat, Ömer bin Sa'd'ı Hz. Hüseyin'in üzerine gönderdi. Hz. Hüseyin ve yanındakiler kuşatma altına alındı. Uzun bir süre aç ve susuz bırakılan ehlibeyt ve taraftarlarına savaş açıldı. Irak ordusu ile sayısı 80'i aşmayan bir grup arasında yapılan çarpışmada Hz. Hüseyin ve yanındakilerden 72 kişi şehit oldu. (10 Muharrem 61 - 10 Ekim 680)

2.2. Abdullah bin Zübeyr

- Abdullah bin Zübeyr, önde gelen sahabelerden Zübeyr bin Avvam'ın oğludur. O, Muaviye'ye biat etmediği gibi daha sonra Yezit'e de biat etmedi. Hz. Hüseyin'in şehadetiyle birlikte Emevilere muhalefetin kilit ismi oldu.
- Yezit'in ölümüyle Emevilerde iktidar boşluğu meydana geldi. Bu durumdan istifade eden Abdullah bin Zübeyr, "Emirü'l-müminin" unvanıyla halife olduğunu ilan etti.
- Haccac, beş bin kişilik destek gücü alarak Mekke'ye saldırdı.
- Kuşatma uzayınca Zübeyr ve taraftarları yiyecek sıkıntısıyla karşılaştı. Bunun üzerine Haccac, teslim olanlara eman vererek Abdullah bin Zübeyr'in çevresini iyice daralttı. Fakat o, az sayıdaki askerleriyle beraber çarpışarak öldü (1 Ekim 692).

3. Fetihler

- Afrika'daki fetihler Muaviye Dönemi'nde de devam etti. Ukbe bin Nafi komutasında Afrika'da önemli yerler ele geçirildi. Ukbe tarafından Kayrevan şehri inşa edilerek burada askerî bir garnizon kuruldu. Ukbe bin Nafi'nin başarılı yönetimiyle Afrika'da bulunan Berberiler arasında İslam yayıldı.
- Velit Döneminde de doğu illeri genel valisi olan Haccac'ın emriyle Kuteybe bin Müslim 705 yılında Horasan eyaletine vali olarak atandı.
- Velit'in yerine geçen Süleyman bin Abdülmelik Döneminin en önemli fetih girişimi İstanbul'un tekrar kuşatılmasıdır.
- Hişam zamanında 726'dan itibaren Anadolu'ya da seferler düzenlendi. Kayseri, Malatya ve Maraş onun döneminde alındı.
- Hişam, 730 yılında Endülüs valiliğine Abdurrahman el-Gafiki'yi getirdi. Gafiki, önce Berberi İsyanını bastırdı, sonra Fransa'ya karşı harekete geçti.
- Emeviler Dönemi'nin sonunda İslam coğrafyası, batıda Atlas Okyanusu'ndan İspanya'nın Prene Dağlarına, doğuda da Çin ve Hindistan'a kadar uzanıyordu.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

4. İç Sorunlar

- Ömer bin Abdülaziz, kabilecilik anlayışını yıkarak bütün Müslümanları kuşatan "tek toplum" (ümmet) anlayışını hâkim kılmaya çalışmıştı.
- Emeviler Dönemi'nde diğer bir iç sorun, Hz. Ali'nin çocukları ve taraftarlarının Emevilerin halifeliğini kabul etmeyerek zaman zaman isyan etmeleridir.
- Hz. Hüseyin'in torunu Zeyd bin Ali, Hişam Döneminde isyan etti ve öldürüldü (740). Onun oğlu Yahya bin Zeyd de ayaklandı fakat babasıyla aynı kaderi paylaştı (743). Daha sonra isyan eden Cafer bin Ebi Talip'in torunlarından Abdullah bin Muaviye de öldürüldü (746).
- Hariciler sorunu, Ömer bin Abdülaziz Döneminde barışçı bir yolla çözüldü. O, her gruba karşı anlayış ve hoşgörü ile yaklaştı. Ömer bin Abdülaziz, Harici fikrini savunan insanları da dinledi ve kendilerine değer verdi. Bu nedenle Hariciler ona biat ettiler. Emevilerin son dönemlerine kadar çok etkili olmadan süren Harici tehlikesi, Kuzey Afrika'ya sıçrayarak burada 740 yılından sonra çok tehlikeli bir hâl aldı.
- Emeviler Dönemi'nde diğer bir iç sorun da hilafetle ilgilidir. Muaviye'den itibaren halk iradesine dayanmadan iktidara gelmek kurumsallaşmıştı. Fakat bir halife öldükten sonra onun yerine kimin geçeceği problem olmuştur.

5. Dış İlişkiler

- Emevilerin iktidar oldukları dönemde Sasani İmparatorluğu yıkılmış, bu devletin toprakları Müslümanların egemenliğine girmişti.
- Anadolu'ya Muaviye zamanında, 663 yılından itibaren her yıl seferler düzenlendi. 668 yılından itibaren Bizans'ın başkenti İstanbul, üç defa kuşatıldı.
- Müslümanlar Kuzey Afrika'da Bizans egemenliğine son verdikleri gibi İspanya'yı fethetmeyi de başardılar. 715 yılında İstanbul tekrar kuşatıldı.

6. Yıkılışı

- Emevi Devleti, Abbasilerin 718'de başlayıp otuz yıl süren kararlı muhalefeti sonucunda 750 yılında yıkıldı.

Emevilerin yıkılmasına zemin hazırlayan önemli olaylar şunlardır:

- *Kabilecilik anlayışının yönetime yansıması*
- *Haricilerin muhalefeti*
- *Hz. Ali taraftarlarının muhalefeti*
- *Yönetimi ele geçirme mücadeleleri*
- *Mevaliye iyi davranılmayarak onlardan vergi alınması*
- *Abdullah bin Zübeyr gibi önde gelen insanların yönetime karşı ayaklanması*
- *Abbasilerin Emevileri yıkmak için harekete geçmesi*
- *Bazı halifelerin zevk ve eğlenceye dalarak halktan uzaklaşmaları*
- *Fetih hareketlerinin durması*

B. ENDÜLÜS EMEVİLERİ

- Endülüs, Tarık bin Ziyat'ın orayı fethinden (711) Emevilerin yıkılışına kadar (750) Emevilerin, bu tarihten 756'ya kadar da Abbasilerin yönetimi altında kalmıştır.
- Endülüs, 756 yılına kadar Emevi halifesi veya komutanlarca belirlenen valiler tarafından yönetildi. Bu nedenle bu sürece "Valiler Dönemi" (Asrü'l-Vülat) denilmiştir.
- I. Abdurrahman'ın 756 yılında Endülüs Emevi Devleti'ni kurmasına kadar burada yirmi bir vali görev yapmıştır.

1. Emirlik

- Emirlik ilanı için ortamı uygun bulan Abdurrahman, 756 yılında Kurtuba'da halkın onayını alarak emirliğini ilan etti. Böylece Endülüs'te 756'dan 1031 yılına kadar sürecek yeni bir Emevi Hanedanlığı kurulmuş oldu.
- Abdurrahman öldüğünde (788) oğlu I. Hişam'a, gücü Abbasiler ve Bizans tarafından da kabul edilen, Suriye - Emevi geleneklerinin hâkim olduğu bir devlet bıraktı.
- Dindar kişiliğiyle Ömer bin Abdülaziz'i hatırlatan I. Hişam (788- 796) tahta geçtiğinde ciddi bir muhalefetle karşılaşmadı. O, âlimlere değer verdi ve Maliki mezhebini Endülüs'ün resmî mezhebî ilan etti. İslam'ın yayılmasını önemsedi. Onun döneminde yerli halktan pek çok kimse Müslüman oldu.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

Endülüs'te bulunan toplumsal sınıflar şunlardır:

- ***Araplar:** Arap ülkelerinden Endülüs'e gelenler*
- ***Berberiler:** Kuzey Afrika'nın yerlilerinden olup Endülüs'e gelenler*
- ***Muvelledun:** İspanya'nın yerli halkından Müslüman olanlar*
- ***Müstarepler:** İspanya'nın yerli insanları (Bunlar Müslüman olmadıkları hâlde İslam kültürünün tesiri altında kaldılar.)*
- ***Yahudiler:** Müslümanlar Endülüs'ü fethettiğinde orada Yahudiler de bulunuyordu. Vizigotlar tarafından köle statüsüne sokulan bu gruba Müslümanlar bütün haklarını iade etti.*

2. Halifelik

- Bütün Endülüslüler tarafından sevilen ve takdir edilen III. Abdurrahman, halkın isteği doğrultusunda kendine "Nâsır lidinillah" (Allah'ın dininin yardımcısı) sıfatını vererek halifeliğini ilan etti (929).

3. Yıkılışı

- II. Hakem'in ölümüyle birlikte iktidara henüz on iki yaşındaki oğlu II. Hişam getirildi. II. Hişam'ın halifeliği sembolik olup devletin idaresi İbn Ebi Âmir'in elindeydi. Onun çocukluğundan faydalanan Hacip İbn Ebi Âmir, devlet yönetimini ele geçirdi.
- Zayıf bir kişiliğe sahip olan Abdurrahman, zevk ve eğlence içinde bir hayat yaşıyordu. Bundan dolayı Endülüs halkı onu sevmedi.

- O, kendisinin, II. Hişam tarafından veliaht ilan edilmesini sağladı. Bu olay üzerine Emevi soyundan olan kimseler ayaklanarak II. Hişam'ı görevden alıp Muhammed bin Hişam'ı "el-Mehdi" sıfatıyla halife yaptılar. Abdurrahman öldürüldü. El-Mehdi de Abdurrahman gibi zayıf karakterli ve eğlenceye düşkün biriydi. İdari görevleri yandaşlarına dağıttı.
- Kurtuba eşrafı 1031'de Ulu Cami'de toplanarak hilafetin sona erdirilmesi ve ismi bu yönetimle özdeşleşen Emevi sülalesinden kişilerin şehirden sürülmesi kararını verdi.

4. Emeviler Sonrası Endülüs (1031-1492)

- Hilafetin yıkılmasından sonra Mülûkü't-Tavaif (Küçük Devletçikler) Döneminde, Kurtuba dışındaki şehirlerde yaşayan nüfuz sahibi pek çok aile bağımsızlığını ilan etti.
- Hristiyan krallıklar, Müslümanların bazı şehirlerini ele geçirdi.
- 1085 yılında Müslümanların Kurtuba'dan sonra ikinci büyük şehirleri olan Tuleytula da işgal edildi.
- Yusuf bin Tafşin komutasındaki ordu 1086'da İspanya'ya girerek pek çok yerde İspanyol Krallığı'na karşı savaştı ve kesin bir zafer elde etti.
- Müslümanların elinde kalan Gırnata ve civarında bulunan birkaç küçük şehirde Gırnata Sultanlığı, diğer bir ifadeyle Nasriler Devleti kuruldu (1238- 1492).

5. Endülüs'te Müslümanların Akıbeti

- 1497 yılından itibaren Müslümanlar önce ikna yoluyla Hristiyanlaştırılmaya çalışıldı.
- İspanya Krallığı 1526'da çıkardığı diğer bir kanunla bütün Müslümanların Hristiyanlığı kabul ettiklerini açıkladı.
- Engizisyon Mahkemeleri, alınan kararların uygulanması için büyük gayret gösterdi.
- İslam'a ait ufak bir söz veya hareket en ağır şekilde cezalandırıldı. İspanya Krallığı 1609 - 1614 yıllarında tespit ettikleri bütün Müslümanları ülkenin dışına sürdü. Sürgüne gönderilen Müslüman sayısı beş yüz bin civarındaydı.

C. DÖNEMİN DEĞERLENDİRİLMESİ

- Endülüs Emevileri de ilim ve kültür alanında büyük bir aşama kaydetmişti.
- Tefsirde Muhammed el-Kurtubi (öl.1273), hadiste İbn Abdilberr (öl. 1070), tasavvufta Muhyittin İbn Arabi (öl.1240) gibi âlimler önde gelen isimlerdendir.
- Muhammed bin Meserre (öl. 931) ile başlayan felsefe geleneği İbn Bacce (öl.1138), İbn Tufeyl (öl.1185) ve İbn Rüşt (öl. 1198) gibi filozoflarca devam ettirilmiştir.
- O dönemin bazı meşhur eserleri, Kurtuba Ulu Cami, Medinetü'z-Zehra Camii, Caferiye (Saragossa) ve el-Hamra Sarayı'dır.

1. Emevi Devleti'ni kim kurmuştur?

A) Süleyman bin Abdülmelik
B) Ömer bin Abdülaziz
C) Yezit bin Muaviye
D) Muaviye bin Ebu Süfyan
E) Mutasım

2. Muaviye Dönemi'nde başkent aşağıdaki şehirlerden hangisidir?

A) Küfe
B) Medine
C) Mekke
D) Şam
E) Bağdat

3. Hz. Hüseyin, Muaviye'nin ardından (öl. 680) halifeliğin kendi hakkı olduğunu iddia ederek harekete geçti ve halife olan Yezit'e biat etmedi. Peygamber efendimizin torunu Hz. Hüseyin'e bağlı küçük bir grupla Emevi halifesi Yezid'e bağlı ordu bugün Irak sınırlarında olan Kerbela'da karşılaşmış, aralarında çocuk ve kadınların da bulunduğu Hz. Hüseyin ve maiyetindekiler şehit edilmişti. Kerbela Katliamı, Müslümanların tarihinde yaşanan en trajik olaylardan biridir.

Bu olay hangi tarihte gerçekleşmiştir?

A) Hicri 50. yıl 1 Muharrem
B) Hicri 55. yıl 9 Muharrem
C) Hicri 56. yıl 8 Muharrem
D) Hicri 61. yıl 10 Muharrem
E) Hicri 49. yıl 1 Muharrem

4. Emeviler Dönemi'nin sonunda İslam coğrafyası, batıda Atlas Okyanusu'ndan İspanya'nın Prene Dağlarına, doğuda da Çin ve Hindistan'a kadar uzanıyordu. Afrika'daki fetihler Muaviye Döneminde de devam etti. Ukbe bin Nafi komutasında Afrika'da önemli yerler ele geçirildi. Ukbe tarafından Kayrevan şehri inşa edilerek burada askerî bir garnizon kuruldu. Ukbe bin Nafi'nin başarılı yönetimiyle Afrika'da bulunan Berberiler arasında İslam yayıldı. Velit Dönemi'nde de doğu illeri genel valisi olan Haccac'ın emriyle Kuteybe bin Müslim 705 yılında Horasan eyaletine vali olarak atandı. Velit'in yerine geçen Emevi sultanı döneminin en önemli fetih girişimi İstanbul'un kuşatılmasıdır.

İstanbul bu dönemde kimin tarafından kuşatma altına alınmıştır?

A) Ukbe bin Nafi
B) Süleyman bin Abdülmelik
C) Ubeydullah bin Ziyat
D) Haccac
E) Abdurrahman el-Gafiki

1. Muaviye bin Ebu Süfyan Emevî Devleti'nin kurucusudur. Hicretten 19 yıl evvel (m. 604) yılında Mekke'de doğdu. Babası, Ebû Süfyân bin Harb bin Ümeyye, annesi Hind'dir. Mekke'nin fethi günü babası ile beraber Müslüman oldu.

A B C ◯ E

2. Muaviye Dönemi'nde başkent Şam'dır. Emeviler dönemindeki devlet yönetimi sonraki İslam devletlerine örnek oluşturdu. Hz. Ömer Dönemi'nde ortaya çıkan divan adlı kurumu Emeviler daha da geliştirdi. Halifeler devlet işlerini vezirler aracılığıyla yürütmeye başladılar. Emevi toprakları eyaletlere ayrılarak yönetildi ama eyaletler Şam'daki merkezi devlete bağlıydı.

A B C ◯ E

3. Hicri 61. yıl 10 Muharrem Hz. Hüseyin yolda Müslim bin Âkil ve arkadaşlarının öldürüldüğünü öğrendiğinde geri dönmek istedi. Ubeydullah bin Ziyat, Ömer bin Sa'd'ı Hz. Hüseyin'in üzerine gönderdi. Hz. Hüseyin ve yanındakiler kuşatma altına alındı. Uzun bir süre aç ve susuz bırakılan ehlibeyt ve taraftarlarına savaş açıldı. Irak ordusu ile sayısı 80'i aşmayan bir grup arasında yapılan çarpışmada Hz. Hüseyin ve yanındakilerden 72 kişi şehit oldu.

A B C ◯ E

4. Süleyman bin Abdülmelik Süleyman Dönemi'nin en önemli askerî harekâtı İstanbul muhasarasıdır. I. Velid Dönemi'nde İstanbul muhasarası için başlatılan hazırlıkları onun ölümünden sonra halifeliğe geçen Süleyman tamamlamış ve kardeşi Mesleme b. Abdülmelik'i de ordunun başına komutan tayin etmiştir.

A ◯ C D E

V. ABBASİLER

A. KURULUŞ

- Abbasiler 750 - 1258 yılları arasında hüküm süren ve adını Hz. Muhammed'in amcası Hz. Abbas'tan alan bir devlettir.
- Abbasiler Devleti, Moğollar tarafından 1258 yılında yıkılana kadar beş asır hüküm sürmüştür.
- Abbasi propaganda faaliyetlerinin merkezi Kûfe ve Horasan olarak belirlendi.
- Emevi saltanatına son vermek amacıyla 750 yılında bir Abbasi ordusu Suriye üzerine yürüdü. Emeviler de büyük bir kuvvetle bu orduya karşı koydu. Fakat Zap Irmağı kıyısında yapılan savaş sonunda Emeviler yenildi. Böylece Emevi Devleti yıkılmış, yerini Abbasi Devleti almış oldu.
- Ebu Cafer Mansur, 754 yılında iş başına geldiğinde Abbasi yönetiminin temellerini sağlamlaştırmak için bir dizi çalışmalar yaptı.

- *İmam Ebu Hanife, Mansur'un teklif ettiği baş kadılık görevini kabul etmediği için hapse atılmış ve 150/767 yılında hapishanede vefat etmiştir.*
- *Mansur, devleti güçlendirmek ve sağlam temellere oturtmak için yaptığı bu icraatlarından dolayı Abbasilerin gerçek kurucusu kabul edilmiştir.*
- *Mansur, Mehdi, Harun Reşit, Me'mun, Mu'tasım ve Vasık dönemleri, Abbasilerin, "altın çağ"ı kabul edilir.*

B. MEVALİ

- Emeviler, Arap milliyetçiliğini ön planda tutan bir yönetim anlayışına sahipti.
- Abbasiler, bu katı Arap milliyetçiliğini terk edip Arap olmayan Müslümanlara da önem verdiler. Mevali, Araplarla eşit haklara sahip oldu. Hatta Araplardan daha imtiyazlı duruma yükseldi.
- Abbasiler, Bağdat'ı başkent yaptıktan sonra Sasani yönetim biçimini örnek alarak halifelikten sonra en yetkili makam olan vezirlik makamını ihdas ettiler.

C. DİN POLİTİKASI

- Abbasiler, Emevilerle mücadele ederken dinî ve ehlibeyti öne çıkararak halkın desteğini almaya çalışıyorlardı. İktidar olduklarında, dine ağırlık veren bir politika izlediler. İlk Abbasi Halifesi Ebu Abbas, tahta çıktığı zaman Kûfe'de okuduğu ilk hutbesinde birçok ayet ve hadisi yorumlayarak halifeliğin dinî bir makam olduğunu belirtti.
- Abbasiler, halifeliğin dinî bir makam olduğunu, bu görevin kendilerine Allah tarafından verildiğini dile getirdiler.

D. İÇ SORUNLAR

- Abbasi Devleti, beş yüz yılı aşan ömrü içerisinde nedenleri farklı çok sayıda iç sorunla karşılaştı.
- Hilafet meselesi, Abbasilerin kuruluşundan yıkılışına kadar çözemedikleri bir sorun olmuştur.
- Harun Reşit'in oğulları arasındaki halifelik çekişmesi Abbasileri yıpratmıştır.

- Abbasiler iç sorunlardan biri olan Emevilerle uğraşmak zorunda kalmışlardır. Emevi sülalesinden gelenler, fırsat buldukça Emevi Devleti'ni tekrar canlandırmak için harekete geçiyor ve isyan çıkarıyorlardı.

1. Yönetim Karşıtları

- Bahreyn'de Karmatiler devleti kuruldu. Karmatiler Basra ve Kûfe'ye sadırdılar. Hac yolunu kesip Mekke'yi yağmaladılar. Hacer-i Esvet'i söküp Ahsa'ya götürdüler. Burada yirmi bin silahlı eşkıya yaşıyordu. Yirmi yıl sonra Hacer-i Esvet'i tekrar iade ettiler.
- 10. yüzyılda Şiilik, Abbasilere karşı halk direnişini yeniden etkileyen bir faktör oldu.
- Hariciler, Emeviler Döneminde olduğu gibi Abbasiler Döneminde de bazı isyan girişimlerinde bulundular.
- Abbasiler, mevaliye değer verince Hariciler, Emeviler Dönemi'ndeki kadar kendilerine taraftar bulamadılar.

nbi

Haricilik, Hz. Ali ile Muaviye arasında cereyan eden Sıffin Savaşı sonrası hakem meselesi sebebiyle ortaya çıkmış şiddet yanlısı ve aşırı fikirli bir akımdır. Hariciler, "Allah'tan başka hüküm sahibi yoktur." diyerek Hakem Olayı'na karşı çıkmışlar ve hakemlere başvurduğu için Hz. Ali'yi tekfir edip ondan ayrılmışlardır. İslam'ı tavizsiz bir şekilde yaşadıklarını söyleyen Hariciler, kendilerinden olmayan herkesi küfürle itham edip onlara şiddet uygulamışlardır.

2. İslam Karşıtları

- Abbasiler Dönemi'nde isyan eden bazı gruplar hem yönetime hem de İslam'a karşı çıkıyorlardı.
- Amaçları, İslam'ı yıkmak ve eski dinlerini yeniden yaşatmaktı. İran ve Horasan kaynaklı bu hareketlerin en tehlikeli olanları Ravendiyye, Mukanna (Peçeli), Babek, Mazyar ve Zındıklık hareketleridir.
- Horasan'daki isyanların en tehlikelisi Mukanna (Peçeli) İsyanı'dır.
- Bu isyan, Abbasileri uzun süre uğraştırdıktan sonra ancak 789 yılında bastırılabildi.
- Adı Hâkim bin Haşim olan bu kişi, çirkinliğini gizlemek veya tanınmamak için yüzüne süslü bir peçe taktığından kendisine peçeli denmiştir. Önce peygamberlik daha sonra da ilahlık iddiasında bulunan İranlı Mukanna, İslam dininin yayılmasını engellemek için Merv'de isyan başlattı. O, ruhun bir bedenden diğer bedene girmesi anlamına gelen tenasüh inancını savunmaktaydı.
- Abbasiler Devri'nde ortaya çıkan isyanların en önemlisi ve en tehlikelisi; geniş bir alana yayılması, devamlılığı, teşkilatlanması ve bütünlük arz etmesi bakımından Babek İsyanı'dır. Babek'in de Mukanna'nın fikirlerine benzer görüşleri vardı. O da ilahlık taslıyor, tenasühe inanıyor ve haramları helal kabul ediyordu.
- Taberistan bölgesinde Mazyar adında bir Mecusi, 839 yılında isyan etti. Buna Mazyar İsyan denir.

- **Zındıklar Hareketi,** Müslüman göründükleri hâlde eski dinleri Zerdüştlüğe veya Maniheistliğe bağlı olan kişilere zındık, bunlardan oluşan topluluklara da Zenadıka denmiştir.

E. KOPMALAR

- Abbasiler, Asya ve Afrika kıtaları üzerinde çok geniş bir coğrafyaya hükmetmekteydiler. Ancak böyle büyük bir imparatorluğu ayakta tutabilmek için merkezî yönetimin çok güçlü olması gerekiyordu.
- Oysa Abbasiler, daha kuruluş yıllarındayken 756'da bağımsız Endülüs Emevi Devleti'nin kurulmasıyla merkezî yönetimden ilk kopmalar başlamış oldu.
- Bazı valiler, idare ettikleri vilayetleri birer devlete dönüştürdüler.

Bu devletlerin başlıcaları şunlardır:

- Ağlebiler (800- 909)
- Tolunoğulları (868- 905)
- İhşidiler (935-969)
- Tahiriler (821-875)
- Saffariler (870-1163)
- Samaniler (874-999)

- 10. yüzyılda, Abbasi toprakları üzerinde yönetimi iyice zayıflatan iki önemli devlet daha ortaya çıktı. Bunların biri Büveyhiler (932-1062), diğeri ise Fatımiler (909-1171)di. Her iki devlet de Şiiler tarafından kurulmuştur.

F. DIŞ İLİŞKİLER

- Abbasiler, Harun Reşit zamanında Bizans'a ve Endülüs Emevi Devleti'ne karşı müttefik olarak Batı Avrupa'da güçlü bir devlet olan Franklarla iyi ilişkiler kurdular.
- Mehdi, Me'mun ve Mu'tasım dönemlerinde de Sint ve Hindistan seferlerine devam edildi.
- Hindistan içlerine kadar gidip savaşan Müslüman askerler buralarda çeşitli fetihler gerçekleştirdi. İslam'ın bu bölgelerde yayılması bu sayede hızlandı.

G. MOĞOL İSTİLASI VE ABBASİLERİN YIKILIŞI

- Abbasiler, Moğol İstilası öncesinde zor günler geçirmekteydi.
- 750 - 1258 yılları arasında beş yüz sekiz yıl hüküm süren Abbasiler, İslam tarihindeki en uzun ömürlü devletlerden biridir.
- **Harzemşahlar (1097 - 1231)** Hz. Ali soyundan olan bir kişiyi halife ilan edip onun adına hutbe okutmaya başlamışlardı.

H. DÖNEMİN DEĞERLENDİRİLMESİ

- Abbasilerin İslam medeniyetine kazandırdıkları kurumların başında vezirlik müessesesi gelmektedir.
- Abbasi şehirlerinin asayiş ve güvenliğini şurta adı verilen polis teşkilatı sağlamaktaydı.
- Fakihler arasından seçilen kadıları valiler atamaktaydı.
- Abbasilerin İslam medeniyetine en büyük katkısı ilim ve düşünce alanında olmuştur.
- Farabi, Ebu Bekir Razi, İbn Miskeveyh, İbn Sina gibi filozoflar Batı dünyasını da etkileyen çalışmalar ortaya koymuşlardır. Abbasiler Dönemi'nde kimya alanında Cabir bin Hayyan, zooloji alanında Cahız, Yakubi, Serahsi, Makdisi gibi bilginler öne çıkmıştır.
- Abbasiler Dönemi İslam ilimleri açısından da bir teşekkül ve gelişme devri olmuştur.
- Bu dönemin en önemli eseri Taberi'nin Camiu'l-Beyan adlı tefsiridir. Zemahşeri'nin Keşşaf ve Razi'nin Mefatihu'l-Gayb adlı tefsirleridir.
- İslam tarihinin ilk bilimsel kaynakları da Abbasiler Dönemine aittir. Bu dönemde Cahız, Belazuri, Taberi, Mesudi, İbn Nedim ve İbnü'l-Esir gibi tarihçiler ilk dönemleri anlatan eserler yazmışlardır.
- Musul'da Darü'l-İlim, Kerh Kütüphanesi, Mustansırıyye Medresesi Kütüphanesi, Bağdat ve Basra kütüphaneleri bu dönemin en önemli ve zengin kütüphaneleridir.
- Yeni kurulan Bağdat, Rakka ve Samarra gibi şehirler; Uhaydir Sarayı, Samerra Ulu Cami ve Hakan Sarayı gibi eserler Abbasiler Dönemi'nin sanat örnekleridir.

1. İmam Ebu Hanife, aşağıdaki kişilerden hangisinin teklif ettiği baş kadılık görevini kabul etmediği için hapse atılmış ve 150/767 yılında hapishanede vefat etmiştir?

A) Mu'tasım

B) Mehdi

C) Harun Reşit

D) Me'mun

E) Mansur

2. Emeviler, Arap milliyetçiliğini ön planda tutan bir yönetim anlayışına sahipti. Abbasiler, Bağdat'ı başkent yaptıktan sonra Sasani yönetim biçimini örnek alarak halifelikten sonra en yetkili makam olan vezirlik makamını ihdas ettiler.

Abbasiler Emevilerden ayıran en önemli yönlerinden bir tanesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Köleler eşit değildi.

B) Mevali, Araplarla eşit haklara sahip değildi.

C) Köleler eşitti.

D) Mevali, Araplarla eşit haklara sahip oldu.

E) Seçkinler zümresi eşit haklara sahip değildi.

3. Hacer-i Esvet'i ülkesine götüren devlet aşağıdakilerden hangisidir?

A) Karmatiler devleti

B) Beni Ahmer Devleti

C) Emeviler

D) Endülüs Emevileri

E) Harzemşahlar

4. Abbasiler Dönemi'nde isyan eden bazı gruplar, hem yönetime hem de İslam'a karşı çıkıyorlardı. Amaçları, İslam'ı yıkmak ve eski dinlerini yeniden yaşatmaktı. İran ve Horasan kaynaklı bu hareketlerin en tehlikeli olanları vardı.

Abbasiler Dönemi'nde ortaya çıkan isyanların en önemlisi ve en tehlikelisi; geniş bir alana yayılması yönüyle aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ravendiyye

B) Mukanna (Peçeli)

C) Babek

D) Mazyar

E) Zındıklık hareketi

1. İmam Ebu Hanife 767 yılının bir Mayıs sabahında, Abbasi Halifelerinden Halife Mansur'un siyasi hışmına uğrayarak Abbasi hapishanelerinin birinde zehirlenen ve bir yıldız gibi dünyadan kayıp âlem-i bekaya irtihal eden bir fıkıh otoritesidir. Hanefî Mezhebi Kurucusudur.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ Ⓓ ●

2. Abbasiler, bu katı Arap milliyetçiliğini terk edip Arap olmayan Müslümanlara da önem verdiler. Mevali, Araplarla eşit haklara sahip oldu. Hatta Araplardan daha imtiyazlı duruma yükseldi.

Ⓐ Ⓑ Ⓒ ● Ⓔ

3. Bahreyn'de Karmatiler devleti kuruldu. Karmatiler Basra ve Kûfe'ye sadırdılar. Hac yolunu kesip Mekke'yi yağmaladılar. Hacer-i Esvet'i söküp Ahsa'ya götürdüler. Burada yirmi bin silahlı eşkıya yaşıyordu. Yirmi yıl sonra Hacer-i Esvet'i tekrar iade ettiler.

● Ⓑ Ⓒ Ⓓ Ⓔ

4. Abbasiler Devrinde ortaya çıkan isyanların en önemlisi ve en tehlikelisi; geniş bir alana yayılması, devamlılığı, teşkilâtlanması ve bütünlük arz etmesi bakımından, Babek İsyanı'dır. Babek'in de Mukanna'nın fikirlerine benzer görüşleri vardı. O da ilahlık taslıyor, tenasühe inanıyor ve haramları helal kabul ediyordu.

Ⓐ Ⓑ ● Ⓓ Ⓔ

VI. İSLAMİYET VE TÜRKLER

A. TÜRK-ARAP İLİŞKİLERİ

- Türk-Arap ilişkileri İslam öncesi Cahiliye Dönemi'ne kadar uzanmaktadır.

1. Emeviler Öncesi

- İslam öncesi Arapları İpek Yolu vasıtasıyla Çin'e kadar uzanan ticari faaliyetleri sırasında da Türkleri tanıma imkânı bulmuşlardır.
- Hz. Ömer ve Osman (644-656) zamanında düzenlenen seferlerle Arap orduları Azerbaycan ve Ermenistan'ı fethettiler. Sonra Kafkas dağlarının kuzeyinde bulunan Hazar Türkleri ile karşı karşıya geldiler.

2. Emeviler Dönemi

- Emeviler Döneminde (661-750) Araplar Türk bölgelerine sık sık akınlar düzenledi.
- Horasan valisi olarak 705 yılında görevlendirilen Kuteybe bin Müslim, Aşağı Türkistan'ın tümünü ele geçirmeyi amaçlayan büyük bir askerî harekât başlattı.
- Emevi komutanları, fethettikleri Türk bölgelerinde halka yer yer çok sert davranıyordu.

3. Abbasiler Dönemi

- Emeviler zamanında Türk yurtlarına yapılan hücumlar yavaşladı.
- Bazı yerlerde tamamen durdu. Abbasilerin ilk halifesi Ebu'l-Abbas çıkarttığı bir emirname ile Müslüman olanlardan asla cizye alınmayacağını ilan ederek Emeviler Dönemi'nde uygulanan vergi adaletsizliğinin önüne geçmek istedi.
- Talas Savaşı Türk ve Arapların lehine sonuçlanmış oldu. Talas Savaşı, Türk tarihi için olduğu kadar Türk-Arap ilişkileri açısından da bir dönüm noktası olmuştur.

B. TÜRKLERİN İSLAM'A GİRİŞİ

- Türkler, 642 yılında Nihavent Savaşı'ndan sonra ilk kez Müslüman Araplarla karşı karşıya geldiler ve bu zamandan itibaren İslamiyetle ilgili bilgi edinmeye başladılar.

C. TÜRKLERİN FAALİYETLERİ

1. Selçuklular ve Abbasi Halifeliğinin Korunması

- Abbasilerin (750-1258) Emevileri devirme planları Horasan bölgesinde de taraftar buldu.
- Samarra, Abbasi Devleti zamanında Irak'ta Bağdat'ın yaklaşık 100 km uzağında ve Dicle kenarında kuruldu. Bu şehri, Halife Mu'tasım'a ve ücretli Türk ordusuna yeni bir yerleşim merkezi sağlamak amacıyla Abbasi komutanı ve aynı zamanda da Türk olan Eşnas, 836 yılında kurmuştur. Burası Abbasi Devleti'ne 56 yıl başkentlik yapmıştır.
- Selçuklular, Bağdat'ta asayişi sağladıktan sonra Mekke ve Medine'yi işgal eden Fatımi nüfuzuna da son verdiler.

2. Haçlı Seferleri Karşısında Selçuklular

- 11 - 13. yüzyıllar arasında Hristiyan Batı dünyasının Müslümanların elinde bulunan Kudüs'ü geri almak, Türkleri Anadolu'dan uzaklaştırmak ve Doğu'nun zenginliklerine sahip olmak amacıyla düzenledikleri seferlere Haçlı Seferleri denir.
- Haçlı kuvvetleri, Trablusşam ve Yafa'yı da alarak nihayet Kudüs'e ulaştıklarında (1099) sayıları elli bin kadar kalmıştı. Fatımilerden Kudüs'ü alan Haçlılar, burada da bir Latin Krallığı kurdular. Bu sonuç, Avrupa'da büyük bir sevinçle karşılandı.

Haçlı Seferleri'nin sebepleri şunlardır:

Dinî Sebepler

- *Kudüs'ü Müslümanlardan geri almak istemeleri*
- *Fransa'da Kluni tarikatının Hristiyanları Müslümanlar aleyhine kışkırtması*
- *Papa ve din adamlarının nüfuzlarını artırmak istemeleri*

Ekonomik Sebepler

- *Avrupalıların doğu ticaret yollarına hâkim olmak istemeleri*
- *Avrupa'da toprak sahibi olmayan kimselerin toprak sahibi olmak istemeleri*
- *Avrupalıların doğunun zenginliğine sahip olmak istemeleri*

Siyasi Sebepler

- *Türkler karşısında endişeye kapılan Bizans'ın Avrupa'dan yardım istemesi*
- *Avrupalıların Türkleri Anadolu'dan çıkarmak istemeleri*
- *Şövalyelerin macera aramaları*

Selahattin Eyyubi'nin Kudüs'ü tekrar ele geçirmesi (1187) Üçüncü Haçlı Seferi'nin (1189 1192) düzenlenmesine sebep olmuştur.

Kudüs'ün Müslümanların eline geçtiği haberi Avrupa'da büyük yankı uyandırmış ve Papa III. Urbanus bu haberin üzüntüsünden ölmüştür.

3. İslam Coğrafyasının Korunmasında Osmanlıların Rolü

- Türkler, İslamiyeti kabul ettikten kısa bir süre sonra İslamiyetin hem en ileri temsilcileri hem de en etkin koruyucuları durumuna geldiler.
- 1487 yılından itibaren İspanyol Krallığı'nın Endülüs Müslümanlarını Hristiyanlaştırmak için yaptığı baskılara karşı Endülüs Müslümanları Osmanlı Devleti'nden yardım talebinde bulundular. Osmanlı bu isteğe olumlu cevap vermesine rağmen Endülüs'ün uzaklığı nedeniyle yardımlar nihai amacına ulaşmadı.
- Osmanlı, sürülen Müslümanların bir kısmını gemilerle kendi topraklarına getirerek onları İspanyol zulmünden kurtardı.
- Osmanlı Döneminde Müslüman Türk askerleri İslam coğrafyasının yabancı işgali altına girmemesi için her yerde en zor şartlarda dahi mücadele etmiştir.

4. Osmanlıların Kutsal Topraklara Hizmetleri

- Osmanlılar, İslam coğrafyasının korunmasında önemli roller üstlendiği gibi İslam dünyasının merkezi sayılan kutsal topraklarda da önemli faaliyetlerde bulunmuşlardır.

- Osmanlıların her sene hac mevsiminde Mekke ve Medine halkına gönderdiği para, yiyecek ve giyecekten oluşan hediyelerdir. Osmanlı padişahları Yavuz Sultan Selim'den itibaren diğer unvanlarının yanında "iki kutsal şehrin hizmetçisi" anlamına gelen "hadimu'l-harameyn-i şerifeyn" unvanını da kullandılar.
- İlk "surre"yi gerçekleştiren Yıldırım Bayezit ile oğlu Çelebi Mehmet oldu. Yıldırım Bayezit'in surresi, yarısı Mekke'ye yarısı da Medine halkına mahsus olmak üzere on dört bin duka (13. yüzyılda Venedik'te çıkarılan ve Osmanlı Devleti'nde de kullanılan altın akçe) altındı.
- Yavuz Sultan Selim de Mısır'ı aldıktan sonra o bölge insanlarına iki yüz bin duka altın ile zahire göndererek (1517) bunları her iki şehir halkına dağıttı.
- Osmanlının Mescid-i Nebevi'ye de hizmetleri oldu. Örneğin Sultan Abdülmecit zamanında mescidin tabanı mermerlerle kaplandı ve üzeri halılarla döşendi. Tavan kısımları çeşitli desenlerle süslendi. Mescidin içindeki hatlar, İstanbul'dan giden Hattat Abdullah Zühdü Bey tarafından yazıldı.
- IV. Murat zamanında bir sel baskını sonu duvarları yıkılan Kâbe, tümden yenilendi.
- Medine Müdafaası'nda askerleriyle birlikte Fahrettin Paşa yaşamıştır.
- Osmanlı 20. yüzyılın başında İstanbul'dan Mekke'ye kadar uzanacak Hicaz Demir Yolu'nun yapımını başlattı.

5. Selçuklu ve Osmanlıların İslam Medeniyetine Katkıları

- Selçuklular, Konya başta olmak üzere bütün yerleşim merkezlerinde cami, medrese, çeşme, han, köprü, hastane, hamam, türbe, imaret, daruşşifa, kervansaray gibi sosyal ve kültürel kurumları en güzel şekilde inşa ettiler. Bu eserler Osmanlılarla zirveye ulaştı.

D. TÜRKLERİN İSLAM DİNİNİN YAYILMASINDAKİ ROLÜ

1. Hint Yarımadası'nda İslam Dininin Yayılması

- Hindistan'da İslamiyeti yayma faaliyetleri Emeviler Dönemi'nde Araplar tarafından başlatılmıştır. Ancak İslam'ın asıl yerleşmesi ve geniş ölçüde yayılması Müslüman Türk devletlerinden Gazneliler (963-1186) Döneminde olmuştur. Gaznelilerden sonra kurulan Delhi Türk sultanlıkları (1206-1413) ve Babür Devleti (1526 - 1858) gibi Türk devletleri bu bölgedeki İslam dinini yayma faaliyetini devam ettirmişlerdir.

2. Anadolu'nun Türkleşmesi - İslamlaşması

- Türklerin Anadolu'ya gelişleri İslamiyetten önce 5 ve 6. yüzyıllarda başlamıştır. Ancak o dönemde Anadolu'ya gelenler millî kimliklerinden uzaklaştıklarından Hristiyan unsurlar arasında erimişlerdir.

- Sultan Alparslan'ın 1071 yılında Bizans ordusunu yenerek Malazgirt Zaferi'ni kazanması, Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması açısından bir dönüm noktası olmuştur.
- Süleyman Şah'ın Anadolu'yu fethi sırasında yüz binleri bulan Türkmen oymaklarının Anadolu'ya gelmesi ve Anadolu nüfusunun önemli bir kısmının Türklerden oluşması bu topraklarda 1075 yılında Anadolu Selçuklu Devleti'nin kurulmasını sağladı.
- Anadolu'nun İslamlaşmasında ve Türkleşmesinde Ahilik (Kardeşlik) Teşkilatının da önemli katkısı olmuştur.

3. Balkanlar'da İslam Dininin Yayılması

- Müslüman Türkler, Gelibolu üzerinden Balkan Yarımadası'na geçerek 1361 senesinde Edirne'yi fethettikten sonra, kısa sürede Bulgar topraklarını hızla ele geçirmeye başladılar.
- Boşnak ve Arnavutlar kitleler hâlinde Müslüman oldular. Din değiştirmede Osmanlı Devleti hiç kimseyi zorlamamıştır. Zira fetih sırasında gayrimüslimlerle bir anlaşma yapılmıştı. O anlaşmaya göre Osmanlı, bölge insanının canına, malına ve dinine dokunmayacaktı. Bu konuda onlara tam bir güvence verilmişti.
- Balkanlarda Türk - İslam kültürünün yayılmasının nedenlerinden biri de o bölgeye yapılan bayındırlık hizmetleridir.

4. Müslüman Türk Devletleri

- İslamiyeti resmî din olarak kabul eden ilk Müslüman Türk devletleri, İdil (Volga) Bulgarları, Karahanlı ve Gaznelilerdir.
  1. İdil (Volga) Bulgar Hanlığı
  2. Karahanlılar Devleti (840-1212)
  3. Gazneliler Devleti (963-1186)
  4. Büyük Selçuklu Devleti (1040-1157)
  5. Harzemşahlar Devleti (1157-1231)
  6. Anadolu Selçuklu Devleti (1075-1243)
  7. Osmanlı Devleti (1299-1922)

1. İslam öncesi Arapları Türkleri tanıma imkânı hangi dönemde bulmuşlardır?

A) Emeviler Öncesi

B) Emeviler Dönemi

C) Abbasiler Dönemi

D) Endülüs Emeviler Dönemi

E) Selçuklular Dönemi

2. Türklerin İslam'a girişi hangi savaştan sonra olmuştur?

A) Talas Savaşı

B) Nihavent Savaşı

C) Mute Savaşı

D) Ermenistan savaşı

E) Horasan'ın fethi

3. Aşağıdakilerden hangisi Haçlı Seferleri'nin dinî sebeplerindendir?

A) Avrupalıların doğu ticaret yollarına hâkim olmak istemeleri

B) Avrupalıların doğunun zenginliğine sahip olmak istemeleri

C) Kudüs'ü Müslümanlardan geri almak istemeleri

D) Şövalyelerin macera aramaları

E) Avrupalıların Türkleri Anadolu'dan çıkarmak istemeleri

4. Osmanlıların her sene hac mevsiminde Mekke ve Medine halkına gönderdiği para, yiyecek ve giyecekten oluşan hediyelerdir. Osmanlı padişahları Yavuz Sultan Selim'den itibaren diğer unvanlarının yanında "iki kutsal şehrin hizmetçisi" anlamına gelen "hadimu'l-harameyn-i şerifeyn" unvanını da kullandılar.

Son yüzyılda da Medine Müdafaası'nda askerleriyle yabancılara karşı birlikte mücadele veren kişi aşağıdakilerden hangisi olmuştur?

A) Abdullah Zühdü

B) Fahrettin Paşa

C) IV. Murat

D) II. Abdulhamit

E) Yıldırım Bayezit

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

1. İslam öncesi Arapları İpek Yolu vasıtasıyla Çin'e kadar uzanan ticari faaliyetleri sırasında da Türkleri tanıma imkânı bulmuşlardır. Hz. Ömer ve Osman (644 - 656) zamanında düzenlenen seferlerle Arap orduları Azerbaycan ve Ermenistan'ı fethettiler. Sonra Kafkas dağlarının kuzeyinde bulunan Hazar Türkleri ile karşı karşıya geldiler.

○ B C D E

2. Türkler, 642 yılında Nihavent Savaşı'ndan sonra ilk kez Müslüman Araplarla karşı karşıya geldiler ve bu zamandan itibaren İslamiyet'le ilgili bilgi edinmeye başladılar.

A ○ C D E

3. Dinî sebepler olarak Kudüs'ü Müslümanlardan geri almak istemeleri, Fransa'da Kluni tarikatının Hristiyanları Müslümanlar aleyhine kışkırtması, Papa ve din adamlarının nüfuzlarını artırmak istemeleri yatmaktaydı.

A B ○ D E

4. Medine müdafaasıyla hafızalarımızda destanlaşan Fahreddin Paşa'nın vizöründen çıkan fotoğraflar hâlâ tarihî belge özelliğini koruyor.

A ○ C D E

VII. İSLAM MEDENİYETİ

A. DİNÎ VE TOPLUMSAL HAYAT

1. Dinî İnanışlar

- İslam toplumlarında Müslümanların yanı sıra Yahudi, Hristiyan, Sabii, Mecusi, Budist, putperest, güneşe ve yıldızlara tapanlar gibi çok farklı topluluk bir arada yaşamıştır.

2. Toplumsal Yapı

- İslam toplumunu oluşturan bir diğer sosyal grup ise zımmilerdir. Anlaşmalar çerçevesinde devletin himayesi altında yaşayan gayrimüslim vatandaşa zimmi denir. Zimmiler devlete cizye öderlerdi. Zimmileri Hristiyanlar, Yahudiler, Sabiiler ve diğer din mensupları oluşturmuştur.

3. Ulema ve Toplumsal Etkinliği

- İslam dünyasında ulema; eğitim, dinî hayat ve bilimsel çalışmaların temelini teşkil etmiştir. Ulema bilgisiyle halk nezdinde itibar gören bir statüye sahip olmuş ve her zaman saygı görmüştür. Halk üzerindeki etkileyiciliği sebebiyle belli bir otorite ve itibar sahibi olan ulemaya devlet yöneticileri de saygı ile yaklaşmışlardır.

4. Bayramlar

- İslam toplumlarında bayram günlerinde toplu ikramlar verilir ve ziyaretler yapılırdı. Bağdat, Kudüs ve Şam gibi büyük şehirlerde parlak ve coşkulu törenlerle bayramlar kutlanırdı. Bayram geceleri şehirlerde fener alayları düzenlenirdi.
- Halifeler, namazdan sonra halkla bayramlaşırdı. Kimi zaman kılıç ve çalgı oyunları, at veya deve yarışı gibi eğlenceler de düzenlenirdi.

5. Aile

- İslam dini, kadın ve erkeği eşit kabul etmiştir. İslam hukukuna göre gerek insanlık gerekse kulluk açısından kadın ve erkek arasında bir farklılık yoktur. Her iki cinsin konumları temel hak ve sorumluluklar açısından da aynıdır. Buna göre kadının maddi ve manevi kişiliği, canı, malı ve ırzı aynen erkeğinki kadar kıymetlidir. İslam'da kadınlar temel hak ve özgürlüklerinden mahrum bırakılmamıştır.

B. EKONOMİK HAYAT

1. Devlet Gelirleri ve Harcamaları

- İslam devletlerinin başlıca gelirleri zekât, öşür, haraç, cizye, ganimet ve gümrük vergileridir.
- Bunların dışında veraset vergisi, olağanüstü vergiler ve vergi dışı (bağış, buluntu vb.) gelirler de devletin gelir türlerindendir.

2. Tarım, Sanayi ve Madenler

- İslam dünyasında sanayi alanında öne çıkan endüstri kolu dokumacılıktır.
- İslam dünyasında zengin maden yatakları mevcuttu.

- Her dönemde yöneticiler tarımda verimliliği artırmak için sulama kanalları açmayı önemli görev olarak kabul etmişlerdi.

3. Ticaret ve Para

- Arap Yarımadası dünya ticaretinin geçiş noktalarından biri üzerindeydi. Fetihlerin artmasıyla birlikte birçok ticaret yolu, Müslümanların hâkimiyetine geçti. Arap Yarımadası'nda ise ekonomik hayatın temelini tarım ve kervan ticareti oluşturmaktaydı.

C. İLİM VE DÜŞÜNCE HAYATI

- Tarih boyunca Müslümanlar bütün ilim dallarında çalışmalar yapmışlar ve dinî ilimlerin yanı sıra fen ve sosyal bilimlerde de özgün eserler ortaya koymuşlardır.

1. İslam Bilimleri

- Kur'an'ın okunuş şekilleri ve en güzel okuma yöntemlerini konu edinen kıraat ilmi, Mısır, Türkiye ve Endülüs bölgesinde gelişmiştir.
- Emeviler Dönemi'nde halife Ömer bin Abdülaziz'in (717-720) katkılarıyla başlamıştır. İmam Buhari, Müslim, Ebu Davut, Ahmet bin Hanbel ve İmam Malik gibi şahsiyetler meşhur muhaddislerdendir.
- Fıkıh alanında Hanefilik (Ebu Hanife), Şafiilik (İmam Şafi), Malikilik (İmam Malik), Hanbelilik (Ahmet bin Hanbel), Caferilik (Cafer-i Sadık) ve Zahirilik (Davut ez- Zahiri) gibi mezhepler ortaya çıkmıştır.

- Emeviler devri, itikadi tartışmaların başladığı ve kelam ilminin temellerinin atıldığı bir dönemdir. Bu dönemde Şia, Haricilik, Mutezile, Mürcie, Selefiye ve Cebriyye gibi itikadi fırkalar ortaya çıkmıştır. Ebu Mansur Maturidi ve Ebu Hasan Eşari'nin görüşleri zamanla birer kelam ekolü hâline gelmiştir. Bu ekoller Maturidilik ve Eşarilik olarak İslam dünyasında yayılmıştır.
- İslam tarihinde pek çok mutasavvıf yetişmiştir. Cüneyd-i Bağdadi, Bayezid-i Bistami, İbn Arabi, Ahmet Yesevi, Mevlâna, Hacı Bektaş Veli, Yunus Emre ve Hacı Bayram Veli gibi mutasavvıflar meşhur tasavvufi şahsiyetlerdir.

2. Fen ve Sosyal Bilimler

- İslam dünyasında 12. yüzyılda Nasırut-tin Tûsi'nin Meraga'da, Uluğ Bey'in Semerkant'ta kurdukları rasathaneler İslam astronomi tarihinin özgün eserlerindendir.
- İbnü'l-Heysem, 10. yüzyılda optik bilimini yeniden inşa etmiştir.
- Biruni, maden ve minerallerin özgül ağırlıklarını ölçmüştür.
- İlk İslam filozofu Kindi ise görecelik (izafiyet) teorisini Einstein'dan yüzyıllar önce ortaya atmıştır.
- İbn Bacce, Kutbettin Şirazi, Hazini ve Sabit bin Kura optik alanında çalışmalar yapmış, ışığın yayılması, yansıması ve aynalar hakkında bilgiler vermiştir.
- Cabir bin Hayyan ve Razi gibi Müslüman bilim adamları modern kimyanın kuruluşuna zemin hazırlamışlardır.

- Matematik alanında en çok öne çıkan Müslüman bilim adamı Harezmi'dir.
- Osmanlılar Döneminde Mirim Çelebi, Muzafferüttin Şirazi, Amili ve Hızır Halife gibi matematikçiler yetişmiştir.
- İhvanı Safa, Farabi, İbn Sina, İbn Bacce, İbn Rüşt ve İbn Tufeyl ile başlayan felsefi canlılık Orta Çağ İslam dünyasında zengin felsefi birikimin ortaya çıkmasını sağlamıştır.
- Taberi, Mesudi, İbn Esir, Biruni, İbn Kesir ve İbn Kuteybe gibi şahsiyetler meşhur İslam tarihçileridir. Zehebi, İbn Haldun ve Ahmet Cevdet Paşa, daha sonraki dönemlerde tarih alanında öne çıkan isimlerindendir.

3. Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri

- İslam eğitim tarihinin en önemli eğitim kurumu olan medreselerin ilk örnekleri Karahanlılar zamanında kurulmuştur.
- İlk halk kütüphanesi Emeviler zamanında sarayda kurulmuştur. Ancak Nizamiye Medreselerinin kuruluşu bu alanda bir dönüm noktasıdır.
- Fatih Dönemi'nde Sahn-ı Seman ve Kanuni zamanında Süleymaniye medreseleri ileri düzeyde eğitim veren kurumlardır.

4. İslam Düşüncesinde Duraklama

- Müslümanlar, bilim tarihindeki önderliğini 17. yüzyılda Batı dünyasına bıraktı.
- 12 ve 13. asırda İslam düşüncesinin gelişmesini engelleyen etkenler Haçlı Seferleri ve Moğol saldırılarıdır.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

- İslam düşüncesinin duraklamasının en önemli sebeplerinden biri ulema içinde ortaya çıkan olumsuzluklardır.
- Duraklamanın sebeplerinden biri de dinî ilimlerin öne çıkartılarak akli ilimlerin ihmal edilmesidir.
- İslam düşüncesinin en önemli alanlarından biri de tasavvufi düşüncedir. Ancak büyük sufi şahsiyetler yetiştiren tasavvuf alanında zaman zaman İslam inancı ile uyuşmayan, toplumdan ve çalışmaktan uzak duran, liderlerine körü körüne bağlanan, özgür düşünceyi, eleştiriyi terk eden ve yoksulluğu öne çıkaran bir anlayış da hâkim olmuştur.

D. SANAT VE MİMARİ

1. İslam Sanatları

- Müslümanlar, tarih boyunca birçok sanat dalı ile ilgilenmişler, bazılarını da özgün olarak oluşturmuşlardır. Bunlar içinde minyatür, hat, tezhip, mimari ve musiki gibi sanat dalları meşhurdur.

2. Mimari

- Tarih boyunca Müslümanların en çok başarılı oldukları sanat dallarından biride mimaridir.
- İlk dönem İslam mimarisinin eserleri genellikle cami ve mescitlerdir. Bunlar içinde ilk mimari örnekler ise Hz. Peygamberin inşa ettiği Kuba Mescidi ve Medine'deki Mescid-i Nebevi'dir.
- Herhangi bir şehir fethedildiği zaman Müslüman fatihler bir saldırı karşısında

toplu hareket etmek ve yerli halka karışmamak gibi gerekçelerle Basra, Kûfe, Samarra ve Fustat gibi askerî kentler kurmuşlardır.

E. KURUMLAR

1. İdari ve Dinî Kurumlar

- Halifelik, Müslüman toplumlardaki en önemli idari kurumdur.

2. Adli Kurumlar

- Müslüman toplumlarda da toplumsal ve dinî gerekçelerle adli kurumlar ortaya çıkmıştır. Kadılık ve mahkemeler adliye teşkilatının temel kurumlarıdır.

3. Güvenlik Kurumları

- Müslüman toplumlarda iç ve dış güvenliği sağlamak için hisbe, polis ve ordu gibi kurumlar oluşturulmuştur.

4. Sosyal Dayanışma Kurumları ve Vakıflar

- İslam medeniyetinde iyilik ve yardımlaşma duygusunun en güzel örneği vakıflardır.
- Vakıf, Allah'ın rızasını kazanmak amacıyla bir malın insanların faydalanması için tahsis edilmesine denir.

F. İSLAM MEDENİYETİNİN ÖZGÜNLÜĞÜ VE ÖZELLİKLERİ

- İslam medeniyeti temelinde tevhit inancı bulunan dinî karakterli bir medeniyettir.
- İslam medeniyeti insanı merkeze alan bir medeniyettir. İslam'a göre insan yeryüzünde Allah'ın halifesidir ve yaratılmışlar içinde en üstün varlıktır.
- İslam medeniyetinin bir özelliği de onun adalet ve hoşgörü medeniyeti olmasıdır.
- Tarihin en büyük devletlerinden biri olan Osmanlı Devleti İslam medeniyetindeki adalet ve hoşgörü anlayışının en büyük örneğidir.

G. İSLAM MEDENİYETİNİN ETKİLERİ

- İslam medeniyeti Batı uygarlığını etkilemiştir.
- Batı dünyası Müslüman bilim adamları sayesinde hem eski Yunan düşüncesini hem de İslam bilim, felsefe ve teknolojisini keşfetmiş oldu.
- İslam medeniyeti, Balkan topluluklarını da etkilemiştir.
- Müslümanların Bağdat, Semerkant ve İstanbul'da kurduğu rasathaneler Batılıların ilgisini çekmiş ve Avrupa'da kurulan rasathanelere örnek teşkil etmiştir.
- İslam medeniyetinin etkilediği kültürlerden biri de Çin'dir.
- İslam medeniyetinin etkilediği bir başka bölge de Hindistan'dır.

1. Aşağıdakilerden hangisi İslam medeniyetinin etkileri arasında yer almaz?

A) İslam medeniyeti Batı uygarlığını etkilemiştir.

B) Batı dünyası Müslüman bilim adamları sayesinde hem eski Yunan düşüncesini hem de İslam bilim, felsefe ve teknolojisini keşfetmiş oldu.

C) İslam medeniyeti, Balkan topluluklarını etkilemiştir.

D) Müslümanların Bağdat, Semerkant ve İstanbul'da kurduğu rasathaneler Batılıların ilgisini çekmiş ve Avrupa'da kurulan rasathanelere örnek teşkil etmiştir.

E) İslam medeniyetinin etkilediği kültürlerden biri de kuzey Kore'dir.

2. İslam toplumlarında Müslümanlar aşağıdakilerden hangi farklı toplulukla bir arada yaşamamıştır?

A) Hristiyan

B) Sabi

C) Mecusi

D) Teoist

E) Yahudi

3. Kur'an'ın okunuş şekilleri ve en güzel okuma yöntemlerini konu edinen kıraat ilmi, Mısır, Türkiye ve Endülüs bölgesinde gelişmiştir. İmam Buhari, Müslim, Ebu Davut, Ahmet bin Hanbel ve İmam Malik gibi şahsiyetler meşhur muhaddislerdendir. Fıkıh alanında Hanefilik (Ebu Hanife), Şafiilik (İmam Şafi), Malikilik (İmam Malik), Hanbelilik (Ahmet bin Hanbel), Caferilik (Cafer-i Sadık) ve Zahirilik (Davut ez- Zahiri) gibi mezhepler ortaya çıkmıştır.

Emeviler Döneminde ilme öncülük eden bu halife kimdir?

A) Harun Reşid

B) Ömer b. Abdülaziz

C) Muaviye b. Süfyan

D) Haccac

E) Memun

4. İslam dünyasında 12. yüzyılda Nasıruttin Tûsi'nin Meraga'da, Uluğ Bey'in Semerkant'ta kurdukları rasathaneler İslam astronomi tarihinin özgün eserlerindendir. İbnü'l-Heysem, 10. yüzyılda optik bilimini yeniden inşa etmiştir. Biruni, maden ve minerallerin özgül ağırlıklarını ölçmüştür. İlk İslam filozofu Kindi ise görecelik (izafiyet) teorisini Einstein'dan yüzyıllar önce ortaya atmıştır. İbn Bacce, Kutbettin Şirazi, Hazini ve Sabit bin Kura optik alanında çalışmalar yapmış, ışığın yayılması, yansıması ve aynalar hakkında bilgiler vermiştir. Cabir bin Hayyan ve Razi gibi Müslüman bilim adamları modern kimyanın kuruluşuna zemin hazırlamışlardır. Matematik alanında en çok öne çıkan Müslüman bilim adamı Harezmi'dir. Osmanlılar Döneminde Mirim Çelebi, Muzafferüttin Şirazi, Amili ve Hızır Halife gibi matematikçiler de yetişmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi İslam medeniyetinin yetiştirdiği tarihteki önemli ilim adamlarındandır?

A) Farabi

B) İbn Sina

C) İbn Rüşt

D) İbn Tufeyl

E) Taberi

1. İslam medeniyetinin etkilediği kültürlerden biri de kuzey Kore değil, genellikle Çin olmuştur.

A B C D ● (E)

2. İslam toplumlarında Müslümanların yanı sıra Yahudi, Hristiyan, Sabi, Mecusi, putperest, güneşe ve yıldızlara tapanlar gibi çok farklı topluluk bir arada yaşamıştır.

A B C ● E (D)

3. Kur'an'ın okunuş şekilleri ve en güzel okuma yöntemlerini konu edinen kıraat ilmi, Mısır, Türkiye ve Endülüs bölgesinde gelişmiştir. Emeviler Dönemi'nde halife Ömer bin Abdülaziz'in (717-720) katkılarıyla başlamıştır.

A ● C D E (B)

4. Taberi, Mesudi, İbn Esir, Biruni, İbn Kesir ve İbn Kuteybe gibi şahsiyetler meşhur İslam tarihçileridir. Zehebi, İbn Haldun ve Ahmet Cevdet Paşa, daha sonraki dönemlerde tarih alanında öne çıkan isimlerindendir.

A B C D ● (E)

VIII. GÜNÜMÜZ İSLAM DÜNYASI

A. ASYA KITASI'NDA MÜSLÜMANLAR

1. Ön Asya ve Körfez Ülkeleri

- Ön Asya ve Körfez ülkeleri; Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarının birleştiği bir bölgededir. Bu bölgede; Türkiye, KKTC, Suriye, İran, Irak, Lübnan, Filistin, Ürdün, Suudi Arabistan, Umman, Yemen, Bahreyn, Kuveyt, Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkeler bulunmaktadır.

2. Güney Asya ve Uzak Doğu Ülkeleri

- Dünyada yaşayan Müslümanların önemli bir kısmı Güney Asya ve Uzak Doğu ülkelerinde yaşamaktadır. Bu bölgede yer alan İslam ülkeleri Pakistan, Afganistan, Endonezya, Bangladeş, Brunei, Maldivler ve Malezya'dır. Bunun yanı sıra Çin, Tayland, Hindistan, Filipinler ve Japonya'da azınlık olarak birçok Müslüman yaşamaktadır.

3. Kafkaslar ve Orta Asya Ülkeleri

- Kafkasya ve Orta Asya ülkeleri erken dönemlerde İslam'la tanışmıştır. Ancak bu ülkeler 19. yüzyıldan itibaren Rusya tarafından işgal edilmiştir.
- 1917 Bolşevik İhtilali'nden sonra da Sovyetler Birliği'nin egemenliği devam etmiştir.

B. AFRİKA KITASINDA MÜSLÜMANLAR

- İslam'ın Afrika Kıtasına girişinde iki safha vardır.
- Birinci safha, Kuzey Afrika'nın Müslümanlar tarafından fethedilmesi ve buralarda İslam'ın yayılması, ikinci safha ise Müslüman tüccarların İslam dinini Afrika'nın diğer bölgelerine götürmeleridir.

C. BALKANLARDA VE DİĞER AVRUPA ÜLKELERİNDE MÜSLÜMANLAR

- Avrupa'ya İslamiyet iki aşamada girmiştir. İlk olarak, İslamiyetin doğuşundan kısa bir süre sonra Emeviler Dönemi'nde Tarık bin Ziyat kumandasındaki Müslümanlar Endülüs'ü fethettiler.
- Avrupa'da Müslüman sayısının artmasının ikinci nedeni, Osmanlı Devleti'nin buradaki varlığıdır.
- Balkanlarda çoğunluğu Müslüman olan ülkelerden bir diğeri ise Arnavutluk'tur. Ülkenin % 70'i Müslüman'dır.

İslam Tarihi

D. AMERİKA KITASINDA MÜSLÜMANLAR

- Amerika'da Müslüman nüfusunu artıran diğer bir etken de ihtida hareketleridir.
- Amerika kıtasında en kalabalık Müslüman azınlığın bulunduğu ülke, Amerika Birleşik Devletleri'dir.
- Amerika Birleşik Devletleri'nde Müslümanlara ait değişik 2 bin 300 kuruluş bulunmaktadır.
- Amerika kıtasının önemli ülkelerinden Brezilya ve Arjantin'de beş yüzer bin, Kanada'da ise üç yüz bin Müslüman bulunmaktadır.

E. TÜRKİYE İLE DİĞER İSLAM ÜLKELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER

- Türkiye, Afrika'da yer alan iç çatışmaların önlenmesi için önemli katkılarda bulunmaktadır.
- Türkiye, Osmanlı Devleti'nin mirası üzerinde kurulmuştur. Bundan dolayı Türkiye'nin Orta Asya'dan Balkan ülkelerine; Afrika'dan Güney Asya'ya kadar olan coğrafyada yaşayan Müslümanlarla geçmişten gelen bir kardeşlik bağı bulunmaktadır.
- Nitekim Kırım, Bulgaristan, Yunanistan, Yugoslavya ve Arnavutluk'tan göç etmek zorunda kalan Müslümanlara Türkiye'nin kol kanat germesi bu kardeşlik bağının en güzel örneğidir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

1. **Asya kıtasında Müslümanların durumunu aşağıdakilerden hangisi ifade etmez?**

A) Ön Asya ve Körfez İslam ülkeleri; Türkiye, KKTC, Suriye, İran, Irak, Lübnan, Filistin, Ürdün, Suudi Arabistan, Umman, Yemen, Bahreyn, Kuveyt, Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkelerdir.

B) Dünyada yaşayan Müslümanların önemli bir kısmı Güney Asya ve Uzak Doğu ülkelerinde yaşamaktadır. Bu bölgede yer alan İslam ülkeleri Pakistan, Afganistan, Endonezya, Bangladeş, Brunei, Maldivler ve Malezya'dır.

C) Çin, Tayland, Hindistan, Filipinler ve Japonya'da çoğunluk olarak birçok Müslüman yaşamaktadır.

D) Kafkasya ve Orta Asya ülkeleri erken dönemlerde İslam'la tanışmıştır. Ancak bu ülkeler 19. yüzyıldan itibaren Rusya tarafından işgal edilmiştir.

E) 1917 Bolşevik İhtilali'nden sonra da Sovyetler Birliği'nin egemenliği devam etmiştir.

2. **Aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?**

A) Avrupa'ya İslamiyet iki aşamada girmiştir. İslamiyet'in doğuşundan kısa bir süre sonra Emeviler Döneminde Tarık bin Ziyat kumandasında Müslümanlar Endülüs'ü fethettiler.

B) İslam'ın Afrika Kıtası'na girişinde Müslüman tüccarlar İslam dinini Afrika'nın diğer bölgelerine götürmüşlerdir.

C) Avrupa'da Müslüman sayısının artmasının nedeni, Selçuklu Devleti'nin buradaki varlığıdır.

D) Balkanlarda çoğunluğu Müslüman olan ülkelerden bir diğeri ise Arnavutluk'tur. Ülkenin % 70'i Müslüman'dır.

E) İslam'ın Afrika kıtasına girişi Kuzey Afrika'nın Müslümanlar tarafından fethedilmesi ve buralarda İslam'ın yayılmasıyla olmuştur.

3. **Aşağıdakilerden hangisi Amerika kıtasındaki Müslümanlarla ilgili doğru bir ifade değildir?**

A) Amerika'da Müslüman nüfusunu artıran etkenlerden biri de ihtida hareketleridir.

B) Amerika Kıtası'nda en kalabalık Müslüman azınlığın bulunduğu ülke, Amerika Birleşik Devletleri'dir.

C) Amerika'da İslamofobi sorunu yoktur.

D) Amerika Birleşik Devletleri'nde Müslümanlara ait değişik 2 bin 300 kuruluş bulunmaktadır.

E) Amerika kıtasının önemli ülkelerinden Brezilya ve Arjantin'de beş yüzer bin, Kanada'da ise üç yüz bin Müslüman bulunmaktadır.

4. **Aşağıdakilerden hangisi Türkiye ile diğer İslam ülkeleri arasındaki ilişkiler açısından doğru bir ifade değildir?**

A) Türkiye, Afrika'da yer alan iç çatışmaların önlenmesi için önemli katkılarda bulunmaktadır.

B) Türkiye, Osmanlı Devleti'nin mirası üzerinde kurulmuştur. Bundan dolayı Türkiye'nin Orta Asya'dan Balkan ülkelerine; Afrika'dan Güney Asya'ya kadar olan coğrafyada yaşayan Müslümanlarla geçmişten gelen bir kardeşlik bağı bulunmaktadır.

C) Kırım, Bulgaristan, Yunanistan, Yugoslavya ve Arnavutluk'tan göç etmek zorunda kalan Müslümanlara Türkiye'nin kol kanat germesi bu kardeşlik bağının en güzel örneğidir.

D) Gerek Ortadoğu'ya gerekse Afrika'ya destekleriyle Türkiye ilgi odağı olmuştur.

E) Türkiye ile Arap dünyası İslami hassasiyetlerde her konuda görüş birliğine varmıştır.

Çözümler

1. Çin, Tayland, Hindistan, Filipinler ve Japonya'da azınlık olarak birçok Müslüman yaşamaktadır.

A B ◯ D E

2. Avrupa'da Müslüman sayısının artmasının nedeni, Osmanlı Devleti'nin buradaki varlığıdır.

A B ◯ D E

3. Amerika'da İslamofobi sorunu vardır. İlk kez İslamofobi kelimesi 1991 yılında kullanılmış olup 11 Eylül saldırılarıyla gündeme getirilmiştir. Bugün İslamofobi dendiğinde hem İslam dinini tanımaktan ve öğrenmekten kaynaklanan bir korku hem de bu korkuya dayanarak Müslümanlara karşı ayrımcılık ve düşmanlık yapılmasının meşru görülmesi anlaşılmaktadır.

A B ◯ D E

4. Türkiye ile Arap dünyası İslami hassasiyetlerde her konuda görüş birliğine varamamıştır. Ortak görüşler azdır.

A B C D ◯

Neler Öğreneceğim?

I. DİNLER TARİHİ
- A. TANIMI, KONUSU VE METODU
- B. DİN BİLİMLERİYLE İLİŞKİSİ
- C. İSLAM BİLİMLERİYLE İLİŞKİSİ
- D. DİĞER DİNLERİ ÖĞRENMEK
- E. TARİHÇESİ

II. DİNİN MAHİYETİ
- A. DİNİN TANIMI
- B. DİNİN KAYNAĞI
- C. DİN İLE MİTOLOJİ
- D. DİN VE İNSAN

III. VAHYE DAYALI DİNLER
- A. VAHİY
- B. YAHUDİLİK
- C. HRİSTİYANLIK
- D. İSLAMİYET

IV. HİNT VE DOĞU ASYA DİNLERİ
- A. HİNT DİNLERİ
- B. ÇİN VE JAPON DİNLERİ
- C. DİĞER DİNLER

V. DİNLERDE İNANÇ
- A. TANRI İNANCI
- B. PEYGAMBER VEYA DİN KURUCUSU İNANCI
- C. AHİRET İNANCI
- D. MEHDİ-MESİH İNANCI
- E. KUTSAL KİTAP İNANCI

VI. DİNLERDE İBADETLER
- A. DİNLERDE İBADET
- B. DİNLERDE İBADET YERLERİ

VII. DİNLERDE AHLAK İLKELERİ
- A. DOĞRULUK
- B. TEMİZLİK
- C. İYİLİK VE YARDIMSEVERLİK
- D. BÜYÜKLERE SAYGI
- E. BAŞKALARINA ZARAR VERMEMEK
- F. ÖLDÜRMEMEK
- G. HIRSIZLIK YAPMAMAK
- H. ZİNA YAPMAMAK
- I. YALANCI ŞAHİTLİK YAPMAMAK

VIII. DİNİ ÇOĞULCULUK, DİYALOG VE MİSYONERLİK
- A. DİNÎ ÇOĞULCULUK
- B. TÜRKİYE'DEKİ DİNÎ GRUPLAR
- C. DİNLER ARASI DİYALOG
- D. MİSYONERLİK
- E. LAİKLİK

I. DİNLER TARİHİ

A. TANIMI, KONUSU VE METODU

- Tarih boyunca yeryüzünde var olmuş bütün dinleri ele alan bir bilim dalıdır.
- Dinler tarihi dinlerin teolojik ve kurumsal yapılarını, dinlerin tarihsel tezahürlerini de dikkate alarak inceleyen bir bilim dalıdır.
- Dinler tarihi, herhangi bir din hakkında olumlu ya da olumsuz herhangi bir yargıda bulunmaz. Onun için ilahiyat bilimlerinden ayrılır.

B. DİN BİLİMLERİYLE İLİŞKİSİ

- Din bilimleri, bütün dinleri inceleme konusu olarak ele alan bir grup bilim dalıdır. Din bilimleri, yeryüzünde yaşamış ve yaşamakta olan bütün dinleri doğuşundan yok oluşuna kadar her yönüyle inceleyen bir yaklaşıma sahiptir.
- Dinler tarihi; din sosyolojisi, psikolojisi, din fenomenolojisi din eğitimi ve din felsefesi gibi dalların hepsi din bilimleri başlığı altında incelenebilir.

C. İSLAM BİLİMLERİYLE İLİŞKİSİ

- Tefsir bilimiyle uğraşanlar, Kur'an-ı Kerim'in bu tür ayetlerini yorumlarken, karşılaştırmalı dinler tarihinin verilerinden yararlanmazlarsa tefsir usulünde "İsrailiyat" olarak bilinen mitolojik hikâyelerle ayetleri tefsir etme yanılgısına düşebilirler. Bu konuda dinler tarihinin verilerinden yararlanarak tefsir kitaplarına girmiş olan İsrailiyat türünden hikâyelerin aslı ortaya konulabilir.
- Hadis kaynaklarında da eski kavimlerden, onların başlarından geçen olaylardan ve inançlarından bahsedilir. Hadislerin sıhhatinin tespit edilmesinde dinler tarihi verileri önemli katkı sağlamaktadır.

- Fıkıhçılar İslam öncesi toplumlarda hac, kurban, namaz ve oruç gibi ibadetlerin nasıl uygulandığı hususunda dinler tarihinin ortaya koyduğu bilgilerden yararlanabilir.
- Dinler tarihi, diğer din ve kültürlerden geçen ve İslam'ın yapısına uygun olmayan inançların kökeni hakkında bilgiler de verir. Kelamcılar, dinler tarihinin vereceği bu malzemelerden hareketle sağlam, işlevi olan bir itikat sistemi ortaya koyabilirler.

D. DİĞER DİNLERİ ÖĞRENMEK

- Diğer dinler hakkında bilgi sahibi olmak, mensuplarını tanıma, anlama ve kendi inancımızla mukayese etme açısından önemlidir.
- Misyonerlerin propagandalarına cevap verebilmek için önceden o dinleri tanımak gerekir.
- Diğer dinleri bilmek, din hizmetleri açısından da önem taşır.
- İslam'a karışmış hurafeleri ayırt edebilmek, eksik ve yanlışlarımızı tanımak, İslam'ı günümüz şartlarında daha iyi yorumlamak ve din hizmetlerini daha verimli hâle getirmek gibi hususiyetlerden dolayı diğer dinleri bilmek gerekir.

E. TARİHÇESİ

- Ülkemizdeki dinler tarihi çalışmalarını, Osmanlı Devleti'nin son zamanlarına dek geriye götürebiliriz.
- Günümüzde ilahiyat fakültelerinde felsefe ve din bilimleri bölümlerine bağlı olan dinler tarihi ana bilim dalı bulunmaktadır. Günümüzde ilahiyat fakültelerinin felsefe ve din bilimleri bölümlerine bağlı anabilim dalı olarak varlığını sürdürmektedir.

1. **Aşağıdaki tanımlardan hangisi dinler tarihinin tanımı değildir?**

A) Dinler tarihi, tarihte yeryüzünde var olmuş dinleri ele alır.

B) Dinler tarihi dinlerin teolojik ve kurumsal yapılarını inceler.

C) Dinler tarihi dinlerin tarihsel tezahürlerini dikkate alarak inceler.

D) Dinler tarihi, herhangi bir dinin savunmasını yapmaz.

E) Dinler tarihi ilahiyat bilimlerindendir.

2. **Dinler tarihinin öğrenilmesinin en önemli yönü tefsir açısından aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Bazı ayetler yorumlanırken dinler tarihinin verilerinden yararlanılmazsa "İsrailiyat" yanılgısına düşülebilir.

B) Dinler Tarihi'nin verilerinden yararlanarak toplumda anlatıla gelen hikâyelerin aslı ortaya konulabilir.

C) Hadislerin sıhhatinin tespit edilmesinde dinler tarihi verileri önemli katkı sağlamaktadır.

D) Fıkıhçılar İslam öncesi toplumlarda ibadetlerin nasıl uygulandığı hususunda dinler tarihinin ortaya koyduğu bilgilerden yararlanabilir.

E) Dinler tarihi, diğer din ve kültürlerden geçen ve İslam'ın yapısına uygun olmayan inançların kökeni hakkında bilgiler verir.

3. **Diğer dinleri öğrenmek yaşadığımız ortamı değerlendirebilmek açısından en önemli gerekçe aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Diğer dinler hakkında bilgi sahibi olmak, mensuplarını tanıma, anlama ve kendi inancımızla mukayese etme açısından önemlidir.

B) İslam'ı günümüz şartlarında daha iyi yorumlamak ve din hizmetlerini daha verimli hâle getirmek gibi nedenlerden dolayı diğer dinleri bilmek gerekir.

C) Misyonerlerin propagandalarına cevap verebilmek için önceden o dinleri tanımak gerekir.

D) Diğer dinleri bilmek din hizmetleri açısından önem taşır.

E) İslam'a karışmış hurafeleri ayırt edebilmek, eksik ve yanlışlarımızı tanımak için bilmemiz gerekir.

4. Ülkemizdeki dinler tarihi çalışmaları Osmanlı Devleti'nin son zamanlarına rastlar. Günümüzde ilahiyat fakültelerinde felsefe ve din bilimleri ana bilim dalına bağlı olan dinler tarihi bilim dalı bulunmaktadır. Tespit edilebilen en eski eser, "Esatir" isimli kitaptır.

Bu eserin yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Muhammed Şehristani

B) Ziya Gökalp

C) Şemseddin Sami

D) Hilmi Ziya Ülken

E) Erol Güngör

1. Dinler tarihi ilahiyat bilimlerinden ayrılır. Birden fazla dinin varlığından hareket eden Dinler Tarihi, tarih boyunca yeryüzünde var olmuş bütün dinleri tarafsız olarak inceleme konusu yapan bir bilim dalıdır. Bu bakımdan Dinler Tarihi, herhangi bir dinin savunmasını yapan ilahiyat bilimlerinden ayrılır. Bu bilim dalı, bütün dinleri aynı kategoride değerlendirir; dinleri üstünlük, gelişmişlik, doğruluk ve yanlışlık bakımından değerlendirmeye tabi tutmaz. Onları, oldukları gibi inceler. Birden fazla dini inceleme konusu yaptığı için İslam Tarihi, Hristiyanlık tarihi gibi sadece bir dinin tarihini inceleme konusu yapan bilim dallarında da ayrılır. Birden fazla dini çeşitli yönleriyle inceleme konusu yapan dinler Tarihi, yapısı itibariyle karşılaştırmalı bir bilim dalıdır.

A B C D ◯

2. Bazı ayetler yorumlanırken dinler tarihinin verilerinden yararlanılmazsa "İsrailiyat" yanılgısına düşülebilir. İsrailiyat denilen hususlardır ki Müslüman olmuş Yahudi âlimlerinin bazı ayet ve ehadîs-i şerifleri şerh ve tefsir ve izah makamında -ilmin esaslarına ve âyet ve hadîslerin asıl mâna ve muradlarına uygun olmayan eski mâlûmatları ile- ortaya attıkları fakat çoğu zaman hurafevari olan sözleridir.

◯ B C D E

3. İslam'ı günümüz şartlarında daha iyi yorumlamak ve din hizmetlerini daha verimli hâle getirmek gibi nedenlerden dolayı diğer dinleri bilmek gerekir.

A ◯ C D E

4. Şemseddin Sami Esatir, dünya tarihinde iz bırakmış çeşitki medeniyetlerin mitolojilerinden örnekler aktaran bir "giriş" kitabı niteliğindedir. Ülkemizde bu alanda yayınlanmış ilk kitaplarında olan Esatir, çok yönlü ve son derece çeşitli ilgilere sahip bir yazar olan Şemseddin Sami'nin uzun yıllar gözden kaçmış bir eseridir.

A B ◯ D E

II. DİNİN MAHİYETİ

A. DİNİN TANIMI

- Din; insanların mutlu bir hayat sürmesini amaçlayan, Tanrı'nın veya din kurucularının kutsal kitaplarda yer alan sözlerinden, insanların bu amacın gerçekleşmesi için yaptıkları davranış ve oluşturdukları kurumlardan meydana gelen bir sistemdir.

B. DİNİN KAYNAĞI

1. Evrimci Görüş

- Evrimcilerin birçoğuna göre insanlar korku, suçluluk duygusu, atalara saygı ve benzeri sebeplerden dolayı dine yönelmiştir. Zaten evrimci teorisyenlerin hiçbiri ilkel kabileler hakkında gözlem yapmamışlardır.
- Teorilerini, seyyahların anıları ve misyonerlerin raporlarına dayandırmışlardır.
- Daha sonraki dönemlerde bizzat ilkel topluluklar üzerinde yapılan araştırmalar, bu teorilerin tutarlı olmadığını ortaya koymuştur.

2. Vahiy Temelli Görüş

- İslam bilginlerine göre dinin kaynağı mutlak surette vahiydir.
- Dinin kaynağı Allah'tır.
- Peygamber dâhil hiçbir beşer, dinî hükümler getiremez.

C. DİN VE MİTOLOJİ

- Din ve mitolojinin hem benzer hem de farklı yönleri vardır.
- Farklı yönleri; mitoslar bazı olaylardan hareketle insan hayaline dayanan ve dinden beslenen ürünlerdir.
- Dinler ise tanrıya dayanır.
- Dinin özünü tevhit, nübüvvet ve ahiret inancı oluşturur.
- Mitoslarda ise böyle esaslar yoktur.
- Mitoslarda tanrılar müşahhas bir şekilde anlatılırken dinlerde tanrı mücerrettir.
- Dinler vahiy yoluyla peygamberlere gelir, peygamberler de bu mesajları insanlara ulaştırır.
- Dinler aynı zamanda insanlara hukuki düzenleme ve sorumluluk getirir.
- Mitosların insanlar arası hukuki bir yönü yoktur.
- Mitoslarda birçok tanrı vardır ve bu tanrılar zaman zaman savaşarak birbirini yok ederler.
- Benzer yönleri ise insanların mitoslara inanması (inanç), onunla ilgili birtakım pratikler yapması (ibadet), psikolojik tatmin (iç huzur) ve ona kutsallık (yücelik) atfetmesidir.

D. DİN VE İNSAN

- Toplum hayatının her alanında din kendini gösterir.
- Mimari, estetik, sanat, edebiyat, kişi ve yer isimlerinde, örf, âdet ve geleneklerde, hukuki, siyasi, sosyal, kültürel, iktisadî ve turistik alanlarda hep dinî motifler, deyim ve anlayışlar göze çarpar.
- Bu da dinin hayatımızın her alanında yer aldığını gösterir.

1. Evrimci görüşün taklitçi düşüncelerinin oluşmasında aşağıdaki hangi etken daha fazla öne çıkmaktadır?

A) İnsanlar korku gibi sebeplerden dolayı dine yönelmiştir.

B) İnsanlar suçluluk duygusu gibi sebeplerden dolayı dine yönelmiştir.

C) İnsanlar atalara saygı gibi sebeplerden dolayı dine yönelmiştir.

D) Evrimciler hiçbiri ilkel kabileler arasına giderek gözlem yapmamışlardır.

E) Evrimciler teorilerini seyyahların anıları ve misyonerlerin raporlarına dayandırmışlardır.

2. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi doğru bir bilgi <u>değildir</u>?

A) İslam bilginlerine göre dinin kaynağı vahiydir.

B) Dinin kaynağı Allah'tır.

C) Peygamber dâhil hiçbir beşer din koyamaz.

D) Allah katında din İslam'dır.

E) Dinler birbirinin tamamlayıcısıdır.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

3. Aşağıdakilerden hangisi dokunulabilir bir tanrı inancından söz eder?

A) Mitoslar insan hayaline, din ise tanrıya dayanır.

B) Dinin özü tevhit, nübüvvet ve ahirettir, mitoslarda böyle bir esas yoktur.

C) Mitoslarda tanrılar müşahhastır, dinde tanrı mücerrettir.

D) Din hukuki düzenleme ve sorumluluk getirir, mitoslarda yoktur.

E) Mitoslarda tanrılar savaşarak birbirini yok eder. Dinde böyle bir şey düşünülmez.

4. Aşağıdaki cümlelerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) Toplum hayatının her alanında din kendini gösterir.

B) Din algısı toplumun kümülatif oluşumunun tezahürüdür.

C) Mimari, estetik, sanat, edebiyat, kişi ve yer isimlerinde, örf, âdet ve geleneklerde dinî motifler görülür.

D) Hukuki, siyasi, sosyal, kültürel, iktisadi ve turistik alanlarda dini deyim ve anlayışlar göze çarpar.

E) Bu da dinin hayatımızın her alanında yer aldığını gösterir.

1. Evrimciler teorilerini seyyahların anıları ve misyonerlerin raporlarına dayandırmışlardır.

A B C D ○

2. "Dinler birbirinin tamamlayıcısıdır." seçeneği doğru bir bilgi değildir. Dinler yerel ve evrensel boyutlarda toplumlara gönderilmiş ve ihya görevini deruhte etmiştir. Bu açıdan ilahi dinleri birbiriyle bire birlendirecek kayıtlamalarda bulunmak doğru değildir. Dinlerin birleştirilmesi de mümkün değildir.

A B C D ○

3. Mitoslarda tanrılar müşahhastır, dinde tanrı mücerrettir.

Üç yaşından itibaren Tanrı hakkında bilgi edinmeğe başlayan çocuk, önceleri antropomorf bir nitelik taşıyan tasavvurlarını 7-9 yaşlarında mücerret bir şekle dönüştürmektedir. Yine bu yaşlarda Tanrı'nın gökte olduğuna inanırken 10-12 yaşlarında ise O'nun her zaman ve her yerde olduğunun kabul etmekte ve diğer yönlerde olduğu gibi Tanrı'yı tasavvur hususunda da bir gelişmeye yöneldiği görülmektedir.

A B ○ D E

4. "Din algısı toplumun kümülatif oluşumunun tezahürüdür." cümlesi yanlıştır. Çünkü din alışkanlıkların ve devam edegelen bir sürecin ürünü değildir. Toplumların yanılgısı da değildir. Bu tür felsefi yaklaşımlar zihnin ürettiği sorumluluklardan kaçma refleksidir. Yani bir yanılsamadır.

A ○ C D E

III. VAHYE DAYALI DİNLER

A. VAHİY

- Vahiy kavramı Yahudilikte önemli bir yer tutar. Yahudilerin kutsal kitabı olan Tora, Hz. Musa'ya Sina Dağı'nda levhalar hâlinde vahyedilmiştir.
- Hristiyanların kutsal kitabı olan Ahd-i Cedit'in bölümlerinin, İsa'nın bu kitabın yazarlarına yaptığı ilhamlar sonucu yazıldığına inanılır. Hristiyanlığın Katolik mezhebi, vahiy geleneğinin kilise kurumunda hâlâ devam ettiğini ileri sürmektedir.
- İslam anlayışına göre peygamberlerin insanlara iletmek üzere Allah'tan aldığı bilgilere vahiy denir. Peygamberler Allah'tan bu bilgiyi değişik yollarla alırlar.

B. YAHUDİLİK

- Yahudilik MÖ 15. yüzyılda Hz. Musa'ya gelen vahiyle başlayıp gelişen bir dindir.
- Yahudilik; vadedilmiş topraklarla özdeşleşmiş bir millet hayatını, ortak inancı, dili, edebiyatı ihtiva etmektedir. Yahudi olmanın temel ön şartı, Yahudi bir anne babadan veya en azından Yahudi bir anneden doğmaktır.

1. Yahudi, İbrani ve İsrail Terimleri

- Yahudi: Bu isim, İsrailoğulları Babil Sürgünü'nde iken ortaya çıkmıştır. Babil'in yerli halkı, İsrailoğullarına, geldikleri Yahuda bölgesinin adından dolayı, "Yahudalı" anlamında "Yahudi" demiştir. İsrailoğulları, Yahudi ismini kendileri de benimsemişler ve genellikle bu ismi kullanmışlardır.
- İbrani: MÖ 15. yüzyılda Filistin'de göçebe olarak yaşayan kabilenin adıdır.
- İsrail: Bu isim Hz. Yakup'un lakabıdır. 1948 yılında Filistin'de kurulan devlete de bu ad verilmiştir.

2. Doğuşu ve Gelişmesi

- Yahudilik, tarihini Hz. İbrahim'le başlatır.
- Yahudi inancına göre Hz. İbrahim ilk Yahudi'dir.
- Tevrat'a göre Hz. İbrahim'in neslini devam ettiren Hz. İshak'ın da iki oğlu vardı.
- Bunlardan Hz. Yakup, İsrail unvanını kullanarak Yahudi tarihinde ön plana çıktı.
- Hz. Musa'nın peygamberliği döneminde Yahudi dini büyük ölçüde teşekkül etmiştir. İtikat, ibadet, ahlak ve hukukla ilgili kurallar belirlenmiştir.

3. Özellikleri

- Seçilmişlik: Yahudilere göre Tanrı; ataları İbrahim, İshak ve Yakup'la bir ahit yapmış ve onların soyunu kendisi için özel bir millet olarak seçmiştir.
- Kutsal Toprak: Yahudiliğe göre kutsal topraklar içinde yer alan Kudüs, dünyanın merkezidir. Öldükten sonra tekrar dirilme buradan gerçekleşecektir.
- Mabet: Yahudilik, aynı zamanda mabet merkezli bir dindir. Kral Süleyman tarafından yaptırılan Kudüs'teki Süleyman Mabedi'dir.
- Mesihçilik: Davut soyundan gelecek ve kendilerini kurtaracak olağanüstü güçlere sahip bir Mesih inancı vardır.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

4. On Emir

Yahudilikteki On Emir şunlardan oluşmaktadır:

1. Seni Mısır diyarından, esirlik evinden çıkaran Tanrı'n benim.
2. Benden başka Tanrı'n olmayacak.
3. Kendin için yontma put yapmayacaksın. Hiçbir şeyin resmini yapıp tapmayacaksın.
4. Tanrı'nın adını boş yere ağzına almayacaksın.
5. Cumartesi gününü daima hatırlayıp onu kutsal bileceksin. Haftanın altı günü çalışacak, yedinci gün dinleneceksin. Cumartesi, Rabb'ine tahsis edilmiş genel dinlenme günüdür. O gün ne sen, ne oğlun, ne kızın, ne hizmetçilerin ne de hayvanların iş yapacaktır.
6. Babana ve annene hürmet edeceksin.
7. Öldürmeyeceksin.
8. Zina yapmayacaksın.
9. Çalmayacaksın.
10. Komşuna karşı yalan şahitlik yapmayacaksın. Komşunun evine tamah etmeyeceksin. Komşunun eşine, kölesine, cariyesine, öküzüne, eşeğine, hiçbir şeyine göz dikmeyeceksin.

5. Günümüzde Yahudilik

- Fransız İhtilali'nin (1789) meydana getirdiği değişiklikler Yahudi dünyasını da etkilemiştir.
- Günümüzde Yahudiler arasında en yaygın olan mezhepler Ortodoks ve Reformist Yahudiliktir.
- Ortodoks Yahudilik inancına göre Mesih, bir gün gelecek, Yahudilerin sürgünü sona erecek, Yahudiler gerçek evlerine dönecek ve mabet yapılacaktır.
- Reformist Yahudilik, 19. yüzyıl başlarında Alman Yahudileri arasında çıkmıştır. İlk fikir babası Moşes Mendelshon (Moşe Mendelson)dur.
- Günümüzde Reformist Yahudilik, laik bir karaktere bürünmüştür.
- Orta Avrupa'da yaşayan Yahudileri bulundukları ülkelerin kültürleriyle entegre olmaya çağıran bu reformist hareket, asıl gelişimini ABD'de yaşayan Yahudiler arasında göstermiştir.
- Reformist Yahudiler, bugün Amerikan Yahudilerinin %40'ını oluşturmaktadır.

6. Yahudiliğin Diğer Dinlere ve Irklara Bakışı

- Yahudilik, Müslümanları Nuhi saymakla birlikte Hz. Muhammed'i peygamber olarak kabul etmez.
- İbadethanelerine suret (resim) sokmamak, domuz eti yememek, sünnet olmak iki dinin ortak noktalarındandır.
- İslam'ı, Hristiyanlığa göre inanç açısından kendilerine daha yakın görürler.

7. Kur'an-ı Kerim'de Yahudilik ve Yahudiler

- Kur'an-ı Kerim'de, ehlikitap içerisinde en çok Yahudilerden bahsedilmiştir.
- Bunun nedeni İslam'ın doğuşunda Yahudilerle yaşanan sorunlardır.

- Medine ve çevresinde birçok Yahudi kabilesi yaşamaktaydı.
- Bunlar; Nadiroğulları, Kureyzaoğulları, Kaynukaoğulları ve Hayber Yahudileri idi.
- Yahudiler, Hz. Muhammed'e ve Müslümanlara karşı şiddetli tepki göstermişlerdi.
- Bu yüzden Kur'an-ı Kerim onlardan daha çok bahsetmiştir.

8. Türkiye'de Yahudilik

- Osmanlı Devleti'nde Yahudiler dinî, kültürel ve ekonomik yönden önemli bir topluluk olarak huzur içinde yaşamışlardır.
- Bizans'ın baskılarına maruz kalan Yahudiler, Osmanlıları bir kurtarıcı gibi karşılamışlardır.
- Türkiye topraklarındaki Yahudi nüfusunun çoğalması 1492'deki İspanya Sürgünü'nden sonra gerçekleşmiştir.
- Filistin topraklarında 1948 yılında bağımsız bir İsrail Devleti kurulunca Türkiye'deki 70.000 Yahudi'nin yarıya yakını İsrail'e göç etmiştir.
- Bugün, Türkiye'de yaşayan Yahudilerin sayısı 25.000 civarındadır.
- Türkiye Yahudilerinin yasal temsilcisi hahambaşıdır.
- Bugün bu makamda İsak Haleva bulunmaktadır.

C. HRİSTİYANLIK

- Hristiyanlık, Filistin bölgesinde doğmuştur.

1. Tanımı ve Tarihçesi

- Hristiyan, Mesih'e bağlı demektir.
- Hristiyanlık, Hz. İsa'nın tebliğiyle başlamıştır.
- Hz. İsa'ya ilk inananlar bir grup Yahudiydi.
- Hz. İsa'nın tebliğ ettiği din bir süre sonra Yahudilerin dışında başka milletler arasında da yayılmaya başladı.
- İmparator Konstantin, 325 yılında İznik'te bir konsül toplamıştır.
- Bu konsülde İsa'nın tanrılığını savunanların görüşü kabul edilmiştir.
- Farklı birçok İncil'in içerisinden dört tanesi sahih olarak seçilmiştir.
- İmparator Büyük Teodosius ayrıca Hristiyanlığı Roma'nın resmî dini hâline getirmiştir.
- Alman papazı olan Martin Luter'le birlikte dinde reform isteyen bir hareket başlamıştır.
- Katolik ve Ortodoks kiliseleri kendilerine özgü bir din anlayışına sahiptirler.

2. Mezhepleri

2.1. Katolik Mezhebi

- Katolik Kilisesi'nin merkezi Vatikan'dır.
- Bu kilisenin başında papa bulunmaktadır.
- Papa, Roma piskoposu olarak Petrus'un halefidir.

- Böylece papa, ruhani Vatikan Devleti'nin başı olarak İsa'nın vekili durumundadır.
- O, yeryüzünde Tanrı'nın temsilcisidir.
- Papayı kardinaller seçer ve görevleri ölünceye kadar devam eder.

KKO Kulağına küpe olsun

Katolik mezhebinin başlıca özellikleri şunlardır:

- *Dinî başkan papadır. Papa İsa'nın vekili, Petrus'un halefidir.*
- *Papa, yanılmaz otoritedir.*
- *Roma, Katolikliğin merkezidir ve diğer kiliselerden manevi açıdan üstündür.*
- *Evrensel kurtuluş, sadece Katolik Kilisesi'nin öğretilerine bağlanmakla mümkündür.*
- *Çünkü Katolik Kilisesi kutsal ruhun yönetimi altındadır.*
- *Katolik Kilisesi vahyin kaynağı olarak kutsal kitap ve geleneğe büyük önem verir. Çünkü kutsal kitap ve gelenek aynı kaynaktan çıkmaktadır.*
- *Katolik Kilisesi, göğe yükseldiğine inandığı Meryem'e büyük önem vermekte ve onu hem oğul tanrının hem de kilisenin annesi olarak görmektedir.*
- *Katolik Kilisesi, rahiplerin bekârlığını zaruri görmektedir.*
- *Boşanmak yasaktır.*
- *Başlangıçtan günümüze kadar yapılan yirmi bir konsülü ve onların aldıkları kararları kabul etmektedir.*
- *Noel'i 25 Aralık'ta kutlarlar.*
- *Hristiyan sakramentlerinden yedisini kabul ederler.*

2.2. Ortodoks Mezhebi

Ortodoks, doğru inanca sahip anlamına gelir.

KKO Kulağına küpe olsun

Ortodoks mezhebinin başlıca özellikleri şunlardır:

- *Ortodoksluğun ruhani lideri patriktir. Patrik, papa gibi tek otorite değildir.*
- *Kutsal ruhun sadece Babadan çıktığına inanırlar.*
- *Papanın yanılmazlığını kabul etmezler.*
- *Sadece ilk yedi konsülün kararlarını kabul ederler.*
- *Hz. İsa, Meryem ve Hristiyan azizlerinin resim ve heykellerinden oluşan ikonlara önem verirler.*
- *Rahipler istedikleri takdirde evlenebilir. Ancak psikoposlar ve patrikler evlenemezler.*
- *Boşanmak serbesttir. Ancak belli şartlara bağlıdır.*
- *Hristiyanlığın sembolü olan haçın yatay ve dikey kolları birbirine eşittir.*
- *İbadet her ülkenin diliyle yapılır.*
- *Noel'i 6 Ocak'ta kutlarlar.*
- *Yedi Hristiyan sakramentini kabul ederler.*

2.3. Protestan Mezhebi

- Protestan başkaldıran, itiraz eden anlamına gelir. 16. yüzyılda Katolikliğin dinî uygulamalarına tepki olarak ortaya çıkan reformist topluluklara Protestan adı verilmiştir.
- Alman Rahip Martin Luther (1483-1546), tarafından reforme etmiştir.

KKO Kulağına küpe olsun

Protestan mezhebinin başlıca özellikleri şunlardır:

- *Papanın yanılmazlığı ve otoritesi kabul edilmez.*
- *Dini anlama ve yorumlamada kilise yetkilerini değil, kutsal kitabı esas alırlar.*
- *Sadece vaftiz ve evharistiya sakramentlerini kabul eder, diğerlerine değer vermezler.*
- *Kurtuluşta amelden çok imanı esas alırlar.*
- *Din hizmetleri sınıfı bulunmakla beraber ruhbanlığı kabul etmezler.*
- *Azizlere ve Meryem'e önem vermezler.*
- *Kiliselerinde resim ve heykel bulundurmazlar.*
- *Günah çıkarma kabul edilmez.*
- *Rahipler evlenebilirler.*
- *İbadet ve ayinler her ülkenin diliyle yapılır.*

3. II. Vatikan Konsülü

- Papa XXIII. John önderliğinde 1962 yılında II. Vatikan Konsülü toplanmış ve bu 1965 yılına kadar sürmüştür.
- II. Vatikan Konsülü'nde günümüz yaşam tarzını kolaylaştırıcı, Katolik karşıtlığını azaltıcı bir dizi karar alınmıştır.

3.1. 4. Özellikleri

a. *Mesihçilik*

- Mesihçilik, Hristiyanlığın Yahudilikten almış olduğu bir kavramdır.
- Yahudiler, Hz. Davut'un soyundan gelecek kurtarıcı bir Mesih'in geleceğine inanıyorlardı.
- Hristiyanlar, Yahudilerin beklediği bu Mesih'in Hz. İsa olduğunu iddia ettiler ve onun Mesihliğine inandılar.
- Hristiyan inancına göre Mesih olan Hz. İsa, insanları günahlardan kurtarmak için kendini çarmıhta feda etti ve göğe yükseldi.
- O, kıyamete yakın bir zamanda yeniden gelerek tanrısal krallık denilen idareyi kuracaktır.
- Hristiyanlar bu tanrısal krallıkla mutlu bir yaşam süreceklerdir.

b. *Kilise ve Sakramentler*

Kilise

- Kilise, cemaat anlamlarını taşır. Hristiyanlığa göre ise Hz. İsa'nın yolunu benimseyenleri temsil eder.
- Katolikler kiliseyi, İsa'nın mistik bedeni, inananları da onun uzuvları olarak görmektedirler.
- Protestanlar, cemaatin olduğu yerde kilisenin görevini yerine getirebileceğini ve bir rahibin bulunmasının zorunlu olmadığını belirtirler.
- Ortodokslar ise kiliseyi birinci derecede İsa'nın bedeni, kutsal ruhun mabedi ve Allah'ın cemaati olarak görürler.

Sakramentler

- Ayin, inancın göstergesi için yapılan dinî tören anlamına gelir.
- Bunlar vaftiz ve evharistiyadır.
- Vaftiz, insanların asli ve kendi işledikleri günahları siler. Bu anlamda vaftiz yeniden bir doğuştur.

Kuvvetlendirme (Konfirmasyon)

- Vaftiz edilen kişinin kutsanmış bir yağla, vücudun çeşitli yerlerinin yağlanmasına denir.

Evharistiya (Komünyon)

- Şükretmek anlamındadır.
- Evharistiya, çarmıha gerilmeden önce İsa'nın havarilerle yediği son akşam yemeğinin hatırasıdır.
- Hristiyanlar evharistiyayı bir çeşit kurban olarak görürler.
- Evharistiya, kilisede pazar günü yapılan bir ayindir.

Evlilik (Nikâh)

- Hristiyanlar için evlilik, Tanrı'nın insanlığa, İsa'nın ise kiliseye ve şakirtlerine olan sevgisini sembolize eder.
- Bir ayin olan evlilik, iki kişinin, kilisede mukaddes bir bağla bağlanmasıdır.

Ruhbanlık

- Hayatını dinî hizmetlere adamayı gönüllü olarak kabul eden kimselere bazı unvanların verilmesi ayinidir.

Günah İtirafı (Tövbe)

- Kişinin işlediği günahın kötülüklerinden kurtulmak ve vaftizin etkisini tekrar kazanmak amacıyla yaptığı ayindir.

Son Yağlama (Hasta Gizemi)

- Hastalıkta ve özellikle ölüm anında kişiyi rahatlatmak için yapılan bir ayindir.

4. Hristiyanlığın Diğer Dinlere Bakışı

- Hristiyanlık, hiçbir dini geçerli saymamıştır.

5. Kur'an'da Hristiyanlık ve Hristiyanlar

- Kur'an-ı Kerim'de Hristiyanlar, birtakım ahlaki davranışları ve Müslümanlara sevgi bakımından en yakın olmaları itibarıyla övülmüşlerdir. Ancak Hristiyanlar, inanç bakımından Yahudilerden daha çok eleştirilmiştir. Bu eleştirilerin başında teslis inancı gelmektedir.

6. Türkiye'de Hristiyanlık

- Hristiyanlık, Filistin'de doğmuş, esas gelişmesini ise Anadolu'da sürdürmüştür.
- Hristiyanlığın bugünkü şeklini almasında önemli rolü bulunan Pavlus, Tarsusludur.
- Pavlus Hristiyanlığı yaymak için Türkiye'nin birçok yerini dolaşmıştır.

D. İSLAMİYET

1. İslamiyet

- İlahî dinlerin sonuncusu İslamiyet'tir.
- İslamiyet, Hz. Muhammed'e yirmi üç yılda gelen vahiyle tamamlanmıştır.
- Bugün dünyada bir milyar beş yüz milyon civarında Müslüman yaşamaktadır.
- İslam, yüce Allah'a teslim olup ona itaat etmek, Hz. Muhammed'in tebliğ ettiği her şeyi bütün varlığıyla benimsemek ve bunu yaşantısında göstermek anlamına gelir.

2. Doğuşu

- İslam, 7. yüzyılın başında Arabistan'da doğmuş olan evrensel bir dindir.

3. Özellikleri ve Farklılıkları

- İslam'da ruhbanlık yoktur.
- İslam amentüsünde kurtarıcı Mesih inancı yer almaz.
- İslam dini, bütün insanları doğuştan hür ve günahsız kabul eder.
- İslam'da peygamberler de dâhil hiçbir beşer, olağanüstü ilahî nitelikler taşıyamaz.
- İslam'ın inanç ilkeleri ve ibadet esasları Kur'an-ı Kerim'de belirtilmiştir.
- İslam'ın ibadet anlayışı, kişinin bütün yaşantısını kapsayan bir olgudur.
- İslam, kadına gerçek hakkını ve değerini vermiştir.
- İslam'da dünya ahiret dengesi vardır.

- Dünya, ahiretin tarlasıdır.
- İslam, diğer dinlerin peygamberlerini ve kutsal kitaplarını tasdik eder. Ancak bunların tahrif edilmiş olduğunu belirtir. Peygamberler arasında ayrım yapmaz.
- İslam'da seçilmişlik ve üstünlük anlayışı yoktur. İnanan herkes, İslam'da eşit haklara ve statüye sahiptir.
- İslam'da tövbe ve bağışlanma, kul ile Allah arasındaki bir ilişkidir. Günahlarından tövbe etmek isteyen bir kişi, herhangi başka bir kişi veya kuruma başvurmadan günahlarına tövbe edebilir.
- İslam, akla ve bilime önem verir.
- İslam, putperestliğin ve şirkin her türlüsüne karşı çıkar; dinî şahsiyetlerin veya varlıkların resim ve heykellerine tapılmasını, bunların ibadet yerlerinde bulundurulmasını reddeder.
- İslam, sahip olduğu bu özellikleri başlangıçtan günümüze kadar korumuştur.

1. **Aşağıdaki seçeneklerden hangisi tamamlanmamış bir bilgi içerir?**

A) Peygamberler Allah'tan doğrudan doğruya vahyi alır.

B) Yahudilerin kutsal kitabı olan Tora, Hz. Musa'ya Sina Dağı'nda levhalar hâlinde vahyedilmiştir.

C) Hristiyanların kutsal kitabı olan Ahd-i Cedit'in bölümlerinin İsa'nın bu kitabın yazarlarına yaptığı ilhamlar sonucu yazıldığına inanılır.

D) Hristiyanlığın Katolik mezhebi, vahyin kilise kurumunda hâlâ devam ettiğini ileri sürer.

E) İslam'a göre vahiy, peygamberlerin insanlara iletmek üzere Allah'tan aldığı bilgilerdir.

2. **Aşağıdakilerden hangi kavramın tanımı yanlıştır?**

A) Yahudi: Yahuda bölgesinin adından dolayı, "Yahudalı" anlamındadır.

B) İbrani: MÖ 15. yüzyılda Filistin'de göçebe olarak yaşayan kabilenin adıdır.

C) İsrail: Hz. Yakup'un lakabıdır. 1948 yılında Filistin'de kurulan devlete de bu ad verilmiştir.

D) Seçilmişlik: Yahudilere göre Tanrı; İbrahim, İshak ve Yakup'la bir ahit yapmış ve onların soyunu kendisi için özel bir millet olarak seçmiştir.

E) Kutsal Toprak: Yahudi din geleneğine göre kutsal topraklar yeryüzünün tamamıdır.

3. **Aşağıdakilerden hangisi Hristiyanlığın inanç yapılarından birini anlatan seçenektir?**

A) Hristiyanlık, Filistin bölgesinde doğmuştur.

B) Hristiyan, Mesih'e bağlı demektir.

C) Hristiyanlık, Hz. İsa'nın tebliğiyle başlamıştır.

D) Hz. İsa'ya ilk inananlar bir grup Yahudi'ydi.

E) İmparator Büyük Teodosius Hristiyanlığı Roma'nın resmî dini hâline getirmiştir.

4. **Aşağıdaki bilgilerden hangisi Hristiyanlığın inanç esaslarını içerir?**

A) Hristiyanlık, Filistin'de doğmuş, esas gelişmesini ise Anadolu'da sürdürmüştür.

B) Hristiyanlıkta evharistiya (komünyon), şükretmek anlamındadır.

C) Hristiyanlığın bugünkü şeklini almasında önemli rolü bulunan Pavlus, Tarsusludur.

D) Pavlus Hristiyanlığı yaymak için Türkiye'nin birçok yerini dolaşmıştır.

E) Hristiyanlık, hiçbir dini geçerli saymamıştır.

1. "Peygamberler Allah'tan doğrudan doğruya vahyi alır." cümlesi vahyin geliş yollarından yalnızca bir tanesidir. Farklı türlerde vahyin geliş yolları vardır.

◯ B C D E

2. Kutsal Toprak: Yahudi din geleneğine göre kutsal topraklar içinde yer alan Kudüs, dünyanın merkezidir. Öldükten sonra tekrar dirilme buradan gerçekleşecektir.

A B C D ◯

3. Hristiyan, Mesih'e bağlı demektir. Bu kelime, Yunanca "Hristos"tan gelir. İbranicesi "Maşiah"dir, yağlanmış anlamını ifade eder. İncillerde "Hristiyan", "Hristiyanlık" gibi terimler yer almaz. Bu terimler, ilk defa Hz. İsa'dan 20-30 sene sonra Antakya'da kullanılmıştır (Resullerin İşleri, XI, 26). İnciller daha çok, Hz. İsa'ya ağırlık vermektedirler ve onun bir tür hayat hikâyesi durumundadırlar.

A ◯ C D E

4. Hristiyanlıkta Evharistiya (Komünyon): Şükretmek anlamındadır. Hristiyan inancının ve ibadetinin temel taşını teşkil eden ve "şükretmek" anlamına gelen "evharistiya" olarak da bilinen Pazar ayini, Hz. İsa'nın ölmeden önce havarileri ile paylaştığına inanılan son akşam yemeğinin anısına yapılmaktadır. Hristiyan inancına göre bu yemek esnasında Hz. İsa, havarilere kendi vücudu ve kendi kanı olarak ekmek ve şarap vermiştir. Hristiyan ilahiyatçı Thomas Michel'in de belirttiği üzere, nasıl ki Tanrı ile İsrailoğulları arasında aktedilen ahid Sina dağında kurbanların kanlarının takdimi ile gerçekleşti ise Hristiyanlar da söz konusu ahdin İsa'nın kanı ile çarmıhta "kurban edilmesi" ile birlikte yeniden pekiştiğine inanmaktadırlar. Söz konusu ibadetin iki temel unsuru vardır. Bunlardan biri kutsal kitaptan -ki özellikle, İsa Mesih'in insanlığın günahlarına kefaret için kurban edilişini hatırlatacak- pasajların okunması ve birlikte yemeğin yenmesidir. Komünyon yemeği de denen ve ekmek ile şarabın paylaşılmasından oluşan bu kısımda, kurban edilen İsa Mesih'in eti ve kanının yenmesi ve içilmesi sonucunda İsa Mesih'in bedeni ile birleşildiğine (komünyon) inanılır.

A ◯ C D E

IV. HİNT VE DOĞU ASYA DİNLERİ

A. HİNT DİNLERİ

- Hint Yarımadası'nda doğmuş ve gelişmiş dinlere Hint dinleri denir.

1. Hinduizm

- Hindular kendi dinlerini, dünyanın yaratılışı aşamasında, insanın burada huzurlu bir hayat yaşayabilmesi için Tanrı tarafından önerilen ve tesis edilen yol manasındaki "Sanatana Dharma" (Ebedî Düzen) terimiyle ifade ederler.
- Hinduizm, günümüzdeki çok tanrılı inançların en renkli temsilcisidir. Köy mabetlerinde bazen sayıları yüzleri bulan putlar bulunur.
- Hinduizm'de varlıkların oluşumu, saf maddeden saf ruha doğru bir süreçle ifade edilir.
- Hinduizm'in en belirgin özelliklerinden biri kast sistemidir.
- **Kast**, aynı işle meşgul olan, görev ve gelenekleriyle birbirine sımsıkı sarılan insanların meydana getirdiği birlik anlamına gelir.
- Hint dinlerinde ahiret inancı; karma, tenasüh (ruh göçü) ve defalarca dünyaya gelme (reenkarnasyon) inancıyla bağlantılıdır.
- Hinduizm'de inanç sistemine göre tam olgunluğa ulaşamamış kimseler öldükten sonra başka bir hayat yaşamaya devam ederler.
- Hinduizm'de bulunan karma inancı dünya hayatındaki ilişkileri düzenleyen ahlaki prensiplerdir.

- Dünya hayatında yapılan ameller, kişinin kaderine tesir eder ve tekrar vücut bulmasında rol oynar.
- Ölüm, bir korku vasıtası, bir yokluk değil, bir varlıktan diğerine geçiştir.
- Ruhlar, ölümsüz ve ebedîdir.
- Yoga ve meditasyon da Hinduizm'de önemli dinî kavramlardandır.
- Yoga, insanın beden, zihin ve manevi gücünü bir araya getirme egzersizidir.
- Hintlilerde ortak ibadet sembolü, "om"-dur.
- Om kelimesi, vedaları okumaya başlamadan, duadan, yemekten ve herhangi bir işe başlamadan önce söylenir.
- Hindular, ruhun ölmezliğine inandıkları için ölülerini gömmezler. Cesetleri yakarak küllerini kutsal kabul edilen Ganj Nehri'ne dökerler.

2. Budizm

- Budizm, MÖ 6. yüzyılda Hindistan'da Buda tarafından kurulmuş bir dindir.
- Buda, ulaştığı hayat kanununu ilan ettiğinde verdiği ilk vaazını "kanun tekerleğini döndürmek" şeklinde açıklamıştır. Bu sebeple tekerlek, Budizm'in sembolü olmuştur.
- Buda, iki aşırılık arasında orta yolu telkin etmiştir.
- İki aşırılık ıstıraplı iken orta yolda, bilgi, kurtuluş ve mutluluk vardır.
- Bu orta yol, kişiyi nirvanaya ulaştıracaktır.

- Nirvanaya ulaşmak için kötü huylara sahip benliği, arzu ve ihtirası yok etmek, hikmet olgunluğuna kavuşmak gerekmektedir.
- Kişi ancak nirvanaya ulaşarak tenasühten kurtulabilir.
- Istırabın kaynağı olan arzu ve ihtirasların giderilmesinde başvurulan "sekiz dilimli yol" Budizmin temelini oluşturur.

KKO kulağına küpe olsun

SEKİZ DİLİMLİ YOL

1. *Doğru Bilgi Kesin İman*
2. *Doğru Amaç*
3. *Doğru Düşünce*
4. *Doğru Konuşma*
5. *Doğru Davranış*
6. *Doğru Meslek*
7. *Doğru Sürekli Çaba*
8. *Doğru/Sürekli Gözetim*
9. *Doğru Konsantrasyon*

- Buda, vefat ettiği zaman geride ne bir kitap ne de bir vekil bırakmıştır.
- O, herkesin kendi kendine ışık tutmasını istemişti.

KKO kulağına küpe olsun

Budizm'in dört temel kutsal gerçeği şunlardır:

1. *Hayat acı ve ıstıraplarla doludur ve bunlar dünyevi var oluşun temel özelliğidir.*
2. *Acı ve sıkıntıların nedeni arzulardır.*
3. *Acı ve sıkıntıları sona erdirmek, arzu ve isteklerden vazgeçmeye bağlıdır.*
4. *Arzu ve isteklerin üstesinden gelmek "sekiz dilimli yol"u izlemekle mümkündür.*

3. Sihizm

- Sihizm, 16. yüzyılda Hindistan'da ortaya çıkmış, İslam ve Hinduizm karışımı bir dindir.
- Millî bir karaktere sahip olan Sihizmin kurucusu Guru Nanak'tır (1469 - 1539).
- Ona göre Tanrı; tek, ebedî, görünmez, sözle anlatılmaz, her yerde hazır ve nazırdır.
- Nanak, bununla birlikte Hint felsefesinden gelen maya ve nirvana tasavvurlarını benimsemiş, tenasüh fikrini kabul etmiş fakat avataralara (Tanrı'nın bedenleşmiş görüntüsü) inanmayı reddetmiştir.

KKO kulağına küpe olsun

Khalsa ismindeki bu cemaatin temel inanç esasları şunlardır:

1. *Saç ve sakalın kesilmemesi*
2. *Tarak takılması ve sarıkla onların intizamının sağlanması*
3. *Diz altında bağlanan kısa pantolon giyilmesi*
4. *Sağ bilek üzerine çelik bilezik takılması*
5. *Kama taşınması*

4. Caynizm

- MÖ 6. yüzyılda Hindistan'da ortaya çıkan dinlerden biri de Caynizmdir.
- Bazı bilginlere göre bir mezhep, bazılarına göre ise bir tarikat olarak görülen Caynizm, millî bir karaktere sahiptir.
- Misyonerlik amacı gütmeyen Caynizmin hedefi, karmadan kurtulup nirvanaya ulaşmaktır.

- Bu da Caynizmdeki beş yasağa uymakla gerçekleşebilir.
- Caynistlere göre bu dine uyanlar ölümsüz ve ebedîdirler.

Caynizmde ahlaki kurallar, ruhban sınıfında olmayanlarda bile oldukça katı olup beş başlıkta toplanır:

1. Öldürmemek
2. Yalan söylememek
3. Hiçbir şekilde çalmamak
4. Mümkün olduğu kadar cinsî münasebetten kaçınmak.
5. Asgari derecede mal ile yetinmesini bilmek

B. ÇİN VE JAPON DİNLERİ

1. Konfüçyanizm

- Çin'in büyük filozoflarından biri olan Konfüçyüs (Kung Fu-Tzu, MÖ 551- 478) Konfüçyanizmin kurucusudur.
- Konfüçyanizm'de sosyal düzen ve sağlam bir toplumun oluşması için aile ve akrabalık bağları da son derece önemlidir.
- Konfüçyüs'ün ahlak sistemi, cemiyet ve millet içindir.
- Gayesi ise milleti siyasi bir terbiye ile saadete ulaştırmaktır.
- Konfüçyüs, insanın rahat bir hayat sürebilmesi için hayatın her safhasında orta yolu tutması, aşırılıktan kaçınması, iyiliğe iyilik, kötülüğe karşı da adalet gösterilmesi gerektiğini ifade eder.
- Adaletin gerçekleşmesi, menfaati önler.
- Amirlerin riayet etmesi gereken temel esas, yönettiklerinin güvenini ve sevgisini kazanmaktır.
- Konfüçyanizm, 1912 yılına kadar Çin'in resmî devlet dini olmuştur.

2. Taoizm

- Taoizmin kurucusu "Lao-Tzu'dur. Lao-Tzu Konfüçyüs ile aynı yüzyılda yaşamıştır.
- Lao-Tzu, öğretilerinde ahlaki değerler üzerinde de durmuştur. Ona göre insan ancak manevi faziletleriyle insandır. Örnek insan; iyi, merhametli, sadık, dürüst ve mütevazı olmalıdır.
- Lao-Tzu'ya göre insanın kendine hâkimiyeti, nefsini bilmesinden geçer.

3. Şintoizm

- Şintoizm, diğer dinlere tepki göstermeyen bir dindir.
- Bir kurucusu da bulunmayan Şintoizm'de tabiat güçlerine ve ruhlara tapınma vardır.
- Şintoizm'de bilinen anlamda put yoktur.
- Tanrılara, tapınaklarda onları sembolize eden nesneler vasıtasıyla tapınılır.
- İbadet, tapınakta veya evde yapılır.
- Evlilik merasimleri Şinto tapınaklarında rahibin huzurunda yapılır.
- Cenaze işlerini ise Budist rahipler idare eder.

C. DİĞER DİNLER

1. Zerdüştlük

- Zerdüşt, MÖ 6. asırda ortaya çıkan Zerdüştlük dininin kurucusudur.
- Zerdüşt, eski İran'a tevhit inancını getirmiştir.
- Onun getirdiği din, tek tanrı inancına dayanmaktadır.
- Zerdüştlüğe göre âlemin gayesi yalanın ve kötülüğün hakikat tarafından yok edilmesidir.
- Zerdüştlüğe göre, insanları, hayvanları, öldürmek büyük günahtır. Zina da yasaktır.
- Ahura Mazdah, önce manevi bir nur olarak kabul edilirken Zerdüş'ten sonra bu manevi nur, ateş olarak düşünülmüş ve böylece ateş kültü olan Mecusilik gelişmiştir.

2. Kabile Dinleri

- Kabileler, günümüzde genel olarak Afrika, Avustralya, Pasifik Okyanusu, Cava, Brezilya gibi bölgelerde bulunmaktadır.
- Yüce tanrı ve yaratıcı varlık inancı kabilelerde ortak inançlar arasındadır.
- "Tabu" haram anlamına gelen bir kelimedir.
- "Totem" ilkel kabile mensuplarının kendilerine akraba saydıkları hayvan, bitki veya cansız varlıklara verdikleri bir isimdir.
- "Şaman", kabilelerde dinî ayin ve törenlerle meşgul olan, büyü yapan, gelecekten haber veren ve çoğu zaman kendinden geçerek ruhlar âlemiyle iletişim kurabilen kimselere verilen bir isimdir.
- "Büyü" tabiatüstü güçlerle bağ kurarak belirli bir gayeye ulaşmak veya bir durumu gerçekleştirebilmek için kendilerinde gizli güçler olduğu kabul edilen kişiler tarafından uygulanan bir işlemdir.
- "Efsane" ve "mit" kelimeleri Yunanca "mitos"tan (hikâye, masal) dilimize geçmiştir. Bunlarla, tanrı, kahraman ve kâinatın oluşumu ile ilgili hikâyeler anlatılır.
- "Ayin" bir dinin pratiği ve uygulanması ile ilgili kurallar ve törenler bütünüdür.

3. Eski Türk İnançları

- İslam öncesi Türklerin geleneksel dinlerinde Gök Tanrı inancı hâkim unsurdur.
- Bu inanca "Şamanizm" deniliyordu.
- Tanrı'nın her şeye gücü yeter ve o, sadece iyilikten hoşlanır.
- Eski Türklerde, dinî ayin ve kurban merasimlerini yöneten, ruhlarla insanlar arasında aracılık yapan, din adamlarına "kam" denir.
- Eski Türkler, hastalık gibi ölümü de kötü ruhların bir eseri sayarlardı.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

1. **Hinduizm'de vedaları okumaya başlamadan, duadan, yemekten ve herhangi bir işe başlamadan önce hangi söz söylenir?**

A) Hinduizm'de varlıkların oluşumu, saf maddeden saf ruha doğru bir süreçle ifade edilir.

B) Hinduizm'in en belirgin özelliklerinden biri kast sistemidir. Kast, aynı işle meşgul olan, görev ve gelenekleriyle birbirine sımsıkı sarılan insanların meydana getirdiği birlik anlamına gelir.

C) Hintlilerde ortak ibadet sembolü, "om"dur.

D) Hint dinlerinde ahiret inancı; karma, tenasüh (ruh göçü) ve defalarca dünyaya gelme (reenkarnasyon) inancıyla bağlantılıdır.

E) Yoga ve meditasyon da Hinduizm'de önemli dinî kavramlardandır. Yoga, insanın beden, zihin ve manevi gücünü bir araya getirme egzersizidir.

2. **Aşağıdakilerden hangisi Budizm'e ait bir bilgi değildir?**

A) Budizm, MÖ 6. yüzyılda Hindistan'da Buda tarafından kurulmuş bir dindir.

B) Buda, ilk vaazını "kanun tekerleğini döndürmek" şeklinde açıklamıştır.

C) Orta yolda, bilgi, kurtuluş ve mutluluğa kişi nirvanaya ulaşır.

D) Nanak, bununla birlikte Hint felsefesinden gelen maya ve nirvana tasavvurlarını benimsemiş, tenasüh fikrini kabul etmiş fakat avataralara (Tanrı'nın bedenleşmiş görüntüsü) inanmayı reddetmiştir.

E) "Sekiz dilimli yol" Budizmin temelini oluşturur.

3. **Konfüçyanizm ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**

A) Çin'in büyük filozoflarından biri olan Konfüçyüs (Kung Fu-Tzu, MÖ 551-478) Konfüçyanizmin kurucusudur.

B) Ahura Mazdah, önce manevi bir nur olarak kabul edilir.

C) Konfüçanizm'de sosyal düzen ve sağlam bir toplumun oluşması için aile ve akrabalık bağları son derece önemlidir.

D) Konfüçyüs'ün gayesi milleti siyasi bir terbiye ile saadete ulaştırmaktır.

E) Konfüçyüs, insanın rahat bir hayat sürebilmesi için hayatın her safhasında orta yolu tutması, aşırılıktan kaçınması, iyiliğe iyilik, kötülüğe karşı da adalet gösterilmesi gerektiğini ifade eder. Adaletin gerçekleşmesi, menfaati önler. Amirlerin riayet etmesi gereken temel esas, yönettiklerinin güvenini ve sevgisini kazanmaktır.

4. **Kabile dinleri ve eski Türk inançlarının dışında kalan inanç bilgisi aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?**

A) Zerdüşt, eski İran'a tevhit inancını getirmiştir. Onun getirdiği din, tek tanrı inancına dayanmaktadır. Zerdüştlüğe göre âlemin gayesi yalanın ve kötülüğün hakikat tarafından yok edilmesidir. Zerdüştlüğe göre, insanları, hayvanları, öldürmek büyük günahtır. Zina da yasaktır.

B) İslam öncesi Türklerin geleneksel dinlerinde Gök Tanrı inancı hâkim unsurdur. Bu inanca "Şamanizm" deniliyordu. Tanrının her şeye gücü yeter ve o, sadece iyilikten hoşlanır.

C) Eski Türklerde, dinî ayin ve kurban merasimlerini yöneten, ruhlarla insanlar arasında aracılık yapan, din adamlarına "kam" denir.

D) "Şaman", kabilelerde dinî ayin ve törenlerle meşgul olan, büyü yapan, gelecekten haber veren ve çoğu zaman kendinden geçerek ruhlar âlemiyle iletişim kurabilen kimselere verilen bir isimdir.

E) "Totem" ilkel kabile mensuplarının kendilerine akraba saydıkları hayvan, bitki veya cansız varlıklara verdikleri bir isimdir.

1. Om kelimesi, vedaları okumaya başlamadan, duadan, yemekten ve herhangi bir işe başlamadan önce söylenir.

A·B·○·D·E

2. Millî bir karaktere sahip olan Sihizm'in kurucusu Guru Nanak'tır (1469-1539). Sihizm, 16. yüzyılda Hindistan'da ortaya çıkmış, İslam ve Hinduizm karışımı bir dindir. Ona göre Tanrı; tek, ebedî, görünmez, sözle anlatılmaz, her yerde hazır ve nazırdır. Nanak, bununla birlikte Hint felsefesinden gelen maya ve nirvana tasavvurlarını benimsemiş, tenasüh fikrini kabul etmiş fakat avataralara (tanrının bedenleşmiş görüntüsü) inanmayı reddetmiştir.

A·B·C·○·E

3. Ahura Mazdah, önce manevi bir nur olarak kabul edilirken Zerdüş'ten sonra bu manevi nur, ateş olarak düşünülmüş ve böylece ateş kültü olan Mecusilik gelişmiştir.

A·○·C·D·E

4. Zerdüşt, eski İran'a tevhit inancını getirmiştir. Onun getirdiği din, tek tanrı inancına dayanmaktadır. Zerdüştlüğe göre âlemin gayesi yalanın ve kötülüğün hakikat tarafından yok edilmesidir. Zerdüştlüğe göre, insanları, hayvanları, öldürmek büyük günahtır. Zina da yasaktır.

○·B·C·D·E

V. DİNLERDE İNANÇ

A. TANRI İNANCI

1. Yahudilik, Hristiyanlık ve İslamiyet'te Tanrı İnancı

- Yahudilik, tek tanrı inancına önem verir. Tanrı'nın Elohim ve Yahve şeklinde iki ismi vardır.
- Hristiyanlar tek tanrıya inandıklarını söylemekle birlikte Hz. İsa ve kutsal ruhun da tanrı olduğunu kabul ederler.
- İslamiyet, tanrı inancı konusunda tek tanrıya inanmaya büyük önem vermiş ve bu inancı tevhit olarak isimlendirmiştir.

2. Hint ve Doğu Asya Dinlerinde Tanrı İnancı

- Hinduizm'in tanrı tasavvuru açık ve net değildir.
- Budizm, tanrı konusuna ilgisiz kalmıştır.
- Taoizm'de evren ilahlarla doludur.
- Şintoistlere göre dünya, birbiri üzerinde duran üç tabakadan oluşur. Bunlar gök, yer ve yer altıdır. Her üçünde de tanrılar oturur.

B. PEYGAMBER VEYA DİN KURUCUSU İNANCI

- Beşerî dinler, kurucusu sayılan kişilerin görüşleriyle şekillenmiştir.

1. Hz. Musa

- Hz. Musa, Yahudilere göre en büyük peygamberdir.

2. Hz. İsa

- Hristiyanlara göre Hz. İsa, doğumu ve hayatındaki olağanüstü bazı durumlardan dolayı diğer insanlardan farklıdır. O, Allah'ın oğlu konumunda bir tanrıdır. O, bir peygamber değildir.

3. Hz. Muhammed

- Allah'ın gönderdiği son peygamberdir.

4. Buda, Nanak, Parsva, Mahvira

- Budizm'in kurucusu olan **Buda**, MÖ (563-483) tarihleri arasında bugün Kuzey Hindistan'la Nepal sınırları arasında bulunan bir bölgede yaşamıştır.
- Nanak da Buda ve Mahavira gibi Hindistan'da yaşamış bir din kurucusudur. Nanak, 1469'da Pakistan sınırları içerisinde bulunan Lahor yakınlarındaki Talvandi köyünde doğdu.
- Buda ile aynı asırda yaşayan Mahavira, Caynizmin kurucusu kabul edilir.
- Parsva'nın dinî kurallarına bağlı olarak yaşamakla birlikte Buda'nın öğretilerini yenileyip geliştirmiştir.

5. Konfüçyüs, Lao-Tzu, Zerdüşt

- Konfüçyüs, Konfüçyanizmin kurucusu olup MÖ 551'de, Çin'de Lu eyaletinin Tsou şehrinde dünyaya geldi.
- Çin filozoflarından biri olan **Lao-Tzu**, MÖ 604'te Honan eyaletine bağlı küçük bir köyde doğmuştur.

- **Zerdüşt,** MÖ 6. yüzyılda ortaya çıkan Zerdüştlük dininin peygamberi kabul edilmektedir.

C. AHİRET İNANCI

- Yapılan araştırmalar sonucunda hemen hemen bütün kültür ve dinlerde ahiret inancının bulunduğu ortaya çıkmıştır.

1. Hesap

- İslamiyet'e göre Allah, insanların yaptıkları her şeyden haberdardır ve kıyamet koptuktan sonra onları hesaba çekecektir.
- Tevrat'da net bir bilgi bulunmadığı için bazı Yahudi mezhepleri ahirete inanmamaktadır.
- Hristiyanlıkta Hz. İsa'nın insanları hesaba çekmesiyle ilgilidir. Onların inancına göre oğul İsa'yı sağına oturtan baba, kıyamet gününde insanları hesaba çekmek üzere yetkisini ona verecektir.
- Hesaba çekilme anlayışı Hinduizm ve Budizm'de de bulunmaktadır.
- Zerdüştlüğe göre ise kıyamet koptuktan sonra haşir başlayacak ve insanlar dünyadaki bedenleriyle dirileceklerdir.

2. Ceza ve Mükâfat

- İslam'a göre insanlar dünyada işledikleri ameller doğrultusunda ahiret âleminde hesaba çekilecektir.
- Yahudi din adamlarına göre ahirete inanmayan kâfir olur ve ebedî cehennemde kalır.
- Hristiyanların ahiret anlayışına göre kişi, dünyadaki amellerinin karşılığını ölür ölmez görmeye başlar.
- Hinduizm ve Budizmde ceza kötü fiil işleyenler öldüklerinde kötü varlıkların bedenlerinde varlıklarını sürdürürken (reenkarnasyon) iyi fiil işleyenler güzel bedenlerde varlıklarını sürdürürler ve bu durum nirvanaya ulaşıncaya kadar sürer.
- Zerdüştlüğün mükâfat ve ceza anlayışı ilahî dinlere yakındır.

3. Ahiret İnancının Yaptırım Gücü

- Dinlerin çoğunda ahiret âlemi sonsuzluğu ifade eder. İnsanların bu sonsuz hayatta mutlu veya mutsuz olması, dünya hayatındaki eylemlerle ilişkilendirilir.

D. MEHDİ-MESİH İNANCI

- Mehdi ve Mesih kavramları, ahir zamanda ortaya çıkıp insanları içinde bulundukları olumsuz durumlardan kurtaracak veya bozulmuş olan dinleri düzeltecek kurtarıcılar için kullanılan kavramlardır. Mehdi ve Mesih tasavvuru hemen hemen tüm dinlerde bulunmaktadır.

E. KUTSAL KİTAP İNANCI

1. Dinlerde Kutsal Kitaplar ve Kaynakları

- Yahudiliğin kutsal kitapları, yazılı ve sözlü olmak üzere iki kısma ayrılır.
- Yazılı kutsal kitaplar, Türkçede Ahdi Atik olarak bilinen Tanah'tır.

- Yahudi hahamlarının nesilden nesile aktardıkları sözlü rivayetlerin bütününe Talmut denir.
- Talmut iki kitabın teşekkülünden meydana gelmiştir. Bunlar Mişna ve Mişna'nın yorumu olan Gemera'dır.
- Hristiyanların kutsal kitabı, Ahdi Atik ve Yeni Ahit'ten oluşur.
- Bu iki kitap Kitab-ı Mukaddes diye de anılır.
- Ahdi Atik, Yahudilerin kutsal kitabı olan Tanah'tır. Hristiyanlar Tanah'ı kutsal kitap olarak kabul ederler. Fakat Yeni Ahit'le birlikte onun hükmünün nesholduğu görüşünü benimserler.
- Hinduizm'de çok sayıda ve hacimli, dili Sankristçe olan kutsal metinler vardır.
- Budizmin kutsal metinleri Pali dilinde yazılmış Tripitaka (Üç Sepet)dır.
- Caynizmin kutsal metinleri, Agama veya Siddhanta'dır.
- Sihizmin kutsal kitabı "Adi-Grant"tır.
- Zerdüştlüğün kutsal kitabı Avesta'dır.
- Konfüçyüsçülüğün kutsal metinleri, beş klasik ve dört kitaptan oluşur.
- Taoizm'in kutsal kitabı, "TaoTe-King" (Doğru Yol Kitabı)dir.
- Şintoizm'de vekayiname türünde iki kitap bulunmaktadır.

2. Kutsal Kitapların Dinlerdeki Yeri ve Otoritesi

- Kutsal kitapların dinlerdeki yeri ve otoritesi, her dinde aynı değildir. Bazı dinlerde kutsal kitaplar, ibadet ve ayinlerde dua kitabı olarak kullanılır.
- Yahudi geleneğine göre yazılı kutsal kitap Tanah'ı okuyup yorumlamak herkesin işi değildir. Bu, özel tefsircilerin işidir.
- Kitab-ı Mukaddes'in Hristiyanlıktaki yeri ve önemi Hristiyan mezheplerine göre farklılık gösterir.
- İslam dininde Kur'an-ı Kerim temel kaynaktır.

KKO kulağına küpe olsun

DİNLER KUTSAL KİTAPLARI KAYNAKLARI

- ***Yahudilik:*** *Tevrat Aslı itibarı ile vahye dayanır.*
- ***Hristiyanlık:*** *İnciller Aslı itibarı ile vahye dayanır.*
- ***İslam:*** *Kur'an-ı Kerim Vahye dayanır ve ilk şekli ile muhafaza edilmiştir.*
- ***Hinduizm:*** *Vedalar, Upanişatlar ve Bhagavat Gita Kutsal kitapların kaynakları Şruti (Vahiy) ve Smriti (Gelenek) olmak üzere iki ana gruba ayrılır.*
- ***Budizm:*** *Tripitaka (üç sepet) Gautama Buda'nın fikirlerini esas alır.*
- ***Sihizm:*** *Adi-Grant Kabir, Ekber, Nanak'ın görüşlerine dayanır.*
- ***Caynizm:*** *"Agama" ve "Siddhanta" (Ganipidaka) Mahavira'nın vaazlarına dayanır.*
- ***Konfüçyanizm:*** *"Beş klasik" (Wou-King)- "Dört Kitap" (Se chou) Konfüçyüs'ün fikirlerini esas alır.*
- ***Taoizm:*** *Tao Te King Lao-Tzu'nun öğretilerine dayanır.*
- ***Şintoizm:*** *Kojiki ve Nihongi isminde tarihî metinler Kojiki imparatorun emri ile yazılmıştır. Nihongi ise bu kitabın yorumudur.*
- ***Zerdüştlük:*** *Gatalar-Avesta Zerdüşt'ün fikirlerine dayanır.*

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

1. **Aşağıdaki Tanrı inançları hakkında verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

A) Yahudilik, tek tanrı inancına önem verir. Tanrı'nın Elohim ve Yahve şeklinde iki tane ismi vardır.

B) Budizm'e göre evren tanrılarla doludur.

C) Hristiyanlar tek tanrıya inandıklarını söylemekle birlikte Hz. İsa ve kutsal ruhun da tanrı olduğunu kabul ederler.

D) İslamiyet, tanrı inancı konusunda tek tanrıya inanmaya büyük önem vermiş ve bu inancı tevhit olarak isimlendirmiştir.

E) Hinduizm'in tanrı tasavvuru açık ve net değildir.

2. **Aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?**

A) Mahavira, Yahudilere göre en büyük peygamberdir.

B) Nanak, MÖ (563-483) Nepal sınırları arasında bulunan bir bölgede yaşamıştır.

C) Buda, 1469'da Pakistan sınırları içerisinde bulunan Lahor yakınlarındaki Talvandi köyünde doğdu.

D) Lao-Tzu, Caynizmin kurucusu kabul edilir.

E) Konfüçyüs, Konfüçyanizmin kurucusu olup MÖ 551'de, Çin'de Lu eyaletinin Tsou şehrinde dünyaya gelmiştir.

3. **Aşağıdakilerden hangisi yanlış bir bilgidir?**

A) Zerdüştlüğün mükâfat ve ceza anlayışı ilahî dinlere yakındır. Zerdüştlüğe göre ise kıyamet koptuktan sonra haşir başlayacak ve insanlar dünyadaki bedenleriyle dirileceklerdir.

B) Hristiyanlıkta Hz. İsa'nın insanları hesaba çekmesiyle ilgilidir. Onların inancına göre oğul İsa'yı sağına oturtan baba, kıyamet gününde insanları hesaba çekmek üzere yetkisini ona verecektir.

C) Mehdi kavramı ve tasavvuru yalnızca İslam'da bulunmaktadır.

D) Yahudi din adamlarına göre ahirete inanmayan kâfir olur ve ebedî cehennemde kalır.

E) Hinduizm ve Budizmde ceza kötü fiil işleyenler öldüklerinde kötü varlıkların bedenlerinde varlıklarını sürdürürken (reenkarnasyon) iyi fiil işleyenler güzel bedenlerde varlıklarını sürdürürler ve bu durum nirvanaya ulaşıncaya kadar sürer.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

4. **Aşağıdaki seçeneklerden hangisi doğrudur?**

A) Yahudi hahamlarının nesilden nesile aktardıkları sözlü rivayetlerin bütününe Talmut denir. Talmut iki kitabın teşekkülünden meydana gelmiştir. Bunlar Mişna ve Mişna'nın yorumu olan Gemera'dır.

B) Hristiyanların kutsal kitabı, Ahdi Atik ve Yeni Ahit'ten oluşur.

C) Budizmin kutsal metinleri yoktur.

D) Caynizmin kutsal metinleri, Avesta'dır.

E) Zerdüştlüğün kutsal kitabı Agama'dır.

1. Budizm, tanrı konusuna ilgisiz kalmıştır. Buda, yaratıcı bir Tanrı'nın varlığından açık bir şekilde söz etmemiştir. Budistler de, kâinatın kimin tarafından yaratıldığı konusuna ilgisiz kalır; bu konuyu tartışmanın kendilerine bir fayda sağlamayacağına inanırlar. Onlara göre kurtuluş, dünya ve ızdıraplardan yani tenasüh çemberinden kurtulmaktır.

Ⓐ●ⒸⒹⒺ

2. Konfüçyüs, Konfüçyanizmin kurucusu olup MÖ 551'de, Çin'de Lu eyaletinin Tsou şehrinde dünyaya gelmiştir.

ⒶⒷⒸⒹ●

3. Mehdi ve Mesih kavramları, ahir zamanda ortaya çıkıp insanları içinde bulundukları olumsuz durumlardan kurtaracak veya bozulmuş olan dinleri düzeltecek kurtarıcılar için kullanılan kavramlardır. Mehdi ve Mesih tasavvuru hemen hemen tüm dinlerde bulunmaktadır.

ⒶⒷ●ⒹⒺ

4. Yahudi hahamlarının nesilden nesile aktardıkları sözlü rivayetlerin bütününe Talmut denir. Talmut iki kitabın teşekkülünden meydana gelmiştir. Bunlar Mişna ve Mişna'nın yorumu olan Gemera'dır.

●ⒷⒸⒹⒺ

VI. DİNLERDE İBADETLER

A. DİNLERDE İBADET

- Bugün yeryüzünde yaşayan pek çok din bulunmaktadır. Bu dinlerdeki ibadetler, şekil bakımından farklı olsa da nitelik, amaç ve anlam bakımından birbirine yakındır.

1. Dua ve Namaz

- Dua, kul ile kutsal varlık arasında bir diyalog anlamı taşır.
- İslam'a göre dua, doğrudan Allah'a yapılır ve araya herhangi bir aracı konulmaz.
- Yahudilikte sinagogda yapılan ibadetler duadan ibarettir.
- Hristiyanlıkta ise dua, İsa merkezli olmak üzere Tanrı (Peder) ve kutsal ruhu anmakla yapılır.
- Kur'an-ı Kerim, Allah'ın diğer peygamberlere ve onların ümmetlerine namazı emrettiğini birçok ayette haber vermiştir.
- İsrailoğullarına namaz emredilmiştir.
- Hristiyanlıkta günlük dua ve ibadetler genelde kilisede ve papazın yönetiminde yapılır.
- Hinduizm'de ibadet tanrıların heykellerinin önünde yapılır.
- Budizmde de ibadet, bu dinin kurucusu Buda'nın heykellerine tapınma şeklinde gerçekleştirilir.
- Caynistlerin de ibadetlerinde her şey rahip ve rahibelere bağlıdır.
- Konfüçyanizm'de ibadet, Konfüçyüs'ün Tien diye adlandırdığı yüce tanrı ve diğer ruhanilere tapınmak, onlara dua etmek ve kurban sunmaktan ibarettir.
- Taoizm'de ibadetler yüce tanrı kabul edilen Shang-Ti'ye yapılır.
- Zerdüştlükte ibadet tek tanrıya yapılır.

2. Oruç

- Kur'an-ı Kerim'den öğrendiğimize göre oruç, bütün milletlere farz kılınmış bir ibadettir.
- Hristiyanlıkta oruç anlayışı farklıdır. Genelde, Paskalya Bayramı'ndan önceki kırk günlük Lent Dönemi oruç zamanı olarak kabul edilmektedir.
- Eski Ahit'te "Canlarınıza cefa edeceksiniz" emrine göre oruç, nefsi alçaltma vasıtası olarak kabul edilir. Yahudilerin farklı amaç ve niyetlerle tuttukları oruçlar vardır.
- Hinduizm ve Budizm gibi dinlerde de bazı yiyecek ve içeceklerden uzak durmak ve perhiz niteliğinde oruç uygulamaları bulunmaktadır.
- Sih dininde oruç, yoga ve keffaret gibi ibadetler yoktur. Onlara göre Tanrı'nın adını anmak ve düşünmek yeterlidir.
- Zerdüştlerde bilinen şekilde bir oruç ibadeti yoktur.

3. Hac

3.1. Hac Merkezleri

- İslam'ın hac merkezi Mekke'dir.

KKO kulağına küpe olsun

Yahudilikteki hac mekânlarını üç grupta toplamak mümkündür:

1. *Kudüs ve çevresinde oluşmuş, tarihî özelliğe sahip ve Kitab-ı Mukaddes'in tarihi içinde ortaya çıkan Ağlama Duvarı gibi mekânlar*
2. *Genelde Celile'de bulunan, Talmut ve Kabala'da adı geçen bilgelerin mezarları*
3. *Diaspora (Filistin dışında Yahudilerin yaşadıkları merkezler)*

- İlk Hristiyanlar Yahudilikte olduğu gibi Kudüs'teki mabedi ziyaret ediyorlardı.
- Daha sonraki dönemlerde Beytlehem'deki Hz. İsa'nın doğduğu mağara ve çarmıha gerildiği Golgota mevkii, ziyaret yeri hâline gelmiştir.
- Hinduizm'de de hac yerleri Benares ve Ganj Nehri'dir.
- Budizm'de hac ziyareti, Buda'ya ait mekânlarla ondan kalanların bulunduğu yerlere yapılır.

3.2. Hac Yapma Şekilleri

- İslam'da hac ibadeti, Kurban Bayramı günlerinde Kâbe'yi tavaf etmek, Arafat'ta vakfe yapmak ve Kâbe civarındaki kutsal yerleri ziyaret etmekle yapılır.
- Günümüzde Yahudiler, Ağlama Duvarı veya Süleyman Mabedi'nin batı duvarı dışındaki ziyaret merkezlerinde azizlere yalvarıp onlardan şefaat dilerler.
- Hristiyanlıkta bir kimsenin hac yapması için hayatında herhangi bir muayyen zaman yoktur. Ancak Kudüs'e gidiş genellikle ileri yaşlarda gerçekleşmektedir. Kudüs'e varan kişi, artık hayatında önemli bir işi yerine getirdiğini hisseder.
- Hinduizm'de hac Benares'i ziyaret etmek ve Ganj Nehri'nde yıkanmak, ölümden sonra yeniden dünyaya gelişte, daha mutlu olma ümidini vermektedir. Yıkandıktan sonra hac görevini ifa etme yanında kutsal mekânın çevresinde dönmek de (tavaf) haccın unsurlarından biridir.

- Taoizm ve Konfüçyanizm'de inananlar ise sonbaharda gerçekleştirilen hac sırasında kırmızı veya sarı renkli elbiseler giyen hacı adayları, buhur çubukları ve kâselerini taşıyarak on beş kişilik gruplar hâlinde sessizce meditasyon yaparlar.

4. Sadaka

- İslam dini ayet ve hadislerde sadaka vermeyi teşvik etmiştir.
- Yahudilikte ilk dönemlerde sadakalar düzenli bir şekilde Beytü'l-Makdis'in zekât sandığına ödenirdi.
- Hristiyanlıkta günümüzde uygulama oruç günlerinde yemeklerini başkalarıyla paylaşmak şeklinde yerine getirilmektedir.

5. Kurban

- İslam'a göre kurban, ibadet maksadıyla belli vakitte uygun şartları taşıyan hayvanı, usulüne uygun olarak kesmeyi ve bu amaçla kesilen hayvanı ifade eder.
- Yahudilikte kurban, Tanrı'ya bağlılığın bir işareti olarak ve onun lütuf ve affını elde etmek niyetiyle bazı hayvanların veya yiyeceklerin bir mezbaha üzerinde tamamen ya da kısmen yakılarak yok edilmesinden ibarettir.
- Hristiyan anlayışında İsa'nın kendisi, ilk ve son kurban olarak Ahd-i Atik'in kurban sistemini iptal etmiştir. Dolayısıyla kurban kesmeye gerek kalmamıştır.
- Eski İranlılar, tanrılara kurbanlar, çeşitli bitkiler ve haoma içkisi sunmuşlardır.

- Eski Çin dinlerinde tanrılara ve ölen ataların ruhlarına onları memnun etmek ve ilahî lutuflar elde etmek amacıyla evcil olan veya olmayan hayvanlar kurban edilir.
- Hinduizm'de kurban, insanları kurtuluşa götüren yollardan biridir.
- Budizm ve Caynizmde "Ahimsa" (Hiçbir canlıyı öldürmemek) prensibi ve tenasüh inancı gereği canlılar kurban edilmemektedir.

6. Kutsal Günler, Geceler ve Bayramlar

- Kutsal gün ve gecelerin en açık örnekleri İslam'da görülür. Cuma günü, Regaip, Mevlit, Miraç, Berat kandilleri ve Kadir Gecesi bunların başında gelir.
- Yahudilikte en önemli kutsal günler, Roş-Haşana ve Yom Kippur günleridir. Roş-Haşana, Yahudi takvimine göre dinî yılbaşıdır. Bir yıllık kader bu yılbaşında belirlenir. Eylül-ekim aylarında başlar, iki gün kutlanır. Yom Kippur ise Roş-Haşana'nın ikinci gününden itibaren on gün süren kefaret günleridir. Roş-Haşana da belirlenen bir yıllık kader, bu günde mühürlenerek tamamlanır. Cumartesi de Yahudilerce kutsaldır. Sinagogta haftalık ibadetler yapılır.
- Hinduizm'de kutlanan pek çok bayram vardır.
- Budizmde de birçok bayram ve festival vardır.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

B. DİNLERDE İBADET YERLERİ

- Kur'an-ı Kerim'e göre yeryüzündeki ilk ibadet yeri, Mekke'deki Kâbe'dir.
- Hint mabetleri birer ziyaret (hac), günahlardan arınma ve dinî temizlik yeridir.
- Yahudilikte en kutsal yer, Süleyman Mabedi'nin inşa edildiği Kudüs'tür.
- Sinagogun, camilerde olduğu gibi, bir kutsallığı vardır.
- Hristiyanlığın başlıca ibadet yeri kilisedir.
- Budizm'de ibadet mekânı viharadır.

1. **Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**

A) Yahudilikte sinagogda yapılan ibadetler duadan ibarettir.

B) Hristiyanlıkta ise dua, İsa merkezli olmak üzere Tanrı (Peder) ve kutsal ruhu anmakla yapılır.

C) Budizmde de ibadet, bu dinin kurucusu Buda'nın heykellerine tapınma şeklinde gerçekleştirilir.

D) Konfüçyanizmde ibadet, Konfüçyüs'ün Tien diye adlandırdığı yüce tanrı ve diğer ruhanilere tapınmak, onlara dua etmek ve kurban sunmaktan ibarettir.

E) Zerdüştlükte ibadet iki tanrıya yapılır.

2. **Aşağıdaki bilgilere göre İslam'ın oruç ibadetine yakın hangisidir?**

A) Hristiyanlıkta Lent Dönemi oruç zamanı olarak kabul edilir.

B) Yahudiler farklı amaç ve niyetlerle oruç tutarlar.

C) Hinduizm ve Budizm gibi dinlerde bazı yiyecek ve içeceklerden uzak durulur.

D) Sih dininde oruçla Tanrı'nın adı anılır.

E) Zerdüştlerde oruç ibadeti yoktur.

3. **Aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?**

A) Yahudilikteki hac mekânları Kudüs ve çevresi, Talmut ve Kabala'da adı geçen bilgelerin mezarları, Diaspora (Filistin dışında Yahudilerin yaşadıkları merkezler)dır.

B) Hristiyanların yalnızca hac yeri Meryem Ana Kilisesi'dir.

C) Hinduizm'de hac yerleri Benares ve Ganj Nehri'dir.

D) Budizm'de hac ziyareti, Buda'ya ait mekânlarla ondan kalanların bulunduğu yerlere yapılır.

E) Taoizm ve Konfüçyanizm'de inananlar ise sonbaharda gerçekleştirilen hac sırasında kırmızı veya sarı renkli elbiseler giyen hacı adayları buhur çubukları ve kâselerini taşıyarak on beş kişilik gruplar hâlinde sessizce meditasyon yaparlar.

4. **Aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?**

A) Yahudilikte kurban, bazı hayvanların veya yiyeceklerin bir mezbaha üzerinde tamamen ya da kısmen yakılarak yok edilmesinden ibarettir.

B) Hristiyan anlayışında İsa'nın kendisi ilk ve son kurban olarak Ahd-i Atik'in kurban sistemini iptal etmiştir. Dolayısıyla kurban kesmeye gerek kalmamıştır.

C) Eski İranlılar, tanrılara kurbanlar, çeşitli bitkiler ve haoma içkisi sunmuşlardır.

D) Eski Çin dinlerinde tanrılara ve ölen ataların ruhlarına onları memnun etmek ve ilahî lutuflar elde etmek amacıyla evcil olan veya olmayan hayvanlar kurban edilir.

E) Hinduizm'de kurban, "Ahimsa" (hiçbir canlıyı öldürmemek) prensibi ve tenasüh inancı gereği canlılar kurban edilmemektedir.

1. Zerdüştlükte ibadet tek tanrıya yapılır. Zerdüştlük tek tanrı kavramını ortaya atan ilk din olarak inanç tarihinde önemli bir yer tutmaktadır. İnsanları batıl inançlara, kanlı kurbanlara ve dinsel ayinlere körü körüne yönlendiren dinsel öğretiler yerine insanın inancını özgür aklın ışığında kendisinin oluşturması, iyinin yanında yer alıp kötülüğe karşı mücadele ederek tercihlerini kendisinin yapması ve tabii ki neticelerine de kendisinin katlanması gibi özellikleri barındıran bir inançtır.

A B C D ◯

2. Yahudiler farklı amaç ve niyetlerle oruç tutarlar. Peygamberimiz Medine'ye geldiğinde Yahudilerin aşure gününde oruç tuttuklarını görünce, bu orucun anlamını yani ne için tutulduğunu sormuştu. Yahudiler, bugünün büyük bir gün olduğunu; Allah'ın Mûsâ'yı ve İsrailoğulları'nı düşmanlarından bugünde kurtardığını ve Mûsâ'nın bu sebeple bugünde oruç tuttuğunu, kendilerinin bugünde oruç tutmalarının da bundan kaynaklandığını söyleyince, Peygamberimiz "Ben Mûsâ'ya sizden daha yakınım" demiş ve bugünlerde oruç tutulmasını emretmiştir (İbn Mâce, "Sıyâm", 41).

A B ◯ D E

3. İlk Hristiyanlar Kudüs'teki mabedi ziyaret ediyorlardı. Daha sonraki dönemlerde Beytlehem'deki Hz. İsa'nın doğduğu mağara ve çarmıha gerildiği Golgota mevkisi ziyaret yeri hâline gelmiştir.

A ◯ C D E

4. Hinduizm'de kurban, insanları kurtuluşa götüren yollardan biridir. Budizm ve Caynizmde "Ahimsa" (hiçbir canlıyı öldürmemek) prensibi ve tenasüh inancı gereği canlılar kurban edilmemektedir.

A B C D ◯

VII. DİNLERDE AHLAK İLKELER

A. DOĞRULUK

İnsanın özünde, sözünde ve davranışlarında tutarlı olmasıdır.

- İslam ve Hristiyanlıkta olduğu gibi doğruluk, Yahudiliğin de önem verdiği bir değerdir.
- Budizm ve Hinduizm'de de doğruluk ahlaki erdemlerden sayılmıştır.
- Konfüçyanizm'de ise doğruluk insanın mükemmel erdemlerinden birisidir.

B. TEMİZLİK

Bütün dinlerin ortak ahlaki ilkelerinden biridir.

- Hristiyanlıkta maddi temizlikten çok manevi temizliğe vurgu yapılmıştır.
- Yahudilikte temizlik hem maddi hem de manevi yönüyle ele alınmakla birlikte maddi temizlik öne çıkmaktadır.
- Budizm ve Hinduizm'de de dış temizlikten çok, iç temizliğe önem verilmiştir.

C. İYİLİK VE YARDIMSEVERLİK

- İslam dini, iyiliği ve yardımseverliği güzel ahlaklı Müslüman olmanın bir gereği olarak görmüştür.
- Yahudiliğin kutsal kitabı Tevrat'ta her Yahudi'nin imkânları ölçüsünde iyilik yapması gerektiği ifade edilmektedir.
- Hristiyanlıkta iyilik ve yardımseverlik ebedi mutluluğa ulaşmanın yollarından biri olarak kabul edilmiştir.
- Budizm ve Hinduizm gibi Doğu dinlerinde de iyilik ve yardımseverlik emredilmiş ve mutluluğa ulaşmanın yolu kabul edilmiştir.

D. BÜYÜKLERE SAYGI

- İslam dini büyüklere saygılı olmayı ahlaki bir görev saymış ve anne babaya iyi davranmayı emretmiştir.
- Büyüklere saygılı olmak Yahudilikte önemli bir ahlak kuralıdır.
- Hristiyanların kutsal kitabı olan İncil'de büyüklere saygı göstermek ve anne babaya iyi davranmak çok önemlidir.
- Konfüçyanizm'de büyüklere iyi davranmak ve saygılı olmak, ailesine hizmet etmek kişinin bilge olduğunun işaretlerindendir.
- Budizm ve Hinduizm gibi dinlerde de büyüklere karşı iyi davranmak ahlaki erdemlerden sayılmıştır.

E. BAŞKALARINA ZARAR VERMEMEK

- İslam, Yahudilik, Hristiyanlık, Budizm, Hinduizm ve Konfüçyanizm gibi dinlerin hepsi insanlara ve diğer canlılara zarar verecek hiçbir davranışı doğru bulmamıştır.
- Budist inanışına göre tüm canlılar birbirinin akrabası sayıldığı için herhangi bir canlıyı incitmek doğru değildir.

F. ÖLDÜRMEMEK

- Tüm dinlerin yasaklamış olduğu kötü davranışların başında bir insanın canına kıymak gelir.
- Hristiyanlığa göre sonsuz hayata kavuşmanın ve mutlu olmanın şartlarından biri de öldürmemektir.
- Cinayet işlemek, Yahudilikte en büyük günahlardan biri sayılmıştır.
- İslam inancına göre bir cana kıymak, tüm insanlığı katletmekle eş değerdir.

G. HIRSIZLIK YAPMAMAK

- Dinlerin ortak ahlaki ilkelerinden biri de hırsızlık yapmamaktır.
- İslam dini hırsızlık yapmayı büyük günahlardan saymıştır.
- Hırsızlık yapmamak bir Hristiyanın ebedi mutluluğa ulaşması için uyması gereken Tanrı buyruklarındandır.
- Yahudilikte de hırsızlık yapmak yasaklanmıştır. Yahudilikteki On Emir'den biri de çalmamaktır.
- Hinduizm ve Budizm'de de hırsızlık yapmak yasaklanmıştır.

H. ZİNA YAPMAMAK

- İslam dini zinayı büyük günahlardan biri olarak kabul etmiştir.
- Yahudiliğe göre zina yapmak kötü ve yasak davranışlardandır.
- Hristiyanlığa göre de zina yapmak büyük bir günahtır.
- Hint dinlerinde de zina yasaklanmıştır.

I. YALANCI ŞAHİTLİK YAPMAMAK

- İslam dini yalan söylemeyi ve yalancı şahitlik yapmayı yasaklamış ve büyük günahlardan saymıştır.
- Yalancı şahitlik yapmak Yahudilikte de yasaklanmıştır.
- Hristiyanlıkta da yalancı şahitlik yapmak yasaklanmıştır.
- Hint dinlerinde de yalancı şahitlik yapmak yasaklanmıştır.

1. Doğruluk; insanın özünde, sözünde ve davranışlarında tutarlı olmasıdır.

Aşağıdaki dinlerden hangisinde doğruluk farklı algılanmıştır?

A) İslam doğruluk, iyilik yapıp dürüst ahlaklı olmaktır.

B) Yahudilikte doğruluk kendi ırkıyla eş değerdedir.

C) Budizm'de doğruluk ahlaki erdemlerdendir.

D) Hinduizm'de doğruluk ahlaki erdemdir.

E) Konfüçyanizmde doğruluk insanın mükemmelliğidir.

2. Temizlik bütün dinlerin ortak ahlaki ilkelerinden biridir.

Aşağıdakilerden hangisi daha çok maddi temizliği öne çıkarır?

A) Hristiyanlık

B) Yahudilik

C) Budizm

D) Hinduizm

E) Konfüçyanizm

3. İyilik ve yardımseverlik, tüm dinlerin ortak özelliklerindendir.

Ancak kendi milletinden başkalarına iyilik ve yardımlaşmayı ön görmeyen din hangisidir?

A) Yahudilik

B) Hristiyanlık

C) Budizm

D) Hinduizm

E) Doğu dinleri

4. Aşağıdakilerden hangi yanlıştır?

A) Budist inanışına göre tüm canlılar birbiriyle irtibatı yoktur.

B) Yahudilikteki On Emir'den biri de çalmamaktır.

C) Hristiyanlığa göre zina yapmak büyük bir günahtır.

D) Hint dinlerinde zina yasaklanmıştır.

E) Hint dinlerinde yalancı şahitlik yapmak yasaklanmıştır.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

1. Yahudiler, mukaddes kitaplarında yer alan ifadelere dayanarak kendilerini, dünya milletleri arasından seçilmiş kavim olarak görürler. Yahudilikte doğruluk kendi ırkıyla eş değerdedir.

A ○ C D E

2. Yahudilikte temizlik hem maddi hem de manevi yönüyle ele alınmakla birlikte maddi temizlik öne çıkar.

A ○ C D E

3. Yahudiliğin kutsal kitabı Tevrat'ta her Yahudi'nin imkânları ölçüsünde iyilik yapması gerektiği ifade edilir.

Hristiyanlıkta iyilik ve yardımseverlik ebedi mutluluğa ulaşmanın yollarından biri olarak kabul edilmiştir.

Budizm ve Hinduizm gibi Doğu dinlerinde de iyilik ve yardımseverlik emredilmiş ve mutluluğa ulaşmanın yolu kabul edilmiştir. İslam dini iyiliği ve yardımseverliği güzel ahlaklı Müslüman olmanın bir gereği olarak görmüştür.

○ B C D E

4. Budist inanışına göre tüm canlılar birbirinin akrabasıdır.

○ B C D E

VIII. DİNÎ ÇOĞULCULUK, DİYALOG VE MİSYONERLİK

A. DİNÎ ÇOĞULCULUK

- Dinî çoğulculuk (plüralizm), farklı dinlere mensup insanların birbirlerinin haklarına saygı göstererek bir arada barış içinde yaşamalarına denir.

B. TÜRKİYE'DEKİ DİNÎ GRUPLAR

- Ülkemizde Müslümanların yanı sıra Yahudiler ve Hristiyanlar gibi dinî gruplar yer almaktadırlar.

C. DİNLER ARASI DİYALOG

- Dinler arası diyalog ise farklı dinlere mensup insanların, inanç ve fikirlerini zorla birbirlerine kabul ettirmeden fikir alışverişinde bulunabilmesi, yaşanan sorunlar üzerinde konuşabilmesi ve iş birliği yapabilmesidir.

D. MİSYONERLİK

- Misyonerlik her ne kadar dinlerin yayılma faaliyeti için kullanılsa da daha çok Hristiyan yayılmacılığını ifade etmektedir. Bu kavram ilk defa Hristiyanlar tarafından bu anlamda kullanılmıştır.
- İlk misyonerlik teşkilatı 1646 yılında İngiltere'de kurulmuştur.
- Bununla birlikte Yahova Şahitleri, Bahaî, Budist ve Hindular gibi dinî gruplar da misyonerlik faaliyetlerinde bulunmuşlardır.
- Her din, mesajlarının diğer insanlara iletilmesini hedefler. Bu anlamda Müslüman, Hristiyan, Budist ve Hinduların kendi dinlerini başkalarına duyurmaları temel insan haklarındandır. Ancak misyonerlik, dini duyurma faaliyetlerinden farklıdır. Misyonerler hileli yollarla insanların sosyal ve ekonomik zaaflarını suistimal ederek muhataplarını din değiştirmeye zorlar. Aynı şekilde diğer dinlerin kutsallarını çarpıtarak onları kötü göstermek gibi girişimler, dini yayma hakkını kötüye kullanmaktır.

1. Türkiye'de Misyoner Gruplar

- Bugün dünyanın büyük dinlerinden biri olan Hristiyanlığın Türkiye'ye özel bir ilgisi bulunmaktadır. Hristiyan misyonerlerine göre Türkiye, Hristiyanlığın beşiğidir. Çünkü bugünkü Hristiyanlığın kurucusu olan Pavlus, Tarsusludur. Ayrıca Pavlus'un dinini yaymak için gezdiği pek çok yer Anadolu'dadır. Bu nedenle misyonerler, Türkiye'yi Hristiyanlaştırmak için 19. yüzyıldan bu yana misyonerlik faaliyetlerini sürdürmektedirler.

1.1. Hristiyan Gruplar

Türkiye'de Misyonerlik Faaliyeti Yürüten Hristiyan Gruplar

Baptistler

- 17. asırda Hollanda'da ortaya çıkmış Hristiyan bir gruptur. Diğer Hristiyan mezheplerinden farklı olarak vaftizi sadece yetişkinlere uygularlar. Onlara göre vaftiz, kişinin kendi iradesiyle İsa Mesih'e iman etmesinin kesin bir sembolüdür.

Adventistler

- 1831 yılında Amerika'da kurulan Protestan ve Mesihçi bir harekettir. Adventistler,

ruhun ölümsüzlüğüne inanırlar, öldükten sonra sadece doğruların dirileceğini kabul ederler. Et yemez, kahve, çay, sigara ve içki içmezler. Bu mezhep İsa Mesih'in tekrar dünyaya geleceği inancı üzerine kurulmuştur.

Mesih İnanlıları

- Evanjelik Hristiyanlar olarak bilinen bu grup Türkiye'de kendisini Mesih İnanlıları veya Müjdeciler (İncilciler) olarak tanıtır. 18. yüzyılda İngiltere'de kurulan Evanjelik Hristiyanlık, Kitab-ı Mukaddes'i dinde tek otorite olarak kabul eder. 1846'da kurulan Evangelical Alliance (Evanjelikal Alayns) adlı uluslararası örgütün şemsiyesi altında pek çok Mesihçi Protestan grup misyonerlik faaliyeti yürütmektedir.

KKO ··· kulağına küpe olsun

Misyonerlerin kullandıkları yöntemlerin bazıları:

1. *Kilise evleri açmak*
2. *Sıkıntılı insanlara yardım etmek*
3. *Konuşmalarında sevgiyi öne çıkarmak*
4. *Sağlık ve eğitim hizmetlerini ücretsiz sunmak*
5. *Özel okullar aracılığıyla eğitim vermek*
6. *Kimsesiz ve yoksullara yardım etmek*
7. *Araştırma enstitüleri kurmak*
8. *Gençleri din ve kültürlerinden uzaklaştırmak*
9. *Dil kursları açmak*
10. *Yurt dışı eğitim turları düzenlemek*

1.2. Yahova Şahitleri

- Yahova Şahitlerinin kurucusu Charles Taze Russell (Çarls Teyz Rassıl) (1852-1916)dır.

- Yahova Şahitleri; hükûmet, devlet, ülke, sınır, askerlik, bayrak, milli marş ve savaş gibi kavramlara karşıdır. Bu fiilleri yapanlar, Tanrı Yahova krallığına karşı günah işlemiş olurlar. Kan ve organ naklini kabul etmezler.

KKO ··· kulağına küpe olsun

Yahova Şahitlerinin Bazı İnançları

1. *Yahova Şahitleri, dinler arası diyaloğa katılmamalıdır.*
2. *İnsan, Âdem'in günahı yüzünden ölmektedir.*
3. *Tanrı bugünkü ortamı Armagedon Savaşı'yla ortadan kaldıracaktır.*
4. *İnsanlık sona yaklaşmıştır.*
5. *Cemaatin temeli Mesih İsa'dır.*
6. *Mesih'in yönetimindeki krallık yeryüzüne barış ve adalet getirecektir.*
7. *İnsan evrim sonucu oluşmamış, yaratılmıştır.*
8. *Kurtuluşa götüren tek yol vardır. O da Yahova Şahitleridir.*
9. *Şeytan dünyanın görünmez yöneticisidir.*

E. LAİKLİK

- Laiklik, devlet ile din işlerinin birbirinden ayrı olması; devletin, din ve vicdan özgürlüğünün gerçekleşmesi bakımından tarafsız olması demektir.
- Laikliği tehdit eden iç faktörlerden biri, aşırı dinî yorumları benimseyerek onları başkalarına empoze etmeye çalışan gruplardır.
- Laikliği tehdit eden bir diğer faktör ise ülkemizde yürütülen misyonerlik faaliyetleridir.

1. Aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Her din, mesajlarının diğer insanlara iletilmesini hedefler. Bu anlamda Müslüman, Hristiyan, Budist ve Hinduların kendi dinlerini başkalarına duyurmaları temel insan haklarındandır. Ancak misyonerlik, dini duyurma faaliyetlerinden farklıdır. Misyonerler hileli yollarla insanların sosyal ve ekonomik zaaflarını suiistimal ederek muhataplarını din değiştirmeye zorlar. Aynı şekilde karşı tarafın inancını çarpıtarak onları kötü göstermek gibi davranışlar dini yayma hakkını kötüye kullanmaktır.

B) Dinî çoğulculuk (plüralizm), farklı dinlere mensup insanların birbirlerinin haklarına saygı göstererek bir arada barış içinde yaşamalarına denir.

C) Dinler arası diyalog ise farklı dinlere mensup insanların, inanç ve fikirlerini zorla birbirlerine kabul ettirmeden fikir alışverişinde bulunabilmesi, yaşanan sorunlar üzerinde konuşabilmesi ve iş birliği yapabilmesidir.

D) Misyonerlik Yahudiliğin yayılmacılığını ifade etmektedir. İlk misyonerlik teşkilatı 1646 yılında İngiltere'de kurulmuştur.

E) Yahova Şahitleri, Bahaî, Budist ve Hindular gibi dinî gruplar misyonerlik faaliyetlerinde bulunmuşlardır.

2. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de misyonerlik faaliyeti yürüten Hristiyan gruplar içinde bulunan Adventistleri anlatmaz?

A) 17. asırda Hollanda'da doğan Hristiyan bir gruptur.

B) Adventistler, ruhun ölümsüzlüğüne inanırlar.

C) Öldükten sonra sadece doğruların dirileceğini kabul ederler.

D) Et yemez, kahve, çay, sigara ve içki içmezler.

E) Bu mezhep İsa Mesih'in tekrar dünyaya geleceği inancı üzerine kurulmuştur.

3. **Aşağıdakilerden hangisi Yahova Şahitlerinin inançlarından değildir?**

A) İnsan, Âdem'in günahı yüzünden ölmektedir.

B) Tanrı bugünkü ortamı Armagedon Savaşı'yla ortadan kaldıracaktır. İnsanlık sona yaklaşmıştır.

C) Yahova Şahitleri, dinler arası diyaloğa katılmalıdır.

D) Mesih'in yönetimindeki krallık yeryüzüne barış ve adalet getirecektir.

E) İnsan evrim sonucu oluşmamış, yaratılmıştır.

4. **Aşağıdakilerden hangisi laikliğin tanımına girmez?**

A) Devlet ile din işlerinin birbirinden ayrı olmasıdır.

B) Devletin, din ve vicdan özgürlüğünün gerçekleşmesidir.

C) Devletin tarafsız olmasıdır.

D) Laikliği tehdit eden iç faktörlerden biri, aşırı dinî yorumları benimseyerek onları başkalarına empoze etmeye çalışan gruplardır.

E) Ülkemizde yürütülen misyonerlik faaliyetleri laikliği tehdit etmemektedir.

1. Misyonerlik her ne kadar dinlerin yayılma faaliyeti için kullanılsa da daha çok, Hristiyan yayılmacılığını ifade etmektedir. Bu kelime ilk defa Hristiyanlar tarafından bu anlamda kullanılmıştır. İlk misyonerlik teşkilatı 1646 yılında İngiltere'de kurulmuştur.

A B C ◯ E

2. 1831 yılında Amerika'da kurulan Protestan ve Mesihçi bir harekettir.

◯ B C D E

3. Yahova Şahitleri, dinler arası diyaloğa katılmamalıdır. Yehova Şahitleri dışındaki inançlara büyük oranda müdahale edilmemekte, İran'da dinler arası diyalog kadar, mezhepler arası diyaloğa da önem verilmektedir. Ayrıca uzun yıllardır Vatikan'la sürdürülen diyaloğu da unutmamak gerekir.

A B ◯ D E

4. Laikliği tehdit eden bir faktör ülkemizde yürütülen misyonerlik faaliyetleridir.

Ülkemizde faaliyet gösteren misyonerler, önce yerli Hristiyan halk için çalışmışlar, onların kiliselerini yeniledikten sonra Müslüman Türk halkına yönelmişlerdir.

A B C D ◯

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

neler öğreneceğim?

I. MEZHEPLER TARİHİ VE MEZHEPLERİN ORTAYA ÇIKIŞI

- *A. TANIMI*
- *B. AMAÇLARI*
- *C. KONULARI*
- *D. YETMİŞ ÜÇ FIRKA RİVAYETİ*
- *E. HAK MEZHEP İLE İLGİLİ KAVRAMLAR*
- *F. MEZHEPLERİN ORTAYA ÇIKIŞ NEDENLERİ*

II. YÖNETİM, İMAN - KÜFÜR, KADERLE İLGİLİ OLUŞAN İLK MEZHEPLER

- *A. HARİCİLİK*
- *B. MÜRCİE MEZHEBİ*
- *C. KADERİYYE*
- *D. MU'TEZİLE MEZHEBİ*

III. EHL-İ SÜNNET VE'L -CEMAAT

- *A. EHL-İ SÜNNET VE'L - CEMAAT*
- *B. ASHÂB-I HADİS VE SELEFÎLİK*
- *C. ASHÂB-I REY VE KELÂM MEZHEPLERİ*

IV. ŞİİLİK

- *A. ORTAYA ÇIKIŞI VE KÖKENİ*

V. NUSAYRÎLİK, DÜRZİLİK, YEZİDİLİK

VI. ALEVİLİK VE BEKTAŞİLİK

VII. MEHDİLİK İNANCI

VIII. ÇAĞDAŞ İSLAMİ AKIMLAR

I. MEZHEPLER TARİHİ VE MEZHEPLERİN ORTAYA ÇIKIŞI

A. TANIMI

- Geçmişte ve günümüzde siyasi ve itikadi gayelerle vücut bulmuş "İslam Düşünce Ekolleri" diyebileceğimiz beşerî ve toplumsal oluşumların; doğdukları ortamı, doğuş sebeplerini, teşekkül süreçlerini, fikirlerini, mensuplarını, edebiyatını, yayıldıkları bölgeleri ve İslam düşüncesine katkılarını temel kaynaklardan hareketle zaman - mekân bağlamında ve fikir - hadise irtibatı çerçevesinde betimleyici metotla ve tarafsız gözle inceleyen bir bilim dalıdır.

B. AMAÇLARI

- Çeşitli mezhep, akım ve cemaatleri tüm yönleriyle araştırarak günümüz Müslümanlarının sahip oldukları değişik düşünce biçimlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktır.

C. KONULARI

- Tarihte ortaya çıkmış ve günümüzde yaşamakta olan mezheplerdir.

Farkına var

Mezhepler Tarihi'nin Belli Başlı Meseleleri

a) Mezhep ve akım isimlerinin kaynakları,
b) Mezhep ve akımların doğuş sebepleri
c) Teşekkül süreçleri
d) Bulundukları mekân ve coğrafya ile olan ilişkileri
e) Kimler ve hangi toplumsal yapılar ile başladıkları
f) İlk ve sonraki temsilcileri
g) Temel fikir ve kavramları
h) Oluşturdukları edebiyat
i) Yaşadıkları iç bölünmeler
j) Yayıldıkları bölgeler
k) Diğer dinî ve siyasi oluşumlarla ilişkileri ve tartışma konuları
l) Günümüzdeki durumları
m) İslam düşüncesine katkıları
n) Hakkında yapılmış çağdaş araştırmalar

Farkına var

Mezhepler Tarihinin Diğer Bilimleriyle Olan İrtibatı

- *Kelam ilmi*
- *Dinler Tarihi*
- *Din Fenomenolojisi*
- *Din Sosyolojisi*
- *Din Psikolojisi*
- *İslam Tarihi*
- *Etnografi*
- *Folklor*
- *Antropoloji*
- *Siyaset Bilimleri*

- Mezhepler Tarihi yazıcılığında küçük hacimli eserlere *makâlât* denir. Belli fikirler etrafında toplananlar ise *ashâbü'l-makâlât* denir.
- İmam Mâturîdî'nin (v. 333/994) *makâlât* türünden eseri günümüze ulaşmamıştır.
- Eş'arî'nin (v. 324/935) Makâlâtü'l-İslamiyyîn adlı kitabı mezhepler tarihi açısından önemli bir eserdir.
- İslam Mezhepleri Tarihi edebiyatının en önemli eserleri:
  - el-Fark beyne'l-Fırak: Abdülkâhir Bağdâdî (v. 429/1037)
  - el-Milel ve'n- Nihal: Şehristânî (v. 548/1153)
- Osmanlıda İbn Kemal (v. 940/1533), Birgivî (v. 979/1571) gibi yazarlar Hanefî-Maturîdî yazım geleneğini takip etmişlerdir.
- Osmanlı medreselerinde ders kitabı olarak yüzlerce yıl Râzî'nin, İtikâdâtü Fırakı'l-Müslimîn ve'l-Müşrikîn adlı kitabı okundu.
- 1949'da kurulan Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesindeki Mezhepler Tarihi dersleri Yusuf Ziya Yörükan (v.1954), Yaşar Kutluay (v.1969), Muhammed Tancî (v.1974) ve arkasından Ethem Ruhi Fığlalı tarafından okutulmuştur.
- 1979'da İran'da gerçekleşen devrim, Şia üzerindeki araştırmaları hızlandırmıştır.
- ABD'deki 11 Eylül (2001) saldırısının ardından Selefîlik ve Vehhâbîlik ilgi odağı olmuştur. Bu akımlar hakkında batıda akademik düzeyde çok sayıda kitap ve makale yayımlanmıştır.

hap bilgi

Mezhepler Tarihi Müellifleri

1. *İbn Sa'd*
2. *Belâzurî*
3. *Yakûbî*
4. *Taberî*
5. *Buhârî*
6. *İbn Ebî Hâtim*
7. *İbn Kuteybe*
8. *İbn Hallikân*
9. *Zehebî*
10. *İbn Hacer*
11. *Câhız*
12. *İbn Abd Rabbih*
13. *İsfehânî*
14. *İbnü'n-Nedîm*

hap bilgi

En fazla eser üretenler Mu'tezile âlimleri

1. *Cafer b. Harb (v. 236/850)*
2. *Verrâk (v. 247/861)*
3. *Câhız (v. 255/869)*
4. *Zurkân (v. 278/891)*
5. *Hayyât (v. 300/913 civarı)*
6. *Belhî (v. 319/931)*

D. YETMİŞ ÜÇ FIRKA RİVAYETİ

- Hz. Peygamber, geçmişte Yahudi ve Hristiyanların yetmiş bir veya yetmiş iki fırkaya ayrıldığını, kendi ümmetinin ise yetmiş üç fırkaya ayrılacağını, bunlardan birinin cennete, diğerlerinin ise cehenneme gideceğini haber vermektedir.

Cennetlik grubu *fırka-i nâciye* yani "kurtuluşa eren grup" olarak vasıflayan Hz. Peygamber, bu topluluk için "Benim ve ashâbımın yolu üzerine olanlardır." demektedir.

- Bu hadisin sahih olup olmadığı tartışılmıştır. İslamiyet düşünce serbestiyeti sağlayan bir dindir. Böyle bir hürriyetin altında fikrî ve siyasi ayrılıkların baş göstermesi tabiidir.
- Rivayet tarihi realiteyi göstermesi açısından gerçekçidir. Fakat içeriği itibarıyla istismara müsaittir. Bu yüzden her mezhep kendisinin "kurtulan fırka" olduğunu ileri sürmüştür. Diğerlerini ise dalalet/sapkınlık ile itham etmiş, onları cehennemlik olmaya layık görmüştür.

E. HAK MEZHEP İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

- Mezhepler kendilerinin ehl-i hak, kendilerinden olmayanların ise ehl-i bâtıl olduklarını ileri sürmüşlerdir.
- Mezhepler Tarihi edebiyatında benzer bir vasıflama, ehl-i istikâmet - ehl-i dalâlet karşıtlığında görülmektedir. İstikamet doğru yolu; dalalet ise doğru yoldan sapmayı, sapkınlığı anlatmaktadır. Doğru yol anlamınaki *sırât-ı müstakîm*, Kur'an kaynaklı önemli bir kavramdır.
- Dalalet kavramı bidat kavramıyla yakından alakalıdır. Bir hadiste Hz. Peygamber, *"Sonradan uydurulan şeylerden sakının. Çünkü sonradan uydurulan her şey bidattır. Her bidat ise dalalettir."* demektedir.
- Bidat kavramı Mezhepler Tarihi açısından önemlidir.
- Bid'at "önceden olmadığı hâlde sonradan icat edilen şey" demektir.
- Bid'atçı, furkat ehli, ayrılıkçı, dalalet yollarında dolaşan, istikametten sapan, heva ve heveslerine tabi olan kesimler, genellikle İslam dairesinden çıkartılmazlar.
- Ehl-i kıble, küfür ile suçlanamaz.

F. MEZHEPLERİN ORTAYA ÇIKIŞ NEDENLERİ

1. Psiko-Sosyal Faktörler

1.1. İnsanın Tabiatı

Her insan, düşünme ve yaşama biçimi olarak bir diğerinden farklıdır.

1.2. Nassların Tabiatı

Müteşabihât pek çok farklı yorumun ortaya çıkmasına sebep olmuştur; "Allah'ın eli", "Allah'ın yüzü", "Allah'ın arşa istiva etmesi" gibi.

1.3. Farklı Din, Kültür ve Medeniyetlerle Olan Etkileşimler

İslam, Mekke ve Medine sınırlarını aşıp geniş kitlelere ulaştıkça farklı dinlere ve kültürlere mensup kişileri de kendi bünyesinde eritmiştir. Yeni Müslüman olan kimseler, eski düşünme ve inanma biçimlerini terk etmelerine karşın, eski kültürel dokularını ve yaşam şekillerini belirli ölçüde muhafaza etmişlerdir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

2. Sosyo-Politik Faktörler

Bu faktörler, Hz. Muhammed'in vefatı sonrasında, Dört Halife Dönemi'nde ortaya çıkan anlaşmazlıkları ifade etmektedir; halife seçimleri, Hz. Osman'ın idaresi sırasındaki olaylar ve Hz. Ali Dönemi'nde yaşanan Cemel ve Sıffîn olayları gibi.

2.1. Halife Seçimleri

Hz. Peygambere yakınlığı ve İslam'daki önceliğine binaen Hz. Ebu Bekir'in halifeliği konusunda toplumsal mutabakat sağlanmıştır. Sa'd b. Ubade dışında orada bulunan tüm sahabe Hz. Ebu Bekir'e biat etmiş, Şia ise Hz. Muhammed, Gadîr-i Hum denilen yerde ashâbını toplayarak, Hz. Ali'nin kendisinin vasîsi olduğunu dile getirmiş ve Hz. Ali'nin halifeliğine işaret etmişti. Ancak Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer bir oldubittiye getirerek onun hakkını gasbetmişlerdi. Onların bu tavrı yalnızca Hz. Ebû Bekir ile sınırlı kalmadı; Hz. Ömer ve Hz. Osman'ı da gâsıb olarak değerlendirdiler.

2.2. Hz. Osman Dönemi Olayları

Fetihlerin durmasıyla birlikte Hz. Osman'ın otoritesi sorgulanmaya ve önceki halifelerle kıyaslanmaya başlandı. Hilafetten kendi isteği ile vazgeçmesi yönündeki taleplere kulağını tıkadı ve sonunda isyancı Müslümanların elinde şehit oldu (35/656).

2.3. Cemel ve Sıffîn Savaşları

Hz. Aişe ile şûra heyetinden Talha ve Zübeyr gibi seçkin sahabîlerin de bulunduğu bir kesimi, halifeye karşı birleştiler. Talha ve Zübeyr gibi birçok sahabînin şehit olduğu Cemel Savaşı, Hz. Ali ve taraftarlarının lehinde sonuçlandı. Hz. Ali'nin Basra ve Kûfe gibi eyaletleri kontrolü altına almasına ve otoritesini iyice güçlendirmesine imkân verdi. Suriye dışındaki tüm bölgeler Hz. Ali'ye biat etti. Suriyeliler ve Şam valisi olan Muâviye b. Ebi Süfyan, Hz. Ali'nin halifeliğini tanımadı. Sıffîn ovasında Muâviye'nin ve Hz. Ali'nin ordusu arasında şiddetli bir savaş gerçekleşti. Cemel ve Sıffîn savaşlarında tümü Müslüman olan tarafların can kaybının değişik rivayetlere göre elli bin ile yüz bin arasında olduğu tahmin edilmektedir.

2.4. Tahkim Olayı

Hz. Ali'nin hakemi olan Ebû Mûsâ el-Eşarî, antlaşmayı herkesin huzurunda dile getirdi. Ondan sonra söz alan Amr b. el-As ise antlaşma metnine sadık kalmayarak Hz. Ali'yi görevden alıp yerine Muâviye'yi getirdiğini söyledi. Bunun üzerine ortalık yeniden karıştı. Bir sonuca varılmadan olay neticelendi. Hz. Ali'yi tahkime zorlayanlar, bunu yapmakla günah işlediklerini fakat bu günahlarından tevbe ettiklerini, Hz. Ali'nin de tevbe etmesi gerektiğini ileri sürdüler. Daha da ileri giderek Hz. Ali'yi hakem tayin ettiğinden dolayı küfürle suçladılar. "Hüküm (hakemlik etmek) ancak Allah'ındır." sloganı altında toplanan ve Hz. Ali'ye cephe alan bu topluluk, İslam tarihinde Haricîler olarak adlandırıldı. Hz. Ali, Nehrevan denilen yerde onların üzerine yürüdü ve pek çoğunu öldürdü. Ancak hicretin 40. yılında (m. 661) yine onlardan birisi olan Abdullah b. Mülcem tarafından şehit edildi. Böylelikle yaklaşık otuz yıl süren dört halife dönemi sonlanmış oldu.

1. Aşağıdakilerden hangisi mezhepler tarihi ile ilgili bir tanımdır?

A) Tarafsız gözle inceler.

B) Yalnızca doğdukları ortamı anlatır.

C) Mezheplerin teşekkül süreçlerini belirtmez.

D) Betimleyici metodu kullanmaz.

E) Temel kaynakları kullanmaz.

2. Aşağıdakilerden hangisi Mezhepler Tarihi müelliflerinden <u>değildir</u>?

A) İbn Sa'd

B) İsfahanî

C) İbn Hacer

D) İbn Kutey

E) İbn Haldun

3. Tahkim olayında Hz. Ali'nin hakemi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Abdullah b. Mülcem

B) Amr b. As

C) Ebu Musa el-Eş'arî

D) Muvaiye

E) Hz. Aişe

4. Aşağıdaki eşleştirilmiş eser ve müelliflerden hangisi doğrudur?

A) el-Fark beyne'l-Firak (Şehristanî)

B) el-Milel ve'n-Nihal (Bağdadî)

C) Makalât (Mâturîdî)

D) Ashabu'l-Makalat (Eş'arî)

E) Makâlatu'l, İslamiyyîn (Birgivi)

1. Mezhepler tarihi, tarafsız bir gözle incelemelerini sürdürür. Diğer seçenekler ise yanlış veya tamamlayıcı bilgiler değildir.

(A) B C D E

2. İbn Haldun bir sosyologdur. Mukaddime eserinde çeşitli dinlerden ve fikri oluşumlardan söz etmiştir. Fakat mezhepler tarihi müellifi olarak anılmaz.

A B C D (E)

3. Ebu Musa el-Eş'arî Hz. Ali'nin hakemidir.

A B (C) D E

4. Mâturîdî'nin makâlât adlı eseri mezhepler tarihi ile ilgili telif edilmiş olup günümüze kadar ulaşmamıştır.

A B (C) D E

II. YÖNETİM, İMAN - KÜFÜR, KADERLE İLGİLİ OLUŞAN İLK MEZHEPLER

A. HARİCÎLİK

- İnsanlardan, dinden, haktan veya Hz. Ali'den uzaklaşan ve yönetime karşı ayaklanarak cemaatten çıkanlar demektir.
- Hâricîlik, Sıffîn Savaşı'nda hakem olayının ortaya çıkışıyla başlamıştır.
- Hz. Ali'den ayrılanların meydana getirdiği bir fırkadır.
- Hariciler kendi görüşlerine katılmayan, önderlerini halife olarak tanımayan, Hz. Ali ve Hz. Osman'ı tekfir etmeyen ve lanetlemeyen Müslümanları kâfir sayıyorlar, acımasızca öldürüyorlardı.
- Ashâbtan Abdullah b. Habbâb b. Eret ile hamile eşini sorguya çekmişler (isti'raz) ve "Ali müşriktir." demediği için öldürmüşlerdi.
- Nehrevân'da, Hz. Ali'nin ordusu tarafından Hâricîlerin tamamına yakını öldürüldü (38/658).
- Emevîler döneminde Hârici isyanları devam etmiştir.
- Abbasîler dönemi Haricîler açısından pek hareketli değildir.
- Haricî fırkaları, Muhakkime, Nâfi' b. Ezrak'a nispet edilir.
- İbâdiyye'yi Abdullah b. İbâd kurmuştur.
- İbâdîler devlet başkanı belirlemenin dinî bir görev olduğunu söylerler.
- Allah'ın sıfatlarının zatından ayrı olmadığına inanırlar.
- Büyük günah meselesinde amel, imandan bir parça değildir.
- Günümüzde İbâdiyye, başta Uman olmak üzere Hadramut, Zengibar, Libya, Tunus, Cezayir ve Batı Sahrâ'nın çeşitli yerlerinde varlığını sürdürmektedir.

B. MÜRCİE MEZHEBİ

- Günahın imana zarar vermediğini savunan bir harekettir.
- Abdullah b. Ömer, Sa'd b. Ebi Vakkâs, Muhammed b. Mesleme ve Üsâme b. Zeyd gibi sahâbîlerin bulunduğu birtakım kimseler tarafından ortaya konmuştu.
- İlk Mürciî fikirlerin oluşum dönemi Abdullah b. Ömer'in hayatının sonlarına doğru (60/680) başlamıştır.

C. KADERİYYE

- Kader inancını reddeden ve sorumluluk doğuran fiillerin sadece insan iradesiyle gerçekleştiğini ileri süren itikadi mezheptir.
- Allah'ın belirlediği kader yerine insanın belirlediği bir kadere inanmaları ve fiilleri Allah'a değil insana isnat etmelerinden dolayı bu ismi almıştır.
- Kader konusunu gündeme getiren ilk kişinin Emevi halifelerinden Abdülmelik b. Mervan döneminde Haccâc tarafından öldürülen Ma'bed el-Cühenî (v. 80/699) olduğu bilinmektedir.

- Tabiûn âlimlerinden olan ve Hasan Basrî'nin derslerini izleyen el-Cüheni'nin kader konusundaki düşüncelerinin yaygınlık kazanmasında, ünlü Mu'tezile bilginlerinden ve ekolün kurucularından Amr b. Ubeyd'in önemli etkisi oldu. Kaderiyye inançları el-Cühenî'den sonra, Halife Hişam b. Abdülmelik döneminde Geylân ed-Dımeşkî tarafından daha sistemli bir biçimde savunulmuştur.

D. MU'TEZİLE MEZHEBİ

- Vâsıl b. Atâ'nın mürtekib-i kebîre konusunda farklı bir anlayışa sahip olan hocası Hasan el-Basrî'nin ders halkasından ayrılması ve onun, Vâsıl'ın kendilerinden uzaklaştığını ifade için *"Gad i'tezele 'anne'l-Vâsıl"* demesiyle ortaya çıktığı bildirilmektedir.
- Mu'tezile'nin gelişmesi Abbasîler döneminde olmuştur.
- Mu'tezile, aklın sahası dışında bulunan âhirete ve metafiziğe ait bazı konuları akıl ile izah etmeye çalışmış ve akla kaldıramayacağı bir ağırlık yüklemiştir.
- Yeryüzünde tevhidi savunan yegâne mezhebin kendileri olduğunu iddia ederler.
- Mu'tezile'ye göre adl, Allah'ın iyi (hasen) fiilleri işlemesi, kötü (kabih) fiillerin meydana gelmesinde etkisinin bulunmamasıdır.
- Gelecekte bir kimseye bir faydanın ulaştırılacağını veya ondan bir zararın giderileceğini bildiren habere va'd, onun bir zarara uğrayacağını yahut bir faydadan mahrum bırakılacağını içeren habere de vaîd denir. Allah'ın va'd ve vaîdinde durmaması, verdiği haberin vakıaya uygun olmaması söz konusu değildir.
- Büyük günah işleyen kişinin, küfrü gerektiren bir inkârda bulunmadığı müddetçe kâfir olmayacağı fakat işlediği günah sebebiyle de imanda kalamayacağı, bu ikisi arasında bir yerde bulunacağı şeklinde açıklanmaktadır.
- Islam davetinin yayılması, dalâlette olanların hidayete ermesi, hakkı batıla karıştırmak isteyenlerin zararlarının önlenmesi için her Müslümanın iyiliği emretmesi ve kötülükten sakındırması zorunlu bir görevdir.

1. Hz. Ali'den ayrılanların meydana getirdiği fırka, aşağıdakilerden hangisidir?

A) Haricîlik

B) Mürcie

C) Kaderiye

D) Mu'tezile

E) Eş'ariye

2. Aşağıdaki mürcie mezhebi fikir yapısına hangisi dâhil değildir?

A) Abdullah b. Ömer

B) Sa'd b. Ebî Vakkas

C) Muhammed b. Mesleme

D) Nâfi b. Ezrak

E) Üsame b. Zeyd

3. Mürtekib-i Kebire konusunda farklı bir anlayışa sahip olarak menziletü beyne'l-menzileteyn diyen ve sonuçta Hasan el-Basrî'nin huzurunu terk eden ilk mutezili oluşumun temsilcisi kimdir?

A) Amr b. Ubeyd

B) Vasıl b. Ata

C) el-Cühenî

D) Hişam b.Abdulmelik

E) Al el-Cübbâi

4. Fiillerin sadece insan iradesince gerçekleştiğini hangi mezhep savunmaktadır?

A) Kaderiyye

B) Haricilik

C) Eş'arilik

D) Mâturidilik

E) Selefiyye

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

1. Haricilik; insanlardan, haktan veya Hz. Ali'den uzaklaşan ve yönetime karşı ayaklanarak cemaatten çıkanlar demektir.

A B C D E

2. Nâfi b. Ezrak, harici fırkalarının nispet edildiği kişidir. Diğerleri mürcie mezhebini savunanlardır.

A B C D E

3. Vasıl b. Ata'dır. Kendisi için Hasan el-Basrî, Gad-i'tezele anne'l-vâsıl demiştir.

A B C D E

4. Söz konusu mezhep Kaderiyye'dir.

A B C D E

III. EHL-İ SÜNNET VE'L – CEMAAT

A. EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT

- Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâat Hz. Peygamber'in, sahâbenin ve onların yolunu takip eden ilk nesillerin inanç sahasındaki görüş ve tercihlerini benimseyip izleyen geniş kesimlere verilen isimdir.
- Ehl-i sünnet: Hz. Peygamber'in uygulamalarına ve sözlerine sıkı sıkıya bağlı gruplar tarafından sahiplenilmiş bir isimdir.
- Hasan el-Basrî'den (v. 110/728) itibaren sistemleşmeye başlayan Ehl-i sünnet akaidi, hicri 2 ve 3. yüzyıllarda bir taraftan itikadî konularda naslara sımsıkı bağlanmayı zaruri ve yeterli gören İmam Mâlik (v. 179/795), İmam Şâfiî (v. 204/819) ve Ahmed b. Hanbel (v. 241/855) gibi Ehl-i hadîs âlimlerinin oluşturduğu kesimce; diğer taraftan da nasları esas almakla birlikte itikadî meselelerin akıl ilkeleriyle desteklemesini gerekli bulan Ebû Hanîfe (v. 150/767) ve öğrencilerince temsil edilmiştir. Ayrıca İbn Küllâb el-Basrî (v. 240/854), Hâris el-Muhâsibî (v. 243/857), Ebû Ali el-Kerâbîsî (v. 245/859 veya 248/862), Ebû'l-Abbas el-Kalânisî (v. 255/869) gibi âlimlerin öncülüğünü yaptığı bilginler de Ehl-i sünnet'in oluşum seyrinde büyük pay sahibi olmuşlardır.
- Ehl-i sünnet akaidinin oluşumunu etkileyen diğer önemli isim Ebû Hanife'dir (v. 150/767).
- Ehl-i Sünnet tarihinde hicri 4. asır çok önemli bir dönemdir. Bir taraftan Ebû'l-Hasan el-Eş'arî (v. 324/936), Mutezile'den ayrıldığını ilan ederek kendi kelam ekolünü kurmuş; diğer taraftan da Hanefî ekolünün inanç esaslarını sistemleştiren Ebû Mansur el-Maturîdî (v. 333/944) Maverâünnehir bölgesinde kendi kurmuş olduğu kelam ekolünü yaymaya başlamıştır.
- İslam düşünce tarihindeki ulemânın cumhûrunu temsil iddiasında olan Ehl-i Sünnet ekolü, bugün Müslüman dünyanın yaklaşık yüzde 85-90'ını oluşturmaktadır.

B. ASHÂB-I HADİS VE SELEFÎLİK

- Ashâb-ı hadis, haberle istidlal yapabilen ve ondan ahkâm çıkarma usulünü bilen kimse demektir.
- Bunlar Hicaz ehli yani Mâlik ve ashabı, Şâfiî ve ashabı, Süfyân es-Sevrî ve ashabı, Ahmed b. Hanbel ve ashâbı, Dâvud b. Ali ve ashabından müteşekkildir.

Farkı ne?

Selefiyye'nin takip ettikleri metodik prensipleri:

a) *Tasdik* ***(Kur'an ve Sünnet'te yer alan Allah'ın isim ve sıfatlarını olduğu gibi kabul etmek)***

b) *Takdis* ***(Allah'ı, layık olmadığı isim ve sıfatlardan tenzih etmek)***

c) *Aczi itiraf* ***(müteşabihâtın bilinmesinde aczin ifade edilmesi)***

d) *Sükût* ***(cahilin müteşabihât hakkında soru sormaması, âlimin de bu çeşit sorulara cevap vermemesi)***

Farkı gör

Selefiyye'nin takip ettikleri metodik prensipleri:

a) Tasdik (Kur'an ve Sünnet'te yer alan Allah'ın isim ve sıfatlarını olduğu gibi kabul etmek)

b) Takdis (Allah'ı, layık olmadığı isim ve sıfatlardan tenzih etmek)

c) Aczi itiraf (müteşabihâtın bilinmesinde aczin ifade edilmesi)

d) Sükut (cahilin müteşabihât hakkında soru sormaması, âlimin de bu çeşit sorulara cevap vermemesi)

e) İmsak (mütaşabih ayetleri tevilden çekinmek)

f) Keff (itikaden şüpheli meseleleri kalben düşünmekten dahi çekinmek)

g) Marifet ehline teslim (müteşâbihât hakkında Nebî ve ashâbının açıklamalarına tabi olmak)

- Ashab-ı hadis, hicri 4. yüzyıldan itibaren, daha çok Selefiyye adı altında, Sünnî kelam ekollerinin (halefiyye) sanki bir Sünnî alternatifi gibi kendisini konumlandırmıştır. Bu ekol genellikle Hanbelî mezhebine mensup Müslümanlardan oluşuyordu. Mâlikî ya da Şâfiî olup Eş'arî kelam okulunu izlemeyenler de bu grup içindeydi.
- Selefîler, bütün görüşlerinin, bu usul ve itikadı canlandıran ve bunlara ters düşen görüşlere karşı çıkan Ahmed b. Hanbel'e ait olduğunu iddia ederler.

- Selefiye ekolü hicrî 8. yüzyılda İbn Teymiyye (v. 728/1328) tarafından tekrar canlandırılmıştır.
- Selefiyye inancı hicrî 12. yüzyılda Muhammed b. Abdülvahhâb (v. 1206/1792) tarafından Arap yarımadasının merkezinde Necd bölgesinde Vehhâbiyye adı altında yeniden güçlü şekilde seslendirilmiştir.

C. ASHÂB-I REY VE KELÂM MEZHEPLERİ

- Ashab-ı Rey, Irak ehli yani Ebû Hanife ve ashabıdır.

1. Eş'arîlik

- Eş'arîlik, nakille aklı uzlaştırır.
- Mutezile ile Selefiyye arasında bir çizgidedir.
- Ebû'l-Hasan el-Eş'arî (260/324-873/936) ve talebeleri tarafından Ehl-i Sünnet inanç esasları temellendirilmiştir.
- Eş'arîyye'nin 2. kurucusu Ebû Bekir Bâkıllânî (v. 403/1013)dir.
- Gazzâlî ile Eş'arîyye, klasik mantık ve felsefenin yanı sıra tasavvufa da kapılarını açmıştır.

Farkı gör

Müteahhirîn Eş'arîler:

Fahruddîn Râzî (v. 606/1210),

Seyfüddîn Âmidî (v. 631/1233),

Kâdı Beyzâvî (v. 685/1287),

Adududdîn Îcî (v. 756/1355),

Sa'düddîn Teftazânî (v. 792/1390)

Seyyid Şerif Cürcânî'dir (v. 816/1413).

- Bilgi, zaruri ve iktisabidir.
- İnsanın varlıklar ve olaylar hakkında bilgi edinmesi mümkündür. Bilginin kaynakları duyular, akıl ve haberden ibarettir.
- Sadece duyuların verdiği bilgiler eksik ve sınırlıdır.
- Akıl istidlal yoluyla teorik bilgiler üretebilir.
- Mütevatir haber akla ve duyu verilerine de uygun olmalıdır.
- Uluhiyet: Allah'ın varlığına akıl yürütmeyle ulaşılabilir.
- Rü'yetullah: Allah'ın görülmesi mümkündür. Dünyada Allah sadece Hz. Peygamber tarafından görülmüştür; âhirette ise bütün müminlerce görülecektir; rüyada görülmesi ise imkânsızdır.
- Kuran'ın Yaratılmışlığı: Kuran'ın mahluk değildir.
- Kader Problemi: Kullara ait fiiller Allah tarafından yaratılmıştır.
- Nübüvvet: Allah, dilediğini peygamberlikle görevlendirir.
- Âhiret: Âhiret hallerini bilmenin tek yolu nakil olmakla birlikte, akıl da bunların imkân dâhilindedir.

- İman - amel ilişkisi: İman Hz. Muhammed'in hak peygamber olduğunu tasdik etmekten ibarettir. İnancı dil ile açıklamak ve ilahî buyrukları yerine getirmek (ikrar ve amel) imana dâhil değildir.
- İmamet: İman esaslarından değildir.
- Müslümanların, devlet başkanı (imam) seçmeleri farzdır.
- Ebû Bekir, Ömer, Osman ve Ali hilafet görevi meşrudur.
- İmamın gaybı bilmesi ve masum olması mümkün değildir.
- Hz. Ali, muhalifleri karşısında haklı, muhalifleri hatalıdır.

2. Mâturîdîlik

- Mâturîdîlik, Ebû Hanîfe ve Mâturîdî'nin görüşleri etrafında oluşmuştur.
- Mâtürîdiyye'nin ekolleşmesi, Ebû'l-Muîn en-Nesefî (v. 508/1111) iledir.
- Ebû Mansur Maturidî (v. 333/944) Kitâbü't-Tevhîd ve Te'vîlâtü'l-Kur'an adlı eserleri kaleme almıştır.
- Pezdevî gibi bilginler Mâturîdiyye'yi İslam coğrafyasına yaymıştır.
- Bilgi Teorisi: Bilginin, duyuların ve aklın alanına giren konuların bilinmesini sağlayan niteliktir. Varlığın gerçekliğini inkâr etmek mümkün değildir. Bilgi kaynakları duyular, akıl ve doğru haberden müteşekkildir.
- Uluhiyet: Peygamberler insanları tevhid inancına çağırmıştır.

- İlâhî isim ve Sıfatlar: Allah'ın zihinde canlandırılmayan zâtı hakkında sadece isim ve sıfatları vasıtasıyla bilgi sahibi olunabilir.
- Kelâm sıfatı: Allah'ın zâtıyla kâim ezelî bir mânadan ibarettir.
- Arşa İstivâ: Allah'a atfedilen arşa istiva, gitmek (*zehâb*), oturmak (*kuûd*), gelmek (*mecî'*), yakın olmak (*kurb*) gibi kavramlar, Allah'ın yaratıklara benzemesini nefyeden anlamlar içerir.
- Ru'yetullah: Allah'ın cennette cisimlere ait özelliklerden münezzeh olarak müminlerce görülmesi mümkündür.
- Kader: İnsan, gerçek anlamda fiil işleyen (fâil) bir varlıktır.
- Nübüvvet: İnsanlığın mutluluk ve huzurunu sağlayacak bilgileri getirip doğru yolu göstererek önderlik edecek bir ulvi şahsiyetin varlığı mutlaka gereklidir.
- Ahiret: Kıyametin kopma zamanı bilinmemekle birlikte, yaklaştığını ifade eden alâmetler Kuran ve sünnete açıkça görülmektedir.
- Ölenin kabirde sorguya çekilmesi, azap veya nimet görmesi âhâd hadislerle sabittir, ancak buna işaret eden âyetler de vardır. Berzah hayatını ve kabir hâllerini mümkün kılacak şekilde ölünün bedenine ait bir parçaya bir tür algılama gücünün verilmesi mümkündür. Kabir hâllerini dünya hayatı ve şartlarına benzetip inkâr etmek doğru değildir. Bu, ruhla beden arasında bizce bilenmeyen bir şekilde geçici bir süre için kurulacak irtibatla sağlanabileceği gibi cesette bir tür hayatın yaratılmasıyla da gerçekleşebilir. Ölenlere ait ruhlar mertebelerine göre berzah âleminde değişik makamlarda bulunur.
- İman - Küfür: İmanın asıl unsuru kalp ile tasdik etmektir. Dilin ifadesi ise kalpteki imanın anlatılmasına ilişkin bir vasıtadır.
- İmâmet: Müslümanlar bir devlet düzeni içinde yaşamalı ve mutlaka devlet başkanı belirlemelidir. Zira devlet olmadan toplumsal düzeni kurmak imkânsızdır.

1. Haberle istidlal yapabilen ve ondan ahkam çıkarma usulünü bilen kimselere ne ad verilir?

A) Ashab-ı Ridde

B) Ashab-ı Suffe

C) Ashab-ı Kıran

D) Ashab-ı Hadis

E) Ashab-ı Kehf

2. Ebu Mansur el-Maturidi, hangi bölgede kendi ekolünü yaymaya başlamıştır?

A) Kahire

B) Maveraünnehir

C) İskenderiye

D) Doğu Anadolu

E) Hicaz

3. Maturidiliğin ekolleşmesi kimin tarafından olmuştur?

A) İbn Teymiyye

B) Gazzalî

C) Ebu'l-Hasan el-Eş'arî

D) Pezdevî

E) Ebu'l-Muin en-Nesefi

4. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Kelam sıfatı Allah'ın zatıyla kaim bir manadır.

B) Peygamberler insanları tevhîd inancına çağırmıştır.

C) İnsan, gerçek anlamda fiil işleyen bir varlıktır.

D) İman kalp ile tasdiktir.

E) Allah cennette gözükecektir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

1. Söz konusu kirseler Ashab-ı hadistir. Bunlar Hicaz ehli yani Malik ve ashabı, Şafi ve ashabı, Süfyan-ı Sevri ve ashabı, Ahmed b. Hanbel ve ashabı, Davut b. Ali ve Ashabından müteşekkildir.

A B C ● E

2. Maveraunnehir'de maturidi ekolü yayılmaya başlamıştır.

A ● C D E

3. Ebu'l-Muîn en-Nesefî, maturidiliği ekolleştirmiştir.

A B C D ●

4. Allah cennette cisimlere ait özelliklerden münezzeh olarak müminlerce görülmesi mümkündür.

A B C D ●

IV. ŞİÎLİK

A. ORTAYA ÇIKIŞI VE KÖKENİ

- Hz. Peygamber'in vefatından sonra Hz. Ali ve Ehlibeyt'ini halifeliğe en layık insanlar olarak gören, Hz. Ali'yi meşru halife kabul eden, ondan sonraki halifelerin de onun soyundan gelmesi gerektiğine inanan toplulukların müşterek adıdır.
- Şia, Hz. Ali taraftarıdır.
- Hz. Ali, Hz. Peygamber'den sonra insanların en üstünüdür.
- Hz. Ali, Hz. Peygamber tarafından imamlık ve halifeliğe tayin olunmuştur.
- Hz. Ali'den sonraki imamlar onun soyundan olacaktır.
- İmamlar büyük ve küçük günahlardan korunmuştur.

1. Zeydiyye Şîası

- Tevhid, Allah'ı birlemek demektir.
- Mahlûkâtın sıfatları Allah'a izafe edilemez.
- İnsan, aklıyla Allah'ı bilmekle mükelleftir.
- İnsan aklı eşyanın iyi ve kötü (**husun-kubuh**) vasfını bilebilir.
- Allah, küfrü, zulmü ve adaletsizliği yaratmaz.
- İnsanı kendi fiilinde Allah serbest bırakır.
- Allah'ın akıl ve güçle donattığı insan, fiillerini kendi iradesiyle yapar.
- Allah küfrü ve zulmü yaratmaz ve onları emretmez.
- İmamet dinin aslından sayılmaz.
- Hz. Peygamber, sağlığında isim vererek ve şahıs belirterek yerine bir imam tayin etmemiş ve vasiyette bulunmamıştır.

2. İsmâiliyye Şîası

Kutsal kitapların ve şer'i hükümlerin zahir ve batını arasında ayrıma giderek her zahirî ve lafzi mananın bir batıni ve hakiki manası olduğunu ileri sürmüşlerdir.

3. İmâmiyye Şîası

Hz. Peygamber'in vefatından sonra Hz. Ali ve sırasıyla onun iki oğlu ile torunlarını Allah'ın emri, Peygamber'in tayini ve vasiyeti ile meşrû imam kabul eden ve böylece on iki imama inanmayı dinin aslına dahil bir rükün olarak görenlerin mezhebidir. Bugün Şîa denilince bu fırka anlaşılır.

farkı gör

On İki İmam

1. *Ali b. Ebî Tâlib*
2. *Hasan b. Ali*
3. *Hüseyin b. Ali*
4. *Ali b. Hüseyin Zeyne'l-Âbidîn*
5. *Muhammed el-Bâkır b. Ali Zeyne'l-Âbidîn*
6. *Cafer es-Sâdık b. Muhammed el-Bâkır*
7. *Mûsâ el-Kâzım b. Cafer es-Sâdık*
8. *Ali er-Rızâ b. Mûsâ el-Kâzım*
9. *Muhammed Cevâd et-Takî b. Ali er-Rızâ*
10. *Ali el-Hâdî en-Nakî b. Muhammed et-Takî*
11. *Hasan el-Askerî b. Ali en-Nakî*
12. *Muhammed el-Mehdî b. Hasan el-Askerî*

kap bilgi

İmâmiyye Şîası'nın İtikadî Görüşleri

1. *Tevhîd*
2. *Nübüvvet*
3. *İmâmet*
4. *Adâlet*
5. *Meâd*

1. **Aşağıdakilerden hangisi 12 İmam'dan biri değildir?**

A) Cüleybib

B) Cafer es-Sadık

C) Hüseyin b. Ali

D) Ali el-Hadî

E) Muhammed el-Mehdî

2. **Allah zulmü, küfrü ve adaletsizliği yaratmaz diyen fırka aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Batıniyye

B) Zeydiyye

C) İmamiyye

D) İsmailiyye

E) Gulatiyye

3. **Aşağıdakilerden hangisi İmamiyye Şiasının itikadî görüşlerinden değildir?**

A) Tevhid

B) Nübüvvet

C) İmamet

D) Adalet

E) Namaz

4. **Zahirî ve lafzi mananın bir batını, bir de hakiki manasının olduğunu söyleyen fırka aşağıdakilerden hangisidir?**

A) İmamiyye

B) İsmailiyye

C) Zeydiyye

D) Selefiyye

E) Nusayrilik

1. Cüleybib sahabeden biridir. 12 İmam'dan biri değildir.

●BCDE

2. Söz konusu fırka Zeydiyye'dir.

A●CDE

3. Namaz, imamiye şiasının itikadi görüşlerinden değildir.

ABCD●

4. Söz konusu fırka İsmailiyye'dir.

A●CDE

V. NUSAYRİLİK, DÜRZÎLİK, YEZİDİLİK

1. Nusayrîlik, Hz. Ali'ye bir çeşit uluhiyet nispet eden fırkadır.

2. Nusayrî toplumu günümüzde Suriye, Türkiye ve Lübnan'da yaşamaktadır. Suriye'de Lazkiye ve Cebel-i Ensâriyye bölgesi başta olmak üzere ülkede tahminî olarak % 8-12 arasında bir nüfus oranına sahiptir.

3. Türkiye'de Hatay ile kısmen Adana ve Mersin'in çeşitli yerleşim birimlerinde, Lübnan'da ise daha çok kuzey kesimlerde on bin dolayında nüfusa sahip küçük bir gurup olarak varlığını devam ettirmektedir.

4. Dürzîlik, Fatımî halifelerinden Hâkim Biemrillah Dönemi'nde (996 - 1021), onun ilah olduğunu, bütün dinlerin geçerlilikleri-nin bittiğini ileri süren aşırı (ğâlî) bir fırkadır.

5. Günümüzde Dürzîler'in kesin sayısı bilinmemekle birlikte Lübnan, Suriye, Filistin ve İsrail'de yaklaşık 450.000 civarında Dürzî bulunduğu sanılmaktadır. Ayrıca 19. yüzyılda göç eden Dürzîler Amerika, Avustralya ve Batı Afrika'da bazı ülkelere yerleşmiş olup küçük topluluklar halinde varlıklarını devam ettirmektedir.

6. Yezîdilik Nasturîlik, Sabiîlik, Zerdüştîlik gibi inanç ve geleneklerden bazı öğeler taşımaktadır. Şiî unsurlara sahip olmadığı hâlde tarih boyunca sırrî (gizli) yönünü koruyabilmiş bir yapıdır.

7. 1280'lerden sonra Yezidîler Suriye ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yayılmaya başlamışlardır. Diyarbakır ve Siirt dolaylarında dağlık bölgelere yerleşmiş ve varlıklarını sürdürmüşlerdir. Buralarda genellikle Türkmenlerle birlikte hareket etmişlerdir. Yezidîler, yaşadıkları geniş bölgede hâkimiyet kuran Karakoyunlular, Akkoyunlular, Safevîler ve Osmanlılar'ın yönetimi altına girerek tarihi seyirlerini devam ettirmişlerdir.

1. Nusayrilik aşağıdaki yerlerden hangisinde bulunmamaktadır?

A) Suriye

B) Lübnan

C) Türkiye

D) Pakistan

E) Lazkiye

2. Fatîmi halifelerinden Hakim Biemrillah'ın ilah olduğuna, bütün dinlerin geçerliliğinin bittiğini ileri süren aşırı (gâlî) farkasının adı nedir?

A) Sabiîlik

B) Zerdüştlük

C) Dürzîlik

D) Yezîdilik

E) Nasturîlik

3. Aşağıdakilerden hangisi Şiî unsurlara sahip olmadığı hâlde tarih boyunca sırrî (gizli) yönünü koruyabilmiş bir yapı değildir?

A) Haricilik

B) Yezidilik

C) Nasturilik

D) Sabiîlik

E) Zerdüştilik

4. Türkiye'de Hatay ile kısmen Adana ve Mersin'in çeşitli yerleşim birimlerinde görülen ve Hz. Ali'ye uluhiyet nispet eden fırkanın adı nedir?

A) Selefîlik

B) Nusayrîlik

C) İmamiyye

D) Zeydiyye

E) Mecusilik

1. Dört seçenekte adı geçen yerlerde yaşamakta olan Nusayrilik fırkası Pakistan'da görülmemektedir.

(A) (B) (C) ● (E)

2. Söz konusu fırka Dürzîliktir.

(A) (B) ● (D) (E)

3. Söz konusu fırka Haricilik'tir.

● (B) (C) (D) (E)

4. Söz konusu Nusayrilik'tir.

(A) ● (C) (D) (E)

VI. ALEVİLİK VE BEKTAŞİLİK

- Alevilik ve Bektaşilik başlangıçta göçebe yahut yarı göçebe toplulukların önceki inançlarını İslam'la bir şekilde bağdaştırdıkları bir yapıdır.
- Bu yapıya sonraki dönemlerde belli ölçüde Hurufi ve Şiî anlayışlar da nüfuz etmiştir.
- Yesevîlik, Vefâîlik gibi mistik kalıplar içinde varlığını devam ettiren bu yapının temel karakterinde tasavvuf, İsmaili etkiye bağlı olarak kısmen batınî anlayışlar ile Hurûfîlik ve İsnâaşeriyye'ye ait unsurlar bulunmaktadır.
- Aleviliğin tarihi on asırdır.
- Orta Asya'da batınî nitelikli tasavvufi kurumlarda hayatını sürdüren bu yapı 11-14. yüzyıllarda Anadolu'ya taşınmıştır.
- Rum Abdallarının gayretiyle Hacı Bektaş Veli'nin öğretileri yayılmıştır.
- Kızılbaşlık zaman içinde içe kapanmıştır.
- Bektaşilik Yeniçeriliğin lağvedilmesiyle birlikte büyük bir darbe yemiştir.
- Günümüzde Alevilik ve Bektaşilik dernekleşmiştir.
- Alevilik ve Bektaşilik tarih boyunca kendisini İslam içinde görmüştür.
- "Hak-Muhammed-Ali" üçleri ile "uluhiyet, nübüvvet ve velayet" benimsenmiştir.
- Uluhiyet anlayışı bazı defa vahdet-i vucûd anlayışı temelinde kabul edilmiştir.
- Ayrıca belli ölçüde "ruh göçü" adıyla tenasühe kapı aralanmıştır.

- Benzer durum genel İslamî ibadetlere de yansımıştır.
- Alevi ve Bektaşi erkânı ikrar erkânı, musahiplik cemi, görgü cemi yahut erkânı gibi birçok cem ve erkânlarla kendisini bulmuştur.
- Alevilik ve Bektaşilik içinden geçtiği tarihsel sürece bağlı olarak eski Türk inanç ve gelenekleri, Zerdüştîlik, Mazdeizm, Maniheizm ile Hurûfîlik ve İsmailiyye, İsnâaşeriyye Şiîliği'nden etkilenmiştir.

1. **Alevilik ve Bektaşilik aşağıdaki fırkalardan hangisinden etkilenmemişlerdir?**

A) Zerdüştilik

B) Mazdeizm

C) Maniheizm

D) Hurufilik

E) Zeydilik

2. **Aşağıdaki cümlelerden hangisi tarihî bir bilgi olarak doğrudur?**

A) Aleviler tarih boyunca kendilerini islam içinde görmüşlerdir.

B) İslam'dan ayrı olduklarını savunurlar.

C) Temel hedeflerinin Kızılbaşlık olduğunu söylerler.

D) Belli ölçüde ruh göçüne inanmamaktadırlar.

E) Kur'an'ı ibadet dili olarak kullanmaktadırlar.

3. **Aşağıdakilerden hangisi Alevi - Bektaşi inanç ve ibadet esasları arasında yer almaz?**

A) Musahiplik cemi

B) Gerci cemi

C) Erkan cemi

D) İkrar erkanı

E) Namaz erkanı

4. **Alevilik ve Bektaşilik aşağıdakilerden hangisinden etkilenmemiştir?**

A) Yesevilik

B) Vefailik

C) Mistisizm

D) Haricilik

E) İsnaaşşeriyye

1. Aleviler ve Bektaşilik, Zeydilikten etkilenmemişlerdir.

A B C D ○

2. Aleviler ve Bektaşiler tarih boyunca kendilerini İslam içinde görmüşler fakat Kur'an'ı ibadet dili olarak kullanmamışlardır.

○ B C D E

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

3. Namaz, Alevi ve Bektaşi anlayışında yoktur.

A B C D ○

4. Alevilik ve Bektaşilik, Haricilikten etkilenmemiştir.

A B C ○ E

VII. MEHDİLİK İNANCI

- Tarih boyunca sosyal sarsıntıların ve bunalımların yaşandığı dönemler, hep karizmatik bir kurtarıcı fikrini ön plana çıkarmıştır.
- Bütün dinlerde beklenen bir kurtarıcı düşüncesi oluşmuştur.
- Yahudilik ve Hristiyanlık'ta da aynı düşünce vardır.
- Islam'daki mehdilik anlayışı, daha çok Şiî çevrelerce sahiplenilmiştir.
- Sünniler de bundan etkilenmiştir.
- Şîîlik'te, beklenen on ikinci imamın bir vasfı olması dolayısıyla inanç meselesi olarak görülen mehdilik inanç meselesidir.
- Sünnîler için mehdilik bir inanç meselesi niteliği taşımamaktadır.
- Ahmediyye mezhebi, mehdilik söylemlerinin yüksek sesle dillendirildiği bir ortamda Mirza Gulam Ahmed tarafından kurulmuştur.
- Bâbîlik-Bahâîlik İran'da daha çok Şiî Islam anlayışı merkezinde gelişmiştir.
- Şirazlı Mirza Ali Muhammed Bâb'ın kurucusu olduğu hareketin arka planında İmâmiyye Şiası'nın tasavvufi bir yorumu niteliğindeki Şeyhîlik tarikati yatmaktadır. Mirza Alî, Şeyhîlik tarikatının lideri olan Kazım Reşti'nin ölümünden sonra geleceğini haber verdiği mehdi görüşünü merkeze alarak üç aşamalı bir süreçte hareketini kurdu.
- İslam sınırlarını zorlayan bir takım görüşlere ve yaklaşım tarzlarına sahip olması sebebiyle İslam kültüründen kaynaklanan ancak İslam dairesinden çıkan bir mezhep olarak görülmüştür.

1. Mehdilik inancı aşağıdakilerden hangisi İslami çevrelerde yaygındır?

A) Şiîlik

B) Selefilik

C) Eş'ariyye

D) Maturidiyye

E) Haricilik

2. Mehdilik söylemleri kimin tarafından ortaya konulmuştur?

A) Mirza Gulam Ahmed

B) Hz. Muhammed

C) Hacı Bektaş Veli

D) Hakim biemillah

E) Hasan b. Ali

3. Babilik - Bahailik İran'da daha çok Şiî anlayışından merkezlenmiştir.

Bu anlayışın kurucusu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yezid

B) Şirazlı Mirza Ali Muhammed Bab

C) Mirza Gulam

D) Cebet-i Ensariye

E) Sefeviyye

4. Babiliğin temelinde hangi anlayış yatmaktadır?

A) Şeyhîlik Tarikatı

B) Gulatiye

C) Mistisizm

D) İsmailiyye

E) Dürzilik

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

1. Şiiliğin bir kısmında mehdilik inancı vardır. Konu, diğer inanç yapılarından dine katılmış, konu ile ilgili rivayetler devşirilmiştir.

○B·C·D·E

2. Mehdilik söylemlerini Mirza Gulan Ahmed ortaya koymuştur.

○B·C·D·E

3. Şirazlı Mirza Ali Muhammed Bab. Bahalik'in kurucusudur.

A○C·D·E

4. Babailiğin temelinde Şeyhilik Tarikatı yatmaktadır.

○B·C·D·E

VIII. ÇAĞDAŞ ISLAMİ AKIMLAR

- 19. yüzyılda bazı âlim ve düşünürler bir ihya ve tecdid hareketine giriştiler.
- Dinin ana kaynakları ışığında İslam'ı hayata yeniden hâkim kılmak, gerilemeyi durdurarak ilerlemeye geçmek, tarikatlar ve medreseler gibi dini kurumları ıslah ederek onları ilerlemede istihdam etmek, ilerleme doğrultusunda batı medeniyetinin müspet yönlerinden istifade etmek, Müslümanların birliğini sağlayarak sömürgeciliğin önüne geçmek, yönetime halkın katılımını sağlayarak mutlakçılığı önlemek, yabancı ideolojilerin zararlarını giderici çalışmalar yapmak, günümüz İslam dünyasındaki ana dinî akımları tanımlayabilmek günümüz İslam dünyasındaki ana dinî akımları, gelenekçilik, ıslahatçılık ve modernizm (çağdaşçılık) olarak tasnif etmek mümkündür.
- Vehhabilik, tevhid inancı bağlamında tevessül, kabir ziyareti gibi davranışları yasaklamakta, bid'at olduğu gerekçesiyle mezheplere, tarikatlara karşı çıkmakta, tevhide aykırı davrandıkları yahut bid'atları uyguladıkları gerekçesiyle emr-i bi'l-marûf prensibi uyarınca Müslümanların ikaz edilmesinin farziyetine inanmakta, ikazlara aldırmayan kesimlere karşı ise cihat adı altında şiddet uygulanmasını onaylamaktadır.
- Siyasal İslamcı akımlar arasındaki uzlaşmacı ve radikal eğilimleri ayırt edebilmek için vahhabiliği tanımak gerekir.
- Siyasal İslamcı akımların bir bölümü, mücadele verdikleri sistemin anayasal kuralları içinde faaliyet yürütmeyi ilke edinmişken diğer bir bölümü, mücadele ettikleri sistemi baştan aşağıya değiştirmek hedefiyle faaliyetlerini programlamakta ve yer yer tedhiş metotlarına başvurmaktadırlar.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

1. **Aşağıdakilerden hangisi Vahhabiliğin düşüncesine terstir?**

A) Kabirlere dilmemelidir.

B) Kabirleri ziyaret edilmelidir.

C) Mezhepler bid'attir.

D) Tarikatlar bid'attir.

E) Bid'at tevhide aykırıdır.

2. **Günümüzde İslam dünyasındaki ana dinî akım, aşağıdakilerden hangisi değildir?**

A) Gelenekçilik

B) Islahatçılık

C) Modernizm

D) Çağdaşçılık

E) Laiklik

3. **Vahhabilik, uyguladıkları bid'at karşıtı hareketleriyle Müslümanları ne ile uyarmıştır?**

A) Namaz

B) Oruç

C) Emr-i bil maruf

D) Adalet

E) Tevhid

4. **Vahhabiliğin yaptığı icraatlardan hangisi aşağıda yer almaz?**

A) Yabancı ideolojilerin zararlarını giderici çalışmalarda bulunmak.

B) Batı medeniyetinin müsbet yönlerinden yararlanmak.

C) Tarikatları ıslah etmek

D) Medreseleri ıslah etmek

E) Emr-i bi'l marufa uyanlara cihat çağrısında bulunmak

1. Vahhabilikte kabirleri ziyaret, tevhid inancına aykırıdır.

A **B** C D E

2. Laiklik, dinî bir akım değildir.

A B C D **E**

3. Vahhabilik, bidatler konusunda Müslümanları ile uyarmışlardır. emr-i bi'l-ma'ruf

A B **C** D E

4. Emr-i bi'l-ma'ruf'a uymayanlara karşı cihat adı altında şiddet uygulamasını Vahhabilik onaylamaktadır.

A B C D **E**

Neler öğreneceğim?

I. DİN HİZMETLERİ VE İLETİŞİM
   - A. DİN HİZMETLERİ VE DİN GÖREVLİLİĞİ
   - B. DİN HİZMETLERİNDE KENDİNİ VE HEDEF KİTLEYİ TANIMA
   - C. DİN HİZMETLERİNİ ZORLAŞTIRAN VE ENGELLEYEN SORUNLARI TANIMA
   - D. DİN HİZMETLERİNDE İLETİŞİM

II. HİTABET VE DİNÎ HİTABET
   - A. HİTABET VE TÜRLERİ
   - B. DİN HİZMETLERİNDE HİTABET
   - C. DİNÎ HİTABET VE ÇEŞİTLERİ
   - D. DİNÎ HİTABETİN İLKELERİ
   - E. DİNÎ HİTABETTE KAYNAKLAR
   - F. TARİHTEN DİNÎ HİTABET

III. HUTBE
   - A. HATİPLİK VE HUTBE
   - B. HUTBENİN HÜKÜMLERİ
   - C. HUTBE HAZIRLANMASI
   - D. HUTBE DUALARI

IV. VAAZ
   - A. VAİZLİK VE VAAZ
   - B. VAAZ VE İRŞADIN DİNDEKİ YERİ
   - C. VAAZIN HAZIRLANIŞI
   - D. VAAZ DUALARI

V. CENAZE
   - A. ÖLÜM ANI
   - B. ÖLÜNÜN YIKANMASI VE KEFENLENMESİ
   - C. CENAZE NAMAZI VE DUALARI
   - D. CENAZENİN DEFNİ VE TAZİYE
   - E. ŞEHİTLİK VE GAZİLİK

VI. ÇEŞİTLİ TÖRENLERDE DİNÎ HİTABET VE DUA
   - A. DUA VE ÖNEMİ
   - B. DUA ETMEYİ ÖĞRENME
   - C. MÜBAREK GÜN VE GECELER
   - D. HATİM
   - E. AD KOYMA
   - F. SÜNNET MERASİMİ
   - G. NİŞAN VE NİKÂH
   - H. YEMEK VE İFTAR DUALARI
   - I. KURBAN VE DUASI
   - J. HACI UĞURLAMA DUASI
   - K. ASKER UĞURLAMA DUASI
   - L. TEVBE - İSTİĞFAR DUASI
   - M. HERHANGİ BİR AÇILIŞ VEYA KAPANIŞTA YAPILACAK KONUŞMA VE DUA

VII. DİNÎ MUSİKİ
   - A. CAMİ MUSİKİSİ

I. DİN HİZMETLERİ VE İLETİŞİM

A. DİN HİZMETLERİ VE DİN GÖREVLİLİĞİ

- Din hizmeti, dinî konularda fert ve toplumun ihtiyacı olan ve onlara yararlı olacak bir işin yapılmasıdır.
- Din hizmetleri ile ilgili görevleri yerine getirenlere din görevlisi denir.
- Ülkemizde din hizmetlerinin yürütülmesi görevi Diyanet İşleri Başkanlığına verilmiştir.
- Bu hizmetleri yapacak olanlar, imam hatip liseleri ve ilahiyat fakültelerinde eğitim ve öğretim görür. Yurt dışında eğitim ve öğretimini tamamlayanlar için lise seviyesinde imam hatip liselerine, üniversite seviyesinde de ilahiyat fakültelerine denk gelen eğitim kurumlarını bitirmeleri gerekir.

1. İrşat, Tebliğ ve Davet

- İrşat; hidayete erdirme, yol gösterme ve doğru yola yönlendirme anlamlarına gelir.
- İkna edici söz ve davranışlarla doğru yolu göstermek, hakkı, hakikati anlatmak ve İslam'ın esaslarını öğretmektir.
- İrşat faaliyetleri genellikle camilerde yapılır.
- Tebliğ; ulaştırmak, iletmek, duyurmak ve bildirmek anlamlarına gelir.
- Kur'an'da ise tebliğ, Allah'ın vahyini insanlara ulaştırmak anlamında kullanılmıştır.

- İrşat, tebliğ ve davette etkili olabilmek için karşılıklı güven ortamının oluşması gerekir.
- İrşat, tebliğ ve davette zorlama yoktur.
- Tebliğ edilen esasların doğru, açık ve anlaşılır olması gerekir.

2. İmam - Hatiplik

- İmam, kendisine uyulan, önde bulunan ve önderlik yapan kişi demektir.
- Topluma önderlik yapan ve cemaatle kılınan namazlarda kendisine uyulan kişiye imam, yapılan bu göreve de imamlık veya imamet denir.
- Hatip, topluluk karşısında etkili ve güzel konuşan, cuma ve bayram namazlarında hutbe okuyan kişidir.
- Ülkemizde her iki görevi de bir arada yürüten cami görevlilerine imam hatip denir.

3. Müezzinlik

- Müezzin kelime olarak ezan okuyan anlamına gelir.
- Müezzin; camide ezan okuyup namazın cemaatle kılınmasında ibadet düzenini sağlayan, Müslümanları camiye davet eden din görevlisidir.

4. Kur'an Öğreticiliği

- Kur'an öğreticiliği, Kur'an-ı Kerim'i okumayı bilmeyenlere öğretmek demektir.
- Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Kur'an kurslarında görev yapan din görevlilerine Kur'an öğreticisi denilmektedir.

5. Din Görevliliğinin Nitelikleri

5.1. Din Görevliliğinin Kişisel Özellikleri

- Görevini benimseme
- Görevin gerektirdiği bilgi ve sanata sahip olma
- İhlas ve samimiyet

5.2. Din Görevliliğinin Toplumsal Özellikleri

- Temsil
- Tanıma
- Toplumsal dayanışma
- İletişim
- Güven
- Meslektaşlarıyla iş birliği

B. DİN HİZMETLERİNDE KENDİNİ VE HEDEF KİTLEYİ TANIMA

- Hizmet alanlarında başarılı olabilmenin ön şartı, hizmet veren kişinin kendisini, çevresini tanıyıp buna göre hareket etmesidir.

C. DİN HİZMETLERİNİ ZORLAŞTIRAN VE ENGELLEYEN SORUNLARI TANIMA

- Din görevlisinin bilgi yetersizliği, din hizmetlerini zorlaştıran ve engelleyen nedenlerin başında gelmektedir. Bu nedenle din görevlisi temel dinî bilgiler ve genel kültür bakımından yeterli donanıma sahip olmalıdır.

D. DİN HİZMETLERİNDE İLETİŞİM

- İnsanları iyiye, doğruya ve güzele yönlendirmek, toplum içinde birlik ve beraberliği sağlamak kolay değildir.
- Bu nedenle din görevlisi sabırla, fedakârlıkla görevine devam etmeli, söyleyeceği sözleri itina ile seçmelidir. Söylediğinin dinleyenler tarafından nasıl anlaşılabileceğini dikkate almalıdır.
- Kime, neyi, nasıl ve nerede söyleyeceğini bilmeli, karşısındaki kişinin anlayacağı bir üslup seçmelidir.

1. İletişimin İlkeleri

- Başarılı bir iletişim için öncelikle karşımızdaki kişileri olduğu gibi kabul edip onlara saygı duymalıyız.
- Onların önemli ve değerli olduklarını hissettirmeliyiz.
- Muhataplarımızın bilgi seviyelerini ve ihtiyaçlarını dikkate alarak anlayacakları bir dille konuşmalıyız.
- Dışlayıcı ve incitici bir dil kullanmaktan kaçınmalıyız.
- Konuşurken doğal davranmalı, yapmacık ve abartıdan uzak durmalıyız.
- Ayrıca beden dilinin de iletişimde önemli rol oynadığının farkında olmalıyız.

2. İletişimin Unsurları

- İletişim, karşılıklı bilgi, duygu ve düşünce alışverişidir.
- İletişimi meydana getiren unsurlar sırasıyla; kaynak, ileti, kanal ve alıcıdır.
- Bu öğelerin harekete geçmesiyle iletişim gerçekleşir.
- Din hizmetlerinde kaynak din görevlisi, ileti dinî bir mesaj, iletilen ise cemaattir.

3. İletişimde Dil ve Beden Dili

- Konuşmacılar, üzerinde konuştukları konunun içeriğine, konuşmadaki amaçlarına, muhatapların ilgi, istek, ihtiyaç ve seviyelerine, konuşma yerine ve zamanına göre farklı üslup tercih edebilirler.
- İnsanlar konuşarak anlaşmanın yanında, beden diliyle de anlaşabilirler. Beden dili insanların farklı bir anlaşma aracıdır. Beden dili aracılığıyla insanlar duygularını, düşüncelerini, isteklerini ve ihtiyaçlarını başka insanlarla paylaşırlar. Beden dili, jest ve mimiklerle gerçekleşir. Yüz kaslarının bir anlam ifade etmek için kullanımı mimikleri; baş, el, kol, ayak, bacak hareketleri ya da bedenin tümünü kullanmak jestleri oluşturur.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

4. Din Hizmetlerinde İletişim Sorunları

- İnsanlar, ne kadar iyi niyetli ve anlayışlı olurlarsa olsunlar aralarında zaman zaman anlaşmazlıkların çıkması kaçınılmazdır. İhtilaf ve tartışmanın çıkmasını önlemek ancak kızgınlık ve kırgınlık duygularını kontrol ederek mümkün olur.

KO Kulağına küpe olsun

Kişiler arasında sorun çıkmasına neden olabilecek davranışlar ve bunun sonucunda meydana gelen düşüncelerden bazıları şunlardır:

- *Aşırı genelleme*
- *Kutuplaştırma*
- *Kişiselleştirme (üzerine alma)*
- *Mutlakçılık ("meli - malı" konuşma)*
- *Değiştirme gayreti*
- *Keşkecilik*

1. **Aşağıdakilerden hangisi dini görevliliğinin toplumsal özelliklerinden değildir?**

A) Temsil

B) Tanıma

C) Görevini benimseme

D) İletişim

E) Güven

2. **Kişiler arasında sorun çıkmasına neden olabilecek davranışlar ve bunun sonucunda meydana gelen düşüncelerden hangisi aşağıda verilmemiştir?**

A) Keşkecilik

B) Aşırı Genelleme

C) Kutuplaştırma

D) Üzerine Almama

E) Değiştirme Gayreti

3. **Aşağıdakilerden hangisi iletişimin ilkelerinden biri değildir?**

A) Dışlayıcı ve incitici bir dil kullanmaktan kaçınmak

B) Konuşurken doğal davranmak

C) Beden dilini iyi kullanmak

D) Abartıdan uzak durmak

E) Saygıyı karşıdan beklemek

4. Konuşurken beden dilimizi etkin kullanmalıyız.

Aşağıdakilerden hangisi beden dili kurallarına aykırı değildir?

A) Muhatabımızın göz bebeğine bakarak konuşmalıyız.

B) Muhatabımızın iki kaşının arasına bakmalıyız.

C) Muhatabımıza bakmamalıyız.

D) Muhafatabımıza yüz vermemeliyiz.

E) Muhatabımızın saçlarına bakarak konuşmalıyız.

1. Görevini benimseme, din görevliliğinin kişisel özelliklerindendir.

A B ● D E

2. Üzerine almama, kişiler arasında sorun çıkmasına neden olabilecek davranışlar ve bunun sonucunda meydana gelen düşüncelerdendir.

A B C ● E

3. Saygıyı karşıdan beklemek iletişimin ilkelerinden biri değildir.

A B C D ●

4. Muhatabımızın iki kaşının arasına bakarak konuşmak etkili bir beden dili kullanımıdır.

A ● C D E

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

II. HİTABET VE DİNÎ HİTABET

A. HİTABET VE TÜRLERİ

Hitabet; belirli bir mekânda, bir hatibin dinleyici kitlesine ulaştırmak istediği mesajı, etkili ve güzel bir konuşmayla sunmasıdır.

1. Konuları Yönünden Hitabet Türleri

- Siyasi hitabet siyasetle ilgili yaptıkları konuşmalardır.
- Askerî hitabet askerlere hitaben yapılan, motive edici veya bilgilendirme amaçlı konuşmalardır.
- Akademik hitabet uzman olan insanlar tarafından bilimsel bir anlayış ve üslupla sunulur.
- Hukuki hitabet mahkeme ortamında yapılan konuşmalardır
- Dinî hitabet vaaz, hutbe, konferans, sohbet vb. değişik şekilleri olabilir.

2. Şekil Yönünden Hitabet Türleri

- **Konferans:** Herhangi bir konuyu, bir fikri ya da bir tezi izah için yapılan bilimsel ve akademik konuşmalardır.
- **Tören konuşmaları:** Önemli bir gün, olay veya bir kişiyi anmak amacıyla; önemli bir işin başlaması veya bitmesinden dolayı yapılan konuşmalardır.
- **Nutuk:** Her düzeyden geniş halk kitlesine, siyasi veya millî konularda bir düşünceyi, bir duyguyu anlatmaktır.
- **Hitabet:** Herhangi bir konuyu veciz ve etkileyici ifadelerle bir dinleyici kitlesine kısa ve heyecanlı bir üslupla anlatmaktır.
- **Sohbet:** Farklı konulardaki fikir ve düşüncelerin, samimi ve sıcak bir ifadeyle anlatılmasıdır.
- **Açık oturum:** Bir konu hakkında, alanında uzman olan insanların tartışmasıdır.
- **Medya konuşmaları:** Radyo, İnternet ve televizyon konuşmalarıdır.
- **Panel:** Alanında uzman olan birkaç kişinin, bir konunun değişik yönlerini sırasıyla anlatmasıdır.
- **Sempozyum:** Bir konunun değişik yönleri hakkında, alanında uzman insanların art arda konuşmalar yapmalarıdır.
- **Monolog:** Genelde güncel konularda, esprili bir üslupla bir kişinin konuşma yapmasıdır.
- **Diyalog:** Bir sahnede iki kişinin karşılıklı konuşmasıdır.
- **Seminer:** Bir konuyla ilgili dinleyiciye sunum yapmaktır.
- **Kurs:** Ayrıntılı ve eğitici bilgilendirmedir.
- **Münazara:** Karşılıklı olarak iki grubun, bir konuyu tartışmalarıdır.

B. DİN HİZMETLERİNDE HİTABET

- Din görevlisi dinî bilgileri aktarırken güzel konuşmalıdır.
- Din hizmetlerinde, hitabet kurallarına uyularak yapılan konuşmalar, bilgilerin muhataplara verilmesini kolaylaştırır.

C. DİNÎ HİTABET VE ÇEŞİTLERİ

- Dinî hitabet türlerinden hutbe; cuma günü ve bayram günlerinde, camide minbere çıkılarak okunur.
- Dinî hitabetin bir diğer türü de vaazdır.
- Vaaz, cami kürsüsünden, namazın öncesinde veya sonrasında yapılan konuşmadır.
- Cami dışında yapılan dinî hitabet türleri de vardır. Konferans, panel ve medya kanalıyla yapılan yayınlar bunlardan bazılarıdır.

D. DİNÎ HİTABETİN İLKELERİ

- Dinî hitabetin amacı, Allah'ın emir ve yasaklarının insanlara öğretilmesi, İslam dininin iyi anlatılıp benimsetilmesidir.

1. Kur'an'da Hitabet İlkeleri

- Hakkı batıldan ayıran söz söyleme
- Etkili ve güzel konuşma
- Kırıcı olmama, saygılı olma
- Delillerle konuşma
- Konuşurken birleştirici olma, dışlayıcı ifadelerden kaçınma
- Anlatılacak konuyla ilgili bilgileri güvenilir kaynaklardan alma
- Söz ve davranışların birbirine uygun olması
- İnsanları düşündürmeye yöneltme

2. Sünnette Hitabet İlkeleri

- Peygamberimiz, dürüst ve olgun bir tavır içinde konuşur, sözcükleri özenle seçer, muhataplarının ilgi ve ihtiyaçlarını gözetirdi. O, edebî bir konuşma üslubuna sahipti.
- Konuşmasında topluluğun durumunu dikkate alır, ona göre sesini ve duruşunu ayarlardı.
- Sözcükleri tane tane söyler, dinleyenlerin onun sözlerini ezberleyebileceği şekilde net konuşurdu.
- Peygamberimiz, konuşurken muhatabın anlayış ve kavrayış seviyesine göre konuşurdu.
- Peygamberimizin en önemli konuşma özelliği; az ve öz konuşma anlamına gelen, cevamiü'lkelim olmasıydı.
- Birçok hadisinde iki veya üç sözcükle önemli hakikatleri ifade ederdi.
- Peygamberimizin hutbeleri de insanları usandırmayacak derecede kısa idi.
- O, kısa, öz ve samimi konuşmayı uzun konuşmalara tercih ederdi.
- Peygamberimiz, konunun daha iyi anlaşılması için çeşitli örnekler verir, hikâye diliyle insanlara hitap ederdi.
- Böylece anlatılması ve anlaşılması güç konuların daha kolay kavranılmasını sağlardı.
- Peygamberimizin pek çok hadisinde bu usulü kullandığı görülmektedir.
- Peygamberimiz, konuşurken insanların dikkatini çekmek için farklı metotlar kullanırdı.

- Bazen soru - cevap yöntemini kullanır, insanları düşündürür ve onların dikkatini çekerdi.
- Bir konuyu anlatırken konunun daha iyi anlaşılması ve dikkatleri toplamak için jest ve mimiklerini kullanırdı.
- Bazen yüzünün şekliyle bazen de elleriyle ifadeye canlılık katardı.
- Peygamberimiz, konuşmalarında zamanlamaya dikkat ederdi.
- Dinleyenlerin dikkatlerinin yoğun olduğu ve istekli oldukları zamanlarda konuşurdu.
- İnsanların hatalarını söylemez, onları küçük düşürmez, onlara olumlu ve yapıcı bir üslupla hitap ederdi.
- Peygamberimiz, sorulara verdiği cevaplarda şahısların durumlarını dikkate aldığı kadar, zaman ve mekânın şartlarını da göz önünde bulundururdu.

E. DİNÎ HİTABETTE KAYNAKLAR

- Kur'an-ı Kerim ve sünnetteki bilgiler etrafında dinî hitabed şekillenir.

F. TARİHTEN DİNÎ HİTABET

- Din hizmetlerinin yürütülmesinde dinî hitabet çok önemli yer tutmaktadır.
- Bundan dolayı tarihte Peygamberimizin konuşmaları başta olmak üzere pek çok dinî hitabet örneğine rastlanmaktadır.

1. Bir konu hakkında alanında uzman olan insanların tartışmasına ne denir?

A) Sohbet

B) Konferans

C) Sempozyum

D) Açık oturum

E) Panel

2. Genelde güncel konularda, esprili bir uslüpla bir kişinin konuşma yapmasına ne ad verilir?

A) Nutuk

B) Monolog

C) Diyalog

D) Kurs

E) Münazara

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

3. Her düzeyden geniş halk kitlesine, siyasî veya millî konularda bir düşünceyi bir duyguyu anlatmaya ne denir?

A) Konferans

B) Panel

C) Nutuk

D) Seminer

E) Münazara

4. Bir konunun değişik yönleri hakkında, alanında uzman insanların art arda konuşmalar yapmasına ne denir?

A) Sempozyum

B) Monolog

C) Diyalog

D) Sohbet

E) Münazara

1. Açıkoturum

A B C ◯ E

3. Nutuk

A B ◯ D E

2. Monolog

A ◯ C D E

4. Sempozyum

◯ B C D E

III. HUTBE

A. HATİPLİK VE HUTBE

- Cuma ve bayram namazlarında hatip tarafından minberden yapılan konuşmaya hutbe denir.
- Hatip ise topluluk karşısında etkili ve güzel konuşan kişidir.
- Hutbe, iki kısımdan oluşur:
  - Birinci bölümde Allah (c.c.)'a hamd edilir. Peygamberimize salat ve selam okunur, kelime-i şehadet getirilir. Daha sonra kısa bir konuşma yapılır.
  - İkinci hutbede ise Allah'a hamt, Peygamberimize salat ve selam ile müminlere dua yer alır.
- Hutbe, cuma günü farz namazdan önce ve bayram günü bayram namazından sonra okunur.

B. HUTBENİN HÜKÜMLERİ

- Hutbenin sahih olabilmesi için bazı şartlar:
  - Hutbe cuma namazı vaktinde okunmalıdır.
  - Cuma hutbesi cuma namazının farzından önce, bayram hutbesi ise bayram namazından sonra okunmalıdır.
  - Hutbeye niyet edilmelidir.
  - Hutbe okunurken en az bir kişinin hazır bulunması gerekir.

hap bilgi

Hutbenin sünnetleri

- *Hatip abdestli olmalı ve hutbeden önce minberin önünde bulunmalıdır.*
- *Minbere çıktığında oturmalı ve bu esnada müezzin iç ezan okumalıdır.*
- *Hatip her iki hutbeyi de ayakta okumalı ve hutbe okurken yüzünü cemaate dönmelidir.*
- *Hutbeye sessiz bir şekilde euzü besmele çekerek ve açıkça Allah'a hamt ile başlamalıdır.*
- *Kelime-i şahadet ve Peygambere salâvat getirmelidir.*
- *Hutbede öğütlere yer vermeli ve Kur'an'dan en az bir ayet okumalıdır.*
- *İki hutbe arasında oturmalıdır.*
- *İkinci hutbede de hamt ve salâvat okumalıdır.*
- *Her iki hutbeyi de kısa tutmalıdır.*

- Hutbenin sünnetlerini terk etmek mekruhtur.

C. HUTBE HAZIRLANMASI

1. Konu Seçimi

- Konu seçimi, günün ve çevrenin şartları ile cemaatin ihtiyacı dikkate alınarak yapılır.

2. Planlama

- *Hitap cümlesi*
- *Hutbe konusunun belirtilmesi*
- *Konuya giriş*
- *Gelişme bölümü*
- *Sonuç bölümü*

3. Bilgi Toplama

- Hatip, hutbe konusunu belirledikten sonra konusuyla ilgili gerekli gözlem ve araştırmayı yapar.

4. Bilgiyi Değerlendirme

- Hutbe hazırlayacak olan hatip, konusuyla alakalı bulduğu bir ayetin iniş sebebini, indiği ortamı, inince hangi problemi nasıl çözdüğünü inceler.

5. Hutbe Metninin Hazırlama

- Hatip, önce konuyu seçer ve konunun planını yapar.
- Her şeyden önce ortaya çıkacak metnin sade, açık, anlaşılır bir dille yazılmasına özen gösterir.
- Hatip hazırladığı bir hutbe metnini önce kendi birkaç kez okumalıdır.

6. Hutbenin Sunumu

Hutbeyi sunarken şu hususlara da dikkat edilmelidir:

- Hutbe kısa ve öz, aynı zamanda cemaatin dikkatini çekici nitelikte olmalıdır.
- Cemaatin kültür seviyesi dikkate alınmalı ve tekrarlardan kaçınılmalıdır.
- Konuşmada daima yapıcı olunmalı, toplumun birlik ve beraberliğine zarar verecek yorumlardan uzak durulmadır.
- Hatip konuşma ve davranışlarında samimi ve mütevazı olmalıdır.
- Güncel politikalara yer verilmemeli ve şahıslar hedef alınmamalıdır.
- Hem gereksiz heyecan hem de donuk ve hareketsiz olmaktan kaçınılmalıdır.
- Düzenli ve temiz giyimli olunmalıdır.
- Hutbe konuşur gibi sunulmalı, Arapça dualar makamlı okunmamalıdır.
- Ayet ve hadisler vurgulu bir ses tonuyla okunmalıdır.
- Cami içindeki ses düzeni önceden kontrol edilmelidir.

D. HUTBE DUALARI

- Hutbe öncesinde ve hutbede okunan bazı dualar vardır.
- Hatip, cumanın ilk sünnetini minberin önünde kılar.
- Müezzin Ahzâb suresinin 56. ayetini okumaya başlarken o da minbere doğru yönelir.

Minbere çıkışta şu duaları okur:

* Birinci basamakta:

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ

وَ يَسِّرْ عَلَيْنَا خَزَائِنَ فَضْلِكَ وَ كَرَمِكَ

يَا أَكْرَمَ الْأَكْرَمِينَ وَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

* Üçüncü basamakta:

رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي

وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي.

رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ.

رَبِّ زِدْنِي عِلْماً وَ فَهْماً وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ.

* Beşinci veya yedinci basamakta:

اَللّٰهُمَّ هٰذَا الشَّانُ لَيْسَ بِشَانِي

وَهٰذَا الْمَكَانُ لَيْسَ بِمَكَانِي

اَللّٰهُمَّ يَسِّرْ لِي أَمْرِي وَ تَقَبَّلْهُ مِنِّي

وَسَلَامٌ عَلٰى جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ وَ الْمُرْسَلِينَ

وَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

✲ Birinci hutbede okunan dua:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ نَحْمَدُهُ وَ نَسْتَعِينُهُ وَ نَسْتَغْفِرُهُ

وَ نَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَ مِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا.

وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلاَمُ عَلٰى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ.

مَنْ يَهْدِ اللّٰهُ فَلاَ مُضِلَّ لَهُ وَ مَنْ يُضْلِلْ فَلاَ هَادِيَ لَهُ

نَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ

وَنَشْهَدُ اَنَّ سَيِّدَنَا مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ.

اَمَّا بَعْدُ فَيَا عِبَادَاللّٰهِ. أُوصِيكُمْ بِتَقْوَى اللّٰهِ وَ طَاعَتِهِ.

اِتَّقُوا اللّٰهَ وَ أَطِيعُوهُ، إِنَّ اللّٰهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ.

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى فِى كِتَابِهِ الْكَرِيمِ.

اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ. بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

__________ صَدَقَ اللّٰهُ الْعَظِيمُ

وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: __________

__________ صَدَقَ رَسُولُ اللّٰهِ فِيمَا قَالَ أَوْ كَمَا قَالَ

✲ Birinci hutbenin bitiminde şu dua okunur:

اَلاَ اِنَّ اَحْسَنَ الْكَلاَمِ. وَ اَبْلَغَ النِّظَامِ. كَلاَمُ اللّٰهِ الْمَلِكِ الْعَزِيزِ الْعَلاَّمِ.

كَمَا قَالَ اللّٰهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالٰى فِى الْكَلاَمِ:

وَ إِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَ أَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ.

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللّٰهِ الْإِسْلاَمُ.

صَدَقَ اللّٰهُ الْعَظِيمُ

✲ Birinci hutbe ile ikinci hutbe arasında oturduğunda şu dua okunur:

بَارَكَ اللّٰهُ لَنَا وَ لَكُمْ وَ لِسَائِرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ

وَ الْمُسْلِمِينَ وَ الْمُسْلِمَاتِ

اَلْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَ الْأَمْوَاتِ.

إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ مُجِيبُ الدَّعَوَاتِ.

وَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

* İkinci hutbede şu dua okunur:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ حَمْدَ الْكَامِلِينَ

وَ الصَّلٰوةُ وَ السَّلَامُ عَلٰى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ

تَعْظِيماً لِنَبِيِّهِ وَ تَكْرِيماً لِفَخَامَةِ شَانِ شَرَفِ صَفِيِّهِ.

فَقَالَ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْ قَائِلٍ مُخْبِراً وَ آمِراً:

إِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ

يَٓا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا.

* Sesi biraz kısarak şöyle dua edilir:

أَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰٓى اٰلِ مُحَمَّدٍ

كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيمَ وَعَلٰٓى اٰلِ اِبْرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

أَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰٓى اٰلِ مُحَمَّدٍ

كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيمَ وَعَلٰٓى اٰلِ اِبْرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

اَللّٰهُمَّ انْصُرْ مَنْ نَصَرَ الدِّينَ. وَ اخْذُلْ مَنْ خَذَلَ الْمُسْلِمِينَ.

اَللّٰهُمَّ انْصُرْ جُيُوشَ الْمُسْلِمِينَ.

وَ اكْتُبِ الصِّحَّةَ وَ السَّلَامَةَ وَ الْعَافِيَةَ

عَلٰى أُمَّةِ مُحَمَّدٍ أَجْمَعِينَ.

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَ الْمُسْلِمِينَ وَ الْمُسْلِمَاتِ

اَلْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَ الْأَمْوَاتِ. بِرَحْمَتِكَ يَٓا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

وَسَلَامٌ عَلٰى الْمُرْسَلِينَ. وَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

* Sesli bir şekilde dua edilir:

Allah'ım! İslam'a ve Müslümanlara yardım et! Vatanımızı ve milletimizi her türlü tehlikeden koru! Bize dünyada ve ahirette iyilikler ve güzellikler ihsan eyle! Bizi, anne - babamızı ve bütün müminleri bağışla! Şüphesiz Sen işiten ve dualarımızı kabul edensin...

- Dua bitince Eûzu-Besmele okunur:

أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ. بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَ الْإِحْسَانِ وَ إِيتَاءِ ذِي الْقُرْبٰى

وَ يَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَ الْمُنْكَرِ وَ الْبَغْيِ

يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ.

"Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlara yardım etmeyi emreder; hayasızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor."

Nahl suresi, 90

1. "Bârakallahü lenâ..." **diye başlayan hutbedeki dua hangi bölümde okunur?**

A) 1. hutbe ile 2. hutbe arasında oturulduğunda

B) 1. hutbe ile 2. hutbe arasında ayaktayken

C) 1. hutbenin başında

D) 2. hutbenin sonunda

E) 1. hutbenin bitiminde

2. "Allahümme'ş-Sânü..." **diye başlayan hutbe duası nerede okunur?**

A) Hutbeye çıkarken ilk basamakta

B) Hutbeye çıkarken üçüncü basamakta

C) Hutbeye çıkarken beş veya yedinci basamakta

D) Hutbe bitiminde

E) Ayakta hutbe ortasında sessiz okunur.

3. **Aşağıdakilerden hangisi hutbe planlamasında yoktur?**

A) Hitap cümlesi

B) Konuya giriş

C) Gelişme bölümü

D) Sonuç bölümü

E) Duyuru bölümü

4. **Aşağıdakilerden hangisi hutbenin farzlarındandır?**

A) Kelime-i şahadet getirmek

B) Dinlemek

C) Hutbeyi kısa tutmak

D) Hutbede öğüt vermek

E) İç ezan okunması

1. 1. hutbe ile 2. hutbe arasında oturulduğunda okunur.

●ⒷⒸⒹⒺ

2. Hutbeye çıkarken beş veya yedinci basamakta okunur.

ⒶⒷ●ⒹⒺ

3. Duyuru bölümü diye belirlenmiş bir yöntem yoktur.

ⒶⒷⒸⒹ●

4. Hutbeyi dinlemek farzdır.

Ⓐ●ⒸⒹⒺ

IV. VAAZ

A. VAİZLİK VE VAAZ

- Nasihat etme, kalbi yumuşatacak sözlerle insanları iyiliğe ve doğruya yönlendirmek için yapılan konuşmadır.
- Vaazı yapan kişiye vaiz denir.
- Vaaz, camide ibadet öncesi veya sonrasında kürsüden yapılır.
- İnsanları dinî konularda aydınlatmak, iyiliğe teşvik etmek, kötülükten sakındırmak ve duyguları canlı tutmak amacıyla vaaz verilir.

B. VAAZ VE İRŞADIN DİNDEKİ YERİ

- Toplumun dinî konularda doğru bilgi edinmesi, iman, ibadet ve ahlak esaslarını öğrenmesi vaaz ve irşat faaliyetleri ile gerçekleşir.

C. VAAZIN HAZIRLANIŞI

1. Konu Seçimi

- Vaiz, öncelikle İslam'ın iman esaslarını, ibadet ilkelerini ve ahlaki öğütlerini vaaz konusu olarak ele alır.

2. Planlama

- ***Giriş kısmı:*** Cemaati öven ve onlara değer veren bir hitap cümlesi ile başlanır.
- ***Gelişme kısmı:*** Konu ile ilgili ayet ve tefsirlerine, hadis ve yorumlarıyla birlikte örnek olaylara yer verilir.
- ***Sonuç ve dua kısmı:*** Bu kısımda, işlenen konu ana başlıklarıyla özetlenir.

3. Bilgi Toplama

- Vaiz, vaaz planını yaptıktan sonra Kur'an, hadis ve tefsir gibi temel kaynaklardan konusuyla ilgili gerekli araştırmayı yapar.

4. Bilgiyi Değerlendirme

- Vaiz, topladığı bilgileri yaptığı plana ve önem derecesine göre düzenler.

5. Vaazın Sunuluşu

- Vaiz, hazırladığı vaazını sunmak için cemaatin karşısına geçmeden önce gerekli hazırlıkları yapmalıdır.
- Kılık kıyafetinin temiz, düzgün ve uyumlu olmasına dikkat etmelidir.
- Vaizin, kürsüde oturuşuyla, ses tonuyla ve beden diliyle cemaate güven vermesi gerekir.

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

D. VAAZ DUALARI

- Vaiz, konuşmasına aşağıdaki duayı okuyarak başlar:

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ.

صَلُّوا عَلٰى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ.

صَلُّوا عَلٰى طَبِيبِ قُلُوبِنَا مُحَمَّدٍ.

صَلُّوا عَلٰى شَفِيعِ ذُنُوبِنَا مُحَمَّدٍ.

سُبْحَانَكَ لَاعِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ.

سُبْحَانَكَ لَافَهْمَ لَنَا إِلَّا مَا فَهَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْجَوَّادُ الْكَرِيمُ.

رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي

وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي.

رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ.

رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا وَ فَهْمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ.

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى فِى كِتَابِهِ الْكَرِيمِ.

اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ. بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

______________________ صَدَقَ اللّٰهُ الْعَظِيمُ

وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ______________________

صَدَقَ رَسُولُ اللّٰهِ فِيمَا قَالَ أَوْ كَمَا قَالَ ______________________

- Vaaz, konunun özeti ve kısa bir dua ile bitirilir.

دَعْوَاهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ

وَاٰخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

1. **Aşağıdakilerden hangisi vaaza başlama duası arasında yer almaz?**

A) Sallü alâ Muhammed

B) Da'vâhüm fîhâ

C) Sadakallahu'l-azîm

D) Sadaka Rasulüllah

E) Elhamdülillahi rabbi'l-âlemin

2. **Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?**

A) Vaaz, camide kürsüde yapılır.

B) Kürsüde konuşan vaaz denir.

C) Vaazda plana gelişme ile devam edilir.

D) Vaaza bir espri ile bitiş sağlanır.

E) Vaaz edilirken cübbe giymeden yapılması uygundur.

3. **Aşağıdaki vaaz dualarından hangisi yanlış olarak yazılmıştır?**

A) Ve âhiru da'vâhüm...

B) Ve tehiyyetühüm fîhâ...

C) Sallû alâ tabîbinâ...

D) Sallû ala şefîı zünûbina...

E) Rabbi'şrahlî

4. **Aşağıdaki vaaz dualarından hangisi doğru olarak yazılmıştır?**

A) Cevvadu'l-hakîm

B) Ve eshâbihî ecmaîn

C) Yefkahünâ

D) Allemtenâ

E) Mine'l-mülke

1. Da'vâhüm fîhâ vaazın sonunda yer alır.

Ⓐ●ⒸⒹⒺ

2. Vaaz, dini olarak kürsüde yapılır.

●ⒷⒸⒹⒺ

3. Sallû alâ tabîbinâ yanlış olarak yazılmıştır.

ⒶⒷ●ⒹⒺ

4. Ve eshâbihî ecmaîn doğru olarak yazılmıştır.

Ⓐ●ⒸⒹⒺ

V. CENAZE

A. ÖLÜM ANI

Ölmek üzere olan kişiye ölüm öncesi yapılacak bazı görevler vardır:

- Ölüm döşeğinde olan hastalar ziyaret edilir, kendilerine ve yakınlarına sabır tavsiyesinde bulunulur.
- Ayrıca bu durumda olan kimseleri; akraba, dost ve komşuları ziyaret ederek helallik alırlar.
- İyileşme ümidi kalmamış hasta kimseye, herhangi bir vasiyetinin bulunup bulunmadığı sorulur.
- Vasiyette bulunursa şahitler huzurunda yazılır.
- Ölmek üzere olan hasta, yüzü kıbleye gelecek şekilde sağ yanı üzerine ya da sırtüstü yatırılır.
- Hastanın başını hafifçe kaldırmak müstehaptır.
- Hasta su istediğinde su verilebilir ya da ıslak bir bezle dudakları ıslatılır.
- Ölmek üzere olan hastaya "kelime-i tevhit"i ya da "kelime-i şehadet"i hatırlatmak sünnettir.
- Ölüm olayı gerçekleştikten sonra ölünün gözleri kapatılır.
- Çenesi başının üstünden bağlanır.
- Elbiseleri çıkarılıp üstüne bir bez örtülür.
- Ayakları da başparmaklarından birbirine bağlanır.
- Kolları vücuduna bitişik bir şekilde yana uzatılır.
- Şişmesini önlemek için ilaçlanır ya da karnı üzerine bir demir parçası konulur.
- Ölünün bulunduğu ortamda güzel kokulu buhur yakılır.
- Ülkemizde cenaze haberini ulaştırmak için camilerde sala okunmaktadır.

B. ÖLÜNÜN YIKANMASI VE KEFENLENMESİ

- Ölünün yıkanmasından defnine kadar yapılan işlere ve gerekli malzemenin sağlanmasına "teçhiz" denir.

1. Yıkanması (Gasil)

- Ölüyü yıkayacak kişi (gassal) bu işi bilen ve Müslüman biri olmalıdır.
- Ölünün yıkanacağı yerin kapalı olması ve onu yıkayanlardan başkasının cenazeyi görmemesi uygun olur.
- Ölen kimse, yıkanmak üzere "teneşir" denilen yere ayakları kıbleye gelecek şekilde sırtüstü yatırılır.
- Cenazenin yıkandığı ortamda güzel kokulu buhur yakılır.
- Ölünün göbek ile diz kapağı arası bir örtü ile örtülür.
- Cenazeyi yıkayan kişi "Niyet ettim Allah rızası için bu ölen kimseyi yıkamaya." diyerek niyet eder ve besmele çekerek yıkamaya başlar.
- Yıkama süresince, "Ey merhametli olan Rabb'im! Bağışlamanı diliyorum." anlamında غُفْرَانَكَ يَارَحْمَانُ der.
- Ölünün ağzına ve burnuna bir parça pamuk yerleştirir.
- Bundan sonra eline temiz bir bez parçası alarak ılık ve temiz bir su ile yıkamaya başlar.
- Öncelikle avret mahallini yıkar.
- Sonra cenazenin yüzünden başlayarak abdestini aldırır.
- Ağzına, burnuna su vermez.
- Dudaklarını, burun deliklerini ve göbek çukurunu ıslak bir bezle mesh eder.
- Ellerini ve kollarını dirsekleriyle beraber yıkar.
- Başını mesh eder ve ayaklarını yıkar.
- Böylece abdesti tamamlanmış olur.
- Abdestten sonra ölünün üzerine ılık su dökerek başını sabunla yıkar.
- Ölüyü sol tarafına hafifçe çevirip sağ tarafını yıkar.
- Daha sonra sağ tarafına doğru hafifçe çevirip sol tarafını yıkar.
- Bu yıkama işlemini üç kez tekrarlar.
- Ölünün saç ve tırnaklarını kesmez.
- Ölüyü biraz kaldırarak karnını hafifçe sıvazlar.
- Vücudundan herhangi bir şey çıkarsa su döküp giderir. Fakat yeniden abdest aldırmaz.
- Yıkama işlemi bitince havlu ile kurular.
- Vücuduna güzel kokular sürer.
- Ölü yıkandığında bedenin zarar görme ihtimali varsa abdest aldırmadan üzerine su dökülmek suretiyle yıkanır.
- Su bulunmadığı durumlarda ise teyemmüm ettirilir.
- Erkek ölünün, erkek; kadın ölünün de kadın tarafından yıkanması gerekir.

2. Kefenlenmesi (Tekfin)

- Vefat eden her mümin erkek ve kadının kefenlenmesi farz-ı kifayedir.
- Yıkanmış olan ölüye kefen giydirilir.
- Kefen erkekler için kamîs (gömlek), izar ve lifâfe denilen üç parça bezden oluşur.
- Kadınlar için beş parça olup kamîs, izar, lifâfe, başörtüsü (himâr) ve göğüs örtüsünden oluşur.
- Yıkanan ve kurulanan ölüye önce gömlek giydirilir.
- Ardından baştan ayağa kadar uzanan izar sarılır.
- En son lifâfe sarılır.
- Lifâfe baş ve ayakuçlarından düğümleneceği için izara göre biraz daha uzundur.
- Kefenin açılmaması için bir bez kuşakla bağlanır.
- Kadınlarda ise gömlek giydirildikten sonra baş örtüsü sarılır.
- İzar sarıldıktan sonra göğüs örtüsü konulur.
- Kefenlenme işi tamamlanınca cenaze, tabut içine konulup "musalla"ya (cenaze namazı kılınacak yere) götürülür.

C. CENAZE NAMAZI VE DUALARI

- Müslüman olarak ölen bir kişinin cenaze namazının kılınması farz-ı kifayedir.
- Cenaze namazı daha çok ölü için bir dua özelliği taşımaktadır.

hap bilgi

Cenaze yıkanıp kefenlendikten sonra namazının kılınabilmesi için bazı şartlar:

- *Ölen kişinin Müslüman olması*
- *Yıkanmış olması*
- *Bedeninin hepsi veya başıyla birlikte bir kısmının bulunması*
- *Cenazenin cemaatin önünde ve musalla taşının üzerinde olması (Gıyaben de cenaze namazı kılınabilir.)*
- *Cenaze namazını kılanların ayakta olması*

not

Cenaze namazının şartı niyet, rükünleri ise kıyam ve tekbirdir. Ayrıca cenazenin erkek veya kadın, büyük veya küçük olduğu bilinmelidir. Bunu da imam ya da müezzin namazın başında bildirir.

1. Cenaze Namazının Kılınışı

- Cenaze namazını kıldıracak olan imam, cenazenin göğüs hizasında, kıbleye doğru ayakta durur.
- Cemaat imamın arkasında yerini alır ve cemaatle namaz kılınır.
- İmam, ölünün kadın veya erkek oluşuna göre "Allah için namaza, Resulullah için salavata, ölen kimse için duaya, erkek/kadın/çocuk niyetine" diyerek niyet eder.
- Cemaat de aynı şekilde niyet ederek imama uyar.
- İmam, ellerini kaldırarak başlama tekbirini alır.
- Cemaat de aynı şekilde tekbir alır.
- Herkes içinden, "Sübhaneke" duasını okur.
- Duaya وَجَـلَّ ثَـنَـاؤُكَ ilave edilir.
- İmam açıktan ve ellerini kaldırmadan tekbir alır.
- Cemaat de içinden tekbir alır.
- Herkes içinden "Allahümme salli ve Allahümme barik" dualarını okur.
- Üçüncü tekbirden sonra bilenler cenaze namazı duasını bilmeyenler ise Fâtiha suresini veya Rabbena dualarını okur.
- İmam dördüncü defa açıktan tekbir alır.
- Ardından sağa ve sola selam verir.
- Cemaat de sessizce tekbir alarak sağa ve sola selam verir.
- Cenaze namazına sonradan katılan insanlar, imam selam verdikten sonra, eksik tekbirlerini alarak namazı tamamlarlar.
- Cenaze namazı diğer namazlar gibi mekruh olan vakitlerde kılınmaz.

2. Cenaze Duaları

- Cenaze namazında okunan dualar erkek; kadın ve çocuklar için farklı okunmaktadır.

- Erkek için cenaze duası

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّناَ وَمَيِّتِناَ وَشاَهِدِنَا وَغاَئِبِناَ وَصَغِيرِناَ وَكَبِيرِناَ وَذَكَرِناَ وَأُنْثاَناَ

اَللّٰهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنّاَ فَأَحْيِهِ عَلٰى الْإِسْلاَمِ.

وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلٰى الْإِيماَنِ.

وَخُصَّ هٰذَا الْمَيِّتَ بِالرَّوْحِ وَالرَّاحَةِ وَالرَّحْمَةِ وَالْمَغْفِرَةِ وَالرِّضْواَنِ.

اَللّٰهُمَّ إِنْ كاَنَ مُحْسِناً فَزِدْ فِي إِحْساَنِهِ.

وَإِنْ كاَنَ مُسِيئاً فَتَجاَوَزْ عَنْهُ وَلَقِّهِ الْأَمْنَ

وَالْبُشْرٰى وَالْكَرَامَةَ وَالزُّلْفٰى بِرَحْمَتِكَ ياَ أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

- Kadın için cenaze duası

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّناَ وَمَيِّتِناَ وَشاَهِدِنَا وَغاَئِبِناَ وَصَغِيرِناَ وَكَبِيرِناَ وَذَكَرِناَ وَأُنْثاَناَ

اَللّٰهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنّاَ فَأَحْيِهِ عَلٰى الْإِسْلاَمِ.

وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلٰى الْإِيماَنِ

وَخُصَّ هٰذِهِ الْمَيِّتَةَ بِالرَّوْحِ وَالرَّاحَةِ وَالرَّحْمَةِ وَالْمَغْفِرَةِ وَالرِّضْواَنِ.

اَللّٰهُمَّ إِنْ كاَنَتْ مُحْسِنَةً فَزِدْ فِي إِحْساَنِهاَ

وَإِنْ كاَنَتْ مُسِيئَةً فَتَجاَوَزْ عَنْهاَ وَلَقِّهاَ الْأَمْنَ

وَالْبُشْرٰى وَالْكَرَامَةَ وَالزُّلْفٰى بِرَحْمَتِكَ ياَ أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

- Erkek çocuk için cenaze duası

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا وَأُنْثَانَا

اَللّٰهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ.

وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا فَرَطًا

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا اَجْرًا وَذُخْرًا

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا شَافِعًا مُشَفَّعًا

- Kız çocuk için cenaze duası

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا

وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا وَأُنْثَانَا

اَللّٰهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ.

وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهَا لَنَا فَرَطًا

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهَا لَنَا اَجْرًا وَذُخْرًا

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهَا لَنَا شَافِعَةً مُشَفَّعَةً

D. CENAZENİN DEFNİ VE TAZİYE

- Cenaze namazından sonra, namaza katılanlara imam, "Merhumu nasıl bilirsiniz? İyi bir kul olduğuna şahitlik eder misiniz? Hakkınızı helal eder misiniz?" diye sorar. Cemaat de ölen insana şahitlikte bulunur.
- Cenazenin kabre konulmasına defin denir.
- Cenaze, namazın hemen ardından defin için kabre götürülür.
- Defin işlemi gündüz yapılmalıdır.
- Bu nedenle cenazenin gömüleceği kabir önceden kazılır.
- Ölen kişinin yakınlarından birkaç kişi cenazeyi kabre indirir.
- Cenaze, kıbleye doğru sağ tarafı üzerine yerleştirilir.
- Bu arada defin işlemini gerçekleştirenler taşıma işlemindeki gibi

بِسْمِ اللّٰهِ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللّٰهِ

duasını okurlar.

- Kabrin üstünün toprak seviyesinden yüksekçe yapılması daha uygun olur.
- Kabirlerin karışmaması açısından baş tarafına taş dikilip yazı da yazılabilir.
- Kabirler için israfa varacak şekilde harcama yapmak doğru değildir.
- Defin işlemini bitirdikten sonra kabrin başında bekleyip dua edilir.
- Özellikle Yâsîn, Mülk, İhlâs, Felâk, Nâs ve Fâtiha sureleri ile Bakara suresinin ilk beş ayeti okunur.
- Okunan surelerin sevabı ölüye bağışlanır ve onun affedilmesi için dua edilir.

- Kabrin başında okunan surelerin ardından din görevlisi şu duayı okuyabilir:

أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَللَّهُمَّ سَلِّمْنَا وَسَلِّمْ دِينَنَا وَلَاتَسْلُبْ وَقْتَ
النَّزْعِ إِيمَانَنَا. وَلَاتُسَلِّطْ عَلَيْنَا بِذُنُوبِنَا مَنْ
لَايَخَافُكَ وَلَايَرْحَمُنَا وَارْزُقْنَا خَيْرَ الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

أَللَّهُمَّ أَوْصِلْ ثَوَابَ مَاقَرَأْنَاهُ إِلَى رُوحِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِلَى أَرْوَاحِ أَزْوَاجِهِ وَأَتْبَاعِهِ
وَإِلَى رُوحِ مَنْ دُفِنَ فِى هَذَاالْقَبْرِ خَاصَّةً وَإِلَى أَرْوَاحِ
جَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ
الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ بِرَحْمَتِكَ
يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

أَللَّهُمَّ ارْحَمْ مَوْتَانَا وَاشْفِ مَرْضَانَا وَاسْتُرْ
عُيُوبَنَا وَاغْفِرْ ذُنُوبَنَا وَاعْفُ قُصُورَنَا وَارْفَعْ
بَلِيَّاتِنَا وَاقْضِ حَاجَاتِنَا وَاسْتَجِبْ دُعَائَنَا
آمِينْ

- Cenazenin kabre konulması ve duaların okunmasının ardından cemaat dağılırken imam orada kalır.
- Ölünün kabrinin baş tarafında durarak Arapça ifadelerle ona kabir sualleri ile ilgili hatırlatmalar yapar.
- Buna "telkin" denir.
- Telkin veren kimse ölüye, annesinin ve kendisinin adıyla hitap ederek söze başlar.

- Örneğin, "Ey Zeynep oğlu Ali!" diye üç defa seslendikten sonra şu telkin duasını okur:

اُذْكُرْ مَاكُنْــتَ عَلَيْهِ مِنْ شَهَادَةِ

اَنْ لآاِلَهَ اِلاَّ اللّٰهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ

وَاَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ وَالنَّارَ حَقٌّ

وَاَنَّ الْبَعْثَ حَقٌّ وَاَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لاَرَيْبَ فِيــهَا

وَاَنَّ اللّٰهَ يَــبْعَثُ مَنْ فِى الْقُــبُورِ.

رَضِيتَ بِاللّٰهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلاَمِ دِيــنًا

وَاَنَّكَ

وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِــيًّا

وَبِالْقُرْآنِ إِمَامًا وَبِالْكَعْبَةِ قِبْلَةً

وَبِالْمُؤْمِنِينَ إِخْوَانًا.

رَبِّيَ اللّٰهُ لاَإِلَهَ إِلاَّهُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

يَا عَبْدَ اللّٰهِ قُلْ لآإِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ

Bundan sonra üç defa,

قُلْ رَبِّيَ اللّٰهُ وَدِينِي اْلإِسْلاَمُ وَنَبِيِّي مُحَمَّدٌ

عَلَيْهِ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ

Üç defa,

Bir defa da

رَبِّ لاَتَــذَرْهُ فَرْدًا وَاَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ

der ve kabir başından ayrılır.

- Cenazeyi defnedip mezarlıktan ayrıldıktan sonra, ölen insanın yakınlarına taziyede bulunmak önemli bir görevdir. Taziye, cenaze evini ve yakınlarının evlerini ziyaret ederek yapılır.
- Taziye için gidildiğinde "Başınız sağ olsun.", "Allah sabır versin.", "Allah'tan geldik Allah'a döneceğiz.", "Allah rahmet eylesin.", "Günahlarını affetsin.", "Hüküm Allah'ındır." gibi sözler kullanılır. Taziye için gidilen evde uzun süre kalmak ve boş sözler konuşmak uygun değildir.

E. ŞEHİTLİK VE GAZİLİK

- Allah yolunda mücadele ederken öldürülen kimseye şehit denir.
- Allah yolunda herhangi bir savaşa katılıp sağ olarak geriye dönen kimselere de gazi denir.

1. **Aşağıdaki ifadelerden hangisi erkekler için kılınan cenaze namazında okunan duadan bir bölüm değildir?**

A) Allahümme'calhâ

B) Allâhümme inkâne muhsinen

C) Ve in kâne musîen

D) Ve men teveffeytehû

E) Fe teveffehû

2. **Cenaze yıkanıp kefenlendikten sonra namazın kılınabilmesi için aşağıdaki hangi şartlardan biri gerekmez?**

A) Ölenin müslüman olması

B) Yıkanmış olması

C) Bedenin hepsi bulunması

D) Cenaze namazını kılanların ayakta olması

E) Cenazenin musallada olmaması

3. **Cenaze namazının şartı ve rukünleri aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Rukû, secde, kade-i ahire

B) Yalnızca kıraat

C) Yalnızca niyet

D) Yalnızca tekbir

E) Niyet, kıyam ve tekbir

4. **Vefat eden her mümin erkek ve kadının kefenlenmesinin hükmü nedir?**

A) Farz-ı ayın

B) Farz-ı Kifaye

C) Vacip

D) Sünnet-i Müekkede

E) Müstehap

1. Allahümme'calhâ... bayanlar için kılınan cenaze namazında okunan duştan bir bölümdür.

Cevap: A

2. Cenazenin musallada olmaması, cenaze yıkanıp kefenlendikten sonra namazın kılınabilmesi için şartlardan biri değildir.

Cevap: E

3. Niyet, kıyam ve tekbir cenaze namazının şartı ve rükunlerindendir.

Cevap: E

4. Vefat eden her kişi için kefenlenmesi dinen hükmü farz-ı kifâyedir.

Cevap: B

www.ihtiyacyayincilik.com.tr

VI. ÇEŞİTLİ TÖRENLERDE DİNÎ HİTABET VE DUA

A. DUA VE ÖNEMİ

- Dua; Allah (c.c.)'a yalvarmak, dilek ve istekleri ona iletmektir. Sevinç ve üzüntüleri her şeyi bilen ve işiten Yüce Allah ile paylaşmaktır.

B. DUA ETMEYİ ÖĞRENME

- İnsan, istediği zaman ve içinden geldiği gibi Allah'a dua edebilir. İsteklerini ve içinde bulunduğu durumu doğrudan Allah'a iletebilir. Hiçbir aracıya ya da özel bir yer ve zamana ihtiyaç duymaksızın Allah'tan yardım isteyebilir. Duada önemli olan, insanın samimiyetle içinden gelenleri Rabb'ine iletmesidir.

C. MÜBAREK GÜN VE GECELER

- Mübarek gün ve geceler denildiğinde akla cuma, bayram ve aşure günleri ile kandil geceleri gelmektedir.
- Müslümanlar için en önemli günlerden birisi cuma günüdür.
- Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı olmak üzere bir yılda iki dinî bayram vardır.
- Aşure, muharrem ayının 10. günüdür.
- Mübarek gecelerin ilki Mevlit Kandili'dir. Peygamberimizin doğduğu gecenin yıl dönümü Mevlit Kandili olarak kutlanır.
- Regaip Kandili, Recep ayının ilk cuma gecesinde kutlanır. Regaip kelime olarak; rağbet olunan, çok istenilen şeyler anlamlarına gelir.
- Recep ayının yirmi yedinci gecesinde Miraç Kandili kutlanır. Hz. Muhammed, bu gece Mekke şehrinden alınmış ve Kudüs'e getirilmiştir. Kudüs'te bulunan Mescid-i Aksa'dan ayrılarak göklere yükseltilmiştir. Bu geceye, göklere yükselmek anlamına gelen "Miraç" adı verilmiştir. Ayrıca bu gecede beş vakit namaz Müslümanlara farz kılınmıştır.
- Üç ayların ikincisi Şaban ayıdır. Bu ayın on beşinci gecesinde Berat Kandili kutlanır. Berat, temize çıkma ve günahlardan kurtulma anlamlarına gelir.

D. HATİM

- Kur'an'ın baştan sona okunup bitirilmesine de "hatim" denilmektedir.
- Kur'an'ın okunması tamamlandıktan sonra bir tören yapılması gelenek hâline gelmiştir.
- Hatim indirilince başa dönülür, Fâtiha suresi ve Bakara suresinin ilk beş ayeti okunur ve dua yapılır.
- Yapılan bu duaya hatim duası denir.

1. Hatim Duası

اَعُوذُبِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَلْحَمْدُ لِلهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

وَالصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ

وَ عَلَى آلِهِ وَاَصْحَابِهِ اَجْمَعِينَ.

اَللَّهُمَّ رَبَّنَا يَا رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ.

وَتُبْ عَلَيْنَا يَا مَوْلاَنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ.

وَاهْدِنِي وَاهْدِنَا وَوَفِّقْنَا إِلَى الْحَقِّ وَإِلَى طَرِيقٍ مُسْتَقِيمٍ.

بِبَرَكَةِ خَتْمِ الْقُرْآنِ الْعَظِيمِ.

وَبِحُرْمَةِ حَبِيبِكَ وَرَسُولِكَ الْكَرِيمِ.

وَاعْفُ عَنَّا يَا كَرِيمُ.

وَاعْفُ عَنَّا يَا رَحِيمُ.

وَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا بِفَضْلِكَ وَكَرَمِكَ يَا أَكْرَمَ الاَكْرَمِينَ.

وَيَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ . اَللّٰهُمَّ زَيِّنَّا بِزِينَةِ الْقُرْآنِ.

وَأَكْرِمْنَا بِكَرَامَةِ خَتْمِ الْقُرْآنِ . وَشَرِّفْنَا بِشَرَافَةِ خَتْمِ الْقُرْآنِ .

وَأَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ بِشَفَاعَةِ الْقُرْآنِ. وَأَلْبِسْنَا بِخِلْعَةِ خَتْمِ الْقُرْآنِ.

وَعَافِنَا مِنْ كُلِّ بَلَاءِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْآخِرَةِ بِحُرْمَةِ خَتْمِ الْقُرْآنِ.

وَارْحَمْ جَمِيعَ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ بِحُرْمَةِ خَتْمِ الْقُرْآنِ. يَا رَحِيمُ يَا رَحْمَانُ.

اَللّٰهُمَّ اجْعَلِ الْقُرْآنَ لَنَا فِي الدُّنْيَا قَرِيناً.

وَفِي الْقَبْرِ مُونِساً. وَفِي الْقِيَامَةِ شَفِيعاً.

وَعَلَى الصِّرَاطِ نُوراً. وَإِلَى الْجَنَّةِ رَفِيقاً.

وَمِنَ النَّارِ سِتْراً وَحِجَاباً. وَإِلَى الْخَيْرَاتِ كُلِّهَا دَلِيلاً وَإِمَاماً.

بِفَضْلِكَ وَجُودِكَ يَا أَكْرَمَ الْأَكْرَمِينَ.

اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنَا بِكُلِّ حَرْفٍ مِنَ الْقُرْآنِ حَلَاوَةً.

وَبِكُلِّ كَلِمَةٍ كَرَامَةً. وَبِكُلِّ آيَةٍ سَعَادَةً.

وَبِكُلِّ سُورَةٍ سَلَامَةً. وَبِكُلِّ جُزْءٍ جَزَاءً.

وَصَلَّى اللّٰهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ.

اَللّٰهُمَّ انْصُرْ مَنْ نَصَرَ الدِّينَ. وَاكْتُبِ السَّلَامَةَ وَالْعَافِيَةَ عَلَيْنَا

وَعَلَى الْحُجَّاجِ وَالْغُزَاةِ وَالْمُسَافِرِينَ وَالْمُقِيمِينَ.

فِي بَرِّكَ وَبَحْرِكَ مِنْ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ.

اَللّٰهُمَّ بَلِّغْ ثَوَابَ مَا قَرَأْنَاهُ وَنُورَ مَا تَلَوْنَاهُ إِلَى رُوحِ نَبِيِّنَا

مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

وَإِلَى أَرْوَاحِ أَوْلَادِهِ وَأَزْوَاجِهِ وَأَصْحَابِهِ

رِضْوَانُ اللّٰهِ تَعَالَى عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ.

وَإِلَى أَرْوَاحِ آبَائِنَا وَأُمَّهَاتِنَا

وَأَبْنَائِنَا وَبَنَاتِنَا وَإِخْوَانِنَا وَأَخَوَاتِنَا وَأَصْدِقَائِنَا وَأَسَاتِذِنَا وَأَقْرِبَائِنَا وَمَشَايِخِنَا

وَلِمَنْ لَهُ حَقٌّ عَلَيْنَا وَإِلَى أَرْوَاحِ جَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ

وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ . اَلْأَحْيَاءُ مِنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ بِرَحْمَتِكَ يَا

أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ.

وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ. وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الْفَاتِحَةَ.

"Allah'ım! Kitabın Kur'an'da, "... Bana dua ettiği vakit dua edenin dileğine karşılık veririm..." buyuruyorsun. Sana dua etmek için toplandık, ellerimizi senin sonsuz kudretine ve merhametine açtık. Dualarımızı kabul eyle! Ya Rabbi! Bizler günahkâr kullarız, sen ise rahmeti, bereketi, affı bol olansın. Okuduğumuz Kur'an'ı, salavatları ve duaları kabul eyle. Kur'an'ı gönüllerimiz için şifa, yolumuz için aydınlatıcı kıl Ya Rabbi! Bizleri onun yolundan ayırma Allah'ım! Ya Rabbi! Bizler aciz kullarız, nefislerimize zulmediyoruz, tövbe ettiğimiz hâlde yine günaha dalıyoruz. Bizleri affet Allah'ım! Seni sevmeyi, sana hakkıyla ibadet etmeyi ve malımızı senin yolunda harcamayı bizlere nasip et Ya Rabbi! Kur'an okumayı, okuduğumuz Kur'an'ı anlamayı ve onun emirleriyle amel etmeyi nasip eyle Allah'ım! Ya Rabbi! Âlemlerin Rabbi sensin, mülk senin, hamt senin. Dilediğini aziz, dilediğini zelil edersin. Dilediğine mülk verir, dilediğinden alırsın, geceden gündüzü, gündüzden geceyi çıkarırsın, sen her şeye kadirsin. Bizi aziz eyle, şeytana, nefsimize, haksızlığa ve zulme boyun eğenlerden eyleme Allah'ım! Her türlü bela, sıkıntı ve felaketlerden sen bizleri koru Allah'ım! Hastalarımıza şifa borçlulara eda nasip eyle. Ya Rabbi! Okuduğumuz hatimden (mevlitten) hasıl olan sevabı Peygamberimiz Hz. Muhammed'in ve bütün peygamberlerin ruhlarına hediye eyledik, ulaştır Ya Rabbi! Peygamberimizin ailesinin ve ashabının ruhlarına ulaştır Ya Rabbi! Okuduğumuz hatmin (mevlidin) sevabını annelerimizin, babalarımızın, kardeşlerimizin, yetişmemizde emeği geçen hocalarımızın, büyüklerimizin ve bütün müminlerin ruhlarına hediye ettik, kabul et Ya Rabbi! Yaptığımız duaları kabul eyle Allah'ım! Âmin.

E. AD KOYMA

- Aileden birisi veya din görevlisi abdestli olarak isim konacak olan çocuğu kucağına alır sağ kulağına ezan okur, sol kulağına kamet getirir.

F. SÜNNET MERASİMİ

- Sünnet olmak Hz. İbrahim'den sonra onun soyundan gelenlerin uyguladıkları bir gelenek olarak devam etmektedir.

Ya Rabbi! Peygamberimizin sünnetine uyarak çocuğunu sünnet ettiren bu kardeşimizin amelini kabul et. Günahlarını affet. Sünnet olan bu çocuğun kendisine, ailesine, milletine faydalı olacak şekilde yetişmesini nasip et. Hastalığına acil şifalar ihsan eyle. Bütün neslimizi namaz kılanlardan eyle. Peygamberimizin ahlakı üzere onun ümmeti olarak yaşamalarını nasip et. Görünür görünmez bütün kötülüklerden koru Ya Rabbi! Burada bulunan diğer kardeşlerimize de sağlık ve afiyet içerisinde uzun ömür ver Allah'ım! Âmin.

G. NİŞAN VE NİKÂH

- Nikâh törenine eşlerin birbirlerine karşı hak ve sorumlulukları hatırlatılarak başlanmalıdır.
- Ayrıca din görevlileri nikâh törenine başlamadan önce resmî nikâhın kıyılmış olmasını bir şart olarak aramalıdırlar.

1. Nikâh şöyle kıyılır:

- Nikâhı kıyacak kimse kızın, erkeğin ve babalarının isimlerini kâğıda not alır.
- Şahitlerin adlarını da bu notuna ekler.
- Aralarında anlaştıkları mihr miktarını öğrenir.

- Din görevlisi, şahitler, gelin ve damatla birlikte tövbe istiğfar duasını okur.
- Önce geline, "Allah'ın emri, Peygamber Efendimizin sünneti üzere .... Hanım, siz .... oğlu ....'ı anlaştığınız .... mihr-i müeccel veya mihr-i muaccel ile kocalığa kabul ettiniz mi?" diye sorar.
- Gelinin olumlu cevabını aldıktan sonra erkeğe de "Allah'ın emri, Peygamber Efendimizin sünneti üzere .... Bey, siz .... kızı ....'ı anlaştığınız .... mihr-i müeccel veya mihr-i müaccel ile hanımlığa kabul ettiniz mi?" diye sorar.
- Evet, cevabını aldıktan sonra şahitlere döner ve "Siz de bu icap ve kabule şahit misiniz?" diye sorar.
- Her iki şahidin de onayını aldıktan sonra şu duayı okur:

اَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ

وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ

وَاَصْحَابِهِ اَجْمَعِينَ

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ هٰذَا الْعَقْدَ مَيْمُوناً مُبَارَكًا.

وَاجْعَلْ بَيْنَهُمَا اُلْفَةً وَمَحَبَّةً وَقَرَاراً

وَلَا تَجْعَلْ بَيْنَهُمَا نَفْرَةً وَفِتْنَةً وَفِرَاراً.

اَللّٰهُمَّ اَلِّفْ بَيْنَهُمَا كَمَا اَلَّفْتَ بَيْنَ آدَمَ وَحَوَّاءَ.

وَكَمَا أَلَّفْتَ بَيْنَ مُحَمَّدٍ وَخَدِيجَةَ الْكُبْرَى

وَكَمَا أَلَّفْتَ بَيْنَ عَلِيٍّ وَفَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ.

اَللَّهُمَّ اَعْطِ لَهُمَا أَوْلَاداً صَالِحاً وَرِزْقاً وَاسِعًا وَعُمْراً طَوِيلاً.

اَللَّهُمَّ يَسِّرْ أَمْرَهُمَا وَكَثِّرْ عُمْرَهُمَا وَارْزُقْهُمَا يَا خَيْرَ الرَّازِقِينَ.

وَكَرِّمْ خَلْقَهُمَا وَحَسِّنْ خُلُقَهُمَا وَاخْلُفْ لَهُمَا خَلَفاً يَا أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ.

اَللَّهُمَّ كَثِّرْ أُمَّةَ مُحَمَّدٍ بِحُرْمَةِ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ.

رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ.

وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ. وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الْفَاتِحَةَ

Nikâh akdi esnasında her iki tarafın anlaşmasıyla erkeğin kadına vermesi gereken mala mihr denir. Mihr iki çeşittir. Birincisi nikâh akdinde peşin verilmesi şart koşulan mihrdir. Buna "mihr-i muaccel" denir. İkincisi ise daha sonra verilmesi şart koşulan mihrdir. Buna da "mihr-i müeccel" denir.

H. YEMEK VE İFTAR DUALARI

Yemeğe "besmele" ile başlanır. Bitirince de verdiği nimetlerden dolayı Allah'a şükredilir.

اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ

وَعَلَى آلِهِ وَاَصْحَابِهِ اَجْمَعِينَ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى أَطْعَمَنَا

وَسَقَانَا وَجَعَلَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ

"Bizi yediren, içiren ve Müslümanlardan kılan Allah'a hamdolsun! Ey Allah'ım! Yemeklerimize bereket, bedenimize sağlık ve afiyet ver. Sen rızık verenlerin en hayırlısısın. Bize helal rızık ver Allah'ım! Bize nimetinin tamamını ve devamını ihsan eyle Ya Rabbi! Bu sofrada bize verdiğin nimetlerin daha güzellerini cennetinde de tatmayı nasip eyle Allah'ım! Bu nimetlerin bize ulaşmasında emeği geçen kardeşlerimizin kazançlarına bereket, bedenlerine sağlık ve afiyet ver. Ya Rabb'i! Âmin,

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ.

وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ.

وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الْفَاتِحَةَ

İftar edilirken şu duanın okunması müstehaptır.

اَللّٰهُمَّ لَكَ صُمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ
وَ عَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَعَلَى رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ

"Allah'ım! Senin rızan için oruç tuttum, sana inandım, sana güvendim, senin verdiğin rızıkla iftar ettim!" Âmin.

I. KURBAN VE DUASI

- İslam dininin önemli ibadetlerinden biri de kurbandır. Kurban kesilirken belli kurallara uyulmalıdır. Bunlardan birisi de hayvanı kıbleye doğru ve sol tarafı üzerine yatırıp

بِسْمِ اللّٰهِ اَللّٰهُ أَكْبَرُ

"Bismillâhi Allâhü Ekber!"

"Allah'ın ismiyle başlarım. Allah en büyüktür."

diyerek kesmektir. Kurbanı mümkünse sahibi kesmelidir. Bu mümkün olmazsa kesim işlemini iyi bilen başka bir Müslüman'a yaptırmalıdır.

إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ
وَالأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ
قُلْ إِنَّ صَلاَتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي
لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. لاَ شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ
وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ

J. HACI UĞURLAMA DUASI

Hacca gidecek kişiler, yakınları, arkadaşları ve dostlarıyla vedalaşır, karşılıklı olarak helalleşirler. Bu hazırlık döneminin ardından yolculuk zamanı gelince uğurlama törenleri yapılır. Bu törenlerde hac ibadetinin ve mukaddes toprakları ziyaretin önemiyle ilgili konuşmalar yapılır. Daha sonra dua edilerek hacılar uğurlanır.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ.
اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
وَالصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ
وَ عَلَى آلِه وَاَصْحَابِه اَجْمَعِينَ.
إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ
لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ
وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلاً

"Allah'ım! Verdiğin sağlığa ve nimetlere şükürler olsun. Bizi yarattın, kalbimize İslam'ın nurunu yerleştirdin, hamdolsun sana. Kâbe'yi mübarek kıldın, İbrahim Peygamberi oraya yerleştirdin. Bizlere evini ziyaret etmeyi farz eyledin. İşte o mübarek topraklara kavuşmak, evini tavaf etmek, zemzemi içmek için yollara düşüyoruz. Senin rızanı kazanmayı, Peygamberimizin kabrini ziyaret etmeyi ve Kâbe'yi görmeyi arzuluyoruz, nasip et Allah'ım! Kâbe'ye ulaşıp tavaf edebilmek, Arafat'ta vakfeye durmak, Safa ile Merve arasında sa'y yapabilmek için sağlık, afiyet ve kolaylık ver Ya Rabbi! Emrindeyim Allah'ım, diyerek huzuruna geliyoruz bizi boş çevirme, günahlarımızı affet Allah'ım! Ya Rabbi! Senin rızan için yollara düştük. Sağ salim gidip gelmeyi, ailemize ve dostlarımıza kavuşmayı nasip eyle. Onları da sağlık ve afiyet içinde bulmayı her mümin kuluna Kâbe'yi tavaf edip hacı olmayı nasip et Allah'ım! Allah'ım! Senden bu dünyada ve ahirette iyilik istiyoruz, günahlarımızı bağışla. Sevgili Peygamberimizin şefaatine nail eyle bizleri! Âmin.

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ.
وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ.
وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الْفَاتِحَة

K. ASKER UĞURLAMA DUASI

اَعُوذُبِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ
وَ عَلَى آلِهِ وَاَصْحَابِهِ اَجْمَعِينَ

nbt

Ya Rabbi! Şu anda huzurunda büyük bir ümitle sana el açan, vatanına, milletine hizmet için yola çıkan Mehmetçiklerin, annelerin, babaların, kardeşlerin, eşlerin, çocukların, akrabaların, komşuların yapmış oldukları duaları kabul eyle. Kalplerindeki güzel ve halis istekleri sen makbul eyle. Hep birlikte, büyük bir coşkuyla askere uğurladığımız evlatlarımızın, vatanına, milletine bağlı olarak hizmet etmelerini ve sağ salim olarak evlerine dönmelerini nasip eyle. Askerlerimizin istikballerini parlak, kıyamet gününde yüzlerini ak eyle Ya Rabbi! Millet ve memleketimize faydalı olmalarını nasip eyle Ya Rabbi! Ey Rabb'imiz! Dinimizi, namusumuzu, iffetimizi, şerefimizi, ordumuzu, yurdumuzu muhafaza eyle. Memleketimize göz diken düşmanlara ve memleketin kötülüğüne çalışanlara fırsat verme Ya Rabbi! Dinimize yardım edenleri iki cihanda aziz, her türlü hizmetlerinde muvaffak eyle Ya Rabbi! Senin yolundan, Kur'an yolundan, İslam'ın yolundan bizleri ayırma Ya Rabbi! Bu aziz vatanı korumak, İslam'ın sancağını dalgalandırmak için cepheden cepheye koşan ve bu uğurda canını feda eden bütün şehitlerimizin ruhunu şad eyle Ya Rabbi! Bugün burada, gözü gibi koruduğu, canı gibi sevip büyüttüğü delikanlıların, genç yiğitlerin, onları yetiştiren ve gururla, iftiharla, dualarla askere uğurlayan akrabalarına dönmelerini nasip et. Allah'ım! Askerliğiniz mübarek, yolunuz açık olsun. Güle güle gidin, güle güle gelin. Allah'a emanet olun. Âmin.

L. TEVBE - İSTİĞFAR DUASI

- Cuma akşamları (perşembeyi cumaya bağlayan gece) yatsı namazlarından sonra, Bakara suresinin son iki ayeti, "Amene'r-rasulü" okunur. Arkasından aşağıdaki şekilde tövbe ve istiğfar yapılabilir.

اَعُوذُبِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ
وَعَلَى آلِهِ وَاَصْحَابِهِ اَجْمَعِينَ
اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ. اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ. اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ
الْكَرِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ
تَوْبَةَ عَبْدٍ ظَالِمٍ لِنَفْسِهِ لَا يَمْلِكُ لِنَفْسِهِ مَوْتاً وَلَا حَيَاتاً وَلَا نُشُوراً.
وَ نَسْأَلُهُ التَّوْبَةَ وَالْمَغْفِرَةَ لَنَا إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ.

"Allah'ım! Bu yaşa gelinceye kadar bilerek veya bilmeyerek işlediğim bütün günahlardan tövbe ettim, bir daha işlememeye karar verdim. Günahlarımı bağışla! Çünkü sen günahları bağışlayansın! Peygamberlerin ilki Hz. Âdem, sonuncusu ise Hz. Muhammed'dir. İkisi arasında gelip geçmiş bütün peygamberlere inandım, iman ettim, hepsi haktır, gerçektir. Dilim ile ikrar, kalbim ile tasdik ettim. Allah'ım! Rabb'im sensin, senden başka ilah yoktur. Beni yarattın, ben senin kulunum.

Gücüm yettiği kadar sana verdiğim söz üzerinde duruyorum. Yaptıklarıma karşı başıma gelecek kötülüklerden sana sığınırım. Günahlarımı itiraf ediyorum, beni affet Allah'ım! Çünkü senden başka günahları affedecek kimse yoktur Allah'ım! Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allah'tan geldiğine inandım. Ölümden sonraki diriliş haktır. Allah'tan başka ilah olmadığına, Hz. Muhammed'in onun kulu ve elçisi olduğuna şehadet ederim. Allah'ın salatı ve selamı Efendimiz Hz. Muhammed'in, diğer nebi ve resullerin üzerine olsun, Hamt âlemlerin Rabb'i olan Allah'a mahsustur. Âmin.

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ.

وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ.

وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الْفَاتِحَةَ

M. HERHANGİ BİR AÇILIŞ VEYA KAPANIŞTA YAPILACAK KONUŞMA VE DUA

- Cami, okul, hastane, yol, köprü, çeşme, kütüphane, iş yeri açılışları nedeniyle yapılan konuşmalar, dinî hitabetin bir çeşididir. Çünkü bu tür konuşmalar çoğu zaman din görevlileri tarafından yapılır.

اَعُوذُبِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ

وَ عَلَى آلِهِ وَاَصْحَابِهِ اَجْمَعِينَ

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ صِحَّةً وَعَافِيَةً وَعِلْماً نَافِعاً

وَرِزْقاًوَسِعاً حَلَالاً طَيِّبًا

وَعَمَلاً مَقْبُولاً وَتِجَارَةً لَنْ تَبُورَ.

"Ya Rabbi! Bugün şu anda açılışını yapmış olduğumuz kurumu vatanımız, milletimiz ve çalışanlar için hayırlı eyle! Rızık verenlerin en hayırlısı sensin, bize helal, temiz ve bol rızık ver Allah'ım! Geçimini temin etmek ve helalinden rızık elde etmek için bize sağlık ve afiyet ver Allah'ım! Rızkımızı haramdan, dilimizi yalandan ve hileden muhafaza eyle Ya Rabbi! Cimrilikten, israftan, tembellikten, el açıp dilenmekten, açlıktan, yoksulluktan ve bütün kötülüklerden bizleri muhafaza eyle. Bu iş yerini ve çalışanlarını kazalardan, belalardan ve felaketlerden koru Ya Rabbi! İşlerimize kolaylık, bedenimize sağlık, kazancımıza bereket ver Allah'ım! Dualarımızı kabul et Ya Rabbi! Âmin.

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ.

وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ.

وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الْفَاتِحَةَ

1. **Kültürümüzde tevbe ve istiğfar duaları camilerde ne zaman imam eşliğinde cemaat yapmaktadır?**

A) Pazartesi

B) Cumartesi

C) Cuma

D) Perşembe

E) Salı

2. **Kurban keserken aşağıdaki hangi kısa dua okunur?**

A) İstiaze

B) Bismillahi Allahu Ekber

C) Besmele

D) Yalnızca tekbir

E) Niyet

3. **Nikah akdi düzenlenirken damadın geline vermekle yükümlü olduğu mehir, dinen hükmü nedir?**

A) Vacip

B) Farz

C) Sünnet

D) Müstehab

E) Mübah

4. **Kültürümüzde hatim merasimi aşağıdaki hangi sıraya göre icra edilmektedir?**

A) İhlas, felak, nas, fatiha, eliflammim ve dua

B) Fatiha, ihlas, nas, felak, Eliflammim ve dua

C) Eliflammim, fatiha, nas, felak, ihlas ve dua

D) Dua, fatiha, nas, felak, eliflammim

E) Nas, felak, eliflammim, fatiha, dua

1. Perşembe akşamları

Cevap: D

2. Bismillahi Allahu Ekber

Cevap: B

3. Vaciptir.

Cevap: A

4. İhlas, felak, nas, fatiha, eliflammim okunduktan sonra dua edilir.

Cevap: A

VII. DİNÎ MUSİKİ

A. CAMİ MUSİKİSİ

- Camide ibadetlerle ilgili olarak dinî metinlerin belli makam, üslup ve tarzda okunmasıdır.

1. Ezan ve Kamet

- Bildirme, duyurma manalarına gelen ezan, namaz vaktinin geldiğini belirtmek amacıyla günde beş defa okunan bir çağrıdır.
- Ezan, hicri 1. asırdan itibaren okunmaya başlanmıştır.
- Ezan okuyan kişiye *müezzin* denir.
- İki müezzin tarafından karşılıklı (mukabele şeklinde) okunan ezana *çift ezan* adı verilir.
- Cuma namazında hatip minberde iken cami içerisinde okunan ezana ise *iç ezan* denir.

2. Tesbih

- Tesbih, Allah'ı her türlü noksan sıfatlardan uzak tutarak onun yüceliğini ifade etmektir. Bu, genellikle سُبْحَانَ اللّٰهِ kelimesi ile ifade edilir.

Ülkemizde tesbih uygulaması şöyledir:

Müezzin, farz namazın arkasından,

اَللّٰهُمَّ أَنْتَ السَّلاَمُ وَمِنْكَ السَّلاَمُ

تَبَارَكْتَ يَاذَا الْجَلاَلِ وَالْإِكْرَامِ

"Allah'ım sen huzur kaynağısın, barış ve huzur sendendir. Ey celal ve ikram sahibi sen yücesin." anlamında bir dua okur.

Namazın sonunda, imamın selam vermesini bekler ve

عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ صَلَوَاتٌ

diyerek Peygamberimize salavat getirilmesini ister.

Peşinden,

سُبْحَانَ اللّٰهِ وَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَ لاَ اِلَهَ اِلاَّ اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ.

وَ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ اِلاَّ بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

"Allah bütün noksan sıfatlardan uzaktır. Allah'a hamdolsun. Allah'tan başka ilah yoktur. Allah en büyüktür. Yüce ve ulu Allah'tan başka hiçbir güç ve kuvvet yoktur." der.

Sonra cemaatle birlikte Ayete'l-Kürsî'yi sessizce okur. İmam Ayete'l-Kürsî'yi bitirdikten sonra müezzin sesli bir şekilde سُبْحَانَ اللّٰهِ diyerek tesbih kelimesini hatırlatır. Cemaatle birlikte otuz üç defa bu kelimeyi tekrar eder. Ardından aynı şekilde

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ ve اَللّٰهُ اَكْبَرُ

diyerek otuz üçer kere bu kelimelerle Allah'ı tesbih eder.

Bu tesbihattan sonra da aşağıdaki duayı okur:

لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لاَشَرِيكَ لَهُ.

لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ

وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

اَللّٰهُمَّ احْشُرْنَا فِى زُمْرَةِ الصَّالِحِينَ

3. Tekbir

- Tekbir Allah'ın yüceliğini ifade etmek amacı ile okunan metindir.

اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ لاَ اِلَهَ اِلاَّ اللّٰهُ

وَ اللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ وَ لِلّٰهِ الْحَمْدُ

Anlamı: *"Allah en büyüktür, Allah en büyüktür, Allah'tan başka ilah yoktur, Allah en büyüktür, Allah en büyüktür, hamt Allah içindir."*

4. Sala

Hz. Peygambere belli bir makam ve üslupla salat ve selam okumaktır. Sala özellikle cenaze namazından önce müezzin tarafından okunur. Ayrıca mübarek gün ve gecelerde de sala okunmaktadır.

- **Sala:**

اَلصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ

اَلصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا حَبِيبَ اللهِ

اَلصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا خَيْرَ خَلْقِ اللهِ

اَلصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ

اَلصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا خَاتَمَ النَّبِيِّينَ

اَلصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ

وَسَلاَمٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Salat-ı ümmiye, teravih namazı aralarında ve bazı dinî merasimlerde müezzin ve cemaatin birlikte okudukları bir sala çeşididir.

- Salat-ı ümmiye:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ

وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلِّمْ

5. Mevlit

- Mevlit, Hz. Muhammed'in doğumunu, hayatını, ahlaki ve fiziki özelliklerini övgü ile anlatan manzum eserdir.

hap bilgi

Mevlit'in bahirleri şunlardır:

- *Münacat*
- *Yazar için dua*
- *Âlemin yaratılmasının sebebi*
- *Veladet*
- *Peygamberimizin mucizeleri*
- *Peygamberimizin miracı*
- *Peygamberimizin vasıfları*
- *Peygamberimizin vefatı*

6. İlahi

- İlahi, dinî inanç ve değerleri konu edinen manzum eserlerdir.

1. Kültürümüzde mevlid okuma sıralaması aşağıdakilerden hangi sıralama ile yapılır?

A) Münacaat, Veladet, Mirac, Vefat

B) Veladet, Münacaat, Miraç, Vefat

C) Miraç, Veladet, Münacaat, Vefat

D) Vefat, Veladet, Mirac, Münacaat

E) Münacaat, Mirac, Veladet, Vefat

2. İki müezzin tarafından karşılıklı (mukabele şeklinde) okunan ezana ne ad verilir?

A) İç ezan

B) Çift ezan

C) Cuma ezanı

D) Sabah ezanı

E) Yarışmada okunan ezan

3. Aşağıdakilerden hangisi tesbih etme cümlesidir?

A) Elhamdulillah

B) Allahu Ekber

C) Sübhanallah

D) Âmin

E) Selamun Aleyküm

4. Aşağıdakilerden hangisi kültürümüze göre doğrudur?

A) İkindi ezanı rast okunur.

B) Akşam ezanı hicaz okunur.

C) Yatsı ezanı çağırgah okunur.

D) Öğle ezanı uşşak okunur.

E) İkindi ezanı nihavent okunur.

1. Münacaat, Veladet, Mirac, Vefat sıralaması doğrudur.

●ⒷⒸⒹⒺ

2. Çift ezan

Ⓐ●ⒸⒹⒺ

3. Sübhanallah, bir tesbih ifadesidir.

ⒶⒷ●ⒹⒺ

4. İkindi ezanı nihavent okunur.

ⒶⒷⒸⒹ●